

DF 775.07
1869

03(19)

ΝΑΥΤΙΚΑ,

Η Τ Ο Ι

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΥΠΕΡ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΓΩΝΑ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

Υ Π Ο

ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΝΗΣΩΝ,

Ἰδίως δὲ

ΤΩΝ ΣΠΕΤΣΩΝ

Υ Π Ο

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΟΡΛΑΝΔΟΥ.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ.

(Παρά τῇ Πύλῃ τῆς Ἀγορᾶς ἀριθ. 4.)

1869

Τ Ο Ι Σ

ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

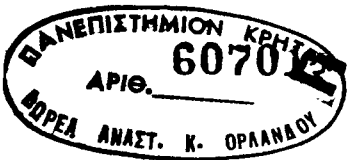
ΠΡΟΚΙΝΔΥΝΕΥΣΑΣΙΝ

ΑΓΩΝΙΣΤΑΙΣ

ΕΥΛΑΒΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ὁ Συγγραφεὺς.

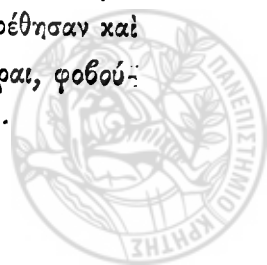

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

ΘΥΔΕΙΣ ἀγνοεῖ, ὅτι ἡ ἀφόρητος τυραννία τῶν κα-
τακτητῶν τῆς Ἑλλάδος Τούρκων, ἥτις, βάσιν ἔχουσα μό-
νην τὴν θηριώδη θέλησιν τῶν Δεσποτῶν, ἐπροξένει δικαίαν
ἐκδίκησιν εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ Ἑλληνοσ, καὶ
ἡ διανοητικὴ καὶ ὕλική ἀνάπτυξις τῶν Ἑλλήνων, ἐγέν-
νησαν τὴν κατὰ τὸ 1821 σωτήριο ἐτος, ἐκραγεῖσαν Ἑλ-
ληνικὴν ἐπανάστασιν.

Τῶν αἰτίων τούτων τὴν λεπτομερῆ ἀνάπτυξιν, ἀνήκου-
σαν μᾶλλον εἰς τὰς γενικὰς ἱστορίας τῆς νέας Ἑλλάδος,
ἀφήνοντες εἰς τὸν κάλαμον δοκιμωτέρων, μόνην τὴν κατὰ
τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἱερὸν ἀγῶνα πολεμι-
κὴν καὶ πολιτικὴν θέσιν τῆς ἐνδόξου νήσου τῶν Σπετσῶν,
προτιθέμεθα νὰ ἐξιστορήσωμεν.

Καί τοι δὲ τὰ κατὰ θάλασσαν ἡρωικὰ κατορθώματα τῶν
τριῶν ναυτικῶν νήσων, Ἐδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν εἰσὶν
ἀδιαχώριστα, ὡς ἦν ἐφάμιλλος καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν
κατοίκων αὐτῶν, ἡμεῖς ὁμῶς ἐξ ἀνάγκης δι' ἔλλειψιν ἀκρι-
βῶν ἡμερολογίων καὶ τῶν λοιπῶν δύο νήσων, ὁσάκις πρό-
κειται περὶ κοινῆς τινος ναυμαχίας, ἢ ἄλλου κοινοῦ τῶν
τριῶν νήσων ἐπιχειρήματος, ἐὰν μὴ καλὰς ἔχωμεν πληρο-
φορίας, θέλομεν κάμει μόνον μνειάν, ὅτι παρευρέθησαν καὶ
τῶν νήσων Ἐδρας καὶ Ψαρῶν αἱ ναυτικαὶ μοῖραι, φοβού-

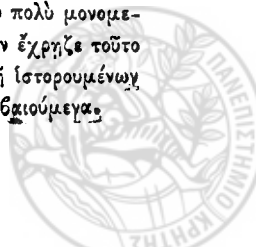
μενοι μήπως, ἐὰν ἔλθωμεν καὶ περὶ αὐτῶν εἰς λεπτομερείας, ὑποπέσωμεν εἰς ὄσα λάθη ὑπέπεσαν καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν, καὶ οὕτω παρεκτραπῶμεν τῆς ἀληθείας, ἥτις μόνη θέλ' εἶσθαι, εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς Ἱστορίας ἡμῶν, ὁ ὁδηγὸς καὶ ὁ γνώμων ἡμῶν, καὶ τὴν ὁποῖαν θέλομεν ἀρυσθῆ ἔξ αὐτῶν τῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν γνησίων ἐγγράφων τῆς τε δημοσίας καὶ τῆς μερικῆς ἀλληλογραφίας, καὶ ἔξ ἀνδρῶν ἀξιοπίστων, αἵτινες ὑπῆρξαν αὐτόπται καὶ αὐτουρ-γοὶ τῶν γεγονότων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Διάφοροι συνέγραψαν ἄχρι τοῦδε ἐν εἴδει Ἱστορίας, ἢ Ἀπομνημονευμάτων, περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Οὔτε ἀκρίβειαν ὅμως εἰς τὰ γεγραμμένα ἀπαντῶμεν, οὔτε ἀμεροληψίαν πάντοτε τὴν δέουσαν ἀπεναντίας ἀλλαχοῦ διεστράφη μέγας ἢ ἀλήθεια, ἢ σπουδαιότατα συμβάντα παρελείφθησαν, μικροῦ δὲ λόγου ἔργα ὑπερυψώθησαν. Εὐτυχῶς σώζονται εἰσέτι πολλὰ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος πρόσωπα, ὧν ἡ ζωὴ μαρτυρία, βοηθουμένη ὑπὸ τῶν καθαρῶν πηγῶν, τὰς ὁποίας μᾶς παρέχουσι τὰ ἐπίσημα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔγγραφα, θέλει ὑπαγορεύσει εἰς τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν τὴν συγγραφὴν μονογραφιῶν τῶν ἐνδαξοτέρων ἀνδρῶν καὶ πόλεων. Διὰ τῶν συγγραφεῶν δὲ τούτων θέλει ἀρθῆ ὁ τῶν παραμορφώσεων πέπλος, τὸν ὁποῖον ἀγαπῶσι νὰ ἐπιθέσωσι τινες, σκοποῦντες ν' ἀφαιρέσωσιν ἀνδραγαθίας πολλῶν ἄλλων ἡρώων, ἵνα αὐτὰς εἰς ὀλίγους τινὰς νὰ ἐπισωρεύσωσι, κατορθώματα δὲ ὅλα ἄλλων πόλεων, ἀνοικείως εἰς ἄλλας ν' ἀποδώσωσι. Τοιαῦτα δὲ λέγοντες εἰς οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἐκπίπτομεν, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν γενομένην παρὰ τινων παραμόρφωσιν τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων (α).

(α) Καὶ αὕτῃ ἡ ἔφημερίς ὁ Φίλος τοῦ Νόμου, καθὼ ἐκδόδομένη ἐν Ὑδρα καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ τότε Ὑδραϊκοῦ συστήματος, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονομερῶς τὰ περὶ τῶν τριῶν νήσων καὶ τῶν ναυμαχιῶν ἐκθέτει. Ἄν ἔχρηζε τοῦτο καὶ ἄλλων ἀποδείξεων, ἀρκεῖ ἡ ἀντιπαραβολὴ τῶν ἐν αὐτῇ ἱστορουμένων πολλάκις πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν συγχρόνων δημοσίων ἐγγράφων βεβαιούμενα.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διορθώσεως τῶν ἡμαρτημέτων ἀποβλέποντες καὶ ἡμεῖς, καὶ ἰδίως ἀφορμὴν ἔχοντες τὴν ἄγνοιαν καὶ μεγάλην πλάνην περὶ τὰ Σπετσιωτικὰ τῶν γραφάντων περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀνελάβομεν τὸ δυσχερὲς ἔργον τῆς ἐξιστορήσεως τῶν κατορθωμάτων τῶν συμπολιτῶν μας, ἧτοι τῆς συνοπτικῆς περιγραφῆς τῆς κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα πολεμικῆς καὶ πολιτικῆς θέσεως τῶν Σπετσῶν, μὴ παραλείποντες ν' ἀναμνησκώμεν καὶ τῆς παρουσίας τῶν ναυτικῶν μοιρῶν τῆς τε Ἰθάρας καὶ τῶν Φαρῶν ὅσας κίς πρόκειται περὶ κοινῆς τινος ναυμαχίας, χωρὶς νὰ λεπτολογήσωμεν ὅμως περὶ αὐτῶν, ὡς εἶπομεν ἐν τῷ προλόγῳ, δι' ἔλλειψιν ἀκριβῶν ἡμερολογίων τῶν δύο τούτων νήσων. Ἄν δὲ ὁ ἀναγνώστης ἀπαντήσῃ εἰς τὴν συγγραφὴν ταύτην ἀλλοιᾶ τινε τῶν μέχρι τοῦδε ἱστορηθέντων, παρακαλεῖται νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς αὐτὰ, καὶ μόνον μετὰ ἀκριβῆ ἐξέτασιν ἐκ διαφόρων καὶ ἀμερολήπτων πηγῶν ἀρνεθῆσαν, νὰ σχηματίσῃ ἔκτασιν πεποιθήσιν. Δὲν εἶναι δὲ οὔτε ἀδύνατον οὔτε δυσχερέστατον νὰ βεβαιωθῶσι πραγματικὰ γεγονότα, λαβόντα χώραν ὑπὸ τὰ ὄμματα καὶ τῆ σιμ-πράξει πλείστων προσώπων, ὅταν ἀντὶ νὰ ἐπαραπανθῇ εἰς διηγήματα ἐφημερίδων τινων, ὑπὸ τῶν τότε περιστάσεων ἐπιψέαζομένων, καὶ εἰς μεγαλυκίας προσώπων τινων, κύριον ἔργον τὴν παραμόρφωσιν τῆς ἀληθείας ἔχόντων, ἀνατρέξῃ εἰς τὰς καθαρὰς τῆς ἀληθείας πηγὰς, ἧτοι εἰς τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις καὶ τὰ σύγγραφα ἔγγραφα, πολλὰ τῶν ὁποίων, ὡς ἀλανθάστους μαρτυρίας, ἀναγκαζόμεθα νὰ καταχωρήσωμεν εἰς τὴν παροῦσαν συγγραφὴν μας, εἴτε ἱστορικῶς, εἴτε ἐν εἰδὲ ὑποσημειώσεων, πρὸς εὐχερεστέραν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας.

Οἱ κάτοικοι τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ἰθάρας, ὅμοροι ὄντες καὶ τὸν αὐτὸν οἰκοῦντες ὀρίζοντα, οὐδαμῶς διαφέρουσιν ἀλλήλων, διότι καὶ τὴν αὐτὴν διάλεκτον λαλοῦσι,

καὶ τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ἔχουσι, καὶ τὸ αὐτὸ ναυτικὸν ἐπιτήδευμα ἀνέκαθεν μετέρχονται. Ἴσως δὲ κατὰ τοῦτο ριακρίζονται οἱ Σπετσιῶται, ὅτι καθ' ὅλας τὰς κρισίμους τοῦ Ἑθνους περιστάσεις ἐφάνησαν ὀρμητικώτεροι τῶν Ὑδραίων, διότι καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου τῷ 1769, εἰς ἣν ἡ Ὑδρα ἔμεινεν ὅλως ἀμέτοχος αὐτῆς, οἱ Σπετσιῶται ἔλαβον τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας κατὰ τῆς Τουρκικῆς τυραννίας, δι' ἃ καὶ κατεστράφησαν, καὶ τῶν κατ' αὐτῆς ἀγώνων τοῦ Λάμπρου Κατσώνη τῷ 1790 δι' ἰδίων πλοίων ἐνεργητικῶς μετέσχον, καὶ εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ 1821 πρῶτοι πάλιν οἱ Σπετσιῶται ὑψώσαν καταθάλασσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐπίσης καὶ οἱ Ψαριανοὶ τὸν αὐτὸν εἶχον χαρακτῆρα καὶ τὸ αὐτὸ θαλάσσιον ἐπιτήδευμα, καὶ τοὶ οἰκοῦντες νῆσον κεκλήθη εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

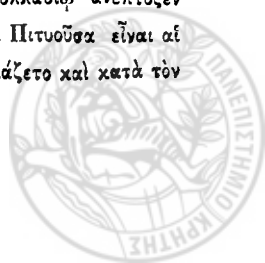
Αἱ τρεῖς αὗται νῆσοι ἐκυβερνῶντο αὐτονόμως σχεδόν, οὔτε Καθῆν, οὔτε Σπαχῆν, οὔτε Βοεβόδαν ἢ Διοικητὴν Ὀθωμανὸν ἔχουσαι· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν, ἐν μέσῳ ὄντες βαρβάρων τυράννων καὶ δούλων ἀδελφῶν, ἀντεπολιτεύοντο σχεδόν δημοκρατικῶς. Ἀληθῶς τοιαύτη αὐτονομία δὲν παρείχεν ὅλα τὰ πλεονεκτήματα ὅσα παρέχει αὐτονομία καὶ ἀνεξάρτητος πολιτεία, διότι δὲν ἦτον ἰσχυρὰ ἢ ἀποσοβήσῃ τὰς καταπιέσεις, τὰς ἀνησυχίας καὶ τοὺς φόβους τῆς ἀπληστίας καὶ τοῦ φανατισμοῦ τῶν Τούρκων· ἀλλ' ὅμως οἱ νησιῶται ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ εὐχαριστῶνται εἰς τὴν ὁποίαν ἔξω ζωὴν, ἀρκετὴν ἱκανοποίησίν των νομίζοντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς τιμῆς των, καὶ μάλιστα οἱ Σπετσιῶται καὶ οἱ Ὑδραῖοι διεκρίνοντο ἀπὸ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, διὰ τε τὰ πλούτη των, διὰ τὸ ἀγέρωχον καὶ ἀρεμάνιον τοῦ χαρακτῆρός των, διὰ τὴν εὐπρεπῆ καὶ κομψὴν ἐνδυμασίαν των, καὶ δι' ἣν ἀπελάμβανον πλήρη σχεδόν ἐλευθερίαν, ὡς ἐκ τῶν πεμπομένων εἰς τὸν τουρκικόν

στόλον νεοσυλλέκτων, ἐντὸς καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς πρω-
τενούσης τῆς Τουρκίας.

Αἱ Σπέτσαι, ἣ κατὰ τὸν Πανδανίαν Πιτυοῦσα (α), κα-
τὰ δὲ τὸν Στράβωνα ἀνώνυμος, εἶναι ὠραία, πλὴν μικρὰ
νῆσος, ἔχουσα περιφέρειαν μόλις δεκαοκτῶ θαλασσίων
ἀγγλικῶν μιλίων· εἶναι δὲ εὐκράεστέτη καὶ ἐπιδεκτικὴ
καλλιεργίας ἅπαντα, εὐδοκιμούντων μάλιστα τῶν δένδρων
καὶ τῶν ἀμπέλων, καὶ ἔχει μικρὰν τινα βειρὰν βουνῶν ἢ
λόφων, πηγὴν ὕδατος, ἣτις Κρῶ ἀβανιστὶ λεγομένη ἐκ
τοῦ κρουνοῦ ἢ Κρήνης, ἦτον ἄφθονος ὅτε ἡ νῆσος ἐκα-
λύπτετο ὑπὸ πολλῶν πενκῶν, καὶ διὰ τοῦτο ὡς καὶ διὰ
τὰ πολλὰ ἄλλα αὐτῆς ὕδατα, Σούλιτζα ἦτοι Ὑδρονήσος
ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἐκαλεῖτο, καὶ δύο λιμένας, ἐξ ὧν ὁ
τῆς πόλεως λιάν εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλῆς· χωρίζεται δὲ
ἀπὸ τῆς παραλίας τῆς Ἐρμιονίδος δι' ἀξιολόγου πορθ-

(α) Ἀκριβέστερον καλεῖται ἡ νῆσος ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ τῶν γειτόνων
Πέτσα εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν· διότι Πέτσαν καὶ Πετσιώτας καλοῦσιν Ἀβανιστὶ
τὴν νῆσον καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς οἱ γείτονες Ὑδραῖοι, Ἐρμιονεῖς καὶ Κυ-
νourεῖς. Καὶ εἶναι μὲν ἡ ὀνομασία τῆς νήσου ἐξ ἑλληνικωτάτης ρίζης, παρε-
φθάρη ὁμῶς μετὰ ταῦτα κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ Ἔθνους, τοῦθ' ὅπερ συνέβη
εἰς τὰς πλείστας λέξεις αὐτῆς, καὶ παράγεται ἐκ τῆς λέξεως πιτυοῦσα (διὰ
τὰς ἐν αὐτῇ φουμένας μέχρι σήμερον πολλὰς πίτυς), ὅθεν καὶ Πιτυώτης καὶ
κατὰ παραφθορὰν Πιτσιώτης καὶ Πετσιώτης, καὶ Πέτσαι καὶ Σπέτσαι ἀκο-
λοῦθως. (Πρὸς δυσμὰς τῶν Βουκεφάλων ἦν ἄλλον ἀκρωτήριον Κωλυεργία καὶ
μεταξὺ τῶν δύο τρεῖς νηαίδες, Ἀλιοῦσα, Πιτυοῦσα καὶ Ἀριστερά. Πausan.
Κορινθ. κ. 34.)

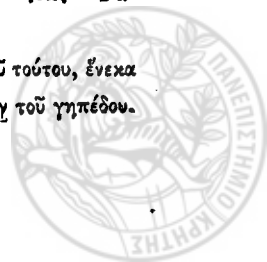
Ὁ Κ. Διομήδης Α. Κυριακός, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἡμετέρας ταύτης
παραγωγῆς τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου Πετσῶν, ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ ἀνέπτυξεν
ἐμβριθέστερον, καὶ ἀπέδειξε διὰ πολλῶν μαρτυριῶν, ὅτι Πιτυοῦσα εἶναι αἱ
Πέτσαι· ἀλλ' ἡμεῖς ὀνομάζομεν τὴν νῆσον ὅπως ὀνομάζετο καὶ κατὰ τὸν
ἱερὸν ἀγῶνα.

μοῦ, νῦν μὲν πορθμοῦ τῶν Σπειτῶν, τὸ πάλαι δὲ Βουπόρθμου καλουμένον, ἔχοντος πλάτος κατὰ τὸ πλησιέστερον μέρος ἑνὸς καὶ ἡμίσειος μιλίου. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία, ὅτι ἡ νῆσος αὕτη ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν γεωγράφων καὶ Τιτάρηνος μετὰ τῆς παρακειμένης ἄλλης μικροτέρας νήσου Ἀστερίας ἢ Ἀριστερῶς (α) ἑκατοικεῖτο καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν χρόνων, ὅτε ἡ Πελοπόννησος ἠρῶνται μὲγαν ἀριθμὸν κατοίκων καὶ ἀπετέλει ὡς καλλιεργησίμος καὶ κατάφυτος, παράρτημα τοῦ Δήμου τῶν Ἐρμιονέων, τοῦ ὁποίου δῶζονται καὶ ψηφίσματά τινα ἐνδεικνύοντα, ὅτι εἶχε σημασίαν τινα καὶ ἐπιμιξίας σχέσεις μετ' ἄλλων δήμων. Σῶζεται μάλιστα καὶ λίθος τις μέγας ἐν εἰδει πλακὸς εἰς τὸν ἀρκτικὸν λιμένα, Ζαγηραιὰ καλούμενον, ἡ χυδαιότερον Ζωγιωργιά, φέρων σημεῖα ἐπιγραφῆς ἀρχαίας, ἣν ὁ χρόνος ἢ αἱ περιστάσεις ἀπῆλειψαν. Πρὸς τοῦτοις ὑπάρχει ἐν τῇ πόλει πρὸς τὸν λιμένα, θέσις τις καλουμένη Λουτρόν, καὶ φέρουσα νῦν χεμαῶρον μόνον σημεῖα, ἣτις ἀποδεικνύει, ὡς ἐκ τῶν καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἀνευρεθεισῶν κτιστῶν θέσεων, ὅτι ἔκειτο ἐκεῖ ἀρχαῖον λουτρόν· εὐρέθησαν δὲ καὶ πλίνθοι καὶ πήλινα ἀγγεῖα, καθὼς καὶ νομίσματα Βυζαντινῆς καὶ Ἑνετικῆς ἐποχῆς· ἐν δὲ τῷ λιμένι τῆς πόλεως ὅπου σήμερον μικρὸν ἐκκλησιδίου ὑπάρχει τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἀνευρέθησαν ἐσχάτως αἱ βάσεις Ναοῦ τινος (β) τὸν ὁποῖον, τὸ ἐμβαδὸν αὐτοῦ, οἱ μαρμαρίνοι κίονες, καὶ πολλαὶ ἄλλαι μαρμαρίναι πλάκες τῆς εἰσόδου αὐτοῦ, ἀναδεικνύουσιν οὐκ ὀλί-

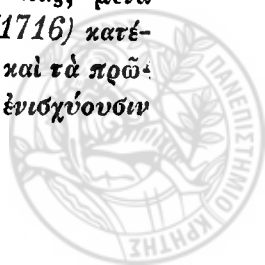
(α) Τὸ νησιδίον τοῦτο φυλάττει καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη τὴν αὐτὴν ἀρχαίαν ὀνομασίαν του με προσθήκην ἑνὸς μόνου Ρ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως «Ραστερία.»

(β) Μόλις ἀρξαμένη διεκότη δυστυχῶς ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Ναοῦ τούτου, ἐνεκα βήξεως, συμβάσης μεταξὺ τῶν ἀγτιποιουμέγων τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ γηπέδου.

ρον μεγαλοπρεπή· εἰς τὴν αὐτὴν δὲ θέσιν εὐρέθησαν παρὰ τῶν ἐσχάτως κτισάντων οἰκίας καὶ ὄχαιοι ὕδατος μολύβδινοι κατὰ τεμάχια, καὶ ἀμέσως ὀλίγον τι κάτωθεν παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ αὐτοῦ λιμένος εἰς τὴν θέσιν Μπούφη καλουμένην, ἐσώζετο μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀκόμη νεουλκεῖόν τι στερεώτατα κτισμένον καὶ κρικοί σιδηροῖ, ἅτινα ὅμως ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκαλύφθησαν ἕνεκα τῶν ἐν τῷ λιμένι ἀτιμωρητῆ χυνομένων πολλῶν ὑλῶν, ἕκ τε τῶν ἐν θαλάσῃ πλοίων καὶ τῶν ἐπὶ τῆς παραλίας νεοκατασκευαζομένων· ἀλλὰ καὶ αἱ Σπέτσαι ὡς μικροτάτη νῆσος, καὶ τοὶ καλλιεργήσιμος, καὶ ἡ Ἰθρα ὅλως πετρώδης καὶ ἀνεπίδεκτος καλλιεργείας, καὶ τοὶ ὀπωσοῦν μεγάλη, δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ ἔχωσιν, εἰμὴ πολλὰ ὀλίγους κατοίκους, αἱ μὲν Σπέτσαι γεωργοὺς, ἡ δὲ Ἰθρα ποιμένας, καθὸ δὲ παρακαίμεναι εἰς τὴν Πελοποννησιακὴν παραλίαν καὶ οὔσαι εἰς τὸ στόμιον, αἱ μὲν Σπέτσαι τοῦ Ἀργολικοῦ ἡ δὲ Ἰθρα τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, ἦσαν ἀναγκάως ἐκτεθειμέναι εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν δι' αὐτῶν διερχομένων πρὸς τοὺς εἰρημένους κόλπους πειρατικῶν καὶ πολεμικῶν πλοίων, τῶν Σταυροφόρων, τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῶν Βενετῶν, ἐντεῦθεν δὲ πιθανωτάτη ἢ εἰκαδία, ὅτι ἀπὸ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἀλώσεως τοῦ Ναυπλίου, αἱ νῆσοι αὗται ὑπέκλυψαν εἰς ἀδιελίπτους ἐπιδρομὰς καὶ ληστεύσεις, πολλάκις ἴσως ἐρημωθείσαι, καὶ πάλιν ὑπὸ προσφύγων ἐποικισθεῖσαι, καθότι δὲν ἐξηγεῖται λογικῶς, ὅτι ἄφηρον ἀταράχους νὰ ζῶσι τοὺς ὀλίγους ἐν αὐταῖς γεωργοὺς καὶ ποιμένας, οὔτε οἱ πειραταὶ τοῦ μεσαιῶνος, οὔτε οἱ Ὀθωμανικοὶ καὶ Βενετικοὶ στόλοι, οἱ συνεχέστατον στάδιον τῶν συγκρούσεων τῶν ἔχοντες, τὴν Μονεμβασίαν, τὸ Ναύπλιον, τὴν Κόρινθον καὶ τὰς Ἀθήνας. Καὶ ἄνευ δὲ τῶν βεβαίων καὶ συνεχῶν τούτων ἐπιδρομῶν κατὰ θάλασσαν, πῶς ἠδύναντο ἐν παντελεῖ ἑλλεῖπει βιομηχανίας καὶ ἀταράχου

κατὰ θάλασσαν ἐπιμιξίας ν' ἀνξήσωσιν οἱ γεωργοὶ μικρᾶς νήσου καὶ οἱ ποιμένες ἐτέρας μεγαλητέρας ἀλλὰ πετρώδους ; ἠϋξήσαν βεβαίως ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ διότι ἀσφαλισθείσης καὶ ἀναπτυχθείσης τῆς ἐμπορικῆς κατὰ θάλασσαν ἐπιμιξίας, ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ναυτιλίαν ἄρα ῥωμαντικὴ εἶναι ἢ προσπάθεια πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἀρχαιοτέρων οἰκητόρων τῶν νήσων τούτων, διότι μόνον, ἀφοῦ, κνριευθέντος τοῦ Ναυπλίου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν (τῷ 1716) ἐπαριώθη ἢ ἀποκλειστικὴ αὐτῶν κυριαρχία ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Πελοποννήσου, ἔκτοτε πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἤρχισε χρονολογουμένη μόνιμος τις καὶ ἀσφαλῆς τῶν νήσων τούτων κατάστασις ἔκτοτε αἱ νῆσοι αὗται ὡς ἄσημοι καὶ διαφεύγουσαι τὴν προσοχὴν τῶν Σατραπῶν τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὡς τεθεῖσαι κατόπιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Σουλτανῶν καὶ τῶν κατὰ καιροὺς ναυάρχων, ἐχρησίμευσαν ὡς ἄσυλα εἰς φυγάδας τῆς Πελοποννήσου καὶ ἄλλων ἀπωτέρων μερῶν, λάθρα, οὕτως εἶπειν, ἐν αὐταῖς βιούντων ἄλλὰ ταῦτα λέγοντες, δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι πρὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Ναυπλίου δὲν εἶχον παντάπασι κατοίκους, διότι καὶ ἔφη Βενετικῆς κατοχῆς ἐδώθησαν καὶ ὀνομασίαι καὶ παραδόσεις οἰκογενειῶν τινων ἀποδεικνύουσιν, ὅτι αὗται ἦσαν ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, ὡς λ. γ. αἱ οἰκογένειαι Πετράλιδων ἐν Σπέτσαις καὶ Ἰθρα, αἵτινες βεβαίως κατέφυγον εἰς αὐτάς κατὰ τὴν πρώτην καταστροφὴν τῆς Πάργας ἔτι δὲ αἱ οἰκογένειαι Σκλιάδων, καταφυρόντων καὶ τούτων πιθανῶς εἰς Σπέτσας κατὰ προγενεστέρους χρόνους ἐκ Ζακύνθου εἶναι προσέτι πιθανωτάτη ἢ εἰκασία, ὅτι πολλοὶ κάτοικοι τῆς Μονεμβασίας, ἦτις κατ' ἀρχαιοτέρους χρόνους καὶ μετέπειτα ἐλογίζετο ἔδρα ἐμπορίου καὶ ναυτιλίας, μετὰ τὴν ὑπο τῶν Ὀθωμανῶν ἀλώσιν αὐτῆς τῷ (1716) κατέφυγον εἰς τὰς νήσους ταύτας, μεταγαρόντες καὶ τὰ πρῶτα ὀτοίχια τοῦ τότε πολιτισμοῦ. Τοῦτο δὲ ἐνισχύουσιν

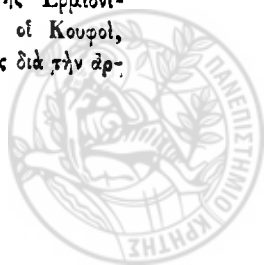

ἢ τε κοινὴ ὀνομασία *Μανιατῶν* εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας τῶν νήσων, καὶ αἱ κατὰ τοῖς νεωτέροισ χρόνοις ἐξακολουθήσασαι μεταναστεύσεις πολλῶν *Μονεμβασιωτῶν*, οἵτινες καὶ ἐθεωροῦντο τότε μᾶλλον τῶν ἐγχωρίων πολιτισμένοι, καὶ πρῶτοι κατὰ τὰς τελευταίας παραδόσεις συστήσαντες σχολεῖον εἰς *Σπέτσας* ἐχορημάτισαν καὶ γραμματεῖς τοῦ Κοινοῦ τῆς νήσου· ἡ δὲ ἐπικράτησις τῆς Ἀλβανικῆς διαλέκτου, φρονοῦμεν, εἶναι νεωτέρα, ἦτοι μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἄλωσιν τῆς Ἐρμιονίδος καὶ τοῦ Ναυπλίου, χρεωδουμένη εἰς τὴν γειτνίασιν τῶν δύο νήσων καὶ τὴν ἐξάρτησίν των ἀπὸ τὸν τότε *Ναχαγιέ*, τμήμα τῆς Ἐρμιονίδος (α).

(α) Οἱ Λαζαραῖοι, κατόπιν Ὀρλόφαι ἐπικληθέντες, ὡς παρακολουθήσαντες τὸ 1770 τὸν βῶσσον ναύαρχον Ὀρλώφ, μετὰ πολλῶν ἄλλων πλαγίων οἰκογενειῶν, λαβουσῶν ἀκολουθῶς ἄλλα ἐπίθετα, κατάγονται ἐκ Σπάρτης, Μανιάται ἀρχικῶς καλούμενοι — Οἱ Μέξαι κατάγονται ἐκ Λεωνιδίου, τοῦ πατρὸς τοῦ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν διαπρέψαντος Χασιῖ Ἰωάννου Μέξη, ἐλθόντος νεανίου εἰς Πέτσας* — Οἱ Μποτασαῖοι ἐκ Κρανιδίου· ὁ πατὴρ τοῦ Γκίκα καὶ Παναγιώτου Μποτάση, τοσοῦτον ἐπίσης διαπρέψαντων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, Νικόλαος, μετεφέρθη νήπιον καὶ ὄρφανὸν εἰς Σπέτσας ὑπὸ τῆς μητρὸς του ἐκ Κρανιδίου, μετὰ τὴν ἐκεῖσε καταστροφὴν τῆς Βενετικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦν διοικητὴς (ἢ Καπιτάνος) τοῦ Κρανιδίου, σὺζονται δ' εἰσέτι ἐν Κρανιδίῳ οἱ πλάγιοι αὐτοῦ συγγενεῖς, Καπιτάνιοι ἐπονομαζόμενοι· ὠνομάσθη δὲ Μποτάση, ὁ ὄρφανὸς Νικόλαος, διότι νήπιον δὲ ἔτρωγε χῶμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν Ἀλβανικὴν καλεῖται « μπότα » — Οἱ Ἀναργυραῖοι κατάγονται ἐκ Κρανιδίου — Οἱ Κοῦτσαι ἐκ χωρίου τινος τῆς Ἀργολίδος — Οἱ Ἀνδρούτσοι ἐκ τῆς Ἀργολικῆς — Οἱ Κυριακοὶ ἐκ τῆς Ἀργολικῆς — Οἱ Ὀρλάνδοι ἐκ Κρανιδίου, διότι ὑπάρχει τὸ αὐτὸ ἐπίθετον καὶ ἐκεῖ εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας — Οἱ Μπουκουραῖοι καὶ Πάνοι ἐκ τῆς Κρεμαστῆς τῆς Λακωνικῆς — Οἱ Μωριάται, Κουσουπιῶται καὶ Μανούσοι, ἐκ τῆς Κουγούπαϊας τῆς Λακωνικῆς — Οἱ Λάμπριδες ἐκ Κρανιδίου — Οἱ Λεμ-

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως λοιπὸν τοῦ Ναυπλίου πρέπει νὰ ἤρ-
 χισεν ἀναπτυσσομένη ἡ ναυτιλία καὶ εἰς τὰς δύο νήσους,
 ὧν οἱ κάτοικοι ὡσαύτως ἤρχισαν ἀΐξανόμενοι διὰ τῶν
 προδρεχόντων εἰς αὐτὰς ἐξ ἄλλων μερῶν φυγάδων. Ἐμ-
 φανισθέντος ὁμοῦ τὸ 1765 τοῦ Ῥώσου Στολάρχου
 Ὁρλώφ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει, αἱ Σπέτται ἐπαναστατήσα-
 σαι μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν, κατηγομώθησαν τότε ἐντελῶς,
 ἀποβιβασθέντων εἰς αὐτὴν ἐκ Ναυπλίου Τουρκαλβανῶν,
 οἵτινες κατέδρεψαν ἐκ θεμελιῶν τὸ πολίχνιον τῆς νή-
 σου, Καστέλι καλούμενον, ὡς ὕν ὠκοδομημένον ἐφ' ὑψη-
 λῆς τιος ὀάχης. Ὅσοι δὲ τῶν κατοίκων ἐσώθησαν ἐκ τῆς
 σφαγῆς καὶ αἰχμαλωσίας, κατέφυγον μὲ τὰ πλοιαρία τῶν
 εἰς Κύθηρα, Ὑδραν καὶ ἄλλα πλησιόχωρα μέρη. Εἰς τὴν
 πρώτην εἰσβολὴν τῶν Τουρκαλβανῶν, οἱ μὴ δυνηθέντες
 νὰ ἐκπλεύσωσι παραχρῆμα μὲ τὰ πλοιαρία τῶν, ἐκρύβησαν
 πρὸς στιγμὴν εἰς εὐρύχωρόν τι σπηλαίον τῆς νήσου, τοῦ
 Μπεκύρη καλούμενον, ὅπερ κείμενον ὑπὸ τὴν δυτικομε-
 σημβρινὴν παραλίαν τῆς νήσου, ἔχει μὲν κυρίως εἴσοδον,
 εἰ καὶ μὴ ὄλως καταφανῆ, ἐκ θαλάσσης, συγκοινωνεῖ ὁμοῦ
 καὶ μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ μικρᾶς τιος ὀπῆς, ἣν δυσκολώ-
 τατον ὕ ἀνακαλύψῃ τις, καλυπτομένην ὑπὸ πετρῶν φεύ-
 γουσαι ἵνα καταφύγωσιν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τούτου πολ-
 λαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες, ἐγκατέλιπον καθ' ὁδὸν εἰς τὴν
 διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν τὰ νήπια τέκνα τῶν, ὅπως μὴ κλαί-
 οντα ταῦτα, προσκαλέσωσι διὰ τῶν φωνῶν τῶν τὴν προ-
 σοχὴν τῶν Τούρκων πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σπηλαίου,
 καὶ γίνωσι γνωστοὶ ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ κατέφυγον. Πολλοὶ

πέσαι ἐκ τῆς Ἀργολικῆς — Οἱ Γκίνιδες ἐκ Κρανιδίου — Οἱ Γουδαῖοι ἐκ
 Κρανιδίου — Οἱ Οἰκονόμοι ἐκ Κρανιδίου — Οἱ Μπάμπαι ἐκ τῆς Ἐρμιονί-
 δος κτλ. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλαὶ ἄλλαι οἰκογένειαι, ὡς οἱ Κουφοί,
 Μπουμπουλαῖοι κτλ. τῶν ὁποίων ἡ καταγωγὴ εἶναι ἄγνωστος διὰ τὴν ἀρ-
 χιότητά των.

δ' ἄλλοι τῶν κατοίκων, μὴ προφθάσαντες νὰ καταφύγω-
 σιν εἰς τὸ σπήλαιον, ἐκρούβησαν εἰς διάφορα ἄλλα δυσ-
 πρόσβιτα καὶ κατάφυτα μέρη τῆς νήσου, ἀλλὰ καὶ τούτους
 ἀνακαλύπτοντες οἱ ἐχθροὶ καὶ ἐκ τῶν φωνῶν τῶν νηπίων,
 ἐξ ὧν πολλὰ ἐπνιγαν καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι γονεῖς, καὶ ἐκ τοῦ
 μηχανεύματος τὸ ὁποῖον μετεχειρίσθησαν οἱ παμπόνηροι
 Τουρκαλβανοὶ, φωνάζοντες Χριστιανικὰ ὀνόματα, ὅτε μὲν
 ὡς ἄνδρες, ὅτε δὲ ὡς γυναῖκες, καὶ προσκαλοῦντες τοὺς
 κατοίκους νὰ ἐξέλθωσιν ἀφ' ὅπου ἦσαν κεκρυμμένοι, ὡς
 ἀναχωρησάντων δῆθεν τῶν ἐχθρῶν, τοὺς μὲν ἄρῶνας ἔ-
 σφαζον, τὰς δὲ γυναῖκας ἠχμαλώτιζον, καὶ τὸ σπήλαιον
 αὐτὸ ἀνεκάλυψαν. Μὴ θυνάμενοι ὅμως νὰ βλάβωσι τοὺς
 ἐν αὐτῷ διὰ τῶν ὄπλων, ἐπροσπάθησαν νὰ κρημνίσωσιν
 αὐτὸ διὰ τῶν πυριτιδοφούρων (φουρνέλλων), καὶ πολ-
 λαὶ ὀπαὶ αὐτῶν φαίνονται μέχρι τῆς σήμερον. Ἐπὶ τέλους
 ὅμως ἀναχωρησάντων τῶν ἐχθρῶν μετὰ τινὰς ἡμέρας, τι-
 νες ἐκ τῶν ἔξωθεν κρυβέντων καὶ διασωθέντων, ἔδωκαν
 τὴν εἰδησίην εἰς τοὺς ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ τότε ἐξελθόντες
 καὶ οὗτοι μετὰ πολυήμερον κακουχίαν τῆς ἀδειτίας, ἀυ-
 πτίας καὶ ἰγρᾶσις, ἀνεχώρησαν μὲν ἐκ τῆς νήσου, οἱ
 πλείστοι ὅμως ἐξ αὐτῶν, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ἀπέθανον.

Ἐφοῦ δὲ ἀπῆλθε τοῦ Αἰγαίου ὁ Ὀρλώφ, ἐπιτραπέντος
 διὰ Σουλτανικῆς ἀδείας τοῦ συνοικισμοῦ τῆς νήσου, ἐπα-
 νῆλθον οἱ πλείστοι τῶν Σπετσιωτῶν εἰς τὴν πατρίαν ἐ-
 στίαν, καὶ ἤρχισαν κτίζοντες τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ Καστε-
 λίου, καταβαίνοντες πρὸς τὴν παραλίαν. Ἀλλὰ μόλις συγ-
 κεντρωθέντες καὶ ἀρχίσαντες ν' ἀναπτύσσωσι τὴν μικρὰν
 τῶν ναυτιλίαν, κατασκευάζοντες πλοῖα λατινάδικα καὶ
 σαχτούρια λεγόμενα (α), ἢ κατὰ τὸ 1790 ἐν τῷ Αἰγαίῳ

(α) Οἱ γέροντες ἐδιηγοῦντο μέχρις ἐσχάτων, ὅτι τὴν ναυπηγήσιμον ζυλείαν
 τῶν πρώτων πλοίων τῶν ἑκοπτοῦ οἱ κάτοικοι ἀπὸ τοὺς πευκοὺς τῆς ἰδίας
 γῆσου τῶν.

ἐμφάνις τοῦ Λάμπρου Κατσώνη (α), ἠλέκτρισεν αὐτίς αὐτοὺς, καὶ πολλοὶ Σπετιῶται ἔδραμον εἰς βοήθειάν του μετα στολίσκου, διευθυνομένου ὑπὸ τῶν Καρακατσάνη, Ἀναργύρου, Νέστορος, Δελιγιαννάκη, Μπούμπουλη καὶ ἄλλων πλοιάρχων· ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὰ ἠρωϊκὰ τούτων κατορθώματα, ἢ ἀπαγχόνις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στολίσκου Καρακατσάνη (β) ἐντὸς τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος, καὶ ἡ νέα ὄργη τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης κατὰ τῶν Σπετσῶν. Ἰδοὺ δὲ ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ νῆσος τῶν Σπετσῶν εὐρέθη κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἔχουσα ὀκτὼ μόνον ἢ ἐννέα χιλιάδας κατοίκων, εἰ καὶ, ὡς πλέον εὐγεῶς καὶ εὐλίμενος, ἠδύνατο νὰ ἔχη περιβοιότερους κατοίκους ἢ ἡ Ὑδρα, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἠρωιδμοῦντο ἴσως μέχρι δεκατεσδάρων ἢ δεκαπέντε χιλιάδων. Διαρκούσης ὁμως τῆς ἐπαναστάσεως, ἠξήθηθη μεγάλως ὁ πληθυσμὸς ἀμφοτέρων τῶν νήσων, ὡς ἐκ τῶν καταφυγόντων εἰς αὐτὰς Χίων, Κυθωνιέων, Πελοποννησίων, Στερεοελλαδιτῶν καὶ Λιγαιοπελαγίτων, ἐξ ὧν πολλοὶ ἐγκατεστάθησαν ὀριστικῶς εἰς τὰς Σπέτσας.

Ἡ δὲ Ὑδρα, μὴ μετασχοῦσα παντελῶς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1765 (γ), μὴδὲ τοῦ κινήματος τοῦ Λάμπρου

(α) Ἴδε τὸν βίον Λάμπρου Κατσώνη εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐκδοδομένην ἐφημερίδα Ἡ Ἐλπίς ἀριθ. 991 μέχρι 1004, τοῦ 1859.

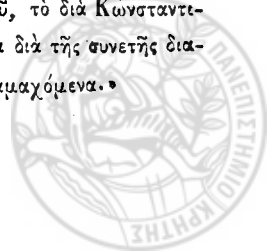
(β) Ἡ σύζυγος τοῦ Καρακατσάνη μετὰ δύο θυγατέρων καὶ τοῦ βρέφους τότε υἱοῦ, τοῦ ἐνδόξου κατόπιν γενομένου ἐν Ἑλλάδι, ὡς πληρεξουσίου πολλάκις τῶν Σπετσῶν καὶ ὡς Γερουσιαστοῦ, ἀποβιώσαντος ἐξ τῆς 1861 ἐν Ἀθήναις, Γκίκα Καρακατσάνη, καταζητουμένου ἐν Σπέτσαις ὑπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, κατέφυγεν εἰς Κύθηρα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βενετίαν, ὅπου διέμενε μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐξεβράγη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Γεν. Προξένου τῆς Ρωσσίας.

(γ) Ἴδοὺ πῶς ἐξιστορεῖ τὰ κατὰ τὴν Ὑδραν ὁ Γ. Κριεζῆς (Ἱστορ. τῆς Ὑδρας πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, σελ. 27) : « Οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Ὑδρας,

Κατδώνη, κατρκήθη ἕνεκα τούτων ὑπὸ πολλῶν προσφύγων Πελοποννησίων, Ῥοιμελιωτῶν καὶ Σπεισιωτῶν. Ἐκτοτε πολλαὶ οἰκογένειαι Σπεισιωτῶν, μείνασαι εἰς Ἰδραν διαρκῶς, συνεδέθησαν διὰ τῆς ἐπιγαμίας μετὰ τῶν Ἰδραίων, καὶ εἰς πολλὰς ἐξ αὐτῶν ἀπέδιδετο παρὰ τῶν Ἰδραίων τὸ ἐπίθετον Σπεισιώτης. Ὑπὸ τὸ ἐπίθετον Σπεισιωτάκης ἐγνωρίζετο ἐν Ἰδρᾷ, μέχρι τινος, ἡ οἰκογένεια τοῦ συγγενοῦς ἡμῶν Ὀρλάνδου, καὶ ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων λαβουδῶν μετὰ ταῦτα ἄλλας ἐπωνυμίας, ἀκόμη, μέχρι σήμερον, Πετροσπεισιῶται καλοῦνται τινες ἐν Ἰδρᾷ, ὡς ἐκ Σπειδῶν καταγόμενοι.

Οἱ Ἰδραῖοι, φωτισθέντες τότε ἀπὸ τοῦς ἰκανωτέρους περὶ τὸ ἐμπόριον Πελοποννησίους, καὶ μηδεμίαν διακο-

- » βλέποντες τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης του (τοῦ Ὀρλώφ), ὑπεκρίθησαν ὅτι
- » παρεδέχθησαν τὰς προτάσεις, καὶ οὕτω διαλλαχθέντες παρέλαβον τὰ κα-
- » τασγεθέντα (παρ' αὐτοῦ) πλοῖα καὶ ἐπανήλθον εἰς Ἰδραν, συνωδευμένοι
- » μεθ' ἑνὸς ἀξιοματικῶ Ῥώσσου, διὰ νὰ κατέχη τὴν θέσιν τῆς νήσου ὡς
- » Διοικητής. Ἐπομένως οἱ Πρόκριτοι, φοβούμενοι τὴν κατ' αὐτῶν ἀγανά-
- » κτησιν τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, ἀπέστειλαν κρυφίως ἀναφορὰν πρὸς τὸν
- » Καπετὰν Πασσᾶν δι' ἐπίτηδες ἀπεσταλμένου, δικαιολογούμενοι, ὅτι ἡ ἀν-
- » ταρσία των δὲν προῆλθεν, εἰμὴ διὰ τῆς βίας καὶ τῆς πειθαναγκάσεως τῶν
- » Ῥώσσων· ὁ Χασσᾶν πασσᾶς εὐνοϊκῶς πάντοτε φερόμενος πρὸς τοὺς Ἰ-
- » δραῖους, διὰ τὰς πιστὰς ἐκδουλεύσεις των, συνεχώρησε τὴν πρᾶξιν των.
- » Τότε οἱ κάτοικοι, δραττόμενοι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, διεπραγματεύοντο
- » ἀμφοτέρω τὰ μέρη, μετακομίζοντες τροφὰς καὶ εἰς τὸν Ῥωσσικὸν στόλον
- » καὶ εἰς τὸν Ὀθωμανικὸν, καὶ ὠφελοῦντο ἀμφοτέρωθεν· οὕτω δὲ τὰ πλοῖα
- » των ἐφωδιασμένα μὲ διπλᾶ πιστοποιητικὰ ἀπὸ τὸ κοινὸν τῆς Ἰδρας, ὅτε
- » συνητῶντο ὑπὸ τοῦ Ῥωσσικοῦ στόλου, ἐπαρουσίαζον τὴν εἰς τὸ Αἰγαῖον
- » Πέλαγος διεύθυνσίν των, ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ, τὸ διὰ Κωνσταντι-
- » νούπολιν καὶ Ἑλλάσποντον. Οὕτω δὲ πολιτευόμενοι διὰ τῆς συντητικῆς δια-
- » γωγῆς των, εὐηρέστου εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη τὰ διχμαχόμενα.»

τὴν τοῦ ἐμπορίου των ὑποστάντες, ὡς ἐκ τῆς οὐδετερό-
τητος αὐτῶν, ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιδοθῶσιν ἀπὸ τοῦ καιροῦ
ἐκείνου εἰς τὸ ἔργον των, καὶ νὰ συνάξωσι περισσότερα
πλοῦτη ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν δύο ἄλλων νήσων (α)
Ἄλλα καὶ οἱ Σπετσιῶται, συνοικισθέντες μετὰ την πρῶ-
την των καταστροφὴν, καὶ αὐξήσαντες ταχέως κατὰ τε τὸν
πληθυσμὸν καὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ νέων προσφύγων, Σπαρ-
τιατῶν, Μονεμβασιωτῶν, Κυνουριέων καὶ μάλιστα Κρα-
νιδιωτῶν, διαφευγόντων τὴν πάτριον τυραννίαν, εἰρέθη-
σαν μετὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ
τοῦ Γαλλο-ισπανικοῦ πολέμου, μὲ ἱκανὰ πλοῖα, ὑποδέε-
στεροι μὲν ὡπλοῦν τῶν Ὑδραίων κατὰ τὰ πλοῦτη, ἐφά-
μιλλοι ὅμως αὐτῶν κατὰ τ' ἄλλα ὄντες, καθότι τὸ αὐτὸ
ἐμπόριον μετερχόμενοι, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς Ἀλγερίνους,
Τριπολίνοὺς καὶ Τουνεξίνοὺς εἶχον, καὶ τοὺς αὐτοὺς κιν-
δύνοὺς εἰς διάρρηξιν ἀποκλεισμῶν διέτρεχον· μάλιστα δὲ
ἀνεπτυχθεῖσης ἐν τάχει τῆς εὐπορίας, ὡς ἐκ τῶν μυθω-
δῶν τότε κερδῶν, τῶν ὀφειλομένων ὅμως εἰς τὸ δραστή-
ριον καὶ ῥιψοκίνδυνον τῶν ναυτιλομένων, κατεσκευάσθη-
σαν ἐν Σπέτσαις, ἀπὸ τοῦ 1810 καὶ ἐντεῦθεν, τοσαῦτα
μεγάλα πλοῖα, ὥστε, κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως,
οἱ Ὑδραῖοι κατὰ μικρὸν ἀριθμὸν πλοίων ὑπερτέρουσιν,
οὐδύλως δὲ κατὰ τὴν ποιότητα καὶ το μέγεθος αὐτῶν.
Τὸνναντίον τὰ Σπετσιωτικὰ πλοῖα, καθὸ νεώτερα, ἦσαν
μεγαλῆτερα καὶ ὠραιότερα (β). Διαρκούσης δὲ τῆς ἐπανα-

(α) Καὶ οἱ Ψαρινοὶ μετέσχον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1763, κατάρθρωσαν
ὅμως νὰ μὴ πάθωσι κακόν τι ὡς ἐξ αὐτῆς ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν
(Ὑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α.)

(β) Ὅρα ἀρχὴν τοῦ Πίνακος τῶν ναυτικῶν χορηγημάτων, ἐν ᾧ καταφαί-
νεται ἐπισήμως, ὅτι τὰ μὲν τῶν Ὑδραίων ἐμπόλεμα πλοῖα ἦσαν 58, τὰ δὲ
τῶν Σπετσιωτῶν, πλὴν τῶν 27 βρικογολεττῶν, ἦσαν 46· ἀλλὰ τρανωτάτη
ἀπόδειξις, ὅτι αἱ Σπέτσαι κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα εἶχον πλεῖότερα καὶ μεγαλῆ-

στάσεως οἱ Ὑδραῖοι εὐρέθησαν μὲ ὀλιγότερα πλοῖα, ὡς κατασκευασθέντων ἐν Σπέτσαις, κατ' αὐτὴν, εἰκοσιεπτά μεγάλων καὶ ὡραίων βρικογολεττῶν ὀνομασθέντων (α) (πλὴν τῶν Γαλλιωτῶν, Γολετῶν, Μυστικῶν, Τρατῶν κτλ) τὰ ὁποῖα, ὄντα ταχύτερα καὶ αὐτῶν τῶν περιγαλωμένων πολεμικῶν εὐρωπαϊκῶν πλοίων, ὑπηρετήσαν καὶ αὐτὰ, εἴτε ὡς καταδρομικά, εἴτε ὡς κυρίως ἐθνικὰ εἰς ἀποκλεισμοὺς φρουρίων καὶ παραλίων, καὶ εἰς σωτηρίους ἄλλας τῆς Πατρίδος ὑπηρεσίας, ὡς κατωτέρω ῥηθήσεται (β).

τερα πλοῖα παρὰ τὴν Ὑδραν, εἶναι ἡ ἐξῆς δημοσία ὁμολογία τῆς τότε Κεντρικῆς Κυβερνήσεως, ἣτις διὰ τοῦ ἐξῆς ἀρθροῦ τῆς Γεν. Ἐφημερίδος τῆς 26 Μαΐου 1826, σελ. 233, λέγει: » Ἐν προσέτι ἀπὸ τὰ οὐσιώδη ἀντικείμενα τῶν ἐργασιῶν τῆς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς ἐστάθη κατ' αὐτάς, καὶ ἡ ὑπόθεσις τῆς μετοικίσεως τῶν οἰκογενειῶν τῶν Πετσῶν εἰς Ὑδραν· ἡ μετοίκησις αὕτη θέλει φέρει τὴν ἔνωσιν τοῦ ναυτικοῦ τῶν δύο νήσων· οἱ Πετσιῶται ἔχουν περισσότερα καὶ μεγαλύτερα πλοῖα παρὰ τοὺς Ὑδραῖους, ἀλλ' ὀλιγωτάτους ναύτας· ὅτε δὲ ἐνωθῶσιν, ὁ στόλος μας καθίσταται ἀκαταμάχτος, καὶ δύναται νὰ μαντεύτῃ τὰ κινήματα ὄλων τῶν ἐχθρικῶν στόλων κτλ.

(α) Ὠνομάσθησαν βρικογολέτται ὡς ἐκ τοῦ εἴδους τῆς κατασκευῆς των, διότι καὶ τοὶ ἔχοντα μῆκος, τροπίδος μὲν 80—90—100 ποδῶν ἀγγλικῶν, καταστρώματος δὲ 410—420 ποδῶν, φρορτεῖον δὲν ἐχώρουν, εἰμὴ μόνον 7—8 χιλιάδων κοιλῶν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν ἀμίμητοι κατὰ τὴν ταχυπλοῖαν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως, οἱ Ὄθωμανοὶ ἠγόραζον αὐτὰ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ματὰ πολλοῦ ζήλου, ἐπιθυμοῦντες ν' ἀποκτήσωσι πλοῖα, περὶ τῆς ταχύτητος τῶν ὁποίων εἶχον ἤδη λάβει ἀρκετὴν πείραν καὶ γνῶσιν.

(β) Ἰδοὺ ὁ κατάλογος αὐτῶν: 1 Σπάρτιάτις τοῦ Ν. Γκ. Μπόταση. 2 Ἀσπασία τοῦ Ἀδριανοῦ Σωτηρίου. 3 Ἀριστείδης Π. Γουδῆ. 4 Ἐλιπὶς Ἀνδρ. Ν. Σκλιὰ. 5 Ἑλλὰς ἰδίου Ἀνδρ. Σκλιὰ. 6 Ἐλευθερία Ἰωάν. Α. Γουδῆ. 7 Ἀμφιτρίτη ἢ Λεωνίδα Δημ. Ν. Λάμπρου. 8 Ἀσπασία Ἰω. Σάντου. 9 Περσεφώνη Ν. Γιάννουζα. 10 Κυπρία Γ. Λεμπέση. 11 Ἀσπασία ἢ Ἐρμαφρόδιτος Ἰω. Γ. Κούτση. 12 Ἀνδρομάχη Σπ. Ἀντωνίου. 13 Κλειὴ ἢ Πελεκάνα Νικ. Α. Κυριακοῦ. 14 Εὐτέρπη Γ. Χρ. Κούτση. 15 Νιόβη Δημ. Γ. Μπούκουρη. 16 Γοργὼ Δημ. Π. Τσοῦπα. 17 Κίμων Ἀγαργ. Λεμπέση. 18 Νέμεσις Μιχ. Οἰκονόμου. 19 Περσεφώνη Χριστ. Μα-

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε τὰ πλοῖα ἐξωπλίζοντο καὶ ἐναυτολογοῦντο δαπάνη τῶν ιδιοκτητῶν αὐτῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξερχομένων εἰς ἐκστρατείας πλοίων ἐκ τῶν δύο νήσων Σπετσῶν καὶ Ὑδρας ἦτον ὁ αὐτός,

θιού. 20 Ἀμερικὰν Ν. Γ. Κούστη. 21 Τρίτων Γ. Ἰω. Ὁρλόφ. 22 Ἀθηνᾶ Ἰω. Μπουκουβάλα. 23 Ἡρα Ἀναστ. Μπάτα. 24 Κυριακὴ Κυρ. Ἀνδρούτσου. 25 Ἀριστείδης Ἐμμ. Γκιουζέπη. 26 Περσεφόνη Ν. Γ. Μπούκουρη. 27 Πηνελόπη Ἰωάν. Μπαζώτου. Αἱ γολέτται αὗται, σωζόμεναι καὶ μετὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, ἐχρησίμευσαν ὡς ἐμπορικαί, μνημονευόμεναι καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῶν Λιμεναρχείων, Σπετσῶν, Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλων πόλεων, πολλὰ ἔτη μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς βασιλείας ἐν Ἑλλάδι. Ὁ Ἀνάγευρος Α. Ἀναγύρου εἰς τὰ Σπετσιωτικά του, σελ. 12, ἀπαριθμεῖ μόνον 16, τὰς κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀριθμητικὴν τάξιν μνημονευομένας βρικολέττας, ἀναφέρον ἄλλαχού (σελ. 13') καὶ τὸν Κίμωνα τοῦ Ἀναργ. Λεμπέση, τὴν Χέμεσιν τοῦ Μ. Οἰκονόμου, καὶ τὴν Περσεφόνην τοῦ Χρ. Μαθιού, ἀλλὰ παρέλειψεν ἐκ παραδρομῆς τὰς λοιπὰς. Ἴσως δὲ παρεσύρθη ἐκ τοῦ ἑξῆς ἐγγράφου τοῦ ἐκτελεστικοῦ, ὅπερ παραθετεῖ ἐν σελ. 987 τοῦ Α' Τόμου: Ἄριθ. 12581.

Πρὸς τοὺς Εὐγενεστ. Προκρ. Σπετσῶν.

Ἐλήφθη τὸ ἀπὸ 19 τρέχοντος ἔγγραφόν σας, καὶ παρετήρησεν ἡ Διοίκησις τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα. Ἡ Διοίκησις ἀναγνωρίζει κάλλιστα τὴν ἀνάγκην τῶν ὄσων ἐλάβετε, καὶ τῶν ὄσων προβάλλετε νὰ ληφθοῦν μέτρων διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς νήσου σας. Ὅσον μὲν περὶ τῶν δεκαεξβρικολετων, ὅπου ἀπεφασίσατε νὰ εὑρίσκωνται πάντοτε πρόχειρα, ἔχει καλῶς, καὶ ἐγκρίνονται ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τὰ πραχθέντα· περὶ δὲ τῶν Ψαριανῶν μυστικῶν, ἐπειδὴ ταῦτα θέλουσιν χρησιμεύσει διὰ νὰ παραπλεύουσιν ἀμφοτέρω τὰς νήσους Σπετσῶν καὶ Ὑδρας, κρίνει ἀναγκαῖον ἡ Διοίκησις νὰ συνεννοηθῆτε καὶ μετὰ τῶν Εὐγενεστ. Προκρίτ. τῆς Ὑδρας, καὶ ὅπως τὸ ἐννοεῖτε ἀρμοδιώτερον, θέλετε γράψει συμφώνως πρὸς τὴν Διοίκησιν, ἡ ὁποία δὲν θέλει βέβαια ἀρνηθῆναι νὰ πράξη ὅ,τι εἶναι εἰς τὴν δυνάμιν της διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν νήσων σας. Περὶ δὲ τῶν χιλίων στρατιωτῶν, ἡ μὲν Διοίκησις δὲν λυπεῖται βέβαια οὔτε διαταγὰς, οὔτε μισθοῦς διὰ νὰ ἔλθωσι πολὺ περισσότεροι τῶν χιλίων εἰς τὴν ὁποίαν ὁμῶς ἐφθασε κατάστασιν τὸ στρατιωτικόν . . . νομίζει ἀδύνατον νὰ καταπεισθῶσι νὰ μεταβοῦν εἰς Σπέτσας. Μολοντοῦτο σκεφθῆτε πάλιν περὶ τούτου καὶ ἀναφερθῆτε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 25 Σεπτεμβρίου 1825.

καὶ τοὶ τῆς Ἰδρας ἐχούσης μεγαλύτερα πλοῖτα, ὡς θέλει καταδειχθῆ ἔν τοῖς ἐπομένοις, διότι αἱ Σπέτσαι, πρὸς τοῖς ἐν ταῖς ἐκστρατείας πλοίοις, διετήρουν ἀποκλεισμένα δι' ἑτέρων πλοίων τὰ φρούρια τοῦ Ναυπλίου, τῆς Μονεμβασίας καὶ τῆς Πύλου (Νεοκάστρου), δι' ἄλλων δὲ διασπαρῆντων ἐν ἄκαρῃ, πρὶν ἢ ὑψώσῃ ἡ Ἰδρα τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, ἀνηγγεῖλαν πρῶτοι καὶ διέδωκαν τὴν ἐπανάστασιν εἰς τὰ πλείστα παράλια καὶ τὰς νήσους τῆς ἄλλης Ἑλλάδος. Ἀφοῦ ὅμως, ἐξαντληθέντων τῶν θησαυρῶν τῶν ἰδιωτῶν, ἤρχισεν ἡ κεντρικὴ Κυβέρνησις μετὰ τὴν ἄφικσιν τοῦ Ἀγγλικοῦ δανείου νὰ μισθοδοτῇ αὐτὴ τὰ ἐξερχόμενα εἰς ἐκστρατείας πλοῖτα τῶν τριῶν νήσων, τότε τῆς ἐξόδου τῶν πλοίων οὔσης οὐχὶ ἔργον ἀτομικῆς θυσίας, οὔτε τῶν ἰδιοκτητῶν, οὔτε τῶν κοινοτήτων τῶν νήσων, ἀλλὰ μέσον ἐξοικονομήσεως τοῦ ναυτικοῦ ὄχλου, ἅμα δὲ καὶ πορισμοῦ τινος ἐνίων ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν συγγενῶν τῶν πλοιάρχων, τότε, λέγω, ἐκάστη νῆσος εἶχε συμφέρον νὰ ἐξάγῃ εἰς ἐκστρατείας καὶ ἀποκλεισμοὺς ὅσα ἠδύνατο, ἐγκρίσει τῆς Κυβερνήσεως, περισσότερα πλοῖτα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν λοιπὸν ταύτην οἱ Πρόκριτοι τῆς Ἰδρας, ὡς λόγον, τὸ ἄλλως δυσοικονόμητον τοῦ Ἰδραϊκοῦ λαοῦ φέροντες, καὶ ἐπαρόμενοι εἰς τὸ ὅτι, ἐπηρέαζον τὴν Κεντρικὴν Κυβέρνησιν, ὡς ὄντος προέδρου τοῦ ἐτελεστικοῦ τοῦ Γ. Κουντουριώτου, ἠξίωσαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐξάγῳσιν αὐτοὶ περισσότερα πλοῖτα παρὰ τοὺς Σπετσιώτας καὶ τοὺς Ψαριανοὺς, λαμβάνοντες ἐπομένως κατ' ἀναλογίαν τῶν πλοίων καὶ μεγαλύτερον ἐκάστote ἐκ τοῦ δανείου ποσόν. Οἱ Πρόκριτοι τῶν δύο ἄλλων νήσων ἠναντιώθησαν κατ' ἀρχὰς σφόδρα, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ συμβῆθι δυσάρεστος καὶ πρωτοφανὴς μετὰ τῶν τριῶν νήσων ἔρις· ἀλλ' ἡ δεινότης τῶν περιστάσεων ἔκαμε νὰ ἰπεριχύσῃ ὁ πατριωτισμὸς, καὶ δὴ ἀπεφασίσθη, προτροπῇ καὶ ἄλλων προκρίτων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐστάλησαν παρὰ

τῆ Κυβερνήσει δύο μὲν πληρεξούσιοι τῶν Σπετσῶν ὁ Γ. Ἀνδρουῦτος καὶ Ἰλίας Θεομισιώτης, δύο ἐκ Φαρῶν ὁ Σκανδάλης καὶ ὁ Μαρκῆς, καὶ δύο ἐξ Ὑδρας ὁ Γ. Σαχίνης καὶ ὁ Οὐγιουμπούρης, οἵτινες συνῆψαν σύμβασιν, ἐγκριθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, διὰ τὸν τύπον, καθ' ἣν ἐτηρήθη ἔκτοτε ὡς ἀναλογία τῆς δαπάνης τῆς Κυβερνήσεως, ἐξόδου τῶν πλοίων ὡς ἐξῆς· 20 ἢ 21 πλοία ἐξ Ὑδρας, 15 ἢ 16, ἐκ Σπετσῶν, καὶ 12 ἢ 14 ἐκ Φαρῶν. Ἴδου λοιπὸν ἡ αἰτία καὶ ὁ λόγος τῆς τοσοῦτον παραμορφωθείσης καὶ διακωδωνισθείσης ὑπεροχῆς δῆθεν τῶν ἐνεργείᾳ πλοίων τῆς Ὑδρας, περὶ ἧς ὡς ἐκ γνωστῶν λόγων προερχομένης, ἔπρεπε τινας, νομίζομεν, νὰ μὴ τοιμήσωσι νὰ κάμωσι πολὺν λόγον.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἀφοῦ μετὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς Ἐπαναστάσεως ἀπεδείχθη ἐναργῶς, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῆς Ἑλλάδος, κυρίως εἰς τὰ ναυτικὰ μεγαλοεργήματα ὀφείλετο, ἢ ἐν τῇ κεντρικῇ Κυβερνήσει πρώτη θέσις ἐδίδετο εἰς τοὺς Κουντουριώτας, οὐ μόνον καθὸ πρῶτους τῶν Προκρίτων τῆς Ὑδρας, ἀλλὰ καὶ ὡς φημιζομένους διὰ τὰ ἀνεξάντλητα πλοῦτή των, ἀλλ' οὐχ ἦττον εἶναι ἐπίσης ἀληθές, ὅτι τὴν δευτέραν θέσιν κατείχον ἀμέσως οἱ Σπετσιῶται, καὶ ὅπως ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης προήδρευεν εἰς τὰ συμβούλια τῶν γερόντων τῆς Ὑδρας, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γεώργιος, χάριν αὐτοῦ, προήδρευεν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, οὕτω καὶ εἰς τὰς Σπέτσας, ὁ μὲν γέρον Μιξῆς Ἰωάννης διὰ τῆς αὐτῆς σταθερότητος προηγόρευεν ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερότων τῇ πατρίδι εἰς τὰ συμβούλια τῶν Γερόντων Σπετσῶν, οἱ δὲ Μποτασαῖοι Παναγιώτης καὶ Γάικας ἀντιπροήδρευον πάντοτε εἰς τὸ Ἐκτελεστικόν· εἰς δὲ τὰ Φαρά ἐπίσης ὁ Νέστωρ τῶν Φαριανῶν Ἀποστόλης καὶ λοιποὶ γέροντες, δι' ὅλων τῶν μέσων καὶ διὰ τελείας ἀνταπαρνήσεως εἰς μόνην τὴν τοῦ ἔθνους ἀποκατάστασιν ἀπέβλεπον. Οὐδεὶς δὲ τῶν ἄλλων ἐγκρι-

των τοῦ ἔθνους ἠμφισβήτησε σπουδαίως τὴν κατὰ τοὺς ἀγῶνα ἐπιβρόχην καὶ ὑπεροχὴν τῶν τριῶν νήσων· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ἐταπεινώθη ἐνώπιον αὐτῶν, ὅταν ἡ Λάζαρος Κουντουριώτης ἔσχε τὴν ἐπιδειξιότητα ἢ ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν δύναμιν τῶν τριῶν νήσων πολιτικῶς καὶ πολεμικῶς ἠνωμένων, καὶ νὰ διαχειρισθῇ ἐπωφελῶς τὸ Ἀγγλικὸν δάνειον (α).

Τὸ Διοικητικὸν σύστημα τῶν Σπετσῶν κατ' ἀρχὰς ἦτο μὲν ὀλιγαρχικόν, διότι μόνοι οἱ πλουσιώτεροι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν διάσκεψιν τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μετείχε καὶ Δημοκρατικότητος, διότι ἕκαστος νεόπλοτος αὐτοδικαίως εἰσῆρχετο εἰς τὴν τῶν Προϋχόντων (οἰκοκυραίων) ὁμήγηρον, τῆς ὁποίας ὁ ἀριθμὸς ἦτον ἀπεριόριστος. Οἱ Οἰκοκυραῖοι οὗτοι ἐδκέπτοντο καὶ ἀπεφάδιζον τα περὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου, περὶ ὑγειονομικῶν μέτρων ἕνεκα τῆς ἀδιαπόπως μαστιζούσης τότε τὴν Ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν πανῶλους, περὶ εἰσπράξεως συνεισφορῶν καὶ τῶν ἀποβτελλομένων εἰς τὸν Τουρκικὸν ναύσταθμον ναυτικῶν στρατευσίμων, καὶ περὶ παντὸς ἄλλου ἀντικειμένου ἀφορῶντος τὰς σχέσεις τοῦ τόπου πολιτικῶς μὲ τὴν Τουρκικὴν Δυναστείαν, καὶ τὰς μεταξὺ τῶν πολιτῶν διαφορὰς· ὡς καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν πλοίων ἀνέθετον πολλάκις εἰς τὴν ἑξακριβωσιν καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τεσσάρων ἢ πέντε μόνον Προϋχόντων (β).

(α) Εἰς μικρὰν ἀπόδειξιν, ὅτι ἐν ὀνόματι καὶ τῶν τριῶν νήσων ὁμοῦ τὰ πάντα ἐν δειναῖς περιστάσεσιν ἐνηργοῦντο, φέρομεν τὸ ἐξῆς ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ν. Σπηλιάδου, Τόμ. Α. σελ. 436. « Τὰ αὐτὰ ἐφρόνου καὶ οἱ Πρόκριτοι τῆς Ὑδρας, καὶ τὴν 24 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς (Ἰανουαρίου 1823) προσκαλοῦσιν ὡς ἐκ τῶν τριῶν νήσων, Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν, τοὺς κατοίκους ὄλων τῶν ἐλευθέρων νήσων τῆς Ἑλλάδος, νὰ στείλωσιν εἰς Ὑδραν παραστάτας καὶ πληρεξουσίους, διὰ νὰ στερεώσωσι τὴν πέρισον ἐν Ἐπιδαύρῳ ψηφισθεῖσαν Κυβέρνησιν κτλ. ».

(β) Ἐκ μέρους τῶν Ἐπιτρόπων τῆς Καγκελαρίας, εὐρέθη, ἀναγκαῖον ἢ τι-

Ἐνίοτε δὲ ἀνεφέροντο αἱ ἐνστάσεις αὐτῶν καὶ εἰς τὴν τοῦ λαοῦ ἐπιδοκιμασίαν· ὅστις ὅμως ἔλνε τὸ ζήτημα πολλάκις μὲν ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως, πολλάκις δὲ καὶ καθ' ὃν τρόπον οἱ λαοὶ ἐθίζουσι νὰ λύσῃ τὰ ζητήματα, ὁδᾶκις μάλιστα ὑποκινοῦνται ὑπὸ κομματικῶν συμφερόντων τῶν κομματαρχῶν.

Ἐπαρέουσι πάντοτε οἱ Προὔχοντες τῶν Σπετσῶν ἀμισθί, ἐνῶ ἄλλων τινῶν νήσων οἱ Δημογέροντες ἐλάμβανον ἀνάλογόν τινα ἀντιμισθίαν· αἱ δὲ ἀποφάσεις τῶν οἰκοκυραίων τούτων, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ἔγγραφο ἀποφύρον ἐξ αὐτῶν, ἀρχαιότητος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄντων, μόνον χαρακτηριστικῶς ἐπισημότητος ἔφερον τὴν Σφραγίδα τῆς Κοινοτητος, ἣτις διηρημένη εἰς τέσσαρα τμήματα, φέροντα ἐν τῷ ὅλῳ τὴν εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐφυ-

μιότης σας Κύρ Θεοδωράκη Μέξη, ἁμοῦ μὲ τοὺς κάτωθεν κύρ Δημήτριον Μαλοκίνη, κύρ Ἀναγνώστην Κολομπόταση, καπετὰν Χριστόδουλον Κούτση, καὶ καπετὰν Ἀνδρέαν Χ. Ἀναργύρου νὰ ἐπιστατήτε εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν κεραιῶν δικαίως καὶ ἀφιλοπροσώπως, ὅταν ἀκολουθῇ καμμία δυσκολία, τόσον ἐπάνω εἰς τὰ φόντα (κεφάλαια), ὅσον καὶ εἰς τὰ διάφορα, καὶ ὅσον εἰς τὰς πραγματείας, ἢ καὶ διαφορὰς ὁποῦ ἐμποροῦν νὰ ἔχουν οἱ μαρινάροι μὲ τοὺς Καπεταναίους, ἢ οἱ Καπιτάνιοι μὲ τοὺς Παρτσινεβέλλους (συμμετόχους) καὶ καμπιαδόρους (δανειστὰς κεφαλαίων) καὶ εἰς ὅσα ἄλλα ἀνήκουν εἰς τὰ καράβια μικρὰ μεγάλα, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ ἀποφασίσετε ἀφοῦ ἐξετάσετε τὰ πράγματα καὶ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ καθενὸς ἕνα πρὸς ἕνα θεοσεβῶς καὶ μὲ ὅλην τὴν ὁρθότητα, καὶ ἐσθῆτε εὐλογον, πέρνοντες ἂν τύχη καμμίαν φορὰν καὶ συμβουλήν ἕξωθεν ἀπὸ κανένα πραγματευτὴν, θέλει ἔχει ὅλον τὸ κύρος, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ ἠθέλατε ἀποφασίσει, θέλετε τὸ παρουσιάσει ἐγγράφως εἰς τὸν ἐδῶ Ἰσραῖμ Τσαβούσην Ζαμπίτην μας, καὶ αὐτὸς θέλει ὀρδινάρει (διατάξει) νὰ ἐξακολουθῆται καὶ νὰ γίνεταί χωρὶς κανένα διαταγμὸν καὶ ἐναντιότητα.

Σπέτσαις 26 Φεβρουαρίου. 1804.

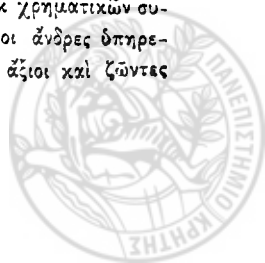
Δημητρ. Λάζαρης, Γκίλιας Νικόλα, Νικ. Λάζαρης, Παναγ. τοῦ Γιάννη Βιτωρίου, Χ. Γιάννης Σπυρίδου, Ἀναστ. τοῦ Γιάννη Κυριάκου, Σάντος Θεοδωράκη, Γεώργ. Μπούκουρης, Κωνστ. Μουργιάτης.

(ἐκ τῶν Δημοτ. ἀρχῆ Σπετσῶν).

λάβετο ὑπὸ τεσσάρων οἰκοκυραίων δι' ὠρισμένον τινα καιρὸν. ἐπιφορτισμένων τοῦτο κατ' ἐκλογὴν ἀπάντων. Εἶχον δ' ἐξ ἀνάγκης πάντοτε γραμματεῖα τινα τοῦ Κοινοῦ, ὅστις ἐμισθοδοτεῖτο (α).

Τὸ σίστημα τοῦτο φέρον ἀρχαίκην ἀπλότητα, ἦτο μὲν ἀνάλογον μὲ τὴν ἡθικὴν κατάστασιν τῶν κατοίκων, καὶ πατρικὸν, ἀλλὰ καὶ ἡ πολυκοιρανίς αὕτη εἶχε τὰ ἐλαττώματα τῆς, διότι πολλάκις ἐβλάπτοντο τὰ κοινὰ συμφέροντα, ὑπεριδχνουδῶν τῶν προσωποποιότητων καὶ ἀντιζηλιῶν, παθῶν, ἅτινα οὐδέποτε ἐξέλιπον ἀπὸ τὰ τοιούτου εἶδους συνέδρια. Τὰ δὲ εἰσοδήματα τοῦ Κοινοῦ, πρὸ τοῦ 1800, ἐπεριορίζοντο εἰς τὰ τελωνιακὰ τέλη, ἅτινα δὲν ὑπερέβαινον τὰ 2 ἢ 2 1/2 τοῖς ἐκατὸν ἐπὶ τῆς ἀξίας, καὶ εἰς κεφαλικὸν τινα φόρον πληρωνόμενον ἐτησίως ἀνὰ τρία γρόδια παρ' ἐκάστης οἰκογενείας. Ἐκ τῶν εἰσοδημάτων δὲ τούτων ἐμισθοῦντο οἱ κατ' ἔτος εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀποστελλόμενοι 60—80 ναῦται, οἵτινες ἀπετέλουν πάντοτε μέρος τοῦ πληρώματος τῆς Ὀθωμανικῆς

(α) Γραμματεῖς τοῦ κοινοῦ Σπετσῶν, ἀλλ' ἄμισθοι ἐλρημάτισαν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐπαναστάσεως, ἱερομόναχος τις Προκόπιος Φασιουλᾶτης, κάτοικος Σπετσῶν, δ' Ἀναγνώστης Οἰκονόμου, δ' καὶ μετὰ ταῦτα Οἰκονόμος Σπετσῶν χειροτονηθεὶς, ἐντόπιος, δ Πέτρος Σκυλίτης Ὀμηρίδης, δ καὶ πληρεξούσιος Σπετσῶν σταλεὶς εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνικὴν Συνέλευσιν μετ' ἄλλων ἐντοπίων, ὡς πολιτογεγραμμένος ἐν Σπέτσαις, καὶ ὁ τότε μὲν ἱεροδιάκονος Θεοφάνης Σιατιστεὺς, εἶτα δὲ Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, ὅστις διετέλεσε καὶ Γραμματεὺς τοῦ Ναυάρχου Σπετσῶν Γ. Ἀνδρούτσου ἐπὶ ἰκανὰ ἔτη. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐγγεγραμμένος ἔκτοτε πολίτης Σπετσῶν, ὠφελῆσαι δὲ πολλοὺς νέους τῆς Νῆσου καὶ διὰ τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, ἐδωρήσατο ἐσχάτως εἰς τὸν Δῆμον Σπετσῶν ὑπὲρ τῶν Σχολείων καὶ ἐτήσιόν τι χορήγημα ἐκ δραχ. 3, 174, τὸ ὅποιον δικαιοῦται λιμβάνειν παρὰ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου ὡς χορηγιῶχος ἐκ χρηματικῶν συνεισφορῶν του κατὰ τὴν ἐπαναστάσιν· πάντες οἱ ἀγαθοὶ οὔτοι ἄνδρες ὄνηρησάντες τὴν Πατρίδα μετὰ μεγάλου πατριωτισμοῦ, εἰσὶν ἄξιοι καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον τιμῆς καὶ ἀγαθῆς μνήμης.

Ναυαρχίδος ὁβάκις δ' ἐξητοῦντο πλειότεροι ναῦται δι' ἀνάγκην τινα τοῦ Ναυσταθμοῦ, τὰ περιπλέον ἔξοδα ἦσαν εἰς βάρος τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως· ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἐν τῷ Ναυσταθμῷ καὶ τοῖς Τουρκικοῖς πλοίοις μεγάλης διαφθορᾶς καὶ κακοηθείας, ἣτις ἦτο κίνδυνος μὴ διαδοθῆ εἰς πάντας τῆς νήσου τοὺς ναύτας, καὶ τῶν ἐπιπολαζουσῶν μεταξὺ τῶν Τουρκικῶν πληρωμάτων λοιμωδῶν νόσων, ἐπέτυχεν εὐτυχῶς τὸ Κοινὸν τῶν Σπετσῶν μετὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ παρόντος αἰῶνος, νὰ μὴ πέμπῃ πλέον νεοσυλλέκτους, ἀλλὰ νὰ πληρῶνῃ ἀντ' αὐτῶν ἐτήσιόν τι χρηματικὸν ποσόν.

Τὸ ναυτικὸν ἐμπόριον τῆς νήσου Σπετσῶν ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται βαθμηδὸν ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἀλλὰ τὸ καταθλιπτικὸν δόστημα τῆς Τουρκίας, ὑποβλεπούσης πάντοτε τὴν πρόοδον αὐτοῦ, καὶ ἐξ οικείας πολιτικῆς, καὶ εἰσηγήσει ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Αὐλῶν, καὶ οἱ σκληροὶ καταδιωγμοὶ τῶν βαρβάρων τῆς Ἀφρικῆς πειρατῶν, μὴ ἀρκουμένων εἰς μόνην τὴν ἀρπαγὴν τῶν πλοίων καὶ φορτίων, ἀλλὰ κρατούντων εἰς αἰχμαλωσίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ἠνάγκαζον τοὺς ναυτικούς μας νὰ καταφεύγωσιν ὑπὸ τὴν σκέπην ξένων σημαίων, καὶ μάλιστα τῆς Ῥωσικῆς, τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ φέρωσιν οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, δυνάμει τῆς κατὰ τὸ 1779 συναφθείσης ἐμπορικῆς συνθήκης μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας (α).

(α) Ἴδε σελ. 255, Essai historique sur l' état des Grecs par Mr. Villemain, 3 Edition 1826. • Dans un traité de commerce qu' elle fit avec la porte en 1779, elle stipula pour les habitans de l' Archipel le droit d' arborer le pavillon Russe. et cette singuliere condescendance de la Porte, que l' on explique par la corruption du Divan et l' adresse des Fanariotes, donna tout à coup de nouvelles forces au commerce des Grecs. On vit les petits bâtimens de Hydra,

Ἄλλὰ καὶ ἡ προσταβία αὕτη ὡς βεβιασμένη, πολλάκις δὲ καὶ καταπατουμένη, δὲν παρείχε φυσικῶ τῷ λόγῳ ὄλην τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀσφάλειαν, ἣτις ἀπαιτεῖται προς διευκόλυνσιν τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐμπορίου. Ἀφ' οὗτου ὁμοῦ ἀνεδείχθη Στόλαρχος τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ὁ Χουσεῖν πασῶς (α) ἀνὴρ νονεχῆς καὶ πολιτικός, αἱ ναυτικαὶ νῆσοι ἀπήλυσαν πολλῶ μεγαλητέραν ἐλευθερίαν καὶ προστασίαν παρ' αὐτοῦ, δυνηθέντος νὰ ἐκτιμηθῇ ἐπαξίως τοὺς ναυτικούς μας.

Τὰ παρὰ τοῦ εὐφροῦς ἄμα τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τούτου Στολάρχου πρὸς οὐδετέρωσιν τῆς Ῥωσικῆς ἐπιόρῃς παραχωρηθέντα προνόμια, ἅτινα ἦσαν, ἡ αὐτοδιοίκησις, ἡ μεγάλη ἐλευθερία τῶν νησιωτῶν καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ ἄδεια κατασκευῆς μεγάλων πλοίων (β), ἡ ἔκτοτε καὶ εἰς τὸ μετα ταῦτα εὐτυχῆς

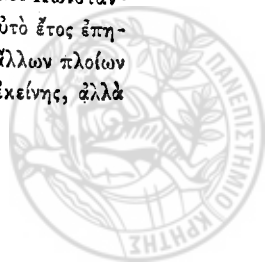
de Spezia, d' Ipsara, de Mycone, se porter dans toutes les mers du Levant, et naviguer depuis Kerson, jusqu' à Gibraltar: ils approvisionaient le marché de Constantinople: ils negociaient en Egypte: ils pénétraient jusqu' en Amerique: sous leur double pavillon Turc ou Moscovite, ils n' étaient pas à l' abri de l' attaque des pirates Algeriens qui attira bientôt une proie si riche: mais ce danger ne fit que les aguerir; ils construisirent de plus grands vaisseaux, ils les armèrent de canons ».

(α) Λέγεται ὅτι οὗτο: κατήγετο ἀπὸ γονεῖς Χριστιανούς, καὶ ὅτι νηπιόθεν τὸν εἶχον ἀναγκάσει οἱ Τοῦρκοι νὰ ἐξομώσῃ.

(β) Περιοδεύοντος τοῦ Στολάρχου τούτου εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος μὲ τὸν στόλον του, ἀνηγγέλη αὐτῷ, ὅτι εἰς Σπέτσας κατασκευάζοντο μεγάλα πολεμικὰ πλοῖα, καὶ ὅτι σκοπὸς τῆς κατασκευῆς τῶν πλοίων τούτων ἦν ἡ κατὰ τῆς Τουρκίας ἐπανάστασις. Ὁ Στόλαρχος μαθὼν τοῦτο διευθύνθη μεθ' ὅλου τοῦ στόλου του εἰς Σπέτσας, ὅπου πραγματικῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ἀδελφοὶ Μέξιδες Ἰωάννης καὶ Θεόδωρος κατασκευάζον ἐν μέγα ταμίοντι πλοῖον ἕως τεσσαράκοντα πῆχυν ἢ 120 ποδῶν ἀγγλικῶν μήκους: τροπίδος. Ὁ Στόλαρχος ἀποβὰς εἰς τὴν νῆσον ἐπορεύθη ἀμέσως εἰς τὸ ναυπηγεῖον συνωδευμένος καὶ ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ Ὑδρας Γ. Βούλαρη, εἰς ὃν μάλιστα

ανάπτυξις τοῦ ἐμπορίου, ἕνεκα τοῦ γενικοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ συστήματος τοῦ Ναπολέοντος, τὰ ὡς ἐκ τούτων εἰσαγόμενα μεγάλα πλούτη, νέαν καὶ ζωηροτέραν τάσιν δόντα εἰς τὴν τύχην τῶν ναυτικῶν μας, ὑπηγόρευσαν εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν ἀνάγκην Διοικήσεως τινός συστηματικωτέρας, καὶ συντάξεως ἐμπορικοῦ τινος καριοιζμοῦ· ἔκτοτε τὸ Διοικητικὸν σύστημα μετεβλήθη οὐσιωδῶς, διότι Βέης, ἢ Διοικητῆς τις ἐκ τῶν ἐντοπίων χειροτονοῦμενος ὑπὸ τοῦ μνηθθέντος Στολάρ-

ἀπεδίδοτο καὶ ἡ καταγγελία. Ὁ Ἰωάννης Μέξης, φημιζόμενος ἐπὶ πλούτῳ, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ καὶ νὰ κρυβῆ εἰς τὸ Λεωνίδιον τῆς Λακωνίας, οὐδεμίαν δίδων ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν Τουρκικὴν Δικονομίαν· ἐπαρουσιάσθη δὲ ὁ νεώτερος ἀδελφός Θεόδωρος· ὁ Στολάρχος καὶ τοὶ ἰδῶν καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ ναυπηγοῦ τὸ μέγεθος τοῦ πλοίου, δὲν ἠρκέσθη ὅμως, ἀλλὰ λαβὼν τὸν πῆχυν, ἀφοῦ κατεμέτρησε τὸ πλοῖον ἰδίαις χερσίν, ἔρρίψεν αὐτὸν χαμαί, συνεχάρη τὸν Θεόδ. Μέξην διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν καλλονὴν τοῦ πλοίου, καὶ εὐχρηθεὶς πλούσια κέρδη, ὠμολόγησεν αὐτῷ, ὅτι τῷ εἶχε γίνεαι ψευδὴς καταγγελία ἀπὸ φθονεροῦ ἀνθρώπου ὅτι τὸ πλοῖον ἦτον ἐτι μεγαλύτερον· δοὺς δ' αὐτῷ τὴν ἀδειαν νὰ ἐξακλουθήσῃ τὴν περαιοσιν τῆς κατασκευῆς τοῦ πλοίου, καὶ φιλοδωρήσας καὶ τὸν ναυπηγὸν μεγαλοπρεπῶς, ἀνεχώρησεν. Τὸ πλοῖον τοῦτο κατὰ τὸν πρῶτον αὐτοῦ διάπλουν εἰς τὴν Εὐρώπην διευθυνόμενον μὲ φορτίον σίτου, συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἀλγερινῶν, καὶ ἐδημεύθη καὶ τὸ πλοῖον καὶ τὰ φορτία, ἠγμκλωτίσθη δὲ συγχρόνως καὶ ὅλον τὸ πλῆρωμα συγκείμενον ἐξ 70 περίπου ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Ἰω. Μέξης Θεόδωρος, νέος ἔτι ὧν εἰς ἡλικίαν 16—18 ἐτῶν, καὶ μόλις μετὰ παρέλευσιν καιροῦ καὶ διὰ μεγάλων θυσιῶν παρὰ τῆ Ὑψηλῆ Πύλῃ καταβρώθη νὰ ἐλευθερωθῶσι μόνον οἱ ἀνθρώποι· ἡ χρηματικὴ ἀξία τοῦ τε πλοίου καὶ τοῦ φορτίου ἀνέβαινον εἰς ἑννεήκοντα περίπου χιλιάδας διστήλων, διότι πρὸς μὲν κατασκευὴν τοιοῦτου μεγέθους πλοίου ἀπητοῦντο τότε περὶ τὰς 40 ἢ 50 χιλιάδας διστήλων, τοῦ φορτίου δὲ ἡ ἀξία ἐπίσης ἀνέβαινον εἰς ἴσον ποσόν, διότι ὁ σίτος κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐτιμᾶτο πρὸς 2 ἢ 3 διστήλα ἕκαστον κοιλὸν Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ὅμως γνωρίζομεν, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Μέξαι, τὸ αὐτὸ ἔτος ἐπηνόρθωσαν τὴν κολοσσικὴν ταύτην ζημίαν τῶν ἀπὸ κέρδη τῶν ἄλλων πλοίων των. Τοσοῦτον μυθώδη ἦσαν τὰ θαλάσσια κέρδη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτους διέτρεχον κινδύνους οἱ κερδίζοντες αὐτά.

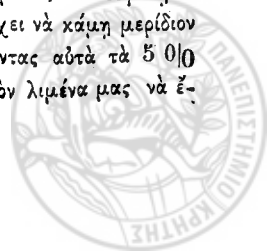

χου, κατὰ πρότασιν τῶν Προκρίτων, ἐνήργει τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκοκυραίων, ὡς ἐκτελεστικὴ δύναμις· ὥστε οἱ Πρόκριτοι ἐχρησίμευον ὡς σύμβουλοι τοῦ Διοικητοῦ, ὅστις ἐπ' αὐτοῦ ἀμέσως παρὰ τοῦ Στολάρχου, ἅμα ἐκ συμφώνου οἱ Πρόκριτοι τὸν κατηγοροῦν, ὡς ὑπερπηδῶντα τὰ καθήκοντά του (α). Ἐγένετο δὲ τότε καὶ τις ἐμπορικὸς κανονισμὸς ἀτελέστατος, ὀρίζων τοὺς κατὰ διάπλουν τόκους ἐπὶ τῶν κεφαλαίων τῶν πλοίων, ἀναλόγως τῶν τοπικῶν ἀποστάσεων (β) καὶ κανονίζων προόβει ὥστε ὅ

(α) Ἐνταῦθα ἀνάγκη ν' ἀποκρούσωμεν, ὡς μὴ ἀληθῆ, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Γ. Κριεζῆ ἐν σελ. 94 καὶ 111, ὅτι δῆθεν ὁ βέης τῆς Ὑδρας Γ. Βούλγαρης εἶχεν ἀξίωμα ἡγεμόνος, ὡς ὁ τῆς Μάνης (!) καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ διετέλουν καὶ αἱ Σπέτσαι. Ἐλησμόνησεν ἄρ' ἄγε, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους Βέης τῶν Σπετσῶν ἦτον ὁ Ἀναργύρος (ὅστις καὶ ἀπέθανεν ὡς τοιοῦτος τῷ 1814, προσβληθεὶς ὑπὸ πανώλου), ὡσαύτως εὐνοούμενος τοῦ Χουσεὶν Πασσᾶ, καὶ κατόπιν ὁ Γ. Πάνος, καὶ τελευταῖος, μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Γ. Μπούκουρης; Ἡ μεγάλη ἐξουσία τοῦ Βούλγαρη, ὡς καὶ τοῦ Ἀναργύρου, πηγάζουσα, ἀγνοοῦμεν, ἀπὸ ποίας ἐκδοουέσεις, ὠφείλετο οὐχὶ εἰς τὸ ἀξίωμα, ἀλλ' εἰς τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν τοῦ εἰρημένου στολάρχου, ἐπεριωρίσθη δὲ εἰς τοὺς λοιποὺς ὑπὸ τῶν οἰκοκυραίων μετὰ τὸν θάνατον τούτου.

(β) Εἰδήσεις ἀπὸ μέρους τῆς Καγκελαρίας τῆς Ν. Σπετσῶν πρὸς πάντας τοὺς Καπεταναίους καὶ Κυβερνήτας τῶν караβίων μικρῶν καὶ μεγάλων τῆς Ν. ταύτης Σπετσῶν.

Α'. Ἐπειδὴ κοινὴ γνώμη ἐκρίθη εὐλογον ἀπὸ τὰ κέρη τῶν караβίων μικρῶν ἢ μεγάλων νὰ εὐγάζωνται ὁ 5 0|0, παραγγέλλομεν ἤδη καὶ διορίζομεν ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς τοὺς καπεταναίους καὶ κυβερνήτας μικρῶν ἢ μεγάλων караβίων, ὅπου ἤθελον κινήσει εἰς ταξείδια, ἐκεῖ ὅπου κάμνουν τὴν πώλησιν τῶν πραγματειῶν των νὰ εὐγάζουν τὴν σερμαγιὰ σωστήν παρομοίως νὰ εὐγάζουν καὶ τὰ διάφορα αὐτῆς, εἰς ὅποιαν σκάλαν πωλήσουν, πρὸς τόσα τοῖς ἑκατὸν, καθὼς σημειοῦται εἰς τὸ β' κεφάλαιον. Ἀπὸ τὰ αὐτὰ διάφορα ἔχουν νὰ πληρόνωνται τὰ 5 0|0, παρομοίως νὰ εὐγάλη ὁ Καπιτάνιος ἄλλα ὁ 5 0|0 ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μείναντα, ὅπου ἔχει νὰ κάμη μερίδιον μὲ τοὺς συντρόφους καὶ μαζούλια τοῦ караβίου, εὐγάζοντας αὐτὰ τὰ 5 0|0 τότε νὰ κάμη μερίδιον, καὶ φθάγοντες, σὺν Θεῷ, εἰς τὸν λιμένα μας νὰ ἔ-

τοῖς 0|0 ἐκ τῶν κερδῶν ἐκάστον πλοῖον, νὰ δίδονται εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Κοινότητος, ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς πᾶσαν ἀνάγκην τοῦ τόπου. Τὸ μέτρον τοῦτο διετερηθή ἀνστηρῶς μέχρις ἐσχάτων, καὶ ἱκανὴ ποσότης ἰσπανικῶν διαστήλων ἀπετέλει τὸ ταμεῖον τοῦ Κοινοῦ. Ἀλλὰ τὰ χρήματα ταῦτα, ἀντὶ νὰ δαπανῶνται εἰς καλλωπισμὸν τῆς πόλεως, εἰς βελτίωσιν καὶ καθαρισμὸν τοῦ λιμένος, εἰς αὐξήσιν τῶν ὑδάτων, ὧν ὁ τόπος λαμβάνει πολλάκις με-

χουν νὰ τὰ μετροῦν εἰς τὴν κάσσαν τῆς Κοινότητός μας, διὰ τὰ βασικὰ δωρήματα καὶ ἐξοδα τῆς πολιτείας μας.

Β'. Κάθε Καπετάνιος ἔχει χρέος νὰ εὐγάλη διάφορα τῆς σερμαγιᾶς, ὡς κάτωθεν· εἰς Μάλτα καὶ Μεσσίνα πρὸς 17 1|2 0|0, καὶ εἰς τὰς μέσας, σκάλας τοῦ Πονέντε, δηλαδὴ Λιθόρνο, Γένοβαν, Μαρσίλιαν, Μαγιόρκανι καὶ ὄλην τὴν τέρα-φέριαν (ἤπειρον) τῆς Ἰσπανίας πρὸς 25 0|0, εἰς δὲ τὸ Κάδιξ 30 0|0 καὶ εἰς Λισβῶνα 35 0|0· εἰς δὲ τὴν Νεάπολιν 18 0|0 καὶ εἰς κόλπον Ἀδριατικὸν 20 0|0. Ἐκεῖνα δὲ τὰ καράβια ὅπου ὑπάγουσιν καὶ φορτώσουσιν εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, καὶ πωλήσουσιν εἰς τὰς εἰρημένους σκάλας, ἔχουν νὰ εὐγάλουν 10 0|0 περισσότερον ἀπὸ τὰ εἰρημένα ἔγγραφα τῆς κάθε σκάλας. Διὰ τὰ μέρη τοῦ Λεβάντε θέλει μείνει εἰς τὴν διάκρισιν, ἀφοῦ ἔλθῃ εἰς τὸν λιμένα μας. Ἐνα καράβι ἀφοῦ κάμῃ 20 τάληρα μερίδιον, ὁ καπετάνιος ὑπόσχεται νὰ εὐγάξῃ τὰ διάφορα σωστὰ, εἰ δὲ καὶ εἶναι παρακάτω ἀπὸ τὰ 20 θέλει μείνει εἰς τὴν διάκρισιν του πάλιν, ἀφοῦ ἔλθῃ εἰς τὸν λιμένα μας, νὰ παραστέκωνται εἰς τὴν Καγγελαρίαν μας οἱ λογαριασμοὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πωλήσεως, καὶ τότε ἡ Καγγελαρία θέλει διορίσει ἐκεῖνο ὅπου πρέπει νὰ γίνῃ.

Γ'. Κάθε Καπετάνιος ἔχει χρέος, ἂν πιάσῃ ταξείδιον ἀπὸ τὸν Πονέντε διὰ τὰ μέρη τοῦ Λεβάντε, ἢ καὶ δι' ἄλλο μέρος, νὰ βάλλῃ τὰ διάφορα τῆς σερμαγιᾶς εἰς τὸ ταξείδιον κεφάλαια, διὰ νὰ πέρνουν καὶ αὐτὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ κάμπιου μαρίτιμου, καὶ εἶτι χρεωστῆ ὁ Καπιτάνιος νὰ βαστᾷ τὰ 5 0|0 καὶ ἀπὸ ἐκείνου τοῦ ναύτας ὅπου ἔχει μέσα εἰς τὸ καράβι του μετὰ τὴν πάγα, νὰ τὰ δίδῃ καὶ αὐτὰ μετὰ τὸ καλὸν του ἀρίθον εἰς τῆς Καγγελαρίας τὴν κάσσαν.

Δ'. Ἐπειδὴ τὸν περασμένον χρόνον ἠκελούθησαν πολλὰ ἀταξίαι εἰς τὴν σερμαγιᾶν, πρᾶγμα ἀσυνήθειστον εἰς αὐτὰς τὰς ἡμέρας μας, εἰς τὸ ἐξῆς με κανένα τρόπον δὲν ὑποφέρομεν, οὔτε στρέργομεν νὰ πάσχῃ ἡ σερμαγιᾶ καμμίαν ζημίαν, ἀλλὰ ὅταν, ὁ Θεὸς φυλάξῃ, ἕνα παρόμοιον ἤθελε τύχει ὁ τε κα-

ρίστην ἀνάγκην, εἰς ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα καὶ εἰς ἄλλους ἀγαθοεργοὺς σκοποὺς, ὡς νοσοκομεῖα, γηροκομεῖα καὶ ἄλλα παρόμοια, ἐχρησίμευον δυστυχῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοὺς κατέχοντας τὰ πρωτεῖα εἰς τὸν τόπον, ὡς μέδον τοῦ νὰ καταβάλωσι τοὺς πολιτικοὺς ἀντιπάλους τῶν, καὶ νὰ διαφθείρωσι τὸν ἀπλοῖκὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων.

Ἐν τούτοις ὅσον μεγάλα ἦσαν τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κέρδη, ἅτινα ἐξῆψαν φυσικῶ τῷ λόγῳ τὴν φιλοκέρδειαν τῶν ναυτικῶν μας, τοσοῦτον καθίσταται περιεργ-

πιτάνιος μὲ τοὺς συντρόφους καὶ οἱ Παρτζινεβέλλοι, πρέπει νὰ χρεωστοῦν ν' ἀναπληρῶνουν ὅλην τὴν ζημίαν αὐτὴν καὶ ὄχι ἄλλῶς.

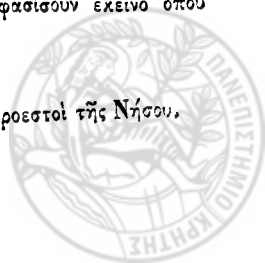
Ε'. Ἐνα καράβι ἐχάθη, Κύριος φυλάξοι, καὶ ἡ σερμαγιὰ ἐγλύτωσε νὰ ἦναι τότε διὰ τοὺς καμπιαδόρους, χωρὶς νὰ λάβουν οἱ Παρτζινεβέλλοι τοῦ καραβίου ὄβολον διὰ ἀδικία· παρομοίως ἀκούεται καὶ εἰς τὴν σερμαγιὰ ὑπόταν πατήρη καὶ τὸ καράβι γλυτώσῃ, νὰ μὴν ἔχουν νὰ κάμουν οἱ καμπιαδόροι ἀπὸ τὸ καράβι νὰ ζητοῦν ἀδικίαν.

ΣΤ'. Ὁ Καπιτάνιος εὐθὺς ὅπου ἤθελε εὐγεὶ ἀπὸ τὸ Πόρτον, ἡ πρώτη φροντίς του πρέπει νὰ ἦναι νὰ φανερώνη εἰς τοὺς συντρόφους του μὲ ὅλην τὴν καθαρότητα τὴν σερμαγιὰ του ὅλην ὅπου ἔχει καὶ ἔπειτα εἰς τὴν ἀγοράν καὶ εἰς τὴν πώλησιν νὰ κρατῆ καθαρὸν λογαριασμὸν, διὰ νὰ μὴ παραπονῶνται ἔπειτα οἱ σύντροφοι εἰς τὸ ν' ἀποκρίνονται τὴν ζημίαν ὅταν τύχη, καὶ νὰ φεύγουν ν' ἀφήνουν τὸ καράβι, διατὶ εἰς τέτοιον τρόπον ὁ Καπιτάνιος θέλει ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν νὰ ἀνατρέχη εἰς κάθε κριτήριον νὰ τοὺς παιδεύη, ἢ διὰ τὴν ζημίαν, ἢ διότι δὲν ἐφύλαξαν τὴν ὑπόσχεσίν τους, ὡς σύντροφοι, ἐπάνω εἰς τὴν πραγματείαν νὰ φέρουν τὸ καράβι ἐκεῖ, ὅθεν ἐκίνησαν. Τὸ καράβι ὅπου ἤθελε πιάσει τὴν σερμαγιὰ, ἢ ἤθελε κερδαίνει ὀλίγον τι, ἢ καὶ πιάσει μόνον τὰ διάφορα εἰς αὐτὰ τὰ περιστατικὰ, ὁ καπετάνιος καὶ οἱ σύντροφοι θέλει ἔχουν χρέος ἀφρευκτον, ἐρχόμενοι ἐδῶ, σὺν Θεῷ, νὰ παρασταίνωνται εἰς τὴν Καγγελαρίαν, δείχνοντες τοὺς λογαριασμοὺς τῶν καθαρῶν καὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πωλῆσεως, καὶ τότε ἡ Καγγελαρία θέλει διορίσει τοὺς πλέον τιμημένους οἰκοκυραίους καὶ πλειοτέρους καπεταναίους καὶ παρτζινεβέλλους νὰ ἰσοῦν καὶ νὰ διακρίνουν καὶ ν' ἀποφασίσουν ἐκεῖνο ὅπου πρέπει νὰ γίνῃ.

1814, Ἰουνίου α', Σπέτσαις.

(Τ. Σ.)

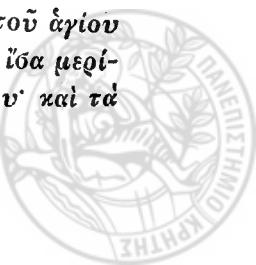
Οἱ Γέροντες καὶ Προεστοὶ τῆς Νήσου.

ρος καὶ ἡ γυνῶσις τῆς μεταξὺ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πλοίων, τῶν κεφαλαιούχων καὶ τῶν ναυτῶν, διανομῆς αὐτῶν. Οὐδεις ναύτης ἐντόπιος ἐμισθοῦτο, κατὰ τοὺς διάπλους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πρὸς ἀγορὰν ἐνὸς φορτίου οἴτου ἀπητοῦντο πολλὰ κεφάλαια (διότι, ὡς προανεφέραμεν, τότε ἕκαστον μέτρον ἢ κοιλὸν Κωνσταντινουπόλεως, ἐτιμᾶτο ἀντὶ 2 ¹/₂ ἢ 3 διστηλών), συνειδέφερον εἰς τὴν ὁμάδα τῶν κεφαλαίων ἅπαντες, καὶ ἰδιοκτῆται τῶν πλοίων, καὶ ναῦται καὶ ἄλλοι κεφαλαιοῦχοι. Πολλάκις μάλιστα ναῦται, ἔχοντες χρήματα (καὶ τοιοῦτοι ἦσαν οἱ περισσότεροι), προετίμων νὰ ναυτολογηθῶσιν ἐπὶ πλοίων ἐχόντων ἀνάγκην κεφαλαίων, διὰ νὰ βάλωσι καὶ ἐκεῖνοι εἰς ἐνέργειαν τὰ ὀλίγα κεφάλαιά των, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ λάβωσιν, ἐκτὸς τοῦ ἀτομικοῦ μεριδίου των, καὶ τὸ ἐκ τῶν κεφαλαίων των ἀνάλογον κέρδος.

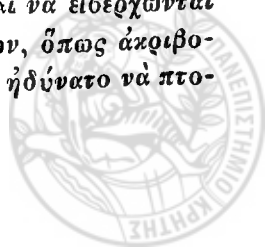
Συνεπεία τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κανονισμῷ περιγραφόμενων ὑποχρεώσεων, ὁ πλοίαρχος καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξαγωγῆς ὄφειλε νὰ ζητήσῃ τὴν συναίνεσιν τοῦ πληρώματός του, ὡς πρὸς τὴν ἀγορὰν τοῦ φορτίου, καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς πωλήσεως, ὡς πρὸς τὴν πώλησιν αὐτοῦ. Εὐκόλον εἶναι νὰ ἐννοήσῃ τις ἐνταῦθα, ὅτι πολλάκις συνέβαινε καὶ διαφωνία τις εἰς τὸ πλήρωμα, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἡ γνώμη τῶν πλειόνων ὑπερίσχυε, καὶ πολὺ σπανίως συνέβαινε νὰ ὑπερισχύσῃ ἡ ἐναντία τοῦ πλοίαρχου γνώμη. Μετὰ δὲ τὴν πώλησιν τοῦ φορτίου, τὰ ἐξ αὐτῆς προκύπτοντα κέρδη, διενέμοντο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καθ' ὁδὸν, ἐν τῇ κατὰ τὸν διάπλου ἐπανόδῳ, οὕτως : Ἀφοῦ πρῶτον ἀφηροῦντο οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων, κατὰ τὸν Κανονισμὸν, τὰ πρὸς τροφήν καὶ λοιπὰ τοῦ πλοίου ἔξοδα, ὁ ὑπὲρ τῆς Κοινότητος φόρος τῶν 5 0/0, καὶ ἐν μερίδιον πρὸς ὄφελος τῆς Δημοτικῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου, τὰ λοιπὰ κέρδη ἐγίνοντο τόσα διπλᾶ ἴσα μερίδια, ὅσα ἄτομα ἠρίθμει τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου· καὶ τὰ

3

μὲν ἡμίση αὐτῶν ἀνήκον εἰς τὸ πλήρωμα, τὰ δὲ ἄλλα ἡμίση εἰς τὸ πλοῖον· εἰς τὰ μερίδια τῶν ναυτῶν συμπεριλαμβάνετο καὶ τὸ τοῦ πλοιάρχου, ἀλλ' ἐδίδοτο εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλα δέκα μερίδια περιπλέον, ὅπως δι' αὐτῶν ἀνταμείβῃ ἰδιαιτέρως τοὺς ἐκ τοῦ πληρώματος ἰκανωτέρους, ὃ ἔστι τοὺς δορυφόρους καὶ συγγενεῖς του. Οὕτε τὸ πλοῖον ἐνείχετο εἰς τὴν ζημίαν τῶν κεφαλαίων, οὕτε τὰ κεφάλαια εἰς τὴν τοῦ πλοίου. Ὅσάκις δὲ συνέβαινε ζημίαις ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ φορτίου, καὶ τὸ πλοῖον, καὶ τὰ ἐναπομείναντα κεφάλαια, καὶ αὐτὸ τὸ πλήρωμα, ἦσαν ὑπόχρεα ν' ἀνανεώσωσι τὸν διάπλουν, καὶ νὰ ὑπηρετήσωσι δωρεὰν οἱ ναῦται, ἔωσοῦ ἀποτίσωσι τὴν ζημίαν. Ἐν τῇ τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει ἐμετριάζοντο καὶ οἱ τόκοι τῶν δανειστῶν κεφαλαιούχων. Ὀλίγιστοι δὲ ναῦται ἀπεσκίρων, διότι, ὡς εἶπομεν, οἱ πλείστοι, ὡς κεφαλαιοῦχοι, εἶχον ἄμεσον συμφέρον εἰς τὴν ἀνανέωσιν τοῦ ταξειδίου.

Εἶπομεν, ὅτι τὰ μεγάλα κέρδη ἐξῆψαν τὴν φιλοκέρδειαν τῶν νησιωτῶν. Ἄλλ' ἐν τούτοις τὰ κέρδη ἐκεῖνα δὲν ἀπεκτῶντο, εἰμὴ μετὰ μεγάλων κόπων καὶ κινδύνων διότι, παρὰ τὰ φυσικὰ στοιχεῖα, ἅτινα εἰσὶν ὁ αἰώνιος ἐχθρὸς τοῦ ναύτου, καὶ τὰς ἀναριθμήτους δυσχερείας, ὅσαι παρενεβάλλοντο παρὰ τῆς Τουρκικῆς δυναστείας, οἱ θαλασβινοὶ μας ὤφειλον νὰ ὑπερνικήσωσι καὶ ἄλλα ἄπειρα καὶ ἐπικινδυνώτερα ἐμπόδια. Καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶχον τοὺς αἰωνίους ἐχθρούς των Ἀλγερίνους, Τριπολίνοὺς καὶ Τουνεζίνους πειρατὰς, οἵτινες καὶ ἐντὸς αὐτῶν ἀκόμη τῶν Εὐρωπαϊκῶν λιμένων ἐπειρῶντο πολλάκις νὰ τοὺς ἀρπάσωσι, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἔπρεπε νὰ διαλάθωσι τοὺς ἀποκλείοντας τὰ Γαλλικὰ καὶ Ἰταλικὰ παράλια Ἀγγλικούς στόλους, νὰ περιφρονῶσι δὲ ἢ νὰ καταπολεμῶσι καὶ τὰ Γαλλικὰ καταδρομικά, καὶ οὕτω νὰ δύνωνται νὰ εἰσέρχωνται ἐντὸς τῶν Γαλλικῶν ἢ Ἰσπανικῶν λιμένων, ὅπως ἀκριβοπωλῶσι τὰ φορτία των. Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἠδύνατο νὰ πο-

ἤδη τοὺς ἀτρομήτους ναυτικούς μας, οἷτινες κατασκευάσαντες πλοῖα καὶ ταχύπλοα καὶ ἀρμόδια πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις των, καὶ ὀπλίζοντες αὐτὰ ἐν εἶδει πολεμικῶν, κατὰ τε τὴν πολεμικὴν ἀποσκευὴν καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ πληρώματος, ἐνήργουν ταυτοχρόνως καὶ τὸ ἐμπόριόν των μετὰ θαναμασίας ἐνεργητικότητος καὶ ἐπιτυχίας, ἐγυμνάζοντο δὲ καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἀνεπαισθήτως, διότι ἤναγκάζοντο νὰ πολεμῶσι καὶ κατὰ τῶν Ἀφρικανῶν πειρατῶν, καὶ κατὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν αὐτῶν πολλάκις (α). Ἐνῶ δὲ

(α) Τῷ 1796, ὁ Βασίλειος Α. Γκίνης, ἐξαπατήσας τῶν Ἄγγλων ἀποκλειστῶν τῆς Τουλῶν τὴν προσοχὴν, προσωρμίσθη ἐξ ἀνάγκης μὲ τὸ πλοῖόν του εἰς Γαλλικόν τινα ὄρμον. Ἄγγλικὴ δὲ τις φεργάτα, ἰδοῦσα τὸ πλοῖον καὶ μὴ δυναμένη, ἔνεκα τῆς γαλήνης, νὰ τὸ πλησιάσῃ, ἔπεμψε διὰ νυκτός κατ' αὐτοῦ πολλὰς λέμβους, πλήρεις στρατιωτῶν, ἵνα τὸ κυριεύσῃ. Πραγματικῶς οἱ Ἄγγλοι ἐφορμήσαντες, ἐπέβησαν μὲν ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἀλλ' ἰσχυρὰν ἀπαντήσαντες ἀντίστασιν, καθ' ἣν καὶ ναῦται καὶ ἀξιωματικοὶ τινες ἐφονεύθησαν, ἤναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι. Μετ' ὀλίγον ἐπανάλαβον τὴν προσβολὴν οἱ Ἄγγλοι διὰ τῶν λέμβων πάλιν, καὶ μετὰ μεγαλητέρας πεισμονῆς, ἀλλ' ἀπεσοβήθησαν καὶ αὐθις μὲ νέαν ζημίαν των. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἦν προσωρμισμένον τὸ πλοῖον, δὲν ἦτον ἰσχυρὸν, ὥστε νὰ προστατεύῃ τὸ πλοῖον ἀπὸ τοῦ μεγάλου πυρός τῆς φεργάτας, ἦτις οὐδόλως ἀπομακρυνόμενη, ἀνέμενεν ἀρμόδιον πρὸς ἐπίθεσιν ἀνεμον, ὁ Γκίνης, συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ ἐκεῖσε σταθμεύοντος Γάλλου ἀξιωματικοῦ, ἔκαυσε ἐκουσίως τὸ πλοῖόν του, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν παροργιζομένων Ἄγγλων, καὶ διευθύνθη εἰς τὰ Παρίσια. Ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις, θυμιάσασα τὴν γενναϊότητα τοῦ ἀνδρός καὶ τὸν ἀποφασιστικὸν χαρακτῆρα, ὅστις διέκρινεν αὐτὸν, ἀντήμειψεν αὐτὸν γενναίως, χάρισασα αὐτῷ ἐν τῶν ἐν τῷ λιμένι τῆς Μασσαλίας ὡραίων εὐρωπαϊκῶν πλοίων, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα εἶχε δημεύσει, πλήρεις φορτίον ζαχαρέων καὶ καφφέδων, καὶ ἀνέδειξεν αὐτὸν καὶ Γαλλικὸν Ὑποπρόξενον ἐν Σπέτσαις. Τοιοῦτων ἀνδραγαθημάτων, ὡς ἐπίσης καὶ ζημιῶν μεγάλων, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων κατεστράφησαν οἰκίαι πρότερον ἀνοῦσαι ἐν Σπέτσαις (εἰς αὐτὴν τὴν κατηγορίαν ὑπέχθη δυστυχῶς καὶ ὁ πάππος ἡμῶν Ἰωάννης Ὁρλάνδος, τοῦ ὁποίου τὸ νεώκτιστον πλοῖον συνέλαβον, ἐδήμειυσαν καὶ ἔκαυσαν οἱ Ἄγγλοι εἰς Μελλίτην), βρῖθει ὁ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐμπορικὸς βίος τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν.

πολλαί και ἄλλαι νῆσοι και λιμένες τοῦ Αἰγαίου και τῆς Μεσογείου εἶχον και πλοία και κεφάλαια και ναύτας, μόνοι οἱ κάτοικοι τῶν τριῶν νήσων Σπετσῶν, Ὑδρας και Ψαρῶν μετέιρχοντο τὸ ἐπικινδυνώτατον τοῦτο εἶδος τοῦ ἐμπορίου, και δι' αὐτῶν ἐσχημάτισαν, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διαστήματι, τὰς κολοσσιαίας ἐκείνας χρηματικὰς περιουσίας, ἃς ἡ Θεία Πρόνοια ἐν τῇ ἀκατανοήτῳ αὐτῆς οικονομίᾳ, προώρριεν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων ἀνεξαρτησίας.

Ἴνα δώσωμεν δὲ ἰδέαν τινὰ ἀκριβεστέραν περὶ τε τῆς ἱκανότητος και τῆς ἐκτάσεως τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐμπορικῶν και ναυτικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Σπετσιωτῶν, δὲν κρίνομεν ἀπο σκοποῦ ν' ἀναφέρωμεν ἐν συντόμῳ, ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν και εἰς τὴν ἐμπορικωτάτην πόλιν τῆς Ὀδησσοῦ εἶχον στερεὰς ἰδιοκτησίας ἀξίας λόγου, πρὸς εὐκόλον ἀπόκτησιν τῆς Ῥωσικῆς προστασίας, τὰς ὁποίας ἐξεποίησαν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἔνεκεν αὐτῆς, και διάφοροι πλοίαρχοι εἶχον ταξειδεύσει πρὸ αὐτῆς και μέχρι τῆς Ἀμερικῆς ἄνευ ὁδηγῶν, ὅπερ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν και εἰς αὐτοὺς τοὺς Εὐρωπαίους ἔκαμεν οὐ μικρὰν ἐντύπωσιν (α).

(α) Ἐκ τούτων εἰσὶν ὁ Βασίλ. Θ. Βασιλείου ἡ Γκίνης, και ὁ Ἰωάννης Μπούκουρης· ὁ τελευταῖος μάλιστα ὅστις διεκρίνετο οὐ μόνον διὰ τὰς θεωρητικὰς και πρακτικὰς ναυτικὰς γνώσεις του, ἀλλὰ και διὰ τὸ ἀπτόητον και ριψοκίνδυνον τοῦ χαρακτῆρός του, προκειμένου νὰ ναυλώσῃ τὸ πλοῖόν του ἐπιφελῶς ἐκ Βαρκελλώνης τῆς Ἰσπανίας διὰ τὴν Ἀμερικὴν, ἐπειδὴ οἱ ναυλωταὶ δὲν ᾔθελον νὰ τὸν ναυλώσωσι διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι δὲν εἶχε και δὲν ᾔθελε νὰ συμπαραλάβῃ ὁδηγὸν Εὐρωπαϊόν, αὐτὸς ἐπιμένων νὰ τοῖς ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εἶχεν ἀνάγκην ὁδηγοῦ, παρακατέθεσεν ὡς ἐγγύησιν ὅλα τὰ κεφάλαιά του, και κατορθώσας τὴν ναύλωσιν τοῦ πλοίου του, ἐξετέλεσε τὸν διάπλου του και εὐτυχῶς και ταχέως μὲ Ἰσπανοὺς ναύτας, μὴ παρακολουθησάντων αὐτὸν τῶν Σπετσιωτῶν ναυτῶν του, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὅτι δὲν ᾔθελε νὰ λάβῃ ὁδηγόν· ἐπανελθὼν δ' ἐξ Ἀμερικῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ 1820 εἰς Βαρκελλώνην, και

Τὰ τῆς παιδείας ὅμως ἐχώλαιον μέγας καὶ εἰς τὰς Σπέτσας, ὅπως καὶ εἰς τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Μόνον δὲ τὰ κοινὰ λεγόμενα γράμματα ἐδιδάσκοντο, καὶ ταῦτα ὑπὸ ἱερέων καὶ ἄλλων ὀλιγογράμμάτων διδασκάλων· ὅτι δὲ ἐνδιέφερε τὰ μέγιστα τοὺς διδασκομένους τότε, ἦτον ἡ Ἀριθμητικὴ, τῆς ὁποίας εἶχον μεγίστην ἀνάγκην εἰς τοὺς λογαριασμοὺς των, καὶ ὁ καλῶς διδασθεὶς τα τέσσαρα πάθη τῆς Ἀριθμητικῆς, καὶ τὴν μέθοδον τῶν τριῶν, τῶν πέντε καὶ τῶν ἐννέα, κατὰ τὴν

διαλύσας τὸ ἐξ Ἰσπανῶν πλήρωμά του, ἀπεφάσισε καὶ ἔφερεν εἰς Σπέτσας τὸ πλοῖόν του (τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο καὶ μικρὸν) μετὰ μόνων τριῶν ἄλλων προσώπων, ἦτοι τοῦ ἀδελφοῦ του Δημητρίου, τοῦ ἐξαδέλφου του Νικολ. Μπούκουρη καὶ ἑνὸς Ἰσπανοῦ χωλοῦ μαγειροῦ, καὶ τοι κομίζων μεγάλα χέρθη εἰς μετρητὰ καὶ κριμέζον. Ὁ αὐτὸς πωλήσας τὸ 1835 χάριν συμφέροντος εἰς Κάδιξ, τὸ τε πλοῖόν του καὶ δύο φορτία του, ἐπέστρεψεν ἐκείθεν εἰς Σπέτσας μετὰ δύο μόνον Σπετσιωτῶν ναυτῶν του ἐπὶ μικρᾶς τινοῦ Ἰσπανικῆς λέμβου, ἦν ἐπὶ τούτῳ ἠγόρασεν εἰς Κάδιξ. Τὴν τόλμην του ταύτην ἡ τότε Ἑλλην. Κυβέρνησις ἐπήνεσε διὰ Β. Διατάγματος, ὡς ἐξῆς·

Ἄρ. Πρ. 13.

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Δ.

Ὁ ὑπολιμενάρχης Σπετσῶν.

Πρὸς τὸν Κ. Ἰω. Γ. Βούκουρη Πλοίαρχον κτλ.

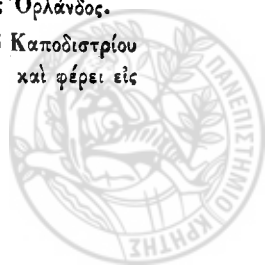
Δυνάμει Β. Διατάγματος ἀπὸ 19/31 τοῦ λήξαντος ἀρτίως μηνὸς Δεκεμβρίου, 1835, σπεύδομεν νὰ σᾶς ἐκφράσωμεν, Κύριε, τὴν εὐχαρίστησιν τῆς Α. Μ. διὰ τὴν ὁποῖαν ἐδείξατε κατὰ τὴν ἀπὸ Ἰσπανίαν εἰς Ἑλλάδα ἐντὸς μικρᾶς λέμβου ἐπιστροφὴν σας, ἐμπειρίαν περὶ τὰ ναυτικά καὶ τόλμην.

Ταύτην δὲ τὴν Ὑψηλὴν τῆς Α. Μ. εὐχαρίστησιν μετοχετεύομεν κατὰ συνέπειαν προσκλήσεως τοῦ Κεντρικοῦ Λιμενάρχου Ὑδρας ὑπ' ἀριθ. 2109, ἐκδοθείσης δυνάμει Διαταγῆς τῆς ἐπὶ τῶν Ναυτ. Β. Γραμμ. τῆς Ἐπικρατείας, ὑπ' ἀριθ. 41040, τοῦ 1835.

Τῆ 5 Ἰανουαρίου 1835.

(Γ. Σ.) Ὁ ὑπολιμεν. Γεώργιος Ὁρλάνδος.

Ὁ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ ἐδωρήσατο εἰς τὸ ἔθνος ἐπὶ τοῦ Καποδιστρίου καὶ τὰς ὑπὲρ πατρίδος χρηματικὰς θυσίας του ἐκ δρ. 60,000 καὶ φέρει εἰς χεῖρά· του ἐπίσημον εὐχαριστήριον τοῦ Κυβερνήτου.

μέθοδον τοῦ Πλωτουνίου, ἐθεωρεῖτο τέλειος μαθητής. Πολλοὶ ὅμως ἐκ τῶν ὄλως ἀγραμμάτων ἔκαμνον τοὺς λογαριασμούς των διὰ τῶν κνάμων; καὶ ἐν τούτοις οἱ λογαριασμοὶ των ἦσαν ὀρθοί.

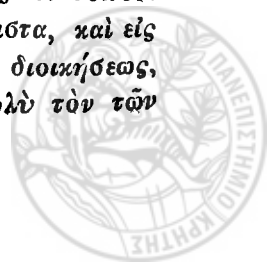
Οἱ Σπετσιῶται ἦσαν ἰδιαζόντως φιλότιμοι, ῥιφικίνδουνοι, σοβαροὶ καὶ τίμιοι· ζῶντες δὲ μὲ ἀπλούστατα ἤθη, καὶ σεμνότητα παραδειγματικὴν, μόνα τα ἐκ παραδόσεως ἔθιμα εἶχον ὡς Νομοθεσίαν, καὶ μόνη ἡ Θρησκεία καὶ ὁ ἔλεγχος τοῦ συνειδότος ἐχειραγῶνουν αὐτοὺς εἰς τὴν τιμότητα καὶ τὴν καλὴν πίστιν ἐν ταῖς συναλλαγαῖς των. Τὰ χρεωδτικὰ ὁμολόγια ἦσαν ἄγνωστα εἰς αὐτοὺς κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους, μᾶλλον δ' ἐλογίζετο ἡ ἀπαίτησις ὁμολόγου, ὡς ἔνδειξις κακῆς πίστεως, ἐκ μέρους τοῦ δανειστοῦ, καὶ μόνη ἡ προφορικὴ ὑπόσχεσις, ἢ τὸ πολὺ, ἢ ἐν τῷ καταστήτῳ τοῦ δανειζομένου ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐγγραφῆ τοῦ χρέους ἦν ἀποχρῶδα ἀπόδειξις. Τοσοῦτον δὲ ἦν ἀσυνήθης ἡ χρῆσις τῶν ὁμολόγων, ὥστε καὶ μετὰ τὴν μερικὴν εἰσαγωγὴν τῆς χρήσεως αὐτῶν, ἐκ τινων παροίκων Πελοποννησίων, πολλὰ τῶν ὁμολόγων ἐκείνων ἐξοφλούμενα, ἔμενον καλῆ τῇ πίστει εἰς χεῖρας τῶν δανειστῶν, ὑπισχνουμένων τὴν ἐξαφάνισιν αὐτῶν, καὶ πολλὰ τοιαῦτα σώζονται ἀναμφιβόλως καὶ μέχρι σήμερον, μὴ ἐξαφανισθέντα, εἴτε ἐξ ἀμελείας, εἴτε ἐκ κακῆς προθέσεως τῶν κατόχων.

Ὅτι εἶπομεν μέχρι τοῦδε περὶ τῶν Σπετσῶν ἰδίως, ἐφαρμόζονται, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο ναυτικὰς νήσους. Οὐδεμίαν δὲ ἀμφιβολίαν, ὅτι ἡ Θεῖα Πρόνοια ἐν τῇ ἀπέλω αὐτῆς σοφίᾳ, προετοιμάζουσα τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος, προεσχέτισεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον βαρῶν μεγάλων περιστατικῶν, ὅπως παρασκευάσῃ εἰς τὴν ναυτικὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν μικρῶν τοιούτων θαλασσίων βράχων, οὐχὶ μόνον πλοῦτη καὶ θησαυροὺς ἀφθόνοους, ἀλλὰ καὶ πλοῖα καὶ ἄνδρας ἐμπειροπολέμου

καὶ τολμηροὺς, ἱκανοὺς νὰ πατάξωσι τὸν ἐχθρὸν, μὲ ὄλα τὰ μεγάλα μέγα τον καὶ τοὺς γιγαντιαίους στόλους τον, νὰ δοξάσωσι δὲ καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὰς μικρὰς νήσους των, μιμούμενοι τοὺς ἐν Σαλαμῖνι καὶ Μυκάλῃ προγόνους των.

Ἡ Ἑλλὰς τοῦ 1821, ἀναγνωρίζουσα τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας τῶν ναυτικῶν, δημοσίᾳ καὶ ἐν Ἐθνικαῖς Συνελεύσεσιν ἐκήρuxe τὴν εὐγνωμοσύνην της, καὶ ὑπεσχέθη πολλάκις τὴν ἀνάλογον ἀποζημίωσιν καὶ ἱκανοποίησιν αὐτῶν. Ἡ δυναστεία ὅμως τοῦ Ὀθωνοῦ στρεβλώσαδα, ὡς μὴ ὤφειλε, τὰς ἐθνικὰς βουλήσεις, κατεπάτησε καὶ περιεφρόνησεν ἀναιδῶς (ἐκτὸς ὀλίγων μὴ δικαίων ἐξαιρέσεων) καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰς θυσίας τῶν ναυτικῶν, καὶ ἰδίως μάλιστα παρεγνώρισε καὶ ἠδίκησεν ἐκ προθέσεως τὴν πρωτομάρτυρα νῆσον τῶν Σπέτσῶν, ὡς πρὸς τὴν ἀπονομὴν τῶν ναυτικῶν βαθμῶν καὶ ἀποδοχῶν τοῦ σημερινοῦ ἐθνικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Εἶθε οἱ μεταγενέστεροι νὰ λάβωσι τὴν εὐτυχίαν νὰ εὐλογήσωσι τὸ ὄνομα τοῦ Γεωργίου Α', ἐκ τῆς Βασιλείας τοῦ ὁποίου πλήρης δικαιοσύνη καὶ πατριότης προσδοκᾶται.

Κατὰ δὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ἐκάστη νῆσος ἐδιοικεῖτο ὑπὸ σύστημα Δημογερόντων, ἐκλεγομένων παρὰ τῶν Προκρίτων καὶ τοῦ λαοῦ ἐκάστης νήσου. Ἄλλ' εἰς μὲν τὴν Ἰθάκην ἢ προεδρεία ἦν ἀμετάθετος, διότι οὐδέποτε ἐξῆλθε τῶν χειρῶν τῆς Κουντουριωτικῆς οἰκογενείας, ἔνεκα τοῦ πλοῦτου αὐτῆς καὶ τῆς μεγάλης φρονησεως τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου, εἰς δὲ τὰς Σπέτσας δημοκρατικώτερον πολιτενομένης, μετέβαινε διαδοχικῶς, ὅτε μὲν εἰς τὸν Ἰωάννην Μιξῆν, ὅτε δὲ εἰς τοὺς Μποτασαίους, τοῦ μὲν ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν, τῶν δὲ ἐξασκούντων δημοτικότητα περισσοτέραν εἰς τὸν τόπον. Τὰ αὐτὰ δὲ, φρονοῦμεν, συνέβαινον, ὡς ἔγγιστα, καὶ εἰς τὰ Φαρά, τῶν ὁποίων ὁ τύπος τῆς τοπικῆς διοικήσεως, ἐκτὸς μικρῶν τινῶν ἐξαιρέσεων, ὁμοίαζε πολὺ τὸν τῶν

Σπετσῶν. Ὅσον δὲ δύναται να ὑποτεθῆ, ὅτι ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐν εἰδει Δικτατορίας, ὑπεροχὴ τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου ἐν Ἰθρῶν, ὑποχωρούντων πῶς τῶν ἄλλων κομμμάτων, ἦτο πλέον λυσιτελῆς, παρὰ τὴν συνεχῆ μεταβάσιν τῆς ὑπεροχῆς ἀπὸ τοῦ μὲν εἰς τὸν δὲ ἐν Σπέτσαις· διότι φαίνεται ὅτι, πᾶν ὅ,τι ἐκεῖ ἀπεφασίζετο, ἀφορῶν εἴτε τὰ ἐπιτόπια πράγματα, εἴτε τὴν διοίκησιν τοῦ στόλου, ἦτο μονιμώτερον, ἐνῶ ἀπεναντίας εἰς τὰς Σπέτσας δύναται νὰ φανῆ ὅτι, ὅ,τι σήμερον ἀπεφασίζετο ὑπὸ τῆς ἐπιφθεαζούσης τὸν λαὸν πατρίας, αὔριον κατεστρέφετο ὑπὸ τῆς ἄλλης, τοσοῦτον εἶναι βέβαιον, ὅτι ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ καὶ τῆς ἀντιδράσεως ἐγεννήτο οὐ μικρὰ περὶ τὰ καλὰ μεταξὺ τῶν σχηματιζόντων τὰ δύο στρατόπεδα πλοιάρχων ἄμιλλα. Ἐκ τοιούτων δ' αἰτιῶν, καὶ διότι ὁ μὲν ἐνθουσιασμός ἦν ἴσος εἰς ἅπαντας, οὐδεμία δ' ὑπερέχουσα ἀτομικὴ ἰκανότης ἦν ἀνεγνωρισμένη μεταξὺ τῶν πλοιάρχων, ἐπήρασεν, ὥστε ἀπὸ τὰς δύο γειτνιαζούσας νήσους Σπέτσας καὶ Ἰθρῶν εἰς τοὺς πρώτους μάλιστα χρόνους τῆς ἐπαναστάσεως ν' ἀναφαίνωνται ἀνὰ δύο καὶ τρεῖς ναύαρχοι ἐξ ἐκάστης νήσου κατὰ πᾶσαν ἐστρατείαν. Τοιοῦτοι ἀνεδείχθησαν, ἐκ μὲν τῆς Ἰθρῶν, ὁ Ἰάκωβος Τομπάζης, ὁ Ἀναστάσιος Τσαμαδός, ὁ Λάζαρος Λαλεχός, ὁ Ἰωάν. Βουλγαρης, ὁ Πινότσης καὶ ὁ Ἀνδρέας Βώκος ἢ Μιαούλης· ἐκ δὲ τῶν Σπετσῶν, ὁ Παναγιώτης Μπότσης, ὁ Ἀναστάσιος Ἀνδροῦτσος, ὁ Γίκας Τσουῦπας, ὁ Ἰωάννης Α. Κυριακός, ὁ Θεοδόσιος Γκ. Μπότσης, ὁ Νικόλαος Ῥάπτης, ὁ Κωνστ. Βουκουβάλας, ὁ Νικόλαος Α. Λαζάρου ἢ Ὁρλώφ, ὁ Νικόλαος Σύρμας, ὁ Ἰωάννης Χρ. Κούτση καὶ ἄλλοι τινες, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι εἶχον μὲν τὰς διὰ τὴν θέσιν ταύτην ἀπαιτουμένας ιδιότητες, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀντιδράσεως καὶ τοῦ ὀλιγοχρονίου τῆς ἐξουσίας των, οὔτε ἐπρόφθασον, οὔτε ἠδύνατο ν' ἀποκτήσωσι τὸ σέβας καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν,

ἀπαιτουμένην ἐπιβόην. Μετὰ τὰ πρῶτα ὄμιος ἔτη κατωρθώθη, ὥστε ἐν μὲν τῇ Ὑδρα ἡ ἐκλογή τοῦ Ναυάρχου ἔπεσεν εἰς τὸν Ἀνδρέαν Μιαούλην, ἄνδρα ἀληθῶς καὶ γενναῖον καὶ νοήμονα, καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν Προκρίτων ἀνήκοντα, εἰς τὰ Ἐφαρὰ εἰς τὸν ἔμφρονα Πρόκριτον Ἀποστόλην, εἰς δὲ τὰς Σπέτσας, εἰς τὸν πλοίαρχον Γεώργιον Ἀνδρουῦτσον, ἄνδρα γενναῖον μὲν τίμιον καὶ σοβαρὸν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἰκανότητος ἀναλόγου πρὸς τὴν ναυαρχικὴν θέσιν. Ὀφείλεται δὲ ἡ μὴ εὖστοχος αὕτη ἐκλογή αὐτοῦ εἰς τὴν μεγάλην δημοτικότητα τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου, εἰς τὴν ἀντιζηλίαν τῶν φατριῶν, καὶ εἰς τὴν ὑπερίσχυσιν τῆς ὀλιγαρχικῆς μερίδος.

Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐκάστη ναυτικὴ νῆσος ἐδιοικεῖτο ἀνεξαρτήτως διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς Προϋχόντων, μόνην τὴν Κεντρικὴν Κυβέρνησιν ἀναγνωρίζουσα ἀνωτέραν ἐξουσίαν, ἐκάστη δὲ μοῖρα στόλου ἐδιοικεῖτο ὡσαύτως ὑπὸ ἰδίου ναυάρχου ἢ ἀντιναυάρχου, ἐκλεγομένων, ἢ παρὰ τῶν συγκροτούντων τὴν μοῖραν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πλοιάρχων, ἢ παρὰ τῆς ἐντοπίου Διοικήσεως τῆς νῆσου, εἰς ἣν ἀνήκεν. Οὐδέποτε μοῖρα μιᾶς νῆσου ἐτέθη ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν τοῦ Ναυάρχου τῆς ἄλλης, καθότι τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὡς ἴσως προσβλητικὸν εἰς τὴν ἰδιαίτερον φιλοτιμίαν ἐκάστης νῆσου. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος, ἐξ οἰωνδήποτε ἀτόμων καὶ ἂν συνεκροτοῦντο, οὐδέποτε συνέχεον τὰ συμφέροντα τῆς μιᾶς μὲ τὰ τῶν ἄλλων νήσων, ἐκτὸς ἐπὶ γενικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδιαίτερον Διοίκησιν, καὶ τοὺς οἰκείους Ναυάρχους ἀνεγνωρίζον, καὶ ἴδιον ἄνδρα πρὸς δόξασιν ἐκάστης ναυτικῆς ἐπιτροπῆς παρ' ἐκάστης νῆσου προσεκάλουν, ὡς τοῦτο ἐξ ὅλων τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καταφαίνεται (α).

(α) Ἐκ τῶν πολυπληθῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, ἅσα ἀποδεικνύουσι τὴν ἀ-

Γελοιοὶ λοιπὸν καθίστανται διὰ τὴν περὶ τὰ πράγματα παχυλὴν ἄγνοιάν των, καὶ ὅσοι ἀκρίτως γράφουσι καὶ ὅσοι ἀκρίτως πιστεύουσι σήμερον, ὅτι οἱ Ναύαρχοι τῆς Ὑδρας ἐχρημάτισάν ποτε τοιοῦτοι καὶ ἐπὶ τῶν στόλων τῶν νήσων Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν. Ἀρκεῖ δὲ πρὸς τοῦτο ἡ ἐπίσημος ἀλληλογραφία τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων τῶν καιρῶν ἐκείνων, ἐξ ἧς ἐναργέστατα καταδεικνύεται, ὅτι μετὰ τοσαύτης ζηλοτυπίας ἐφύλαττον οἱ ναυτι-

λήθειαν τῶν λόγων μας, καὶ ἐξελέγχουσι ἀσυζητητὶ ὡς ψευδῆ τὴν ἰδέαν ἐκείνων, οἵτινες ἢ γράφουσι ἢ πιστεύουσι ὅτι εἷς ναύαρχος ὁ τῆς Ὑδρας, ἐναύαρχε, ἢ ὠδήγει καὶ τὰς ναυτικάς δυνάμεις τῶν ἄλλων δύο νήσων Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν, παραθέτομεν προχείρως τὰ παρὰ πόδας δύο ἐπίσημα ἔγγραφα πρὸς τοὺς Προκρ. Σπετσῶν, ὑπογεγραμμένα τὸ μὲν ὑπὸ τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Γ. Κουντουριώτου, Προέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ.

Περίοδ. Γ. Ἄρ. 2985.

Προσ. Διοίκ. τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν.

Πρὸς τοὺς εὐγενεστ. Προκρίτ. Σπετσῶν.

Περικλείονται τέσσαρες διακηρύξεις τῆς Διοικ. περὶ ἀποκλεισμοῦ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, καὶ ἐπειδὴ πρέπει νὰ γνωστοποιηθῶσιν αἱ μοῖραι τοῦ Στόλου, διὰ τοῦτο προσκαλεῖσθε εἰς τὸ νὰ πέμψητε ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν μοῖραν τῆς Νήσου σας, καὶ νὰ εἰδοποιήσητε τὸν ναύαρχον, ὅτι ἂν τυχὸν καὶ ὑπάγη κανὲν πλοῖον εἰς Μεσολόγγιον κλπ.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 20 Ἰουνίου 1825.

Φρ. Βούλγαρης, Ἰω. Ν. Λαζάρου, Χ. Ἄνδρ. Ἀργύρη

(Τ. Σ.) ὁ Γεν. Γραμμ. Γ. Κώπας.

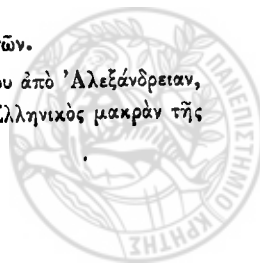
Περίοδ. Γ. ἀριθ. 41495.

Προσ. Διοίκ. τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα.

Πρὸς τοὺς Εὐγενεστ. Προκρ. Σπετσῶν.

Ἐπειδὴ προσεγγίζει ἡ ἔκπλευσις τοῦ ἔχθρικοῦ στόλου ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν, ἡ Διοίκησις κρίνει συμφερότερον νὰ τὸν ἀπαντήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς μακρὰν τῆς

κοὶ τῶν τριῶν νήδων αὐτοδιοικήτους καὶ τὰς νήδους των καὶ τοὺς στόλους των, ὥστε οὐ μόνον ὁ Ναύαρχος ἐκάστης νήδου ἐθεώρει ἑαυτὸν καὶ ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν ἄλλων, καὶ ἦν πραγματικῶς ἴσος καὶ ἀνεξάρτητος τῶν ναυάρχων τῶν δύο ἄλλων νήδων, καθ' ὅλας του τὰς κινήσεις, διὸ καὶ ἔφερε πάντοτε ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἰστού τοῦ πλοίου του τὴν Ναυαρχικὴν σημαίαν, ἀλλὰ καὶ πᾶσα πόλις τῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτὴ ἡ Κεντρικὴ Κυβέρνησις, περὶ ἐκάστου σπουδαίου ἀντικειμένου, ἢ ναυτικῆς τινος ἐπιχειρίσεως, ἀνεφέρετο πάντοτε εἰς τοὺς Προκρίτους τῆς νήδου ἀπ' εὐθείας (α) σπανιῶτατα δὲ καὶ περὶ ἀντικειμένων οὐχὶ σημαντικῆς ἀξίας, πρὸς τοὺς Ναυάρχους, (καὶ τότε πάλιν πρὸς ἕνα ἕκαστον ἰδίως) διότι οὗτοι μόνον ἀπὸ τὰς νήδους των ἐλάμβανον τὰς ὁδηγίας των, καὶ ἐκ τούτου τεκμαίρεται πάλιν ὁποῖαν ἐπιφύοῃν εἶχον κατὰ τὸν θαλάσσιον πόλεμον αἱ τρεῖς ναυτικαὶ νῆδοι.

Εἰς ἔθνος μόλις δι' αἰφνιδίας καὶ ἐκπληκτικῆς ἐπανα-

Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, καθὼς καὶ πέρυσιν, ὅπου καὶ ἂν δὲν δυνηθῆ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἐντελῶς, θέλει ὅμως τὸν ὑποχρεώσῃ ν' ἀργοπορήσῃ καὶ νὰ πάθῃ καὶ ἐφέτος ὅχι κατώτερα ἀφ' ὅσα πέρυσιν ἔδοκίμασεν· ἔγραψε λοιπὸν πρὸς τοὺς συναδέλφους σας Ὑδραῖους, διὰ νὰ γράψωσι πρὸς τὸν Γενναϊότατον ναύαρχον Κ. Α. Μιαούλην, διὰ νὰ μὴ περιμένῃ εἰς Μῆλον τὴν ἀφίξιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἀλλὰ νὰ προχωρήσῃ μακρότερον καὶ ν' ἀπαντήσῃ τὴν ὁρμὴν του. Εἶδοποιεῖ λοιπὸν περὶ τούτου καὶ τὴν εὐγενίαν σας, διὰ νὰ γράψῃτε πρὸς τὸν Κ. Νάυαρχον τῆς Νήσου σας νὰ τρέξῃ προθύμως καὶ αὐτὸς ὁμοῦ μὲ τὸν λοιπὸν στόλον, διὰ νὰ ματαιωθοῦν καὶ ταύτην τὴν φορὰν, ὅσον ἔνεστι, τὰ δλέθρια σχέδια τοῦ ἐχθροῦ «.

Τὴν 29 Αὐγούστου 1825 Ναύπλιον.

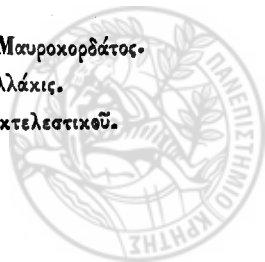
(Τ. Σ.) ὁ Πρόεδρος Γ. Κουντουριώτης.

Ἀναγνώστης Σπηλιωτάκης, Κωνστ. Ματρομιχάλης.

ὁ Γεν. Γραμμ. Α. Μαυροκορδάτος.

Σ. Σ. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θέλομεν ἐπανέλθει πολλάκις.

(x) Ἀποδείξεις καὶ τούτου ἢ προηγηθεῖσα ἐπιστολὴ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ.

στάσεως ἔξερχόμενον τῆς δουλείας τετρακοσίων σχεδὸν χρόνων, στερούμενον δὲ καὶ τάξεως καὶ ἀναγνωρισμένων πολεμικῶν ἀξιωματικῶν, ὡς καὶ Κυβερνήσεως ἰσχυρᾶς, μόνῃ ἢ ἠθικῇ τῆς κοινωνίας κατάστασις δύναται νὰ περιστείλῃ τὴν φιλαρχίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν καὶ ν' ἀναγνωρίσῃ ὁπωσοῦν τὰς ἰκανότητας· ἕκαστος δὲ δύναται νὰ ἐννοήσῃ πόσον ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν ἀναπτύσσονται καὶ τὰ πάθη καὶ αἱ φυσικαὶ παρορμήσεις τῶν ἀνθρώπων.

Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ Στερεὴν Ἰθάκην ἄνθρωποι ἐξασκοῦντες στρατιωτικὴν ἐπιπόρην, ὡς ἐκ τοῦ βίου τὸν ὅποιον ἔζων ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ τοῖς πελάγαισι (καὶ τοῖς ἀρματωλικίοις) διὰ τὸν ὃν εἶχον αἰώνιον κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον, καὶ οὕτως ἀμέσως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως ἀνεφάνησαν στρατιωτικοὶ ἀρχηγοί, εἰς τὰς νήσους ὅμως δὲν συνέβαινε τὸ αὐτὸ, διότι ἐκτὸς τῶν κατὰ καιροὺς ἰδιαιτέρων συμπλοκῶν μετὰ τῶν πειρατῶν καὶ τῶν καταδρομικῶν πλοίων, πόλεμον οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ ἔχωσιν οἱ νησιῶται κατ' οὐδενὸς ἄλλου· εὐτυχῶς ὅμως διὰ τὸ ἔθνος ἅπαν, εἰς τὰς ναυτικὰς νήσους οἱ λαοὶ ἔζων μὲ τὰ ἀπλοῖκά ἐκεῖνα ἴθνη, καθ' ἃ ἀνθόρμητος ὁ ἄνθρωπος ἀποδίδει εἰς μὲν τοὺς πρεσβυτέρους τὸ σέβας, εἰς δὲ τοὺς ἰκανωτέροισι τὴν ὑπακοήν.

Τὸ σέβας τοῦτο κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἀποδιδόμενον οὐ μόνον πρὸς συμπολίτας πρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοιοῦτους ἄλλων τόπων, ἐνομιζέτο, καὶ δικαίως, ὡς φόρος ὀφειλόμενος εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος, καὶ διὰ τοῦτο ἴδομεν πολλάκις τὴν ἐθνοσωτήριον ἐκείνην ἀταπάρνησιν καὶ ὑπακοήν τῶν ναυτικῶν τῆς μιᾶς νήσου, εἰς ἄνδρα ἄλλης νήσου κατὰ τὰς κρισίμους ἐκείνας περιστάσεις, διότι καὶ ὁ πατριωτισμὸς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἦτο πραγματικὸς, καὶ οὐχὶ ὅποιον ἐπιδεικνύουσί τινες τῶν σημερινῶν φυλλαδιογράφων λογιωτάτων, καὶ ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς Πατρίδος ἀπέπνιγεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς φθό-

νους και τὰς προσωπικὰς ἀντιζηλίαις. Ὅθεν οἱ ναυτικοὶ μας ἐπολέμουν μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτοὺς τότε ἀρχαϊκὴν ἐκείνην ἀφέλειαν καὶ ἀνδρίαν, ὧν ζωηρότερα παραδείγματα ὁπανίως ἀπαντᾷ τις εἰς τὰς ἱστορίας ὅλου τοῦ κόσμου· διότι μόνῃ ἢ αὐταπάρησις γεννᾷ τὴν ἀληθῆ ἀνδρίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐφείλκυσαν εἰς ἑαυτοὺς τὸν ἔπαινον καὶ τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου.

Κατὰ δὲ τὰς κρίσιμους περιστάσεις, τὰ περὶ τοῦ πρακτεῖον ἀπεφασίζοντο ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐν πολεμικῷ συμβουλίῳ συγκροτουμένῳ παρ' ὅλων τῶν πλοιάρχων, καὶ γενομένῳ ὅτε μὲν εἰς μίαν, ὅτε δὲ εἰς ἄλλην ναυαρχίδα ἀδιαφόρως, ἐνίστε δὲ καὶ ἐπὶ κοινῶν πλοίων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως τὰ πολεμικὰ συμβούλια ἐγίνοντο ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μιαούλη, ἀτομικῶς μὲν θεωροῦμενον ὡς ἑμπείρου, προτιμωμένον δὲ καὶ ἔνεκα τῆς ποδαλγίας του καὶ ἔνεκα τῆς ἡλικίας του.

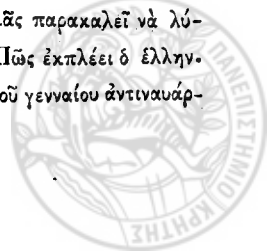
Ἐκ μὲν τῶν Σπετσῶν λοιπὸν ἀπὸ τοῦ 1823, ἀνεδείχθη διαρκῆς Νάυαρχος ὁ Γεώργιος Ἀνδρουῦτσος καὶ Ἀντιναύαρχος ὁ φρόνιμος καὶ γενναῖος Ἰωάννης Α. Κυριακοῦ (α) ὁ καὶ Ἰωάννης Μπότασης παρὰ τινων λεγόμενος, καθὼ ἀνεψιὸς ἐκ μητρὸς τῶν Μποτασαίων, ἐξ Ἰθράς, ναύαρχος ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης, καὶ Ἀντιναύαρχος ὁ Γεώργιος Σαχτούρης, καὶ ἐκ Ψαρῶν Νάυαρχος ὁ Νικόλαος Ἀποστόλης· οὗτοι ἀνεγνωρισμένοι ὄντες ὡς τοιοῦτοι καὶ παρὰ τῆς Κεντρικῆς Κυβερνήσεως, διέταττον τὰ καθ' ἑκάστην μοῖραν ἰδίᾳ, καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπήκουον κυρίως οἱ ἀποτελοῦντες ἑκάστην μοῖραν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου πλοίαρχοι καὶ ἀξιωματικοὶ τῶν τε πολεμικῶν καὶ πυρρο-

(α) Ἐν τισιν ἐκθέσεσιν ἀναφέρεται καὶ ἀπλῶς Ἰωάννης Ἀναστάσης· ἦν δὲ ἀδελφὸς τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Δικηγόρου Διομήδους Α. Κυριακοῦ, τοῦ καὶ Προέδρου τῆς Ἑλλήν. Κυβερνήσεως παρὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Β'. τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως ἐκτεχθέντος, κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1863.

λικῶν πλοίων. Ἄλλ' οὐκ ἦντιον εἰς τὰς συμπλοκάς ἢ ναυμαχίας, καθ' ἃς ἦτον ἀδύνατον νὰ διατηρηθῆ ἔντελής τάξις, ὅποταν πλοῖόν τι μιᾶς ἐκ τῶν μοιρῶν εὐρίσκειτο πλησίον εἰς τὸν ναύαρχον ἄλλης νήσου, ὑπήκουεν εἰς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ὡς ἰδίον ναύαρχου του, καὶ πᾶς πυρπολητῆς βλέπων ἀρμοδίαν περίστασιν πρὸς πυρπόλησιν ἐχθρικοῦ τινος πλοίου, καὶ ἔχων ἀνάγκην συνδρομῆς ἢ συνοδίας πολεμικοῦ τινος πλοίου, προεκαλεί ἢ προεκαλείτο παρ' αὐτοῦ, εἰς οἵανδήποτε μοῖραν καὶ ἂν ἀνῆκε καὶ προθύμως ἐνήργουν τὰ διαταττόμενα. Ἡ δὲ ἄρνησις ἐθεωρεῖτο καθαρὰ δειλία, καὶ ὁ ἀρνούμενος περιεφρονεῖτο μάρτυρας δὲ τούτων ἀπάντων φέρομεν αὐτούς τοὺς ἰδίους πλοίαρχους τῶν πολεμικῶν πλοίων καὶ τοὺς πυρπολητὰς, τοὺς μὲν καυχωμένους δικαίως, ὅτι τῇ συνδρομῇ αὐτῶν ἐπιρπολήθη τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα ἐχθρικὸν δίκροτον, ἢ ἄλλο ἐχθρικὸν πλοῖον παρὰ τοῦ δεῖνα πυρπολητοῦ, τοῦ εἰς ἄλλης νήσου μοῖραν ἀνήκοντος, τοὺς δὲ ὠσαύτως, ὅτι κατώρθωσαν ὁμοίας φύσεως ἡρωϊκὴν πράξιν, τῇ συναγωγῇ τοῦ εἰς ἄλλην μοῖραν ἀνήκοντος δεῖνα πλοίαρχου. Ἄλλως τε τὴν ἰσοτιμίαν τῶν νήσων, τῶν ναυάρχων, καὶ τῶν πλοίαρχων ἐκάστης νήσου, ἀποδεικνύει ἐναργέστατα καὶ ἡ ἀπὸ 19 Μαΐου 1822 ἐπιστολὴ τῶν Προκρίτων τῆς Ἰθάρας, δι' ἧς οἱ Ναύαρχοι τῶν τριῶν νήσων ἀνεγνωρίζοντο καὶ ναύαρχοι τῆς Ἰθάρας (α).

(α) Ἴδε φάκελ. ἀρ. 84, ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Κυβερνήσεως.

Χάριν δὲ περιεργείας μεταφέρομεν ὧδε καὶ ἀπάντησίν τινα τῆς Γεν. ἐφημ. τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1826, σελ. 295, τοῦ φύλλου τῆς 14 Ἰουλίου, πραγματευομένης περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου· « Κάποιος Γ. Κ. ἀναγνούς τὸν ἀριθ. 73, τῆς Γεν. ἐφημερ. ἠπόρησε, καὶ τὴν ἀπορίαν του μᾶς παρακαλεῖ νὰ λύσωμεν διὰ τοῦ τύπου· ἡ δὲ ἀπορία του εἶναι ἡ ἐξῆς· « Πῶς ἐκπλέει ὁ Ἕλληνοστόλος, Ἰθάρας, Πετσῶν καὶ Ψαρῶν ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ γενναίου ἀντιναυάρ-

Ἴδου λοιπὸν τὸ μέγεθος τῆς αὐταπαρνήσεως τὴν ὀ-
 ποίαν καθ' ὅλον τὸν Ἰερόν ἀγῶνα ἔδειξαν οἱ ναυτικοί,
 καὶ ἡ λίσσις τοῦ αἰνίγματος, πῶς οἱ Ἕλληνες ἀδιοργάνω-
 τοι καὶ μὲ τόσον μικρὰ μέσα ἠδυνήθησαν νὰ ὑποστῶσι
 τοιοῦτον ἀγῶνα, καὶ νὰ κατορθώσωσιν ἔργα ἄξια νὰ κινή-
 σωσιν ἔσαεὶ τὸν θαυμασμὸν ὄλων τῶν αἰώνων. Ἴδου ὁ
 παραλληλισμὸς καὶ ἡ ἐν καιρῷ τῶν κινδύνων ἀληθῆς κα-
 τάστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, εἰς ὃν τινες ὑπὸ ἀξιο-
 κατακρίτου ἐγωϊσμοῦ κινούμενοι, ψευδῶς προβάπτουσι

χοῦ Σαχτούρη, ἐνῷ μὲ τὴν αὐτὴν μοῖραν ἐκπλέει καὶ ὁ ναύαρχος Πετσαῖν,
 καὶ ἂν γνωρίζη ἀναξίαν ταύτην τὴν νῆσον τοῦ νὰ ἔχη ναύαρχον.

Ἐν Ὑδρᾷ τῇ 13 Ἰουλίου 1826.

Εἶμεθα βέβηχοι ὅτι δὲν θέλει ἀπορήσει ἄλλος εἰς σ, τι ἀπόρησεν ὁ Γ. Κ.
 διότι ἠξέυρουσαν ἄναγινώσκουσι καὶ νὰ ἐννοῶσι τ' ἀναγινωσκόμενα. Ἐὰν τὸ
 « ὑπὸ τὸν γενναῖον ἀντιναύαρχον Σαχτούρη » ἐτίθετο ἤτοι εἰς τὸ τέλος τῆς
 περιόδου, ἢ μετὰ τὸ « μία μοῖρα τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου » ἔπρεπε νὰ ἐννοήση
 τις ὅτι ὁ Κ. Σαχτούρης εἶναι γενικὸς ναύαρχος τῆς μοίρας ταύτης· ἀλλὰ τί-
 θεται μετὰ τὰ ἐξ Ὑδρας πλοῖα, καὶ ἐπομένως αὐτὸν μόνον φανερόναι διοικη-
 τὴν τὸν ἀντιναύαρχον Σαχτούρη· ἐπίσης τιμῶμεν καὶ τὰς τρεῖς Ναυτικὰς νῆ-
 σους, καὶ κρίνομεν ἀξίας καὶ τὰς τρεῖς νὰ ἔχωσι ναύαρχους· ἠξέυρομεν ὅτι τὰ
 πλοῖα εἶναι ιδιόκτητα, καὶ ἐκάστη νῆσος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διορίζη καὶ τὸν
 Διοικητὴν τῶν πλοίων τῆς· ὠνομάσαμεν δὲ εἰς τὸν ἀριθ. 73 τῆς ἐφημερίδος
 τὸν Ὑδραῖον, διότι αὐτὸν μόνον ἐγνωρίζαμεν· ἐὰν μᾶς ἦσαν γνωστὰ καὶ τῶν
 ναυάρχων τῆς Πέτσας καὶ τῶν Ψαρῶν τὰ ὀνόματα, καὶ τὰ ἀπεσιωπούσαμεν,
 ἠθέλομεν δεῖξει προτίμησιν εἰς τὴν Ὑδραν, καὶ καταφρόνησιν πρὸς τὰς ἄλ-
 λας νήσους, τὸ ὅποιον οὔτε ἐφρονήσαμεν οὔτε φρονοῦμεν, παρακαλοῦμεν ἐν
 τέλει τὸν Κ. Γ. Κ. καὶ πάντα ἄλλον, νὰ μὴ παρεξηγήσῃ τὰ πράγματα καὶ
 προξενῶσι διὰ τούτου σκάνδαλα· ἱκανὰ κακὰ μᾶς ἐπροξένησεν ἡ διχόνοια,
 αὐτὸ τοῦ διαδόλου τὸ γέννημα· ἄς μᾶς ἀφήσωσι, τοὺς παρακαλοῦμεν θερμῶς,
 ν' ἀπολαύσωμεν τὰς εὐλογίας τῆς ὁμοιοῦς· ἄς εὐχῶνται ὅλοι οἱ πατριῶται
 μεθ' ἡμῶν, ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη τῶν Ὑδραίων καὶ Πετσειωτῶν
 νὰ γενῆ κοινὴ εἰς ἅπαν τὸ ἔθνος ».

Σημειόνομεν ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἀπορία ἐγένετο νομίζομεν εἰς
 Ναύπλιον, καὶ ὄχι εἰς Ὑδραν, διότι τὴν 13 τοῦ μηνὸς εἶναι γεγραμμένη καὶ
 ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸ πρῶτὸν τὴν ἐλάβομεν.

μετὰ ταῦτα ὑπεροχὰς καὶ ἐξαιρέσεις· οὔτε ἀνώτεροι οὔτε κατώτεροι ἦσαν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ στόλῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐκτὸς τῶν ἀνεγνωρισμένων ἀρχηγῶν, μὲ μόνον δὲ τὸν τίτλον τοῦ « Καπιτάνου » προσηγορούοντο μεταξύ των οἱ τε ναύαρχοι καὶ οἱ πλοίαρχοι τοῦ στόλου εἰς τὰς συνομιλίαις τῶν ἐτιμῶντο δὲ περιδότερον παρά τε τοῦ Ἔθνους καὶ τῶν συγγρόνων αὐτῶν οἱ γενναιότεροι τῶν τῶν πλοίαρχων καὶ οἱ ἐναρετώτεροι. Οὔτε μία μόνη νῆσος λοιπὸν, οὔτε πέντε ἢ ἕξ ἄνδρες, οὓς μόνους μνημονεύουσιν ἱστοριογράφοι τινὲς ἀπὸ ψευδεῖς πληροφωρίας παραδυσφθέντες, ἠδύνατο ποτὲ νὰ νικήσωσιν ἐν διαστήματι ἑπτὰ ὀλοκλήρων ἐτῶν τοὺς ἠνωμένους στόλους τοῦ Βυζαντίου, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀλγερίας, τῆς Τύνιδος, καὶ τῆς Τριπόλεως τῆς Βαρβαρίας. Ἀναμφιβόλως ὅλων ὁ γενναῖος βραχίων συντέμνειν εἰς τὰς κατὰ θάλασσαν τρώοντι ἡρωϊκὰς πράξεις· ἂν δὲ τινες διεκριθῆσαν κατὰ τι πλέον τῶν ἄλλων, αὐτοὺς καὶ ἡ συνείδησις τῶν συγγρόνων ἐπήνεσε, καὶ ἡ ἱστορία θέλει ἀρκούντως ἐπαινεῖ, φθάνει μόνον ὁ ἔπαινος ν' ἀποδοθῇ ἐκάστῳ κατ' ἀναλογίαν τῶν πράξεων του, οὐχὶ δὲ μὲ χειρας ἱεροσύλους νὰ κλέψωσιν (ὡς τινες μέχρι τοῦδε ἔπραξαν) τὰς δάφνας ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τινων, καὶ νὰ τὰς θέσωσιν εἰς κεφαλὰς ἄλλων.

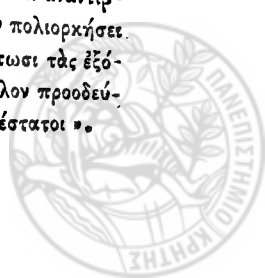
Μὴ ἐννοοῦντες οὐδαμῶς νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν ἀληθῆ δόξαν, μεθ' ἧς περιεβλήθησαν οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν Ὑδραῖοι καὶ Ψαριανοὶ κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρκησίας ἱερὸν ἀργῶνα, δυνάμεθα δικαίως νὰ ἐρωτήσωμεν τίς ὑπερτέρει τοῦ Παναγιώτου Μπότση ὡς πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἐκ τῶν ναυτικῶν; Τίς δύναται ν' ἀφαιρέσῃ τὰς δάφνας ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐνδόξων πολεμιστῶν Ἀναργύρου Λεμπέση, Ἰωάννου Α. Κυριακοῦ, Ἀναγνώστου Α. Κυριακοῦ (α) Ἀν-

(α) Τοῦ καὶ Ἀναγν. Ἀναστασίας, ἢ καὶ Μωριάτου πολλάκις ἀναφερομένου, τὸ μὲν μητρόθεν, τὸ δὲ ἕως ἐκ τοῦ ἐπωνύμου τῶν κατὰ τὸ πλείστον ἰδιοκτητῶν τοῦ πλοίου του ὁ « Τιρκλέων ».

θρούτσων, Τσούπα, Δημητρίου Λεωνίδα, Ν. Ράπτου, Ἰωάννου Κούτση, Ἀδριανοῦ Σωτηρίου, Μπαρμπάτσι, Μουσιού, Ματρώζου, Σπαχῆ, Ποριώτου, Π. Σπύρου καὶ τῶν ἄλλων ἐπίσης γενναίων πλοιάρχων καὶ ἀξιωματικῶν, τῶν μὲν ἐπὶ πολεμικῶν, τῶν δὲ ἐπὶ πυρπολικῶν πλοίων τῆς Σπετσιοτικῆς μοίρας ἀγωνισαμένων; Ἐληθμόνησεν ἄρα γε τὸ ἔθνος, ὅτι πρῶτοι πάντων οἱ Σπετσιοῦται ἀνεπέτασαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας κατὰ θάλασσαν, καὶ ὅτι ὁ κρότος τῶν τηλεβόλων των, πρὶν ἢ ἐπαναστατήσωσιν αἱ ἄλλαι νῆσοι, ἀντήχησεν ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Μομεμβαδίας μέχρι τῆς Σάμου καὶ τῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ἀπὸ τῆς Μήλου μέχρι τῆς Τενέδου; ὅτι πρῶτοι αὐτοὶ καὶ εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως των ἐκυρίευσαν αὐτανδρα ἐχθρικὰ πλοῖα καὶ μάλιστα Κορβέττον καὶ Βυρίκιον πολεμικὰ ἐν Μήλῳ; (α) ὅτι μόνοι αὐτοὶ ἐνεκαρτέρησαν εἰς τοὺς κατὰ θάλασσαν ἀποκλεισμούς τοῦ Ναυπλίου, τῆς Μομεμβαδίας καὶ τῆς Πύλου μεχρισοῦ παρεδόθησαν τὰ φρούρια ταῦτα εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων; (β) ὅτι οἱ Προκρίτοι τῶν Σπετσιῶν ἐκ τῶν πρώτων ἐξεκένωσαν τοὺς θησαυρούς των ἐξαγαρόντες εἰς ἐκστρατείας, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως, ἀριθμὸν πλοίων ἀνώτερον τῶν χρηματικῶν μέσων των, καὶ τούτου ἕνεκα μετὰ τὸν ἀγῶνα εὐρέθησαν ἀπορωτέροι τῶν Προκρίτων τῶν ἄλλων νησίων; Καὶ ὁμοῦς πόσοι τῶν Σπετσιοτῶν ἐπιβαρύνουσι

(α) Ἴσως εὐρισκόμεθα εἰς ταραχὴν τινα ψυχῆς γράφοντες ταῦτα, διότι ἔτυχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν φυλλάδιόν τι λεγόμενον τοῦ Δ. Α. Τσαμαδοῦ, πλήρες νεανικῶν καυχησιλογιῶν, καὶ ψευδῶν παραστάσεων.

(β) Ἴδου τί λέγει ὁ Πελοποννήσιος ἱστορικός Φραντζῆς. « Εἶναι ἀναντιρρήτως ὁμολογούμενον, ὅτι ἐὰν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα δὲν ἤθελον πολιορκήσει τὰ παράλια φρούρια διὰ θαλάσσης, καὶ δὲν ἤθελον παραφυλάττωσι τὰς ἐξόδους τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, αἱ πτώσεις τῶν φρουρίων δὲν ἤθελον προοδεύσει, καὶ αἱ κατὰ ξηρὰν πολιορκίαι ἤθελον εἶσθαι ἄλλως ἀνωφελέστατοι ».

νῦν το δημόσιον ταμειον, ὡς πολιτικοί, ἢ ἀνώτεροι ναυτικοὶ ὑπάλληλοι ; ὀλίγιστοι σχεδόν οἱ Σπετσιῶται προτιμήσαντες μετὰ τὸν ἀγῶνα τὸν ναυτικὸν τῶν πατέρων των βίον, κατώρθωσαν διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐμπορικῆς δραστηριότητός των τὰ σχηματίσωσι καὶ πάλιν τὸ μεγαλύτερον καὶ ὠραιότερον συγκεντρωμένον Ἑλληνικὸν ναυτικὸν, ζῶντες ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου των, πλουτοῦντες τὸ δημόσιον ταμειον, καὶ περιφέροντες ἔνδοξον τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν καθ' ὅλας τῆς ὑδρογείου σφαίρας τὰς θαλάσσας. Τέλος, ἐν δεδομένῃ τινὶ περιστάσει, ποῦ ἀλλαγῶ (ἔκτος μικρῶν ἐξαιρέσεων) ἢ ἐν Σπέτσαις, ἐν Ὑδρα καὶ ἐν τοῖς Ψαροῖς (α), θέλει ἀνεύρει τὸ ἔθνος συγκεντρωμένους τοὺς παλαιοὺς ναυτικούς του ; Διότι βεβαίως μόνη ἢ στολὴ δὲν κάμνει τὸν ἄξιον ναύτην.

Ἴδὲ τρεῖς πέτρας ἐκεῖ τραχείας

Σ' τοὺς ὑγροὺς κόλπους τοῦ Ποσειδῶνος,

Αὐτὰς κοηπίδας ἔστηβ' ὁ χρόνος

Τῆς ποθεινῆς μας ἐλευθερίας.

Εἰς τοὺς σκοπέλους αὐτοὺς γεννήθη

Γένος Γιγάντων θαλασσοβίων,

Αὐτοὺς τῶν Τούρκων ἀνδρῶν ἀγρίων

Τρεῖς εἶδ' ὁ στόλος, τρεῖς ἐνικήθη.

Ἐομῆς κερδῶς, Ποσειδῶν, Ἄρης

Αὐτὰς τὰς νήσους τὰς τρεῖς θαυμάζουν,

Καὶ συμφωνήσαντες σχεδιάζουν

Τριττὴ πρὸς ταύτας τὰ γενῆ χάρις.

Ὅ μὲν τὰς δίδει τὴν ναυτιλίαν

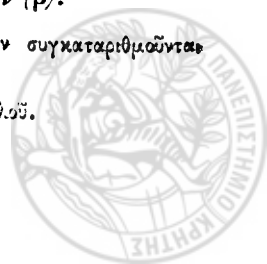
Ἄρης δὲ ἦθος δίδει γενναῖον,

Τὸ φιλοπόλεμον καὶ ἠαγδαῖον,

Ὁ δ' Ἐμπολαῖος τὴν ἐμπορίαν (β).

(α) Μετὰ τῶν Σπετσιωτῶν, Ὑδραίων καὶ Ψαριαῶν συγκαταριθμοῦνται τὴν σήμερον καὶ οἱ Γαλαξειδιῶται.

(β) Ἴδὲ εἰς τοὺς Ἑλληνας; ὑπὸ Ἰακ. Ρίζου Νερούλου.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Α'. ΕΤΟΥΣ.

Πολεμικά πλοῖα τῶν τριῶν νήσων — Προετοιμασίαι διὰ τὴν ἐπαράστασιν — Πρώτη ἡ Νῆσος Σπετσῶν ὕψους τὴν σημαίαν τῆς ἐπαραστάσεως — Σύμβολα τῆς σημαίας — Πράξεις τῶν Προκρίτων Σπετσῶν — Οἱ Σπετσιῶται ἀποκλείουν κατὰ θάλασσαν τὰ φρούρια Ναυπλίου Μορεμβασίας καὶ Πύλου — Μπουμπουλῖνα — Γκίλιας Μπόσσης — Ἀντώνιος Β. Μαλοκίτης — Πρεσβεία Σπετσιωτῶν εἰς Ὑδραν — Ἀποστολὴ Γκίλια Τσοῦπα εἰς Ψαρά. Ὁ Ἴω. Μπεύκουρης καὶ Δημ. Σκληῆς βυθίζουσι δύο τουρκικὰ πλοῖα εἰς Ἴον — Ἐτερον πολεμικὸν εἰς Σάμον — Οἱ Ψαριαροὶ ἐπαραστατοῦσι — ὁμοίως καὶ οἱ Σάμιοι — ὁμοίως καὶ ἡ Κάσσοσ καὶ ἄλλαι νῆσοι — Οἱ Σπετσιῶται κυριέουσιν εἰς Μῆλον καὶ Κλιμηλον ἐν Κορβέτον καὶ ἐν Βρίκιον τοῦ Σουλτάνου — Ἀνάκλησις τῶν ἀποκλειδόντων τὴν Μορεμβασίαν πλοίων, θριαμβεντικῶς ὀδηγούντων τὰ κυριεύθέντα τουρκικὰ πλοῖα — Ὁ Δημ. Ι. Ὁρλώφ — Ὁ Γκίλιας Τσοῦπας βυθίζει πέντε ἐχθρικὰ πλοῖα καὶ ἀφαιρῆζει 600 Ὀθωμανοὺς — Οἱ Ψαριαροὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας — Οἱ ἴδιοι εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον — Ὁχύρωσις τῆς νήσου τωρ — Οἱ Πρόκρ. Ὑδρας ἀμφιταλαρτενόμενοι — Πρεσβείαι Σπετσιωτῶν εἰς Ὑδραν — Ὁ Τσοῦπας ἐν θριάμβῳ διαβαλὼν τὸν πορθμὸν Ὑδρας τὴν 17 Ἀπριλλίου — Ἐπαράστασις Ὑδραίων τὴν αὐτὴν ἡμέραν — Δημογεροντία Σπετσῶν καὶ Καρονισμός — Ὁ Ν. Βάμβας καὶ προτάσεις αὐτοῦ — Ναυτικὴ δύναμις ὑπὲρ τῆς Χίου — Ἐπαραστατικαὶ προκηρύξεις τῶν τριῶν νήσων — Ἐπαράστασις Τήνου καὶ ἄλλων νήσων — Ὁ Ἀργ. Στεμιτσιώτης εἰς Τήνον — Δύο Ὑδραϊκὰ πληρώματα καρονοβολοῦσι τὴν πόλιν τῆς Τήνου — Εἰδήσις περὶ ἀπαρχορίσεως τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου

— Τὰ Ἑλλην. πλοῖα εἰς Χίον καὶ ἀποτυχία — Πλουσία Λεῖα καὶ διχόροια ραντικῶν — Ὁ Ἰωάν. Α. Κυριακὸς καὶ Ἰω. Γ. Κούτσης εἰς Σάμον, Λέσβον, Μαλιακὸν καὶ Παγασσητικὸν κόλπον — Συνεννόησις αὐτῶν μετὰ τοῦ Πεβραϊβοῦ, Ἄρθ. Γαζῆ, Γρηγ. Κωρσταντᾶ, Ἦβου Ῥήγα, Μπασδέκη, καὶ ἐπανάστασις τὴν 8 Μαΐου — Ὁ Ἀναστ. Τσαμαδὸς καὶ Λαζ. Παπαμανόλης εἰς Βῶλον — Διάσκεψις Σπετσιωτῶν περὶ συστάσεως Κεντρικῆς Κυβερνήσεως καὶ πρόσκλησις πρὸς τοὺς Ὑδραῖους — Ἀποστολὴ τεσσάρων Προκρίτων Ὑδραίων εἰς Σπέτσας — Σύστασις ἐν Καλάμαις Μεσσηνιακῆς Συγκλήτου — Ὁμοίαι ἐν Καλιτζαῖς Πελοπον. Γερουσίας — Ναυτ. μοῖρα κατὰ τὸν Κορινθ. κόλπον — Ἀφιξίς αὐτῆς εἰς Πύλον καὶ κανονοστάσιοι ἐπὶ τῆς Σφακτηρίας — Ὁ Α. Ἀνδροῦτσος καὶ Α. Κριεμάδης μένουσιν εἰς Πύλον — Σπετσιωτικὴ πολεμικὴ Τρεχαντήρα εἰς Πύλον — Καταδίωξις ἐχθρικῆς φρεγάτας περὶ τὸ ἀκρωτήριον Ἀραξοῦ — Εἴσοδος Ἑλλην. πλοίων εἰς τὸν Κορινθ. κόλπον — Ὁ Ἀδρ. Σωτηρίου εἰσέρχεται πρῶτος — Γαλαξειδιωτικὰ πλοῖα καὶ Παραγ. Φωκῆς — Ὁ Κεχαγιά-μπεης εἰς Ἄργος καὶ καταστροφὴ Ἄργους — Ὁ υἱὸς τῆς Μπουμπουλίας πίπτει ἐνδόξως — Ἀπελπισία Ἑλλήνων ἔνεκα τῆς εἰσόδου τοῦ Κεχαγιά-μπεη — Διάλυσις τῆς πολιορκίας Ναυπλίου — Ὁ Κεχαγιάς εἰς Τρίπολιν — Ἐξοδος Βυζαντινοῦ στόλου — Ὁ Ἑλλην. στόλος εἰς Ψαρά — Τουρκικὸν δίχροτον — Γνώσις καὶ χρήσις πυρπολικῶν — Ὁ Ἰω. Πατατοῦκος — Ἀποτυχία Πιπίου — Ἐπιτυχία Δ. Παπαρικολῆ καὶ ἐμπρησμὸς διχρότου — Ὁ ἐχθρικὸς στόλος φεύγων εἰς Ἑλλησπορτον — Ὁ Ἑλληνικὸς πρὸ τῶν Κυθωνιῶν — Ὁ Γ. Μυργιαλῆς καὶ τὸ πυρπολικὸν κατὰ τὸν Κορινθ. κόλπον — Ὁ Γεώργ. Παξινὸς καὶ ἀποτυχία — Ἐφοδος κατὰ Ναυπάκτου καὶ θάνατος Διαμακτῆ Χορμολίτου — Κανονοστάσια, καὶ θάνατος Ἐμμαρονῆ Ὁρλάνδου — Χρησιμότης τῆς ναυτ. μοῖρας καὶ ἐπανάστασις Αἰτολοαχαρνατίας — Ἐπιστροφὴ τῶν πλοίων — Ὁ Κριεμάδης ἐγκαταλείπει τὴν θέσιν του — Μένει ὁ Ν. Μπό-

τάσης εἰς Πύλον — Ἐπαράστασις Κρήτης — Καταστροφὴ
 Κυθωνιῶν — Οἱ Μοσχορησιῶται ὑψώσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐ-
 λευθερίας — Ἑλληρ. στόλος εἰς Κυθωνίας — Ὁ Γ. Λεμπέ-
 σης ἀριστεύει — Ἀφιξίς Δ. Ὑψηλάντου — Οἱ Σπετσιῶται
 ὑπὲρ τῆς Κρήτης — Ἀποστολὴ Ἀφερτούλιεφ εἰς Κρήτην —
 Στρατὸς κατὰ τῆς Σάμου καὶ ὁ Τουρκικὸς Στόλος — Γενναῖα
 ἀντιστασις Σαμιῶν — Ὁ Ἑλληρ. Στόλος ὑπὲρ τῆς Σάμου —
 Καταβάσεις καὶ ἐμπρησμοὶ Τουρκικῶν πλοίων ὑπὸ τῶν Σπε-
 τσιωτῶν — Ἀποδείλασις Τουρκικοῦ στρατοῦ — Συνάντησις
 τοῦ Ἑλληρ. καὶ Τουρκικοῦ στόλου κατὰ τὴν Ἀλικαρνασσόν —
 Ὁ Ἑλληρ. στόλος διώκεται καλοῦνται εἰς μάτην 4 πυρπολικὰ
 — Ὁ Τουρκ. στόλος κατὰ τὴν Ῥόδον — Ἀπεσταλμένοι ἐκ
 τῶν ρήσων εἰς τὸν Ἑλληρ. στόλον — Ἐρωσις 14 Αἰγυπτια-
 κῶν πλοίων μετὰ τοῦ Βυζαντ. στόλου — Συνάντησις μετὰ
 τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ κίνδυνος 4 Ἑλληρ. πλοίων καὶ ἐνός πυρ-
 πολικῶν — Ὁ Ἑλληρ. στόλος εἰς Σάμον — Ὁ Πατριάρχης
 Ἀλεξανδρείας — Οἱ Τούρκοι τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰ φρού-
 ρια — Καταστροφὴ 180 Μομεμβασιτῶν Τούρκων — Ἐφοδος
 — Προτάσεις παραδόσεως διὰ συνθηκῶν — Ὁ Α. Καρτακου-
 ζήνης — Συνθήκη — Μεταφορὰ τῶν Μομεμβασιτῶν διὰ Σπε-
 τσιωτικῶν πλοίων — Βάρβαρος ἐκδίκησις τῶν Μομεμβασιτῶν
 — Πολιορκία Ναυπλίου — Πύλος, καὶ παράδοσις διὰ Συν-
 θήκης — Τραπάχολοι ἐχθρικοὶ, προσβολὴ καὶ θάνατος πολ-
 λῶν Σπετσιωτῶν — Ὁ Βυζαντ. στόλος εἰς τὰ Μεσσηνιακὰ
 φρούρια — Τὰ δύο Σπετσιωτικὰ πλοῖα — Ὁ Βυζαντ. στόλος
 εἰς τὸν Κορινθ. κόλπον — Καταστροφὴ Γαλαξειδίου — Ἐκ-
 πόρθησις Τριπόλεως (Τριπολιτοῦς) ἐν ἧ πρώτοι εἰσπηδῶσι τὰ
 τεῖχη Σπετσιῶται τινες — Ἡ Μπουμπουλίνα ἔνοπλος — Ὁ
 Ἀναστ. καὶ Νέστωρ Κουτρομπίδες — Ὁ Πλαπούτας συνο-
 δεῖει τοὺς Τουρκαλβανοὺς τῆς Τριπόλεως — Ὁ Τουρκ. στό-
 λος εἰς Ζάκυνθον — Ὁ Ἑλληρ. στόλος — Ἡ Ἀγγλο-Ιορδικὴ
 Κυβέρνησις — Συνάντησις τῶν δύο στόλων — Κίνδυνος δύο
 Ἑλληρ. πλοίων καὶ ἄλωσις τοῦ πλοίου τοῦ Θ. Μέξη — Ἀλ-

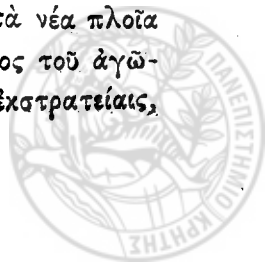
γερύειον βῆρικιον — Οἱ δύο στόλοι — Ὀχύρωσις Σπετσῶν
 — Ἐφοδος κατὰ Ναυπλίου καὶ ἀποτυχία — Κατορθόροι ἐκ
 Σπετσῶν — Ἡ Πελοπόννησος καὶ οἱ Προὔχορτες αὐτῆς — Ὁ
 Δ. Ὑψηλάντης — Θ. Νέγρης καὶ σύστασις Ἀρείου Πάγου —
 Α. Μαυροκορδάτος καὶ σύστασις Γερουσίας τῆς Δυτ. Ἑλλά-
 δος — Πελοπορ. Γερουσία — Ψήφισμα περὶ ἀναγνώσεως
 τῶν ἐξόδων τῶν τριῶν ναυτ. ρήσων — Χρησιμότης τῶν ἰδιαι-
 τέρων Διοικήσεων — Συγκρότησις Ἑθρ. Συνελεύσεως ἐν Ἐπι-
 δαύρῳ — Διακήρυξις τῆς Ἑθρ. Συνελεύσεως — Πτώσις Κο-
 ρινθοῦ — Σύνοψις.

ΕΤΟΣ Α.

1821.

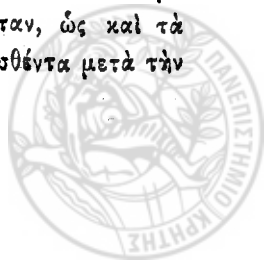
ΣΝ ἀρχῇ τοῦ 1821, ὅτε ἐξεβράγη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, ὁ λιμὴν τῶν Σπετσῶν περιεῖχε πεντήκοντα πλοῖα, ἐκτὸς ἄλλων τινῶν μικροτέρων, ἦτοι τὰ ἐν τῷ Διανεμητικῷ Πίνακι τοῦ Ἑπιτελείου τῶν Οἰκονομικῶν τῆς 10 Ἰουλίου 1856 ὀνομαστὶ μνημονευόμενα ἀπὸ ἀριθμοῦ πρώτου μέχρι 40 καὶ 43, καὶ προσέτι ἕτερα ἑννέα, τὸν Ἀνακρέοντα τοῦ Γεωργίου Μαλοκίνη, τὸν Θαλάσσιον Ἴππον τοῦ Ἰωάννου Μπούκουρη, τὸν Ποσειδῶνα τοῦ Βασιλείου Ν. Γκίνη, τὴν Ῥιζιτζίλαν τοῦ Ἰωάννου Σπυριδωνοῦ, τὸν Τιμολέοντα τοῦ Γκίκα Ν. Ὀρλώφ, τὸν Τηλέμαχον τοῦ Ἀναγνωστοῦ Χ. Ἀναργύρου, τὸν Ἐπαμεινώνδαν τοῦ Ἰωάννου Ν. Λαζάρου, τὸν Ἅγιον Νικόλαον τοῦ Ἰωάννου Διέλλα, καὶ τὸν . . . τοῦ Ἰωάννου Α. Γουδῆ, ἐξ ὧν τὰ τοῦ Ἰω. Μπούκουρη καὶ Ἰω. Γουδῆ, μετέσχον μὲν καὶ αὐτὰ τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ δὲν περιελήφθησαν εἰς τὸν εἰρημένον Πίνακα, διότι ὁ μὲν Ἰω. Μπούκουρης ἐδωρήσατο τῷ 1829 εἰς τὸ ἔθνος τὰς χρηματικὰς του θυσίας ἐκ δραχμῶν ἑξήκοντα χιλιάδων, τὸ δὲ πλοῖον τοῦ Ι. Γουδῆ, ἐχρησίμευσεν ὡς πυρπολικόν, ἐντολῇ τῆς κοινότητος τῶν Πετσῶν, ἥτις καὶ κατεδικάσθη δικαστικῶς εἰς ἀποζημίωσιν. Εἰς ταῦτα δὲ πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ ἕτερα εἰκοσιεπτὰ νέα πλοῖα (βρικογολέτται), κατασκευασθέντα διαρκοῦντος τοῦ ἀγῶνος, καὶ ὑπηρετήσαντα εἰς αὐτὸν ἐν τε ταῖς ἐκστρατείαις,

ὡς τὰ ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 45, 46 καὶ 47 τοῦ Διανεμητικοῦ Πίνακος (α), ἐν παντοίαις πολιορκίαις τῆς δαπάνης τοῦ Ἔθνους καὶ ἰδίους ἀναλώμασι, καὶ ἐν καταδρομαῖς, ὧν ἐγένετο ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ὀνομαστὶ μνεία, ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸν ἀγῶνα πλοίων τῶν Σπετσῶν ἀνέβη πλέον τῶν ἑβδομήκοντα.

Τὰ δὲ πλοῖα τῆς Ὑδρας ἦσαν, κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως, πλὴν τῶν μικροτέρων, περὶ τὰ ἐξήκοντα. Ἐσφαλμένως δὲ ἀναβιβάζει αὐτὰ ὁ Κ. Τρικούπης εἰς ἐννεμήκοντα δύο, κατὰ μίμησιν δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ Κ. Φιλήμων· διότι ὁ μὲν σύγχρονος τοῦ ἀγῶνος ἱστορικὸς Α. Σουτσοῦ, ἐν τῇ Γαλλικῇ αὐτοῦ Ἱστορίᾳ, καταλέγει τὰ μὲν πλοῖα τῆς Ὑδρας εἰς ἐξήκοντα πέντε, τὰ τῶν Σπετσῶν εἰς πενήκοντα, καὶ τὰ τῶν Ψαρῶν εἰς τριάκοντα καὶ πέντε. Ὁ δὲ Διανεμητικὸς Πίναξ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποῦ, ὡς γνωστὸν, ἐκανονίσθησαν αἱ ἀποζημιώσεις τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πλοίων τῶν τριῶν νήσων, ἀναφέρει ἐν συνόλῳ τὰ μετασχόντα τοῦ ἀγῶνος πλοῖα, τῆς Ὑδρας πενήκοντα ἐννέα, συμπεριλαμβάνων ὅμως ἐν αὐτοῖς καὶ μικρότερα τινὰ πλοῖα, οἷον τὴν Σκοῦναν, ὑπ' ἀριθ. 55, τὴν Ἀμφιτρίτην, ὑπ' ἀριθ. 50 καὶ ἄλλα. Πλὴν δὲ τῶν πλοίων τούτων, ὑπῆρχον, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἕτερα τινὰ ἐν Ὑδρᾷ πλοῖα, ἀλλὰ πεπαλαιωμένα καὶ ἐντεῦθεν οὐδόλως χρησιμεύσαντα εἰς τὸν ἀγῶνα, πλὴν τινῶν, ὡς πυρπολικῶν, εἰς βάρους τῆς

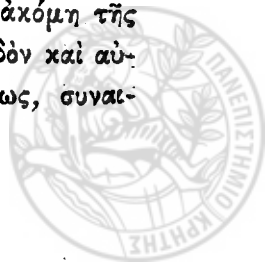
(α) Ὁ Πίναξ οὗτος φέρει μὲν ἀριθμὸν πλοίων 47, ἀλλὰ συμπεριλαμβάνει καὶ δύο Τράττας καὶ μίαν Γαλλιόταν, ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἀριθ. 45, 46 καὶ 47 πλοῖα, τὰ κατασκευασθέντα μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἀγῶνος.

Κοινότητος τῆς Ὑδρας. Τὰ δὲ ἐν πολέμῳ πλοῖα τῶν Ψα-
ρῶν ἦσαν, κατὰ τὸν Διανεμητικὸν Πίνακα, ἐν συνόλῳ τεσ-
σαράκοντα.

Ἐκ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπαναστάσεως εὐρεθέντων Σπε-
τσιωτικῶν πλοίων, πολλὰ μὲν ἦσαν καὶ νέα καὶ μεγάλα,
τὰ πλεῖστα δὲ κατεσκευασμένα μετὰ τὰ 1810. Καὶ ἐξ αὐ-
τῶν, τὰ μὲν τῆς Μπουμπουλίνας, τοῦ Παύλου Χ. Ἀναρ-
γύρου, Ἀναγνώστου Χ. Ἀναργύρου, Χριστοδοῦλου Κού-
τση, Γκίκα Μπότση καὶ Ἀνδρέου Χ. Ἀναργύρου, πρῶ-
της τάξεως βρίκια ὄντα, ἔφερον ἀνὰ δεκαοκτῶ καὶ δεκαῆξ
κανόνια ἕκαστον, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ, ἀνὰ δώδεκα ἕως δεκα-
τέσσαρα. Ἐπὶ τοιούτων δὲ πλοίων οἱ κάτοικοι τῶν Σπε-
τσῶν, γεγυμνασμένοι ἀρχῆθεν, ἵνα καταφρονῶσι καὶ στοι-
χεῖα καὶ πελάγη, καὶ τοὺς περιβοήτους ἐκείνους πειρατὰς
τῆς Ἀλγερίας, τῆς Τύνιδος καὶ τῆς Τριπόλεως, τοὺς κα-
ταπλήξαντας διὰ τῆς ὠμότητός των πᾶσαν τὴν εὐρωπαϊ-
κὴν ναυτιλίαν, εἰς τὰς κρίσιμους μάλιστα ἐκείνας περι-
στάσεις τῆς μετὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν ἀναφανείσης
σιτοδείας, κατῴρθωσαν, κατὰ θεῖαν βούλησιν, καὶ πλοῦτη
πάμπολλα ν' ἀποταμιεύσωσιν ἐπὶ τῆς νήσου των, καὶ εἰς
τὸν πόλεμον ἀνεπαισθήτως νὰ γυμνασθῶσι.

Καὶ τοὶ δὲ τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων οἱ κάτοικοι οὐδέ-
ποτε ἠσθάνθησαν τὸν Τουρκικὸν ζυγόν, διότι, ζῶντες, ὡς
αὐτόνομοι καὶ ἀφορολόγητοι σχεδόν, οὐδέποτε εἶδον δε-
σπότης Τούρκους ἐν ταῖς νήσοις αὐτῶν, ὑπαγόμενοι δὲ
μάλιστα εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν προστασίαν τῶν Σουλτάνων
καὶ τῶν κατὰ καιροὺς Στολαρχῶν τῆς Τουρκίας, καὶ ἐλευ-
θερίαν πλήρη ἀπελάμβανον, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἀκόμη τῆς
πρωτευούσης τοῦ Ὀθωμανοῦ Κράτους ἀναφανδὸν καὶ αὐ-
τοὺς τοὺς Ὀθωμανοὺς περιεφρόνου· ἀλλ' ὅμως, συναι-

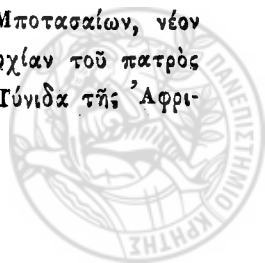

σθανόμενοι τὰ δυσφόρητα δεινὰ, ὅσα ἔπασχον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οἱ γείτονες καὶ ἀδελφοὶ τῶν Πελοποννήσιοι καὶ λοιποὶ Ἕλληνες, οὐδὲν ἄλλα πλέον ἀνέμενον, ἢ τὸ σημεῖον τῆς ἐπαναστάσεως, ἔν' ἀποδυθῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ προσενέγκωσιν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος πᾶν ὅ,τι εἶχον, καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν τῶν ὑπαρξίν, καὶ αὐτῶ νὰ ἐπιτελεσθῇ τὸ ἐν ταῖς ἀνεξερευνητοῖς θεαῖαις βουλαῖς προωρισμένον τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας μέγα καὶ μοναδικὸν κατόρθωμα.

Πρὸ καιροῦ ὄντες μεμυημένοι τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας οἱ πλείστοι τῶν Προκρίτων καὶ πλοιάρχων τῶν Σπετσῶν, εἶχον ἐφοδιάσει ἐξ Εὐρώπης τὰ πλοῖά των μὲ κανόνια καὶ πολεμεφόδια ἄφθονα (α). Περιμένοντες δὲ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως, τὰ μὲν κενὰ φορτίου πλοῖά των δὲν ἐξεκίνησαν, κατὰ τὸ σύνθηρες, τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1821 πρὸς ἐμπόριον, τὰ δὲ ὑπὸ φορτίον εὐρεθέντα, ἐτάχυναν τὴν ἐκποίησιν τῶν φορτίων εἰς τοὺς πλησιεστέρους τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς λιμένας, σπεύδοντα νὰ ἐπιστρέψωσι τὸ ταχύτερον καὶ παρευρεθῶσιν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως (β). Καὶ τῶντι εἰς τὴν νῆσον τῶν Σπε-

(α) Οἱ Σπετσιῶται εἶχον μυηθῆ γενικώτερον τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας πρὸ τῶν Ἰδρυαίων, ὡς περὶ τούτου μαρτυρεῖ καὶ ὁ Γόρδων ἐν τῇ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ (Βιβλ. Α΄. Κεφ. Α΄.) Διὸ καὶ ὁ παρὰ τοῦ Ἀλεξ. Ὑψηλάντου ἀποσταλεὶς Γρηγόριος Δικαῖος, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1821, ἐπεσκέφθη πρῶτον τὰς Σπέτσας, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον (Παλαιῶν Πατρῶν Ἰπόμν. σελ. 9.)

(β) Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐν πλοῖον τῶν Μποτασαίων, νέον καὶ μέγα φέρον φορτίον σίτου ὑπὸ τὴν πλοιαρχίαν τοῦ πατρὸς ἡμῶν Κωνσταντ. Ὁρλάνδου, διευθύνθη εἰς τὴν Τύνιδα τῆς Ἀφρι-

τσῶν, ἤτις οὐ μόνον κατὰ τὸ 1769 ἔδωκε πρώτη τὸ ναυτικὸν σημεῖον τῆς κατὰ θάλασσαν Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, διὸ καὶ κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἠχμαλωτίσθησαν δὲ καὶ ἐφρονεύθησαν πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ 1786 ἔλαβεν ἐνεργητικώτατον μέρος ἐπὶ Λάμπρου Κατσώνη, καὶ οἱ μετασχόντες τοῦ ἀγῶνος τούτου κατεδιώχθησαν βαναύσως ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς δυναστείας (α), εἰς αὐτὴν προωρίσθη καὶ ἤδη πρὸς ἐκδίκησιν τῶν τοιούτων παθημάτων τῆς, νὰ ὑψώσῃ πρώτη τῶν ἄλλων νήσων τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας (β).

κῆς. Μόλις ὁμως ἐφθασεν ἐκεῖ, καταληφθὲν ὑπὸ μεγίστης τρικυμίας, ἐναυάγησε καὶ ἀπωλέσθησαν τό τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον ἀνασφάλιστα, μόλις δὲ δισώθη γυμνὸν τὸ πλήρωμα. Τοιαύτη δὲ ἦν ἡ τρικυμία, ὥστε καὶ πολλὰ εὐρωπαϊκὰ πλοῖα συναπωλέσθησαν, καὶ ὁ στόλος αὐτὸς τῆς Τύνιδος ἅπας, καὶ Σουηδική τις φεργάτα, εὐρεθεῖσα ἐκεῖ ἐν ἀγκύρα, ἐβυθίσθη αὐτανδρως, καὶ πλῆθος ἀνθρωπίνων πτωμάτων Εὐρωπαϊῶν τε καὶ Ἀρβίων ἐκάλυπτε τὴν παραλίαν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

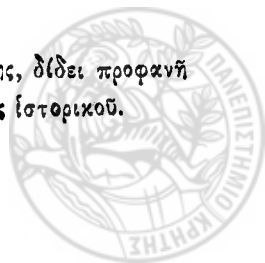
(α) Ἴδε εἰσαγωγὴν ἡμῶν σελ. 17.

(β) Ὁ Ἄντ. Μιαούλης, ἐν τῇ Συνοπτικῇ Ἱστορίᾳ του, Βιβλ. Α. σελ. 40, ἀναφέρων περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἰδρας, λέγει: «Εἰς τὴν Ἰδραν ἀνήκε νὰ δώσῃ πρώτη τὸ παράδειγμα τῆς ἐπαναστάσεως,» ὡς ἂν ἐπανεστάτησε δῆθεν πρώτη ἡ Ἰδρα. Καὶ παρακατιῶν πάλιν συγχρόνως μὲ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ἰδρας, ἐπαναστάτησε καὶ ὁ λαὸς τῆς νήσου Σπετσῶν . . . καὶ οὕτω πρώτη ἡ νῆσος Σπετσῶν ἀνύψωσε τῆς ἐλευθερίας τὸ σύμβολον,» Ἀφοῦ πρώτη ἡ νῆσος Πετσῶν ἀνύψωσε τῆς ἐλευθερίας τὸ σύμβολον ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, διατὶ ἀνήκεν εἰς τὴν Ἰδραν νὰ δώσῃ πρώτη τὸ παράδειγμα; Διατὶ δὲ δὲν τὸ ἔδωκε πρώτη, ἀφοῦ τοῦτο τῇ ἀνήκεν; Ἀφίνομεν εἰς τὸν ἀμερόληπτον ἀναγνώστην νὰ κρίνῃ περὶ τούτου, ἀφοῦ ἡ Ἰδρα ἐπανεστάτησε δεκαπέντε ἡμέρας μετὰ τὰς Σπέτσας.

Πρῶτοι λοιπὸν οἱ Σπετσιῶται ὑψωσαν, κατὰ τὴν 2 καὶ 3 Ἀπριλίου 1821, διὰ μεγάλης τελετῆς καὶ πολυκρότων κανονοβολισμῶν, τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τῶν πλοίων των, ἐξ ὧν τινὰ μὲν εἶχον ἐξέλθει τοῦ λιμένος τὴν προτεραίαν, ὅλα δὲ τ' ἄλλα παρετάχθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔμπροσθεν τῆς πόλεως εἰς τὸν πορθμόν. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἀνέτειλεν ὄντως λαμπρὰ καὶ φαεινὴ· «αἴγλη δ' οὐρανὸν ἤκε, γέλασε δὲ πᾶσα πέρι χθών.» Ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας κυματίζουσα εἰς ὅλα τὰ πλοῖα, εἰς τὸ ἐπὶ τῆς παραλίας δημοτικὸν κατάστημα καὶ εἰς πολλοὺς ἐξώστας οἰκιῶν, παρίστα θέαμα μεγαλοπρεπέστατον, αὔρα δὲ ἐλευθερίας ἐξωργώνει καὶ ἐφραίδρυνε πάντων τὰ πρόσωπα. Καὶ ἀληθῶς ἀπερίγραπτος ἐνθουσιασμὸς κατεῖχε τοὺς πάντας κατὰ τὰς ἐθνοσωτηρίους ἐκείνας ἡμέρας τῆς 2 καὶ 3 Ἀπριλίου, καθ' ἃς ἡ τοῦ Λαζάρου διὰ τοῦ Θεανθρώπου ἐξανάστασις, καὶ ἡ τῶν βαῖαφόρων Παίδων ἐπὶ τῆ τοῦ Σωτῆρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προελεύσει, ἀγαλλίασις, μυστηριωδῶς προηγίαζε τὸ μέγα κίνημα, καὶ εὐηγγελίζετο παραδόξως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τὴν ἐθνεγερσίαν.

Κατὰ τὰς χαρμωσοῦνας ταύτας ἡμέρας, ὁ ἐκ Σπάρτης Χρυσοσπάθης, ὁ ἐκ Νάξου Κορνῆλιος καὶ ἄλλοι τινες ἐταιρισταί, παρευρεθέντες ἐν Σπέτσαις καὶ ἐνθουσιασθέντες, ἀνέβησαν ἐπὶ δώματος οἰκίας τινὸς, παρὰ τῆ ἀγορᾶ κειμένης, καὶ ἄδοντες μεγαλοφώνως τὸ θούριον ᾄσμα τοῦ μάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας Ῥήγα τοῦ Φερραίου, « Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων, » τοσοῦτον κατεγοήτευσαν τὸν λαόν, ὥστε ἄλλοι μὲν ἔχυνον δάκρυα χαρᾶς, ἄλλοι

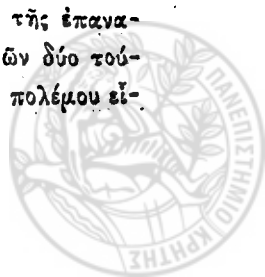
Οὕτως ἀρχόμενος τῆς ἱστορίας του ὁ Α. Μιαούλης, δίδει προφανῆ δείγματα τῆς ἀκριθείας καὶ ἀμεροληψίας του ὡς ἱστορικοῦ.

δ' ὠμνουν τὴν ὑπὲρ Πατρίδος χύσιν τοῦ αἵματός των, καὶ ἄλλοι γονυκλιτῶς ἐδέοντο εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ εὐδωΰσεως τῆς μεγάλης ταύτης ἐπιχειρίσεως. Ἡ δ' ἐπαναστατικὴ σημαία ἦν κυανόχρους, ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ πρηνῆ ἡμισέλινον πρὸς τὰ κάτω βλέπουσαν, καὶ ἐπ' αὐτῆς ὄρθιον τὸν τίμιον Σταυρὸν, δεξιόθεν δὲ τοῦ Σταυροῦ ἄγκυραν ὄρθιαν, ἐφ' ἧς ἦν ὄφις περιτεταλιγμένος καὶ γλαυξ παρακαθημένη ὀριζοντείως, ἀριστερόθεν δὲ λόγχην ὄρθιαν. Τὰ σύμβολα δὲ ταῦτα καὶ αἱ περὶ αὐτὰ λέξεις, »Ἐλευθερία ἢ Θάνατος» ἦσαν ἐρυθρᾶ.

Οἱ ἐπαναστάται συνελθόντες ἅπαντες τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐμπροσθεν τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως κειμένου Δημοτικοῦ καταστήματος, Καγκελλαρία καλουμένου, καὶ ἀποπέμψαντες τὸν εὐρεθέντα ἐν τῇ νήσῳ Ὀθωμανὸν, ὡς ἀπεσταλμένον τῆς Πύλης ἐνεκεν ἐγγχωρίων τινων ταραχῶν (α), ὠρκίσθησαν ὁμοθυμαδὸν τὸν ὑπὲρ Πίστεως καὶ

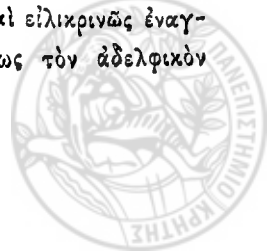
(α) Πρὸ χρόνων αἱ δύο πλουσιώτεροι οἰκογένειαι τῶν Σπετσῶν, τοῦ Ἰωάννου Μέζη καὶ τῶν ἀδελφῶν Μποτασαίων, ἦσαν εἰς αἰώνιον πάλην, ἐρίζουσαι περὶ πρωτείων, οἱ δὲ ἄλλοι Πρόκριτοι ἢ οἰκοκυραῖοι τότε λεγόμενοι, κατετάττοντο ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα· ὁ Μέζη, ἀριστοκρατικώτερος, εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν ἀριστοκρατικὴν μερίδα, οἱ δὲ Μποτασαῖοι ἦσαν δημοτικώτεροι. Κατὰ τὸ 1817, ὑπερισχύσασα ἡ μερίς τοῦ Μέζη, ὑπέχρεωσε τοὺς Μποτασαίους· ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς Πόρον ἐπὶ μῆνας τινάς, ὅπου ἠκολούθησαν αὐτοῦ· καὶ τινες τῶν ὀπαδῶν των. Πλὴν μετ' οὐ πολὺ μεταβληθέντων τῶν πραγμάτων, ἐπανῆλθον πάλιν εἰς Σπέτσας οἱ Μποτασαῖοι, κατὰ δὲ τὰς παραμονὰς τῆς ἐπαναστάσεως, ἐμφύλιος εἶχεν ἐκραγῆ πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο τούτων μερίδων. Πρὸς κατσίνασιν τοῦ ἐμφυλίου τούτου πολέμου εἰ-

Πατρίδος ὄρκον, ὑποσχεθέντες ἀμοιβαίως λήθην τῶν παρελθόντων, εἰλικρινῆ σύμπραξιν καὶ ἀδελφικὴν σύμπνοιαν. Ἀμέσως δὲ μετὰ τὸν ὄρκον ἐνησχολήθησαν εἰς τὰ ἐπαναστατικά των καθήκοντα, καὶ δι' ἐπίτηδες ἀπεσταλμένων ἀνήγγειλαν αὐθμερὸν πρὸς τε τοὺς κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τοὺς κατὰ τὴν Στερεὰν ὄπλαρχηγούς καὶ Προεστῶτας, τὴν κηρυχθεῖσαν παρ' αὐτῶν ἐπανάστασιν· πάντα δὲ τὰ ἐξελθόντα κατόπιν πλοιά των, κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, ἐφωδίασαν μὲ ἐπαναστατικὴν ἐγκύκλιον πρὸς ἀπάσας τὰς νήσους καὶ τὰς παραλίας τοῦ Αἰγαίου.

Ἄμετρον, ὡς ἦτον ἐπόμενον, ἐνεποίησε χαρὰν εἰς ἅπαντας ἢ εἰδήσις τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Σπετσιωτῶν· καὶ οἱ μὲν Πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου θέλοντες νὰ δηλώσωσι τὴν χαρὰν των ταύτην οὐ μόνον ἐγγράφως, ἀλλὰ καὶ διὰ

χεν ἀποσταλῆ εἰς Σπέτσας ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Ὀθωμανός, ὅστις βλέπων ἀφ' ἑνὸς τὰς ἐμφυλίους ταραχάς, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐν τοῖς πλοίοις γενομένην προπαρασκευὴν τῶν κανονίων καὶ λοιπῶν ὄπλισμῶν, ἐνησμενίζετο μὲν διὰ τὸ πρῶτον ἐκ χρηματολογίας κεντούμενος, ἠπόρει δὲ μεγάλως διὰ τὰς προετοιμασίας καὶ ἠρώτα περὶ αὐτῶν τί ἐσήμαινον. Ἀλλὰ τὸ αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ εἶναι τὸ γενναϊότερον τῶν αἰσθημάτων, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐμφορούμενοι οἱ Σπετσιῶται ἅπαντες, ὡς δι' ἑνὸς στόματος, ἔλεγον εἰς τὸν Ὀθωμανόν, ὅτι αἱ προπαρασκευαὶ τῶν κανονίων καὶ πλοίων γίνονται διὰ τὸν εἰθισμένον, κατὰ τὴν προσεγγίζουσαν μεγάλην ἐορτὴν τοῦ Πάσχα, κανονοβολισμὸν. Ἄμα δ' ἐπιλαμψάσης τῆς ποθητῆς στιγμῆς τῆς ἐθναναστάσεως, παρέδωκαν εἰς τὴν λήθην καὶ πάθη καὶ ἀντεκδικήσεις, καὶ εἰλικρινῶς ἐναγκαλισθέντες ἀλλήλους, ἠσπάσθησαν ἀμοιβαίως τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν.

ζώσης, απέστειλαν εἰς Σπέτσας τὸν Ἐπίσκοπον Ἑλούς Ἀνθιμον, κομίζοντα τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν αὐτῶν τῆς 8 Ἀπριλίου 1821 :

» Ἀδελφοὶ Πρόκριτοι τῆς φιλελευθέρου νήσου Σπετσῶν,
» ἄνδρες καρτερόψυχοι καὶ φιλοπάτριδες.

» Συνθηροισμένοι μὲ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στρατοῦ εἰς
» τὰ σύνορα Τριπολιτσᾶς, σκοπεύοντες νὰ τὴν βαστώμεν
» εἰς παντελεῆ πολιορκίαν, πρὸς ἐμπόδισιν ἐχθρικῆς ἐξόδου
» διὰ τροφᾶς, ἐλάβαμεν μὲ χαρὰν μας ἀμετρον τὸ γράμμα
» τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης σας, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέγνωμεν τὴν
» γενναίαν ἀπόφασίν σας, καὶ ἴδομεν πραγματικῶς ἐνεργ-
» γούμενα τὰ ὑπὲρ Γένους, Θρησκείας καὶ Πατρίδος φρο-
» νήματά σας. Ἐπειδὴ ἅμα ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τοῦ Ἄρεως
» εἰς τὸ ἔδαφός τας, παρευθὺς ἀνήψατε τὰς λαμπάδας σας
» εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου, καὶ ἀμέσως ἐδείξατε ὅτι εἶ-
» σθε γνήσιοι Ἑλληνας. Ἀδελφοί, ἡμεῖς μολονότι ἐν Πε-
» λοποννήσῳ, κατὰ θεῖαν βούλησιν, ἐπετράπημεν τὴν δι-
» οίκησιν τοῦ στρατοῦ, καὶ ἔχομεν λόγον τὸν πρῶτιστον
» μεταξὺ τῶν Πελοποννησίων, μολοντοῦτο κατ' ἀξίαν δὲν
» ἠμποροῦμεν νὰ ἐπαινέσωμεν τοιοῦτους ἡρωϊκοὺς ἄνδρας,
» ὁποῖοι ἐστὲ ὑμεῖς, ὦ φίλοι ἄνδρες Σπετσιῶται. Μόνον τὸ
» γενικὸν συνέδριον εἰς τὰ Ὀλύμπια, καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ Ἑλ-
» λάς, ἰδίαις χερσὶ θέλει χειροκροτήσει, καταστέφουσα
» χρυσῶ στεφάνῳ τὴν νῆσόν σας. Ὅταν παρουσιάσθη Θε-
» μιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος εἰς τὰ Ὀλύμπια μετὰ τὴν παν-
» τελεῆ καταστροφὴν τῶν Περσῶν, ὅλοι οἱ Ἑλληνας ἐση-
» κώθησαν ὄρθιοι, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ ἐλευθερωτὴς τῆς Ἑλ-
» λάδος· τὸ αὐτὸ θέλετε ἀκούσει, ἀδελφοί, μὲ κρότους καὶ
» ἐγκώμια. Ὅθεν ἡμεῖς ἀφήνοντες τοὺς ἐπαίνους διὰ τότε,
» μεταβαίνομεν εἰς τὰ πράγματα. Τὰ πλοῖα νομίζομεν, ὅτι

» εἶναι ἀρκετὰ ὄχι μόνον διὰ τὸ Ἀνάπλι καὶ Μονεμβασίαν,
 » ἀλλὰ καὶ διὰ ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ἐπειδὴ, καθὼς
 » εἶναι κατατρομασμένοι οἱ ἐχθροὶ μας, μόνον πλοῖα ν' ἀ-
 » κούσουν παραδίδονται. Λοιπὸν παρακαλοῦμεν ὁ γενναῖος
 » ναύαρχός σας νὰ διορίσῃ μίαν δεκάδα πλοίων διὰ τὰ δυ-
 » τικὰ τῆς Πελοποννήσου μέρη, ἐξ ὧν τὰ πέντε ἢ ἐξ νὰ
 » φανοῦν εἰς τὰ Μοθοκόρωνα, τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς τὰ μέρη
 » τῆς Πάτρας καὶ Βοστίτσας διὰ ν' ἀπαντῶσι τὴν ὄρμη,ν,
 » ἂν τύχῃ, τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἠπείρου, καὶ τοῦτο ἀπαιτεῖ
 » ἢ φρόνησις, τὸ νὰ προφυλαττώμεθα πανταχόθεν, καὶ εἰ-
 » μεθα βέβαιοι ὅτι θέλετε τὸ ἀκολουθήσει προθυμότατα,
 » ὡς στρατηγηματικώτατον καὶ ἀναγκαιότατον κίνημα.
 » Γράφετέ μας συνεχῶς, καθὼς καὶ ἡμεῖς, διὰ νὰ εἰσακουώ-
 » μεθα. Ἐπευχόμενοι δὲ τὸ Πάσχα φαιδρὸν καὶ σωτήριο,ν,
 » μένομεν.

*Ἐλοῦς *Ανθιμος, Ναυπλίου Διονύσιος, Κανέλλος Δε-
 λιγιαννόπουλος, Κυριακούλης Μαυρομιχάλης, Νικ. Δελι-
 γιάννης, Ἄνδρ. Παπαδιαμαντόπουλος, Δημ. Καραμάνος,
 Ἰω. Κονδάκης, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαῖος, Θ.
 Κολοκοτρώνης, Ἡλίας Μπειζαδὲς Μαυρομιχάλης, Ἀναγν.
 Παπαγεωργίου, Παναγ. Γιατράκος, Γ. Δανεσῆς (α).

Τὴν δὲ δεκάτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Ἀπριλίου οἱ Πρόκρι-
 τοὶ τῆς Πελοποννήσου, δι' ἄλλης ἐπιτολῆς των, ἔλεγον
 πρὸς τοὺς Σπετσιώτας τὰ ἐξῆς: » Ἀδελφοί, χαίρετε, ὅτι
 » ἐστάθητε πρῶτοι· πρῶτοι εἰς τὸν ἀκροβολισμὸν τῶν ἐχ-
 » θρῶν, πρῶτοι εἰς τὴν ἱστορίαν, πρῶτοι εἰς τὴν ἀθανά-
 » σίαν » (6).

(α) Ἐκ τῶν ἀρχείων Δήμ. Σπετσῶν — Ἴδε καὶ Ἀναργύρου τὰ
 Σπετσιωτικά Τ. Α΄, σελ. 160—162.

(6) Ἰω. Φιλήμονος Δοκίμ. Ἱστορ. Τ. Γ΄, Κεφ. Γ΄, σελ. 100.

Οἱ δὲ Πρόκριτοι τῆς Λεβαδείας, δι' ἐπιστολῆς τῶν τῆς 25 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἔγραφον ὡσαύτως πρὸς τοὺς Σπετσιώτας· » Ἦρωες ἄνδρες τῆς περιφήμου νήσου Σπετσωῶν, » καὶ τοῦ γένους μας οἱ ἀνδρειότεροι, χαίρετε. Ἐλάβομεν » τὸ γράμμα σας, τὸ ὁποῖον ἦτον γεμάτον ἀνδρείας, ἡρωϊ- » σμοῦ, καὶ ἴδομεν νὰ μᾶς γράφητε ὅπου ἐξεκίνησαν τὰ » καράβιά σας διὰ ὅλα τὰ μέρη, καὶ ἀμέσως ὑψώσαμεν τὰς » χεῖράς μας καὶ ἐδοξάσαμεν τὸν Θεόν διὰ τὸ ξεκίνημα, » ἐπειδὴ εἴμεθα ὑπερβέβαιοι, ὅτι ἐνῶ φανοῦν εἰς τοὺς ἐχ- » θρούς, θέλουν τοὺς δώσει μεγάλον φόβον καὶ δειλίαν... »

Ν. Νάκος, Ἰω. Στ. Λογοθέτης, Ἰωάννης Φίλωνος (α).

Πραγματικῶς οἱ Σπετσιῶται ἀπέστειλαν αὐθημερόν, ἐκ τῶν δαπάνη τῶν Προκρίτων, ἐτοιμῶν ἤδη πρὸ πολλοῦ ὄντων, ὀκτώ μὲν πλοῖα πρὸς ἀποκλεισμόν τοῦ Ναυπλίου, διοικούμενα ὑπὸ τῶν Θεοδοσίου Μπότσης, Ἰωάννου Δ. Γιάννουζα ἢ Μπουμπουλίνας, Δημητρίου Α. Σκληῖα, Ἰω. Γ. Κούτση, Ἀργυρίου Στεμιτσιώτου, Μανουὴλ Δ. Λαζάρου, Γεωργ. Λάμπρου καὶ Ἀθανασίου Π. Γουδῆ (β). Ἐτέρα δὲ ἔνδεκα μετὰ μιᾶς καλῶς ὀπλισμένης Τράτας, πρὸς ἀποκλεισμόν τῆς Μονεμβασίας, διοικούμενα ὑπὸ τῶν Ἀνασ. Ἀνδρούτσου, Ἰω. Χρ. Κούτση, Γεωργ. Μπαρδάκου (ἐπι

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσ. καὶ Ἀναργ. Σπετσιοτ. Τ. Α'. σελ. 361.

(β) Τὸ πλοῖον τοῦτο τοῦ Ἀθ. Γουδῆ, ἔπρεπε νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, ὡς ἡ Πάραλος ναῦς περ' Ἀθηναίους τὸ πάλαι, διότι ἐπ' αὐτοῦ πρώτου ὑψώθη ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας κατὰ θάλασσαν τῷ 1821, διὰ τοῦ Λαζάρου Π. Λαζάρου. Ἐσφαλμένως ἄρα ἀναφέρει κατὰ Ναυπλίου, μόνα τὰ πλοῖα τῆς Μπουμπουλίνας καὶ Μαν. Ὀρλώφ, ὁ Κ. Φιλήμων. Δοκ. Ἰστ. Τ. Γ'. Κεφ. Γ'. σελ. 101.

τοῦ πλοίου τοῦ Παύλου Χ. Ἀναργύρου), Νικολάου Ῥάπτου (ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Ἀνδρέου Χ. Ἀναργύρου), Θεοδ. Δ. Λαζάρου, Ἀναργ. Α. Χ. Ἀναργύρου, Νικολ. Δ. Ὀρλώφ, Γεωργ. Χ. Ἀνδρέου, Ἡλία Θερμισιώτου, Γεωργ. Πάνου, Βασιλ. Ὀρλώφ καὶ Γεωργ. Τραττωλάτου, προστεθέντων μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ ἄλλων δύο πλοίων ὑπὸ τοὺς Ἀναγν. Γ. Κυρτακοῦ καὶ Γεώργιον Κλίσαν (α).

Μόνον οἱ ἐμβριθῶς ἐρευνῶντες τὰς ἀρχικὰς αἰτίας τῆς προόδου ἢ ἀποτυχίας πάσης ἐπαναστάσεως, εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐκτιμήσωσιν ἀρκούντως καὶ δεόντως τὴν ἐπιβρότην ἣν ἠδύνατο νὰ ἔχη ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἡ ταχέϊα ἢ βραδεῖα ἄλωσις τῶν δύο τούτων φρουρίων, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνοντα ἀξιόμαχον δύναμιν καὶ ἄφθονον πολεμικὴν ὕλην, καὶ λογιζόμενα κοινῶς ὡς ἀπόρθητα, κατέπληττον τὸν ἐπαναστατήσαντα μὲν ἀλλ' ἄοπλον περιδεῆ, ἀγύμναστον, ἀδιοργάνωτον καὶ στερούμενον τῶν ἀναγκαιούντων, λαὸν τῆς Πελοποννήσου. Τοῦτο συνιδόντες οἱ Σπετσιῶται ἔστησαν ἐκ πρώτης ἀρχῆς τὴν προσοχὴν των εἰς τὴν ταχέϊαν τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Μονεμβασίας ἄλωσιν, ἥτις κυρίως διὰ τοῦ ἐπιμόνου κατὰ θάλασσαν ἀποκλεισμοῦ, τοῦ ἐμποδίσαντος διὰ τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων τὴν εἰσαγωγὴν τροφῶν ἐπετεύχθη (β). Συνετέλεσαν βεβαίως οὐκ ὀλί-

(α) Ἐσφαλμένως καὶ ἐνταῦθα ὁ Κ' Φιλῆμ. (αὐτόθι Τ Γ', κεφ. Γ', σελ. 101) ἀναφέρει τὰ πρὸς ἀποκλεισμὸν Μονεμβασίας Σπετσιωτικὰ πλοῖα ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἐὰν ἐξέλαβεν ὅτι τὰ ἐν Μήλῳ κυριεύσονται τὰ ἐχθρικά πλοῖα, δὲν ἀπτελούν μέρος τῆς μοίρας ταύτης· συγγέει δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πλοιαρχῶν.

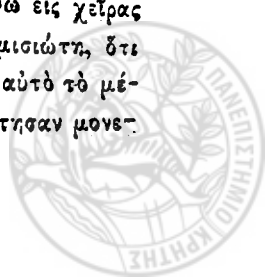
(β) Τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ Πελοποννήσιος ἱστορικὸς Φραντσῆς, ἐν Τόμ. Γ' σελ. 218. — Ἴδε καὶ Εἰσαγ. ἡμῶν σελ. 49.

γον και οί κατά Ξηράν πολιορκήσαντες τὰ εἰρημένα φρούρια, ἀλλ' εἰς μὲν τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου Ναυπλίου συνέπραξαν ἐκ τῶν πρώτων, ὡς ρηθῆσεται κατωτέρω, ἢ Μπουμπουλίνα, ὁ Γκίκας Μπότασης και ὁ Ἀντώνιος Β. Μαλοκίνης, οἱ δὲ πολιορκηταὶ τῆς Μονεμβασίας στερρόμενοι και τροφῶν και πολεμεφοδίων διὰ τε τὸ αἰφνίδιον τῆς ἐπιχειρήσεως και διὰ τὸ ἀδιοργάνωτον τοῦ ἐκ πολλῶν ἐτερογενῶν, ὡς εἰπεῖν, ὁμάδων συγκροτηθέντος στρατοπέδου, ὅπερ οὔτε ἀρχηγὸν εἶχεν, οὔτε ταμίαν, οὔτε ἐπιμελητὴν τῶν ἀναγκαιούτων, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιμείνωσιν ἐκ τῶν ἐνότων εἰς τὴν πολιορκίαν, ἐὰν μὴ ἐβοηθοῦντο ἐπανειλημμένως ἐκ τροφῶν και πολεμεφοδίων παρὰ τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων (α).

(α) Οἱ Σπετσιῶται ἐκτὸς ὅτι ἐπρομήθευσαν τοὺς πολιορκητὰς τῆς Ξηρᾶς μὲ τροφὰς και πολεμεφοδία ἐκ τῶν πλοίων των, ἔφερον προσέτι πρὸς αὐτοὺς ἐκ Σπετσῶν δι' ἐξόδων των και 300 κοιλὰ ἀρخبουσίτου· ἴδε συνοπτ. ἱστορ. Π. Σκυλίτση Ὀμηρίδου ἀριθ. ΣΤ'. ἐπιστολὴν τῶν πολιορκούντων τὸ φρούριον Μονεμβασίας Σπετσιωτῶν πλοιάρχων, ἔχουσαν οὕτω· « Πρὸς τοὺς Προκρίτους Σπετσῶν· Παρακαλοῦμεν δίχως ἄλλο νὰ βάλετε εἰς ἓν
 » καλὸν τρεχαντήρι 300 κοιλὰ καλαμπόκι, τὸ ὅποιον τὸ ἀποκρινόμεθα ἡμεῖς οἱ καπεταναῖοι· νὰ μὴ κάμετε ἀλλέως διὰ νὰ
 » προφθάσωμεν τοὺς ἀδελφούς μας, τῶν ὁποίων ἐδώκαμεν ἐκ τῶν
 » καρabiών μας παξιμάδι και μουντζιόνες (πολεμεφοδία).

Ἴδου και ἕτερον ἀποδεικτικόν·

« Διὰ τοῦ πρῶτος ἀποδεικτικοῦ ἀτεστάτου, δίδω εἰς χεῖρας
 » τοῦ καπ. Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου και Ἡλίας Θερμισιωῆτη, ὅτι
 » μετανικοζήτησαν τὰ στρατεύματα τῆς Σπάρτης αὐτὸ τὸ μέρος, ὅπου ἔχουν κλεισμένο τὴν Μονεμβασίαν, ἐζήτησαν μουντ-

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα χήρα τοῦ Δημητρίου Μπούμπουλη ἐκ δευτέρου γάμου, γυνὴ πολὺτολμος καὶ πολυπράγμων, καὶ εἰς οὐδὲν λογιζομένη, οὔτε τὴν ἀσθένειαν τοῦ γένους τῆς, οὔτε τοὺς κατὰ θάλασσαν πλοῦς, οὔτε τὰς κατὰ ξηρὰν ταλαιπωρίας, κάτοχος δὲ μεγάλης χρηματικῆς περιουσίας (ἐκτὸς καὶ πολλῶν ἄλλων μετοχῶν ἐπὶ διαφόρων πλοίων) ἐπιβᾶσα καὶ αὐτὴ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ υἱοῦ τῆς Γιάννου Δ. Γιάννουζα (α) παλειμικοῦ πλοίου τῆς, καλουμένου ὁ Ἄγαμέ-

-
- » τζιόνες, καὶ ἔτζι ἕκαμον τὴν σύναξιν ἀπὸ τ' ἀδελφία, ὡς κά-
 - » τωθεν φαίνεται κατ' ὄνομα. Ἄναστ. Ἀνδρούτσου φυσεία 600
 - » Ἡλ. Θερμισιώτη; 500. Νικ. Μπόττας; 1300. Ἄνδρ. Σκλιᾶς
 - » 500. Δημ. Σκλιᾶς 500. Γιάννος Γιάννουζα 600. Γ. Πάνου
 - » 500. Νικ. Ὁρλώφ 400. — 1824 Μαρτίου 30 Σπέτσαις.

Ἰω. Μαυρομιχάλης ἔλαβε τὰ ἄνωθεν σημειωθέντα ἀπὸ τοῦ εὐγενεστάτου καπεταναίου ἀδελφοῦ. (ἐκ τοῦ πρωτοτύπου εὐρισκομένου εἰς χεῖρας Ἡλία Θερμισιώτου).

(α) Τοῦτον ἔσχεν ἡ Μπουμπουλίνα ἐκ τοῦ πρώτου συζύγου αὐτῆς Δημ. Γιάννουζα, ὅστις πλοίαρχος ὦν πολὺ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐπνίγη ἐν τῷ πελάγει μὲ τὸ πλοῖόν του αὐτανδρον' ἡ δὲ Μπουμπουλίνα χήρα μείνασα καὶ ὠραῖα οὕτα, ἐβιάσθη ὑπὸ τῶν συγγενῶν τῆς νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον μετὰ τοῦ Δημητρίου Μπούμπουλη, ἀνδρὸς βιαίου χαρακτῆρος, ἐπιμόνως ζητοῦντος αὐτὴν, καὶ ἀπειλοῦντος νὰ τὴν ἀρπάσῃ ὁ Μπούμπουλης ἀνὴρ γενναῖος ὦν καὶ πλοίαρχος ἐπιχειρηματίας, εἶχε σχηματίσει καὶ ἀξιόλογον περιουσίαν. Ἐφρονεῖθη δὲ καὶ αὐτὸς καὶ τινες τῶν ναυτῶν του, εἰς συμπλοκὴν τινὰ κατὰ δύο καταδρομικῶν Γαλλικῶν πλοίων, τῷ 1814, ἐπιτεθέντων ὅπως κυριεύσωσι τὸ πλοῖον τοῦ Μπούμπουλη. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταύτην οἱ Γάλλοι, καὶ τοὶ ἐπιτεθέντες πρῶτοι, ὑπεχώρησαν ὁμῶς, ὡς ὑποστάντες με-

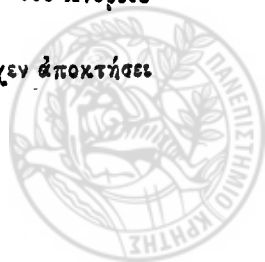
μων (α) διευθύνθη εἰς Ναύπλιον, καὶ ἀποβῆσα εἰς τὴν πλησίον τῆς παλαιᾶς Λέρνης παραλίαν Μύλοι Ναυπλίου ἤδη καλουμένην, ἀνέβη θριαμβευτικῶς εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἄργους, ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς τοὺς υἱούς της καὶ πολλοὺς ὄπλοφάρους Σπετσιώτας· τοιαύτην δὲ ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς τὰ πνεύματα τῶν Ἀργείων ἢ παρουσία τῆς ὑπὸ τοιοῦτον χαρακτῆρα ἐμφανισθείσης ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἐκτάκτου ταύτης γυναικὸς, ὥστε ὑποδεχθέντες αὐτὴν οἱ Ἀργεῖοι μὲ τιμὰς ἀσυνήθεις μέχρι τότε εἰς γυναῖκας, ἀπεκάλουν αὐτὴν ἅπαντες Κυράν των.

Ἡ Μπουμπουλίνα διατηροῦσα ἔκτοτε ἰδίαις δαπάναις τὰ τε κατὰ θάλασσαν πλοῖά της καὶ τοὺς κατὰ ξηρὰν ὄπαδούς αὐτῆς τε καὶ τοῦ υἱοῦ της Γιάννου, διατρέχουσα δὲ μετὰ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη (μεθ' οὗ συνέδεσε συγγένειαν, συζεύξασα τὴν νεωτέραν θυγατέρα αὐτῆς Ἑλένην τοῦνομα (β) μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ Κολοκοτρώνη

γαλητέρας ζημίας, καὶ οὕτως οἱ περὶ τὸν Μπούμπουλην ὑπὸ τὸν ὑποπλοίαρχον Ἄντ. Κοτσινομὴν διασώσαντες, τό τε πλοῖον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ χρηματικὰ κεφάλαια ἐπέσρεψαν εἰς Σπέτσας· ὁ Μπούμπουλης ἀρῆκεν εἰς τὴν σύζυγόν του, εἰς μετρητὰ, πλέον τῶν ὀγδοήκοντα χιλιάδων διστήλων.

(α) Τὸ ὠραῖον τοῦτο πλοῖον ἔχον μέγεθος πολεμικῆς κορβέτας, ἠγόρασεν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου παρὰ τῶν κληρονόμων Μπούμπουλη, χωρὶς μέχρι σήμερον νὰ τοῖς πληρωθῇ τὸ τίμημα, καὶ μετονομασθῆν ἡ Ἐθνικὴ Κορβέτα « αἱ Σπέτσαι », ἐπυρπολήθη καὶ αὐτὸ τῷ 1899 ἐν Πόρῳ, μετὰ τῆς ἐθν. φρεγάτας ἡ Ἑλλάς καὶ ὅλων τῶν λοιπῶν ἐθνικῶν πλοίων, ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Μιζούλη!

(β) Ἡ Μπουμπουλίνα ἐκ τοῦ Δημ. Γιάννουζα εἶχεν ἀποκτήσει

Πάνου) μετὰ τοῦ Πλαπούτα καὶ λοιπῶν Πελοποννησίων ὀπλαρχηγῶν, εἰς τὰ κατὰ Τριπολιτσᾶς Ἑλληνικὰ στρατόπεδα, καὶ χορηγοῦσα ἐν ἀνάγκαις καὶ τροφᾶς καὶ πολεμεφῶδια ἐξ ἰδίων, κατηνάλωσεν ὑπὲρ Πατρίδος ὄλον αὐτῆς τὸν πλοῦτον. Οὔτε πανταχοῦ, οὔτε καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς ἀναφαίνονται ἐν ταῖς ἐπαναστάσεσι γυναῖκες τοιοῦτον ἔκτακτον ἔχουσαι χαρακτῆρα καὶ ἄξιοι νὰ κινήσωσι τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου (α).

Παρεκτὸς τῆς Μπουμπουλίνας, ἐξεστράτευσαν ἐκ Σπετσῶν διὰ ξηρᾶς, ἀμα ἐπραγείσης τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὁ Ἄντωνιος Β. Μαλοκίνης ἢ Λισβῶνας, στρατολογήσας

δύο υἱοὺς, τὸν ἐν Ἄργει πεσόντα Γιάννον καὶ ἕτερον ἐπιζῶντα Γεώργιον ὀνομαζόμενον, καὶ μίαν θυγατέρα' ἐκ δὲ τοῦ Μπούμπουλη ἐγέννησε δύο θυγατέρας, ἐξ ὧν ἡ νεωτέρα ἐνυμφεῖθη τὸν Πάνον Κολοκοτρώνη τότε, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν Θεόδωρον Γρίβαν, καὶ ἓνα υἱὸν Νικόλαον ὀνομαζόμενον. Ὁ δὲ Μπούμπουλης ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου εἶχε μίαν θυγατέρα, καὶ δύο υἱοὺς Παντελῆ καὶ Ἰωάννην ὀνομαζομένους.

(α)

Ἡ Μπουμπουλίνα ἦτον ὠραία
 Εἶχε τὰ βήματα στιβαρά,
 Καὶ ὡς ἡ Ἄρτεμις κολοσσαία
 Ἐπεριπάτει καὶ φοβερά.
 Μεγάλα εἶχεν ὄμματα ἦρας
 Καὶ βλέμμα σπεῖρον γοργοὺς σπινθῆρας
 Τὸ χρυσοκέντητον ἔνδυμά της
 Ζώνη συνέσφιγγεν ἀργυρᾶ,
 Καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὰ πλευρά της
 Σπάθη ἐκρέματο ἠχηρά.

(Ἀλεξ. Σούτσου, Τουρκομάχος Ἑλλάς, σελ. 242).

πλέον τῶν ἐβδομήκοντα Σπετσιωτῶν, κατὰ Ναυπλίου καὶ Τριπολιτσᾶς, τοὺς ὁποίους ἔχων ὑπὸ τὴν ὄδηγιάν του μετ' ἄλλων τινῶν Κρανιδιωτῶν, διετῆρει πάντοτε δι' ἐξόδων του ὡσαύτως καὶ ὁ ἐκ Σπετσῶν Παναγιώτης Γιαννουλόπουλος ἢ Μπερτζοβίτης, ὅστις, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τέσσαρας ἀδελφούς του καὶ εἴκοσι στρατιώτας, διετῆρει αὐτοὺς δι' ἰδίων του ἐξόδων. Συγχρόνως δὲ καὶ ὁ Γκίκας Μπότασης, ἀνὴρ βαθύπλουτος καὶ φιλόπατρις, μεταβάς εἰς Κρανιδεῖον κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐν Σπέτσαις ἐπαναστάσεως, ὑπῆρξεν ὁ πρωταίτιος τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Κρανιδιωτῶν, καὶ χορηγίσας ἄφθονα χρηματικὰ μέσα εἰς τὸν ὄπλαρχηγὸν αὐτῶν Ἀρσένιον Κρέσταν ἢ Φλέσσαν, ἐκίνησε δι' αὐτοῦ κατὰ Ναυπλίου μὲ ἰσχυρὸν σῶμα ὀπλοφόρων Κρανιδιωτῶν (α). Ὁ αὐτὸς δὲ Μπότασης, ἀναβάς εἰς Ἄργος, ὑπεδέχθη ὑπὸ τῶν Ἀργείων μετ' εὐφρημιῶν, καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα μετὰ τῆς Μπουμπουλίνας νὰ λάβωσιν αὐθις θάρρος κατὰ τῶν ἐχθρῶν οἱ Ἀργεῖοι, καὶ νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν τοῦ Ναυπλίου πολιορκίαν, τὴν ὁποίαν μόλις ἀρξαμένην εἶχον διαλύσει.

Οἱ Σπετσιῶται, μετὰ τὴν κατὰ Ναυπλίου καὶ Μονεμβασίας ἀποστολὴν τῶν πλοίων των, ἐθεώρησαν ἐκ τῶν πρωτίστων καθηκόντων των νὰ προτρέψωσιν εἰς ἐπανάστασιν καὶ τὰς ἄλλας δύο ναυτικὰς νήσους Ἐγδραν καὶ Ψαρᾶ. Καὶ εἰς μὲν τὴν Ἐγδραν ἀπέστειλαν τριμελῆ πρεσβείαν ἐκ τῶν

(α) Εἰς τὸν διὰ θηλάττης ἀποκλεισμὸν τοῦ Ναυπλίου παρῆν ἐπὶ τινα χρόνον καὶ ἐν Κρανιδιωτικὸν πλοῖον τοῦ Δημ. Μπίε, ὑπὸ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Γεώργ. Μπίε. Τὸ πλοῖον τοῦτο ἠγοράσθη ἀκολούθως παρὰ τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως, ὡς πυρπολικόν, καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς Σπετσιώτας.

Παναγιώτου Μπότσια, Γεωργίου Πάνου και Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου, εἰς δὲ τὰ Ψαρᾶ τὸν Γκίκαν Τσοῦπα, γέροντα πλοίαρχον καὶ σεβάσιμον, καὶ πολλὰς μετὰ τῶν Ψαριανῶν Προκρίτων σχέσεις ἔχοντα. Ὁ Τσοῦπας ἔφθασεν εἰς Ψαρᾶ μὲ τὸ πλοῖόν του τὴν 10 Ἀπριλίου 1821, ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὑψώσας δὲ τὴν τόσον ποθητὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τοῦ πλοίου του, καὶ χαιρετίσας δι' αὐτῆς καὶ δι' εἰκοσιενὸς κανονοβολισμῶν τοὺς συναδέλφους Ψαριανούς, ἀπέβη εἰς τὸ Δημοτικὸν κατάστημα αὐτῶν, περικυκλωμένος ὑπὸ τῶν τε Προκρίτων καὶ τοῦ λαοῦ. Μὲ δάκρυα χαρᾶς κατησπᾶσθησαν τὸν ἐλθόντα φίλον των οἱ φιλοπάτριδες Ψαριανοί, οἵτινες, πληροφορηθέντες ἀκριβῶς παρ' αὐτοῦ τὰ τε ἐν Σπέτσαις γινόμενα καὶ τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον, καὶ προητοιμασμένοι εἰς ἐπανάστασιν ὄντες, ἔβωσαν ἀμέσως καὶ αὐτοὶ τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας (α) κατὰ τὴν 10 Ἀπριλίου 1821, ἐνθουσιῶντος ὄλου τοῦ λαοῦ (6).

Ὀλίγον πρὸ τῆς εἰς Ψαρᾶ ἀφίξεως τοῦ Τσοῦπα, ἕτερα δύο Σπετσιοτικὰ πλοῖα, ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Μπούκουρην καὶ Δημήτρ. Ν. Σκλητᾶν, ἐκπλεύσαντα ἐκ Σπετσῶν καὶ διευθυνθέντα πρὸς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀφοῦ πρῶτον προσεγγίσαντα εἰς Ψαρᾶ ἔδωκαν τὴν εἶδησιν τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Σπετσιοτῶν, κατέπλευσαν εἰς τὴν νῆσον Ἴον, ὅπου ἐβύθισαν δύο Τουρκικὰ πλοῖα, ἕτοι ἐν βρίκιον καὶ ἕτερον μικρότερον, ἐπανεστάτησαν καὶ ἐκείνην τὴν

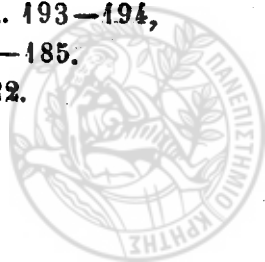
(α) Ἡ σημαία τῶν Ψαριανῶν ἦν ὁμοία μὲ τὴν τῶν Σπετσιοτῶν, διότι παρεδέχθησαν τὸν τύπον τῆς σημαίας, ἣν ἔφερε τὸ πλοῖον τοῦ Τσοῦπα καὶ τὰ δύο ἄλλα προηγηθέντα Σπετσιοτικὰ
(6) Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α΄, σελ. 101—102.

νήσον, καὶ ἀκολούθως προσωρμίσθησαν εἰς Σάμον· ὡς δ' εἰς τὰς ἄλλας νήσους, οὕτω καὶ εἰς τὴν Σάμον, ἐκ τῶν ἐγχριστοτέρων πολιτῶν τῆς νήσου ἐκείνης ὀλίγοι ἦσαν ἀναμφιβόλως μεμυημένοι τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Ἄλλ' ἡ παρουσία τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα ἐβύθισαν ἀμέσως κάκει ἐν πολεμικὸν Τουρκικὸν βρῖκιον, ὅπερ εἶχεν ἀποστελεῖ ἐκεῖ ὁ Διοικητὴς τῆς Ῥόδου πρὸς διατήρησιν τῆς ἡσυχίας, ἠλέκτρισεν, ὡς ἦτον ἐπόμενον καὶ τὸν φιλελεύθερον λαὸν τῆς Σάμου, καὶ ἔγεινε πρόξενος νὰ ὑψωθῇ καὶ εἰς τὴν νήσον ἐκείνην ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας τὴν 17 Ἀπριλίου, κατὰ πρῶτον μὲν εἰς Βαθῦ, ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης Λαχανᾶ, ἀμέσως δὲ κατόπιν καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ὑπὸ τῶν Σταμάτη, Γεωργαντᾶ καὶ Ἐμμ. Ἰωάννου (α).

Ἄλλ' ἐν τῇ «Χώρα» καλουμένῃ τῆς Σάμου, οἱ ἀριστοκράται Προεστῶτες, αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαί, καὶ ἡ περὶ αὐτὰς τουρκικὴ φρουρά, λαβόντες γνῶσιν τῶν γενομένων, ἐζήτησαν ἀμέσως βοήθειαν καὶ ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, παρὰ τοῦ Ἐλέζογλου, καὶ ἀπὸ τὴν Ῥόδον. Πλὴν ἡ παρουσία τῶν Σπετσιωτικῶν νηῶν ἐματαίωσε καὶ τὰς ἐλπίδας ταύτας, καὶ οὕτω σύμπασα ἡ νήσος ἐπανέστη, οἱ δ' ἐν αὐτῇ Τοῦρκοι καὶ ἔμποροι καὶ ὑπάλληλοι, οἱ μὲν ἐγένοντο θῦμα τῆς πρώτης ὀρμῆς τοῦ λαοῦ (β), οἱ δὲ ἀπεπέμφθησαν κρύφα εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Σάμου παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μετὰ ταῦτα ἡ Σάμος, διοργανωθείσα ὀπωσοῦν τακτικῶ-

(α) Σ. Τρικ. Ἑλλην. Ἱστορ. Τ. Α΄, Κεφ. Ι΄, σελ. 193—194, καὶ Ἐπιτομ. Ἱστορ. Φραντζῆ, Τ. 3—4, σελ. 184—185.

(β) Ἰω. Φιλ. Ἱστορ. Δοκ. Τ. Α΄, σελ. 121—122.

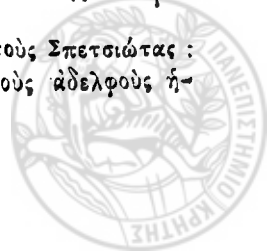

τερον κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς διοίκησιν ὑπὸ τοῦ φιλοπάτριδος Λυκούργου Λογοθέτου, κατέστη ἄσυλον μὲν τῶν ἐν αὐτῇ ἐξ Ἀσίας καταφευγόντων Χριστιανῶν, κέντρον δὲ ἐπιδρομῶν κατὰ τῶν ἐν τοῖς παραλίοις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατοικούντων Ὀθωμανῶν. Τὸ ὄνομα τῆς νήσου ταύτης συνδέεται ἀκολούθως πολὺ μὲ τὰ κατὰ θάλασσαν ἥρωικά κατορθώματα τῶν ναυτικῶν, διότι ἐνώπιον καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς ἀνεδείχθησαν οὗτοι πολλάκις ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν νικητῶν τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μυκάλης.

Συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὴν Σάμον ἐπανεστάτησε καὶ ἡ νῆσος Κάσσοσ, ἐνεργείᾳ τοῦ γενναίου πλοιάρχου Θεοδώρου Κανταρτζόγλου, καὶ συνεργείᾳ τοῦ πλοιάρχου Παππακαγάκη. Ταύτης δὲ τὸ παράδειγμα ἠκολούθησαν κατόπιν καὶ αἱ λοιπαὶ νῆσοι Κάρπαθος, Χάλη, Δῆλος, Νίσσυρος, Κάλυμνος, Λέρος, Πάτμος καὶ ἡ Ἀστυπалаία, καὶ ἡ νῆσος Θήρα (Σαντορίνη). Οἱ φιλοπάτριδες Θηραῖοι οὐ μόνον προθύμως ἠκολούθησαν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων θέλοντες ν' ἀποδειξῶσι τὴν προθυμίαν των, ἅμα λαβόντες παραγγελίαν τινὰ τοῦ πρίγκιπος Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἀπέστειλαν ἀμέσως, περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου εἰς Σπέτσας, ἑβδομήκοντα καὶ ἓνα ναύτας των, ναυτολογηθέντας δαπάνῃ τῆς κοινότητός των, καὶ συνοδευομένους ὑπὸ τε ἑνὸς ἱερέως καὶ ἑνὸς τῶν προϋχόντων τῆς νήσου, Νικολάου Δεκαζᾶ καλουμένου, ὅπως ὑπηρετήσωσι τὴν Πατρίδα ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν Σπετσῶν, δι' ὅσον χρόνον ἤθελον εἶσθαι ἀναγκαῖοι, ὑποσχόμενοι ταυτοχρόνως νὰ πέμψωσιν ἀκολούθως πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ ἄλλους ἄλλους δυνηθῶσι (α). Παρεκτός δὲ τῆς συνδρο-

(α) Ἴδου τί ἔγραφον τότε οἱ Θηραῖοι πρὸς τοὺς Σπετσιώτας :

» Πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς ἀδελφοὺς ἡ-

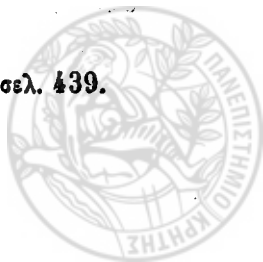
μῆς ταύτης, οἱ Θηραῖοι ἐπεμφαν μετ' οὐ πολὺ εἰς Σπέτσας καὶ ἑκατὸν βαρέλας οἴνου πρὸς χρῆσιν τῶν πληρωμάτων τῶν πλοίων (α)· καὶ ὁσάκις ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐπαρουσιάζετο εἰς τὰς θαλάσσας τῆς νήσου των, οἱ Θηραῖοι αὐθορμήτως συνέτρεχον εἰς τὰς ἐκ τροφίμων ἀνάγκας τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων.

μῶν καὶ ἀπογόνους τῶν θαυμαστῶν ἡρώων Ἑλλήνων ἐκείνων, κατοίκους τῆς νήσου Σπετσῶν . . . Λαμβάνοντες τὸ ἀδελφικὸν ἡμῖν γράμμα σας, ἴδομεν τὰ γραφόμενα περὶ τῆς ἀποτινάξεως τοῦ ζυγοῦ τῆς σκλαβίας τοῦ τυράννου, καὶ ἐλευθερίας τοῦ γένους... Εἰς τὴν αὐτὴν στιγμήν ἐλάβομεν καὶ ἐκλαμπρον διαταγὴν παρὰ τοῦ σεβαστοῦ πρίγκιπος Ἀλεξ. Ὑψηλάντου . . . Ὅθεν καὶ ἐξαποστέλλομεν κατὰ τὸ παρὸν πρὸς ὑμᾶς ἄνδρας ναύτας ἐβδομήκοντα ἕνα, ὁμοῦ μ' ἕνα ἱερέα συνοδευμένους, καὶ μ' ἕνα τῶν Προϋχόντων ἡμῶν, ὀνόματι Νικόλαον Δεκαζᾶν, τοὺς ὁποίους θέλει μεταχειρισθῆτε εἰς τὰ πολεμικὰ ὑμῶν πλοῖα ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας, οἵτινες ὅλοι αὐτοὶ θέλουν λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἰδίαν μας πατρίδα τὸν μηνιαῖον μισθὸν των, δι' ὅσον καιρὸν εἶναι ἀναγκαῖοι, ἐξὸν τὸ τυχηρὸν ὅπου τύχει δι' ἄλλους κεινώς· κατόπιν δὲ θέλομεν σᾶς ἐξαποστείλει καὶ ὅσους ἄλλους θυνθῶμεν. Εὖγε οὖν, φίλοι ὁμογενεῖς, εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ, δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὸν ζῆλον καὶ προθυμίαν σας, καὶ εἰς τὰ ἀθάνατα κατορθώματά σας. Ἡ Πατρις θέλει ἀποδίδει αἰωνίως τὰς εὐχάς της εἰς ὑμᾶς. Τὸ ὄνομα ὑμῶν οὐ μόνον ἐπὶ τῆς γῆς θέλει μείνει ἀθάνατον (ὡς ποτε τῶν λαμπρῶν ἐκείνων προγόνων μας), ἀλλὰ καὶ ἐν οὐρανοῖς. Ζήτω οὖν ὁ ἐκλαμπρότατος πρίγκηψ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης. Ζήτω τὸ νέον Ἑλληνικὸν ἡμῶν Γένος. Ζήτωσαν οἱ συνδρομηταὶ αὐτοῦ...

30 Ἀπριλίου 1821, ἐν Σαντορίνῃ.

(Ἴδε ἀρχ. Σπετ. καὶ τὰ Σπετσιοτ. Ἀναργύρου.)

(α) Ἀρχ. Σπετσῶν, καὶ Σπετσιοτ. Ἀναρ. Τ. Α΄, σελ. 439.

Ἐν τούτοις τὰ κατὰ Μονεμβασίας Σπετσιωτικὰ πλοῖα, μαθόντα τὴν 8 Ἀπριλίου, ὅτι εἰς τοὺς λιμένας τῶν νήσων Μήλου καὶ Κιμῆλου εὐρίσκοντο δύο πολεμικὰ πλοῖα τοῦ Σουλτάνου, ἤτοι ἓν βρικόιον καὶ ἓν κορβέτον, ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν κατὰ τοῦ Ἀλῆ-πασσα τῶν Ἰωαννίνων ὑπὸ τὸν Καπετανάμπεην ἀποσταλεῖσαν ναυτικὴν μοῖραν, ἀφοῦ ἄφησαν εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Μονεμβασίας, διὰ κλήρου, τὰ ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Χρ. Κούτσην, Ἀναστάσιον Ἀνδροῦτσον καὶ Βασίλειον Ὀρλώφ πλοῖα, εἰς ἃ προσετέθησαν ἀμέσως κατόπιν καὶ τὰ ὑπὸ τὸν Ἀναγν. Γ. Κυριακοῦ καὶ Γεώργ. Κλίσσαν, ἐπλευσαν τὰ λοιπὰ κατὰ τῶν δύο ἐχθρικών. Τὸ ἑσπέρας τῆς 10 Ἀπριλίου ἔφθασαν τὰ πλοῖα ταῦτα εἰς Μῆλον, καὶ τρία μὲν ἐξ αὐτῶν, τὸ τοῦ Γεωρ. Χ. Ἀνδρέου, Ἡλ. Θερμισιώτου καὶ Νικολ. Δ. Ὀρλώφ, εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Μήλου καὶ ἠγχυροβόλησαν, τὰ δὲ ἕτερα ἐξ ἔμειναν ἐκτὸς τοῦ λιμένος· παρεκτὸς δὲ τοῦ ἐνὸς τουρκικοῦ πολεμικοῦ, ἤτοι τοῦ βρικόιου, ὑπῆρχον εἰς τὸν αὐτὸν λιμένα τῆς Μήλου καὶ ἄλλα τρία ἐμπορικὰ τουρκικὰ πλοῖα, ἐξ ὧν εἰς μὲν τὰ δύο ἦσαν πλοίαρχοι Χριστιανοί, εἰς δὲ τὸ τρίτον Ὀθωμανὸς Σχοδριάνος. Ταῦτα ἰδόντες οἱ πλοίαρχοι τῶν εἰσελθόντων εἰς τὸν λιμένα Σπετσιωτικῶν πλοίων, ἀπεφάσισαν νὰ χυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου πρῶτον τὸ Σχοδριάνικον καὶ ἀκολούθως τ' ἄλλα. Ἀμέσως λοιπὸν ἀπέστειλαν τὰς λέμβους των ὀπλισμένας καὶ προσέβαλον αὐτό· ἀλλ' οἱ ἐν αὐτῷ Τοῦρκοι μετὰ μικρὰν τινα ἀντίστασιν, θέσαντες πῦρ εἰς τὴν πυριτοθήκην τοῦ πλοίου, κατέκαυσαν αὐτό, καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος οἱ μὲν ἀπέβησαν εἰς τὴν νῆσον, οἱ δὲ κατέφυγον ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ βρικόιου. Εἰς τὴν συμπλοκὴν ταύτην ἐπληρώθησαν δύο ἐκ τῶν Σπετσιωτῶν, ὁ Παντελῆς Μπούμπουλης ἐκ τῆς λέμβου

τοῦ Ἡλιά Θερμισιώτου, καὶ ὁ Λάζ. Μαθιός, ἐκ τῆς τοῦ Νικολ. Ὀρλώφ. Τὴν δ' ἐπιούσαν ὁ πλοίαρχος τοῦ ἐχθρικοῦ βρικήου, ἐκπλαγείς ἐκ τῆς ἀγνώστου αὐτῷ σημαίας, τῆς κυματιζούσης ἐντὸς τοῦ λιμένος, ἐπέβη τῆς λέμβου του, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ μάθῃ περὶ αὐτῆς· ἀλλ' ἅμα ἀπομακρυνθέντα τοῦ βρικήου, ἐξώγησαν αὐτὸν αἱ τῶν Σπετσιοτικῶν πλοίων λέμβοι, καὶ τὸν ἔφερον ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Γεωργίου Χ. Ἀνδρέου. Ταῦτα ἰδόντες οἱ ἐν τῷ βρικήῳ, ἐνόησαν τὸ πρᾶγμα καὶ παρευθὺς ἤρχισαν νὰ τεθῶσιν εἰς κίνησιν, ὅπως ἐξέλθωσι τοῦ λιμένος· πνέοντος ὁμως ἐξωθεν τοῦ ἀνέμου, εἰσῆλθον καὶ τὰ ἐξω μείναντα ἄλλα Σπετσιοτικά πλοῖα, καὶ πρῶτος ὁ Νικόλαος Ἴω. Ῥάπτης, ὀρμήσας μὲ τὸ ὑπὸ τὴν διοίκησίν του πλοῖον ὁ Περικλῆς (τὸ πλοῖον τοῦτο ἀνῆκεν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Ἀνδρέου Χ. Ἀναργύρου), ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ, καὶ τινες ἐκ τοῦ πληρώματος, προηγουμένου τοῦ Ἀναστασίου Μπάτα, εἰσεπήδησαν ἐντὸς τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου καὶ ἐμάχοντο φιλοῖς ὅπλοις κατὰ τῶν ἐν αὐτῷ. Δειλιασάντων δὲ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἐπιβοηθησάντων ταυτοχρόνως διὰ τῶν λέμβων καὶ τῶν λοιπῶν πλοίων, οἱ Σπετσιοῦται ἔγειναν κύριοι τοῦ ἐχθρικοῦ βρικήου, μὲ ἀπώλειαν δύο μόνον ἐκ τῶν εἰσπηδησάντων ναυτῶν, οἵτινες ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ ἐχθρικοῦ καταστρώματος θῦμα τῆς ἀνδρίας των.

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην τὰ Σπετσιοτικά πλοῖα, ἀφέντα ἐλεύθερα τὰ ὑπὸ τοὺς Χριστιανοὺς πλοιάρχους ἄλλα δύο Ὀθωμανικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, διευθύνθησαν ἀμέσως εἰς Κίμηλον, ὅπως προσβάλωσι καὶ τὸ ἐκεῖσε εὐρισκόμενον ἐχθρικὸν κορβέτον· ἀλλ' οἱ ἐν αὐτῷ Τοῦρκοι, ἅμα ἴδον τὰ Σπετσιοτικά πλοῖα ἐρχόμενα, παρεδόθησαν εὐθὺς εἰς τὴν διάκρισιν τῶν νικητῶν, καὶ οὕτως ἐκυριεύθη τὸ πλοῖον τοῦ-

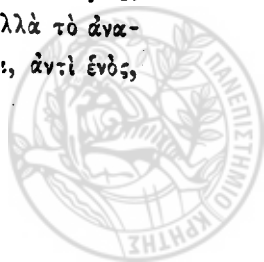
το ἀναιμωτί. Οἱ νικηταὶ ὠδήγησαν τὰ ἐχθρικά πλοῖα μέχρι Μονεμβασίας, ὅπου, συμβουλίου πολεμικοῦ γενομένου μεταξὺ ἀπάντων τῶν πλοιαρχῶν, ἐπειδὴ οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, ἀκούσαντες τὴν ὅσον οὐπω ἔξοδον τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου, μετεκάλουν τὰ περισσότερα τῶν πλοίων, ἵνα χρησιμεύσωσι κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἐνεκρίθη νὰ μείνωσιν εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ φρουρίου τρία μόνον πλοῖα, ἦτοι τὰ τοῦ Γ. Πάνου, Ἡλ. Θερμισιώτου καὶ Γ. Κλίσσα, καὶ οὕτως ἀφίχθησαν τὰ λοιπὰ εἰς Σπέτσας τὴν 17 Ἀπριλίου, συνοδευόμενα καὶ ὑπὸ τῶν κυριευθέντων δύο ἐχθρικῶν πλοίων (α), τὰ ὁποῖα φέροντα αἰχμάλωτα καὶ τὰ πληρώ-

(α) Ἀληθῶς τὰ πλοῖα ταῦτα κατέστησαν τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ τῶν Σπετσιωτῶν πλοιαρχῶν, ἀντιποιοιμένων ἀπάντων τὴν πλοιαρχίαν αὐτῶν. Ὅστις δὲν γνωρίζει τὰς περιστάσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἤθελε βεβαίως κατακρίνει τοὺς Σπετσιώτας, ὡς θέσκιτας τὰ πλοῖα ταῦτα εἰς διαθεσιμότητα, ἐνῶ ἠδύναντο νὰ κάμωσι χρῆσιν αὐτῶν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ· πλὴν ἀδίκως· διότι ἐὰν οἱ Πρόκριτοι, ὀρθῶς σκεφθέντες, δὲν ἔπραττον, ὅπως ἔπραξεν, ἡ ἐμφύλιος διχόνοια, τῆς ὁποίας ἡ στάκτη ἦτον ἀκόμη θερμῆ, ἀφεύκτως ἀνεζωπυρεῖτο. Ὁπόση λοιπὸν ἤθελεν εἰσθαι τότε ἢ ἐκ τῆς διχονοίας ταύτης προκυψομένη βλάβη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν; Ἐκτὸς τούτου, ἐνῶ ὁ ἐφοπλισμὸς τῶν πλοίων τούτων ἀπῆτει μεγάλᾳ ἔξοδα, χρήματα δημόσια δὲν ὑπῆρχόν που, οἱ δὲ Πρόκριτοι, μὴ θέλοντες νὰ κεντήσωσι παρακαίρως τὴν χορδὴν ταύτην, ὡς πάνυ ἀσύμφορον, ἐσκέφθησαν ν' ἀφῆσωσιν, ὡς εἶπομεν, τὰ πλοῖα ταῦτα ὑπὸ διαθεσιμότητα μέχρις ἄλλης εὐτυχεστερας περιστάσεως. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ἐπελθούσης δυστυχῶς τῆς ὀχλοκρατίας, τὰ μὲν ἐπιπλα τῶν πλοίων διηρηπάγησαν ὑπὸ τοῦ ὄχλου, αὐτὰ δὲ τὰ πλοῖα ἀπωλέσθησαν. Περὶ τούτου ὁ Κ. Φιλήμων (ἐν τῷ Ἰστ. Δοκιμ. ἐν παραρτήματι

ματα αὐτῶν, παρεδόθησαν τακτικῶς εἰς τὴν κοινότητα τῆς νήσου. Ἡ ἄλωσις τῶν πλοίων τούτων, ὧν ἡ θριαμβευτικὴ καὶ μετὰ πολυχρότου κανονοβολισμοῦ προσαγωγή εἰς τὸν λιμένα τῶν Σπετσῶν, ἠλέκτρισαν ἐπὶ τοσοῦτον τοὺς γείτονας Ὑδραῖους, ὥστε τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὑψωσαν καὶ οὗτοι τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, παρέσχε γενικώτερον καὶ τοῦτο τὸ καλόν, ὅτι οἱ Σπετσιῶται ἐφωδίασαν μὲ ἱκανὰ πολεμεφόδια δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοὺς κατὰ ξηρὰν πολιορκητάς Ἑλληνας, οἵτινες, ὡς εἶναι γνωστὸν, εἶχον μεγάλην ἔλλειψιν αὐτῶν ἐν ὄσῳ τὰ φρούρια τῆς Πελοποννήσου ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν.

Ὁ δὲ ἀποσταλεὶς εἰς Ψαρᾶ Γκίκας Τσοῦπας, συνοδευό-

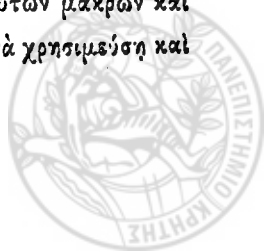
Τ. Γ', σελ. 436) παραθέτει μίαν χειρόγραφον ἐκθεσιν, χρονολογούμενην τὴν 21 Ἰουνίου 1821, καὶ γεγραμμένην ἐξ Ὑδρας, ἔχουσαν οὕτω : » Τὴν κορβέτα ὅπου ἔπιασαν οἱ Σπετσιῶται καὶ » τὰ βρῖκια τὰ ἐξαρμάτωσεν, ἐξ αἰτίας ὅπου τὰ κράβια δὲν » εἶχον κανόνια (τί δὲν γεννᾷ ὁ φθόνος !) καὶ τὸ περισσότερον » ὅπου τὰ ἐδικά τους εἶναι πλέον εὐμεταχειρίστα· ἀκόμη ὅπου » δὲν ἠθέλησαν νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἦτον ὅπου τὸ μπακίρι των » ἦτον χαλασμένον. » Ἐκ πρώτης ὄψεως ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὄχι μόνον ναυτικὸς δὲν ἦτον, ἀλλ' οὐτε τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς ἐγνώριζεν, ἢ ἐν ἄλλοις ἦτο πολὺ κοινὸς ἄνθρωπος. Διότι ἂν τὰ Σπετσιωτικὰ πλοῖα δὲν εἶχον κανόνια (γελοῖα ὑπόθεσις) πῶς ἠδύναντο νὰ κινηθῶσι καὶ νὰ κυριεύσωσι τὰ φέροντα κανόνια ἐχθρικὰ πλοῖα ; ποῖος δύναται νὰ ὑποθέσῃ ὅτι οἱ Σπετσιῶται ἐπανεστάτησαν, ἔχοντες τὰ πλοῖά των ἀνεφοδίαστα κανονίων ἢ παντὸς ἄλλου ἀναγκαίου ; Μήπως δὲν προὔπῆρχεν ὁ σκοπός ; Μήπως ἔλειπον τὰ μέσα ; Ἀλλὰ τὸ ἀναξιόπιστον τοῦ γράψαντος καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι, ἀντὶ ἐνός, πλάττει πλείονα ἀλωθέντα βρῖκια.

μενος και ὑπὸ μιᾶς καλῶς ὠπλισμένης τράτας (α), τὴν ὁποίαν διετῆρει ἰδίᾳ δαπάνῃ, ἄρας ἐξ Ψαρῶν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν και τῆς νήσου ταύτης, διηυθύνθη πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδραμυτίου· διαβαίνων δὲ τὸν μεταξὺ Λέσβου και τῆς ἀπέναντι μεγάλης ξηρᾶς πορθμὸν, ἀπήντησεν ἐντὸς αὐτοῦ πέντε τουρκικὰ πλοῖα, φέροντα περὶ τοὺς ἑξακοσίους ὀθωμανοὺς στρατιώτας και πλέοντα πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὁ Τσοῦπας, ἐπιπεσὼν κατὰ τῶν πέντε τούτων ἔχθρικῶν πλοίων, ἐκυρίευσεν αὐτὰ ἐξ ἐφόδου διὰ τῆς τράτας και τῆς λέμβου του. Παράδοξος τῶντι φαίνεται ἡ δειλία, τὴν ὁποίαν τοσοῦτοι ὄπλοφόροι Τούρκοι ἔδειξαν ἐνώπιον ἐνὸς μόνου πλοίου· ἀλλ' ἴσως πρέπει ν' ἀποδώσωμεν αὐτὴν εἰς τὸ αἰφνίδιον τῆς προσβολῆς, ἐξ ἧς οἱ δυστυχεῖς Τούρκοι, χερσαῖοι μάλιστα ὄντες, ἐν μέσῳ δὲ θαλάσσης προσβληθέντες, κατεπτοήθησαν ἅπαντες, και κρυβέντες ὑπὸ τὰ καταστρώματα τῶν φερόντων αὐτοὺς πλοίων, παρεδόθησαν ἄνευ μεγάλης ἀντιστάσεως. Οἱ νικῆται ἐνδόντες εἰς τὴν πρώτην ὀρμὴν τοῦ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν μίσους των, και ὡς μὴ δυνάμενοι νὰ φυλάττωσιν ἐντὸς τοῦ πλοίου των, ἄνευ κινδύνου, τοσοῦτους αἰχμαλώτους, πολλοὺς μὲν ἐξ αὐτῶν ἐπέρασαν ἐν στόματι μαχαίρας, ὡς μὴ ὄφειλε, τὰ δὲ πλοῖα λήσαντες κατεβύθισαν μετὰ τῶν ὑπολοίπων Ὀθωμανῶν.

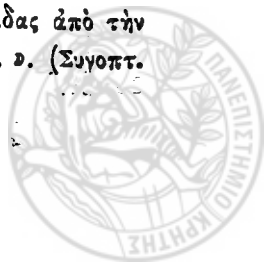
Πλὴν τῶν κατορθωμάτων τούτων τοῦ Γκίκα Τσοῦπα, και τῆς, ὡς προεῖρηται, ἐν Σάμῳ βυθίσεως τουρκικοῦ πο-

(α) Τὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς τῶν πλοίων τούτων μακρῶν και λεπτῶν ὄντων, σὺνηθες πρὸς ἀλίευσιν, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ και εἰς πόλεμον.

λεμικοῦ βρικόιου ὑπὸ τῶν Ἴω. Μπούκουρη καὶ Δημητρ. Ν. Σκλιὰ, παρέσχεν ὁμοίως πατριωτισμοῦ δείγμα καὶ ὡσαύτως ἐκ Σπετσῶν Δημήτριος Ἴω. Ὁρλώφ. Ὁ πλοίαρχος οὗτος εἶχεν ἀποσταλῆ μετὰ τὸ πλοῖόν του ἠ' Ἀθηναῖς εἰς Τεργέστην πολὺ πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς ἐπαναστάσεως παρὰ τῆς ἐφορίας τῶν Σπετσῶν κατ' αἴτησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου (α) ὅπως μεταφέρῃ εἰς Ἑλλάδα τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην· ἀλλ' ἡ μὴ ἐμφάνις τούτου ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἠνάγκασε τὸν πλοίαρχον, ὑποβλεπόμενον μάλιστα ὑπὸ τῆς ἐγχωρίου διοικήσεως, ν' ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν ἀπρακτος περὶ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου· εὕρισχόμενος δὲ μετὰ τὸ πλοῖόν του εἰς Ζάκυνθον, ὅπου προσωρινῶς εἶχε προσορμισθῆ, εἶδε τὴν 17 Ἀπριλίου διερχόμενον τουρκικὸν πολεμικὸν βρικόιον, καὶ ἀπάρας τοῦ λιμένος ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, προσέβαλεν αὐτὸ δεινῶς ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἐπίσης ἐνθουσιῶντων Ζακυνθίων καὶ τὸ κατεδίωξε δι' ὅλης ἐκείνης τῆς ἡμέρας μέχρι τῶν Ὀξειῶν νήσων (Σκρόφων), ὅτε ἡ ἐπελθοῦσα νύξ, αὐτὸ μὲν διέσωσε καταφυγόν εἰς τὴν ἐν Συβότοις (Μοῦρτον) σταθμεύουσαν Ὀθωμανικὴν μοῖραν, ὁ δὲ Ὁρλώφ ἐπέστρεψεν εἰς Σπέτσας· ἢ εἰς τὸ πλήρωμα καὶ τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον προξενηθεῖσα βλάβη ἦτο τοιαύτη, ὥστε ὁ ἀρχηγὸς τῆς μοίρας Καπετανάμπης θέλων νὰ ἐκ-

(α) Τὴν ἀποστολὴν τοῦ πλοίου τούτου πολεμικῶς παρεσκευασμένου, ἔκαμεν ἡ ἐφορία Σπετσῶν, συνεπεία τῆς κατωτέρω περικοπῆς τῆς ἀπὸ 20 Ὀκτωβρίου 1820 ἐπιστολῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου ἐξ Ἰσμαῖλίου πρὸς τὸν Γεώργ. Πάνου. « Εἶναι πρὸς τούτοις ἀναγκαῖον νὰ εὕρεθῃ μετὰ ἐξ ἑβδομάδας ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς Τριέστι, ἐν καλὸν ἀρμάτωμένον καράβι ». (Συγοπτ. ἰστ. Π. Σκλι. Ὁμηρ. ἀρ. ἐπιστ. 1'.)

δεικθῆ τούς φονευθέντας Ὀθωμανούς, ἐθανάτωσε διὰ τῆς ἀγχόνης καὶ δι' ἄλλων φρικωδῶν μέσων πάντας τούς ἐν τῇ μοίρᾳ τῶν εὐρεθέντας χριστιανούς (α).

Οἱ δὲ Ψαριανοὶ ὑψώσαντες τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, εἰδοποίησαν περὶ τούτου τούς συναδέλφους τῶν Σπετσιωτῶν, ἐρωτῶντες αὐτούς συνάμα, ἐὰν ἐθεώρουν προτιμότερον, εἴτε νὰ ἔλθωσιν εἰς Σπέτσας τὰ ἔτοιμα ἦδη ὄντα ῥάδεκα πλοῖα τῶν, ὥστε ἐνούμενα μετὰ τῶν Σπετσιωτικῶν νὰ διεκλυθῶσι κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς μοίρας τοῦ Καπετανάμπου, καθ' ἧς προὔπηρχε τὸ σχέδιον, ὡς εἶχον πληροφορηθῆ ὑπὸ τοῦ Τσοῦπα, εἴτε νὰ περιμείνωσιν αὐτοὶ εἰς Ψαρὰ τὰ Σπετσιωτικὰ πλοῖα, ὅπως ἐμποδίσωσιν ἐκ συμφώνου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου τὴν ἔξοδον. Ἀκολουθῶς ὁμως μαθόντες, ὅτι εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπεβιάζοντο ἐπὶ φορτηγῶν πλοίων πολεμεφόδια, τροφαὶ καὶ στρατεύματα, εἴτε κατὰ τῆς Πελοποννήσου, εἴτε δι' ἄλλα μέρη, ἐπεμφαν ὀκτῶ μὲν πλοῖα καὶ ὀκτῶ μύστικα, ὑπὸ τὸν Νικόλαον Ἀποστόλην, νὰ παραπλέωσιν ἀπὸ Σμύρνης μέχρις Ἑλλησπόντου, δύο δ' ἕτερα ὑπὸ τὸν Ν. Μαμούγην καὶ Μαθιὸν, νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν τῆς Ἐφέσου παραλίαν πρὸς ματαίωσιν τῶν ἐθχρικῶν σκεπῶν.

Μετὰ δὲ τὸν ἀπόπλου τοῦ στόλου τούτου μαθόντες οἱ Ψαριανοὶ τὰς νίκας τῶν Σπετσιωτῶν κατὰ τὴν Μῆλον, ἔγραψαν αὐτοῖς τὴν ἐξῆς συγχαρητήριον ἐπιστολὴν « Μὲ »
 » μεγάλην μας χάρην μαθηνομεν καθημερινῶς τὰς ἡρωί-
 » κὰς ἀνδραγαθίας σας καὶ τὴν μεγάλην γενναιότητα καὶ

(α) Ἴδε περὶ τούτων καὶ Ἱστορ. Ἀπομν. Παλ. Πατρῶν ἐν σελ. 28. Ἐτι Ἀπομνημ. Ν. Σπηλ. Τ. Α. σελ. 113.

» συνδρομήν, τὴν ὁποίαν δείχετε εἰς τοῦτο τὸ ἱερὸν καὶ
 » θεῖον ἔργον τοῦ Γένους μας, καθ' ὃ καὶ τὸ ὄνομά σας
 » θέλει μείνει δοξασμένον παρὰ τοῦ Γένους μας καὶ αἰω-
 » νίως ἀθάνατον » (α). Παριστάνοντες δὲ τὴν ἀνάγκην
 βοηθείας ὑπὲρ τῶν πασχόντων ὁμογενῶν διὰ τοῦ ἀπεσταλ-
 μένου των Ἰωάννου Μαρκῆ, προσεχάλουσιν τοὺς Σπετσιώ-
 τας νὰ τρέξωσιν εἰς Ψαρᾶ μὲ τὰ πλοῖά των, νὰ εἰδοποιή-
 σωσι δὲ καὶ τοὺς Ἰδραίους νὰ συνεκπελεύσωσι διὰ τὴν ἀπαν-
 τήσωσιν ὅλοι ὁμοῦ τὸν ἐχθρὸν κατὰ τὴν Τένεδον.

Συγχρόνως ἐπεμφαν οἱ Ψαριανοὶ καὶ δύο ἄλλα πλοῖα,
 τοῦ Γ. Χ. Δ. Κοτσιᾶ καὶ Ν. Καρακωσταντῆ, κατὰ τὸν
 Θερμαϊκὸν κόλπον, τὰ ὁποῖα εὐρόντα ἐκεῖ Τουρκικὰ τινα,
 τὰ ἐδίωξαν, καὶ ριφθέντων αὐτῶν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἔλαβον
 οἱ Ψαριανοὶ τὰ κανόνια καὶ τὰ μετέφερον εἰς Ψαρᾶ πρὸς
 ὀχύρωσιν τῆς νήσου των· ἀλλ' ὀφείλοντες νὰ λάβωσι μέ-
 τρα ἐξασφαλιστικώτερα περὶ αὐτῆς, ὡς κεκλιμένης πλησιέ-
 στερον εἰς τε τὸν Ἑλλάσποντον καὶ τὰ ἐχθρικὰ παράλια,
 καὶ οὔσης ὡς ἐκ τούτου μᾶλλον ἐκτεθειμένης εἰς κινδύ-
 νους, ἐπεμφαν τέσσαρα ἄλλα πλοῖα τὰ τοῦ Γιαννίτση, Γ.
 Ἀποστόλη, Κ. Χ. Ἀγγελῆ καὶ Ν. Γιάνναρη εἰς τὸν Με-
 λανικὸν κόλπον (τοῦ Ἰμπριντζέ) ὅπου κυριεύσαντα τὸ τε
 νησιδίων καὶ τὸ ἀπέναντι αὐτοῦ κανονοστάσιον, ἔλαβον ἐκ
 μὲν τοῦ φρουρίου τῆς νήσου δεκατέσσαρα κανόνια, ἐξ δὲ
 ἄλλα ἐκ τοῦ κανονοστασίου, καὶ μετέφερον καὶ αὐτὰ εἰς
 Ψαρᾶ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν· ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτῳ κα-
 τάρθωσαν οἱ Ψαριανοὶ καὶ ἄλλα πολλὰ διὰ τῶν τῆς ἐκ-
 δρομῆς πλοίων των εἰς διάφορα ἄλλα μέρη τῆς Κασσάν-

(α) Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 107—108.

δρας, τοῦ Ἄθωνος καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ὧν τὴν ἰδιαι-
τέραν ἀφήγησιν, δι' ἔλλειψιν ἀκριβεστέρων πληροφοριῶν,
παραλείπομεν εἰς τὴν ἐκδοθησομένην τυχὸν ἱστορίαν τῆς
νήσου τῶν Ψαρῶν.

Ἐν τούτοις, ἐν ᾧ οἱ μὲν Ψαριανοὶ διέδιδον τὸν τρόμον
εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τῶν ἐκδρομῶν των,
οἱ δὲ Σπετσιῶται πολιορκοῦντες ἐπιμόνως τὰ φρούρια Ναυ-
πλίου καὶ Μονεμβασίας, καὶ κυριεύοντες ἢ διώκοντες πᾶν
τὸ παρατυγχάνον ἐχθρικὸν κατὰ θάλασσαν, ἐφοδιάζοντες
δὲ καὶ τοὺς κατὰ ξηρὰν ἑλληνικοὺς στρατοὺς μὲ παντὸς
εἶδους πολεμεφάδια (α) ἐγενίκευον καὶ ἐζωπύρουν τὸν ἑ-
ρὸν ἀγῶνα, οἱ Πρόκριτοι τῆς Ἰδρας ἔμενον εἰσέτι ἀναπο-
φάσιστοι ἀναλογιζόμενοι ἴσως τὰ ἐπελθόντα εἰς τοὺς Ἑλ-
ληνας δεινὰ ὡς ἐκ τῆς ἀποτυχίας τοῦ κινήματος τοῦ 1769·
ἀμφιταλαντευόμενοι δὲ μεταξὺ διακαοῦς πόθου ὑπὲρ τῆς
ἐλευθερίας, καὶ δικαίου φόβου παντελοῦς καταστροφῆς, ἀ-
νέβαλλον ὁλονὲν τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἐπαναστατικῆς σημαίας.
Τὴν ἀναβολὴν ταύτην βλέποντες παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα οἱ

(α) Ὁ Κολοκοτρῶνης ἀπὸ Τριπόλεως τῆ 26 Ἀπριλίου 1821,
ἔγραφεν εἰς τοὺς Σπετσιῶτας « Κατ' αὐτὰς ἔφθασεν ἐδῶ ὁ Κ.
Κοσμᾶς . . . παρὰ τοῦ ἰδίου ἐλάβομεν τὰς 2000 πέτρας καὶ
τὸ μακροῦτι ὅπου ἐκ νέου μᾶς πέμπετε . . . » ἀπὸ δὲ Χρυσο-
βίτσι ἔγραψε τῆ 2 Μαΐου « εἶδομεν τὰ γραφόμενά σας καὶ τὴν
ἀδελφικὴν ἠρωϊκὴν προθυμίαν σας διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν φυ-
σεκίων καὶ πετρῶν . . . » Οἱ δὲ πολιορκοῦντες τὸ Ναύπλιον
Στρατηγοί, Ἀρσένιος Κρέστας, Νικήτας Σταχματελόπουλος, Στάτ-
κος Σταϊκόπουλος καὶ Δ. Τσόκρης, ἔγραφον « τὸ φιλογενές σας
περιχαρῶς ἐλάβομεν ὁμοῦ καὶ ταῖς κίσσας τὰ φυσέκια » (Ἀρχ.
Δημ. Σπετσῶν).

Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, καὶ φοβούμενοι μήπως καὶ πάλιν μείνωσι μόνοι εἰς τὸ ἀπεκδύθησαν μέγα στάδιον, ἀπέστειλον συνεχῶς πρεσβείας εἰς Ὑδραν, προτρέποντες τοὺς Ὑδραῖους νὰ μὴ κωφεύσωσιν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος, προκειμένου περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς, μηδὲ νὰ βουλεύωνται πολὺ, ἀλλὰ νὰ συγχινδυνεύσωσι καὶ αὐτοὶ πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, ἐνοῦντες τὰς δυνάμεις τῶν μὲ τὰς τῶν ἄλλων δύο νήσων καὶ τῆς Πελοποννήσου, τῆς ὁποίας διάφοροι ἐπαρχαίαι εἶχον ἤδη προεπαναστατήσει. Ἐγγραφὸν δὲ πρὸς τοὺς Προκρίτους Ὑδρας οἱ τῶν Πετσῶν τὴν 13 Ἀπριλίου τὰ ἑξῆς·

« Εἰς μεγάλην ἀπορίαν εὐρισκόμεθα ἀ-
 » δελφοὶ διὰ τὴν ἀταραξίαν σας, εἰς κατὰρὸν μάλιστα ὁποῦ
 » σὰς ἴδομεν κατ' ἀρχὰς εἰς μεγάλον ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ
 » τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος, καὶ ἐνταυτῷ εἴδομεν καὶ
 » γράμμα σας ἐσφραγιζμένον μετὰ τῆς κοινῆς ὑμῶν σφρα-
 » γίδος, ἐνῷ μᾶς ἐβεβαιόνατε τὴν ἐξοδὸν τῶν καραβίων
 » σας· ἀμέσως λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἀκολουθήσαμεν κατὰ τὴν
 » γνώμην σας· τῶρα ὁμως βλέπομεν εἰς ὑμᾶς ἐκ τοῦ
 » ἐναντίου νὰ στέκεσθε ἀδιάφοροι· τί τὸ αἴτιον ὁμως δὲν
 » ἤξεύρομεν· καὶ αὐτὸ μᾶς λυπεῖ μεγάλως καὶ δειλιά ὄλον
 » τὸ ἔθνος· λοιπὸν, ἀδελφοί, ὡς ὁμογενεῖς, μὴ θέλετε τὸ
 » κακὸν τῆς δυστυχοῦς πατρίδος, ἣ ὁποία κλαίει καὶ θρη-
 » νεῖ μὲ πικρὰ δάκρυα καὶ ἐκτείνει τὰς χεῖράς της, ζη-
 » τοῦσα βοήθειαν ἀπὸ τὰ ταλαίπωρα τέκνα της· δράμετε
 » λοιπὸν, ἀδελφοί, πρὸς βοήθειάν της καὶ αὐτὴ σὰς ὑπό-
 » σχεται τοὺς ἀμαραντίνους στεφάνους νὰ λάβετε ἐξ ἴσου·
 » θέλει ἐπληροφορήθητε διὰ τὴν κίνησιν Ἰφარიωτῶν ἀπὸ
 » τὸν συμπατριώτην μας Γκίχαν Τσοῦπαν· ὁμοίως εἰσθε
 » πεπληροφορημένοι διὰ τοὺς θριάμβους τῶν ἀδελφῶν μας,
 » οἵτινες πολεμοῦν μὲ τὸν θάνατον τῆς ἰδίας ζωῆς τῶν

» ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας· δράμωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς,
 » ἵνα τοὺς στεφάνους τῆς δόξης ἐνδυσώμεθα· Ἐρρώσθη
 » χαίροντες » (α).

Οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας εἰς μὲν τοὺς Σπετσιώτας ὑπέσχοντο τὰ αἴσια, ἀλλὰ πράγματι ἀπησχολαυντο ἀπὸ τὰς διενέξεις των πρὸς τὸν συμπολίτην των καὶ ἐταιριστὴν Ἀντώνιον Οἰκονόμου, ὅστις μετὰ τινων ἄλλων Ὑδραίων καὶ Πελοποννησίων ἐκ τῶν νεωτέρων, ἦτοι τοῦ Γκίκα Θ. Γκίκα, Μαρκεζίνη, Ἀγαλοπούλου καὶ ἄλλων, διήγειρον τὸν λαὸν εἰς ἐπανάστασιν, ἠλεκτρίζοντες αὐτὸν διὰ τῆς φωνῆς τῆς ἐλευθερίας, εἰς ἣν ὁ λαὸς τῆς Ὑδρας δὲν ἠδύνατο νὰ κωφεύσῃ· ἡ θέσις ὅπωςδὴποτε τῶν Προκρίτων τῆς Ὑδρας, εἰ καὶ ἐπιθυμούντων εἰλικρινῶς τὴν ἠλευθερίαν τοῦ ἔθνους, ἦτο κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην λίαν κρίσιμος, διότι ἡ ἐπανάστασις ἐγγχωρίως δὲν ἐκινεῖτο παρ' αὐτῶν, ὡς ἐν Σπέτσαις, Ψαροῖς καὶ Πελοποννήσῳ, ἀλλὰ παρ' ἄλλων πρὸς οὓς ὀλίγην ἢ οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην εἶχον, διὸ καὶ διαίρεθέντος τοῦ λαοῦ εἰς δύο στρατόπεδα, ὀλίγου ἐδέησε νὰ ἐκτραγῆ εἰς Ὑδραν ἐμφύλιος πόλεμος· πλὴν ὁ ῥόυς τῶν πραγμάτων ἔτεινε πρὸς τὴν ἐπανάστασιν (6)· ἡ δὲ κάθοδος ἀπ' ἐμπροσθεν τῆς Ὑδρας τοῦ Σπετσιωτικοῦ πλοίου τοῦ Γκίκα Τσοῦπα, σύροντος κατόπιν του δεκατρία τουργικὰ φορτηγὰ πλοῖα, συλληφθέντα λεῖα κατὰ τὴν Αἶνον καὶ τὸν Ἑλλάσποντον, προστεθεῖσα εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν περι

(α) Ἐκ τοῦ ἀνά χειρας τοῦ Ἰωάννου Α. Οἰκονόμου πρωτοτύπου, τοῦ καὶ τυπωθέντος τῷ 1863 ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν Ἔθν. Συνέλευσιν.

(6) Ἰδε ἱστορ. Ἀπομν. Π. Πατρῶν, ἐν σελ. 26 καὶ ἀπομνημ. Ν. Σπηλιᾶδου Τ. Α. σελ. 94—95.

τὸν Οἰκονόμον, καὶ εἰς τὴν βαθειάν ἐντόπωσιν, ἦν εἰχὼν κάμει οἱ Πρεσβευταὶ τῶν Σπετσιῶν (α) καὶ τὰ κατὰ τὴν Μῆλον κατορθώματα τῶν Σπετσιωτῶν, συνέτεινε κατὰ πρό-
 λυ εἰς τὴν ἑξαψιν τοῦ λαοῦ τῆς Ἰδρας, ὅστις τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐσύροντο αἰχμάλωτα εἰς Σπέτσας τὰ ἐν Μήλων

(α) Ὁ ἰω. Φιλ. Δεξιμ. ἱστορ. Τ. Γ, σελ. 100, λέγει περὶ τῆς πρεσβείας τῶν Σπετσιῶν « Ἐὰν ἀπέτυχε τὸ πρῶτον ἡ πρεσβεία »
 » ὡς πρὸς τοὺς Προκρίτους τῆς Ἰδρας, εἰργάσθη ὁμως μετὰ
 » πολλῶν ὑποδεστέρων τὸ δ' ἀποτέλεσμα ἐφάνη μεθ' ἡμέρας
 » ἑλίγας· διότι ἡ πρώτη ἐσωτερικὴ ἐπανάστασις τῆς Ἰδρας ἦτον
 » ἤδη τετελεσμένη » ἀλλ' ἀπορίας ἄξιον εἶναι τῆ ἀληθείᾳ πῶς
 ὁ Σ. Τρικούπης Τόμ. Α. Κ. Ι. σελ. 180, ἀποδίδει τοσαύτην ση-
 μασίαν εἰς τὴν περὶ πολιορκίας τῆς Κορίνθου εἰδησιν, λέγων « ἡ
 » εἰδησις αὕτη ἐμεγάλυνε τὰ πράγματα, ἐνθουσίασε τὸν λαὸν τῆς
 » (Ἰδρας) καὶ τὸν ἀποκατίστησεν ἀκράτητον ». ἐνθ' Α'. ἀπὸ τῆς
 27 Μαρτίου, καθ' ἣν ἡ εἰδησις αὕτη ἐφθασεν εἰς Ἰδραν, μέχρι
 τῆς 17 Ἀπριλίου, ἐμεσολάβησαν εἰκοσι ἡμέραι ἀπραξίας. Β'. Δὲν
 εἶναι βεβηκίως μικρᾶς σημασίας αἱ τοῦ Α. Οἰκονόμου καὶ τῶν λοι-
 πῶν ὀπαδῶν του τοπικαὶ ἐνέργειαι ὑποδοηθούμεναι παρ' ἄλλων
 τῶν ἐν Ἰδρα παρεπιδημούντων Πελοποννησίων Γ'. Πρὸ πάντων
 δὲν ἠδύναντο ἄρα γε νὰ ἠλεκτρίσωσι μᾶλλον τὸν λαὸν τῆς Ἰδρας
 καὶ νὰ τὸν καταστήσωσιν ἀκράτητον, ὁ τοσοῦτος ζήλος τῶν γει-
 τόνων τῶν Σπετσιωτῶν, ἦτοι ὁ ἀποκλεισμός τῶν φρουρίων, ἡ
 ἄλωσις ἐχθρικών πολεμικῶν πλοίων, ἡ ζώγρησις τοσοῦτων λειψῶν
 παρὰ τὴν εἰδησιν τῆς κατὰ Ζηρὰν πολιορκίας τῆς Κορίνθου; Μή-
 πως πρὸ τῆς Κορίνθου δὲν εἶχον πολιορκηθῆ τὸ Ναύπλιον ἢ Τρί-
 πολις καὶ ἡ Μονεμβασία, ἅτινα ἦσαν φρούρια πολὺ σπουδαιότερα
 τοῦ τῆς Κορίνθου; Νομίζομεν δτι ἡ μαρτυρία Ἰδραίου, υἱοῦ μά-
 λιστα καὶ συμπράκτορος τοῦ Α. Οἰκονόμου, ἀρκεῖ νὰ πείσῃ ἑκα-
 στον περὶ τοῦ τίνες οἱ ἠλεκτρίσαντες τὸν λαὸν τῆς Ἰδρας εἰς

άλωθέντα ἐχθρικά πλοῖα, ἤτοι τὴν 17 Ἀπριλίου, ἀκάθεκτος γενόμενος, ἀνεκήρυξε πανδήμως καὶ μεγαλοπρεπῶς καὶ τὴν τῆς νήσου ἐκείνης ἐπανάστασιν· ἀλλ' ὡς ὑπεσχέθημεν, τὰ καθέκαστα τῆς νήσου Ἰδρας ἀφήνομεν εἰς τὴν ἀφήγησιν ἄλλων.

Πρώτιστον ἐν τούτοις καθήκον των θεωρήσαντες οἱ Σπετσιώται τὴν τακτοποίησιν τῆς ἐσωτερικῆς των διοικήσεως, ἐξελέξαντο ὁμοθυμαδὸν ἐφορίαν τινα ἐξ ὀκτῶ μελῶν, εἰς ἣν ἀνέθεσαν ὅλην τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ καθήκοντα, ἅτινα ἐμφαίνονται ἐν τῷ ἐξῆς ἐγγράφῳ, ὑπογραφέντι παρ' ὄλων τῶν Προκρίτων καὶ πλοιάρχων τῆς νήσου. « Προσωρινὴ »
 » διάταξις τῆς νήσου Σπετσιῶν· οἱ ὑπογεγραμμένοι πρό-
 » κριτοὶ καὶ λοιποὶ καπεταναῖοι τῆς νήσου ταύτης, κρί-
 » νοντες ἀναγκαῖον εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν τὸ νὰ
 » ἐκλέξωμεν ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων καὶ φρονιμωτέρων τῆς
 » Πατρίδος μας ὀκτῶ ἐφόρους διὰ τὴν σύστασιν καὶ κα-
 » λὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐπιτοπίου διοικήσεώς μας, ἐψη-
 » φίσαμεν ὁμοφώνως τοὺς ἐπομένους συμπολίτας μας,
 » δηλαδὴ τοὺς Κυρίους Χ. Ἰωάννην Μέξην, Παναγιώτην
 » Μπόττην, Ἀναγνώστην Χ. Ἀναργύρου, Γεώργιον Κού-
 » ττην, Βασίλειον Ν. Λαζάρου, Νικόλαον Δ. Λαζάρου,
 » Γεώργιον Κολανδροῦτσον, καὶ Ἀνδρέαν Σκλιάν τῶν δ-

ἐπανάστασιν· « Ἀλλ' αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ δὲν ἔσχυσαν ν' ἀναβά-
 » λωσιν ἐπὶ πολὺ τὴν ἐν Ἰδρα ἐναρξιν τοῦ ἀγῶνα, τοῦ λαοῦ μὴ
 » ἀνεχθέντος νὰ βλέπῃ ἐν ἀταραξίᾳ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ γείτονάς
 » των Σπετσιώτας κυριεύσαντας δύο μεγάλα πολεμικὰ πλοῖα ἐν
 » Μήλω, διερχομένους δὲ καθ' ἑκάστην ἐξ Ἰδρας μετὰ νικητη-
 » ρίων κανονοβολισμῶν καὶ μετὰ λειῶν τουρκικῶν ». (ἀναφορὰ
 αὐτοῦ πρὸς τὴν Βουλὴν τὴν 15 Ἰουλίου 1862).

» ποιῶν δίδομεν πᾶσαν πληρεξουσιότητα νὰ διενεργοῦν
 » κάθε πολιτικόν μας συμφέρον, προσδιορίζοντες τὴν ἐξο-
 » δον καὶ ἐπαγγελίαν τῶν καραβίων, τὴν ἐκλογὴν τῶν
 » ναυάρχων καὶ κομισσαρίων διὰ τὰς πρέζας (λείας), τὴν
 » τακτοποίησιν κάθε πολιτικοῦ μας ἐπαγγέλματος, καὶ
 » εἴτι ἄλλο νομίζουσιν ὠφέλιμον καὶ ἀναγκαῖον διὰ τὴν το-
 » πικὴν μας ἀποκατάστασιν, ὑποσχόμενοι καὶ ἡμεῖς νὰ
 » πειθώμεθα ὡς φιλόστοργα τέκνα εἰς ὅ,τι ἤθελον κρίνει
 » εὐλογον, ὑπερβέβαιοι ὅτι μετὰ Θεὸν, διὰ τῆς καλῆς με-
 » ταξύ μας ἀρμονίας, θέλει ἐκπεραιώσωμεν τοῦ σκοποῦ
 » μας τὸ ποθοῦμενον»· τῇ 21 Ἀπριλίου 1821 (α).

Ταυτοχρόνως δὲ συνέταξαν καὶ τὸν ἐξῆς κανονισμὸν ἐπίσης παρὰ πάντων ὑπογραφέντα, δι' οὗ ὠρίσθησαν τὰ περὶ διανομῆς τῶν λειῶν, περὶ ἐξόδου τῶν καταδρομικῶν πλοίων καὶ περὶ περιθάλψεως καὶ ἀμοιβῆς τῶν ἐν πολέμῳ παθόντων, ὧδέ πως· «Διάταξις περὶ διανομῆς τῶν λειῶν».

Α΄. Ἡ διανομὴ τῶν θαλασσιῶν λειῶν θέλει γίνεσθαι ὡς ἀκολούθως· Τὸ ἐν τρίτον ἐκ τούτων θέλει μερίζεσθαι εἰς τὰ διαμαχόμενα πλοῖα, τὸ ἕτερον τρίτον εἰς τοὺς ναύτας, καὶ τὸ διαμένον ἐν τρίτον θέλει ἀποταμιεύεσθαι εἰς τὸ κοινὸν τῆς πολιτείας· τὰ δὲ λάφυρα ὅπου ἤθελε πορισθῶσιν οἱ ναῦται μας εἰς τὴν πρώτην, κατὰ τοῦ ἐχθροῦ προσβολῆν, ὡσάν ἄρματα, ρούχα καὶ ἄλλα τοιαῦτα μικρὰ πράγματα, μὴ ὑπερβαίνοντα τὴν ποσότητα τῶν 100 γρασιῶν, αὐτὰ ἀναλογοῦν εἰς ἐκεῖνα μόνον τὰ καράβια ὅπου ἤθελον ἐφορμήσει κατὰ τῶν ἐχθρικῶν πλεουμένων.

Β΄. Τὰ πλοῖα ὅπου παραδίδονται χωρὶς πόλεμον, αὐτὰ λογιζονται κοινά, καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν ναυτῶν ἐκεῖνων τῶν

(α) Ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Δήμου Πετσῶν.

καραβίων ὅπου θέλουν κάμει τὴν τοιαύτην λείαν, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνη τὸ παραμικρὸν πρᾶγμα, ἀλλ' ὅλα θέλει εἶναι τῆς κοινότητος.

Γ'. Διὰ νὰ ὑπάρχη εὐταξία καὶ σύμπνοια εἰς ὅλα τὰ καράβια μας ὅπου δουλεύουν τὴν Πατρίδα, ἀπεφασίσαμεν ὡς δίκαιον καὶ νόμιμον, ὅσαι λείαι γίνονται, αὐταὶ νὰ ἦναι κοιναὶ εἰς ὅλα τὰ ἐφωπλισμένα πλοῖα διὰ τὴν μάχην, τὰς πολιορκίας καὶ καταδρομὰς, ἐξαιρούμενα ὅσα μένουν ἀκίνητα εἰς τὸν λιμένα ἢ κανὲν ἄλλο μέρος.

Δ'. Κρίνομεν ὡσαύτως νόμιμον, ὅσα καράβια περιφέρονται διὰ καταδρομὴν, μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς μηνὸς νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα διὰ ν' ἀλλάσσουν τὰ διαβατήριά των, διευθυνόμενα ἐκ νέου, ὅπου τὰ προσδιορίσουν οἱ ἔφοροι, ἂν δὲ καὶ δὲν ἐπιστρέψουν εἰς τὴν αὐτὴν προθεσμίαν ἄνευ λόγου, θέλει λογίζονται οἱ πλοίαρχοι τούτων ὑπεύθυνοι.

Ε'. Ὀφείλουσα ἡ Πατρίς ν' ἀντιβραβεύη τὸν συμπολίτην, ὅστις ἤθελε πάθει μαχόμενος εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο στάδιον, κρίνομεν δίκαιον νὰ ζωοτρέφηται διὰ βίου ἀπὸ τοῦ κοινὸν ταμεῖον, καὶ ἂν θανατωθῇ, νὰ τρέφηται διὰ κοινῶν ἐξόδων ἢ ὀρφανῆ οἰκογενείᾳ του, καταγράφοντες εἰς τὸν κώδικα τῆς Πολιτείας τὸ ὄνομα ἑνὸς ἐκάστου διὰ νὰ μακαρίζηται ἀπὸ τὰς ἐπερχομένας γενεάς, καὶ νὰ τιμῶνται οἱ τούτων ἀπάγονοι.

Σ'. Ἐπειδὴ καὶ ὁμοφώνως οἱ καπεταναῖοι εὖρον εὐλογον νὰ μερίζωνται ἐκ τρίτου μὲ τοὺς ναύτας τῶν τῆς λείας, τῶν ὅσα πλοῖα ἐξέπλευσαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος, οἱ ἴδιοι καπεταναῖοι κρίνουν ὀρθὸν καὶ δίκαιον νὰ δουλεύωσιν οἱ αὐτοὶ ναῦται χωρὶς νέον μισθόν, ἕως νὰ τελειώσουν τὰ δύο μηνιαῖα ὅπου ἐπληρώθησαν, καὶ εἰς τὸ τέλος

αὐτῶν τῶν δύο μηνῶν, τότε ἐπιστρέφοντα ἐδῶ τὰ καράβια νὰ μερίζωνται αἱ λείαι, καὶ νὰ γίνεται δευτέρα σκέψις παρὰ τῶν ἐφόρων διὰ τὴν νέαν ἔξοδον τῶν αὐτῶν καραβίων καὶ περὶ τοῦ τρόπου ὅπου μέλλουν νὰ εὐχαριστήσουσι τοὺς ναύτας των (α).

τῇ 22 Ἀπριλίου 1821. (ἔπονται αἱ ὑπογραφαί.)

Ἄμα ἐκραγείσῃ καὶ ἐν Ὑδρᾷ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐλθὼν ὁ διδάσκαλος Νεόφυτος Βάμβας εἰς Ὑδραν καὶ Σπέτσας, προέτρεψε τοὺς προκρίτους νὰ ἀποστείλωσι ναυτικὴν δύναμιν εἰς Χίον, ἵνα ἐπαναστατήσωσι καὶ τὴν νῆσον ταύτην· οἱ δὲ Πρόκριτοι τῶν δύο νήσων προθύμως ἀπεδέχθησαν τὰς προτάσεις τοῦ Βάμβα, πιστεύοντες ὅτι, ἐλευθερομένης τῆς Χίου, ἤθελον ἔχει τὴν περὶ συντηρήσεως τοῦ στόλου χρηματικὴν συνδρομὴν καὶ τῶν πλουσίων Χίων. Παραιτήσαντες δὲ προσωρινῶς τὸ σχέδιον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἶχον κάμει, τοῦ νὰ πέμψωσιν ἀπὸ κοινοῦ ναυτικὴν δύναμιν πρὸς ἄλωσιν τῆς σταθμευούσης ἐν τῷ λημένι Συβότῳ (Μούρτου) τῆς Ἠπείρου, τουρκικῆς μοίρας, συγχειμένης ἐκ μιᾶς φεργάτας, δύο κορβετῶν καὶ τριῶν βρικίων, εἰς ὃ σχέδιον εἶχον μάλιστα προσκληθῆ νὰ λάβωσι μέρος καὶ οἱ Ψαριανοί, ἀπεφάσισαν καὶ ἀπέστειλαν κατὰ τὴν Χίον, ἑπτὰ μὲν πλοῖα ἐκ Σπετσῶν (6), τὰ τῶν Γκίκα Τσοῦπα, Ἰω. Α.

(α) Ἀρ. Δημ. Σπετσῶν — Ὁρα καὶ Συνοπτ. Ἱστορ. Π. Σουλ. Ὀμπρίδου.

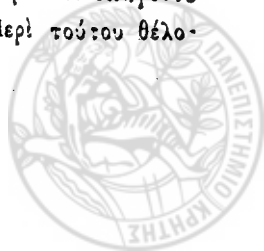
(6) Ὁ ἀοίδιμος Βάμβας δὲν ἐζήτησε πολλὰ πλοῖα, λέγων μάλιστα ὅτι ἀρκεῖ ὀλίγων πλοίων ἢ ἐμφάνισις νὰ ἐπαναστατήσῃ τὴν Χίον. Μὴ λησμονήσωμεν δὲ, ὅτι αἱ Σπέτσαι εἶχον ἤδη ἀποστείλει, ὡς ἐβρέθη, ἄλλα ἐκτὸς πλοῖα κατὰ Ναυπλίου καὶ τέσσαρα κατὰ Μονεμβασιᾶς.

Κυριακοῦ, Θεοδ. Ἰ. Μέξη, Ἰω. Γ. Κούτση, Δ. Ν. Σκλιᾶ, Ἰω. Σάντου καὶ Ἀργ. Στεμιτσιώτου, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Γίκα Τσούπα καὶ Ἰω. Κυριακοῦ, ἔνδεκα δὲ ἡ δεκατέσσαρα (α) ἐξ Ὑδρας ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἰακ. Τομπάζη (β).

(α) Ὁ Γόρδων, Ἑλλην. Ἱστορ. Βιβλ. Α΄, σελ. 186, ὀρίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐξ Ὑδρας πλοίων εἰς ἔνδεκα, ὃ δὲ Ἀντ. Α. Μιαούλης (Συνοπτ. Ἱστ. Τ. Α΄, σελ. 12) ἀπριθμεῖ αὐτὰ εἰς δεκατέσσαρα. Ἄγνοοῦμεν τίς τῶν δύο εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ’ ἐπειδὴ ὁ Μιαούλης ἐν γνώσει παραμῶρφώνει τὴν ἀλήθειαν, λέγων, ὅτι αἱ μοῖραι τῶν Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν ἀνεγνώρισαν καὶ ὡς ἴδιον ναύαρχον τὸν τῆς Ὑδρας, δυσκολευόμεθα νὰ τὸν πιστεύσωμεν καὶ εἰς τὴν ἀπριθμῆσιν τῶν πλοίων.

(β) Εἰς τὴν ἐσφαλμένην μαρτυρίαν τοῦ Ἀντ. Μιαούλη στηριχθεὶς καὶ ὁ Σ. Τρικούπης, Τ. Α΄, Κεφ. Γ΄, σελ. 186, λέγει » ἡ ναυαρχία καὶ τῶν πλοίων τῶν δύο ἄλλων νήσων ἐδόθη εἰς τὸν Τομπάζην. » Μήπως εἶχον ἀποθάνει ὅλοι οἱ Πρόκριτοι καὶ πλοῖαρχοι τῶν Σπετσῶν, ὅτε ἔγραψεν ὁ Σ. Τρικούπης, ὥστε νὰ στηριχθῆ ἀνεξετάστως εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀντ. Μιαούλη; Μήπως καὶ αὐτὸς ὁ ὄρκος τοῦ Τομπάζη, ἀναδεχομένου τὴν ναυαρχίαν μόνων τῶν πλοίων τῆς πατρίδος του, δὲν καταψεύδει τὸν Ἀντ. Μιαούλην; Τίς ἠγνοεῖ ἐν Σπέτσαις ὅτι, ἔνεκα τῶν διαιρέσεων μετὰξὺ Μέξη καὶ Μποτασαίων, διωρίσθησαν τότε δύο ἀντι ἑνὸς ναυάρχου; Τίς ἐπισκεφθεὶς τὰς Σπέτσας καὶ γνωρίσας καὶ νῦν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Σπετσιώτα, δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἤθελον ποτὲ ἀνεχθῆ, ὡς ἀρχηγόν των, οἰονδήποτε Ὑδραῖον; Καὶ ὅμως, ἐρειδόμενοι εἰς τὴν γνώμην τοῦ Σ. Τρικούπη καὶ οἱ κατόπιν αὐτοῦ γράψαντες, παρεδέχθησαν, ὡς ἀναντίβρῆτον, ὅτι αἱ μοῖραι τῶν Σπετσιωτῶν καὶ Ψαριανῶν ὑπήγοντο εἰς τοὺς κατὰ καιρὸν ναύαρχους τῆς Ὑδρας! Περί τούτου θέλομεν ἐπανέλθει.

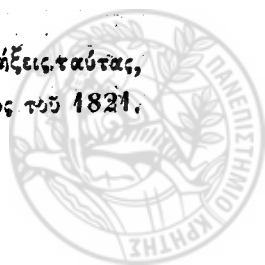

Ἡ μοῖρα τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων, ἐκπλεύσασα τὴν 22 Ἀπριλίου, ἦλθεν ἔμπροσθεν τῆς Ὑδρας καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς ὑδραϊκῆς· συνεξέπλευσαν δ' ἀμφότεραι τὴν ἐπιούσαν καὶ διευθύνθησαν πρὸς τὰ Ψαρά, ὅπως συμπαραλάβωσι καὶ τὴν μοῖραν τῶν Ψαριανῶν, καὶ ἐνεργήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Χίου, συνεννοούμενοι προηγουμένως μετὰ τῶν Προκρίτων Χίου. Αὐθημερόν αἱ δύο ἠνωμέναι μοῖραι ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον Τῆνον καὶ ἐδημοσίευσαν, κατὰ πρῶτον, ἐν ὀνόματι τῶν Προκρίτων τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων, τὰς ἐξῆς ἐπαναστατικὰς προκηρύξεις πρὸς τοὺς Αἰγαιοπελαγίτας :

Προκήρυγμα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου (α).

» Φίλοι ὁμογενεῖς, προσετῶτες τῶν Ἑλληνικῶν νήσων
 » καὶ παραλίων καὶ λοιποὶ κάτοικοι αὐτῶν. Ὁμογενεῖς !
 » οἱ προστεύοντες τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ ὅλοι οἱ κά-
 » τοικοὶ αὐτῶν, ὁ πόλεμος τὸν ὁποῖον κάμνομεν κατὰ τῶν
 » ἀσεβῶν τυράννων, δὲν εἶναι κλέπτικος, ἀλλ' ὅλου τοῦ
 » ἔθνους μας, ἀποφασισμένος θεόθεν καὶ ὠργανισμένος
 » ἀπὸ μεγάλους ἀνδράς. Ζητοῦμεν τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ
 » γένους μας καὶ δι' αὐτὴν συνεισφέρομεν ὅλοι καὶ ὄπλα
 » καὶ πλοῖα καὶ σώματα· πρέπει λοιπὸν νὰ προσέχωμεν
 » εἰς ὅλα μας τὰ κινήματα, νὰ ἔχωμεν ἐνωμένην τὴν ἀν-
 » δρίαν μὲ τὴν τιμὴν, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τοὺς ἀλη-
 » θεῖς φίλους τῆς ἐλευθερίας, νὰ μὴν ἐνοχλώμεν τοὺς ὁμο-
 » πιστοὺς καὶ ὁμογενεῖς μας, ἐξ ἐναντίας μάλιστα πρέπει

(α) Μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας ἡμῶν τὰς προκηρύξεις ταύτας, ὡς ἱερὰ κειμήλια τῆς μεγάλης Ἑλλ. ἐπ.ναστάσεως τοῦ 1821.

» νὰ βοηθῶμεν τὴν ὑπὲρ τοῦ γένους ἀγαθὴν προθυμίαν
 » τῶν ὁμοίως πρέπει νὰ σέβεσθε καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων
 » τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ὑπηκόους. Ἡμεῖς δὲν πολεμοῦμεν
 » παρὰ μόνον τοὺς τυράννους μας Ὀθωμανοὺς, τὰς δὲ ἄλ-
 » λας Δυνάμεις σεβόμεθα καὶ τιμῶμεν. Προσέχετε λοιπὸν,
 » ἀδελφοί, νὰ μὴ πειράξῃ κανεὶς οὔτε ἄνδρα ὁμογενῆ, οὔτε
 » πλοῖον ἑλληνικόν, ἀλλὰ νὰ φέρεσθε ὅλοι πρὸς ἀλλήλους
 » μὲ ἀγάπην καὶ φιλανθρωπίαν, κατὰ δὲ τῶν τυράννων μὲ
 » ἀμετάτρεπτον ἐνθουσιασμόν. Ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ
 » πειράξῃ ἀδίκως καὶ ληστρικῶς πλοῖον ἑλληνικόν, ἢ ἄν-
 » δρα Χριστιανόν, ἢ ἄλλης δυνάμεως οὐδετέρας, ὁ τοιοῦ-
 » τος θέλει κρίνεται ἐχθρὸς τοῦ γένους, καὶ ὡς τοιοῦτος
 » θέλει κατατρέχεται. Ὑγιαίνετε εὐτυχοῦντες ἐν ἀδελφικῇ
 » ἀγάπῃ καὶ ὁμοιοῖα κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ.»

Τῇ 18 Ἀπριλίου 1821. Ἐξεδόθη ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν
 στόλον συναινέσει τῶν τριῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ
 Ψαρῶν.

Καὶ ἕτερον.

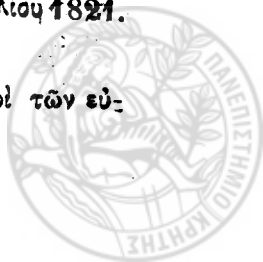
» Γενναῖοι ἀδελφοί, φιλελεύθεροι Ἕλλητες, ἔφθασε τὸ
 » τέλος τῶν στεναγμῶν σας διὰ τὰς ἀδικίας, τὰς ὑβρεις,
 » τὰς ἀτιμίας καὶ τ' ἄλλα ἄπειρα κακὰ ὅπου ἐπάτχετε.
 » Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Εἰς ὅλους
 » ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς ἀμετάτρεπτον ἐνθουσιασμόν τοῦ νὰ
 » ἀποθῶρην τὸν σκληρότατον καὶ ἀφόρητον ζυγὸν τῶν
 » βαρβάρων καὶ ἀσεβῶν τυράννων μας. Χιλιάδες ἀνδρεῖσι
 » ἀδελφοί μας μὲ τὸν ἀρχιστράτηγον πρίγκιπα Ἀλέξαν-
 » δρον Ὑψηλάντην προχωροῦν καὶ καταβαίνουν μὲ γιγαν-
 » τιαῖα βήματα ἀπὸ τὸν Δούναβιν εἰς τὴν Κωνσταντινού-
 » πόλιν, διὰ νὰ καταβάλωσιν ἐκ θεμελίων τὸν τύραννον,
 » ὅπου ἤδη κλονεῖται· ἡ Πελοπόννησος καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάς

» ἐσήκωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας καὶ ὁ Σταυρὸς
 » τῶρα βασιλεύει. Εὐσεβεῖς ἀπόγονοι ἀνδρειοτάτων προγό-
 » νων, κάτοικοι τῶν νήσων καὶ τῆς ξηρᾶς, ὅσοι μένετε ἀ-
 » κόμη εἰς τὸν τυραννικὸν ζυγὸν, σηκωθῆτε, πιάσατε τὰ
 » ὄπλα διὰ τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν, ὅσοι ἔχετε καράβια μι-
 » κρά καὶ μεγάλα, ἀρματώσατέ τα καὶ ἐνωθῆτε μετὸν
 » Ἑλληνικὸν στόλον, ὁποῦ συγχροτεῖται ἀπὸ τὰς ναυτι-
 » κὰς δυνάμεις τῶν Ὑδραίων, Σπετσιωτῶν καὶ Ψαριανῶν,
 » καὶ σὰς ὑπόσχεται τὴν ἐλευθερίαν ὄλου τοῦ Ἀρχιεπελά-
 » γου. Μὴ δειλιάσετε ἀπόγονοι τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμι-
 » στοκλέους, μὴ φανῆτε ἀνάξιοι τῆς ἐλευθερίας σας, ὁ πό-
 » λεμος γίνεται διὰ τὴν Ἥιστιν καὶ τὴν Πατρίδα. Συλλο-
 » γισθῆτε πόσα κακὰ, πόσας τυραννίας ὑπεφέρατε ἀπὸ
 » τοὺς Τούρκους, συλλογισθῆτε πόσα θέλουν κάμει, ἐάν
 » (ὃ μὴ γένοιτο) θριαμβεύσωσι. Δὲν πρέπει νὰ λυπηθῆτε
 » μῆτε χρήματα, μῆτε κορμιά, μῆτε κανὲν ἄλλα πρᾶγμα
 » διὰ νὰ κερδίσητε καὶ ζωὴν καὶ ἐλευθερίαν. Τώρα εἶναι
 » καιρὸς εἰς τὸν ὁποῖον, ὅποιος θέλει νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν
 » του πρέπει νὰ τὴν ἀπωλέσῃ, ὅποιος ἤμπορῶν νὰ συνα-
 » γωνισθῆ καὶ νὰ συντρέξῃ μετ' ὁποῖον τρόπον ἤμπορεῖ, ἤθε-
 » λεν εἶναι ἀδιάφορος εἰς τὸν κοινὸν πόλεμον τοῦ ἔθνους,
 » ὁ ταιαῦτος εἶναι ἔθνοκατάρτατος, βδέλυγμα καὶ ἐξουδέτη-
 » μα λαοῦ. Ἀλλὰ, μὴ γένοιτο, νὰ φανῆ κανεὶς ταιαῦτος·
 » ἀνδρίζεσθε λοιπὸν, ἀδελφοί, σηκωθῆτε ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ
 » καρδίας, πιάσατε τὰ ὄπλα καὶ κατακόψατε τοὺς τυραν-
 » νους, διὰ νὰ λάβητε τὴν ἐλευθερίαν, ἐποῦ ὅλοι κοινῶς
 » ἐπιθυμοῦμεν. »

Διεδόθη μέσον τοῦ Ἑλλ. στόλου τῆ 18 Ἀπριλίου 1821.

Ἐτερον.

» Πανοσιώτατοι Ἱερεῖς καὶ ὀσιώτατοι μοναχοὶ τῶν εὐ-

» σεβῶν καὶ ἁρθοδόξων Χριστιανῶν. Ἡ ποθεινοτάτη πα-
 » τρίς μας, βλέπουσα τὴν γενικὴν κίνησιν τῶν ὁμοπίστων
 » καὶ ὁμογενῶν, εἰς τὸν ν' ἀποσείσουν τὸν ἀσεβῆ καὶ τυραν-
 » νικὸν ζυγὸν, ἐκινήθη καὶ αὐτὴ μὲ ὄλας τῆς τὰς δυνάμεις.
 » Ὑψωσε μὲ ἱεράν καὶ δημόσιον τελετὴν τὴν πανευφρόσυ-
 » νον σημαίαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους τῶν εὐσεβῶν καὶ
 » ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, καὶ προσκαλεῖ μετὰ τῆς κοινῆς
 » πατρίδος ὄλους εἰς τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἱερόν πόλεμον. Ἄν-
 » δρες θεοὶ, μεσίται Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, γενῆτε τώρα συ-
 » νελευθερωταί, ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ οὐρανίου Βα-
 » σιλέως, καὶ τὰ ἐπίγεια ὄπλα ὁμοῦ κατὰ τῶν βλασφη-
 » μούντων τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ Ὑψίστου, κατὰ τῶν βε-
 » βηλούντων τοὺς θεοὺς του ναοῦς, κατὰ τῶν ἀρπακτῆρων
 » τοῦ θρόνου, τὸν ὅποιον ἔστησεν ὁ μέγας καὶ εὐσεβέστα-
 » τος αὐτοκράτωρ τῶν Χριστιανῶν Κωνσταντῖνος, κατὰ
 » τῶν ἀσεβεστάτων καὶ τυραννικωτάτων Ὀθωμανῶν αἱ χεῖ-
 » ρές σας, αἱ εὐλογοῦσαι τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς, ἃς
 » λάβωσι τώρα μάχαιραν καὶ πῦρ κατὰ τῶν τυραννούντων
 » τοὺς ὀρθοδόξους. Μιμηθῆτε τὸν Μωϋσῆν, τὸν καταβα-
 » λόντα τὴν Αἴγυπτον, τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, τὸν κατα-
 » πολεμήσαντα τοὺς Ἀμαλικήτας, τὸν θεσβίτην Ἥλιαν,
 » τὸν ἐν στόματι μαχαίρας ἐξαφανίσαντα τοὺς ἱερεῖς τῆς
 » αἰσχύνης. Ἐγέρθητε Χριστιανοὶ ἥρωες, ὁ Κύριος τῶν
 » Δυνάμεων εἶναι μεθ' ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γέ-
 » νους· ὁ ἀγὼν ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς Πίστεως, μάχεσθε, εὐ-
 » λογεῖτε, ἐνθαρρύνεσθε, κανεῖς ἃς μὴ μείνη ἀργός εἰς τὸν
 » ἱερόν τοῦτον πόλεμον. Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς εἰδοποιῆ-
 » τε περὶ τῶν νικητικῶν προόδων σας.»

Ἐξεδόθη ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν στόλον, συναίνεσει τῶν

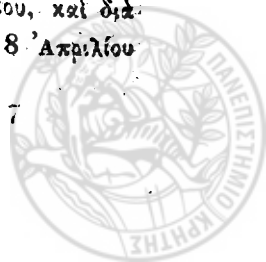

προύχοντων τῶν τριῶν νήσων Ἰδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν. Τῇ 18 Ἀπριλίου 1821 (α).

Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Τήνου, ἐκτός τινων Γραικολατίνων, δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, εἰχον ὑψώσει τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Ταῦτοχρόνως δὲ ἡ φωνὴ τῆς ἐλευθερίας ἀντήχησε γενικευθεῖσα εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου· μόνοι ἐκώφευσαν εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, οἱ ἐν ταῖς νήσοις Σύρω, Νάξω, Τήνῳ καὶ Θήρᾳ πρεσβεύοντες τὸ δυτικὸν δόγμα, πολλοὶ τῶν ὁποίων, καὶ μάλιστα ἐν Σύρῳ, ἐφάνησαν τότε πρὸς τοὺς ἀδελφούς των Ἕλληνας ἐχθρικώτεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν, προδίδοντες ἰσῶς καὶ δολιεσόμενοι αὐτοὺς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος, χρήσιμοι δὲ γινόμενοι εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἡμισελήνου.

Εἰς Τήνον εἶχε προηγηθῆ τὸ Σπετσιωτικὸν πλοῖον ὁ Διομήδης τοῦ πλαιάρχου Ἀργυρίου Στεμιτζιώτου, ἵνα παραλάβῃ ἐκεῖθεν ναύτας τινάς διὰ τὰ πλοῖα καὶ ὀπλοφόρους διὰ τὴν Πελοπόννησον, κατὰ προηγουμένην συνενόησιν τῶν κοινοτήτων Σπετσῶν καὶ Τήνου, διότι οἱ Τήνιοι ἔγραφον πρὸς τοὺς Σπετσιώτας περὶ τούτων, ὡς ἐφείξῃς : «... Τοὺς ἔχομεν δὲ καλὰ ἐνθουσιασμένους τόσον » ἐδῶ, καθὼς καὶ εἰς Μύκωνον, καὶ εἶναι ἔτοιμοι ὑπὲρ » τοὺς πετραχοσίους ναύτας, καὶ τῆς ξηρᾶς ὅσους ἀγα- » πᾶτε διὰ νὰ ἐβγάλωμεν εἰς Μωρέαν, φθάνει μόνον νὰ

(α) Ὅρα τὰς προκηρύξεις ταύτας καὶ ἐν τῇ Συνόπτ. Ἱστορ. Π. Ὀμπριάου. Συνέταξε δὲ αὐτὰς ὁ αἰδιδμος Βάρδας, ἵνα τὰς διανείμῃ ὁ Ἕλλην. στόλος καθ' ὅλας τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, καὶ διὰ τοῦτο φέρουσιν ἅπασαι τὴν αὐτὴν χρονολογίαν τῆς 18 Ἀπριλίου 1821.

» στείλετε οί ἀδελφοί τῶν Σπετωῶν ἐν καράβι με τήν
 » σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, καί ὀλίγα χρήματα διὰ νά δώ-
 » σωμεν εἰς τόν καθένα, ὡς πεντήκοντα (α), διὰ νά ἀφή-
 » σουν εἰς τὰ ὀσπήτιά των, καί οὕτως εἶναι ἔτοιμοι νά
 » δουλεύσουν τήν Πατρίδα με τὰ ἄρματά των . . . (β)»

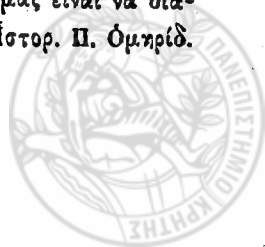
Ο Στεμιτσιώτης λοιπόν, εὐρών ἐκεῖ αὐστριακὴν τινα γο-
 λέτταν, φέρουσιν εἰς Σμύρνην ἐπιβάτας Ὀθωμανούς, ἐπη-
 ρεν ἀπὸ τῆς γολέττας βιαίως τοὺς ἐπιβάτας. Ἄμα δ' ἐμ-
 φανισθέντος τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, ὁ ἐν Τήνῳ αὐστρια-
 κὸς ὑποπρόξενος παρεπονέθη περὶ τῆς πράξεως ταύτης,
 ὡς προσβαλούσης τὴν σημαίαν του, εἰς τοὺς ἀρχηγούς
 τῶν μοιρῶν, οὗτοι δὲ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ ὑποπροξέ-
 νου, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἀπέδωκαν εἰς τὴν διάθεσιν αὐ-
 τοῦ, τὸν Στεμιτσιώτην, εἶπον, ὅτι ἀποπέμπουσιν εἰς Σπέ-
 τσας, λόγῳ ποινῆς αὐτοῦ (γ).

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ στόλος ἅπας σκοπὸν εἶχεν ὀλίγας μόνον
 ὥρας νά διαμείνῃ ἐν Τήνῳ, ἔνεκα τῆς ἀνωτέρω αἰτίας,
 ἥτις εὐκόλως ἐξωμαλύνθη, συμβάν τι λίαν δυσάρεστον
 συνέβη μεταξὺ τῶν πληρωμάτων ἐνίων πλοίων τῆς ὕδραϊ-
 κῆς μοίρας καὶ τῶν Τηνίων, ὅπερ ὀλίγου ἐδέησε, καὶ τὸ
 ἔργον τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Τηνίων νά καταστρέψῃ, καὶ
 αἷμα Ἑλληνικὸν νά χυθῇ. Ὑδραῖός τις ναύτης ἐκ τοῦ
 πλοίου τοῦ Πινότση, ἐφονεύθη ὑπὸ τινῶν Τηνίων διὰ λό-

(α) Γρόσια ἐννοοῦνται ἐνταῦθα.

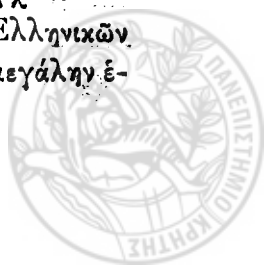
(β) Ἀρχ. Δημ. Σπετσ. εἰς ἀλληλογραφ. Αἰγαίοπελαγιδῶν.

(γ) Ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετωῶν
 ἔγραφον εἰς τὴν μοῖραν των «Βάσιμος σκοπὸς μας εἶναι νά δια-
 φυλάξωμεν τὰ δίκαια τῶν ἐθνῶν.» (Συνοπτ. Ἱστορ. Π. Ὀμηρίδ.
 ἀρ. ἐπιστ. Γ.)

γους σκανδαλώδεις. Ἐρεθισθέντα ἐκ τοῦ συμβεβηκότος τούτου τὰ ὑδραϊκὰ πληρώματα, ἔπραξαν πρὸς ἐκδίκησιν ἀταξίας τινὰς ἐν τῇ πόλει, ἐζήτουν δὲ καὶ τοὺς φονεῖς ἐπιμόνως· ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐκρύβησαν καὶ δὲν παρεδόθησαν ὑπὸ τῶν Τηνίων, οἱ δὲ πλοίαρχοι Πινότσης καὶ Σαχτούρης, ἐνδίδοντες, ἀκουσίως ἴσως, εἰς τῶν ἐξαγριωθέντων πληρωμάτων αὐτῶν τὴν ὀρμὴν, τὴν ὁποίαν ἠδυνάτουσαν νὰ περιστείλωσιν, ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσιν ἐκ τῶν πλοίων κατὰ τῆς πόλεως, ἀπειθοῦντες εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Τομπάζη. Οἱ Τήνιοι, παροργισθέντες μεγάλως διὰ τὸ ἀνέλπιστον τοῦτο κίνημα, ἤρχισαν μετανοοῦντες διὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ λίαν πικρῶς κατ' αὐτῆς νὰ ἐκφράζονται. Τὸ πρᾶγμα κατέστη τῶντι σπουδαῖον, καὶ ἵνα μὴ λάβῃ ἔτι σπουδαιότερον χαρακτῆρα, οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Σπετσιωτικῆς μοίρας, ἧτις ἔμενον ὅλως ἀμέτοχος τοῦ δράματος τούτου, ἐμεσολάβησαν πρὸς κατάπαυσιν τῆς σκηνῆς ταύτης χάριν τῶν γενικῶν συμφερόντων, εἰς τε τὸν Τομπάζην καὶ τοὺς Ὑδραῖους πλοίαρχους, καὶ εἰς τοὺς Τηνίους Προκρίτους, καὶ ἐκεῖνον μὲν ἔπεισαν ν' ἀπομακρυνθῆ τῆς Τήνου μετὰ τῆς μοίρας του, ὅπερ καὶ ἀμέσως ἐγένετο, μόνου τοῦ Πινότση μείναντος μετὰ τοῦ μεσολαβοῦντος εἰδικώτερον εἰς τὴν συμφιλίωσιν Ἰωάννου Α. Κυριακοῦ, τοὺς δὲ Τηνίους, νὰ δώσωσιν ἐγγράφον ὑπόσχεσιν, ὅτι ἀποζημιωθήσεται χρηματικῶς ἡ χῆρα τοῦ φονευθέντος ναύτου, καὶ καθησύχασαν οὕτω τὰ πράγματα, ἐννοησάντων καὶ τῶν Τηνίων, ὅτι τὸ ἄτοπον τοῦτο κίνημα ἦτον ἀποτέλεσμα τῆς ἐξάψεως τῶν πληρωμάτων, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς θελήσεως τῶν Ὑδραίων πλοίαρχων.

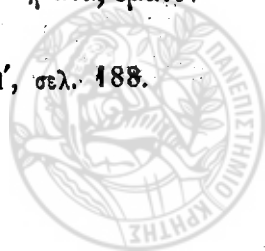
Ἐν Τήνῳ ἔμαθον τὰ πληρώματα τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὴν μεγάλην ἐ-

βδομάδα γενομένην ἀδικον ἀπαγχόνισιν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου, καὶ ἐξηγριώθησαν σφόδρα κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν· ὁ δὲ Τομπάζης, ἀναχωρήσας ἐκ Τήνου μετὰ τῶν ὑδραϊκῶν πλοίων, ἔφθασε τὴν 24 Ἀπριλίου εἰς Ψαρᾶ, ὅθεν, ὡς ἀπὸ κέντρου, ἐμελλόν νὰ ἐνεργηθῶσι τὰ περὶ ἐπαναστάσεως τῆς Χίου προσχεδιασμένα. Ἀλλ' ἐνεκρίθη νὰ καταπλεύσωσι τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα εἰς λιμένα τινὰ τῆς Χίου, τοῦ Πασᾶ ἢ βρύσις καλούμενον, καὶ ἐκεῖθεν νὰ δυνηθῶσι καὶ μετὰ τῶν Χίων Προκρίτων νὰ συννενοθῶσιν εὐκολώτερον, καὶ τὰ ἐκεῖ πλησίον μαχιμώτερα χωρία τῆς Χίου νὰ ἐπαναστατήσωσιν, ὅπως ἡ προσβολὴ γίνῃ συγχρόνως κατὰ τῶν ἐν Χίῳ Ὀθωμανῶν, διὰ ξηρᾶς μὲν ὑπὸ τῶν ἐντοπίων χωρικῶν, διὰ θαλάσσης δὲ ὑπὸ τῶν πλοίων. Ἀλλ' ἐνῶ ἐπρόκειτο γὰρ ἐκτελεσθῆ τὸ σχέδιον δι' ὅλης τῆς δυνατῆς μυστικότητος, ὁ Ὑδραῖος Λαλεχός, πλεύσας εἰς τὸ μεταξὺ Χίου καὶ Τσεσμέ στενόν, ἀπαντᾷ τουρκικὰ τινὰ πλοῖα, εἰς Χίον διευθυνόμενα, συλλαμβάνει ἓνα ἐξ αὐτῶν, ὑψωμένην ἔχων τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ βυθίζει ἄλλο πλοῖαριον ἔμπροσθεν τοῦ φρουρίου τῆς Χίου· καὶ ἕτερα δὲ πλοῖα Ψαριανὰ συλλαβόντα ἄλλο τουρκικὸν πλοῖον, περὶ τὴν Χίον, φέρον ἐπιβάτας καὶ προσκυνητὰς Ὀθωμανοὺς, τὸ μὲν πλοῖον ἐκράτησαν, τοὺς δ' ἐπιβάτας ἀπεβίβασαν ὅλους σχεδὸν ἀβλαβεῖς εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (α).

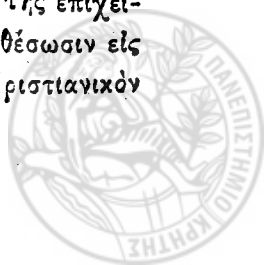
Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα, ἀνανήψαντες πλέον οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὸν λήθαργον τῆς ἀναισθησίας, ἐν ἧ ὑπέπετον τὰς προηγηθείσας ἐχθροπραξίας τῶν Ψαριανῶν καὶ λοιπῶν Ἑλληνικῶν πλοίων, ὡς πειρατικὰ πραξικοπήματα, ἔμαθον

(α) Ἴδε καὶ Ἱστορ. Σ. Τρικούπ. Τ. Α΄, Κεφ. Ι΄, σελ. 188.

τέλος τὰ περί τῆς γενικῆς τῶν Ἑλλήνων ἐπαναστάσεως. Λαβόντες δὲ μεγάλας ὑπονοίας περί προϋπαρχούσης συν-ενοήσεως τῶν Χίων μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν, προσεκέλεσαν, ὑπόυλως καὶ δολίως, ἐντὸς τοῦ φρουρίου, πολλοὺς τῶν ἐγκριτοτέρων Χίων, ἐν οἷς καὶ τὸν ἐνάρετον καὶ πε-παιδευμένον Ἀρχιερέα τῆς νήσου Πλάτωτα, καὶ κλείσαντες αὐτοὺς ἐντὸς τοῦ θαλασσίου φρουρίου, τοὺς ἐφύλαττον ὡς ὁμήρους.

Οἱ ναύαρχοι Ὑδρας καὶ Ψαρῶν, ἀγνοοῦντες τὰ ἐν Χίῳ γενόμενα, ἀπέπλευσαν ἐκ Ψαρῶν, διευθυνόμενοι πρὸς τὴν Χίον, καὶ πλησίον αὐτῆς ὄντες, ἐρχομένης ἤδη ἐκ Τήνου καὶ τῆς Σπετιοιωτικῆς μοίρας, ἔμαθον παρὰ τοῦ ἐτέρου τῶν ναυάρχων αὐτῆς Ἰωάννου Κυριακοῦ, αὐτόπτην γενομένου, τὰ τῆς πράξεως τοῦ Λαλεχοῦ· οἱ ναύαρχοι, καίτοι εἰς ἄκρον λυπηθέντες ἐπὶ τοῖς ἀναγγελθείαι, δὲν ἀπέβαλον ὁμως τὰς ἐλπίδας των περί τῆς Χίου, ἀλλὰ προσορμισθέντες εἰς τὸν εἰρημένον λιμένα τοῦ Πασᾶ ἢ Βρούσις, διέσπειραν ἐκεῖθεν καθ' ἅπασαν τὴν νήσον καὶ τὰ χωρία αὐτῆς τὰς ἐπαναστατικὰς προκηρύξεις των. Ἄλλ' οἱ Χιοί, ὄντες πάντῃ ἀνέτοιμοι πρὸς πόλεμον, καὶ φειδόμενοι τῆς ζωῆς τῶν παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἐντὸς τοῦ φρουρίου κλεισθέντων ἐγκρίτων συμπολιτῶν αὐτῶν, οὐχὶ μόνον δὲν ἀνταπεκρίθησαν ἀναλόγως τοῦ ἐλπιζομένου ζήλου των, ἀλλὰ, πέμψαντες μάλιστα τρεῖς ἐκ τῶν προκρίτων αὐτῶν, παρεκάλουν τοὺς ναυάρχους ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἐκεῖθεν, ἐὰν ἤθελον τὴν σωτηρίαν τῶν Χίων, καὶ ὑπέσχοντο ὅτι ἤθελον δράξει τῶν ὀπλων εἰς ἄλλην εὐνοϊκωτέραν περίστασιν. Οἱ ναύαρχοι, ἀπελπισθέντες τότε περί τῆς ἐπιχειρήσεώς των, ἀπεσύρθησαν τῆς Χίου, ἵνα μὴ ἐκθέσωσιν εἰς τὴν θηριώδη ἐκδίκησιν τῶν Τούρκων λαὸν Χριστιανικόν

ἀοπλον, τοσοῦτον ἐπίφθονον εἰς τὰ ὄμματα τῶν Τούρκων διὰ τὰ μεγάλα πλοῦτη του.

Ἡ μέχρι τοῦδε κακὴ τῶν πραγμάτων ἔκβασις, ὁ φόβος, ὃν εἶχον οἱ ναύαρχοι μήπως δοθῶσί πως ἐκ μέρους τοῦ στόλου μεγαλύτεραι ἀφορμαὶ εἰς τοὺς Τούρκους, ὥστε ἐρεθιζόμενοι νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν ἡσύχων καὶ ἀόπλων Χριστιανῶν καὶ χύσωσιν αἷμα Ἑλληνικὸν ἀθῶον· ἔτι δὲ καὶ ἡ ταυτοχρόνως ἐμπεσοῦσα εἰς τὰ πληρώματα τοῦ στόλου μεγάλη διχόνοια, ἔνεκα πλουσίας τινὸς λείας, συνισταμένης ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον Σέχ-ούλ-Ισλάμην τῶν Ὀθωμανῶν (α), (τὸν ὁποῖον μετὰ τῆς οἰκογενείας του παρραυτικά ἐθανάτωσαν, πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀπαγχονισθέντος Πατριάρχου Γρηγορίου) καὶ ἀπὸ πολῦτιμα δῶρα πεμπόμενα, ὡς ἐφημίσθη, παρὰ τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μεχμέτ-Ἀλῆν, τὴν ὁποίαν συνέλαβον ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ τὰ κανονοβολήσαντα τὴν Τῆνον δύο ὑδραϊκὰ πλοῖα τοῦ Πινότση καὶ Γ. Σαχτούρη, τὰ ὁποῖα καὶ διανείμαντα αὐτὴν μεταξὺ των, ἤρνοῦντο νὰ δώσωσι μερίδιον καὶ εἰς τὰ πληρώματα τῶν λοιπῶν πλοίων, ἐματαιώσαν δυστυχῶς τὰς διὰ τοσοῦτων θυσιῶν περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Χίου ἀγαθὰς ἐλπίδας τῶν Ἑλλήνων. Πλὴν εἰς οὐδὲν ὠφέλησε τοὺς Χίους ἡ οὐδετερότης των αὕτη, διότι ἔκτοτε οἱ σκληροτράχηλοι Τούρκοι, αἷμα διψῶντες χριστιανικὸν καὶ λάφυρα, ἐκακοποιοῦν παντοίως τρόποις, καὶ ἐφόνευον ἀναιτίως τοὺς φιλησύχους ὑπηκό-

(α) Λέγεται ὅτι ὁ αἰχμαλωτισθεὶς Ὀθωμανὸς κληρικὸς δὲν ἦτον ὁ Σέχ-ούλ-Ισλάμη· ἀλλὰ διεδόθη τοῦτο εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πληρώματα πρὸς ἰκκανοποίησιν αὐτῶν διὰ τὴν ἀπαγχόνισιν τοῦ αἰοιδίμου Πατριάρχου.

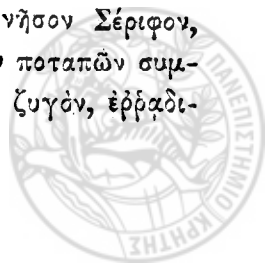

ους των, διὰ νὰ διαρπάσῃ τὰ πλούτη των. Μετὰ δὲ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, αἱ τρεῖς ναυτικάι μοῖραι, ἀφοῦ διέχεον οὐκ ὀλίγον τρόμον καθ' ὅλα τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπέπλευσαν ἐκεῖθεν ἀρχὰς Μαΐου, ὅπως ἐπανεέλθωσιν ἐκάστη εἰς τὰ ἴδια.

Ἄλλ' ἐκ τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων, ὁ Ἴω. Κυριακὸς μετὰ τοῦ Ἴω. Γ. Κούτση, πλεύσαντες εἰς Σάμον καὶ συνεννοηθέντες μετὰ τοῦ Λυκούργου, ἐδημοσίευσαν κάκει τὰς τῶν τριῶν νήσων προκηρύξεις· ἀκολούθως διευθύνθησαν πρὸς τὴν Λέσβον καὶ συλλαβόντες παρ' αὐτὴν τουρκικὸν τι πλοῖον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως προσερχόμενον καὶ φέρον εἰς Χίον προκρίτους τινὰς Χίους ἐπιβάτας, τὸν Παντελεῆν Πλατὺν, τὸν Ἰωάννην Κορέσσην, τὸν Π. Νεγγρόντε καὶ ἄλλους τινὰς, τούτους μὲν ἔσωσαν ἀπὸ τὸν τουρκικὸν πέλεκυν, ἀποβιβάσαντες αὐτοὺς εἰς Ψαρὰ κατ' αἴτησίν των, τὸ δὲ πλοῖον καὶ τὸν Ὀθωμανὸν πλοίαρχον διεύθυναν εἰς Σπέτσας. Ἀκολούθως πλεύσαντες ἀμφοτέροι πρὸς τὰς νήσους Σκύρον καὶ Σκόπελον, ἀφοῦ ἐδημοσίευσαν κάκεισε τὰς αὐτὰς προκηρύξεις τῶν τριῶν νήσων, διευθύνθησαν εἰς Τρίκην (Τρίκερα) καὶ ἐκεῖθεν πλεύσαντες εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον (τοῦ Ζητουνίου), ἀφ' οὗ ἐβύθισαν εἰς τὴν Στηλίδα ἐν μικρὸν πολεμικὸν πλοῖον, ἀνῆκον εἰς τὸν Πασσᾶν τῆς Καρύστου, εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ Παγασσητικοῦ κόλπου (τοῦ Βῶλου), ὅπου προσορμισθέντες εἰς Λεχώνια καὶ συνεννοηθέντες ἐκεῖ μετὰ τῶν Πεῤῥαιδοῦ, Ἀνθίμου Γαζῆ, Γρηγορίου Κωνσταντᾶ, Ἡβου Ῥῆγα καὶ λοιπῶν, τοσοῦτον ἐνεθάρρυναν τοὺς κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη ὄπλαρχηγούς Μπασδέκην καὶ λοιπούς, ὥστε ἔγειναν πρόξενοι νὰ ὑψωθῇ κάκεισε ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας τῆν 8 Μαΐου. Ἄλλ' ὁ μὲν Κούτσης, μεθ' ἑκα-

νάς ἡμέρας, ἐπανῆλθεν εἰς Σπέτσας, ὁ δὲ Ἰωάννης Κυριακός, ἔχων ἐντός τοῦ πλοίου του γραμματέα καί τινα Νικόλαον Γ. Ἰγγλέσην, Κεφαλλῆνα μὲν, ἀλλ' ἀποκατασταθέντα εἰς Θήραν, συντελέσαντα δὲ διὰ τῆς εὐγλωττίας του οὐκ ὀλίγον, χορηγήσας δὲ ἄφθονα πολεμεφόδια πρὸς τοὺς ἐπαναστάτας, καὶ ἀποβιβάσας εἰς τὴν ξηρὰν ἐκ τοῦ πλοίου του καὶ κανόνια, δι' ὧν προσέβαλον οἱ θαλασσινοὶ τὰ μικρὸν φρουρίον τοῦ Βώλου, ὅπερ ἐπολιορκῆσαν οἱ Ἕλληνες, διέμεινεν αὐτόθι, μεχρισοῦ στίφη πολλὰ ἐχθρικῶν στρατευμάτων Τουρκαλθανῶν, καταβάντα ἐκ Λαρίσης διέλυσαν τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου, καὶ τότε ἀποσυρθέντων τῶν διὰ ξηρᾶς Ἑλλήνων, λαβὼν καὶ οὗτος τὰ κανονία του ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια. Εἰς τὸν αὐτὸν κέλπον τοῦ Βώλου ἦλθον καὶ οἱ ἐξ Ὑδρας Ἀναστ. Τσαμαδός καὶ Αἰζ. Παπαμανιώλης μὲ τὰ πλοῖά των καὶ συνετέλεσαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς κατὰ τοῦ φρουρίου Βώλου προσβολὰς, ἀποβιβάσαντες καὶ κανόνια ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν πρὸ τοῦ Ἰωάννου Κυριακοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν καταγινόμενοι μετὰ ζήλου νὰ συνάξωσιν ὅπως δυνηθῶσιν ὑπὲρ τῶν Κρητῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν εἰς ἀδιάκοπον συνεννόησιν, βοθηεῖας τινὰς, ὅπως ἐπαναστατήσῃ ἐγκαίρως καὶ ἡ μεγάλη ἐκείνη νῆσος, ἀπέστειλαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰς τὰς νήσους Σέριφον καὶ Κύθνον τὸν κληρικὸν Γρηγόριον Καλλονᾶν Κρήτα, ἐφειδιάσαντες αὐτὸν καὶ μὲ προτρεπτικὰς ἐπιστολάς των πρὸς τοὺς Πρόκριτους τῶν νήσων ἐκείνων· ἀλλ' εἰς τὴν νῆσον Σέριφον, τουρκόφρονές τινές εὐχαριστούμενοι χάριν ποταπῶν συμπερόντων, νὰ μένωσιν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, ἐρραδι-

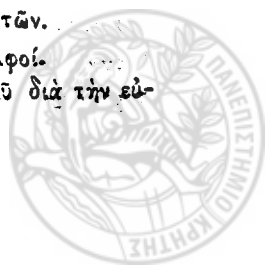
σύργου τὸν λαὸν τῆς νήσου κατ' ἀρχάς, ἵνα μὴ συντρέξῃ εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα· ἀλλ' ἐνεργείᾳ τοῦ Βασιλείου Γρυπάρη, ὑψώθη ἐπὶ τέλους καὶ εἰς τὴν νήσον ἐκείνην περὶ τὰ μέσα Μαΐου ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ τοῦτο εἰδοποιῶν ὁ Γρυπάρης πρὸς τοὺς Σπετσιώτας τῇ 21 τοῦ αὐτοῦ, ἔγραφεν αὐτοῖς τὰ ἑξῆς· « . . . ἐγὼ ὁμῶς κατὰ » τοὺς νόμους καὶ καθὼς οἱ Ἀπόστολοι μᾶς διδάσκουν, » ἐτόλμησα χωρὶς τὴν ἀδείαν σας καὶ ὑψωσα τὴν σημαίαν » τῆς πίστεώς μας διὰ νὰ παρακινήσω τὸν ἀπλοῦν λαὸν » πρὸς βοήθειαν τοῦ γένους, καθὼς καὶ ἐγένεν· ὅθεν πα- » ρακαλῶ, εἴ μὲν καλῶς τὸ ἔπραξα, ἤδη καλῶς, εἰ δέ, » προστάξετέ μας μὲ μίαν σας ἐπιστολήν νὰ στέκεται » ὅπως τὸ εὔρετε εὐλογον, ἐπειδὴ μερικοὶ κακοὶ καὶ συμ- » βοηθοὶ τοῦ τυράννου δυστροποῦν εἰς αὐτό . . . » (α). Ἐννοεῖται ὅτι οἱ Σπετσιῶται ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ ἐπαινέσωσι τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῶν Σεριφίων, τὴν ὁποίαν δὲν ἤργισεν νὰ συμμαρισθῇ, ὡς ἦτον ἐπόμενον, καὶ ὁ λαὸς τῆς παρακειμένης αὐτοῖς Κύθου.

Οὕχ ἦττον, οἱ αὐτοὶ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, κατὰ τὴν λυπούμενοι διὰ τὰς κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἀσυμφωνίας, καὶ ἀεννάως σκεπτόμενοι περὶ ἀποκαταστάσεως κεντρικῆς τινος ἐξουσίας, δυναμένης καὶ τὰς ἀταξίας νὰ περιστείλῃ, καὶ τὰς κατὰ ξηρὰν ἐθνικὰς δυνάμεις εὐστόχως νὰ διευθύνῃ, ἀφορμὴν δὲ περὶ τούτου λαβόντες ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἐν Ἀργεὶ παρευρισκομένου συμπολίτου των Γκίκα Μπόταση, ἔγραφαν ἀμέσως πρὸς τοὺς συναδέλφους των Ὑδραίου (β) προτείναντες αὐτοῖς, ἢ νὰ πέμψωσιν εἰς Σπέ-

(α) Ἀρχ. Δημ. Σπετσ. ἀλληλογρ. Αἰγαιοπελαγιδῶν.

(β) « Φιλογενέστ. Πρόκρ. καὶ ἡμέτεροι ἀδελφοί.

» Ἐπειδὴ καὶ διὰ τὸν ἱερὸν τούτον ἀγῶνα, ὅπου διὰ τὴν εὐ-

τσας, άνευ αναβολής, τέσσαρας εκ τών Προκρίτων αυτών, ή οὔτοι να πέμψωσιν εις Ὑδραν ἴσον αριθμόν, όπως συσχεφθῶσι τὰ χρειώδη περι κεντρικῆς τινος τῆς Πελοποννήσου Διοικήσεως. Οἱ Ὑδραῖοι προθύμως δεχθέντες τὴν πρότασιν τών Σπετσιωτῶν, απέστειλαν εις Σπέτσας μετὰ δύο ἡμέρας Πληρεξουσίους τοὺς Βασίλειον Μπουδούρην, Γεώργιον Κουντουριώτην, Ἰωάννην Ὀρλάνδον καὶ Μανόλην Τουμπάζην (α) προσθέσαντες, ὅτι ἔκριναν

» δαξιμονίαν τῆς κοινῆς μας Πατρίδος ἐπεχειρίσθημεν, ἀπαιτεῖται μετὰ τῆς ἀνδρείας καὶ μεγίστης φρονήσεως πρὸς ἐκπεραλίωσιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ μας, Κεντρικῆ Διοικήσεως, περικλείομεν ἀντίγραφον, τῆς ὁποίας παρὰ τοῦ ἡμετέρου Κ. Γκίκα Μπότση ἐλάβομεν ἐπιστολῆς, ἀφ' ἧς πληροφορηθέντες τὴν λυπηρὰν ἀταξίαν καὶ ἀσυμφωνίαν τών ἐθνικῶν μας εἰς Πελοπ. στρατευμάτων, ἐκρίναμεν εὐλογον, κοινῆ ψήφῳ, νὰ σᾶς προτείνωμεν τὸ νὰ πέμψητε άνευ αναβολῆς ἐνταῦθα τέσσαρας εκ τών Προκρίτων σας, ή αν αγαπάτε, νὰ ἔλθωμεν ἡμεῖς αὐτοῦ διὰ νὰ συσχεφθῶμεν διὰ τὰ χρειώδη περι τινος κεντρικῆς τῆς Πελοποννήσου Διοικήσεως, καὶ ἐὰν συμφέρον νὰ ἀπεράσωμεν εἰς τὸ πλησιέστερον μέρος τοῦ μεγάλου στρατοπέδου διὰ νὰ διοργανίσωμεν πᾶν ὅ,τι ἔνεκα τούτου εἶναι ἀναγκαῖον καὶ συντελεστικόν ».

Ἐκ Σπετσῶν τῇ 22 Ἀπριλίου 1821. (ἀρχ. Δημ. Σπετσῶν, ἴδε καὶ συνοπτ. Ἱστορ. Π. Ὀμηρίδου ἐπιστ. ΙΖ').

(α)

« Φιλογεν. ἀδελφοὶ χαίρετε.

» Κατὰ τὴν αἴτησίν σας ἐξαποστέλλομεν δι' αὐτόθι τοὺς ΚΚ. Β. Μπουδούρην, Γ. Κουντουριώτην, Ἰω. Ὀρλάνδον καὶ Μαν. Τομπάζην, οἱ ὅποιοι ὡς μέλη τοῦ συστήματός μας ἔχουσι πᾶσαν πληρεξουσιότητα νὰ πραγματεύσωσι μεθ' ὑμῶν πᾶσαν ἐπιφελῆ ὑπόθεσιν ποιήσαντες δὲ σκέψιν ἀκριβῆ καὶ περι τών πα-

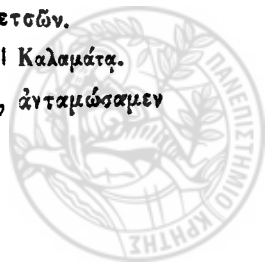
ἀναγκαιοτάτην τὴν ἀποστολὴν ναυτικῆς δυνάμεως ἐκ δέκα πολεμικῶν πλοίων εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἀποστελλομένων ἀνά πέντε πλοίων ἀφ' ἑκάστης νήσου· τὴν δ' ἐπιούσαν τῆς ἐν Σπέτσαις ἀφίξεως τῶν Πληρεξουσίων Ὑδρας, διασχέψεως γενομένης περὶ τοῦ προκειμένου, μεταξὺ τῶν Προκρίτων Σπετσῶν, τῶν πληρεξουσίων Ὑδρας καὶ τῶν ἐν Σπέτσαις τότε παρευρισκομένων Πελοποννησίων προύχόντων Δ. Περρῶκα καὶ Ἰω. Παπαδιαμαντοπούλου, ἐνεκρίθη νὰ γίνῃ προκαταρκτικῶς, κατάλογός τις τῶν δυναμένων νὰ συνεισφέρωσι χρηματικῶς πρὸς σχηματισμὸν Ἐθνικοῦ ταμείου· οὕτως οἱ Πρόκριτοι τῶν νήσων, ἀναλαβόντες ὅλον τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα ἐπὶ τῶν ὤμων των, προσφέρονται πρόθυμοι νὰ προσφέρωσι χρήματα καὶ πρὸς σχηματισμὸν ἔθνικοῦ ταμείου· ἀλλ' οἱ ῥηθέντες Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τὴν αὐτὴν νύκτα εἰς Ζάκυνθον· οἱ δὲ Πρόκριτοι τῶν νήσων ἐμμένοντες εἰς τὸ περὶ συστάσεως Κυβερνήσεως σχέδιόν των, ἔγραψαν πρὸς ἅπαντας τοὺς κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐγκρίτους, περὶ τοῦ προκειμένου (α) πέμψαντες ἐπίτηδες εἰς Σπάρτην τὸν ἐν

» ραλίων τοῦ κόλπου Ναυπάκτου, ἐκρίθη ἀναγκαιοτάτον, ἀγαπη-
 » τοί, τὸ νὰ πέμψωμεν καθεὶς μίαν θαλάσσιον δύναμιν τοῦλά-
 » χιστον ἀπὸ δέκα πολεμικὰ πλοία. Διὸ ἀπὸ μέρους μας ἐδιορί-
 » σαμεν νὰ ἐκπλεύσουν διὰ τὴν αὖριον τὰ πέντε. Διορίσατε οὖν
 » καὶ ὑμεῖς ἄλλα πέντε διὰ νὰ ἀκολουθήσουν ἐνωμένα τὸν δρό-
 » μον αὐτόν. . . . » Ἐξ Ὑδρας τῆ 24 Ἀπριλίου 1821. (ἀρχ.
 Δημ. Σπετσῶν, ἀλληλογραφ. Ὑδρας).

(α) Εὐγεν. καὶ φιλογεν. Πρόκρ. τῆς Ν. Σπετσῶν.

τῆ 8 Μαΐου 1821 Καλαμάτα.

« Εἰς τὰς 6 τοῦ τρέχοντος φθίσαντες ἐνταῦθα, ἀνταμώσαμεν

Σπέτσαις τότε παρευρεθέντα Ἡλίαν Χρυσοσπάθην, ὅπως ἐνεργήσῃ παρὰ τοῖς Προὔχουσι τῆς Πελοποννήσου, πᾶν ὅ,τι πρὸς πραγματοποίησιν τῶν σωτηριωδεσμάτων τούτων μέτρων ἀπητείτο· τῶντι δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐπιθυμίας ἐμφορούμενοι, συνήλθον μετὰ τινὰς ἡμέρας, καὶ οὕτως εἰς μὲν τὰς Καλάμας συνεστήθη ἡ Μεσσηνιακὴ κληθεῖσα Σύγκλητος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πέτρου Μαυρομιχάλη, ἐν δὲ Καλτεζιαῖς, ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὴν 26 Μαΐου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Βρεσθένης Θεοδωρήτου (α). Προσκληθέντες δὲ καὶ οἱ

» τὸν Πετρόμπην Μαυρομιχάλην, καθὼς καὶ μερικοὺς καπετα-
 » ναίους Μανιάτας· δηλαδὴ Καπ. Παναγιώτην Μούρτζινον, καὶ
 » Καπ. Γεώργ. Χριστοδουλάκη, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀνεφέρμεν
 » τὰ ἔνα ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν καλὴν σύστασιν καὶ διόρθωσιν τῆς
 » ἀταξίας τῆς δυστυχοῦς Πελοποννήσου, ὅπου εἶναι ἀπερίγρα-
 » πτος· τοῦτο καὶ οἱ ἴδιοι τὸ γνωρίζουσιν καθὼς καὶ ἡ εὐγενία σας·
 » ἀπεφασίσθη λοιπὸν, νὰ συγκροτηθῇ κοινὴ Συνέλευσις εἰς Ἀσων-
 » τᾶρι, καὶ αὖριον κινουὺν δι' ἐκεῖ, ἔνθα θέλει προβληθῇ εἰς ποῖον
 » μέρος μέλλει νὰ συστήθῃ τὸ Κομιτάτον, εἰς Καστάνιτσαν ἢ
 » Μιστράν. Λοιπὸν ἀδελφοί, ἅς σταλθῶσιν ὑποκείμενα ὅσα κρί-
 » νετε καὶ ἀπὸ τὴν αὐτοῦ Πατρίδα σας εἰς αὐτὸ τὸ ἱερὸν ἔρ-
 » γον, ἵνα κριθῶσι τὰ πλεόν ὠφέλιμα περὶ τῆς δυστυχοῦς Πε-
 » λοποννήσου, ἢ ὁποῖα πάσχει μέγᾳ ἀπὸ τὰς ἀταξίας, καθὼς
 » καὶ ἡ εὐγενία σας τὸ γνωρίζετε. Εὐγενέστατοι, σᾶς ἐπιμαρτύ-
 » ρομαι τὸν Κύριον, ἂν ἀμελήσωμεν τοῦτο τὸ ἱερὸν καὶ φιλάν-
 » θρωπον ἔργον, καθ' ὅλους τοὺς τρόπους κινδυνεύομεν. Τὰ ἴδια
 » ἔργα εἰδοποιούμεν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς Ὑδραίοις, καθὼς καὶ ὁ
 » ἴδιος Πετρόμπης σᾶς γράφει ».

Ἡλίας Χρυσοσπάθης. (Σπετσ. Ἀναρχ. Τ. Α. σελ. 191.)

(α) . . . Σήμερον δὲ κοινὴ γνώμη τῆς συγκροτηθείσης Συνε-

Ψαριανοί νὰ πέμψωσι πληρεξουσίους τῶν εἰς Σπέτσας, ἢ Ὑδραν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ἀπέστειλαν εἰς Σπέτσας τρεῖς ἐκ τῶν Προκρίτων αὐτῶν, τὸν Ἰω. Καλάρη, Ν. Χ. Δ. Κοτσάν, καὶ Ἀναγν. Μοναρχίδην (α).

Ἐν τούτοις ὅσον καθ' ἐκάστην ἐξεφράζοντο ὑπὸ τῶν Προϋχόντων τῆς Πελοποννήσου σπουδαῖοι φόβοι ὅτι ἐχθρικά στρατεύματα ἐμελλον ἐκ τῆς Στρεᾶς Ἑλλάδος νὰ μεταβῶσιν ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὰ δὲ ἐν τούτοις μεσημβρινοῖς παραλίαις τῆς Πελοποννήσου φρούρια Μεθώνη, Κορώνη καὶ Πύλος, καὶ τοὶ παρὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ ξηρᾶς πολιορκούμενα, ἀντεῖχον ὁμῶς, διότι ἀπελάμβανον διὰ θαλάσσης ἐξ ἄλλων μερῶν ἀφθότους τροφὰς καὶ πολεμεφόδια, τοσοῦτον ἢ ἀνάγκη ταχείας ἀποστολῆς πλοίων κατὰ τε τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ κατὰ τὰ Πελοποννησιακὰ φρούρια ἦτο προφανέ-

λεύσεως, ἐκλέχθησαν καὶ ἰδιωρίσθησαν οἱ φιλογενέστατοι Κύριοι Ἅγιος Βρεσθένης Θεοδώρητος, Σωτήριος Χαραλάμπης, Ἄθαν. Κανακάρης, Ἀναγν. Παπαγιαννόπουλος, Θεοχ. Ρέντης καὶ Νικόλ. Πονηρόπουλος διὰ νὰ παρευρίσκωνται μετὰ τοῦ κοινοῦ ἀρχιστρατήγου μας Πετρόμπεη Μυρομιχάλη, καὶ συνιστῶντες ἅπαντες αὐτοὶ τὴν Γερουσίαν τοῦ Δήμου ὅλου τῆς Πελοπον. νὰ διοικῶσιν ἀπάσας τὰς ὑποθέσεις ὅθεν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ἀνταποκρίνεσθαι περὶ παντὸς μετὰ τῆς φιλογενείας τῶν, οἵτινες ἔχουσι καθὲς πληρεξουσιότητα ἐπάνω εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος. . . . ἀπὸ Καλτεζιάς τῆ 26 Μαΐου 1821 — Βρεσθ. Θεοδώρητος καὶ λοιποὶ Προϋχ. τῆς Πελοπον. (ἀρχ. Δήμ. Σπετσ. καὶ συνοπτ. Ἱστορ. Π. Ὀμηρίδ. σελ. XXXIII).

(α) Ὑπόμνημ. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 129.

στάτη καὶ κατεπίγουσα· ἡ Μεσσηνιακὴ Σύγκλητος (α) μετὰ τοῦ Μαυρομιχάλη ἀπέστειλαν ἐπίτηδες εἰς Σπέτσας τοὺς Διονύσιον Κορνήλιον καὶ Σπῦρον Τριγκέταν, καὶ οἱ ἐν

(α) « Εὐγεν. καὶ Γενναίωτ. ἀδελφοὶ τῆς Ν. Σπετσῶν.

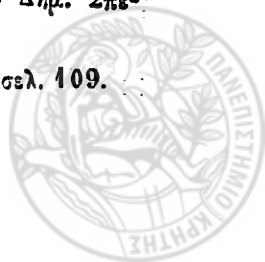
» Δὲν ἐκτεινόμεθα εἰς τὸ νὰ ἐγκωμιάσωμεν τὰ φιλογενῆ φρο-
 » νήματα, τοὺς παμπόλλους ἀγῶνας καὶ ἡρωικὰ διαθήματά σας,
 » τὰ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας του ἔθνους, ὅτι αὐτὰ τὰ πράγ-
 » μatica ἐμπράκτως ἐπιβεβαιουσι καὶ ἡ πρόοδος τῶν ἀνδρείων
 » κατορθωμάτων σας ἀντηχεῖ καθ' ὅλους τοὺς ὀρίζοντας τῆς
 » στεναζούσης Πατρίδος μας Ἑλλάδος, μὲ τὴν συνηγορίαν καὶ
 » ἐγκώμια ὅλων τῶν πεφωτισμένων ἔθνων· καὶ βέβαια ὁποῖοι
 » ἄλλοι ἤθελε καταγραφῶσιν εἰς τὸν αἰώνιον κατάλογον τῆς δό-
 » ξης ἐλευθερωταὶ ἐνταύτῳ καὶ εὐεργέται ὄλου τοῦ ἔθνους εἰμὴ
 » τὰ δνόματα ὑμῶν; Ἴδου ἀδελφοὶ καὶ γενναῖοι ἄνδρες, παντα-
 » χου ἦνοιξε τὸ στάδιον τοῦ Ἰσραῦ ἀγῶνος, καὶ δὲν μένει ἄλλο
 » παρὰ ἡ κοινὴ σύμπνοια, ἡ γενναϊότης καὶ ἡ ἀμοιβαία ἐκάστου
 » τῶν μελῶν δυνατὴ βοήθεια, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἡ θαλάσσιος δύ-
 » ναμις, τὴν ὁποίαν ἡ Πατρίς δὲν περιμένει, εἰμὴ παρ' ὑμῶν τῶν
 » γενναιοτάτων, καὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι δυνάμει τοῦ ἀκα-
 » ταμαχήτου ὄπλου τοῦ τιμίου Σταυροῦ, συγχρόνως καὶ ἐν καιρῷ
 » κινουμένων τῶν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης δυνάμεων, θέλομεν
 » ἀναμφιβόλως καθυποτάξει τοὺς θηριώδεις καὶ ἀπανθρώπους
 » τυράννους μας· εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι οἱ ἐν Πελοποννήσῳ
 » τύραννοι εἶναι ὀλίγοι μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' εἶναι προφυλαγ-
 » μένοι ὑπὸ ἀσφαλῶν φρουρίων, θεμένων εἰς τὰς δυνατωτέρας
 » θέσεις τῆς Πελοποννήσου· ἡμεῖς μολαταῦτα δὲν ἐλείψμεν καὶ
 » τοὺς ἔχομεν μὲ τὴν διὰ ξηρᾶς δυνάμιν μας στενὰ πολιορκημέ-
 » νους, θανατόνοντες πολλοὺς εἰς ὄλας τὰς προσβολὰς των ὥστε
 » εἰς τόσην στενοχωρίαν ἐκατήντησαν ὅπου νὰ μὴν ἔχουν τὰ
 » πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαιὰ των, οὔτε διὰ εἴκοσι ἡμερῶν διάστημα

Ζακύνθω δὲ ὁμογενεῖς τὸν Δημήτριον Μιχαλόπουλον (α) ἐπιφορτισμένους ἵνα παραστήσωσι ζωηρότερον διὰ λόγου, ὅτι εἰς μόνην τὴν παρουσίαν ναυτικῆς δυνάμεως θέλουν κύψει τὸν αὐχένα των τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια, καὶ ὅτε

» οἵτινες εἶναι οἱ κατὰ τὰ φρούρια Κορώνης Μοθώνης καὶ Νεο-
 » κιάστρου· τὰ δὲ τοῦ Ναυπλίου καὶ Μονεμβασίας, εἶναι βεβαιό-
 » τατα παρ' ὑμῶν καὶ ἀνδρείως καὶ ἐμφρόνως πολιορκημένα, ἀλ-
 » λ' ὡς δυνατώτερα καὶ περισσότερον τῶν ἄλλων ἐφωδιασμένα
 » ἀπὸ τροφᾶς, πιθανὸν εἶναι νὰ ἐκτανθῇ διὰ ἱκανὰς ἡμέρας ἢ
 » ἄλωσις των. Τὰ τῆς Κορώνης ὁμῶς Μοθώνης καὶ Νεοκιάστρου,
 » τοῦτο μὲν ὅτι εἶναι ἀδύνατα, ἄλλο δὲ ὅτι εἶναι πολὺ στενο-
 » χωρημένα ἀπὸ ζωοτροφίας κατὰ τὰς ἀψευδεῖς εἰδήσεις ὅπου
 » ἔχομεν, καὶ ἅμα ὅπου φανῇ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτῶν καὶ μία θα-
 » λάσσιος δύναμις θέλουν παραδοθῆ. Διὰ τοῦτο ἐξαποστέλλο-
 » μεν κοινῇ ψήφω τοὺς παρόντας φιλογενεῖς Διονύσιον Κορνήλιον
 » καὶ Σπῦρον Τριγκέταν, οἵτινες θέλει σᾶς πληροφρήσουν διὰ
 » ζώσης φωνῆς περὶ πάντων. Προθυμοποιηθῆτε λοιπὸν, κινή-
 » σατε ἄνευ ἀναβολῆς καιροῦ, πλεύσατε ὡς ὑψιπέται ἀετοὶ, καὶ
 » φανῆτε ἔμπροσθεν τῶν ῥηθέντων φρουρίων, καταφλογίσατέ τα
 » μὲ τοὺς πυροβόλους κεραυνούς σας, ἅτινα ἀφεύκτως θέλουν
 » κλίνει τὸν αὐχένα εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀνδρείας σας, καὶ ὑμεῖς
 » θέλετε φανῆ εὐεργέται τῆς Πατρίδος καὶ τὸ γένος θέλει σᾶς
 » στέψει μὲ τοὺς στεφάνους τῆς δόξης, καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη θέ-
 » λουν σᾶς ἐπαινέσει, καὶ οὕτω γινομένης τῆς τούτων ἀλώσεως,
 » τὰ ἐκεῖ στρατεύματά μας θέλουν χρησιμεύσει εἰς τὴν ταχείαν
 » καὶ ἀφευκτον κυρίευσιν τῶν κατὰ τὴν Στερεάν πολιορκημένων
 » μερῶν ».

Καλάμαις τῇ 29 Ἀπριλίου 1821. (Ἐκ τῶν Ἀρχ. Δημ. Σπετ-
 τῶν. — Ἀναργ. Σπετσ. Τ. Α σελ. 184, 186).

(α) Ἀρχ. Δημ. Σπετσῶν — Ἀναργ. Σπετσ. Τ. Α. σελ. 109.

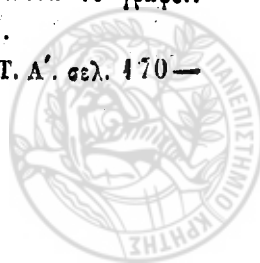

κατὰ συνέπειαν τούτου ἡ ἀνάγκη παρουσίας πλείων καθι-
σταται ἀναπόφευκτος (α).

Ἄν καὶ μέγας ἀναθρασμὸς κατετάραττεν ἐγχωρίως τὸ
κοινὸν τῆς Ὑδρας, τοῦ μὲν Ἀντωνίου Οἰκονόμου τείνον-
τος διὰ παντὸς μέσου νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν δι-
κτατορικὴν ἐπιβρόχην, ἣν προσωρινῶς ἐξήσκησεν ἐπὶ τοῦ
λαοῦ καὶ διὰ τοῦ λαοῦ τῆς Ὑδρας κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς
ἐπαναστάσεως τῆς νήσου, τῶν δὲ Προκρίτων δικαίως φο-
βουμένων τὰς συνεπείας τῆς τοιαύτης ἐπιβρόχης αὐτοῦ καὶ
ἐνεργητικῶς προσπαθούντων νὰ καταβάλωσιν ἀντίπαλον
τοσοῦτον ἐπικίνδυνον, εἰς τὴν κοινὴν ὅμως τῆς Πατρίδος
ἀνάγκην ἀποβλέποντες οἱ Πρόκριτοι τῶν δύο νήσων Σπε-

(α) Ἰδοὺ τί ἔγραψον καὶ οἱ Ἀρκάδες τὴν 19 Ἀπριλίου πρὸς
τοὺς Πετσιοτο-Ἰδραίους: « Γενναῖοι ἀδελφοί, ποίαν ἄλλην ὥραν
» προσμένετε διὰ νὰ δοξασθῆτε καὶ νὰ ἐξαπλωθῆτε ἀπὸ τὴν στε-
» νότητα ὅπου ἔχετε, ὅπου ἐδῶ καὶ ὄλην τὴν Πελοπόννησον εἶ-
» ναι ὄλοι καὶ οἱ τόποι καὶ τὰ μούλκια Τουρκικά; ἡμεῖς τὴν
» ἐλευθερίαν μας νὰ ἰδῶμεν καὶ τὰ πράγματα καὶ τὰ κάστρα νὰ
» ἦναι ἐκείνων ὅπου θεὸς νὰ χύσουν τὸ αἷμά των, θεὸς νὰ βάλουν
» καὶ τὰ καρὰβιά τους ». (Ι. Φιλήμ. δοκίμ. ἱστορ. Τ. 3 σελ.
404). « Σὰς ἐβχρύναμεν ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ μὲ τὴν πολυλογίαν
» μας· μὰ ἂν ἤξεύρατε τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν μας καὶ τὰ πο-
» λυῶδυνα κλαύματά μας ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων,
» βέβαιαι πτερὰ ἠθέλατε κάμει καὶ νὰ παρευρεθῆτε ἐδῶ πρὸς
» ἄνεσιν καὶ παρηγορίαν μας, καὶ ἐλπίζομεν κατὰ τὸ γράφειν
» τῶν ἀδελφῶν Σπετσιοτῶν νὰ παρευρεθῆτε ».

(Ἀρχ. Δήμ. Σπετσο. — Ἀναργύρου Σπετσιοτ. Τ. Α΄. σελ. 470—
472).

τσῶν (α) καὶ Ὑδρας, ἀπεφάσισαν τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀποστο-
λὴν δώδεκα πολεμικῶν πλοίων, ἀνά ἑξ ὁδηλαδὴ ἀφ' ἐκά-
στης νήσου, καὶ τὰ μὲν Σπετσιωτικὰ ἐξέπλευσαν τῆν 6

(α) Ἴδου τί ἔγραφον οἱ Σπετσιῶται·

» Ἐνδοξότ. Πετρόμπεη καὶ συνετὴ τῆς Καλαμάτας Σύγκλητος.

« Ἐπειδὴ κατὰ τὸ γενικὸν καὶ ἀναλλοίωτον ἀξίωμα καθέως
» μέλλει νὰ δοξασθῆ ἀναλόγως τῶν πράξεών του, ἡ Ἑλλὰς θέ-
» λει σὰς ἀμολογήσει ἐν καιρῷ ἀπείρους τὰς χάριτας, διὰ τὴν
» πολυπόνον σὰς φροντίδα, εἰς τὸ προκείμενον ἱερὸν στάδιον· αὐ-
» τὸ τοῦτο βεβαιούσι καὶ τὰ διάφορα πρὸς ἡμᾶς παρακινήτικα
» σὰς γράμματα καὶ ἐσχάτως ἡ τῶν 29 ἀπελθόντος ἀδελφικῆ
» σὰς ἐπιστολῆ· ἀλλ' εἰς ἡμᾶς φιλογενεῖς ἀδελφοὶ εἶναι πάντη
» περιττὴ ἡ τοιαύτη παρακίνησις σὰς, καθότι ὡς πραγματικῶς
» ἀπεδείξαμεν δὲν τρέχομεν τὸ στάδιον δι' ἀπλῆν δόξαν, ἀλλὰ
» διὰ τὸν πυρπολοῦντα ἡμᾶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πατριωτικὸν
» ζῆλον, ὅστις μᾶς ἐπαγρυπνεῖ νύκτα καὶ ἡμέραν διὰ τὰ τῆς Ἑλ-
» λάδος συμφέροντα. Τὰ ζητούμενα ἀπὸ διαφόρους πόλεις σῆς
» τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἠπείρου πλοῖά μας, εἶχομεν πρὸ και-
» ροῦ παρασκευάσει προνοοῦντες τὰ σωτηριώδη τούτων ἀποτε-
» λέσματα· ἢ προηγηθεῖσα ὁμοῦ ἀνάγκη διὰ τὴν ἀναχαλτίσιν τοῦ
» ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν ἐξεληθέντος ἐχθρικοῦ στόλου, ἐνησχό-
» λησε τὰ κατὰ πρῶτον ἐτοιμασθέντα πλοῖά μας, καὶ ἐπομένως
» αἱ τοπικαὶ τῶν συναδέλφων μας Ἰδρυαίων ἀνωμαλίαι, ἀργοπό-
» ρησαν οὐκ ὀλίγον τὴν ἐκ δευτέρου ἐκπλευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ
» ἡμῶν στόλου· ἡμεῖς ὡς τόσον βλέποντες ἀνυπαμόνως τὴν ἐπι-
» βλαβῆ καὶ αὐθις ἄργηταν τῶν συμμαχικῶν μας αὐτῶν πλοίων,
» ἐκινήσαμεν πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν ἐξ ἀπὸ τὰ μεγαλῆτερα καὶ
» δυνατώτερα τῶν ἡμετέρων, ἅτινα δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἀνε-
» φάνησαν ἕως τοῦδε εἰς τὰ μέρη σὰς, καὶ ἐπέφερον τὴν ἐλπίδα·
» μένην φρίκην εἰς τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἱκανὸν θάβρος εἰς τοὺς ὁμο-

Μαΐου (α) ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Νικολάου Γκ. Μπότσης, τὰ δὲ Ἰδραϊκὰ, κατὰ τὴν 11 ἢ 12 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Δημητρίου Α. Μιαούλη.

Τὰ Σπετσιωτικὰ πλοῖα ἔχοντα μεθ' ἑαυτῶν καὶ μίαν καλῶς ὠπλισμένην Τράταν τοῦ Ἰωάννου Τρατωλοῦ, ἐφθασαν ἔμπροσθεν τοῦ φρουρίου τῆς Κορώνης, τὸ ὅποιον κατείχετο μὲν ὑπὸ τῶν Ὄθωμανῶν, ἐπολιορκεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, διὰ ξηρᾶς μόνον ἅπαντες οἱ πλοίαρχοι

- » γενεῖς μας. Διὰ δὲ περὶ τοῦ τῆς Πελοποννήσου διοργανισμοῦ
- » ὁποῦ πολλὰκις ὡς σωτηριῶδες ἐφροντίσαμεν μετὰ τῆς εὐγενείας
- » σας καὶ τῶν συναδέλφων μας Ἰδραίων, ἐπειδὴ καὶ τὰ τοπικὰ
- » τῶν διακληφθέντων Ἰδραίων συμφέροντα, καθὼς καὶ ἡ ἐπαπει-
- » λοῦσα τοῦ Ὄθωμανικοῦ στόλου ἔξοδος μᾶς ἀπαγορεύει τὴν ἐν-
- » τεῦθεν ἀπουσίαν μας, κατεπέσαμεν τοὺς ἐδῶ καὶ εἰς Ἰδραν
- » εὐρισκομένους Προὔχοντας τῆς Πελοποννήσου ἵνα ἀπέλθωσιν
- » αὐτοῦ διὰ νὰ συγκροτήσουν μίαν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, προεδρεύ-
- » οντος τῆς εὐγενείας σας, καὶ νὰ διοργανίσωσιν τὸ ἀναγκαϊότα-
- » τον καὶ σωτηριῶδες τοῦτο σύστημα, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποβαίνει
- » ἀναντίρρητος ἡ τάχιος τοῦ σκοπομένου μας ἔκθεσις. Μὲ τοι-
- » αὐτὴν λοιπὸν ἐλπίδα συσταίνοντες τὰ πάντα εἰς τὴν ἰδίαν σας
- » φρόνησιν, ὑποσημειούμεθα α.

Ἐκ Σπετσῶν τῆ 10 Μαΐου 1821.

(Τ. Σ.) Οἱ ἀδελφοί σας Πρόκριτοι Σπετσῶν.

(Συνοπτ. ἱστορ. Π. Ὀμηρ. ἐπιστ. ΚΖ΄.)

(α) Διευθύνται τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων ἦσαν οἱ ἐξῆς: Νικολάος Γκ. Μπότσης, Ἀναστάσιος Ἀνδρουτσος, Νικόλαος Δ. Ὀρλώφ, Ἀδριανὸς Σωτηρίου (ἐπὶ τοῦ πλοίου Λυκοῦργος τοῦ Βασιλ. Ὀρλώφ) Μανουὴλ Δ. Λαζάρου, (ἐπὶ τοῦ πλοίου Ἀγαμέμνωνος τῆς Μπουμπουλίνας) καὶ Σπυρίδων Ἀντωνίου (ἐπὶ τοῦ πλοίου Πασιδῶν τοῦ Παύλου Ἀναργύρου).

ἐξήλθον εἰς τὴν ξηρὰν ὅπως καὶ διὰ τῆς παρουσίας τῶν ἐνθαρρύνωσι τοὺς πολιορκητάς· ἐπειδὴ δὲ συγχρόνως ἦν μεγίστη ἀνάγκη νὰ φθάσωσιν εἰς Τριπολιτσὰν καὶ Σπαρτιατικὰ στρατεύματα πρὸς στενώτερον ἀποκλεισμόν τῶν ἐν αὐτῇ Ὀθωμανῶν, οἱ αὐτοὶ πλοίαρχοι ἐπιβάντες ἐπὶ τῆς τράττας τῶν μετέβησαν εἰς Καλάμας, ὅπως παρακινήσωσι τὸν Πέτρον Μαυρομιχάλην νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ αὐτὸς εἰς Τριπολιτσὰν μετὰ τῶν Μανιατῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Τὴν 13 Μαΐου τὰ πλοῖα ταῦτα ἀφοῦ ἀντήλλαξαν μετὰ τοῦ φρουρίου τῆς Κορώνης κανονοβολισμούς τινας, διευθύνθησαν πρὸς τὴν Πύλον (Νεέκαστρον), ὅπου ἐφθασαν τὴν 15, ἔνεκα τῆς γαλήνης· αὐθημερόν δὲ παρατηρήσαντες οἱ περὶ τὸν Μπότασην, ὅτι ἠδύναντο νὰ βλάψωσι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Πύλου Ὀθωμανοὺς ἐκ τῆς νήσου Σφακτηρίας, ἐπεχείρησαν ἀμέσως ν' ἀνεγείρωσιν ἐπ' αὐτῆς κανονοστάσιον· τούτου δὲ γενομένου ὑπὸ τὸ πῦρ τοῦ φρουρίου, ἀπεβίβασαν ἐκ τῶν πλοίων οἱ Σπετσιῶται τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τέσσαρα κανόνια μὲ τὰ ἀναγκαῖα τῶν ἐφόδια, καὶ δι' αὐτῶν προσέβαλον ἀδιακόπως τὸ φρούριον πρὸς δὲ τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐφθασαν ἐκεῖ καὶ τρία πλοῖα ἐκ τῆς Ὑδραϊκῆς μοίρας, τὸ τοῦ Σάββα Ἀνδρέου, Ἰωάννου Μπατσαξῆ, καὶ Λαζ. Μπρούσκου. Τὴν δ' ἐπιούσαν ἐφθασαν καὶ τὰ τοῦ Δημητρίου Α. Μιαούλη καὶ Α. Κριεμάδη.

Ἐνωθεῖσαι ἐκεῖ αἱ δύο μοῖραι, ἐξέπλευσαν τὴν 18 Μαΐου, διευθυνόμεναι εἰς τὸν προορισμόν των, τὴν δ' ἐπιούσαν συμβουλίου γενομένου ἐξωθεν τῆς νήσου Πρώτης ὑφ' ὄλων τῶν πλοιάρχων (φθάσαντος καὶ τοῦ ὑπολειπομένου ἐκ τῆς Ὑδραϊκῆς μοίρας Γκίκα Ἰω. Ψεύτη) ἐν τῷ ὑπό

τὸν Ἀδριανὸν Α. Σωτηρίου πλοῖω ὁ Λυκοῦργος, ἀπεφασίσθη νὰ μείνωσι δύο ἐκ τῶν πλοίων τοῦ στολισκοῦ τούτου, κατὰ τὴν πανταχόθεν τῆς Πελοποννήσου ἐκφρασθεῖσαν ἀνάγκην (α) πρὸς ἀποκλεισμὸν τῶν φρουρίων Κορώνης, Μεθώνης καὶ Νεοκάστρου, καὶ ἐνεκρίθησαν πρὸς τοῦτο, τὸ τοῦ Α. Ἀνδρούτσου Σπετσιώτου, καὶ τὸ τοῦ Α. Κριεμάδη Ὑδραίου. Τὸ μέτρον τοῦτο ἦτο ὠφελιμώτατον, καθόσον οἱ ἐν τοῖς φρουρίοις μόνον διὰ ξηρᾶς πολιορκουμένοι Τούρκοι οὐδεμίαν ἠσθάνοντο στενοχωρίαν ἢ ἐλλείψιν μέχρι τοῦδε, διότι ἐλάμβανον, ὡς προείπομεν, ἀφθότους τροφὰς διὰ θαλάσσης ἐκ τῶν παρακειμένων νήσων· πλὴν δὲ τῆς τράτας, ἐστάλη ἐκ Σπετσιῶν εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Πύλου, ἵνα συμπράττῃ μετὰ τῶν πλοίων ὡς ἐλαφρόν, καὶ ἐν τρεχαντήριον τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ

(α) Οἱ Πρόκριτοι τῆς Σπάρτης ἔγραφον πρὸς τοὺς πολιορκουήσας τὴν Μονεμβασίαν Σπετσιώτας πλοίαρχους τὰ ἑξῆς:

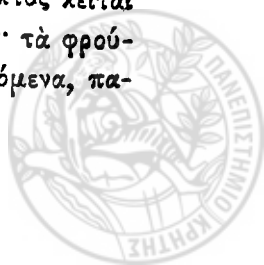
« Σὰς φανερόναμεν ὅτι πληροφορίαν καθαρὰν ἔχομεν πῶς τὰ
 » κάστρα Μοθώνης, Κορώνης καὶ Νεοκάστρου πολλὰ στενευμένα
 » ὄντα καὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγκαίους ζαερέδες, καὶ ἀπὸ τὴν πολιορ-
 » κίαν τῶν στρατευμάτων μας εὐρίσκονται εἰς μεγάλην ἀπελπι-
 » σίαν, ὅπου δύο τρία πλοῖα ν' ἀνάφανοῦν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη,
 » ἀφεύκτως παραδίδονται· μάλιστα τὸ Νεόκαστρον, ἐπειδὴ αὐτὸ
 » εἶναι πάντῃ ὑστερημένον τῆς ἀναγκαίας δυνάμεως καὶ τῶν ζαε-
 » ρέδων . . . » (ἀρχ. Δημ. Σπετσ. καὶ Ἀναργ. Τὰ Σπετσ. Τ. Α
 σελ. 475 — 480, ὅπου παρατίθεται περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου,
 ἐπιστολὴ ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῶν Θ. Κολοκοτρώνη, Διονυσίου
 Τρουπάκη, Κυριακούλη Μυρομιχάλη καὶ Ἀναγνώστου Παπα-
 γεωργίου, καὶ ἐτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Π. Μαυρομιχάλη τῆς 3 Μαΐου
 1824.)

Παντελῆ Κιρκιλίτσιδων, καλῶς ὀπλισμένον; δαπάνη τῶν εἰρημένων δύο ἀδελφῶν.

Τὰ δὲ λοιπὰ δέκα πλοῖα τῆς μοίρας, διευθυνθέντα πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, σκοπὸν εἶχον πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ προσβάλωσι καὶ τὴν εἰς Μοῦρτον σταθμεύουσαν ὀθωμανικὴν μοῖραν· ἀλλὰ μόλις φθάσαντα περὶ τὸ ἀκρωτήριον Ἄραξον (Καβοπάπα) ἀπήντησαν ἐχθρικὴν φρεγάταν διώκουσαν ἐξ Γαλαξειδιωτικὰ πλοῖα καὶ τρεῖς μπρατσέρας· ἅμα ὁμως εἶδεν ἡ φρεγάτα τὸν στολίσκον τοῦτον ἐρχόμενον ἐναντίον της, ἐτρέπη ἀμέσως εἰς φυγὴν, καὶ φεύγουσα ἔδωκεν εἰδησιν διὰ πυροβολήματος πρὸς τὰ ἐν Πάτραις ἠγχυροβολημένα ἄλλα Ὄθωμανικὰ πλοῖα, καὶ οὕτως ἅπαντα συνιστάμενα εἰς τρία Βρίκια, ἐν κορβέτον, μίαν Γαλλιῶταν καὶ τὴν εἰρημένην φρεγάταν, κατέφυγον ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ὑπὸ τὰ κανονοστάσια καὶ τὴν προστασίαν τοῦ φρουρίου τῆς Ναυπάκτου. Τὴν κυρίευσιν δὲ τῶν πλοίων τούτων ἐπιθυμοῦντες οἱ Ἕλληνες πλοίαρχοι, καὶ τὴν ματαιώσιν τῆς διαβάσεως ἐχθρικῶν στρατῶν ἀπὸ τῆς Στερεᾶς εἰς τὴν Πελοπόννησον προτιθέμενοι, ἀπεφάσισαν νὰ εισέλθωσιν, ἔστω καὶ μὲ κίνδυνον, ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Αἱ σχηματίζουσαι τὸν πορθμὸν τῆς εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον εἰσόδου ξηραὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς Πελοποννήσου ἀφ' ἐτέρου, μόλις ἔχουσιν ἀπ' ἀλλήλων ἡμίσεος γεωγραφικοῦ μιλίου ἀπόστασιν· ἐφ' ἐκάστης δὲ τῶν ξηρῶν τούτων ὑπάρχει ἀνά ἐν ἰσχυρὸν φρούριον, ὀνομαζόμενα τὸ μὲν ἐπὶ τῆς Ἠπείρου Ῥίον, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου Ἀντίρριον· ἡ δὲ Ναύπακτος κεῖται ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς Στερεᾶς· τὰ φρούρια λοιπὸν ταῦτα ὑπὸ τῶν Ὄθωμανῶν κατεχόμενα, πα-

ρείχον οὐκ ὀλίγους κινδύνους εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Ἑλλη-
 νικῆς μοίρας· ἀλλ' οἱ ναυτικοὶ ἡμῶν περιφρονήσαντες τὰς
 δυσκολίας, εἰσέπλευσαν τὴν 21 Μαΐου ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν
 φρουρίων Ἰρίου καὶ Ἀντιρρίου, πρῶτου εἰσελθόντος τὴν
 ἐσπέραν τῆς προτεραίας τοῦ ἐκ Σπετσῶν Ἀδριανοῦ Α. Σω-
 τηρίου, καὶ οὕτως ἐγένοντο κύριοι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλ-
 που.

Τὰ περαιτέρω ὑπὸ τῆς μοίρας ταύτης πεπραγμένα, δια-
 κόπτοντες ἐπὶ τοῦ παρόντος, παρατηροῦμεν ἤδη μόνον,
 ὅτι ἡ ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου κειμένη πόλις τοῦ
 Γαλαξειδίου (α) τότε μὲν μικρὸν, ἤδη δὲ ἀξιόλογον ναυ-

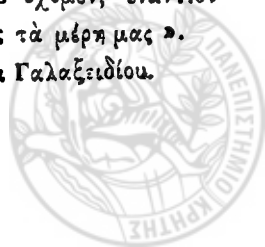
(α) Τῆς πόλεως ταύτης ἡ ἀρχαία ὀνομασία ἦν Οἰάνθη.
 Ἴδου τί ἔγραφον οἱ Γαλαξειδιῶται.

Γαλαξίδι 5 Μαΐου 1821.

« Φιλογενέστατοι Ἕλληνας Σπετσιῶται χαίρετε.

» Οἱ κοινοὶ ἀδελφοὶ τῆς Ν. Ἰδρας μὲ τὸ ὑστερινόν τους φιλο-
 » γενεῖς 22—23 παύσαντος Ἀπριλίου μᾶς βεβαιούσι τὴν ξεκίνη-
 » σιν δέκα πλοίων πολεμικῶν ἐδικῶν τους καὶ ἐδικῶν σας διὰ
 » τὸν κόλπον Ναοπάκτου ἡμεῖς εἴμεθα ὑστερημένοι ἀπὸ
 » τ' ἀναγκαῖα ἄρματα παρὰ τοῦ πάλαι γνωστοῦ τυράννου μας,
 » καὶ οὐτὼ δὲν δυνάμεθα χωρὶς τὴν συνδρομὴν σας νὰ κτυπήσω-
 » μεν διὰ θαλάσσης τοὺς ἐχθρούς· ὅθεν, ἐνδοξοὶ ἀδελφοί, ἐὰν δὲν
 » προφθάσῃτε, ὡς ἄνωθεν, καθὼς ὁ ἐπιφέρων ἀδελφὸς θέλει σᾶς
 » εἰπεῖ εἰς πλάτος, ὄχι μόνον δὲν κινῆται τὸ Κάρλελι ὄλον, ἀλλ'
 » ἀναστρέφεται τὸ πᾶν Ρούμελης καὶ Μωρέως, καὶ ὡς ἀρκετοὶ δὲν
 » σᾶς λέγομεν περισσότερη. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἔτοιμοι ἅμ'
 » ἐμφανισθῆτε μὲ τοὺς ἀδελφούς Ἰδραίους νὰ συναγωνισθῶμεν
 » μὲ ἐκείνας τὰς δυνάμεις τῆς θαλάσσης ὅπου ἔχομεν, ἐναντίον
 » τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ὅπου περιφέρονται εἰς τὰ μέρη μας ».

(Τ. Σ.) Οἱ δέκα ἔφοροι Γαλαξειδίου.

τικόν έχουσα, εἶχεν ἐπαναστατήσει συγχρόνως σχεδόν μέ την πόλιν τῶν Πατρῶν, καί τέσσαρα ἐκ τῶν πλοίων αὐτῆς, ὑπό τοὺς Κωνστ. Δεδούσην, Δρ. Βλόμην, Χ. Βακαγεώργην, καὶ Δ. Ἀνάστητον μεθ' ἑνός ἄλλου Κεφαλληνίου ὑπὸ τὸν Παναγὴν Φωκᾶν, ἐνωθέντα μετὰ τῆς ὡς ἀνωτέρω μοίρας, συνέπραξαν γενναίως εἰς ὅλας τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιχειρήσεις.

Πρὸ μηνός εἶχεν ἤδη εἰσβάλει εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ὁ Κεχαγιᾶς τοῦ Μεχμέτ-πασᾶ μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ, τὴν δὲ 25 Ἀπριλίου εἰσήλασεν εἰς Ἄργος, μὴ ἀπαντήσας καθ' ὁδόν, εἰμὴ ἀσημάντους τινὰς ἀντιτάσεις ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων· οἱ Ἄργεῖοι πρωτόπειροι εἰς τὰ τοῦ πολέμου, οὐδεμίαν εἶχον λάβει πρόνοιαν ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των· ὅτε δὲ ἀπροσδοκῆτως εἰσέβαλεν ὁ Κεχαγιᾶς ἐν ὁρμῇ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Τουρκαλβανῶν καὶ τοῦ πολυαριθμοῦ ἰππικοῦ του, εὔρεν αὐτοὺς πάντῃ ἀνετοιμούς καὶ ἀπροφυλάκτους, καὶ καταστρέφων πᾶν τὸ ἐντυγχάνον, ἐνέπρσσε καὶ τὴν πόλιν κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος· οἱ δυστυχεῖς Ἀργεῖοι, οἱ μὲν κατεσφάγησαν, οἱ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν, πολλὰ δὲ γυναῖκες καὶ παρθένοι μετὰ παιδίων, ἵνα μὴ περιπέσωσιν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν ἐπνέγησαν ἐξ ἀπελπισίας καὶ φόβου εἰς τὰ τῆς πόλεως ἐκείνης πολυδαθῆ φρέατα· ἡ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν μεγάλη καταστροφή τῶν χριστιανῶν ἠθελεν εἶσθαι πολὺ μεγαλητέρα, ἐὰν ἡ εὐρεθεῖσα ἐν Μύλοις Ναυπλίου ὀλίγη ἐλληνικὴ δύναμις ὑπὸ τὸν Θ. Κολοκοτρώνην, τὸν Π. Μαυραμιχάλην καὶ λοιπούς, ἐν οἷς καὶ ἡ Μπουμπουλίνα, δὲν ἐπροστάτευε κατὰ τῶν καταδιωκόντων ἰπέων τοὺς εἰς τὸ παράλιον ἐκεῖνο καταφεύγοντας, καὶ ἐὰν τὰ Σπετσιωτικὰ πλοῖα τὴ πρὸς ἀποκλεισμόν

τοῦ Ναυπλίου ναυλοχοῦντα, καί τινα ἄλλα πλοιάρια, δὲν ἐπρόφθανον ἐγκαίρως νὰ παραλαμβάνωσι καὶ μεταφέρωσιν εἰς Σπέτσας τὰς ἀπηλπισμένας οἰκογενείας τῶν Ἀργείων, αἵτινες ὁμολογοῦσι μέχρι σήμερον τὴν ἧς ἔτυχον ἐκεῖ πατριωτικὴν ὑποδοχὴν.

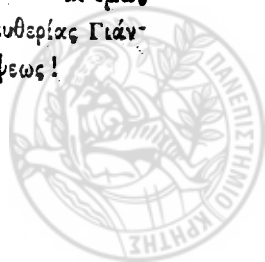
Εἰς μάτην ἐπεβοήθησαν στρατιωτικοὶ τινες Πελοποννήσιοι περίξ τῆς πόλεως Ἄργους εὐρεθέντες μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Γκίκα Μπόταση στρατολογημένων καὶ ὑπὸ τὸν Παπᾶ Ἀρσένιον Κρανιδιωτῶν, καὶ τῶν ὑπὸ τὸν υἱὸν τῆς Μπουμπουλίνας Σπετσιωτῶν· ἡ πολυάριθμος στρατιὰ τῶν Τούρκων ἐπιπίπτουσα πανταχοῦ μεγάλη καὶ βαρεῖα, τὰ πάντα κατέστρεφεν· ὁ δὲ γενναῖος υἱὸς τῆς Μπουμπουλίνας, Ἰωάννης Δ. Γιάννουζας (οὕτως ἐκ τοῦ γνησίου αὐτοῦ πατρὸς καλούμενος) ἀναθέσας τὴν πλοιαρχίαν τοῦ ἀποτελοῦντος μέρος εἰς τὸν ἀποκλεισμόν Ναυπλίου πλοίου τῶν ὁ Ἄγαμέμνων, ἅμα τῇ ἀφίξει του εἰς Ναύπλιον, εἰς τὸν ἐκ Σπετσῶν ὡσαύτως Ἀντώνιον Παργιανόν, ἡ Πετσάλην, εἶχε συγκεντρώσει εἰς Ἄργος, φρούραρχος τῆς πόλεως ἐκείνης διατελῶν, μικρὰν μὲν ἀλλ' ἐπίλεκτον σῶμα Σπετσιωτῶν ὀπλιτῶν· κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Κεχαγιᾶ, ἀτιμίαν θεωρήσας τὴν φυγὴν, ὠχυρώθη μετὰ τῶν ὀπλιτῶν του καὶ τινῶν ἐκ τῶν ἀπὸ τῶν ἄλλων Σπετσιωτικῶν πλοίων ἐπιβοηθησάντων ναυτῶν, ἀπισθεν τοίχου τινὸς τῆς πόλεως, χθαμαλοῦ μὲν, προστατευομένου δὲ ὑπὸ τινὸς βύρακος, ἐλπίζων ν' ἀναχαιτίσῃ τὴν ὄρμην τῶν ἐχθρῶν. Πραγματικῶς τὸ ἐπίλεκτον τοῦτο σῶμα ἀναχαιτίσας ἐπὶ ἰκανὴν ὥραν τὴν ὄρμην τῶν ἐχθρῶν, ἔδωκε καιρὰν εἰς πολλοὺς τῶν κατοίκων νὰ ζητήσωσι σωτηρίαν διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλ' ὀλίγοι κατὰ πολλῶν μαχόμενοι, καὶ ὑπὸ πολλῶν ἰππέων ἐπὶ τέλους κυκλωθέντες, ἔπεσαν ἐνδόξως

μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἅπαντες οἱ γενναῖοι οὗτοι ἄνδρες εἴκοσι καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν (α) οὐδεὶς δ' ἐξ αὐτῶν ἠχμαλωτίσθη. Ὁ δὲ ἵπποτικὸς Γιάννουζας ἀφ' οὗ ἐφόρευσε πολλοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν μετὰ τῶν ὁποίων ἦλθον εἰς χεῖρας, καὶ ἐνῶ ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ τουρκαλθανοῦ Βελίμπη, περιφῆμου παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς ἐπ' ἀνδρεία, τὸν ὁποῖον πληγώσας εἶχε ρίψει τοῦ ἵππου του καὶ ἠταιμάζετο νὰ τὸν σφάξῃ ἰδίᾳ χειρὶ, ἔπεσεν αὐτὸς ὁ ἴδιος, θῦμα ἐχθρικῆς βολῆς, ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἐχθροῦ του, ὅστις διαφυγὼν τότε ὡς ἐκ θαύματος τὸν προφανέστατον θάνατον, ἐδιηγεῖτο ὁ ἴδιος τὸ γεγονός ταῦτο εἰς ἄλλους μετὰ ταῦτα (β).

Ἡ ἐν Πελοποννήσῳ θριαμβευτικὴ εἰσοδος τοῦ Μεγαγιάμπη μεγάλην ἀπελπισίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐξ ἧς κυριευθέντες καὶ οἱ Πρόκριτοι τῆς Σπάρτης, προέτρεπον τοὺς Σπετσιώτας νὰ πέμψωσιν εἰς Ἄργος καὶ στρατιωτικὴν βοήθειαν, γράφοντες αὐτοῖς τάδε: « Ἡ ἀθλία » κατάστασις τοῦ Ἄργους πολλαχόθεν ἐφημίσθη πρὸς » ἡμᾶς, ὅπου ἐκ ταύτης μέγαλον ταραγμὸν καὶ λύπην ἐξ » δοκίμασεν ἡ ψυχὴ μας διὰ τὴν σφαγὴν καὶ θυσίαν τῶν » ἀδελφῶν μας Χριστιανῶν. Περισσοτέρως δὲ ἐλυπήθη » μὲν διὰ τὴν ἀφροντίσιν καὶ ἀταξίαν τῶν στρατιωτικῶν

(α) Μεταξὺ τῶν πεσόντων ἦσαν καὶ ὁ Βασίλ. Φλώκος, Ἡλιάς Καρακάλας, καὶ Κοντοδήμας, Σπετσιώται, ἐπιβουληθέντες νῦνται ἐκ τοῦ πλοίου Ἀλέξανδρος Α΄. τοῦ Ἀνδρέου Α. Σκληῆ.

(β) Ἴδε σημειώσεις ὑπ' ἀριθ. 23 ἱστορ. ἀπομνημ. Π. Πατρῶν σελ. 246 καὶ ἀπομνημ. Ν. Σπηλ. Τ. Α. σελ. 125 — Καὶ ὁμοῦς ἡ μονογενὴς θυγάτηρ τοῦ μάρτυρος τούτου τῆς ἐλευθερίας Γιάννουζα, δὲν ἠξιώθη οὐδ' ἐλαχίστης ἐθνικῆς περιθάλψεως!

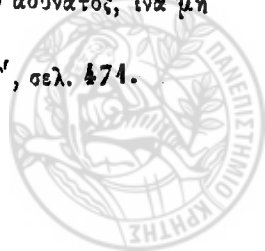
» μας, ὅπου μὲ τόσας ὀλίγας δυνάμεις (α) νὰ περιέλθῃ ὁ
 » Κεχαγιάμπης τόσα μέρη, χωρὶς νὰ εὕρῃ ἀντίστασιν,
 » παρὰ νὰ τελειώσῃ τὸν σκοπὸν του κατὰ τὴν θέλησίν του
 » ὁ ἄπιστος· τοῦ Πετρόμπεη ἐγράψαμεν διὰ νὰ προφθά-
 » σῇ στράτευμα ἐκεῖ. . . . Μὴ λείψῃτε καὶ ἡ εὐγενεία σας,
 » καθὼς μᾶς γράφετε, νὰ ἐνεργήσῃτε νὰ σταλοῦν καὶ ἀπὸ
 » Σπέτσας ἄνθρωποι διὰ τὴν ξηρὰν, ὅπου μὲ τὴν γενναϊό-
 » τητά τους καὶ μὲ τὴν ἐμπειρίαν τους εἰς τὰ τοῦ πολέ-
 » μου, ἐλπίζομεν νὰ λάβῃ ὁ ἀχρεῖος Κεχαγιάς τὴν ἐκδι-
 » κησιν, καὶ τὰ ἐπιχειρα τῆς κακίας του» (β).

Ἡ παρουσία τοῦ ὑπὸ τὸν Κεχαγιαῖν πολυαριθμοῦ στρα-
 τοῦ εἰς τὰ πεδία τοῦ Ἄργους διέλυσεν, ὡς ἦτον ἐπόμε-
 νον, καὶ τὴν διὰ ξηρᾶς πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου, τὸ ὀ-
 ποῖον μόνον διὰ θαλάσσης ἐπολιορκεῖτο διὰ τῶν, ὡς εἴ-
 ρηται, Σπετσιωτικῶν πλοίων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ τῆς ξηρᾶς πο-
 λιορκηταὶ εἶχον ἀποσυρθῆ εἰς τὰ ὀρεινότερα μέρη, φοβη-
 θέντες τὰς μεγάλας δυνάμεις καὶ τὸ ἵππικὸν τοῦ Κεχα-
 γιά, οἱ Τούρκοι τοῦ Ναυπλίου, οὐ μόνον συνεκοινώνουν
 ἐλευθέρως μετὰ τῶν ἐν Ἄργει διὰ ξηρᾶς, ἀλλὰ καὶ τινὰς
 ἐπιδρομὰς κάμνοντες, ἐλήθιζον καὶ κατηφάνιζον ὅλα τὰ πέ-
 ρεῖα χωρία.

Ἡ ἐλλειψὶς ἀφθόνων τροφῶν ἐν Ἄργει, καὶ ἡ ἐλπίς
 ὅτι ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος δὲν θέλει ἀπαντηθῆ οὐδεμία
 ἀντίστασις ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐν
 Ἄργει εἰσβολὴν, ἠνάγκασαν τὸν Κεχαγιαῖν ν' ἀναβῆ ἕως

(α) Αἱ δυνάμεις τοῦ Κεχαγιά δὲν ἦσαν ὀλίγαι, ἀλλ' ἐσύμφερε
 τότε νὰ διαδίδεται εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ἦτον ἀδύνατος, ἵνα μὴ
 χάσωπιν τὸ θάρρος των καὶ ἀπελπισθῶσιν.

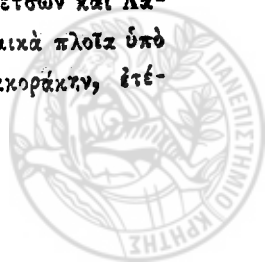
(β) Δοκίμ. Ἱστορ. Ἰω. Φιλήμ. Παράρτ. Τ. Γ', σελ. 474.

καί εἰς τὴν Τρίπολιν, ὅπου ἐνόμιζεν ἴσως, ὅτι οἱ Ἕλλη-
νες θέλουσι παρουσιασθῆ νὰ τῷ προσφέρωσι προθύμως
γῆν καὶ ὕδωρ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τούτου περαιτέρω ἀνή-
κουσιν εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν δι-
ήγησιν τῶν κατὰ θάλασσαν, προσθέτοντες μόνον, ὅτι ἡ
Μπουμπουλίνα, ἐκδίκησιν πνέουσα κατὰ τῶν Τούρκων διὰ
τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ της, κατέστησε διὰ τῶν ἑαυτῆς καὶ
τῶν ἀδελφῶν της Νικολάου καὶ Ἐμμανουὴλ Δ. Λαζάρου
πλοίων, τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Ναυπλίου στενώτερον, καὶ
ὅτι εὐθὺς, μετὰ τὴν ἐξ Ἄργους ἀναχώρησιν τοῦ Κεχαγιᾶ,
οἱ Ναυπλιεῖς Τούρκοι περιωρίσθησαν αὐθις ἐντὸς τῶν τει-
χῶν τοῦ φρουρίου, καταβάντων ἐκ νέου ἐκ τῶν ὀρέων τῶν
διὰ ξηρᾶς πολιορκητῶν Ἑλλήνων.

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ὅποταν ὁ
Βυζαντινὸς στόλος ἐκπλεύσας τοῦ Ἑλλησπόντου περὶ τὰς
ἀρχὰς Μαΐου, ἦλθε καὶ ἠγγυροβόλησεν ἔμπροσθεν τῆς πό-
λεως τῶν Κυδωνιῶν, ἀπειλῶν θάνατον κατὰ τε τῶν ἐπα-
ναστατησάντων καὶ μὴ Χριστιανῶν. Περὶ τῆς ἐξόδου αὐ-
τοῦ πληροφορηθέντες παρὰ τῶν Ψαριανῶν οἱ Πρόκριτοι
Σπετσῶν καὶ Ὑδρας, καὶ σκεφθέντες ὅτι, ἀντὶ ν' ἀφήσωσι
τὸν ἐχθρὸν νὰ πλησιάσῃ εἰς τὰς νήσους των, προτιμότε-
ρον ἦτο νὰ τὸν προῦπαντήσωσι μακρὰν, καὶ ἐκεῖθεν ν' ἀ-
ναχαιτίσωσι τὴν ὀρμὴν του, ἀπεφάσισαν ἀνευ ἀναβολῆς
τὴν ἐξοδὸν στόλου (α). Δεκαεννέα λοιπὸν πλοῖα ἐτέθησαν

(α) Ἐνῶ τὴν 9 Μαΐου ἡ Σπετσιοσιτικὴ μοῖρα ἦτον ἐτοίμη πρὸς
ἐκπλουν, πλοιάριόν τι, προερχόμενον ἐκ Λεωνιδίου, ἀνήγγειλεν,
ὅτι πλοῖον ὑπὸ Ὄθωμανικὴν σημαίαν, μεταξὺ Σπετσῶν καὶ Λα-
κωνικῆς, πλέει εἰς Ναύπλιον. Αὐθωρὶ τρεῖς πολεμικὰ πλοῖα ὑπὸ
τοῦς Ἰω. Α. Κυριακοῦ, Θ. Μπόττασιν καὶ Γ. Κοκκοράκη, ἐτέ-

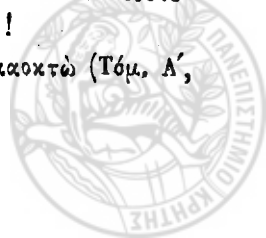
εις κίνησιν κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου ἐκ Σπετσῶν (α), ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τριῶν ναυάρχων, τοῦ Γκίκα Τσούπα, Θεοδοσίου Μπότσης καὶ Νικολάου Ἰ. Ράπτου, τὰ ὅποια ἐνωθέντα μετ' ἄλλων δεκαοκτῶ ἢ εἰκοσιτεσσάρων ὑδραϊκῶν (β) ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τριῶν ὡσαύτως ναυάρχων, τοῦ

ἦσαν εἰς κίνησιν πρὸς καταδίωξιν τοῦ ἐχθρικοῦ. Ἄλλ' ἐντὸς ὀλίγων ὥρων καταφθάσαντα αὐτὸ, εἶδον ὅτι ἦτον Ἀγγλικὸν ταχυδρομικὸν, διευθυνόμενον ἐκ Σμύρνης εἰς Κέρκυραν, καὶ οὕτως, ἀφέντες αὐτὸ ἐλεύθερον, ἐπέστρεψαν εἰς Σπέτσας (ἡμερολόγ. Γ. Κοκκοράκη.)

(α) Πλοίαρχοι τῆς Σπετσιωτικῆς μοίρας ἦσαν οἱ ἑξῆς: Γκίκας Τσούπας, Θεοδ. Μπότσης, Ν. Ράπτης, Ν. Α. Κυριακοῦ, Θ. Ι. Μέξης, Ἰω. Γ. Κούτσης, Ν. Ι. Μέξης, Ἰω. Χ. Κούτσης, Δ. Α. Σκλιά, Ἄντ. Μπάμπας, Α. Α. Ἀναργύρου, Ἀθ. Γουδῆς, Κωνστ. Βουκουβάλας, Θεοδ. Δ. Λαζάρου, Γ. Χ. Ἀνδρέου, Δ. Ι. Ὀρλώφ, Μπούκουρης, Ἰω. Σάντου καὶ Ν. Ἀδριανοῦ.

Πολὺ ἐσφαλμένως περιορίζουν αὐτὰ ὁ Σ. Τρικούπης (Τ. Α΄, Κεφ. ΙΒ΄, σελ. 274) καὶ ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος (Ἱστ. τοῦ Ἑλλ. ἔθνους, Μέρ. Ε΄, Κεφ. Α΄, σελ. 134) εἰς μόνον ἑπτὰ, ἀντιγράφαντες φαίνεται ἀβασανίστως τοῦ ἑνὸς τὸν ἄλλον. Αὐτὸς οὗτος ὁ Ἄντ. Α. Μισαύλης (Συνοπτ. Ἱστ. σελ. 16) τὰ ἀναβιβάζει μάλιστα εἰς εἴκοσι ἄλλ' ἢ κατ' ὄνομα, ὡς ἀνωτέρω, σημειώσεις αὐτῶν εἰς δεκαεννέα, ὑπάρχει καταχωρισμένη εἰς τὸν ἐπίσημον κατάλογον τῆς Κοινότητος Σπετσῶν. Ἐὰν δυστυχῶς τοιαῦτα ὑλικά καὶ εὐαπόδεικτα γεγονότα, τὰ συνεχόμενα καὶ μετὰ μεγάλων χρηματικῶν θυσιῶν καὶ ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀπαϊτήσεων τῶν δικαιοῦχων, διέφυγον τὴν προσοχὴν τῶν πρώτων ἱστορικῶν τῆς Ἑλλάδος, τίς ἢ ἐλπίζει, ὅτι τὰ πολλὰ δευτερεύοντα γεγονότα κατ' ἀλήθειαν ἐξιστορήθησαν!

(β) Ὁ Σ. Τρικούπης τὰ ὀρίζει μόνον εἰς δεκαοκτῶ (Τόμ. Α΄,

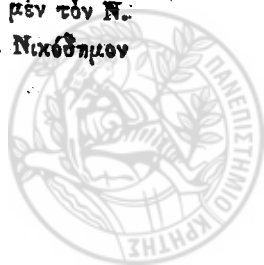

Ἰακώβου Τομπάζη, Ἀναστασίου Τσαμαδοῦ καὶ Λαζάρου Λαλεχοῦ, διευθύνθησαν ὁμοῦ, περὶ τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Μαΐου, εἰς Ψαρᾶ, ὁπόθεν ἀσφαλέστερον ἠδύναντο, ἐνούμενα καὶ μετὰ τῶν Ψαριανῶν πλοίων (α), νὰ κατασκοπεύωσι τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ν' ἀντικρούωσιν αὐτόν.

Ἐνῶ δὲ αἱ τρεῖς ναυτικαὶ μοῖραι ἦσαν προσωρμισμέναι εἰς Ψαρᾶ, ἐν τῶν προσκόπων πλοίων, ὑπὸ τὸν Α. Ῥαφαήλ, ἔδωκε τὴν 24 Μαΐου διὰ πυροβολισμοῦ τὴν εἶδῃσιν εἰς αὐτάς, ὅτι ἔχει ὑπ' ὄψιν του τὰ ἐχθρικά πλοῖα. Τὰ Ἑλληνικὰ τότε, τεθέντα ἀμέσως εἰς κίνησιν, εἶδον δίχροτον Ὄθωμανικὸν μεμονωμένον καὶ κατερχόμενον μὲ οὐριον ἄνεμον ἀπὸ τὸ δυτικὸν ἀκρωτήριο τῆς νήσου Λέσθου (Σίγχιρι καλούμενον ἤδη) πρὸς τὴν Χίον. Τὸ δίχροτον τοῦτο εὐρεθὲν μεμονωμένον ἐν τῷ μέσῳ τοσοῦτων Ἑλληνικῶν πλοίων, ἐφοβήθη φόβον μέγαν, καὶ παρεκλίναν εἰς λοξοδρομίας, ὅπως ἀπομακρυνθῆ αὐτῶν, ἠγχυροβόλησεν εἰς παραλίαν τινὰ τῆς Λέσθου, ἦτις, Ἐρισσὸς καλουμένη ἐκ τινος ὑπερκειμένου χωρίου, ἡμισεῖαν σχεδὸν ὥραν ἀπέχοντος αὐτῆς, σχηματίζει ἀνοιχτόν τινα ψαμμώδη ὄρμον. Τότε δὲ ἐπιπεσόντα κατ' αὐτοῦ, ἀκινήτου ἤδη μένοντος, τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, ὡς οἱ κύνες ἐπὶ θήραν, περιεκύκλωσαν αὐτὸ καὶ ἐζήτουν αὐτανδρον, εἰ δυ-

Κεφ. ΙΕ', σελ. 274) ὁ δὲ Ἄντ. Μισούλης (Τόμ. Α', σελ. 16) εἰς εἰκοσιτέσσαρα.

(α) Τὰ Ψαριανὰ, συμπεριλαμβανομένων καὶ ἐνὸς Λημνίου καὶ ἐνὸς ἐξ Αἴνου (ἐκτὸς ἄλλων τινῶν πλοιαρίων), κατὰ μὲν τὸν Ν. Κοτσιάν (Φύλ. 1. σελ. 42) ἦσαν 29, κατὰ δὲ τὸν Κ. Νικηδῆμον (Τόμ. Α', σελ. 127) ἦσαν 33.

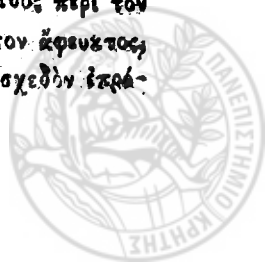

νατόν, νὰ τὸ καταβροχθίσωσιν· ἀλλὰ διὰ τῶν κανονοβουλισμῶν δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ βλάψωσι· μᾶλλον δ' ἐβλάπτοντο ὑπ' αὐτοῦ ἀμυνομένου, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ὀλκῆς τῶν πυροβόλων του. Πάντες οἱ πλοίαρχοι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ πλησιάσωσι καὶ πυροβολήσωσι τὸ δίκροτον, κατεχόμενοι ὑπὸ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ (α). Ἄλλ' ἢ διὰ τῶν μι-

(α) Ὁ Δ. Τσαμαδὸς, περιγράφων ἐν τινι φυλλαδίῳ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, λέγει ὅτι «Διὰ τὸ στενὸν τοῦ στομίου τοῦ μέρους » ἐν ᾧ προσωρμίσθη τὸ δίκροτον, μόνα νὰ πλοῖα τῶν ναυάρχων » Ἰδρας, Τομπάζη, Τσαμαδοῦ, Λαλεχοῦ καὶ Βούλγαρη (οὗτος » ὑποδεικνύει καὶ τέταρτον ναύαρχον Ἰδρας τὸν Βούλγαρη) καὶ » τῶν πλοίαρχων Α. Κριεζῆ, Πινότση, Ν. Ρεβίδου καὶ Σκανδάλη » πλησιάσαντα τῶν ἄλλων ἐγγύτερον, ἤ-ξαντα τὸν κανονοβολισμὸν.» Πολὺ μακρὰν ἀπέχει τῆς ἀληθείας ἡ περιγραφή αὕτη· διότι οὔτε στόμιον στενὸν ὑπάρχει ἐν Ἐρισσῶ, οὔτε λιμῆν (ὡς ὀνομάζουσι αὐτὸν ὁ Α. Σουτσοῦς ἐν τῇ Τουρκομάχῳ Ἑλλάδι, σελ. 58, καὶ Ἰω. Φιλίμ. εἰς τὸ Δοκίμ. Ἱστορ. Τ. Γ', σελ. 355) οὔτε στενὸς εἶναι ὁ τόπος πρὸς κανονοβολισμὸν, μάλιστα δὲ κατὰ δίκροτου ἠγκυροβολημένου, βεβαίως οὐχὶ εἰς ἀβαθεῖς μέρος τῆς παραλίας, ἥτις σχηματίζει ὄρμον ἀνοικτότερον ἤμικυκλίου. Ὁ Τσαμαδὸς ἠθέλησεν ἀπροκαλύπτως νὰ περιποιήσῃ τιμὴν μόνον εἰς τινὰς τῶν συμπολιτῶν του, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κομπορῆμοσύνην του, τὴν ἐν σελ. 15 τοῦ αὐτοῦ Φυλλαδίου, λέγοντος· «Οἱ » Ἰδραῖοι καὶ μετ' αὐτοῦς οἱ Σπετσιῶται πρῶτοι ἐπέπιπτον κατὰ » τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου κτλ.» Εἰς μάτην θὰ ἐζητοῦμεν παρὰ τοῦ Φυλλαδιογράφου ἀρετὴν τόσον μεγάλην, οἷον δὲν εἶχον οὐδ' αὐτοὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἵτινες, μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι νίκην, τὰ μὲν πρῶτα ἀπέδιδον ἅπαντες εἰς ἑαυτοῦς, τὰ δὲ δευτέρως εἰς τὸν Θεμιστοκλέα. Κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ δίκροτου ἔλαβον μέρος ἅπαντα σχεδὸν τὰ πλοῖα, διότι ἅπαντες οἱ πλοίαρχοι ἦσαν Ἕλλη-

κρῶν Ἑλληνικῶν κανονίων ἐπίθεσις ἐναντίον τοιοῦτου φρουρίου, ἐξεμῶντος φλόγας καὶ κεραυνούς πανταχόθεν, ἦτο ματαία. Τοῦτο ἰδόντες οἱ Ἕλληνες πλοίαρχοι καὶ ὀποπτεύοντες μήπως, μεταβαλομένου τοῦ ἀνέμου, τὸ δίκροτον ἀναχωρήσῃ (ὅπερ ἦτο δι' αὐτὸ εὐκολώτατον) συνήλθον εἰς γενικὴν διάσκεψιν περὶ τοῦ πρακτέου, ὅπως μὴ χάσῃ τὴν θήραν των. Διασκέψεως δὲ γενομένης, ἐνεκρίθη παρὰ πάντων, ὅτι μόνη ἢ χρῆσις πυρπολικῆς ἡδύνατος νὰ τοὺς βοηθήσῃ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην· καὶ δὴ, τεθείσης εἰς ἐνέργειαν τῆς ἀποφάσεως, παρεσκευάσθη ἐκ τῶν

νεῖ, καὶ ἄπνυτες εἶχον καρδίαν, φιλότιμον, πυρίτιδα καὶ πυροβόλα. Ἐκ τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων τὸ τοῦ Μανόλη Δ. Λαζάρου καὶ τὸ τοῦ Γκίκα Τσοῦπα, συνέλαβον οὐ μόνον αἰχμαλώτους, ὡς ἅπαντα τὰ ἄλλα, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ μίαν μεγάλην λέμβον τοῦ δίκροτου, ὅπερ βεβαίως δὲν ἡδύνατο νὰ κατορθώσῃ μακρὰν ἰστάμενοι. Ἐκ δὲ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Θεοδ. Μπότασι, ἰδόντες ὅτι ἄλλη τις μεγάλη λέμβος τοῦ δίκροτου διεσώθη εἰς τὴν παραλίαν, τὴν ὁποίαν ἐσκέπαζον τὰ κατ' αἴτησιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ διακρίτου καταβάντα πρὸς ὑπεράσπισίν του Τουρκικὰ στρατεύματα, ἀπεφάσισαν νὰ τὴν κυριεύσῃ καὶ ἐναντίον τοῦ πλήθους τούτου τῶν ἐχθρῶν. Ὄθεν εἰς ἀξιωματικὸς τῆς ναυαρχίδος ὁ Γεώργιος Λεμπέσης, ἀναδεχθεὶς τὸ ἔργον τοῦτο, ἀπέβη ἐπὶ τῆς μεγάλης λέμβου μετὰ ναυτῶν καὶ τινος ἄλλου ἀξιωματικοῦ τοῦ Νικολ. Δ. Γουδῆ, καὶ διευθύνθησαν πρὸς τὴν παραλίαν, ἐφ' ἧς εἶχον προσελκύσει τὴν λέμβον των οἱ ἀποβάντες Τούρκοι. Ἄμα δὲ ἐπλησίασαν εἰς ἀπόστασιν τινα οἱ τῆς Σπετσιωτικῆς λέμβου, οἱ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς Τούρκοι ἤρχισαν πυροβολοῦντες κατ' αὐτῶν βροχηδόν, ὥστε ἡ πραιτέρω προσέγγισις ἐφάνη εἰς ἅπαντας τοὺς περὶ τὸν Λεμπέσην, μεγίστη μωρία, διότι ὁ μὲν θάνατος ἦτον ἀφευκτός, ἡ δὲ λεία ἀναξία τοιαύτης θυσίας, διὸ καὶ ἅπαντες σχεδὸν ἐπρά-

ἐνόνητων καὶ ἐν μέσῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, τῇ ἐπιστασία δὲ τοῦ Ἰωάννου Πατατοῦκου, ἐν πυρπολικόν, συνεισενεγκόντων τὰς πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ ἀπαιτούμενας ἐμπρηστικὰς ὕλας, οἶον ρυτίνην, κατράμην, πυρίτιδα κτλ. ἀπάντων τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων.

Τὰ πυρπολικά ἦσαν τότε γνωστὰ, ἀν οὐχὶ εἰς ἅπαντας, τοῦλάχιστον εἰς τοὺς περισσοτέρους τῶν Προκρίτων, καὶ τῶν συγκροτούντων τὸν Ἑλληνικὸν στόλον πλοιάρχων τῶν τριῶν νήσων, διότι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, ὅσοι μάλιστα εἶχον ἡλικίαν πλεόν τῶν τεσσαράκοντα ἢ πενήτηκοντα ἐτῶν, ὡς σύγχρονοι τῆς κατὰ τὸν Τσεσμέν ὑπὸ τῶν Ῥώσ-

τειναν τὴν ὀπισθοχώρησιν. Ἄλλ' ὁ Λεμπέσης, μεγάλην νομίσας καταϊσχύνῃ τὴν παραίτησιν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐπειθανάγκασε τοὺς συμπλωτῆράς του νὰ τὸν ἀποδιθάσωσιν εἰς ἄλλο τι μέρος τῆς παραλίας ἀπώτερον· τούτου δὲ γενομένου, ἀπέβη αὐτὸς εἰς τὴν ξηρὰν, παρακολουθούμενος ὑφ' ἐνὸς μόνου νεανίου, Σπετσιώτου καὶ τούτου, Ἡλία Λιέσσα καλουμένου, ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν ἠκολούθει, ἀλλ', ἀποθαρβύνθεις τελευταῖον διὰ τὸν μέγαν κίνδυνον, ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν λέμβον, ἥτις ὅμως εἶχεν ἀπομακρυνθῆ τῆς παραλίας. Ἐν τούτοις ὁ Λεμπέσης, προχωρῶν ὑπὸ τοὺς βράχους, οἵτινες καλύπτουσι τὴν παραλίαν, καὶ φθάσας ὅπου ἦν ἡ τουρκικὴ λέμβος, προσεπάθει μόνος ἐπὶ ματαίῳ νὰ πελαγίσῃ αὐτήν. Ἀδυνατῶν δὲ νὰ πράξῃ τοῦτο προσεκάλεσεν αὐτὴς τὸν νεανίαν διὰ σημείων καὶ τῇ συμπράξει αὐτοῦ, ἐβρίψε τὴν λέμβον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες ἐν αὐτῇ ἀμφότεροι ἤρχισαν νὰ κωπηλατώσιν ὑπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρικῶν σφαιρῶν, ἀναχθέντες δὲ ἀβλαβεῖς εἰς τὸ πέλαγος, ὡς ἐκ θαύματος, τοὺς ἐπλησίασεν ἢ ἀναμένουσα τὸ ἀποτέλεσμα λέμβος των, ἥτις μετήγαγεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν ναυαρχίδα, τὴν οὕτως ἀλωθείσαν Ὀθωμανικὴν λέμβον.

σων πυρπολήσεως τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, καὶ ἂν δὲν μετέσχον αὐτῆς, ἐνθυμοῦντο ὅμως κάλλιστα, ὅτι οἱ Ῥώσοι, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἐπυρπόλησαν τὸν τουρκικὸν στόλον διὰ πυρπολικῶν (α). Ὅταν δ' αἱ δύο μοῖραι τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ὑδρας κατέπλευσαν, ὡς προεῖρηται, εἰς Ψαρὰ, ὅπως ἐνωθῶσι καὶ μετὰ τῆς μοῖρας τῶν Ψαρῶν, πολὺς ἐγένετο ἐκεῖ λόγος καὶ μεγίστη διάσκεψις μεταξὺ τῶν πλοιάρχων τοῦ στόλου καὶ τῶν Ψαριανῶν Προκρίτων περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὄφειλον ν' ἀντιπαραταχθῶσι τὰ μικρὰ των πλοῖα πρὸς τὰ δίκροτα καὶ τρίχροτα τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀπεφασίσθη παρὰ πάντων νὰ παραδέχθῶσι τὴν χρῆσιν τῶν πυρπολικῶν, περὶ τῆς ἀνάγκης τῶν ὁποίων καὶ πρὸ τῆς εἰς Ψαρὰ καθόδου τῶν ἄλλων δύο μοιρῶν, εἶχον κάμει πρὸς ἀλλήλους λόγον οἱ Ψαριανοὶ (β). Τὸ ἀληθὲς λοιπὸν εἶναι, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν πυρπο-

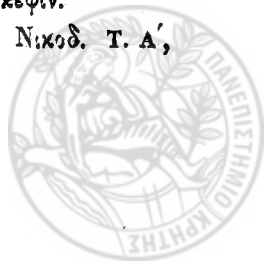
(α) Καὶ οἱ Τύριοι (Ἀρβίαν. περὶ Ἀλεξ. τοῦ Μεγάλου ἐν Τύρῳ) καὶ οἱ Ἕλληνες (Θουκυδ. ζυγγραφ. Ζ') ἐγνώριζον τὴν χρῆσιν τῶν πυρπολικῶν, πολὺ δὲ περισσότερον τὰ νεώτερα Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη.

(β) Ὁ Ἀλέξ. Σουτσοῦ (Histoire de la Revolution Greque) ἀναφέρει τὰ περὶ πυρπολικῶν οὕτως· «Ὁ ἐχθρικός στόλος, ἰδὼν
 » μακρόθεν τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων (περὶ τὴν Ἰμβρον) ἐξηκολούθησε τὴν διεύθυνσίν του πρὸς τὴν Τένεδον μετὰ
 » τῆς μεγαλητέρας προφυλάξεως. Οἱ Ἕλληνες ἐν συνελεύσει συν-
 » εσκέπτοντο πῶς νὰ τὸν ἐξολοθρεύσωσιν· ἐνῶ δὲ μυρία γινώμαι
 » ἐκυκλοφόρουν, Ψαριανὸς τις γέρον, ὑψώσας τὴν φωνὴν του, εἶ-
 » πε· Τῷ 1770, ὅτε ὁ Τουρκικὸς στόλος ἀπεσύρθη εἰς τοῦ Τσε-
 » σμὲ τὸν κόλπον, οἱ Ῥώσοι, οἵτινες τὸν ἠκολούθησαν κατὰ πό-
 » δος, διεύθυναν κατ' αὐτοῦ εἰδός τι πυρφόρου πλοίου καὶ τὸν
 » ἀπετέφρωσαν. Ἰπῆρξα τότε εἰς τῶν διευθυνόντων τὰς ἐμπρα-

λικῶν ἦτο μὲν γνωστὴ εἰς τοὺς διασκεπτομένους Ἑλληνας, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ὀπωσοῦν ἐντελεστέρας προπαρασκευῆς καὶ τῆς ἀποτελεσματικωτέρας διευθύνσεως αὐτῶν ἦτον ἀγνωστος. Διὰ τοῦτο, ἅμα παραδεχθείσης τῆς περὶ τῶν πυρπολικῶν προτάσεως, προσεκλήθη Ἰωάννης τις Πατατοῦχος (α) ὀνομαζόμενος, Πύργιος μὲν τὴν πατρίδα, πρὸ ἰκανῶν δ' ἐτῶν ἐνδημῶν εἰς Ψαρᾶ, ὅστις, ἐπαγγελλόμενος ὅτι γνωρίζει τὰ περὶ προπαρασκευῆς τῶν πυρπολικῶν, ἐπεφορτίσθη παρὰ πάντων τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πράγματος. Οὗτος δὲ συμπαραλαβὼν καὶ τινα ἄλλον, Ἰωάννην Ῥώσσον λεγόμενον, διαβεβαιοῦντα ὅτι παρευρέθη κατὰ τὴν ἐν Τσεσμέ ναυμαχίαν τῶν Ῥώσσων, ἤρξατο τῆς κατασκευῆς δύο ἠφαιστειῶν. Ἄλλ', ἀναχθέντος, ὡς ἐβρέθη, αἰφνιδίως τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἐκ Ψαρῶν, οὐδὲν τῶν πυρπολικῶν ἦν ἕτοιμον νὰ συνεχλεύσῃ, ὁ δὲ Πατατοῦχος, ἐπιβάς καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ψαριανῆς ναυαρχίδος τοῦ Ἀποστόλη, παρ' ᾧ διετέλει ὡς γραμματεὺς, ἀφησεν ἡμιτελῆ τὴν ἐργασίαν τῆς προπαρασκευῆς αὐτῶν εἰς ἄλλους. Ὅτε δὲ κατὰ τὴν Ἐρισσὸν ἀπεφασίσθη, ὡς προείπομεν, ἡ χρῆσις τοῦ πυρπολικοῦ κατὰ τοῦ δικρότου, μὴ ὑ-

» στικὰς ἐκείνας μηχανὰς, γνωρίζω τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς
 » των, καὶ σὰς ὑπόσχομαι τὴν ἐπιτυχίαν των. Παρσυθὺς ἔθεσαν
 » ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τρία πλοῖα κτλ.» σελ. 113. Θεωροῦμεν
 μὴ ἀκριβῆ τὴν ἔκθεσιν ταύτην, καθόσον ὁ Ἑλληνικὸς στόλος εἶδε
 κατ' ἀρχὰς μόνον τὸ δίκροτον καὶ οὐχὶ ὄλον τὸν ἐχθρικὸν στόλον·
 πιθανώτερον τριακῶτά τινα νὰ ἐλέχθησαν κατὰ τὴν ἐν Ψαρῶν γε-
 νομένην μεταξύ ἀπάντων τῶν πλοιάρχων συνδιάσκεψιν.

(α) Ἰδε τὰ περὶ Πατατοῦκου εἰς τὸ Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α',
 σελ. 121.

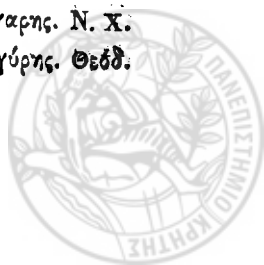
πάρχοντας πυρπολικού ετοίμου, ενεκρίθη παρ' όλων τῶν ναυάρχων καὶ πλοιάρχων τοῦ στόλου, συνηγμένων ἐν πολυλεμικῷ συμβουλίῳ, ἢ ἐν ὀνόματι τῶν τριῶν νήσων ἀγορὰ τοῦ ὑδραϊκοῦ πλοίου τοῦ Ἰωάννου Θεοδοσίου (α), τὸ ὁποῖον παρεσκεύασε προχείρως, ὡς πυρπολικόν, ὁ αὐτὸς Ἰωάννης Πατατοῦχος. Ἀνετέθη δὲ ἡ διεύθυνσις αὐτοῦ εἰς τὸν ἐξ Ὑδρας Α. Πιπῖνον, ὅστις, εἴτε διὰ τὴν πρωτοπειρίαν του, εἴτε διὰ τὴν ἀνεπιτυχῆ κατασκευὴν τοῦ πυρπολικοῦ, διεύθυνε μὲν αὐτὸ κατὰ τοῦ δικρότου, ἀλλ', ἀνάψας τὴν θρυαλλίδα πρὸ τῆς καταλλήλου στιγμῆς, ἀπέτυχε, καὶ οὕτως ἐκάη τὸ πυρπολικόν τὴν 26 Μαΐου, ἀνευ τινὸς ἀποτελέσματος.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, ἥτις ἐλύπησεν οὐκ ὀλίγον τοὺς Ἕλληνας, ἡγοράσθη ἀμέσως πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἐν Αἰγύπτῳ πλοῖον, ἀποτελοῦν μέρος τῆς Ψαριανῆς μοίρας, τὸ ὁποῖον ὡσαύτως ὁ Πατατοῦχος μετεσκεύασεν εἰς πυρπολικόν. Τοῦτο δὲ διευθύνει εὐστοχώτερον ὅ

(α) Ἡμεῖς οἱ καπεταναῖοι τῆς Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν, βεβαιούμεν ὅτι ἐλάβαμεν τὸ καράβι τοῦ Γιάννη Θεοδοσίου, μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Καπετὰν Γιάννη Θεοδοσίου, διὰ νὰ τὸ κάμωμεν μπουρλότο, διὰ νὰ κάψωμεν τὸ δελίνι, καὶ ὑποσχόμεθα διὰ νὰ τοῦ δώσωμεν διὰ τὴν τιμὴν τοῦ γρόσια 40,000. Διὸ καὶ δίδομεν τὸ παρὸν εἰς χεῖρας, ὑπογεγραμμένον ἀπὸ ὅλους τοὺς καπεταναῖοὺς καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

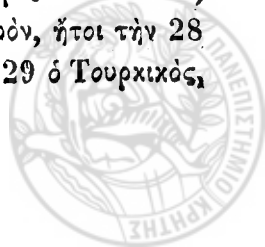
1821, Μαΐου 24, ἐν τῷ Ἑλληνικῷ στόλῳ, εἰς Μιτυλήνην.

Γιακούμακῆς Τομπάζης. Ν. Ἀποστόλης. Θ. Μπότασης. Α. Τσαμαδός. Ἰω. Καλάρης. Γ. Χ. Ἀνδρέου. Ἰω. Βούλγαρης. Ν. Χ. Δ. Κοτσιάς. Ἀνάργ. Ἀναγνώστου. Α. Λαλεχός. Ν. Ἀργύρης. Θεόδ. Λαζάρου.

Δημήτριος Παπανικολής τὴν ἐπιούσαν, 27 Μαΐου, κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ δικρότου, καὶ δούς ἐν καιρῷ τὸ πῦρ, κατέφλεξεν ἀμέσως ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς τῶν Ἑλλήνων ἀγαλλιάσεως τὸ ἐχθρικὸν δίκροτον, μεθ' οὗ συναπωλέσθησαν καὶ πολλοὶ Τοῦρκοι ἕκ τε τοῦ πληρώματος αὐτοῦ καὶ τῶν ἐκ Μιτυλήνης καταβάντων πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ ἐν αὐτῷ εὐρεθέντων, ἄλλων μὲν καέντων, ἄλλων δὲ πνιγέντων καὶ ἄλλων αἰχμαλωτισθέντων· συνεκῆ δὲ καὶ τρίτον πυρπολικὸν εἰς μάτην, τὸ τοῦ Γ. Καλαφάτη Ψαριανοῦ, τὸ ὁποῖον παρασκευασθὲν εἰς Ψαρά, εἶχε φθάσει καὶ αὐτὸ εἰς τὸν στόλον τὴν 26 Μαΐου. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι οὐ μόνον κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, οἱ Ἕλληνες, οὐ μόνον ἐστεροῦντο τῆς ἐπιτηδειότητος τοῦ ῥίπτειν τὰ πυρπολικά κατὰ πλεόντων ἐχθρικῶν πλοίων, ἀλλὰ πολλάκις ἀπετύγχανον, δι' ἀπειρίαν, ῥίπτοντες αὐτὰ καὶ κατὰ ἠγχυροβολημένων. Εἶναι δὲ λίαν πιστευτὸν, ὅτι ἂν οἱ Ἕλληνες ἐγίνωσκον ἕκτοτε τὴν δέουσαν χρῆσιν τῶν πυρπολικῶν, ἢ δι' αὐτῶν καταστροφή τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου ἤθελεν εἶσθαι ἀφευκτος ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς ἐπαναστάσεως ἐτῶν, ὁπότε καὶ πληρώματα ἀνικανώτερα ὁ στόλος οὗτος εἶχε, καὶ εὐρωπαϊῶν ἀξιωματικῶν ἐστερεῖτο.

Ἡ πρώτη αὕτη καὶ ἀναίμακτος ἐπιτυχία, ὅσον ἐνεθάρρυνε τοὺς Ἕλληνας, τοσοῦτον ἐνέσπειρε μεγάλην δειλίαν καὶ τρόμον εἰς τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ὅστις, μαθὼν τὸ γεγονός, ἐτράπη τὴν ἐπιούσαν εἰς φυγὴν, καὶ φεύγων με οὐριον ἄνεμον, κατέφυγεν εἰς τὴν Τένεδον· ὁ δὲ ἑλληνικὸς στόλος, κύριος ὢν τῆς θαλάσσης, ἔτρεξε κατ' αὐτοῦ, μαθὼν τὴν φυγὴν του, καὶ ἦλθεν αὐθημερόν, ἦτοι τὴν 28 Μαΐου ἔμπροσθεν τῆς Τενέδου· ἀλλὰ τὴν 29 ὁ Τουρκικὸς,

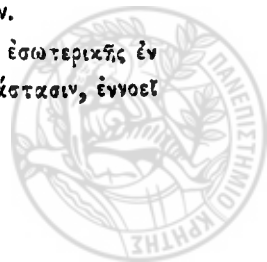

ὠρελθίεις ἐκ τοῦ πνεύσαντος νοτίου ἀνέμου, εἰσηλθεν ἐντὸς τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπου ἐπροστατεύετο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ στομίῳ τῆς εἰσόδου φρουρίων. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος, μὴ ἔχων τι νὰ πράξῃ ἐκεῖ, ἀφ' οὗ ἀπέστειλεν εἰς Ἐρισσὸν πέντε πλοῖα (α) πρὸς ἄγρευσιν τῶν τοῦ πυρποληθέντος δικρότου κανονίων, περιεφέρετο περὶ τὴν Λέσβον, Ἰμβρον καὶ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐπιβλέπων μὲν τὴν τυχὸν ἔξοδον τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἐμφυχόνων δὲ διὰ τῆς παρουσίας του τοὺς ἐν τοῖς παραλίαις Χριστιανούς. Ἐπαρουσιάσθη δὲ καὶ πρὸ τῆς πόλεως τῶν Κυδωνιῶν, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐρεθίσῃ τοὺς σκληροτραχήλους Ὀθωμανούς, κατὰ τῶν ἀθίων κατοίκων τῆς πλουσίας ἐκείνης καὶ ἀνθηρᾶς πόλεως, ἀπεμακρύνθη πάλιν ἐκεῖθεν κατὰ παράκλησιν τῶν Κυδωνιέων, οἵτινες πάντοτε ὑπεβλέποντο παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν.

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον Σπετσωτο-ὑδραϊκὴ μοῖρα, μείνασα κυρία τοῦ κόλπου, εἶχεν ἀποκλείσει τὰ τουρκικὰ πλοῖα ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς Ναυπάκτου. Πολλάκις προσέβαλλον οἱ Ἕλληνες τὸ τε φρούριον καὶ τὰ ἐχθρικά πλοῖα, ἀλλ' ἄνευ σπουδαίου ἀποτελέσματος. Ὅθεν οἱ πλείαρχοι συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ κάμωσι χρῆσιν πυρπολικῶν, τῶν ὁποίων τὴν ὠφέλειαν ἤλπίζον ἀποτελεσματικωτάτην. Τὴν περὶ πυρπολικῶν ἰδέαν πρῶτος ἐξέφερεν ὁ ἐκ Σπετσαῶν Γεώργιος Μυργιαλῆς (β).

(α) Ἐκ τῶν πέντε πλοίων, δύο μὲν ἦσαν Σπετσιοτικὰ, τὰ τοῦ Γκίκα Τσοῦπα καὶ Γ. Κοκκοράκη, δύο δὲ Ἰδραϊκὰ, τὸ τοῦ Λαλεχοῦ καὶ ἡ γολέτα τοῦ Τομπάζη, καὶ ἐν Ψαριανόν.

(β) Πᾶς τις ἀναλογιζόμενος τὰς δυσκολίας τῆς ἐσωτερικῆς ἐν Ἑλλάδι συγκοινωνίας, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ἐννοεῖ

ἀνὴρ, ἔχων τότε ἡλικίαν πλεον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν, διαπρέπων δὲ καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὡς λίαν ἔμπειρος ναυτικός, καὶ διατελῶν ἤδη ὡς δευτερεύων ἐπὶ τῆς Σπετσιωτικῆς ναυαρχίδος τοῦ Νικολάου Μπότσης. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ ταῦτον ἔλαβον ἐν Γαλαξειδιωτικὸν βρῆκιον

εὐκόλως, ὅτι ὁ Μυργιαλῆς ἐγνωμάτευσε κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον περὶ πυρπολικῶν ἐξ ἰδίας γνώσεως, οὐχὶ δὲ κατὰ μίμησιν τῶν ἐν Ἐρισσῷ, διότι ὁ Μυργιαλῆς, μὴ ἔχων προχειρῶς καὶ τὸ ἀπαιτούμενον ὕλικόν καὶ ἐργάτας, ἐπεχείρησε βεβαίως τὴν προπαρασκευὴν τοῦ πυρπολικοῦ τέσσαρας ἢ καὶ πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς 10 Ἰουνίου, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ χρῆσις αὐτοῦ. Ἐν Ἐρισσῷ ἡ χρῆσις τῶν πυρπολικῶν ἐγένετο τὴν 26—27 Μαΐου, ὥστε ἐν τῷ ἔννεαήμερῳ διαστήματι, ἤτοι ἀπὸ τῆς 27 Μαΐου μέχρι τῆς 5 ἢ 6 Ἰουν. ἦτον ἀδύνατον καὶ γνωστὴ νὰ γίνη τοῖς ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ ἡ χρῆσις τῶν πυρπολικῶν καὶ εἰς πράξιν ἀμέσως νὰ τεθῆ. Ἄρα περὶ τῆς πρώτης ἐπινοήσεως τῶν πυρπολικῶν εἰς μάτην ἐρίζουσιν, οἱ μὲν Ἰδραῖοι, ἀποδίδοντες αὐτὴν εἰς τὸν Τομπάζην, κατὰ νοθεσίαν τοῦ Ἄγγλου ναυάρχου (ἂν καὶ περὶ τούτου ὁ Δ. Ταγμαδὸς, ἢ ὁ ὑποβλεὺς αὐτοῦ, ὤφειλε ν' ἀνασκευάσῃ πρῶτον τὸν συμπολίτην του Ἄντ. Α. Μιαούλην, ὁμολογοῦντα (Βιβλ. Α', σελ. 16) » ὅτι εἰς Ψαρά ἐγένετο ἡ πρώτη περὶ χρήσεως πυρπολικῶν σχέψις, ἐν γενικῇ συνελεύσει ὄλων τῶν πλοιάρχων τοῦ στόλου» οἱ δὲ Ψαριανοὶ, κηρύττοντες ἐφευρετὴν τὸν Ἰωάννην Πατατοῦκον ἢ τὸν Καλαφάτην διότι ἡ ἰδέα τῶν πυρπολικῶν ἦν γνωστὴ εἰς πολλοὺς νησιώτας καθόσον μόλις πενήτηκοντα ἔτη εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Τσεσμέ διὰ πυρπολικῶν ἐμπρήσεως τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, καὶ πολλοὶ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔζων ἔτι κατὰ τὸ 1824, καὶ ἐνθυμοῦντο βεβαίως τὸ γεγονός καὶ τὰ περὶ τῆς χρήσεως τῶν πυρπολικῶν, περὶ ὧν πολλάκις μετὰ τῶν γερόντων Προκρίτων ἐγένετο λόγος.

καὶ μίαν βρατσέραν, τὰ ὁποῖα καὶ παρεσκευάσθησαν ὡς πυρπολικά, τῇ ἐπιστάσει τοῦ αὐτοῦ Μυργιαλῆ, ἀτελῶς πῶς μὲ φρύγανα καὶ διαφόρους ἄλλας ἐμπρηστικὰς ὕλας, τὰς ὁποίας ἔφερον ἐκ Γαλαξειδίου, καὶ ἐδόθη ἡ διεύθυνσις τοῦ πυρπολικοῦ βρικίου κατὰ τῶν ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς Ναυπάκτου προσωρμισμένων ἐχθρικῶν πλοίων εἰς τινὰ Γεώργιον Παξινόν, ναύτην διατελοῦντα ἐν τῷ Σπετσιωτικῷ πλοίῳ τοῦ Νικολάου Ὁρλώφ, αὐθορμήτως ἀναδεχθέντα τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, καὶ ἐλπίζοντα ὡς καλὸν κολυμβητὴν νὰ διασωθῇ ἐπὶ τῆς λέμβου, ἣτις, κατὰ τὸ σχέδιόν των, ἔμελλε νὰ συνοδεύσῃ τὸ πυρπολικὸν εἰς τὴν ἐπιχείρισιν ταύτην. Τοσοῦτον ὁ τρόπος ἐπιτυχοῦς διευθύνσεως τῶν πυρπολικῶν ἦτον ἀγνωστος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῆς ἐπαναστάσεως! Τέλος πάντων Σπετσιωτικὴ λέμβος τῆς τοῦ Μπόταση ναυαρχίδος, διοικουμένη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Γ. Μυργιαλῆ, συνώδευσε τὴν 10 Ἰουνίου τὸ κατὰ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων πυρπολικὸν τοῦτο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μόνος ὁ ῥηθεις Παξινὸς ἦτο καὶ ναύτης καὶ πηδαλιούχος καὶ διευθυντῆς, καθότι ὁ Μυργιαλῆς ἠγνόει ὅτι ἠδύνατο νὰ γίνῃ χρήσις τοῦ πυρπολικοῦ, μένοντος ἐν τὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ πληρώματος μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐμπρήσεως αὐτοῦ (α). Ὁ Πατατοῦχος λοιπὸν, διευθύνας τὸ πυρπολικὸν κατὰ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, ἀλλὰ μὴ ὑπο-

(α) Ἀπόδειξις ἰσχυρὰ καὶ αὐτὴ, ὅτι ἡ κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐπίνοια τῆς χρήσεως τῶν πυρπολικῶν ἦτον ὅλως ἄσχετος πρὸς τὴν κατὰ τὴν Ἐρισσὸν διότι ἂν ὁ Μυργιαλῆς ἐγνώριζεν, ὅτι ἐν Ἐρισσῷ ἐγένετο χρῆσις πυρπολικῶν, ἤθελε γνωρίζει καὶ ὅτι συνετέλεσε καὶ ἐν πλήρωμα, καὶ ἤθελε μιμηθῆ τὸ παράδειγμα τοῦτο.

λογίσας καλῶς τὴν ἀπ' αὐτῶν ἀπόστασιν, ἔδωκεν εἰς αὐτὸ πῦρ ἀκαίρως, καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀνθέξῃ πλέον, μένων ἐντὸς αὐτοῦ, ἔνεκα τῆς καυστικότητος τῶν διαδοθειῶν φλογῶν τοῦ πυρός, ἐστάθη ἐπὶ τινα λεπτὰ ἔξωθεν τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου καὶ τὸ ἐπιδαλιούχει, ἀλλ' ἀκολούθως ἐβρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἄφησε τὸ πλοῖον αὐτοδιοίκητον νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῶν ἐχθρικῶν. Ἐν τούτοις οἱ Τοῦρκοι, ἰδόντες τὸ πῦρ καὶ ἐννοήσαντες ὅτι τὸ πλοῖον ἦτο πυρπολικόν, ἤρχισαν ἀμέσως καὶ ἐκ τῶν πλοίων καὶ ἐκ τοῦ φρουρίου νὰ πυροβολῶσι κατ' αὐτοῦ ἀδιακόπως, ὅπως τὸ βυθίσωσι· συγχρόνως δὲ πολλαὶ τουρκικαὶ λέμβοι τρέξασαι κατὰ τοῦ πυρπολικοῦ, αὐτὸ μὲν μείναν ἀπροστάτευτον καὶ ἀδιοίκητον εὐκόλως ἀπεμάκρυναν, τὸν δὲ δυστυχῆ Παξινόν, μὴ προφθάσαντα νὰ διασωθῇ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς λέμβου (ἣτις μόνη εὔρεθεισα ἀπέναντι πολλῶν ἐχθρικῶν, εἶχε μείνει ὀπίσω) ἐζώγησαν, καὶ ὀβελίσαντες αὐτὸν ἀπανθρώπως τὸν ἔψησαν ὡς ἀρνίον εἰς τὸ πῦρ, ὑπὸ τῆν ὄψιν ὄλου τοῦ Ἑλληνικοῦ στολίσκου. Τοιοῦτον ἔδωκεν ὁ Γ. Παξινὸς ἡρωϊκὸν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μαρτύριον.

Ἀφ' ἧς ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον τὰ πλοῖα ταῦτα, δὲν ἔλειψαν νὰ χορηγήσωσι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ξηρᾷ Ἑλληνας πᾶσαν συνδρομὴν, καὶ ἐπισπεύδοντες μάλιστα τὴν ἐξ ἐφόδου ἄλωσιν τοῦ φρουρίου τῆς Ναυπάκτου, ἐπρομήθευσαν αὐτοῖς τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας κλίμακας, τὰς ὁποίας κατεσκεύασαν ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τὸν Σπετσιώτην Ἀδριανὸν Σωτηρίου πλοίου, ἐπιμελεία τοῦ ἰδίου τούτου πλοιάρχου. Ἐκ δὲ τῶν τῆς ξηρᾶς, μεταξὺ τῶν ἄλλων παρευρισκομένων ὀπλαρχηγῶν, μόνος ὁ γενναῖος Διαμαντῆς Χορμοβίτης ἀνέλαβε τὴν ἐπιχείρισιν τῆς ἐφόδου μετὰ τετρακοσίων ἐθελοντῶν στρατιωτῶν. Ἐνῶ

δὲ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, τὰ πλοῖα προσέβαλον σφοδρῶς τὸ φρούριον κατὰ θάλασσαν πρὸς ἀντιπερισπασμόν, ὁ γενναῖος Διαμαντῆς ὤρμησε νὰ εἰσβάλῃ ἐν αὐτῷ διὰ ξηρᾶς· ἀλλ' ἀποδειλιάσαντες στρατιῶταί τινες, ἔμειναν ὀπίσω, αὐτὸς δὲ πλησιάσας μετ' ὀλίγων, ἐφονεύθη ὑπὸ ἐχθρικῆς βολῆς, καὶ οὕτως ἐματαιώθη ἡ ἐφοδος (α).

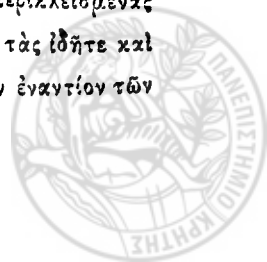
Ἐκ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μπότση καὶ ἐκ τῶν πλοίων τοῦ Ἰωάννου Μπατσαξῆ Ὑδραίου καὶ ἐνὸς Γαλαξειδιώτου, ἐξήχθησαν εἰς τὴν ξηρὰν ἐπὶ δύο λόφων ὑπερχειμένων εἰς τε τὸ φρούριον καὶ τὰ τουρκικὰ πλοῖα, τέσσαρα βαρέα πυροβόλα, διὰ τῶν ὁποίων, σχηματίζαντες κανονοστοιχίαν οἱ ναυτικοί, προσέβαλλον ἀδιακόπως καὶ ἐβλαπτον αὐτὰ πολὺ. Εἰς τὴν κανονοστοιχίαν ταύτην ἐπέσεν ὑπὲρ Πατρίδος τὴν 29 Μαΐου εἰς τῶν γενναίων πλοιάρχων τῆς εἰρημένης ναυαρχίδος, ὁ Ἐμμανουὴλ Ι. Ὀρλάνδος, διευθυντῆς τῆς κανονοστοιχίας, οἱ δὲ συμπολιταὶ του Σπεταιῶται τὸν ἐθρήνησαν πολὺ, διότι ἦτο τῶντι γενναῖος ἀνὴρ, καὶ ἄξιος πολὺ καλητέρου μέλλοντος (β).

Ἡ ναυτικὴ αὕτη μοῖρα προσήνεγκε μεγάλας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν πατρίδα ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου (γ),

(α) Ἱστορ. Ἀπομν. Π. Πατρῶν σελ. 45.

(β) Ὁ Ἰω. Φιλήμ. Δοκ. Ἱστορ. Τ. Γ', σελ. 336, δνομάζει αὐτὸν Διαννούλαν, ὅπερ τῶντι εἶναι πρόσθετον ἐπίθετον τῆς οἰκογενεῖς ὑποκοριστικὸν τοῦ Ἰωάννης.

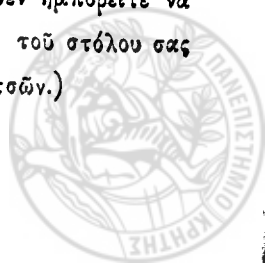
(γ) Ἴδου τί ἔγραφε περὶ τῶν πλοίων τούτων ἡ Πελοπ. Γερουσία· «Ἐπειδὴ σήμερον ἐλάβομεν ἀπὸ Πάτρας τὰς περικλεισμένας » εἰδήσεις τῆς Ρούμελης, σᾶς τὰς περικλείομεν ἵνα τὰς ἰδῆτε καὶ » χροῆτε διὰ τὰς νίκας τῶν ὁμογενῶν μας ἀδελφῶν ἐναντίον τῶν

διότι οὐ μόνον κατέστησεν ἄχρηστον πᾶσαν ἐχθρικήν θαλάσσιον δύναμιν, καὶ ἐμπόδισε πᾶσαν βοήθειαν τροφῶν καὶ πολεμεφοδίων, πεμπομένων τοῖς ἐχθροῖς παρά τε τῶν Τούρκων καὶ τῶν φιλοτούρκων, ἀλλ' ἀνεπτέρωσε καὶ τὰς ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν κατοίκων τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ἐλπίδας, καὶ πλεῖστα μέρη ἐπαναστατήσαντα ἔκτοτε μετὰ τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς Αἰτωλοκαρνανίας, ἐχρησίμειυσαν ὡς προμαχῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ παρέσχον ἀνυπερβλήτους δυσκολίας εἰς τὰς ἐχθρικὰς δυνάμεις, μὴ δυναμένας πλεονεχθῆναι εἰς αὐτήν.

Ἐπὶ ἰκανὸν χρόνον τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα εἶχον καλῶς κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα· ἀλλ' ἔπειτα ἡ συσσώρευσις πολλῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων καὶ ἡ ἔλλειψις Ἑλληνικῶν, ἀποσυρθέντων ἐκεῖθεν καὶ ἐλθόντων περὶ τὴν κλονιζομένην νᾶ πᾶση Τρίπολιν πρὸς λαφυραγωγίαν, διέλυσαν δυστυχῶς τὴν κατὰ ξηρὰν πολιορκίαν τῆς Ναυπάκτου, καὶ προὔκάλεσαν καὶ τὴν τοῦ θαλασσίου ἀποκλεισμοῦ διάλυσιν· ἡ παρουσία τῆς κατὰ θάλασσαν δυνάμεως ἦτο λίαν ἀναγκαία εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ἀλλ' ἡ διάλυσις τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων εἰς ἣν προσετέθη ἀφ' ἐνὸς διχόνοιά τις μεταξὺ τῶν πλοιάρχων, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ στέρησις τροφῶν, ἠνάγκασε τὸν Ἑλληνικὸν στολίσκον

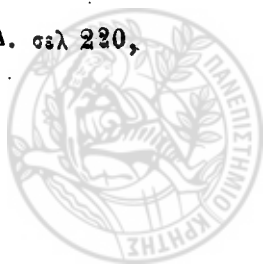
» τυράννων. Αὐτὸ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐστὶν ἀποτελεσμα τῆς εἰς
 » τὸν Ναυπάκτου κόλπον εἰσόδου τοῦ θεοφρουρήτου στόλου σας,
 » ἐπειδὴ ὁ εἰρημένος Βαρνακιώτης δυσχυρίζεται, εἰς δὲν ἔβλεπεν
 » ἐκεῖ πλαῖα, δὲν ἐσπῶνεντο εἰς τὰ ὄπλα· ὅθεν ἠμπορεῖτε νᾶ
 » συμπεράνητε πόσον εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐπιμονὴ τοῦ στόλου σας
 » ἐκεῖσε διὰ μερικὸν καιρὸν.» (Ἄρχ. Δήμ. Σπετσῶν.)

νά ἐγκαταλείψῃ τὴν 15 Ἰουνίου τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ν' ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια.

Περὶ ταχείας ἀποστολῆς νέας ναυτικῆς δυνάμεως εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον, ἐπανειλημμένως ἔγραφον πρὸς τοὺς Προκρίτους Σπετσῶν καὶ Ὑδρας οἱ τῆς Πελοποννήσου Πρόκριτοι καὶ ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης (α). ἀλλ' οἱ Πρόκριτοι τῶν νήσων ἔχοντες τὸν στόλον των εἰς κίνησιν πρὸ τεσσαράκοντα ἤδη ἡμερῶν κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ, ὡς προελέχθη, καὶ μόλις δυνάμενοι νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς μεγάλας δαπάνας τοῦ στόλου τούτου, ἠδυνάτου νὰ πέμψωσι ταύτοχρόνως καὶ ἄλλα πλοῖα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἦδη περὶ τῶν ναυτικῶν δαπανῶν, ἐπάναγκες ἐνομίσαμεν νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ εἰς ἐκστρατείαν ἐξοδος ἑνὸς καὶ μόνοῦ πλοίου, συνεπάγεται δαπάνας μεγάλας εἰς πολεμοφόδια, εἰς τροφήν τῶν ναυτῶν καὶ εἰς οὐ σμικρὰν μισθοδοσίαν ἑνὸς ἐκάστου αὐτῶν. Πᾶσα δὲ ἡ δαπάνη αὕτη ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ πλοίου. Κατὰ μέσον ὅρον ἡ μισθοδοσία ἐκάστου ναύτου, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως, δὲν ἠδύνατο νὰ ᾔῃαι μικροτέρα τῶν δέκα ταλλήρων· ἡ δὲ χρῆσις οἴνου καὶ τροφῶν ἀφθονωτάτων, ἡ κατανάλωσις τῆς πυρίτιδος καὶ τῶν σφαιρῶν, οὐ μόνον διὰ τὰ πυροβόλα τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ τουφέκια πιστόλας καὶ ἄλλα ὄπλα ἐκάστου ναύτου, αὐτοπροαίρετος· ὥστε κατὰ μέσον ὅρον ἡ ὅλη μηνιαία δαπάνη ἐκάστου πλοίου ἐν ἐκστρατείᾳ, χρήζοντος καὶ ἐπισκευῆς καὶ καταρτίσεως, πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ εἰς ἐλά-

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσ. καὶ Ἀναργ. Σπετσιωτ. Τ. Α. σελ 220, — 223.

χιζον ποσόν εἰς τάλληρα χίλια, τὰ ὁποῖα ἐπαναλαμβάνομεν κτεδᾶλλοντο ἐκουσίως καὶ ἐξ αἰσθήματος πατριωτισμοῦ ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πλοίων, τῶν ἀναγκαζομένων ἄλλως τε νὰ δαπανῶσι καὶ πλείονα τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων πρὸς εὐπρεπῆ ἑαυτῶν καὶ τῶν πολυμελῶν οἰκογενειῶν των συντήρησιν, καὶ μηδὲν μηδαμόθεν εἰσπραττόντων, ἀλλὰ ἠναγκασμένων ὄντων καὶ αὐτὰ τὰ καυσόξυλα καὶ πάντα τὰ τρόφιμα ὑπερτιμημένα ὄντα ὡς ἐκ τῆς συγκεντρώσεως τοῦ λαοῦ ν' ἀγοράζωσι, πολλάκις δὲ καὶ πρόσφυγας μετὰ οἰκογενειῶν ἐν ταῖς οἰκίαις των νὰ ξενίζωσι, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις νὰ φιλοδωρῶσιν ἐνίοτε, ἐχόντες ἀκοντες, ἢ καὶ νὰ μισθοδοτῶσι γείτονάς των κακοήθεις καὶ ἐξηγριωμένους, ὅπως ἐξαγοράσωσι τὴν ἡσυχίαν των· ποῦ ὑπάρχουσι οἱ πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες, οἱ ἐμμεΐναντες ἐπὶ ἔτη εἰς τοιαύτας χρηματικὰς θυσίας, καὶ τοὶ βλέποντες ἐκκενούμενον τὸ βαλάντιον αὐτῶν; Πόσοι νῦν εὐεργέται τῆς Ἑλλάδος καλούμενοι δὲν ἐπροτίμησαν ν' ἀποσυρθῶσι κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα εἰς Εὐρώπην, νὰ ἐμπορευθῶσι καὶ πλουτήσωσι διαρκοῦντος τοῦ πολέμου, καὶ κατόπιν ἐκ τῶν περισσευμάτων νὰ δωρήσωσι μέρος τι τῇ ἐλευθερωθείσῃ Πατρίδι;

Ἄλλ' ἄς ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον· ἐκ τοῦ ὡς ἀνωτέρω στολίσκου, διέμεινεν ἐπὶ τινα καιρὸν ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου τὸ πλοῖον τῆς Μπουμπουλίνας ὁ Ἀγαμέμνων (α) ὅπερ συγκεντρώσαν περὶ ἑαυτὸ καὶ τὰ ἐνα-

(α) Περὶ τοῦ πλοίου τούτου ἔγραφεν ὁ Ἄνδρ. Λόντος τὴν 18 Ἰουνίου πρὸς τοὺς Κορινθίους τὰ ἐξῆς: « Γράψατε καὶ ἡ εὐγενεὶα σας ἀμέως εἰς Ἰδραν καὶ Σπέτσας τ' ἀναγκαῖα καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν κυρίαν Μπουμπουλίαν, ὅτι οἱ ἀδελφοί της καὶ

πομείναντα τρία Γαλαξειδιώτικα καὶ τὸ Κεφαλλήνιον, τὰ ὁποῖα διηνεκῶς ὑπηρέτησαν μετὰ ζήλου, συμπολεμήσαντα καὶ αὐτὰ πολλάκις μετὰ τῶν Σπετσιωτο-Υδραίων κατὰ τε τῶν φρουρίων καὶ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, ἀπεσύρθη μετ' αὐτῶν εἰς τὸν λιμένα Γαλαξειδίου, διότι εἰσελθόντων τὴν 17 Ἰουνίου ἐντὸς τοῦ κόλπου καὶ τῶν εἰς Μοῦρτον ναυλοχούντων τουρκικῶν πλοίων, ἅτινα ἦσαν δύο φρεγάται, ἓν κορβέτον καὶ δύο βρίκια, αἱ ἐχθρικαὶ δυνάμεις ἠύξησαν κατὰ πολὺ. Τὰ δὲ εἰς Ναύπακτον εὑρισκόμενα ἐχθρικά πλοῖα ἐξελθόντα τοῦ κόλπου ἐπλευσαν εἰς Ζάκυνθον (τῇ συνοδείᾳ ἀγγλικῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα παρήγγειλαν καὶ εἰς τοὺς Γαλαξειδιώτας νὰ μὴ ἐνοχλῶσι τὴν Ἰονικὴν σημαίαν) καὶ ἐφοδιασθέντα μ' ὅλα τὰ ἀναγκαῖα ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ περίπλεον ἐντὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ τῶν ἐκ Μοῦρτου εἰσελθόντων.

Ἐνῶ δὲ τὰ λοιπὰ πλοῖα ἀμφοτέρων τῶν μοιρῶν ἐπέστρεφον ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου εἰς τὰ ἴδια, ἐπειδὴ ὁ διορισθεὶς εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν Νεοκάστρου ἐκ τῶν ὑδραϊκῶν πλοίων Α. Κριεμάδης, ἐγκαταλείψας τὴν θέσιν του, παρηκολούθησεν εἰς Ὑδραν τὴν Ὑδραϊκὴν μοῖραν, τὰ Σπετσιωτικὰ ἀντικατέστησαν αὐτὸν διὰ κλήρου μεταξὺ τῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κληρὸς εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Νικολάου Μπόταση οὗτος δὲ μετὰ τοῦ ἀπ' ἀρχῆς διορισθέντος εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ Νεοκάστρου, Ἀναστασίου Ἀνδρού-

» τὸ παιδί της μετὰ τὸ ἐν καράβι της εὑρίσκονται κεκλεισμένοι εἰς
 » τὸ Γαλαξειδί, καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ προφθάσῃ ἰκανὴν θα-
 » λάσσιον δυνάμιν διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν ἐπαπειλοῦ-
 » μενον κίνδυνον». (Ἀρχ. Δήμ. Σπετσ. — καὶ Ἀναργ. Σπετσιωτ.
 Τ. Α. σελ. 221).

τσου, παρέμειναν ἐκεῖ διαρκῶς μετὰ τῶν πλοίων των μέχρι τῆς ἀλώσεως τοῦ φρουρίου (α) ἐπανελθόντων τῶν λοιπῶν εἰς Σπέτσας.

Συγχρόνως μὲ τὴν πρὸς τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια καὶ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐκπλεύσασαν Σπετσιωτικὴν μοῖραν, συνεξέπλευσεν ἐκ τοῦ λιμένος τῶν Σπετσῶν καὶ τὸ πολεμικὸν πλοῖον Ἀλέξανδρος Α΄. τοῦ Ἀνδρέου Α. Σκλιάς, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, ἀποσταλέν παρὰ τῆς Κοινότητος Σπετσῶν νὰ παραπλήσῃ τὴν Κρήτην διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ τοὺς Χριστιανοὺς Κρήτας πρὸς ἐπαναστάσιν, χορηγοῦν αὐτοῖς πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν, καὶ νὰ ἐμποδίξῃ ὅσον οἶόν τε τὰ διὰ θαλάσσης τυχόν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐχθρικὰ κινήματα. Τῶνόντι ὁ Σκλιάς ἐξεπλήρωσε τὴν ἐντολὴν του κάλλιστα, διότι συλλαβὼν ἐχθρικὸν βρίκιον μεταφέρον τροφὰς καὶ τουρκαλβανούς στρατιώτας ἀπὸ Σοῦδαν εἰς ἄλλο μέρος τῆς Κρήτης, ἀφοῦ κατέσφαξεν ἅπαντας τοὺς ἐν αὐτῷ ἐχθροὺς, ἐματαίωσε καὶ πᾶσαν κατὰ θάλασσαν συγχωινωσίαν τῶν ἐχθρῶν, ἀποκλείσας τοὺς ἐχθρικοὺς λιμένας καὶ ἐνεψύχωσεν οὐκ ὀλίγον τοὺς Χριστιανοὺς Κρήτας· τὸ πλοῖον τοῦτο μετὰ μηνιαίαν ἐκστρατείαν ἐπέστρεψεν εἰς Σπέτσας φέρον αἰχμάλωτον καὶ τὸ ἄλωθὲν ἐχθρικὸν βρίκιον.

Εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ κωφεύσῃσι καὶ τὰ εὐγενῆ τέκνα τῆς Κρήτης· ὅθεν τὴν 14 Ἰουνίου ὑψώθη καὶ ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Γεώργιον Δασκαλάκην ἢ Τσελεπήν, Ἀναγνώστην Παναγιώτου καὶ Ἀνδρέαν Φασούλην, τῶν Σφακιανῶν προηγηθέντων. Οἱ γενναῖοι Κρή-

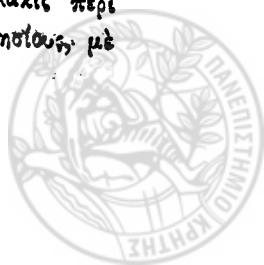
(α) Ἀπομνημ. Ν. Σπηλ. Τ. Α. σελ. 224.

τες ὑπὸ ἐνθέρμου πατριωτισμοῦ φλεγόμενοι ἐρρίφθησαν ἀνέτοιμοι εἰς τὸ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας στάδιον, καὶ ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἐπραξαν κατορθώματα ἀξία τῆς πολεμικῆς τῶν φήμης, εὐρέθησαν μετ' οὐ πολὺ καταστενοχωρημένοι πανταχόθεν, ὡς στερούμενοι οὐ μόνον πάσης ἐξωτερικῆς ἐπικουρίας, ἀλλὰ καὶ πολεμεφοδίων.

Οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, οἵτινες, ὡς προείπομεν, ἦσαν ἐξ ἀρχῆς εἰς μυστικὴν μετὰ τῶν Κρητῶν συνεννόησιν, ἔσπευσαν ἀμέσως καὶ οὐ μόνον τὰς διὰ τοῦ Γρηγορίου Καλλονᾶ συναχθείσας ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου βοηθείας τοῖς ἀπέστειλαν, ἀλλὰ καὶ πολεμεφόδια οὐκ ὀλίγα, ἐκ τῆς ἣν εἶχον παρακαταθήκης ἐκ τῶν ἐν Μήλῳ καὶ Κιμῆλῳ ἀλωθέντων πλοίων, τοὺς ἐπρομήθευσαν (α). ἀλλὰ καὶ ταῦτα δὲν ἤρκουν· οἱ Κρητες εἶχον ἀνάγκην μέγιστην θαλασσίου δυνάμεως, καὶ τὴν ἀνάγκην ταύτην θέλοντες νὰ παραστήσωσιν εἰς τοὺς Σπετσιώτας, ἔγραψον αὐτοῖς τὴν 14 Αὐγούστου, διὰ δύο συγχρόνων ἐπιστολῶν τῶν, τὰς ἐξῆς· « Πρόκριτοι τῆς νήσου Σπετσῶν, χαίρετέ·
 » Ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὸν Θεὸν ἀλλήν ἐλπίδα δὲν ἔχομεν,
 » εὐγενέστατοι ἄρχοντες, εἰμὴ πρὸς τὴν ἐντιμὸν Καγκε-
 » λαρίαν Σπετσῶν, κατὰ τὴν παράστασιν τοῦ ἀδελφοῦ Κ.
 » Γρηγορίου Καλλονᾶ, πατριώτου ἡμῶν, καὶ κατὰ τὸν
 » φιλοπατρισμὸν τὸν ὁποῖον ἐδειξάτε τοσάκις εἰς τὴν Πα-
 » τρίδα μας, βοηθοῦντες οὐκ ὀλίγον, ὡς τὸ εἶδομεν ὀφ-

(α) Ἴδε καὶ Ἰω. Φιλ. Δοκ. Ἱστορ. Ἑλλήν. ἱπαναστ. Τ. Γ'. κεφ. κδ'. σελ. 312 — καὶ Π. Σκολ. Ὀμηρ. Συνοπτ. Ἱστορ. εἰς τὴν προσφώνησιν αὐτοῦ λέγοντος· « Σεῖς ἐνισχύσατε πολλάκις περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀγῶνός· τοὺς Κρητας καὶ Πελοποννησίου, μετὰ τὰς συχνὰς προσφορὰς πολεμικῶν ἐφοδίων κτλ. »

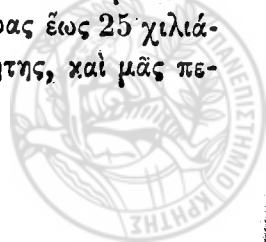
» θαλμοφανῶς καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τινῶν πολεμικῶν
 » ἀναγκαιῶν, ἅπερ ὁ εἰρημένος ἀδελφός Γρηγόριος διὰ
 » τῆς εὐγενείας σας ἐσύναξεν ἀπὸ τὰς νήσους, διὰ τοῦτο
 » ἀπαραίτητον χρέος ἔχομεν νὰ νομιζώμεν αἰείποτε τὴν
 » εὐγενεῖάν σας βοηθόν μας καὶ ὑπερασπιστὴν τῆς Πατρί-
 »δος μας. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν πάλιν τὴν εὐγενεῖαν
 » σας νὰ μᾶς βοηθήσητε καὶ τώρα ὡς καὶ ἄλλοτε, εὐ-
 » σπλαγχνιζόμενοι τοὺς δυστυχεῖς ἐνταῦθα Χριστιανούς,
 » οἱ ὅποιοι κινδυνεύουν νὰ χαθῶσι κατὰ κράτος· στενοχω-
 » ρημένοι εἴμεθα ἀπὸ ὅλα· δύνამις πλέον δὲν μᾶς ἔμεινε,
 » καθότι ὁ ἐχθρὸς μᾶς πολεμᾷ καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θα-
 » λάσσης, καὶ βέβαια ἡ ἔλλειψις τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων
 » ἀπὸ τὴν Κρήτην εἶναι ὁ ἀφανισμὸς τῶν Χριστιανῶν.
 » αὐτὰ τὰ τρία κάστρα, ἀρμάτωσαν πλοῖα τέσσαρα μικρὰ
 » καὶ ἔχουν σκοπὸν νὰ μᾶς ἀφανίσουν κατὰ κράτος
 » Λοιπὸν δι' ἀγάπην τοῦ τιμίου Σταυροῦ, προφθάσατε ὁ-
 » σον τάχιστα ὅσα ἠμπορέσητε πλοῖα, ὅπως καὶ ἡμεῖς
 » δυνηθῶμεν 14 Αὐγούστου 1821.

» Σφακιανοί ».

Ἐτέρα ἐπιστολή·

*« Εὐγενέστατοι καὶ φιλογενεῖς Προβχοντες τῆς Θεοσώ-
 στου κῆσου τῶν Σπεισῶν, τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν
 ἐκ ψυχῆς ἀπορέομεν.*

« Δὲν μᾶς ἔμεινε πλέον οὔτε καιρὸς οὔτε νοῦς διὰ νὰ
 » σᾶς διηγηθῶμεν τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῆς Πατρίδος
 » μας· ὁ ἤδη ἐρχόμενος πρὸς τὴν ἀγαπητὴν σας καπετὰν
 » Παῦλος Μπαλιβανάκης, θέλει σᾶς ἐκτραγωδήσει διὰ
 » ζώσης φωνῆς τὸν τέλειον ἀφανισμόν τῆς Πατρίδος· οἱ
 » ἐχθροὶ ἐμβῆκαν καὶ ἀπὸ τὰς τρεῖς χώρας ἕως 25 χιλιά-
 » δες ὁμοῦ μὲ τρεῖς βεζύριδες τῆς Κρήτης, καὶ μᾶς πε-

» ρικύκλωσαν ἀπὸ τὴν στερεὰν καὶ ὥρα τῆ ὥρα ὀρμουσι
 » καὶ εἰς τὸ καστὲλίον μας· ἐτοιμάζουσι καὶ τὸ κορβέτον
 » ὁποῦ σᾶς προεγράψαμεν, ὁμοῦ καὶ ἄλλα ἐδικὰ των ἐν-
 » τόπια ὁποῦ εὐρίσκονται καὶ εἰς τὰ τρία κάστρα διὰ νὰ
 » ἐκβάλωσι νὰ μᾶς πολιορκήσουσι καὶ ἀπὸ τὴν θάλασ-
 » σαν· λοιπὸν δι' ἀγάπην Χριστοῦ κάμετε, στείλατε με-
 » ρικὰ καράβια ἀπὸ τὰ εὐλογημένα πλοιά σας ὅσα κρί-
 » νετε εὐλογον, ν' ἀπαντήσωμεν τὴν ὀρμὴν τῶν ἐχθρῶν,
 » καὶ ἡ δυστυχὴς πατρίς ὑπόσχηται νὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ
 » μὲ μηνιαῖον μισθόν, ἐνόσω βαστάξῃ ἡ ἐκστρατεία τοῦ
 » πολέμου, ὅσον ἀγαπᾶτε νὰ λάβετε, τὰ ὁποῖα γρόσια θέ-
 » λομεν σᾶς τὰ ἀποκριθῆ μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀφανισμοῦ
 » τῶν ἐχθρῶν· θέλει δὲ σᾶς εὐχαριστήσῃ μὲ τὰς πρεπού-
 » σας τιμὰς καὶ εὐχαριστίας της· ἔχει ἡ δυστυχὴς Κρήτη
 » κεκρυμμένους θησαυρούς· τὸν ἐχθρὸν φθάνει νὰ καθυπο-
 » χρεώσῃ καὶ ὀλόκληρον βασιλείον ἀξίζει· ἀδελφοί, ἡ βοή-
 » θεια αὕτη δὲν θέλει γίνεαι εἰς ἡμᾶς τοὺς Σφακίους μό-
 » νον, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς πολλὰ ὀλίγους Χριστιανοὺς
 » ὁποῦ ἔως τῶρα εὐρίσκονται ἐδῶ ἐλευθερωμένοι ἀπὸ τὴν
 » μάχαιραν τῶν τυράννων ».

Οἱ Πρόχρ. τῶν Σφακίων καὶ οἱ παρευρεθέντες ἐδῶ ἐκ
 τῶν τριῶν Κάστρων (α).

Οὐδεὶς ἄλλος λαὸς τῆς ὑποδουλωμένης Ἑλλάδος ἐπιέ-
 ζετο ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ τοσοῦτον, ὅσον ὁ τῆς
 Κρήτης, τῆς ὁποίας οἱ Χριστιανοὶ κάτοικοι οὔτε τῆς ἰδιο-
 κτησίας των, οὔτε τῆς οἰκιακῆς των τιμῆς, οὔτε αὐτῆς
 τῆς ἰδίας ὑπάρξεως ἦσαν κύριοι. Οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ τῆς
 ὑποδουλωμένης Ἑλλάδος ἔζων ἀνθρωπόμορφα θηρία ἀ-

(α) Ἀρχ. Δημ. Σπετσῶν.

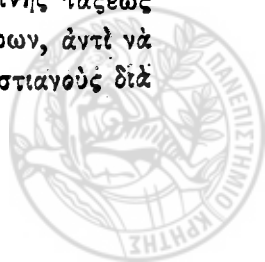
γριώτερα τῶν Τούρκων τῆς Κρήτης, εἴτινες καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῇ παρούσῃ λύσση των, θέλοντες νὰ κορέσωσι τὴν δίψαν των ἀπὸ τοῦ ἀθώου αἵματος τῶν Χριστιανῶν, ἐφό-
νευον αὐτοὺς ἀνευ διακρίσεως γένους ἢ ἡλικίας· παρεκ-
τός μυριάδων ἄλλων, θῦμα τῆς λύσσης των ἐγένοντο
πολλοὶ ἄλλοι Πρόκριτοι τῆς Κρήτης, καὶ ὁ ἐπίσκοπος
Κισσάμου Μελχισεδέκ, καὶ ὁ ἱεροδιάκονος Καλλίνικος
Βερβραϊῶς, ὅστις ἐπαγγελλόμενος τὸν διδάσκαλον, κατή-
χει τοὺς Ἕλληνας Κρήτας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανά-
στασιν.

Ἐπόμενον λοιπὸν ἦτον οἱ Κρήτες, ἔνεκα τῆς μεγάλης
τουρκικῆς καταθλίψεως, νὰ εὑρεθῶσι κατὰ τὴν ἐπανάστα-
σιν καὶ πλεόν ἀδιοργάνωτοι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ
πλεόν ἀπρομήθευτοι τῶν πολεμικῶν ἀναγκαίων. Ἀληθῶς
τοῖς ἐστάλησαν πολεμεφόδιά τινα καὶ ἐκ τῶν ἐν Μήλω
κυριευθέντων πλοίων καὶ ἐκ τοῦ φρουρίου Μονεμβασίας
μετὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἠδύναντο νὰ
ἐπαρκέσωσιν ἐπὶ πολὺ, ὅθεν ὅ,τι ἐπραξάν οἱ Κρήτες τὸ
ἐπραξάν διὰ τοῦ πατριωτισμοῦ των, διότι καὶ τοὶ ὀλιγά-
ριθμοὶ ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν των, καὶ τοὶ στερούμενοι τῆς
ἀπαιτουμένης διὰ τοιαύτας μεγάλας ἐπιχειρήσεις συμ-
πνοίας καὶ στρατιωτικῆς πειθαρχίας, ἐκέρδησαν ὁμως πολ-
λάκις λαμπρὰς νίκας κατὰ τῶν πολυπληθεστέρων ἐχθρῶν
των· εἶχον ὁμως ἀπόλυτον ἀνάγκην κεντρικῆς τινος Διευ-
θύνσεως, καὶ τὴν ἀνάγκην ταύτην ἀναγνωρίζοντες ἐπεμ-
ψαν πρεσβείαν πρὸς τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην, ζητοῦν-
τες παρ' αὐτοῦ ἄνδρα ἔμπειρον καὶ νουνεχῆ, ὅπως διορ-
γανώσῃ καὶ διευθύνῃ συστηματικώτερον τὰ πράγματα τῆς
Κρήτης. Ὁ Ὑψηλάντης τοῖς ἀπέστειλε τὸν Μιχαὴλ Ἀ-
φεντούλιεφ, ὅστις φθάσας εἰς τὸ χωρίον Λουτρά τῆς Κρή-

της κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου 1821, συνέταξε μὲν τῇ συμπράξει καὶ ἄλλων τινῶν Κρητῶν, πρὸς δὲ καὶ τοῦ Πέτρου Σκυλίτση Ὀμηρίδου, καὶ πολιτικόν τινα διοργανισμόν, καὶ τάξιν τινα εἰς τὰ πράγματα τῆς Κρήτης ἐπέφε-
 ρεν ἐπὶ τινα καιρὸν, ἀλλὰ δὲν ἦτο δυστυχῶς ὁ κατάλλη-
 λος εἰς τοιαύτην ὑψηλὴν θέσιν ἄνθρωπος· ἔνεκα δὲ τῆς
 κουφότητος καὶ τῆς ἀνικανότητος αὐτοῦ, τὰ πράγματα
 τῆς Κρήτης, ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ῥηθήσεται, ἐπὶ ἀνήλθον
 αὐθις εἰς χειροτέραν παρ' εἰς τὴν ἦσαν πρότερον κατά-
 στασιν.

Ἐπανερχόμεθα εἰς τὰ περὶ Κυδωνιῶν.

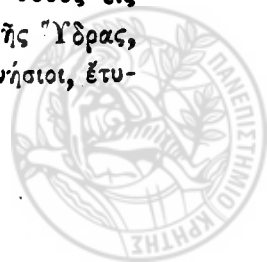
Ὅσον καὶ ἂν προσεπάθουν οἱ ὑπὸ τὴν τουρκικὴν μά-
 χαιραν διατελοῦντες Χριστιανοὶ νὰ εὐχαριστήσωσι τὴν
 θηριωδίαν καὶ τὴν χρηματικὴν ἀπληστίαν τῶν ἀκρέστων
 Ὀθωμανῶν ὑπαλλήλων τε καὶ μὴ, ὅσον καὶ ἂν διῆγον ἐν
 ἄκρᾳ ἡσυχίᾳ καὶ ὑποταγῇ πρὸς τοὺς Τούρκους, ἵνα ἀφαι-
 ρέσωσιν ἀπ' αὐτῶν καὶ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν περὶ με-
 τοχῆς, ἢ συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἐν ἐπαναστάσει Ἑλλή-
 νων, οἱ αἰμοχαρεῖς ὄπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ, ὁτὲ μὲν ὑπὸ μίαν,
 ὁτὲ δὲ ὑπ' ἄλλην πρόφασιν, δὲν ἔπαυον τοῦ νὰ προξενῶσι
 συνεχῶς εἰς τοὺς δυστυχεῖς Χριστιανοὺς, φόβους μεγά-
 λους, φόβους τελείας ἐξοντώσεως· ὁ πασᾶς τῆς Περγά-
 μου, ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγοντο καὶ αἱ
 Κυδωνίαι, συλλαβὼν ἀδίκους ὑπονοίας κατὰ τῶν Κυδω-
 νιέων, ζητήσας ἔλαβε παρ' αὐτῶν ὁμήρους διὰ νὰ ἐξασφα-
 λισθῇ περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ὑποταγῆς των· ἀπέστειλε
 δὲ εἰς Κυδωνίας στρατὸν πρὸς διατήρησιν τῶν καθεστώ-
 των, ὡς ἔλεγε, καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινῆς τάξεως
 καὶ ἡσυχίας· ἀλλ' αἱ ὄρδαὶ αὗται τῶν βαρβάρων, ἀντὶ νὰ
 διατηρήσωσι τὴν τάξιν, κατέθλιβον τοὺς Χριστιανοὺς διὰ

παντοίων κακώσεων και καταπιέσεων, ζῶντες ὡς λύκοι μεταξὺ προβάτων, ὥστε οἱ δυστυχεῖς Κυδωνιεῖς προέβλεπον μίαν ἡμέραν τὴν καταστροφὴν καὶ τῶν περιουσιῶν των καὶ αὐτῆς τῆς ἰδίας ὑπάρξεώς των· διὸ ἐζήτησαν μυστικῶς παρὰ τῶν Ἑλληνικῶν ναυτικῶν δυνάμεων, ἵνα πέμψωσιν αὐταὶ ἐν καιρῷ ἀρμοδίῳ τὰς λέμβους των, ὅπως μεταφέρωσιν εἰς ἑλληνικὸν ἔδαφος τὰς τε οἰκογενείας καὶ ὅσα δυνηθῶσι πράγματα. Πλησιάσας λοιπὸν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος περὶ τὰ Μοσχονήσια λεγόμενα, ἤτοιμάζετο νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὰ προσχεδιασμένα· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οἱ Μοσχονήσιοι ὑψωσαν ἀκρίτως εἰς τὴν νησὸν των τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, διώξαντες αὐθημερὸν ἤτοι τὴν 2 Ἰουνίου καὶ τὸν ἐν αὐτῇ Ὀθωμανὸν διοικητὴν, οἱ ἐν ταῖς Κυδωνίαις τοῦρκοι μαθόντες ταῦτα, καὶ ἐπιπεσόντες τὴν 3 Ἰουνίου θηριωδῶς κατὰ τῶν ἡσύχων καὶ ἀόπλων Χριστιανῶν, ἐπέφερον πανταχοῦ τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον ἄνευ διακρίσεως γένους ἢ ἡλικίας· οἱ δὲ ταλαίπωροι Χριστιανοὶ, φεύγοντες τὴν θηριώδη μανίαν τῶν δημίων των, οἱ μὲν ἐπνίγοντο εἰς τὴν θάλασσαν καταδιωκόμενοι, οἱ δὲ ἐσφάζοντο ἀνηλεῶς, ὀλίγοι δὲ διεσώθησαν διὰ τῆς φυγῆς ἐπὶ μικρῶν πλοιαρίων.

Τὴν θλιβεράν ταύτην εἶδσιν τῆς καταστροφῆς τῶν Κυδωνιέων πληροφορηθέντες οἱ πλοίαρχοι τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, ἔτρεξαν μὲ τὰ πλοῖά των ἄνευ ἀναβολῆς· Ψαριανὰ δὲ τινα πλοῖα προλαβόντα νὰ πλησιάσωσιν ἐπειράθησαν μὲν διὰ τῶν λέμβων νὰ βοηθήσωσι τοὺς πάσχοντας Χριστιανούς, ἀλλ' ὠπισθοδρόμησαν ἰδόντα ὅλας τὰς ἀγυῖας καὶ τὰ παράλια τῶν Κυδωνιῶν πλήρη ἐχθρῶν στρατευμάτων· μετ' ὀλίγον φθάσαντα καὶ τὰ Σπετσιωτο-Ἵδραϊκὰ ἐδοκίμησαν τὸ αὐτό, πλὴν πολλαὶ λέμβοι καὶ

τούτων ὑπεχώρησαν, ἀδύνατον θεωροῦσαι πᾶσαν συνδρομήν· ἀλλ' ἰδοὺ νέον κατόρθωμα τοῦ Γεωργίου Λεμπέση, ὅστις εἶχε κυριεύσει, κατὰ τὰ προειρημένα, καὶ τὴν λέμβον τοῦ ἐν Ἐρισσῶ πυρποληθέντος δικρότου· ἀξιώματικὸς ὢν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Θεοδοσίου Μπότση καὶ ἐπιτετραμμένος τὴν διοίκησιν τῆς πρὸς διάσωσιν χριστιανῶν προσδραμούσης εἰς τὴν παραλίαν τῶν Κυδωνιῶν λέμβου τῆς εἰρημένης ναυαρχίδος, μὴ ὀνηθεὶς νὰ κείσῃ τοὺς συμπλητῆράς του νὰ πλησιάσῃ καὶ κάμῃσι πρῶτοι ἀπόδασιν εἰς τὴν ξηρὰν, ὡς ἐκ τῆς πληθύος τῶν παραμενόντων τούρκων, ἧτις ἀνεχαίτιζε καὶ τῶν λοιπῶν λέμβων τὴν προσέγγισιν, ἐπενόησε τὸ ἐξῆς· Ἰδὼν πλησίον των προσελθοῦσαν μικρὰν τινα λέμβον, κωπηλατουμένην ὑπὸ τινος Κυδωνιέως, ἐκάλεσεν αὐτὸν νὰ πλησιάσῃ, ἐπὶ ἀπειλῇ ὅτι ἤθελε τὸν φονεύσει ἐὰν μὴ ὑπήκουεν, καὶ εἰσπηδήσας μόνος ἀλλ' ἔνοπλος ἐπὶ τῆς μικρᾶς ταύτης λέμβου, ἀφίχθη εἰς μέρος τι τῆς παραλίας μὴ κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, κωπηλατοῦντος κατ' ἀνάγκην τοῦ Κυδωνιέως· τὸ παράτολμον μὲν, ἀλλὰ γενναῖον τοῦτο παράδειγμα ἰδόντες οἱ ἐν ταῖς λοιπαῖς λέμβοις Ἕλληνες, ἐνεθαβρύνθησαν καὶ ἔτρεξαν ἅπαντες εἰς τὴν παραλίαν· ἀποβάντες δὲ τότε ἕως χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ἐβίασαν τοὺς τούρκους ν' ἀποσυρθῶσιν ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐπὶ τινος ὑπερχειμένου λόφου, καὶ ἠδυνήθησαν νὰ διασωσῃ παραλαβόντες ἐντὸς τῶν πλοίων ὅλους τοὺς τὴν βάρβαρον διαφυγόντας μάχαιραν Κυδωνιεῖς. Τούτους μετέφερον τὰ πλοῖα κατὰ πρῶτον μὲν εἰς Ψαρὰ διὰ τὸ πλησιέστερον, ἐκεῖθεν δὲ μετεκόμισαν πλείστους ὅσους εἰς τὰς ἰδίας νήσους αἱ μοῖραι τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ὑδρας, ὅπου οἱ πολλὰ παθόντες Κυδωνιεῖς καὶ Μοσχονήσιοι, ἐτυ-

χον τῆς εἰς τοιαύτην θέσιν ὀφειλομένης ἀδελφικῆς καὶ φιλανθρωπικοῦ περιθάλλψεως.

Εἰς τοιαύτην εὐρίσκοντο κατάστασιν τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, ἤτοι περὶ τὴν 10 Ἰουνίου, ἔφθασεν ἐκ Τεργέστης εἰς Ὑδραν καὶ Σπέτσας ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, ἀδελφὸς καὶ πληρεξούσιος τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς· καὶ εἰς Ὑδραν καὶ εἰς Σπέτσας, τὸν Δ. Ὑψηλάντην ὑπεδέχθησαν πάντες μετ' ἀνεκφράστου ἀγαλλιάσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ, καθότι φήμη ἐκυκλοφόρει, ὅτι εἶρχετο ἀπεσταλμένος παρὰ τῆς Ῥωσσίας, κομίζων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος· διαμείνας ὁ Ὑψηλάντης ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας εἰς ἐκάστην νῆσον, καὶ συνεργήσας ἐν Σπέτσαις εἰς κατάπαυσιν ἐγχωρίων τινῶν διενέξεων δια τῆς συστάσεως νέας ἐφορίας συγκροτηθείσης ἐκ τῶν Χατοῦ Ἰωάννου Μέξη, Παναγιώτου Μπότσης, Γεωργίου Κούτση καὶ Ἀνδρέου Χ. Ἀναργύρου (α) μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου ὡσαύτως

(α) Ἴδου τὸ ἐκδοθὲν πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου ἔγγραφο, ὅπερ συνετάχθη τῇ προηγουμένη συνεννοήσει τῶν ἐν Σπέτσαις κομματάρχων, ἕπως προξενήσῃ εἰς τὸν λαὸν ἐντύπωσιν.

« Δυνάμει τῆς πληρεξουσιότητος, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐμπιστεύθη
 » ὁ Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἀρχῆς, Ἀρχιστράτηγος τοῦ Ἑλληνικοῦ
 » ἔθνους καὶ σεβαστὸς μοι αὐτάδελφος, Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης,
 » καὶ ἐνυπογράφῳ ἐκλογῇ τῶν ἐνταῦθα Προϋχόντων, διορίζω
 » τοὺς ἐντιμοτάτους Κ. Χατοῦ Ἰω. Μέξην, Γ. Κούτσην, Παναγ.
 » Μπότσην, καὶ Ἀνδρ. Χ. Ἀναργύρου, ἐφόρους εἰς τὴν νῆσον
 » Πετσῶν, διὰ τὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς πᾶν ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὴν

ἐν Ἀστρεί ἀποβιβασθέντα, τὸν ὑπεδέχθησαν μετ' εὐφημιῶν καὶ μεγάλων τιμῶν, καὶ τὸν ἐψήφισαν οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῆς Πελοποννήσου γενικὸν Ἀρχιστράτηγον τῶν κατὰ ξηρὰν Ἑλληνικῶν δυνάμεων.

Καὶ τοι ἄνευ μέσων ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ φιλόπατρις οὗτος ἀνὴρ, συνετέλεσεν ὅμως τὰ μέγιστα εἰς τὸν ἔθνικόν σκοπὸν διὰ τοῦ λαμπροῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου πολλαὶ ἐλπίδες ἐγεννῶντο, καὶ διὰ τῶν πατριωτικωτάτων συμβουλῶν καὶ προσωπικῶν ἐκδουλεύσεών του, καὶ δικαίως ἢ ἀναγεννηθεῖσα Ἑλλάς ὀφείλει νὰ εὐλογῇ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὸ ἔθνικόν ὄνομα τῆς Ὑψηλάντικῆς οἰκογενείας. Ἀλλὰ δὲν παρήλθον πολλαὶ ἡμέραι καὶ διένεξις σοβαρὰ ἠγέρθη μεταξὺ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου καὶ τῶν Προϋχόντων τῆς Πελοποννήσου περὶ τῆς ἐξουσίας

» ἑταιρίαν τῶν Φιλικῶν καὶ ὠρεῖλαιν τῆς κοινῆς Πατρίδος, διοι-
 » κοῦντες δηλονότι πατρικῶς τὴν νῆσον, ἐτοιμάζοντες τὸν στό-
 » λον, καὶ φροντίζοντες ἐν καιρῷ διὰ τ' ἀναγκαῖα ἐφόδια τε καὶ
 » λάφυρα κατὰ τοὺς δοθέντας αὐτοῖς νόμους, δίδοντες λογα-
 » ρισμὸν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς καὶ ἀρχιστράτηγον τοῦ
 » Μεσημβρινοῦ στρατοῦ δι' ὅλας τὰς πράξεις ἐκάστου ἀνὰ μέρος
 » οἰκοκυραίου καὶ πλοιάρχου, διὰ νὰ βραβεύσῃ ἡ Πατρίς τοὺς
 » ἀξίους καὶ ἀνδρείους. Οὐδεὶς τῶν πολιτῶν δύναται οὔτε εἰς τὰς
 » προστχὰς τῶν ἐφόρων ν' ἀντισταθῇ, οὔτε πράξιν τινα νὰ κά-
 » μῃ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν εἰρημένων φιλογενῶν ἐφό-
 » ρων. Διὸ εἰς ἐνδειξιν τοῦ ἐδόθη τὸ πληρεξούσιον τοῦτο.

Σπέτσαις 12 Ἰουνίου 1821.

Ὁ Πληρεξ. τοῦ Γεν. Ἐπιτρόπου
 Δημήτριος Ὑψηλάντης.

(ἐκ τῶν ἀρχ. τοῦ Δήμ. Σπετσῶν).

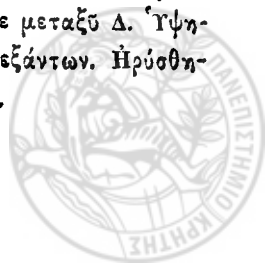

καὶ ἰδίως περὶ τῶν κυβερνητικῶν καθηκόντων τῆς Γερουσίας. Ὁ μὲν Ὑψηλάντης ἐπιμόνως ἀπήτει παρὰ τῶν πολιτικῶν τὴν ἀποδοχὴν τοῦ παρ' αὐτοῦ προταθέντος διοργανισμοῦ, καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν δικαιωμάτων του ὡς Πληρεξουσίου τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ἀρχῆς, ἤτοι συγκέντρωσιν μεγάλης ἐν ἑαυτῷ ἐξουσίας, οἱ δὲ πολιτικοὶ τῆς Πελοποννήσου ἤξιουν νὰ περιορίσωσι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, δίδοντες αὐτῷ τὴν στρατιωτικὴν ἀρχηγίαν καὶ ἐπιφυλάττοντες εἰς ἑαυτοὺς τὴν πολιτικὴν. Ὅθεν ὁ μὲν Ὑψηλάντης μετεχειρίζετο ὡς φόβητρον τὴν ἀπειλήν τῆς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπομακρύνσεώς του, ὅπερ εἰς τὸν λαὸν ἐπροξένει ἀπελπισίαν, οἱ δὲ Προὔχοντες τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐξ ἐγωΐσμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς μὴ μεγάλης ἰδέας ἣν συνέλαβον περὶ αὐτοῦ γνωρίσαντες αὐτόν, καὶ ἀποκαλύψαντες ὅτι ἦσαν μάταιαι αἱ ἐξωθεν προσδοκώμεναι βοήθειαι, οὐδόλως ἐνέδιδον, εἰ καὶ ἀπειλούμενοι ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων στρατιωτικῶν, συμφωνούντων μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου.

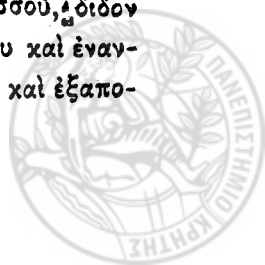
Περὶ τῶν πολιτικῶν τούτων διενέξεων οἱ προὔχοντες τῆς Πελοποννήσου κάμνοντες ἐκκλησίαν, οὕτως εἶπεῖν, πρὸς τοὺς Προκρίτους τῶν ναυτικῶν νήσων, ἔγραφον πρὸς τοὺς τῶν Σπετσῶν, τὴν 27 Ἰουνίου, ἐκ Βερβένων τὰ ἐξῆς (α):

« Φιλογενέστατοι καὶ πανευγενέστατοι ἄρχοντες καὶ » συμπολίται τῆς νήσου Σπετσῶν, τὸν ἀδελφικὸν ἡμῶν

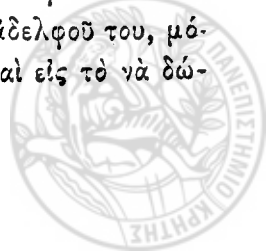
(α) Καὶ τοὶ λίαν ἐκτεταμένην, ἀναγκαζόμεθα ὅμως νὰ φέρωμεν εἰς φῶς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολήν, ὅπως λάβωσιν οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἀκριβεστέραν τινα γνῶσιν τῶν τότε μεταξὺ Δ. Ὑψηλάντου καὶ Πελοποννησίων Προὔχόντων διατρεξάντων. Ἠρύσθημεν δὲ αὐτὴν ἐκ τῶν Ἀρχ. τοῦ Δήμ. Σπετσῶν.

» καὶ πατριωτικὸν ἀσπασμὸν ὑμῖν προσφέρομεν. Αὐτόθεν
 » προσελθὼν ὁ πρίγκιψ Ὑψηλάντης, ἔστειλε πρὸς ἡμᾶς δύο
 » ἀνθρώπους τοῦ καὶ γράμμα, δίδων ἡμῖν τὴν εἰδήσιν τοῦ
 » ἔργου τοῦ καὶ τὸν διὰ τὰ πατρία ἡμῶν ἐδῶ σκοπὸν
 » τοῦ. Ἡμεῖς κατὰ χρέος τῷ ἀπεκρίθημεν τότε, ὡς οἶδα-
 » τε, καὶ δὲν ἐλείψαμεν ἵνα καταβῶμεν οἱ σημαντικώτε-
 » ροι τῆς πατρίδος μας, ἔκ τε τῶν πολιτικῶν καὶ στρατη-
 » γῶν, εἰς Ἄστρους, ὅπου καὶ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ὡς βα-
 » σιλέα, συντροφεύσαντές τον καὶ ἐκείθεν ἕως ἐδῶ ὀμιλή-
 » σαντες λοιπὸν μετὰ τῆς ἐκλαμπρότητός του, κατὰ ζή-
 » τησίν του, διεσαφίσαμεν πρὸς αὐτὸν, τὴν τε προσυστη-
 » θείσαν διοίκησιν καὶ Γερουσίαν, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ
 » τόπου καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα ἢ περίστασις ἀπαιτεῖ. Ἡ ἐκ-
 » λαμπρότης του μετὰ ταῦτα ἐξέδωκεν ἕνα ὀργανισμὸν
 » νομοθεσιῶν, δι' οὗ ἐπιζητεῖ ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα
 » εἰς τε τὸ πολιτικὸν καὶ στρατιωτικόν. Ἡμεῖς ὁμῶς τῷ
 » ἐπροτεινάμεν ἄλλον ὀργανισμὸν, δι' οὗ ἐπιστηρίζεται ἡ
 » νομαρχία καὶ ἡ καλὴ διοίκησις τῆς πατρίδος, μὴ δεχό-
 » μενοι τὸν ἐκεῖνου· αὐτὸς δὲ ἰδὼν αὐτὸν, ἀπεποιθήθη, λέ-
 » γων ὅτι δὲν στέργει οὕτως, εἰμὴ, ἢ τῷ δίδομεν τὴν πλη-
 » ρεξουσιότητα εἰς τὰ ἄρματα καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τῆς πα-
 » τρίδος γενικῶς νὰ κάμῃ εἴ τι θέλῃ καὶ βούλεται, ἢ φεύ-
 » γει. Εἰς τοῦτο ἐπροσπαθήσαμεν παντοιοτρόπως ἵνα κα-
 » ταπέσωμεν αὐτὸν καὶ συναινέσῃ· τρόπος ὁμῶς οὐκ ἐ-
 » στάθη, ἀλλ' ἐπιμένει εἰς τὸ νὰ λάβῃ κατὰ πάντα τὴν
 » πληρεξουσιότητα, ὡς μονάρχης, εἰς ἐκτέλεσιν τῶν σκο-
 » πῶν του. Τοῦτο καὶ μᾶς ἐλύπησε· καιρίως καὶ μᾶς ἐζά-
 » λισε μεγάλως, μᾶς ἐτάραξε δὲ ὑπερεκπερισσοῦ, δίδον
 » ἡμῖν ὑποψίαν τινὸς κεκαλυμμένου ἀπευχταίου καὶ ἐναν-
 » τίου τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν δικαιωμάτων. Ἐγθεν καὶ ἐξαπο-

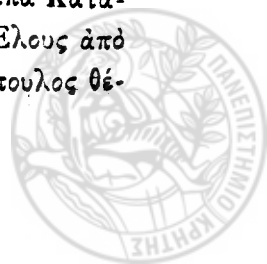

» στέλλομεν τοὺς παρόντας ἡμῶν συναδέλφους, τὸν ἄ-
 » γιον Ἐλους καὶ Δημήτριον Τομαρόπουλον, μετὰ τῶν
 » δύο ἀνωτέρω ὀργανισμῶν, ἐκείνου τε καὶ ἡμετέρου, τοὺς
 » ὁποίους θεωροῦντες γνώσεσθε πρὸς μὲν τὸν ἐκείνου τὸ
 » διόλου ἀνεξάρτητον καὶ μοναρχικόν, πρὸς δὲ τὸν ἡμέ-
 » τερον, τὰ ὅσα ἔδει γενέσθαι, καὶ ὑπὲρ ἧς πολεμοῦμεν
 » εὐνομίας, οἷτινες καὶ θέλουν διὰ ζώτης ἐμπεριστάτως
 » περὶ τούτων καὶ περὶ πάντων σᾶς ὁμιλήσει. Λοιπὸν πα-
 » ρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν φιλογένειαν, ἵνα εἰς αὐτὰ
 » ὅλα κάμητε κρίσιν, ὡς συμπολιταί, συμπατριῶται καὶ
 » συνάδελφοι, καὶ ἀφοῦ κατὰ βάθος θεωρήσητε τὰ πράγ-
 » ματα, δώσητε πρὸς ἡμᾶς τὴν συμβουλὴν καὶ γνώμην
 » σας, τί τὸ ποιητέον, εἰς τρόπον ὥστε μὴ ὀφέποτε ὑπο-
 » πέσωμεν εἰς ἐνοχὴν κατηγορίας τοῦ γένους καὶ παιδείας·
 » καθότι τὸ νὰ δώσωμεν αὐτὴν πρὸς αὐτὸν τὴν ἀπόλυτον
 » πληρεξουσιότητα, μῆτε ἀνεκτὸν τῷ γένει, μῆτε συμφέ-
 » ρον τῇ πατρίδι, καὶ στοχασθῆτε ὁπόσον ὀλέθριον τὸ ζή-
 » τημά του. Ἄχ, ἀδελφοί, ἡμεῖς ἠλπίζαμεν ἐξ αὐτοῦ συ-
 » νηγορίαν εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα καὶ ὑπεράσπισιν εἰς τὰ
 » τῆς πατρίδος δικαίωματα, καὶ ὁ ἐρχομὸς του ἀντὶ κα-
 » λοῦ ἐπέφερεν ὅλον τὸ ἐναντίον καὶ ταραχὴν καθ' ὅλα,
 » ὥστε ἡ πατρίς ἡμῶν κινδυνεύει. Μὴ λοιπὸν, ἀδελφοί,
 » παρακαλοῦμεν, καταδεχθῆτε τὴν ὑποδούλωσιν τῆς πα-
 » τρίδος, αὐτὴν τὴν ἤδη ἐπαπειλουμένην, ἀλλ' ἐὰν ἦσθε
 » ἀδελφοί καὶ συμπατριῶται, καὶ ποθοῦντες τὴν ἐθνικὴν
 » ἐλευθερίαν, ἔχετε σκοπὸν καὶ ἀπόφασιν νὰ βοηθήσητε,
 » καὶ πρότερον τῇ πατρίδι (ἂν οὗτος ἀναχωρήσῃ) ὡς σύμ-
 » μαχοι καὶ συμπατριῶται, μᾶς ἰδεάζετε. Ἄγχαλὰ τὸ συ-
 » στατικὸν αὐτοῦ γράμμα, τὸ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, μό-
 » γον ὅτι τὸν συσταίνει ὡς συνήγορον, καὶ εἰς τὸ νὰ δώ-

» σωμεν ὧτα ἀκοῆς εἰς τὰ λεγόμενά του, αἶροντες εἰς χεῖ-
 » ρας τὰ ὄπλα καὶ κινούμενοι εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον, εὐ-
 » μὴν δὲ καὶ πληρεξούσιον· ὅθεν παρακαλοῦμεν καὶ αὐθις,
 » ὡς ἄνωθεν, δώσατέ μας τὴν συμβουλήν σας τί τὸ ποιη-
 » τέον, ἦν τινα καὶ ἀναμένοντες μένομεν.»

» Υ. Π. Προχθές ἐγένε κοινή ἀπόφασις τοῦ νὰ ὑπάγη
 » νὰ τοποθετήσῃ ἡ ἐκλαμπρότης του μετὰ τῆς Γερουσίας
 » εἰς Καλάβρυτα. Ἐφοῦ δὲ ἐμίσεισαν οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ
 » διὰ νὰ ὑπάγωσι νὰ κάμωσι τὰς ἀναγκαίας ἐτοιμασίας,
 » μετέβαλε σκοπὸν διὰ τὴν Βιτίναν. Σήμερον ὁμως ἐξαί-
 » φνης ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγη εἰς Καλαμάταν, καὶ τελειο-
 » μένου ὄντος τοῦ παρόντος μας, ἔστειλε καὶ μᾶς ἐμῆνυ-
 » σεν ὅτι μισεῖει καὶ νὰ ὑπάγωμεν νὰ μᾶς ἰδῆ· ἐκινήσα-
 » μεν λοιπὸν ἀμέσως, καὶ πηγαίνοντες εἰς τὸ κονάκι του,
 » τὸν εὔρομεν μισευμένον μετὰ τοῦ Παπαφλέσα διὰ Κα-
 » λαμάταν, καὶ εὔρομεν μόνον μερικὸς αὐλικὸς του, οἷ-
 » τινες εἶχον συναγμένους ἐκεῖ μερικὸς μπερμπάντας
 » καὶ ἀνοήτους ὁμογενεῖς μας, ἡμεῖς δὲ ἐπεστρέψαμεν
 » ἀμέσως εἰς τὸ τοῦ Πετρόμπεη κονάκι, ὃν πλησίον· καὶ
 » ἅμα ὁποῦ εἰσῆλθομεν, εἶδομεν τοὺς ἄνωθεν μπερμπάν-
 » τας νὰ ὀρμήσουν κατ' ἐπάνω μας μὲ τὰ ἄρματα εἰς τὰς
 » χεῖρας· τυχόντες ὁμως πολλοὶ ἄλλοι ἐδικοί μας ὀπλο-
 » φόροι μεθ' ἡμῶν, ἀπήντησαν τὴν ὀρμὴν των, καὶ ἀφοῦ
 » τοῖς ἐδόθη νὰ καταλάβουν τὰ δικαιώματά των, ἠσύχα-
 » σαν καὶ μετενόησαν, ζητοῦντες συγχώρησιν, οἷτινες
 » ἦσαν διωργανισμένοι ἀπὸ τοὺς ἄνωθεν αὐλικὸς του καὶ
 » τὸν Παπαφλέσαν. Ἐδώσαμεν εἰδησιν τῶν τρεξάντων
 » τούτων καὶ πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον πρίγκιπα Κατα-
 » κουζηνόν, ὄντα εἰς Μονεμβασιάν. Ὁ ἅγιος Ἐλῶς ἀπὸ
 » ἀσθένειάν του ἔμεινε, καὶ ὁ κύριος Δ. Τομαρόπουλος θέ-

» λει σᾶς πληροφορήσει ἐκτενέστερον περὶ πάντων, καὶ
 » διὰ τοῦ ἰδίου ἄς ἔχωμεν ἀπόκρισιν καὶ τὴν ἀδελφικὴν
 » συμβουλήν σας, τὸ τί νὰ ἀκολουθήσωμεν. Παρακαλοῦ-
 » μεν δὲ νὰ μᾶς στείλετε καὶ τὸ σχέδιον ὅπου ἐσυμφωνή-
 » σατε μαζὺ του, καὶ ὁποῖαν ὑπεροχὴν καὶ δύναμιν τοῦ
 » ἐδώσατε ἐπάνω εἰς τὰ ἄρματα σας καὶ τοπικὴν σας διοί-
 » κησιν. Ἐὰν εἰσέτι τὰ καράβια δὲν ἐξεκίνησαν διὰ τὸν
 » Κορινθιακὸν κόλπον, νὰ λάβητε συμπάθειαν καὶ νὰ προ-
 » φθάσουν ὅσον τάχος. Ἄδελφοί, τὰ ἄνωθεν περιστατικὰ
 » μὴ σᾶς ἐξιπᾶσουν, ὅτι ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν τὸν ἀγῶνὰ
 » μας περισσότερον τοῦ προτέρου.»

Μετὰ λύτης των ἔμαθον ταῦτα οἱ Πρόκριτοι τῶν ναυ-
 τικῶν νήσων, μάλιστα δὲ καὶ οἱ τῶν Σπετσῶν ἐσκανδαλί-
 σθησαν ὀλίγον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, βλέποντες ἑαυ-
 τοὺς ἀποκαλουμένους ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων συμμά-
 χους, ἐνῶ αὐτοὶ ἐθεώρουν τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐθνικώτατον
 καὶ κοινὸν δι' ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Ἄλλ' ἀπασῶν τῶν
 νήσων οἱ Πρόκριτοι ἀνώτεροι τῶν πολιτικῶν τούτων σκια-
 μαχιῶν, ἐν ᾧ μάλιστα καθ' ἦν ἡ πατρίς εἶχεν ἀνάγκη
 τῆς μεγαλητέρας συμπνοίας, οὐδὲν ἄλλο ἐκάστοτε συνε-
 βούλευον, ἢ τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὸν συμβιβασμόν.

Ταῦτοχρόνως, ἦτοι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου, ἡ νῆ-
 σος Σάμος ἐκινδύνευε τὰ μέγιστα, διότι ὁ ἐκ Λέσβου ὑπὸ
 τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου καταδιωχθεὶς καὶ ἐν Ἑλλησπόντῳ
 καταφυγῶν ἐχθρικός στόλος, φέρων ἤδη στρατὸν ἴδιον,
 καὶ ἔχων συνηθροισμένον καὶ εἰς τὰ ἀπέναντι τῆς Σάμου
 παράλια τῆς Ἀσίας, ἦτοι κατὰ τὸ Τσαγκλί λεγόμενον,
 πλῆθος ἄλλων στρατευμάτων Ἀσιανῶν ὑπὸ τὸν Ἑλλέζο-
 γλον, ἐπαρουσιάσθη τὴν 3 Ἰουλίου εἰς Σάμον, συγκείμε-
 νος ἐκ τριάκοντα καὶ ἕξ πλοίων, ἐξ ὧν τέσσαρα δίχροτα,

ἐξ φεργάται, καὶ τὰ λοιπὰ κορβέται καὶ βρίκια, σκοπὸν ἔχων νὰ κάμῃ ἀπόβασιν τῶν στρατευμάτων κατ' αὐτῆς καὶ νὰ τὴν ἐξολοθρεύσῃ. Ἀγκυροβολήσας δὲ ὁ μέγας οὗτος στόλος εἰς ἀνατολικόν τι τῆς Σάμου παράλιον, Κολώνας ὀνομαζόμενον, ἐπειράθη τὴν 4 τοῦ μηνὸς ν' ἀποβιβάσῃ ἐπὶ τῆς νήσου μέρος τῶν ὧν ἔφερε στρατευμάτων· ἀλλ' οἱ γενναῖοι Σάμιοι, ὑπὸ τοὺς ἀνδρίους Λυκοῦργον καὶ Σταμάτην Γεωργιάδην, ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν ἀποβάντων, τοὺς ἀπέκρουσαν καὶ ἠνάγκασαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν εἰς τὰ πλοῖά των, φονεύσαντες ὑπὲρ τοὺς διακοσίους ἐξ αὐτῶν. Τὴν ἐπιούσαν ἐπειράθησαν δις πάλιν οἱ ἐχθροὶ νὰ κάμωσιν ἀπόβασιν· ἀλλ' ἔπαθον τὰ αὐτὰ, φονευθέντες πολλοὶ, καὶ οὕτως ἀνεχαίτισθησαν τῆς ἀποβάσεως.

Ἄμα ἔμαθον αἱ τρεῖς ναυτικαὶ νῆσοι τὰ γενόμενα ἐν Σάμῳ, ἐξεκίνησαν ἀμέσως τὰ πλοῖά των. Καὶ τὰ μὲν Σπεισιωτικὰ ὑπὸ τοὺς ναυάρχους Γκίκαν Τσοῦπαν, Θεοδόσιον Μπότασην καὶ Νικόλαον Ῥάπτην (α) ἦσαν εἴκοσι καὶ ἕξ, συμπεριλαμβανομένων καὶ δύο πυρπολικῶν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν Γκίκα Τσοῦπα, Θ. Μπόταση, Ν. Ῥάπτου, Ἰω. Α. Κυριακοῦ, Κωνστ. Μπουκουβάλα, Ἰω. Γ. Κούτση, Ἰω. Χ. Κούτση, Δημ. Α. Σκληῖα, Γ. Κοκκοράκη, Νικ. Σέρμα, Ἀργ. Στεμιτσιώτου, Σπυρ. Ἀντωνίου, Ἀναργ. Α. Ἀναργύρου, Ἰω. Παντελεῖ, Δημ. Μπούκουρη, Ἰω. Σάντου, Νικ. Μέξη, Θεοδώρ. Μέξη, Θ. Δ. Λαζάρου, Γ. Χ. Ἀνδρίου, Δημ. Ἰ. Ὀρλώφ, Δημ. Λεωνίδα, Ἀδρ. Σωτηρίου καὶ Νικ. Δ. Ὀρλώφ. Ἐπὶ δὲ τῶν πυρπολικῶν ἦσαν ὁ Λάζαρος Μου-

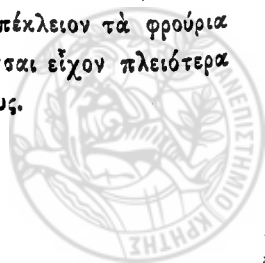
(α) Τοὺς ἐξεικονίζοντας τὰς τρεῖς τότε ἐπικρατούσας ἐν Σπέτσισι μεγαλητέρας μερίδας.

σιούς και ὁ Λέκκας Ματρῶζης. Τὰ δὲ Ὑδραϊκὰ ὑπὸ τοὺς ναυάρχους Ἰάκωβον Τομπάζην, Ἀναστ. Τσαμαδὸν, Ἰω. Βούλγαρην και Λάζαρον Λαλεχὸν, ἦσαν τριάκοντα (α). Τὰ δὲ τῶν Ψαριανῶν, κατὰ τὸν Ν. Κοτσιάν, μεγάλα τε μετὰ μικροτέρων ἦσαν τριάκοντα και ἐν (β) ἐνωθεῖσαι δὲ και αἱ τρεῖς μοῖραι εἰς Ψαρὰ, διευθύνθησαν ἀνευ ἀργοπορίας πρὸς τὴν Σάμον· ἀλλὰ πλοῖά τινα ἐκ τῆς Σπετσιωτικῆς μοίρας, ὑπὸ τοὺς Ἰω. Α. Κυριακὸν, Ἀνδ. Σωτηρίου, Θεοδ. Μπότασην, Γ. Κοκκοράκην και δύο ἢ τρεῖς ἄλλους, προπορευόμενα τοῦ λοιποῦ στόλου, λίαν πρῶτῃ τῆς 9 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἰδόντα ἐννέα ἐχθρικά, ἤτοι ὀκτὼ βρίκια και ἐν μικρότερον, ἐκπλεύσαντα ἐκ Κουσαδασίου, ἵνα ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ λοιποῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἐπέπεσαν κατ' αὐτῶν ὀρητικῶς, ἐκεῖνα δὲ φοβηθέντα ἤλλαξαν ἀμέσως διεύθυνσιν, και οἱ ἐν αὐτοῖς Ὀθωμανοὶ, ρίψαντες αὐτὰ ἐπὶ τῆς παραλίας, ἡμύνοντο πολεμοῦντες, προστατευόμενοι και ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς παραλίας τουρκικοῦ στρατοῦ. Μετὰ δίωρον μάχην, διαρκέσασαν ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης μέχρι τῆς μιᾶς μετὰ μεσημβρίαν, πῦρ ἐξεβράγη εἰς ἐν τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, τὸ ὁποῖον και ἤρχισε νὰ καίηται. Οἱ

(α) Ἴδε Συνοπτ. Ἱστορ. Ἀντ. Α. Μικούλη Τ. Α. σελ. 19—20, ὅπου κατονομάζονται και οἱ πλοίαρχοι τῆς Ὑδρας.

(β) Ἐν τῷ φυλλαδίῳ του, ἐπιγραφομένῳ « Ἐπανόρθωσις τῶν ἐν τῇ τοῦ Σ. Τρικούπη Ἱστορικῆ κτλ. σελ. 19. » Ἐνταῦθα ὑπομνησκομέν, ὅτι οἱ Σπετσιῶται εἶχον εἰς κίνησιν πάντοτε ἄλλα τέσσαρα μὲν κατὰ Μονεμβασίας, δύο δὲ κατὰ Νεοκάστρου, και ἄλλα κατὰ Νχυπλίου, τὰ ὁποῖα διαρκῶς ἀπέκλειον τὰ φρούρια ταῦτα ὥστε και τὴν φορὰν ταύτην αἱ Σπέτσαι εἶχον πλειότερα πλοῖα εἰς κίνησιν παρὰ τὰς ἄλλας δύο νήσους.

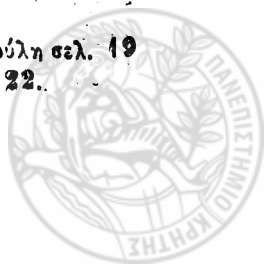

Τούρκοι, καταστενόχωρηθέντες ὑπὸ τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων, τὰ ὅποια τοσοῦτον ἐπλησίασαν εἰς τὰ ἐχθρικά, ὥστε δύο τούτων, τὸ τοῦ Ἰωάννου Α. Κυριακοῦ καὶ τὸ ὑπὸ τὸν Ἄδρ. Α. Σωτηρίου, ὀλίγον ἐδέησε νὰ καθίσωσιν εἰς ἀβαθῆ τοῦ ὄρμου ὕδατα, ἐκπλαγέντες δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πυρπόλησιν τοῦ πλοίου των, παρητήθησαν τῆς ἀμύνης καὶ προσεπάθουν νὰ διασωθῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν, οἱ μὲν ἐπὶ λέμβων, οἱ δὲ κολυμβῶντες· ἀλλ' ἐκ τῶν τελευταίων πολλοὶ ἐπνίγησαν· οἱ δὲ Σπετσιῶται, τρέξαντες τότε μὲ τὰς λέμβους των, ἐπυρπόλησαν ἀνευ πυρπολικῶν, ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ καὶ γαληνιώσῃ θαλάσῃ ἅπαντα τὰ πλοῖα ταῦτα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἐν τῇ παραλίᾳ βαρυθυμούντων Ὀθωμανῶν. Ἐκ τῆς καταστροφῆς ταύτης διεσώθησαν διὰ λέμβου ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τὸν Ἄδριαν. Σωτηρίου πλοίου, τέσσαρες Ἕλληνες αἰχμάλωτοι τῶν τούρκων, εἰς Μιτηλιναῖος, Σωτήριος Γεωργίου, εἰς Θηραῖος, Μάρκος Τακαρόνιας, εἰς Ἴιος, Κωνστ. Φραγκάκης, καὶ εἰς Κύπριος, Χρήστος Γεωργίου.

Τὸ ἀξιόλογον τοῦτο κατόρθωμα, λαβὸν χώραν ὑπὸ τὰ ὄμματα ὄλου τοῦ κατὰ τὴν παραλίαν ἐκείνην συνηγμένου τουρκικοῦ στρατοῦ, διέσωσε κατὰ μέγα μέρος τὴν Σάμον ἐκ τοῦ ἐπαπειλούντος αὐτὴν κινδύνου, διότι, ἀποδειλιάσας ὁ Τουρκικὸς στρατὸς διεσχορπίσθη ἀμέσως, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐματαιώθησαν τὰ σχέδια τοῦ ἐχθροῦ (α).

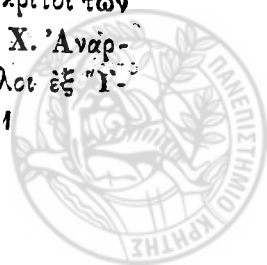
Μετὰ τὸ γεγονός τοῦτο ἔφθασε καὶ ὁ λοιπὸς Ἑλληνικὸς στόλος, ὅστις, συσσωρευθεὶς κατὰ τὸ μεταξὺ Σάμου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας στενόν, ὥρμησε κατὰ τοῦ ἐν Κολωνῷ

(α) Ἴδε περὶ τούτου Συνοπτ. Ἱστορ. Ἄντ. Α. Μιαούλη σελ. 19—29, καὶ Ἱστορ. Σ. Τριχούπη, Τ. Β΄, κεφ. ΚΑ΄, σελ. 22.

(ἡ Κολώνας) ἐχθρικοῦ στόλου. Ἄλλ' οὗτος, ἰδὼν αὐτὸν κατερχόμενον καὶ φοβηθεὶς, κόπτει εὐθὺς τὰς καμήλους του (γούμενάς του) καὶ τίθεται εἰς φυγὴν, διευθυνόμενος πρὸς τὴν Ἰκαρίαν νῆσον· πλησιαζούσης δὲ τῆς νυκτός, ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐπανῆλθεν εἰς Σάμον, καὶ ἠγκυροβόλησεν εἰς Μαραθόκαμπον, ὅπου ἐγένετο φροντὶς περὶ προπαρασκευῆς τῶν πυρπολικῶν. Τὴν δὲ ἐπιούσαν, 10 τοῦ μηνός, ἡμέραν Κυριακὴν μετὰ μεσημβρίαν, ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐτέθη πάλιν εἰς κίνησιν κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ καὶ τὴν 11 ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἀπήντησαν αὐτὸν ἀνακωχέοντα εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Κῶ (Ἀλικαρνασοῦ), ὁμοῦ δὲ καὶ Γαλλικὴν φρεγάταν προερχομένην ἐκ Κύπρου καὶ διευθυνομένην πρὸς Ἄρκτον. Τὴν δὲ πρωΐαν τῆς 12, ὁ μὲν Ἑλληνικὸς στόλος εὐρέθη πλησίον τῆς Καραμανίας, ὁ δὲ Τουρκικὸς μεταξύ Κῶ καὶ Καβο-κρίου ἐν γαλήνῃ· τότε τινα τῶν ἑλληνικῶν πλοίων εὐρεθέντα πλησιέστερον αὐτοῦ, ἠθέλησαν νὰ τὸν προσβάλωσιν· ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ ὠφεληθέντες ἐκ τε τῆς ἀνωτέρας δυνάμεώς των καὶ τοῦ πνεύσαντος εὐνοϊκοῦ αὐτοῖς ἀνέμου, κατεδίωξαν τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὰ ὑπεχρέωσαν νὰ ἐκπλεύσωσιν ὅλαις δυνάμεσι τοῦ εἰς ὃν εἶχον εὐρεθῆ πορθμοῦ· ἐν δὲ τῇ φυγῇ ταύτῃ, ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς οὐριοδρομῶν ἐπλησίασε, τέσσαρα πυρπολικὰ ὡς βραδυκίνητα τὰ ἐγκατέλειψαν· οἱ ἐν αὐτοῖς διὰ τῶν λέμβων των διεσώθησαν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πλοίων, ἀφοῦ ἦναψαν πῦρ εἰς τὰ πυρπολικὰ ὅπως καῶσιν· ἀλλ' ἀτυχῶς μόνον τὰ τρία ἐκάησαν, τοῦ δὲ τετάρτου προφθάσαντες οἱ ἐχθροὶ ἔσβυσαν τὸ πῦρ καὶ τὸ ἐκυρίευσαν· τὴν ἐπιούσαν 13 Ἰουλίου, ὁ μὲν τουρκικὸς στόλος κατεῖχε τὴν αὐτὴν θέσιν του τῆς προτεραίας, ὁ δ' ἑλληνικὸς εὐρέθη μεταξύ Καλύμνου καὶ Καραμανίας,

καὶ μέρος μὲν αὐτοῦ προσωρμίσθη εἰς τὸν Γέροντα, τρι-
 κυμίας ἐπελθούσης τὴν νύκτα ἐκείνην, μέρος δὲ εἰς τὴν
 νῆσον Κάλυμνον· ἔνδεκα δὲ Σπετσιωτικὰ πλοῖα, λοξοδρο-
 μοῦντα δι' ὅλης τῆς νυκτός μεταξὺ Γέροντος καὶ Γαδου-
 ρονησίου, ἤλθον τὴν 14 καὶ ἠγκυροβόλησαν εἰς Σάμον,
 ὅπου εὔρον καὶ τὴν αὐτὴν Γαλλικὴν φεργάταν. Τὸ αὐτὸ
 δὲ ἔπραξε καὶ ὁ λοιπὸς Ἑλληνικὸς στόλος κατὰ τὰς τρεῖς
 ἀκολούθους ἡμέρας, καθ' ἃς οὐδὲν ἀξιοσημείωτον συνέβη.
 Τὴν 18, ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐτέθη πάλιν εἰς κίνη-
 σιν κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ, καὶ πλέων πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ,
 προσδιώρισε καὶ τοὺς ἄνδρας, οἵτινες ἐμελλόν ν' ἀποτε-
 λέσωσι τὰ πληρώματα τῶν νεοπαρασκευασθέντων πυρπο-
 λικῶν, κατ' αἴτησιν τῶν ναυάρχων. Τὴν 19, ἅπας ὁ στό-
 λος διημέρευσε πλησίον τῆς Καλύμνου, τὴν δὲ 20 ἔμα-
 θεν ἀπὸ Σαμιακῶν πλοιάριον, ὅτι ὁ ἐχθρικός, ἀφῆσας παρὰ
 τὴν Κάσσον, ὡς προφυλακὴν τοῦ μίαν φεργάταν, ἐπλευσε
 πρὸς τὴν Ῥόδον. Τὴν 22 τοῦ μηνός τὸ ὑπὸ τὸν Ἀδρια-
 νὸν Σωτηρίου Σπετσιώτην πλοῖον, ἰδὸν μακρόθεν τουρχι-
 κὸν πλοιάριον, τὸ κατεδίωξεν, οἱ δ' ἐν αὐτῷ τουρκοὶ, φεύ-
 γοντες ἵνα σωθῶσι, τὸ ἔρριψαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ ἀπο-
 θάντες ἐπ' αὐτῆς, ἐπροστάτευον τὸ πλοιάριόν των φιλοῖς
 ὄπλοις ἐναντίον τῆς Σπετσιωτικῆς λέμβου, τῆς ἀποστα-
 λείσης πρὸς κυρίευσιν αὐτοῦ. Πλὴν οἱ τῆς λέμβου κατώρ-
 θωσαν τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ ἐχθρικοῦ πλοιαρίου, εἰς ὃ εὐ-
 ρέθησαν καὶ ἐπιστολαὶ ἐκ Κρήτης πρὸς τὴν Πύλην, περι-
 γράφουσαι τὴν ἐπανάστασιν τῶν Κρητῶν καὶ τὰς προό-
 δους αὐτῶν. Τὴν 23 ἅπας ὁ στόλος προσωρμίσθη εἰς Κά-
 λην, ἐρημόνησον τῆς Νισσύρου, ὅπου τρεῖς πρόκριτοι τῶν
 Σπετσῶν, ὁ Παναγιώτης Μπότασης, ὁ Ἀνδρέας Χ. Ἀναρ-
 γύρου καὶ ὁ Θεόδωρος Μέξης, καὶ τέσσαρες ἄλλοι ἐξ Ἰ-

δρας ἐφθασαν, ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὸν Δημήτριον Λάμπρου ἢ Λεωνίδαυ πολεμικοῦ πλοίου ὁ Λεωνίδας, εἰς τὸν ἑλληνικὸν στόλον, καὶ ἀναγγείλαντες τὴν ἀκροσφαλῆ θέσιν τῶν Ὀθωμανῶν τοῦ φρουρίου Μονεμβασίας, ἔπεισαν τοὺς πλοιαρχοὺς καὶ τὰ πληρώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου νὰ ἐμμείνωσιν ἀκόμη ἐπὶ τινὰς ἡμέρας εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς Σάμου ἐκστρατείαν τῶν ταύτην, διότι λόγος διέτρεχεν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στόλον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ἴδια, ἀφοῦ ὁ τουρκικὸς στόλος δὲν ἐφαίνετο ἐπιτιθέμενος. Τὴν 24 Ἰουλίου ἠνώθησαν μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου καὶ ἐξ πλοῖα Κασσιωτικὰ καλῶς ὠπλισμένα.

Ὁ δὲ ὀθωμανικὸς στόλος, ἐνωθεὶς εἰς Ῥόδον μετ' ἄλλων δεκατεσσάρων αἰγυπτιακῶν πολεμικῶν πλοίων, ἐξ ὧν μία μὲν φεργάτα, τὰ δὲ λοιπὰ κορβέτα καὶ βρίκια ὑπὸ τὸν Αἰγύπτιον ναύαρχον, Ἰσμαήλ Γιβραλτάρ, καὶ συμποσούμενος ἐν ὄλῳ εἰς τριακονταπέντε πολεμικά, φέροντα καὶ ὀκταχοσίους Ἀλβανοὺς στρατιώτας, ἐξέπλευσε τῆς Ῥόδου τὴν 25 ἢ 26 Ἰουλίου, ὀδεύων πρὸς ἄρκτον, καὶ τὴν 29 συνηντήθη μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ μεταξὺ Νισσύρου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Κρήτης Καβο-κρίου. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἑλληνικὸς ἦτο διεσχορπισμένος, οἱ ἐχθροὶ ἐδίωξαν ἓνια τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἐξ ὧν τρία μεθ' ἑνὸς πυρπολικοῦ καὶ τῆς γολέτας τοῦ Τομπάζη, μείναντα μόνον εἰς ἄκραν νηνεμίαν, εὐρέθησαν εἰς μέγαν κίνδυνον. Ἄλλ' οἱ μὲν τοῦ πυρπολικοῦ, καύσαντες αὐτό, κατέφυγον ἐπὶ τῶν ἄλλων πλοίων, ἡ δὲ γολέτα φεύγουσα διεσώθη, καὶ τοι ἱκανὰς ὥρας διωκομένη ὑπὸ ἐχθρικῆς φεργάτας· τὰ δὲ προσήνεμα ἑλληνικὰ πλοῖα ἀπέστειλαν τὰς λέμβους τῶν πρὸς βοήθειαν τῶν κινδυνευόντων τριῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα ῥυμουλκηθέντα ὑπὸ τῶν λέμβων, διέφυγον καὶ αὐτὰ

ἐπὶ τέλος τὸν κίνδυνον, ἀφοῦ ὅμως ὑπέστησαν ἰκανῶν ὤρων πόλεμον. Τὴν ἐπιούσαν μέρος μὲν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου προσωρμίσθη εἰς τὴν νῆσον Λέρον, μέρος δὲ αὐτοῦ διευθύνθη εἰς Σάμον, ὅπου τὴν 2 Αὐγούστου ἠγκυροβόλησεν εἰς Κολωνὸν καὶ ἅπας ὁ λοιπὸς Ἑλληνικὸς στόλος. Οὐδὲν μετὰ ταῦτα ἀξιοσημεῖωτον συνέβη, διότι ὁ Τουρκο-αἰγυπτιακὸς στόλος, βλέπων ματαιωθέντας τοὺς κατὰ τῆς Σάμου σκοπούς του, διευθύνθη πρὸς τὸν Ἑλλησποντον· ἐνῶ δὲ ὁ Ἑλληνικὸς διέμενεν εἰσέτι εἰς Σάμον, ἦλθεν ἐκ Πάτμου ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὁ μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὅστις, εὐλογήσας αὐτοπροσώπως ὅλα τὰ ἑλληνικὰ πληρώματα, ἐνέπλησε μεγάλης χαρᾶς καὶ ἐλπίδος τοὺς ναυτικούς ἅπαντας, οἵτινες, ἀσπασθέντες τὴν σεβασμίαν αὐτοῦ δεξιᾶν, ἀπέπλευσαν ἐκεῖθεν τὴν 9 Αὐγούστου καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Ἐπανέλθωμεν ἤδη εἰς τὰ περὶ τῶν ἀποκεκλεισμένων φρουρίων τῆς Πελοποννήσου.

Οἱ Πελοποννήσιοι Τοῦρκοι, καταπτοηθέντες διὰ τὸ ἀνεπίσπτον τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, εἰς ἣν ἐδίδον χαρακτῆρα σοβαρώτερον ἢ ὅ,τι πραγματικῶς εἶχεν, ἐγκαταλείψαντες τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς γεννήσεώς των, κατέφυγον ἅπαντες, ὅπως σωθῶσιν, εἰς τὰ φρούρια, οἱ μὲν εἰς τὴν Πύλον (Νεόκαστρον), οἱ δὲ εἰς τὰ τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης, ἄλλοι εἰς τὴν Μονεμβασίαν, καὶ ἄλλοι πάλιν εἰς τὴν Τρίπολιν καὶ τὸ Ναύπλιον· ἡ δὲ συρροή πολλῶν ἀνθρώπων εἰς ἓν φρούριον καλῶς μάλιστα πολιορκούμενον, δὲν ἐβράδυνε νὰ προξενήσῃ τὴν παντελεῆ ἐλλειψιν τροφῶν. Οἱ ὀθωμανοὶ τῆς Μονεμβασίας ἐπολιορκήθησαν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως διὰ ξηρᾶς μὲν ὑπὸ διαφόρων Ἑλληνικῶν σωμάτων, δηλαδὴ ὑπὸ Μανια-

τῶν μὲν τετρακοσίων περίπου ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Δημήτριον Τσιγκουράκον, Τσανετάκην, Γρηγοράκην, Παναγιώτην Κοσσονάκον καὶ Ἰωάννην Κατσούλην, ἐστρατοπεδευμένων ὄντων εἰς τὰ περιβόλια καλούμενα, καὶ ὑπὸ τῶν τῆς ἐπαρχίας Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς καὶ τῶν Λακῶνων πεντακοσίων περίπου ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Γεωργάκην Μιχαλάκην καὶ Θεόδωρον Γούλελον, ἀμφοτέρους ἐκ Λεωνιδίου, καὶ τὸν Γεωργάκην Π. Δρίβαν ἐκ Κρεμαστῆς· διὰ θαλάσσης δὲ ὑπὸ τῶν προμνημονευθέντων τεσσάρων Σπετσιωτικῶν πλοίων τοῦ Γ. Πάνου, Ἡλ. Θερμισιώτου, Ἀναγνώστου Κυριακοῦ καὶ Γεωργ. Κλίσσα, τὰ ὅποια, παρεκτός τῶν κατὰ θάλασσαν κατὰ τοῦ φρουρίου πολυμόχθων ἐργασιῶν των, ἀποβιβάσαντα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ πεντήκοντα ἀνδρας, ἐσχημάτισαν μετὰ καὶ ἄλλων ἐθελοντῶν ἐκ Σπετσῶν ἴδιον στρατόπεδον, κτίσαντες δὲ καὶ κανονοστάσιον ἐκ βαρέων πυροβόλων, ἐξαχθέντων ἐκ τῶν πλοίων, ἐπυροβόλουν ἀδιακόπως κατὰ τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ. Ἡ τῶν θαλασσιῶν τακτικὴ πολιορκία κατέπληξε τοὺς Τούρκους, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ἐπαρηγοροῦντο ὅπως οὖν ἐκ τῆς ιδέας, ὅτι τὸ κίνημα τοῦτο ἦτον ἴσως κλέπτικον· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινων ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται σπουδαίως περὶ τῆς τύχης των. Περιφρονοῦντες ὅμως τοὺς κατὰ ξηρὰν πολιορκητὰς, οὓς μέχρι τῆς χθὲς ἀκόμη βαρβάρως ἐτυράννουσαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ δεσποτικῇ αὐτῶν ἀλαζονείᾳ δὲν ἔπαυον ἀκόμη νὰ θεωρῶσι δούλους των, προῦκάλεσαν πλαγίως, διὰ τινος Μεχμέτ-ἀγᾶ Μολλᾶ Σουλεϊμάνογλου, τὴν μετ' αὐτῶν συνέντευξιν τῶν Σπετσιωτῶν, γράψαντες κοινῶς πρὸς τε τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κατὰ θάλασσαν ἀποκλεισμοῦ Γεώργιον Πάνου, καὶ τὸν ἐν Σπέτσαις τότε διατρίβοντα Ἀναστάσιον Ἀνδροῦτσον. Ἄλλ' ἐκ τῆς

παρατάσεως τῆς πολιτορκίας φαίνεται, ὅτι οὐδὲν ἀποτελέ-
σμα ἔφερον ἢ συνέντευξις αὐτῆ.

Ἐκτὸς τῶν πλοίων, οἱ ναυτικοὶ εἶχον κατὰ πᾶσαν νῆ-
κτα εἰς κίνησιν δύο καλῶς ὠπλισμένας λέμβους, αἰτινές,
περιπολοῦσαι πολὺ πλησίον τοῦ φρουρίου εἰς τὴν παρα-
λίαν, ἐπρόσεχον μήπως οἱ πολιτορκούμενοι κάμωσι διὰ τῶν
ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των πλοιαρίων θαλασσίαν τινα ἐξοδον.
Καὶ ἀληθῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου, ἑκατὸν ὀγδοηκόν-
τα τοῦρκοι, καιροφυλακτῆσαντες νύκτα τινα σκότεινοτά-
την, ἐπέβησαν ἐπὶ πλοιαρίων, ἵνα ἀποβῶσιν εἰς τὸ ἀπέναντι
μέρος τῆς μεγάλης ξηρᾶς, καὶ αὐτοὶ μὲν νὰ ἐπιπέσωσιν
αἰφνης ἐκ νώτων κατὰ τῶν πολιτορκητῶν, οἱ δ' ἐν τῷ φρου-
ρίῳ, δι' ἐξόδου ἐφορμήσωσι κατὰ μέτωπον, καὶ οὕτως ἐπι-
φέροντες σφαγὴν καὶ τρόμον εἰς τοὺς πολιτορκητάς, νὰ
διαλύσωσι τὴν πολιτορκίαν. Ἄλλ' αἱ Ἑλληνικαὶ λέμβοι,
ἐννοήσασαι τὴν ἐπιχείρισιν τῶν Ὀθωμανῶν, ἐπέπεσαν κα-
τ' αὐτῶν, πλὴν μόνον τὰ πλοιαρία των ἠδυνήθησαν νὰ κυ-
ριεύσωσιν εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν, διότι οἱ Τοῦρκοι,
προφθάσαντες, ἀπέβησαν καὶ κατέλαβον τὸ μέρος Λιμνω-
νάριον καλούμενον. Τὴν αὐτὴν δὲ νύκτα ἡ μία τῶν περι-
πόλων λέμβων, ἐπιστρέψασα ἀμέσως, ἔδωκε τὴν εἶδησιν
εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα, ἵνα λάβωσι προφυλακτικὰ
μέτρα ἕως οὗ ἐπέλθῃ ἡ ἀκόλουθος ἡμέρα. Τὸ δὲ πρῶτ' τῆς
ἐπιούσης, οἱ τε ναυτικοὶ, ἐπὶ κεφαλῆς των ἔχοντες τὸν
Ἀντώνιον Ι. Πάνοζαν Σπετσιώτην, καὶ οἱ τῆς ξηρᾶς, ἐκί-
νησαν κατὰ τῶν ἀποβάντων εἰς τὴν παραλίαν Τοῦρκων.
Ἡ θέσις, ἣν εἶχον καταλάβει οἱ Ὀθωμανοὶ, ὑψηλὴ οὖσα,
ἦτον ὄχυρά· ἀλλ', ἐπιπεσόντες οἱ Ἕλληνες ὀρμητικῶς,
ἠνάγκασαν τοὺς ἐχθροὺς νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, καὶ δια-
σχορπισθέντας τοὺς ἐφόνευσαν ἅπαντας· ἐφορευθήσαν δὲ

καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν συμπλοκὴν ταύτην δύο, ὁ μὲν ναυτικὸς, Βλαχονικόλας καλούμενος, ὁ δ' ἕτερος Σπαρτιάτης ἠρίστευσε δὲ ὁ Ἀναστάσιος Ἀρβανίτης Σπετσιώτης, ἀνὴρ πολὺ ὠκύπους καὶ γενναῖος (α).

Τὴν 15 Ἰουλίου οἱ ναυτικοὶ Σπετσιῶται, παραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν ἑκατὸν Λάκωνας καὶ εἴκοσιν ἐπαρχιώτας μετὰ τοῦ Σπαρτιάτου Δημ. Κατσούλη, ὤρμησαν μὲ τὰς λέμβους των κατὰ τοῦ προστατεύοντος τὴν ἐνοῦσαν τὸ φρεῦριον μετὰ τῆς μεγάλης ξηρᾶς γέφυραν Πύργου, καὶ μετὰ πεισματώδη μάχην, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν ἐξ Ἑλλήνων, ἐχυρίευσαν αὐτὸν, καὶ οὕτως ἐστέρησαν τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ ὕδατός τινος ποσίμου, ὅπερ ἐκείθεν ἐλάμβανον. Μετὰ τὸ κατόρθωμα ταῦτο, οἱ Μονεμβασῖται Τούρκοι, ἀπελπισθέντες πλέον, ἐζήτησαν νὰ παραδοθῶσιν ἐπὶ συνθήκῃ τοῦ νὰ παραδώσωσι τὸ φρούριον καὶ τὰ ὄπλα των εἰς τοὺς Ἑλληνας, οὗτοι δὲ νὰ μεταχομίσωσιν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων εἰς ὅποιονδήποτε μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἤθελον προκρίνει, φέροντας μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ ἐνδύματά των. Ἐζήτουν προσέτι καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ Ὑψηλάντου ἀποστολὴν ἀνδρᾶς τινος διασήμου, πρὸς πλειοτέραν ἐγγύησιν τῆς ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν συνθηκῶν, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀπεστάλη εἰς Μονεμβασίαν παρὰ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου καὶ τῶν κατὰ τὴν Τριπολιτσᾶν ὄπλαρχηγῶν τοῦ γενικοῦ τῶν Ἑλλήνων στρατοπέδου, ὁ Κ. Καντακουζηνός.

(α) Ὁ Πρωτοσύγκελλος Φραντσῆς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ του, Τ. Α΄, σελ. 421, ἄλλως ἐξιστορεῖ ταῦτα. Ἄλλ' ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν ἀπαραλλάκτως τὸ περὶ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἀλώσεως Μονεμβασίας ἡμερολόγιον τοῦ αὐτόπτου πλοιάρχου Ἡλίας Θερμισιώτου.

Οἱ Τούρκοι τῆς Μογεμβασίας ἐστασίαζον ἀναμεταξύ των, διότι οἱ μὲν ἀδύνατοι δεινότερα πάσχοντες ἐκ τῆς πείνης, ἤθελον νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας μίαν ὥραν ἀρχήτερα, οἱ δὲ ἰσχυρότεροι (α), κατέχοντες τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἔχοντες ὀλίγας ἀκόμη τροφάς, ἤλπιζον ἡμέραν παρ' ἡμέραν βοήθειάν τινα ἐξωτερικὴν τέλος πάντων, ἐπειδὴ

Πάντες μὲν στυγεροὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι,
Λιμῶ δ' οἰκτιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν,

ἢ θέλῃσις τῶν πολλῶν ὑπερίσχυσε διὰ τῆς βίας, καὶ ἀποσταλέντων εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἡλία Θερμισιώτου ὡς ναυτικοῦ, καὶ τινος ἄλλου ἐκ μέρους τοῦ Α. Καντακουζηνοῦ, καὶ ληφθέντων ὁμήρων ὀθωμανῶν ἐπὶ τῶν πλοίων, μὴ ἐμπιστευομένων τῶν τούρκων εἰς τοὺς τῆς ξηρᾶς, υπεγράφησαν αἱ συνθήκαι παρ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἔχουσαι οὕτως· «Οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας τὰ ὄπλα των ἐν γένει, μήτε δὲ μαχαιρίδιον νὰ
» μείνῃ εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ κόπτωσι τὸν ἄρτον των. Μὲ ἱ-
» διὰ των χρήματα νὰ πληρώσωσιν εἰς τὰ πλοῖα τὸν ναῦ-
» λον διὰ τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν μεταφορὰν των. Ὅλα τὰ
» λοιπὰ πράγματα των νὰ μείνωσιν εἰς τὴν ἰδίαν των χρῆ-
» σιν καὶ ἐξουσίαν. Νὰ παραδώσωσι δὲ καὶ ὅσον τάχιον
» εἰς τοὺς Ἑλληνας τὸ φρούριον.»

Τούτων γενομένων παρεδόθη τὸ φρούριον εἰς τὸν Α. Καντακουζηνόν, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τὴν 23 Ἰουλίου, καὶ ἠνοίγησαν αἱ πύλαι τοῦ φρουρίου εἰς τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες προπορευομένων τῶν ἱερέων ἐν στολῇ,

(5) Ἡ θρησκεία τῶν Μογεμβασιτῶν τούρκων ἦτο παρμιμιώδης.

επομένων δὲ τῶν ναυτικῶν, καὶ κατόπιν τούτων τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Λακῶνων Γεωργάκη Μιχαλάκη, καὶ μετὰ τοῦτον, τῶν Σπαρτιατῶν ἀρχηγῶν Τσιγκουράκου, Τσανετάκη καὶ Κοσσονάκου ἤλθον μέχρι τῆς πύλης τοῦ φρουρίου. Ὁ Ὀθωμανὸς φρούραρχος, ἀκολουθούμενος καὶ παρ' ἄλλων ἐπισήμων Ὀθωμανῶν, καὶ φέρων τὴν Ὀθωμανικὴν σημαίαν κατεστραμμένην, καὶ ἐπὶ δίσκου τινὸς μίαν μάχαιραν καὶ τὰς κλεῖς τοῦ φρουρίου, παρέδωκεν αὐτὰ εἰς χεῖρας τοῦ Α. Καντακουζηνοῦ (α).

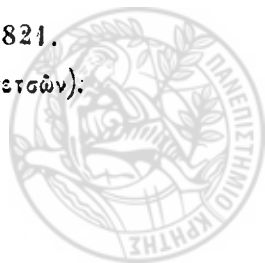
Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης οἱ Ἕλληνες ἐγίναν κύριοι τοῦ φρουρίου, πανηγυρίσαντες τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκατάστασίν των διὰ τῆς ἀναρτήσεως τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας, χαιρετηθείσης καὶ ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ ἐκ τῶν πλοίων διὰ πολλῶν κανονοβολισμῶν. Τὴν δ' ἐπιούσαν ἐπιβιθασθέντες οἱ

(α) Ὁ Καντακουζηνός, ἀναγγέλλων τὸ γεγονός τοῦτο πρὸς τοὺς Σπετσιώτας, ἔγραφεν αὐτοῖς αὐθημερόν τὰ ἐξῆς:

« Μετὰ τοὺς ἀδελφικούς μου ἀσπασμούς, σπεύδω νὰ σᾶς φανερῶσω τὴν χαροποιὰν ἀγγελίαν, ὅτι σήμερον γινόμεθα κύριοι τοῦ κάστρου τῆς Μονεμβασίας μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ τιμίου σταυροῦ. Αἱ συνθήκαι ἐγίναν πρὸς ὄφελός μας, διότι οἱ ἀγάδες ἠναγκάσθησαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους τῆς δευτέρας τάξεως νὰ τὰς υπογράψουν. Εἴθε ἡ βοήθειαι τοῦ ἐσταυρωμένου νὰ στήσῃ ὀγλήγωρα, καθὼς ἐλπίζομεν, τὰς ἐθνικάς μας σημαίας καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν κάστρων τῆς Πελοποννήσου, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν εὐκολώτερον νὰ κατατροπώσωμεν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν τύραννον. Ἵγναίνετε, γενναῖοι Σπετσιῶται, καὶ θριαμβεύετε μονομαχοῦντες κατὰ τῶν τυράννων. » Α. Καντακουζηνός.

Ἐκ τοῦ Κάστρου Μονεμβασίας, 23 Ἰουλίου 1821.

(Ἀρχ. Δημ. Σπετσῶν).

Τούρκοι μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ἐπὶ τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων τοῦ Ἀναγν. Κυριακοῦ, Ἡλίας Θερμισιώτου καὶ Γεωργίου Κλίσα, μετεκομίσθησαν ἀβλαβῶς καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ τῆς ζωῆς καὶ τῆς τιμῆς των εἰς τὴν κατὰ τὴν Σάμον Κασσονήσι λεγομένην νῆσον, ὅπου εἰδοποιηθέντες περὶ τούτου οἱ ἐν Ἐφέσῳ τούρκοι, ἐπεμψαν αὐστριακόν τι πλοῖον τρικάρταρον, τὸ ὁποῖον παρέλαβεν ἅπαντας τοὺς τούρκους, φέροντας μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ πράγματά των· οἱ Μονεμβασίται τούρκοι εὐγνωμονοῦντες, ὁμολογοῦσι μέχρι σήμερον, ὅτι οἱ Σπετσιῶται ἐξετέλεσαν τὰ τῆς συνθήκης μετὰ θρησκευτικῆς ἀκριβείας· ἀλλὰ φύσει βάρβαροι καὶ αἰμοχαρεῖς, ἅμα πατήσαντες τὸ ἔδαφος τῆς Σμύρνης, ὥρμησαν θηριωδῶς ἐντὸς τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ εὐρυχώρου ναοῦ τῆς ἀγίας Φωτεινῆς, καὶ κατέσφαξαν ἀνηλεῶς ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ προσευχομένων, πλείονας τῶν τετρακοσίων χριστιανῶν ἄνευ διακρίσεως γένους ἢ ἡλικίας.

Ἡ ἄλωσις τοῦ παρὰ πάντων λογιζομένου ἀπορρήτου τούτου φρουρίου μεγίστην ἀναμφιδόλλως εἶχε τὴν βαρύτητα εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, διότι καὶ τὸ θάρρος τῶν μέχρι χθὲς δούλων Ἑλλήνων ἀνῴρθωσε, καὶ πολλὴν πολεμικὴν ὕλην καὶ ὄπλα εἰς τοὺς ἐνδεεῖς Ἕλληνας στρατιώτας ἐπρομήθευσε, καὶ τοὺς τούρκους τῶν λοιπῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων καὶ φρουρίων ἐντελῶς ἀπεθάρρυνε, καὶ πολλὴν βεβαίως ὑπόληψιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν ἐν Εὐρώπῃ ἐπροξένησεν.

Εἶπομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, ὅτι ὁ ἀποκλεισμός τοῦ Ναυπλίου ἤρχισε νὰ γίνεταί ταχτικώτερος μετὰ τὴν ἐξ Ἀργους ἀναχώρησιν τοῦ Κεχαγιά-μπεη· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ διὰ θαλάσσης πολιορκοῦντα πλοῖα εἶχον προσωρινῶς ἐπιστρέψει εἰς Σπέτσας πρὸς προμήθειαν τῶν ἀγαθαίων

τροφῶν καὶ πρὸς ἀνάνεωσιν τῶν πληρωμάτων (α), οἱ Ναυπλιεῖς τοῦρκοι κατάλληλον εὐρόντες τὴν εὐκαιρίαν, ἐξήλθον τοῦ φρουρίου εἰς τὰς πεδιάδας πρὸς συγκομιδὴν γεννημάτων, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς χριστιανούς, ὅσοι εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ φρουρίου κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως· ἀλλ' ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Ἀρσένιος, ὁ Σταΐκος, ὁ Τσόκρης, ὁ Χελλιώτης, ὁ Μαλοκίνης καὶ λοιποὶ ὄπλαρχηγοὶ Ἕλληνες, ἐπιπεσόντες κατ' αὐτῶν τοὺς ἐδίωξαν μέχρι τῶν πυλῶν τοῦ φρουρίου, ἐλευθερώσαντες καὶ τοὺς χριστιανούς, καὶ παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ ὅλα τὰ ἐν τοῖς πέριξ τοῦ φρουρίου χωρίοις γεννήματα, ὅπως στενοχωρηθῶσιν ἔτι μᾶλλον οἱ τοῦρκοι ἐκ τῆς πείνης. Πλὴν τὸ κακὸν ἔγινεν ἐκ θαλάσσης, ὅτι πλοῖόν τι ὑπὸ ἀγγλικὴν σημαίαν, εὐρόν τὴν εἰς Ναύπλιον ὁδὸν ἐλευθέραν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, (καὶ εἰς τοῦτο δὲν ἔλειψε βεβαίως καὶ τις προδοσία) προσωρμίσθη ἐκεῖ αἰφνιδίως περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου, καὶ ἐπεσίτισε τοὺς Ναυπλιεῖς ἀπὸ ἱκανᾶς τροφᾶς.

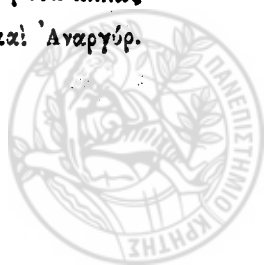
Τὸ πολεμικὸν τοῦτο λάθος ἰδόντες οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, ἐπεμψαν εὐθὺς πρὸς νέον στενότερον ἀποκλεισμόν τοῦ Ναυπλίου ἀκτῶ πλοῖα ὑπὸ τοὺς Μανουὴλ Δ. Λαζάρου, Ἰωάννην Σάντου, Ἰωάννην Μαθιοῦ, Ἀντώνιον Δρίτσαν, Νικόλαον Γ. Κούτσην (ἐπὶ τοῦ πλοίου Ἀγαμέμνων τῆς Μπουμπουλίνης) Δημήτριον Α. Σκλιάν, Νικό-

(α) Ἦτον ἀδύνατον νὰ διατηρηθῇ ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν αὐστηρὰ ὑπὸ τῶν πλοιαρχῶν πειθαρχία, ἀφοῦ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ τῶν Σπετσῶν ὡς καὶ ἐν Ἰδρα, μόλις οἱ Πρόκριτοι κατῴρθωσαν διὰ συχνῶν ἐράνων καὶ συνεισφορῶν νὰ κορέσῃσι τῶν ἀφηνιασάντων ναυτῶν τὰς ἀπαιτήσεις, καὶ νὰ προλάβῃσι τὴν πλήρη ἀναρχίαν ἢ τρομοκρατίαν.

λαὸν Σύρμιαν καὶ Α. Α. Ἀναργύρου· ἔκτοτε δὲ ὁ θαλάσσιος ἀποκλεισμός τοῦ φρουρίου ἐξηκολούθησε τακτικῶς, μὴ διαλυθεὶς, εἰμὴ ὅταν ἔπαισε τὸ φρούριον εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Μετ' οὐ πολὺ καὶ ἄλλο πλοῖον μαλτέζικον, ὑπὸ ἀγγλικὴν σημαίαν, ἐπειράθη νὰ ἐφοδιάσῃ ἀπὸ τροφᾶς τὸ Ναύπλιον, ἀλλὰ συλληφθὲν παρὰ τοῦ διευθύνοντος τὸν ἀποκλεισμόν Μανουὴλ Δ. Λαζάρου, ἀπεστάλη εἰς Ἑρμιόνην, ἔδραν τότε τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐκεῖ συναινέσει τοῦ κατὰ τὴν Μεσόγειον ἀγγλοῦ Μοιράρχου Ἀμιλιτῶνος (α) τὰς μὲν ἐν τῷ πλοίῳ τροφὰς καὶ ἄλλα εἶδη δημεύσασα παρέλαβεν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, τὸ

(α) Ἡ ἐν Τριζῆνι Γ'. τῶν Ἑλλήνων ἔθνικῃ Συνελεύσει θέλουσα νὰ ἐκφράσῃ πρὸς τὸν γενναῖον τοῦτον φιλέλληνα τὴν ἔθνικὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὰ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων καθ' ὅλον τὸν ἰσρὸν ἀγῶνα φιλόανθρωπα αἰσθημάτων καὶ τὰς φιλελληνικωτάτας συμβουλάς αὐτοῦ, ἀπηύθυνεν αὐτῷ τὴν 5 Μαΐου 1827 ἐπίσημον εὐχαριστήριον. (ἐπιθι συλλογὴν Α. Ζ. Νάμουκα τόμ. 8 σελ. 68—69, ἔγγραφον τῆς Συνελεύσεως ὑπ' ἀριθ. 168). Παραθέτομεν ἐνταῦθα ἀπόσπασμα τῆς πλήρους εὐγενῶν αἰσθημάτων ἐπιστολῆς, ἣν ἔγραφον εἰς τὸν Ἀμιλιτῶνα τοῦτον περὶ τῶν Ἑλλήνων ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ· « Ἐν ὄσῳ ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας συμβαδίζει » μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς παγκοσμίου ἠθικῆς, μένε ὄδι ἐτάχθη, πλησίον λαοῦ γενναίου καὶ ἀναξιοπαθοῦντος· ἄλλως αἴτησον τὴν » ἀντικατάστασίν σου καὶ ἔλθε ὅπου καὶ ἡμεῖς, διὰ νὰ κλαύσωμεν » ὄλοι ὁμοῦ τὴν τύχην τοιούτων ἡρώων, ἂν δὲν δυνάμεθα ἄλλως » νὰ τοὺς βοηθήσωμεν ». (Ἀρχ. Δημ. Σπετσ. — καὶ Ἀναργύρ. Σπετσιωτ. Τ. Α'. σελ. 124.

δὲ πλοῖον ἀφῆκεν ἐλεύθερον, πληρώσασα εἰς τὸν πλοίαρχον καὶ τὸν συμπεφωνημένον ναυλὸν του.

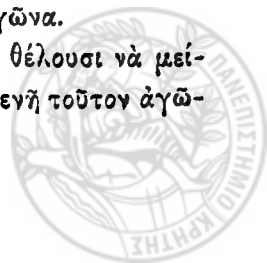
Τότε οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετωῶν θέλοντες νὰ περιβάλωσι μὲ τὸν ἀρμόδιον χαρακτήρα καὶ μὲ ὄλους τοὺς νομίμους τύπους τὰ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν πολεμικὰ κινήματά των, εἰς τὰ ὁποῖα Εὐρωπαϊκαὶ τινες Κυβερνήσεις, ἐχθρικῶς διακείμεναι πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν, οὐ μόνον πειρατικὸν χαρακτήρα ἀπέδιδον, ἀλλὰ καὶ ἐμπόδια οὐκ ὀλίγα πολλάκις παρενέβαλλον, συνέταξαν διακήρυξίν τινα Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ γεγραμμένην καὶ φέρουσαν τὴν σφραγίδα τοῦ κοινοῦ τῆς νήσου, καὶ διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου, ἐν εἶδει Διπλώματος, ἐφωδίαζον ἅπαντα τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῆς νήσου, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ν' ἀναγνωρίζωνται ὡς τοιαῦτα, ἐν πάσῃ περιστάσει, καὶ παρὰ τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Ἴδου τὸ ἔγγραφο.

« *Ἐν ὀνόματι Θεοῦ Παρτοκράτορος.*

» Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος βεβαρημένον πλέον νὰ ἀναστει-
 » νάξῃ ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον τέσσαρας
 » περίπου αἰῶνας καταθλίβεται ἐπονειδίστως, τρέχει μὲ
 » γενικὴν καὶ ὁμόφωνον ὀρμὴν εἰς τὰ ὄπλα διὰ νὰ κατα-
 » συντρίψῃ τὰς βαρείας ἀλύτους τὰς ὑπὸ τῶν βαρβάρων
 » Μωαμεθανῶν περιτεθείσας εἰς αὐτό· τὸ ἱερὸν ὄνομα τῆς
 » ἐλευθερίας ἀντηχεῖ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ
 » πᾶσα Ἑλληνικὴ καρδιά ἀναφλέγεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν
 » τοῦ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ πολῦτιμον τοῦτο δῶρον τοῦ Θεοῦ,
 » ἢ νὰ ἀπωλεσθῇ εἰς τὸν ὑπὲρ τούτου ἀγῶνα.

» Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Σπετωῶν δὲν θέλουσι νὰ μεί-
 » νωσιν ὀλιγώτερον πρόθυμοι εἰς τὸν εὐγενῆ τοῦτον ἀγῶ-

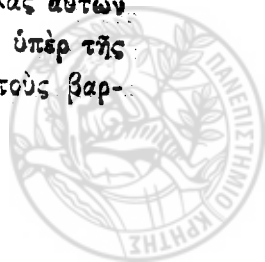
» να, ἀλλὰ καταφρονούντες πάντα κίνδυνον διὰ νὰ κα-
 » στρέψωσι τοὺς τυράννους των, θέλουν μεταχειρισθῆ τὸ
 » μόνον μέσον, τὸ ὁποῖον ἡ φύσις τῆς τοπικῆς αὐτῶν θε-
 » σεως δίδει εἰς αὐτοὺς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

» Ἡμεῖς οἱ Προὔχοντες οἱ συγκροτοῦντες τὴν Διοίκη-
 » σιν τῆς νήσου ταύτης, ἐπιτρέπομεν εἰς τὸν Καπιτάνου
 » τοῦ πλοίου τὸ ὁποῖον ἔχει κανόνια . . . καὶ
 » ἄλλα πολεμικὰ φιλά ὄπλα, ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν,
 » νὰ ὑπάγῃ μετὰ τοῦ πλοίου τούτου ὅπου ἤθελε κρίνει
 » ὠφέλιμον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα, καὶ νὰ
 » ἐνεργῇ κατὰ τῶν Ὀθωμανικῶν δυνάμεων καὶ διὰ ξηρᾶς
 » καὶ διὰ θαλάσσης, πράττων πᾶν ὅ,τι συγχωρεῖται εἰς
 » νόμιμον πόλεμον, ἕως οὗ ἡ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία
 » τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ν' ἀποκατασταθῇ μὲ στερέωσιν.

» Παρακαλοῦμεν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν θαλασσίων καὶ
 » Ἡπειρωτικῶν δυνάμεων πασῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐξου-
 » σιῶν, ὅχι μόνον νὰ μὴ ἐπιφέρωσι κανέν ἐμπόδιον εἰς
 » τὸ πλοῖον τοῦτο, καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς ἀποστολῆς
 » αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτὸ πᾶσαν βοή-
 » θειαν καὶ ὑπεράσπισιν συγχωρημένην ἀπὸ τὴν οὐδετερό-
 » τητα αὐτῶν.

» Ταῦτα ἐλπίζομεν ἐκ μέρους τῆς γενναιότητος τῶν
 » πολιτισμένων ἐθνῶν, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ὕβρις πρὸς αὐτὰ,
 » ἐὰν ἀμφιβάλλωμεν, κἂν μίαν στιγμὴν, περὶ τῆς προθύ-
 » μου αὐτῶν εὐνοίας εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνά μας, ὅστις γί-
 » νεται ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος.

» Οἱ ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀνδρῶν, αἵτινες
 » ἐτίμησαν τὸ ἀνθρώπινον γένος μὲ τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν
 » ἀρετὰς, καὶ ἐφώτισαν τὸν κόσμον, μάχονται ὑπὲρ τῆς
 » ἐλευθερίας ἐναντίον εἰς τοὺς τυράννους των τοὺς βαρ-

» θάρους ἀπογόνους τοῦ βαρβάρου Ὀσμάνου, τοὺς ἐξολο-
 » θρευτὰς τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν καὶ ἐχθροὺς τῆς
 » ἱερᾶς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· τίς θέλει εἶσθαι
 » τόσον σκληρὸς, ὥστε νὰ γίνῃ ὀχληρὸς εἰς τὴν φοβε-
 » ρὰν ταύτην περίστασίν μας, ἢ νὰ μὴν εὐχεται ὑπὲρ ἡ-
 » μῶν ; » (α)

Ἐξεδόθη ἐκ τῆς Καγκελλαρίας τῶν Σπετσῶν.

τὴν 30 Ἰουλίου 1821.

Διὰ τοὺς Προκρίτους τῆς νήσου
 (Τ. Σ.) ὁ Καγκελλάριος.
 Λάζαρος Γιάννη.

Οἱ δὲ τοῦρκοι τοῦ Νεοκάστρου, φθάσαντες καὶ αὐτοὶ εἰς
 ἐλεεινὴν κατάστασιν ἕνεκα τῆς πείνης, ἠναγκάσθησαν ἐπὶ
 τέλους νὰ κλίνωσι τὸν αὐχένα καὶ νὰ παραδοθῶσιν εἰς
 τοὺς Ἕλληνας διὰ συνθηκῶν· ἐξ ὧλων ὁμῶς τῶν πολιορ-
 κητῶν εἰς μόνα τὰ Σπετσιωτικὰ πλοῖα ἐνεπιστεύοντο τὴν
 τύχην των καὶ οὗτοι. Ὄθεν μετὰ προηγηθεῖσαν συνεννόη-
 σιν, ὑπεγράφη συνθήκη παραδόσεως ὑπὸ τῶν πολιορκητῶν
 καὶ τῶν πολιορκουμένων ἐπὶ ταῖς αὐταῖς βάσεσι τῆς μετὰ
 τῶν Μονεμβασιτῶν πρὸ μικροῦ γενομένης ὁμοίας, καὶ ἐπὶ
 τῇ ρητῇ αἰτήσῃ τῶν πολιορκουμένων, ἀπεστάλη πρὸς αὐ-
 τοὺς παρὰ τῶν ναυτικῶν ὁ Βασίλειος Φώτιος (β) διατελῶν

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσῶν.

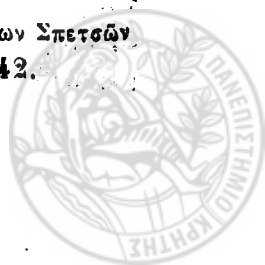
(β) Ὁ γνωστὸς δηλαδὴ ὡς διατελέσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη κεντρι-
 κὸς ταμίας, ὅστις ἅμα ἐκτραγείσης τῆς ἐπαναστάσεως, ἤλθεν ἐξ
 Εὐρώπης μετὰ τῆς γηραιᾶς μητρὸς του εἰς Πύλον, ἔμεινεν ἐντὸς
 τοῦ πλοίου Ναυέτας τοῦ Ν. Μπότση, καθ' ὅλην τὴν πολιορ-
 κίαν, αὐτὸς μὲν χρησιμεύων ὡς γραμματεὺς, ἡ δὲ γενναία μήτηρ
 αὐτοῦ ἐνθαβρύνουσα διὰ τῆς παρουσίας τῆς τοῦς πάντας καὶ ἐ-

γραμματεὺς ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Νικολάου Μπότση. Εἰς τοῦτον πρῶτον παρέδωκαν οἱ Ὀθωμανοὶ τὴν τοῦ φρουρίου σημαίαν καὶ τὰς κλείς, ἀνοίξαντες εἰς τοὺς ναυτικούς τὴν πύλην τῆς θαλάσσης, καὶ ἀκολούθως τὴν ἐπιβύσαν 7 Αὐγούστου, ἀνοίξαντες καὶ τὰς ἄλλας τοῦ φρουρίου πύλας εἰς τοὺς πολιορκητὰς τῆς ξηρᾶς, ἐν οἷς καὶ ὁ Μεθώνης Ἀρχιερεὺς. Παρέστη δὲ εἰς τὴν παραλαβὴν καὶ ὁ Γεώργιος Τυπάλδος, ἀποσταλὴς πρὸς τοῦτο ἐκεῖ παρὰ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου. Καὶ ἐξελθόντες οἱ Τοῦρκοι μετέβησαν ὡς διετάχθησαν ἐπὶ τῆς νήσου Σφακτηρίας, ἵνα ὡσὶν ἔτοιμοι πρὸς ἐπιβίβασιν ἐπὶ τῶν πλοίων πλὴν αἱ συνθῆκαι δὲν ἐξετελέσθησαν δυστυχῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὐκ δυστυχεῖς τοῦρκοι μείναντες ἄσιτοι δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπὶ τῆς Σφακτηρίας παρὰ τὰ συμπεφωνημένα, οἱ μὲν ἀπέθανον ἐκ τῆς πείνης, οἱ δὲ ἔγιναν θῦμα τοῦ φανατισμοῦ τινῶν Ἑλλήνων, πρῶτου δόντος τὸ παράδειγμα ἀνδρὸς κληρικοῦ, φέροντος οὐκ ἄσημον χαρακτῆρα.

Καὶ κατὰ τοῦ φρουρίου τούτου τοῦ Νεοκάστρου, οἱ Σπετσιῶται προσήνεγκον εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος οὐκ ὀλίγας θυσίας, διότι παρεκτὸς τῶν δύο πολεμικῶν πλοίων τοῦ Μπότση καὶ Ἀνδρούτσου, τὰ ὁποῖα ἀδιαλείπτως ἐνεκαρτέρησαν εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν παρευρέθησαν αἰετοτε ἀπ' ἀρχῆς, μία καλῶς ὠπλισμένη τράτα τοῦ Ἰωάννου Τρατωλοῦ (α) καὶ μία ὡσαύτως ὠπλισμένη τρεχαντῆρα τῶν

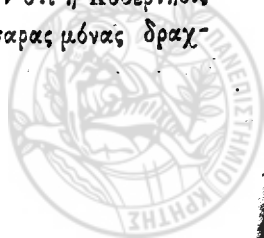
παυζάνουσα τὴν εὐπρέπειαν τοῦ πλοίου τούτου, εἰς 8 πολλακίς προσήρχοντο οἱ τοῦ στρατοπέδου προϊστάμενοι καὶ εὗρισκον περιποίησιν καὶ ἀνάπαυσιν.

(α) Ἴδε Διανεμητ. Πίνακα τῶν ναυτ. χορηγημάτων Σπετσῶν τῆς 10 Ἰουλίου 1856, εἰς αὐξοῦντα ἀριθμὸν πλοίων 42.

ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Παντελῆ Κιρκιλίτσιδων (α). Οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι ἀδελφοὶ περιπολοῦντες νυχθημερόν μετ' τὴν τρεχαντήρᾱν των ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Πύλου, ὡς καὶ ἡ τράτα, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μὴν ἀφήσωσιν οὐδὲν πλοῖον ἢ πλοιάριον νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ φρούριον καὶ κομίσῃ τροφὰς εἰς τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἰδόντες τὴν νύκτα τῆς 22 πρὸς τὴν 23 Ἰουλίου, πλοῖόν τι (τραβάκωλον) ὑπὸ Ἴονικὴν σημαίαν ἐκ Μεθώνης προερχόμενον καὶ σπεῦδον νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ φρούριον, γαλήνης ἄκρας οὐσης, δι' ἣν τὰ πολεμικὰ πλοῖα δὲν ἠδύναντο νὰ κινηθῶσιν, ἔτρεξαν αὐτοὶ μετὰ τῆς τρεχαντήράς των, παρακολουθούσης καὶ τῆς τράτας καὶ τῶν λέμβων τῶν πλοίων, ὅπως κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου τὸ Ἴονικὸν νομιζόμενον πλοῖον· ἀλλὰ τὸ πλοῖον ἐκεῖνο ἦτο τουρκικὸν καὶ ἐν αὐτῷ ὑπῆρχον κεκρυμμένοι πλέον τῶν 150 τουρκαλθανῶν καλῶς ὠπλισμένων, καὶ ἐνῶ οἱ δυστυχεῖς Σπετσιῶται τῆς τρεχαντήρας, πλησιάσαντες ἐπειράθησαν νὰ εἰσπηδήσωσιν ἐντὸς τοῦ παραβιάζοντος τὸν ἀποκλεισμόν πλοίου, ἀνακύψαντες αἴφνης οἱ τουρκαλθανοὶ, ἐπυροβόλησαν χάλαζαν βολῶν ἐναντίον των, καὶ φονεύσαντες μὲν ἐν τῇ πρώτῃ ἐκπυρσοκροτήσει πολλοὺς ἐκ τῶν τῆς τρεχαντήρας, οἵτινες ἦσαν ἕως δεκαεπτὰ, ἅπαντας δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν τῇ πενταῶρῳ

(α) Ὅτε συνετάχθησαν οἱ λογαριασμοὶ τῶν χρηματικῶν θυσίων τῆς Ν. Σπετσῶν, αἱ χῆραι τῶν ἀδελφῶν τούτων Κιρκιλίτσιδων ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀπειρίας δὲν ἔδωκαν τὰς ἀποδείξεις τῶν χρηματικῶν θυσίων των, ἕνεκα τούτου δὲ οὐδὲν ἀπολαμβάνουσιν ἐκ τῶν χορηγημάτων τῆς νήσου, τὸ δὲ χεῖριστον ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν μίαν ἐξ αὐτῶν ἐπιζῶσιν, χορηγεῖ τέσσαρας μόνας δραχμὰς κατὰ μῆνα σύνταξιν.

διαρκεία τῆς συμπλοκῆς ταύτης ἐκυρίευσαν καὶ τὴν τρεχαντήραν αὐτὴν αἰχμαλωτίσαντες καὶ ὀκταετές τι παιδίον, Δημήτριον Κ. Ρουμάνην ὀνομαζόμενον, τὸ ὁποῖον ἦν κεκρυμμένον ὑπὸ τὴν πῦρρον τῆς τρεχαντήρας κατὰ τὴν ὥραν τῆς συμπλοκῆς· οἱ δ' ἐν τῇ τράτα καὶ ταῖς λέμβοις πολὺ πλησίον καὶ οὗτοι φθάσαντες, ἅμα εἶδον τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν καὶ τὴν τύχην τῶν ἐν τῇ τρεχαντήρα, ἀπεσύρθησαν μὲν κωπηλατοῦντες, ἀπώλεσαν ὅμως καὶ οὗτοι τέσσαρας φανευθέντας καὶ πολλοὺς πληγωθέντας· πλὴν καὶ οἱ ἐν τῷ ἐχθρικῷ πλοίῳ τούρκοι ἔπαθον ἀναμφιβόλως οὐκ ὀλιγωτέρας ζημίας, διότι ἠναγκάσθησαν καὶ ἐκεῖνοι νὰ ὑποχωρήσωσι, χωρὶς νὰ δυνηθῶσι νὰ δώσωσι τι εἰς τὸ φρούριον (α).

(α) Ἡ πτώσις τῶν φρουρίων Μονεμβασίας καὶ Νεοκάστρου, ὀφείλεται πρὸ πάντων εἰς τοὺς Σπετσιώτας, διότι μόνη ἡ διὰ θαλάσσης ἐπίμονος πολιορκία ἔφερε τοὺς Τούρκους τῶν φρουρίων ἐκείνων εἰς τὴν περιήλθον ἕνεκα τῆς πείνης ἐσχάτην ἀπελπισίαν. Αἰότι ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σ. Τρικούπης (τόμ. Β΄. κεφ. ΙΓ΄. σελ. 62) « ἀφοῦ ἐσυστήθη ὁ θαλάσσιος ἀποκλεισμός, ἤρχισαν αἱ ὀδύνην τῶν τούρκων »· ἴδε καὶ ἐπίτ. ἱστορ. Α. Φραντσῆ Τ. Α΄. σελ. 390—392 καὶ σημειώσεις τοῦ αὐτοῦ ἐν τόμ. 3—4 σελ. 218, καὶ σημειώσιν ἡμῶν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἡμῶν σελ. 49.

Χάριν δὲ περιεργίας μεταφέρομεν ὧδε καὶ ἀπόσπασμα συγγραφοῦ τινὸς ἁσματίου περὶ Νεοκάστρου, λίαν δημώδους τότε

Καὶ τὸν Μάιον τὸν μῆνα
 Ἦλθαν Πετσιωτῶν τὰ πλοῖα
 Μπότασης καὶ Κολανδρουτσοῦ
 Ἐὰν ξιφτέρια τρέχουν οὕτως·
 Τὴν πολιορκίαν στήνουν
 Καὶ τὴν θάλασσαν ἀποκλείουν

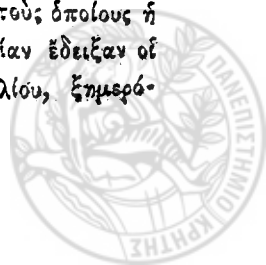
(Α. Φραντσ. Τ. Α΄. σελ. 458).

Ἡ ἐπιτυχία τῶν ὀπλων δὲν ἔπρεπε βεβαίως οὔτε πρὸς στιγμὴν νὰ κάμῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ παραβλέψωσι τὰς ἐνεργείας ὅσας ὤφειλον νὰ καταβάλωσι πρὸς πραγματοποίησησιν τῶν γενικῶν ἐκείνων μέτρων, ἐξ ὧν προσεδοκᾶτο

Εἰς τὸν Μπόττασιν καὶ Κολανδροῦτσον παρεδόθη τὸ Νεόκαστρον, ὡς καὶ εἰς τὸν Γ. Πίνου, ὡς θαλασσινὸν ἀρχηγόν, ἡ Μονεμβασία δὲν ἐπληγώθησαν δὲ οἱ δεκαεπτὰ τῆς τρεχαντήρας Σπετσιῶται ὡς λανθασμένως ὁ Φραντσῆς ἐν σελ. 63 ἀναφέρει, ἀλλ' ἐφονεύθησαν ἅπαντες, διὸ καὶ ἠλώθη παρὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἡ τρεχαντήρα, μόνον δὲ τὸ παιδίον ἠχμαλωτίσθη. Ἐφονεύθησαν δὲ καὶ ἄλλοι 4—5 ἐκ τῶν τῆς τράτας καὶ τῶν λέμβων, καὶ τούτου ἕνεκα ἠναγκάσθησαν καὶ αὐταὶ νὰ ὑποχωρήτωσιν. Ἐκθέσαντες ἀλλαχοῦ ὅτι οἱ ἐν Μονεμβασίᾳ πλοίαρχοι ἐφρόντιζον περὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ ὅτι τὸ πλεῖστον καὶ τοῦ ἄρτου καὶ τῶν πολεμεροδίων ἐπέμποντο ἐκ Σπετσῶν, διότι τὰ Σπαρτιατικὰ μάλιστα στρατεύματα μὴ φέροντα μεθ' ἑαυτῶν τροφᾶς, εἰμὴ μόνον δι' ὀλίγας ἡμέρας, ἤθελον ἀναγκάζεσθαι νὰ λίσσιν συνεχῶς τὴν πολιορκίαν, καὶ τότε οἱ τοῦρκοι κάμνοντες ἐκδρομάς, ἠδύνατο νὰ προμηθεύωνται τῶν ἀναγκαίων τροφῶν, περιττὸν κρίνομεν νὰ προσθέσωμεν ἄλλο τι ἐνταῦθα· ἀλλ' ἐὰν ταῦτα ἔχρηζον καὶ ἄλλης τινὸς ἀποδείξεως χρησιμευσάτω τὸ ἐξῆς ἐπίσημον ἔγγραφον τῶν κατὰ ξηρὰν πολιορκητῶν τῆς Πύλου· «Πιστοποιοῦμεν ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι, ὃ τε » Ἀρχιεπίσκοπος Μοθώνης καὶ λοιποὶ Ἀρχιστράτηγοι καὶ Προ» στοι, οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὴν ἐκ Στερεᾶς πολιορκίαν τοῦ Νεο» κάστρου, ὅτι ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ ὁ φιλογενέστατος πατριώ» τος καπετὰν Νικόλαος Μπόττασης, ἐξουσιαστὴς τῆς Ἑλληνικῆς » Νάβης ὁ Ἀχιλλεὺς, ἐφάνη ἀπέναντι τοῦ λιμένος μας μετὰ » ἐν πλοῖόν του καὶ μετὰ ἐκεῖνο τοῦ καπετὰν Ἀναστάση Ἀνδρού» τσου, ἤγουν ἀπὸ τὰς 1 ἢ Μαΐου ἀπελθόντος, ἀπὸ τότε ἡ πο-

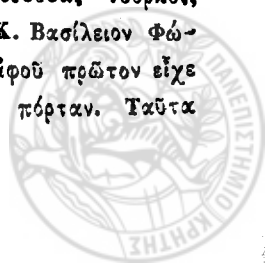
ἡ σύμπηξις κεντρικῆς τινος καὶ μονίμου Κυβερνήσεως δυναμένης ν' ἀντιπροσωπεύῃ ὅλας συλλήβδην τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ ἐνεργῇ ὑπὲρ καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ σὺμπαντος ἔθνους. Αἱ προσδοκίαι αὗται ἐκ μόνης γενικῆς τε-

» λιορκία ἐστενοχωρήθη μεγάλως· καὶ μάλιστα ἀφοῦ τόσον ἡ
 » αὐθεντία του, ὡσὰν καὶ ὁ Καπετὰν Ἀναστάσιος ἔβαλαν ἐδικὰ
 » των κανόνια καὶ ἀνθρώπους εἰς τὸ νησί ἀπέναντι τοῦ Κάστρου
 » μὲ ἐδικαῖς των μπαρούτες καὶ βάλletes· ἐξαιρέτως δὲ ὅταν ἀπὸ
 » τὰς 17 Ἰουνίου ἐπέστρεψεν ἐδῶ ὁ ῥηθεις Κ. Ν. Μπότασης ἀπὸ
 » Ἐπακτον, καὶ ἐνωμένος μὲ τὸν Κ. Ἀνδρουτσον, ὁποῦ ἐδῶ ἔμει-
 » νεν, ἐπολέμησαν ἀρκεταῖς φοραῖς τὸν ἐχθρὸν, στενοχωρήσαντές
 » τον διὰ θαλάσσης, καὶ ἐνταυτῷ ἐμποδίσαντες τὸν ἀπὸ Μοθῶ-
 » νην ἐχθρὸν νὰ ἔλθῃ μὲ ζωοτροφίας, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς 22
 » πρὸς τὰς 23 Ἰουλίου, ὁποῦ ἐνῶ τὰ ῥηθέντα δύο καράβια εὐ-
 » ρίσκοντο ἀραγμένα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Νεοκάστρου, οἱ ἐν Μο-
 » θῶνῃ ἐχθροὶ ἐπροσπάθησαν νὰ προφθάσουν εἰς τοὺς ἐν Νεοκά-
 » στρῳ πολιορκουμένους τούρκους, ἐν κότερον φορτωτένον μὲ
 » σιτηρὰ καὶ κουρκία, τὸ ὁποῖον καὶ καλὰ ἀρματωμένον, εἶχε
 » μέσα ἕως 150 ἄνδρας πολεμίους, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων
 » Σκοδριάνοι· εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν οἱ ἀνδρεῖοι Σπετσιῶται
 » ὁμογενεῖς μας ἔδειξαν ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν των, καὶ μὲ
 » μόνον ὄγδοῦντα ἀνθρώπους μέσα εἰς μίαν τράταν καὶ βάρκας
 » μικρὰς τῶν καραβίων των, ὤρμησαν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, ὁσαῦ
 » τὸν ἐπρόφθασαν ἔξω τοῦ λιμένος καὶ ἐκρότησαν τὴν νύκτα βάρ-
 » λεμον διὰ πέντε ὥρας ἀκαταπαύστως, φονεύσαντες τοῦ ἐχθροῦ
 » ἀρκετοὺς ἀνθρώπους καὶ καταδιώκόντες τον εἰς Μοθῶνῃν· εἰς
 » αὐτὴν τὴν θαλάσσιον μάχην ἐθυσιάσθησαν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος
 » οἱ κάτωθεν ἥρωες ναῦται τοῦ Κ. Μπόταση, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ
 » Πατρίς χρεωστεῖ μνήμην· καὶ εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν ἔδειξαν οἱ
 » ἴδιοι τὴν ἀνδρείαν των, ἤγουν κατὰ τὰς 13 Ἰουλίου, ξημερό-

νος τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως ἠδύναντο νὰ πραγματοποιηθῶσι, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κοιναὶ κατεβάλλοντο προσπάθειαι. Οἱ δὲ πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν θέλοντες τὸ ἐπ' αὐτοῖς νὰ ἰδῶσι τὰς τε ἐλπίδας των καὶ τὰς εὐχὰς

» νοντας Κυριακῇ, ὅτε τὰ χαράγματα μᾶς εἰπώθη, ὅτι ἔρχονται
 » ἀπὸ Μοθώνη πέντε πλοῖα ἐχθρικά, τὰ ὁποῖα καὶ τῶντι ἐφά-
 » νησαν, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, ἔξω τοῦ λιμένος μας ἕως ἐπτὰ
 » μίλια προσέχοντες, εἰ δυνατὸν, νὰ ἐμβάσουν ἐν ἰδικόν των κό-
 » τερον φορτωμένον σιτάρι καὶ κουκκία, διὰ νὰ τὰ ξεφορτώσουν
 » εἰς τὸ κάστρον, ἀπὸ μέρους τῆς θαλασσοῦ πόρτας, ἐλπίζοντες
 » οἱ ἐχθροὶ ὅτι ὄντα τὰ δύο Ἑλληνικὰ Σπετσιοτικὰ πλοῖα ἀργ-
 » μένα εἰς τὸ νησι Χελονάκι, δὲν ἤθελαν ἀποτολμήσει νὰ εὔ-
 » γουν, φοβούμενοι τὰ κανόνια τοῦ κάστρου, καὶ μάλιστα ὁποῦ
 » ὁ λιμὴν μας εὐρίσκετο κατὰ δυστυχίαν εἰς γαλήνην· ἀλλ' αὐτὰ
 » ὁμως δὲν ἐμπόδισαν τὴν ἐξοδὸν τῶν καραβίων, ἀλλὰ μὲ ὄλας
 » τὰς τοῦ ἐχθροῦ κανονίας καὶ μ' ὄλην τὴν γαλήνην εἰς τὸν λι-
 » μένα, εὐγῆκαν ὑποφέροντες ζημίαν· πλὴν τὰ πέντε ἐχθρικά
 » πλοῖα ἐπρόφθασαν καὶ ἐμβῆκαν εἰς Μοθώνην, κυνηγούμενα ἀπὸ
 » τὰ δύο Ἑλληνικὰ ἕως ὑποκάτω τοῦ κάστρου τῆς Μοθώνης· χω-
 » ρίς ἂν ἀναφέρωμεν ἄλλους ἀκροβολισμοὺς καὶ προθυμότητα τό-
 » σον τῶν ῥηθέντων τιμιωτάτων Κ. Κ. Νικολάου καὶ καπετάν
 » Ἀναστασίου, ὡσὲν καὶ ἀνθρώπων των γενικῶς, ὁμολογοῦμεν
 » ὅτι, μὴ ὄντων τῶν ἰδίων μὲ τὰ καρὰβιά των, δὲν ἤθελε παρα-
 » δοθῆ τὸ Νεόκαστρον, ἐπειδὴ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν στερεὰν δὲν ἐδυ-
 » νάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τοῦ ἐχθροῦ τὰς ζωτροφίας τῆς θα-
 » λάσσης· ὅθεν καὶ αἱ συμφωνίαι ἔγιναν μετεχόντων τῶν αὐτῶν
 » καπεταναίων, καὶ κατὰ τὰς συνθήκας, ὁ Βοεβόδας τοῦρκος,
 » ἐπαράδωκε τὴν τουρκικὴν σημαίαν εἰς τὸν Κ. Βασίλειον Φώ-
 » τειον, ἄνθρωπον τοῦ καπετάν Ν. Μπότσια, ἀφοῦ πρῶτον εἶχε
 » στείλει εἰς τὸ κάστρον καὶ ἄνοιξε τὴν μίαν πόρταν. Ταῦτα

των, ὑπὲρ ὧν τοσοῦτον ἐμόχθησαν, ὅσον οἶόν τε ταχύτερον ἐκπληρουμένας, ἔσπευσαν τὴν ἀποστολὴν εἰς Τρίκορφα τῆς Πελοποννήσου τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου. Ὁμολογητέον δὲ ὅτι ἡ παρουσία ἡ

» πάντα βεβαιούμεν πρὸς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας καὶ ὑποσημειούμεθα.

Φονευμένοι.

Ἰωάννης Κιρκιλίτης.

Νικ. Ι. Χρυσίνας ἢ Μπούκουρς.

Κοσμᾶς Λιγκιάρης.

Ν. Ι. Γκίνης ἢ Γρισώρεζας.

Δέδες Τοῦρλος.

Παντελ. Σωτηρίου.

Παντελ. Κιρκιλίτης.

Ἄντων. Μπαζιώτης.

Νικ. Γιαννίτσος.

Βασίλ. Καππαρότας.

Ν. Ἄντ. Μπαμπάρουτσου.

Πληγωμένοι.

Ἀδριανὸς Φράγκος.

Παντελῆς Γλάκης.

Ἀναστάσιος Παξινός.

Μιχαὴλ Πανάγος.

Δημ. Ι. Πετρούλας.

Ἰω. Μαστροπέτρου.

Χρστ. Μπουλαμάτης.

Διονύσιος

Νικ. Ι. Μπίλιας.

Ἄνδρ. Τρατωλάτης.

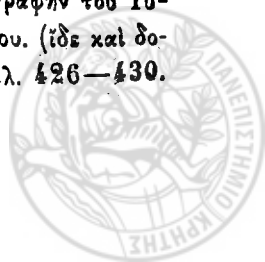
Μιχ. Ι. Τρατωλάτης.

Αἰγμάλωτος Δημ. Ι. Ρουμάνης ἐτῶν ἑκτὼ Σπετσιώτης.

Νεόκαστρον τῆ 14 Αὐγούστου 1821.

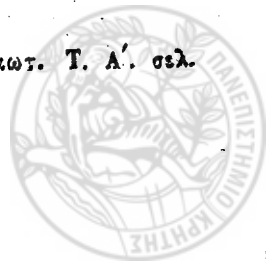
Μεθῶνης Γρηγόριος, Οἰκονόμος παπᾶ Θεοδώρου. Ἀναστ. Κατσαρὸς, Ἄθανάσιος Γρηγοριάδης, Ν. Πονηρόπουλος, Γιαννάκος Μέλιος, Σπυρ. Κουμουνδουράκης, Ἀναστ. Περωτής ἀπὸ μέρους τοῦ μακαρίτου καπετάν Κωνσταντίνου, ὑπογραφομένα οἱ δύο ἐξ ἀδελφοί Καπ. Κυριάκος, Κεντράκος, καπετάν Ροδίτης, Ἄθανάσιος Κουμουνδουράκης, Διαμνιτῆς Καλαγκῆς, Παναγῆς Ἀντωνόπουλος ».

Ὅμοιον τούτου ἀποδεικτικὸν ἐδόθη παρὰ τῶν ἰδίων καὶ πρὸς τὸν Ἀναστάσιον Ἀνδρουῦτσον, φέρον καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Τυπάλδου, πληρεξουσίου τοῦ πρίγγικος Δ. Ἰψηλάντου. (ἴδε καὶ δοκίμ. ἱστορ. Ἰω. Φιλήμονος, Τ. Δ΄. ἐν σημειώσεσι, σελ. 426—430.

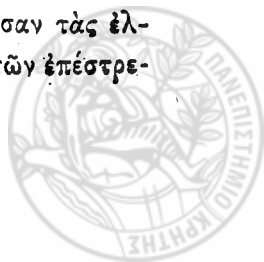
ἀπουσία τῶν ναυτικῶν ἀντιπροσώπων καθ' ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς Συνελεύσεις, ἐν ἐκείναις ταῖς περιστάσεσι τοσαύτην εἶχε σημασίαν, ὥστε ὁ Δημ. Ὑψηλάντης, ἐξ ὀνόματός πως τῆς κοινῆς Πατρίδος, ἔγραφε τὴν 9 Αὐγούστου πρὸς τοὺς προκρίτους Σπετσῶν τὰ ἑξῆς: « Φιλογενέστατοι ἔφοροι καὶ πρόκριτοι τῆς νήσου Σπετσῶν· καὶ ὡς » φρόνιμοι γνωρίζοντες ἀναγκαίαν τὴν συνδρομὴν πολλῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων εἰς τὸν παρόντα κίνδυνον, συσπεύδετε τὴν κοινὴν Συνέλευσιν, καὶ ὡς φιλογενέστατοι αὐτόκλητοι μετέσχετε ταύτης, πέμψαντες ἐκ τῶν ἐγκρίτων πολιτῶν ἄνδρας συνετοὺς καὶ φρονίμους. Ἄνδρες Σπετσιῶται· συμφιλοτιμείσθε νὰ εὐεργετήσετε καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, ὀρθῶς περὶ Πατρίδος φρονοῦντες· διὰ τοῦτο καὶ ἡ πατρίς σας ἐπιψηφίζει ἀπὸ τῶρα τὸν τίτλον τῆς ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, τῶν ὁποίων καθεκάστην δίδετε λαμπρὰς ἀποδείξεις· ἡ παρουσία τῶν κοινῶν ἀπεσταλμένων σας ἐπιταχύνει μᾶλλον τὴν γενικὴν Συνέλευσιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐλπίζεται πᾶσα καλὴ σύστασις, καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀγαθὴ τῶν πραγμάτων ἐκβασίς, τὴν ὁποίαν συνευχόμενος ὑμῖν, μένω μετὰ πάσης τῆς εὐνοίας (α). Δυστυχῶς ὅμως ἡ σύγχρονος ἔξοδος τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου ἐκ τῶν Δαρδανελλίων, καὶ ἡ ἀπροσδόκητος παρουσία αὐτοῦ κατὰ τε τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια καὶ κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἐμπόδισε τὴν πλήρη σύνοδον τῶν Πληρεξουσίων μέχρις ἀλλῆς ἀρμοδιωτέρας εὐκαιρίας, καθόσον ὁ ἐπικείμενος ἤδη κίνδυνος, σὺ μόνον ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν τὴν ἀποστολὴν τῶν πλη-

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσῶν καὶ Ἀναργ. Σπετσιῶτ. Τ. Α΄. σελ. 239.

ρεξουσίων κατέστησεν αδύνατον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἤδη παρόντων τὴν ἀναχώρησιν προεκάλεσε.

Ἡ πτώσις τῶν φρουρίων Μονεμβασίας καὶ Νεοκάστρου εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὰ παθήματα τῶν ἐν αὐτοῖς Ὀθωμανῶν, ἠνάγκασαν τὸν Σουλτάνον νὰ λάβῃ συντονωτέραν πρόνοιαν περὶ τῶν φρουρίων Μεθώνης καὶ Κορώνης, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ κειμένων. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον ὁ Βυζαντινὸς στόλος ἐκπλεύσας τοῦ Ἑλλησπόντου περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου, ἐλθὼν δ' εἰς Ῥόδον καὶ ἐνδυναμωθείς ἐκεῖ καὶ παρ' ἄλλων δεκατριῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ Μεχμέτ-ἄλη, ὑπὸ τὸν Ἰσμαήλ-Γιβραλτάρ, φερόντων καὶ περὶ τοὺς 800 ἢ 900 Ἀραβας, διευθύνθη κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ φρούρια Μεθώνης καὶ Κορώνης, ὅπως ἐφοδιάσῃ αὐτὰ μὲ τροφάς, ὧν περ εἶχον χρεῖαν μεγάλην ὡς πολιορκηθέντα καὶ ἐκεῖνα διὰ ξηρᾶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἰδίως τῶν Μανιατῶν, οὔτινες διεσπάρησαν ἐκεῖσε μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Μονεμβασίας καὶ τοῦ Νεοκάστρου. Ἐνῶ δὲ ὁ ἐχθρικός στόλος ἔπλεε πρὸς τὰ Μοθοκόρωνα, εἰσελθὼν εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, εἶδε τὰ τῆς πολιορκίας τοῦ Νεοκάστρου δύο Σπετσιωτικὰ πλοῖα προσωρμισμένα εἰς τὸν λιμένα τῶν Κυτριάων καὶ τῶνόντι ὁ Μπότασης καὶ ὁ Ἀνδρουῦτσος, ἀναχωρήσαντες ἐκ Νεοκάστρου διὰ Σπέτσας, συνέπεσε νὰ προσορμισθῶσιν εἰς Κυτριάς ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων οἱ ἐχθροὶ, ἐλπίσαντες εὐκολον τὴν κυρίευσιν ἢ πυρπόλησιν αὐτῶν, ἐπλησίασαν καὶ ἤρχισαν κατ' αὐτῶν σφοδρὸν πῦρ. Ἀλλ' οἱ Σπετσιῶται ἀποβιβάσαντες κανόνια εἰς τὴν ξηρὰν, ἀντέστησαν ἀμυνόμενοι ἐκ τε τῶν πλοίων καὶ ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ διὰ ψιλῶν ὄπλων, καὶ οὕτω ἐματαίωσαν τὰς ἐλπίδας τῶν ἐχθρῶν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν ἐπέστρε-

ψαν ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα των· ὁ δ' ἐχθρικός στόλος φθάσας ἔξωθεν τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης τὴν 26 Αὐγούστου, ἐφωδίασεν ἀπὸ τροφᾶς τὰ φρούρια ταῦτα.

Ἡ ἀπροσδόκητος ἐμφάνισις τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, κατεθροῦβησεν ὄλους τοὺς Ἕλληνας, ἰδίως δὲ τοὺς Πελοποννησίους, καὶ ὁ μὲν Ἀναστάσιος Κατσαρός, Ἀθανάσιος Γρηγοριάδης καὶ Νικόλαος Πονηρόπουλος ἔγραφον ἐκ Νεοκάστρου πρὸς τὸν Δ. Ὑψηλάντην, ἐπικαλούμενοι τὴν ἐξ Ὑδρας καὶ Σπετσῶν βοήθειαν (α) οἱ δὲ Μαγκιόρος Πιέρος, Μπεϊζαδὲς Γρηγοράκης καὶ Παναγιώτης Βενετσάνος ἐκ Γυθείου ἔγραφον πρὸς τὰς τρεῖς ναυτικὰς νήσους τὰ ἐξῆς· « Ἀπόψε μὲ » ἐπίτηδες μᾶς εἰδοποίησαν ἀπὸ Τσίμοθαν, ὅτι ἡ ἀρμάτα » ἢ Ὀθωμανικὴ ἤλθε βέβαια εἰς Κορώνην καὶ Νεόκαστρον. » . . . Ὅθεν τρέξατε ὦ ἀνδρεῖοί μας ἀδελφοί, καὶ ἐλπίζο- » μεν μὲ πρῶτον νὰ γείνη ὁ πόθος μας καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ » ἱεροῦ ἀγωνός μας . . . » (β). Ὁ δὲ Δ. Ὑψηλάντης παροτρύνων πατριωτικῶς τοὺς Σπετσιώτας κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἔγραφεν αὐτοῖς, τάδε· « . . . Μὴν ἀμελήσητε » λοιπὸν ἀδελφοί· μὴν ἀφήσετε τοὺς προτέρους κόπους » καὶ ἀγωνάσας νὰ χαθοῦν εἰς μίαν στιγμὴν φανήτε » καὶ τώρα πρόθυμοι σωτῆρες· αἱ περασμένα εὐεργεσίαι » δὲν λογαριάζονται τίποτε, ἐὰν δὲν σώσητε τὴν Ἑλλάδα » ἀπὸ τὸν σημερινὸν κίνδυνον· συλλαγισθῆτε ποῖα κακὰ » μέλλουν ν' ἀκολουθήσουν, ἂν οἱ τύραννοι κατορθώσων » τὸν σκοπὸν των· μὴν ὑποφέρετε γενναῖοι Σπετσιῶται, » νὰ ἰδῆτε ἀντικρὺ εἰς τὴν Πατρίδα σας τοὺς τυράννους νὰ

(α) Ἀρχ. Δημ. Πετσ. καὶ Ἀναργ. τὰ Σπετσ. Γ. Α΄. σελ. 243.

(β) Αὐτόθι. σελ. 245.

» σφάζουν και να αἰχμαλωτίζουν τοὺς γείτονάς σας, και
 » να φοβρίζουν και σᾶς, οἱ ὅποιοι μακρὰν ἀπὸ τὴν πατρίδα
 » σας τοὺς εἶχετε νικήσει και κατακαύσει τόσα κεράβιά
 » των ἄρματωθῆτε λοιπὸν και τρέξατε μετὰ τὰ κεράβιά σας
 » εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου· οἱ ἐχθροὶ εὐ-
 » θύς ὅπου σᾶς ἰδοῦν, θέλουν φύγει, ἢ θέλουν ἀφανισθῆ
 » πολεμούμενοι και ἀπὸ τὴν ξηρὰν και ἀπὸ τὴν θάλασ-
 » σαν· μὴν ἀφήσητε οὐδὲ μίαν στιγμὴν· ὁ καιρὸς εἶναι πο-
 » λύτιμος· ὁ κίνδυνος μέγας· ἄς σβύσωμεν και ἄς πνίξω-
 » μεν πᾶν ἰδιαίτερον πάθος διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν » (α).

Ἀναμφιβόλως οἱ πρόκριτοι τῶν ναυτικῶν νήσων, οὔτε
 εἰς τὴν φωνὴν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος, οὔτε εἰς ἐκεί-
 νην τοῦ ἰδίου αὐτῶν καθήκοντος ἠδύναντο να κωφεύσωσι,
 διὸ και ἐκ τῶν ἐνόντων ἤρχισαν ἀμέσως να καταγίνωνται
 εἰς τὴν ἐξόπλισιν τῶν πλοίων των, και ἐξαγγέλλοντες
 τὴν ταχεῖαν παρουσίαν των, να ἐνθαβρύνωσι τοὺς συνα-
 δέλφους των Πελοποννησίους (β). Ἄλλ' εἰς τὴν ταχεῖαν

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσο. και Ἀναργ. Σπετσο. Τ. Α΄. σελ. 246.

(β) Ἴδου τί ἔγραφον τότε πρὸς τοὺς Σπετσιώτας ὁ Π. Πατρῶν
 Γερμανός, Βρεσθένης Θεοδώρητος, Ἀσιμάκης Ζαῖτης, Σωτήρ. Χα-
 ραλάμπης, Παν. Νοταρᾶς, Θεοχ. Ῥέντης, Ἀναγν. Παπαγιαννό-
 πουλος, Παναγ. Κρεββατᾶς, Ν. Λόντος και Ἰωάννης Παπαδια-
 μαντόπουλος ἐκ Τρικόρφων· «Εἰς τὸ ἀδελφικόν σας ἰδόντες τὴν
 » γενναϊότητα και μεγαλοψυχίαν σας, ὑπερεχάρημεν και ἐνισχύ-
 » θημεν . . . Ὁ δὲ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, Ἀναστ. Λόντος
 και Δημήτρ. Παπατσώνης μετὰ τινῶν ἄλλων ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκ
 Ζηράχοδας « . . . Σήμερον δὲ ἐλάβομεν και τὸ δευτέρόν σας και
 » ὑπερεχάρημεν διὰ τὴν γενναϊότητα και πατριωτισμὸν σας . . . »
 (Ἀρχ. Δήμ. Σπετσῶν και Ἀναργ. Σπετσο. Τ. Α΄, σελ. 249 — 252.)

τῶν πλοίων ἐξόπλισιν ἀνάγκη βεβαίως ὑπῆρχε χρημάτων, οἱ δὲ πρόκριτοι τῶν νήσων ἀδιακόπως κενοῦντες ὑπὲρ τοῦ ὅλου ἔθνους τὰ ἰδιωτικὰ αὐτῶν βαλάντια, οὔτε συνδρομὴν τινα ἄλλοθεν ἐλάμβανον (ἐκτὸς κενῶν μόνον λόγων), οὔτε ἀσφάλειαν περὶ ἀποζημιώσεώς των παρ' οὔδενός εἶχον μέχρι τοῦδε. Μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ ἐλπίσωσι τίποτε ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, ἐδικαιοῦντο νὰ ζητήσωσι τοῦλάχιστον τὸ δεύτερον παρὰ τῶν ὀπωσδήποτε ἀντιπροσωπευόντων τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἀληθῶς τὴν δικαίαν ταύτην ἀπαίτησιν τῶν νησιωτῶν ἀνεγνώρισαν οἱ τε Πελοποννήσιοι καὶ πάντες οἱ ἄλλοι· ὁ δὲ Δ. Ὑψηλάντης συνηγόρει ὑπὲρ αὐτῆς λέγων·

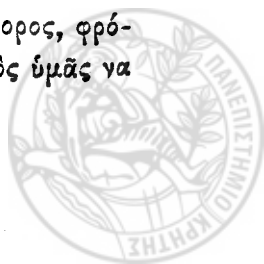
« ἡ Πελοπόννησος γνωρίζει τὸ τί χρεωστεῖ μαζὺ μ' ὅλον
 » τὸ Γένος εἰς τοὺς κοινούς εὐεργέτας, καὶ ὅτι πρέπει νὰ
 » εὖρη πάλιν προθύμους εἰς τὰς παρούσας ἀνάγκας, ὅταν
 » ἀναπνεύσητε ἀπὸ τὸν μέγαν κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου
 » ἀγῶνα, καὶ τοῦτο ἔχετε κατὰ νοῦν πάντοτε, φιλογενέ-
 » στατοι, ἐπειδὴ εἶναι μέγας ὁ ἐκεῖ κίνδυνος καὶ καθ' ἐ-
 » κάστην ἔρχονται δεόμενοι δι' ἡμῶν τῆς φιλογενείας σας.»

Καὶ ἀλλαχοῦ· « Μεγίστην εὐχαρίστησιν ἔχομεν ἀπὸ τὴν
 » πατρίδα σας διὰ τὸν ζῆλον τῆς φιλογενείας καὶ τὰ λαμ-
 » πρὰ κατορθώματα τῆς ἀνδρίας τῆς. Ὁ παντοδύναμος
 » ἔφορος καὶ προνοητὴς τῆς Ἑλλάδος θέλει μὲ ἀξιῶσει
 » ν' ἀποδώσω εἰς αὐτὴν παρρησίᾳ ὅλας τὰς ὀφειλομένας
 » τιμὰς καὶ βραβεῖα (α).» Οὐχ ἥττον καὶ οἱ τῶν ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν ἀτυχῶς μεινασῶν ἐπαρχιῶν ἀντιπρόσωποι, προθύμως συνωμολόγουν τὰ αὐτὰ, γράφοντες πρὸς

(α) Ἀρχ. Δημ. Σπετσῶν.

τοὺς Σπετσιώτας τὰ ἑξῆς· « Κοινὸς τῶντι ὁ ἀγὼν καὶ
 » κοινὴ ἡ ἐλπίζομένη ἀπόλαυσις καὶ τιμὴ, ἀλλ' ὅμως φι-
 » λαλήθως φρονοῦντες καὶ εἰλικρινῶς ὁμολογοῦντες, κη-
 » ρύττομεν ὅτι βραχίων δυνατώτερος τῆς Ἑλλάδος καὶ
 » τοῦ γένους, ἐχρημάτισαν οἱ γενναῖοι ὑμεῖς Σπετσιῶται
 » μετὰ τῶν Ὑδραίων καὶ Ψαριανῶν, χωρὶς τῆς συνδρο-
 » μῆς τῶν ὁποίων οὐδὲν ἐκτελεῖτο, ὡς εἰς τὸ μέλλον
 » ὡσαύτως τίποτε δὲν δύναται νὰ στερεωθῆ. Ὅθεν, εὐ-
 » γνωμονοῦντες ὅλοι τῆς χέρσου Ἑλλάδος, ἢ ἄλλως τῆς
 » Ῥούμελης οἱ κάτοικοι πρὸς τοὺς μεγαλοψύχους ἀδελ-
 » φούς μας θαλασσινοὺς, συναισθανόμεθα χρέος μας ἱερὸν
 » ν' ἀνταμειψώμεν ὑμᾶς, ἀποζημιῶντες εἰς ὅσα ἔχαμε καὶ
 » θέλει ἡ νῆσός σας ἔξοδα, ὡς καὶ ἡ Ὑδρα καὶ τὰ Ψαρά·
 » ἐπειδὴ δὲ καὶ συνέπεσε καὶ διέρχεται αὐτόθεν ὁ Κύριος
 » Χριστόφορος Κολέττης, πρὸς ὑμᾶς διευθυνόμενος, διο-
 » ρίζομεν αὐτὸν νὰ διαλάβῃ μεθ' ὑμῶν τὰς ἀνηκούσας
 » ὀμιλίας, ὥστε νὰ γνωρίσωμεν τόσον τὰ ἔξοδά σας, ὅσον
 » καὶ τὸν ὁποῖον ἐγχεῖντε τρόπον ἀποζημιώσεως. Καὶ
 » ἐπειδὴ μελετῶμεν νὰ κάμωμεν γενικὴν τῶν ἐπαρχιῶν
 » τῆς Ῥούμελης Συνέλευσιν κατὰ τὸν ἐρχόμενον μῆνα
 » Σεπτέμβριον ἀφεύκτως, νὰ καθυποβάλωμεν εἰς τὴν γε-
 » νικὴν τῶν διαφορῶν ἀπεσταλμένων ἐπίκρισιν τὰ προ-
 » βληθησόμενα παρ' ὑμῶν, ἐπιστατοῦντες καὶ προσπα-
 » θοῦντες εἰς τὸ νὰ λάβητε, ἀνευ ἀναβολῆς, ὄχι διὰ λό-
 » γων καὶ ὑποσχέσεων, ἀλλὰ πραγματικὴν τὴν ἀποζημιώ-
 » σιν, διὰ νὰ δυνηθῆτε καὶ ὑμεῖς πραγματικῶς ν' ἀποδει-
 » κνύετε τὸν μεγαλώτατον ζῆλόν σας, τὸν ὁποῖον καὶ
 » ἀναγνωρίζομεν καὶ εὐχόμεθα καὶ τῆς ξηρᾶς οἱ κάτοικοι
 » νὰ μιμηθῶσιν. Ὁ διαληφθεὶς Κύριος Χριστόφορος, φρό-
 » νιμος καὶ τίμιος πατριώτης, θέλει δώσει πρὸς ὑμᾶς νὰ

» γνωρίσητε μερικώτερον τὰς σημερινὰς ἀνάγκας θαλασ-
» σίου συνῶρομῆς κατὰ τὴν Ἥπειρον.»

Τῆ 31 Αὐγούστου 1821, Καλάβρυτα.

Οἱ πατριῶται καὶ ἀδελφοὶ Ταλαντίου Νεόφυτος, Γρη-
γόριος Κωνσταντᾶς Δημητριάδης, Δρόσος Μανσόλας Θετ-
ταλός, Κωνσταντ. Σακελλίου Κοκοσιώτης, Ἰω. Σκαν-
δαλίδης Μακεδῶν, Κωνστ. Γουβίλης, ἐκ Καπερνησίου,
Παπαθανάσιος Εὐριπαῖος, Εὐστάθιος Δημητρίου Ξηρο-
χωρίτης (α).

Ὁ δὲ Ὀθωμανικὸς στόλος, περιπλεύσας ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ
ἡμέρας τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, διευθύνθη ἐπὶ τέ-
λους πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἀφοῦ προηγουμένως,
κατὰ τὴν ἐκ Ζακύνθου διάβασίν του, προσωρμίσθη τὴν 5
Σεπτεμβρίου εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου ταύτης, ὅπου φι-
λοφρόνως ὑποδεχθεὶς παρὰ τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν τῆς
νήσου, καὶ ἐφοδιασθεὶς ἐξ ὧν εἶχεν ἀνάγκην, ἐξέπλευσεν
ἐκεῖθεν, καὶ τὴν 7 Σεπτεμβρίου ἠγκυροβόλησεν ἐμπροσθεν
τῆς πόλεως Πατρῶν.

Ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ στόλου τούτου ἐνθάρρυνθεῖσα καὶ
ἡ εἰς Μοῦρτον πρὸ τοσοῦτου σταθμεύουσα ναυτικὴ μοῖρα
τοῦ Καπετανάμπη, ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἠνώθη εἰς Πάτρας
μετὰ τοῦ λοιποῦ στόλου, ὅστις συνίστατο ἀπὸ ἐξήκοντα
περίπου πλοῖα, συμπεριλαμβανομένων τριῶν δικρότων καὶ
ἐπτὰ φεργατῶν. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας, ἄρας ἐκ Πατρῶν
ὁ στόλος οὗτος, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου,
καὶ ἐπιπεσὼν κατὰ τῆς πόλεως τοῦ Γαλαξειδίου, κατέ-
στρεψεν αὐτὴν ὅλωςχερῶς, μετὰ τινος ἀνίσχυρον ἀντίστα-

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπεισῶν.

εἰν τῶν κατοίκων, κυριεύσας καὶ ὅσα πλοῖα εὔρε τῶν Γαλαξειδιωτῶν. Οἱ Γαλαξειδιῶται, ὑποχωρήσαντες εἰς τὴν τοσαύτην δύναμιν τοῦ ἔχθρου, ἀπέσυραν μεσογειῶς τὰς οἰκογενείας των καὶ δὲν ἐδεινοπάθησαν μὲν, ἀπώλεσαν ὁμῶς καὶ τὰ πλοῖά των καὶ τὰς οἰκίας των. Τὴν αὐτὴν ὁμῶς ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ τουρκικὸς στόλος κατέστρεψε τὴν πόλιν τοῦ Γαλαξειδίου, ἦτοι τὴν 23 Σεπτεμβρίου, τὴν αὐτὴν καὶ οἱ Ἕλληνες, μετὰ μακρὰς μὲν ἀλλ' ἀτελεσφορήτους διαπραγματεύσεις περὶ συνθηκολογήσεως μετὰ τῶν ἐν Τριπολιτσᾷ Ὀθωμανῶν, ἐκυρίευσαν ἐξ ἐφόδου τὸ φρουρίον αὐτῆς, πρώτων ἀναβάντων τὰ τεῖχη τῶν ἐκ Σεπτεσῶν παρευρεθέντων καὶ μέρος τοῦ σώματος τῶν Λακῶνων ἀποτελούντων ναυτῶν, Ἀναστασίου Ἀβραντίνη, Γκίκα Ῥουμάνη, Βασιλείου Κ. Γκίνη Γεωργίου Μ. Γιαννοῦκου ἢ Μανολάκη καὶ Ἀνδρέου Καπαρώτα, πεσόντος κατὰ τὴν ἐφοδὸν (α), καὶ τινῶν ἄλλων, ἐν οἷς καὶ τις Δούνιας καὶ ἄλλος Κωνστ. Πέτρου, ἀμφότεροι Λεωνιδεῖς.

Εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως παρευρέθη καὶ ἡ Μπουμπουλίνα, ἥτις, ἐνοπλὸς ἐλθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ἣ ἐφυλάττοντο αἱ γυναῖκες τοῦ Χουραΐτου, ὁ Κεχαγιά-μπεης, ὁ Κιαμίλ-μπεης καὶ ὁ Καϊμακάμης, αὐτοὺς μὲν ἐπαρηγόρει, συνήργησε δὲ καὶ αὐτὴ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων πυρκαϊῶν καὶ τῆς σφαγῆς διάσωσιν αὐτῶν, τοσοῦτον χρησιμευσάντων εἰς τὸ ἔθνος, διὰ τὴν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα διὰ πλουσίων λύτρων ἀνταλλαγὴν των.

Οὐχ ἧττον παρευρέθησαν εἰς τὴν μακρὰν πολιορκίαν τῆς

(α) Ὁ μὲν πρῶτος ἐστὶν ὁ καὶ ἐν Μονεμβασίᾳ ἀριστεύσας κατὰ τῶν 180 Ὀθωμανῶν, ἅπαντες δὲ ὡς ναῦται, ἠδυνήθησαν ἢ ἀναβῶσι πρῶτοι τὰ τεῖχη τοῦ φρουρίου ἄνευ κλιμάκων.

Τριπόλεως και εἰς τὴν ἄλωσιν αὐτῆς καὶ ὁ καθ' ὅλας τὰς μάχας ἀγωνισθεὶς κατὰ ξηρὰν Ἀντώνιος Β. Μαλοκίνης ἢ Λισβῶνας ἐκ Σπετσῶν (περὶ οὗ καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας Ἱστορίας διελάβομεν) ἰκανὸν πάντοτε καὶ χωριστὸν σῶμα ὀπλοφόρων, ἰδίους ἀναλώμασι, διοικῶν, καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ χιλιάρχου δικαίως ἀπὸ τὰς τότε Ἑλληνικὰς κυβερνήσεις ἀποκτήσας, καὶ ὁ Παναγιώτης Γιαννουλόπουλος ἢ Μπερτσοβίτης, ἔχων ἴδιον σῶμα ἐξ εἰκοσιπέντε στρατιωτῶν. Καὶ ὁ Νέστωρ Κουτρομπῆς, ὅστις, ἔχων καὶ αὐτὸς πάντοτε μικρὸν τι σῶμα στρατιωτῶν, καὶ ταττόμενος ὅτε μὲν ὑπὸ τὸν Θ. Κολοκοτρῶνην, ὅτε δὲ ὑπὸ τὸν Πλαπούταν, ἄλλοτε δὲ ὑπὸ τὸν Γενναῖον Κολοκοτρῶνην, καὶ ἄλλοτε πάλιν ὑπὸ τὸν Νικήταν ἠγωνίσθη γενναίως, οὐ μόνον εἰς τὰς πολιορκίας Τριπόλεως, Κορίνθου καὶ Ναυπλίου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κατὰ τοῦ Δράμαλη καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα μάχας μετὰ τοῦ Νικήτα (α). Ὁ δὲ Ἀναστάσιος Κουτρομπῆς Σπετσιώτης καὶ οὗτος καὶ ἀδελφὸς τοῦ προμνησθέντος, ἀδιαχώριστος πάντοτε καὶ ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Νικηταῖ, τοσοῦτον συνετέλει πάντοτε καὶ καθ' ὅλας τὰς μάχας διὰ τῆς ἀνδρίας του εἰς τὴν δόξαν τοῦ Νικηταῖ, ὥστε δίκαιον ν' ἀποδοθῆ καὶ εἰς αὐτὸν ἱστορικῶς ἀνάλογον μέρος τῶν εἰς τὸν Νικήταν δικαίως ἀποδιδδομένων ἀνδραγαθημάτων καὶ ἐπαίνων.

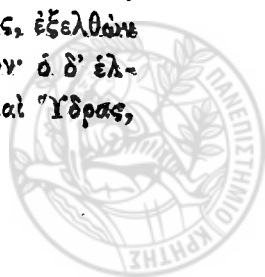
Οὕτω λοιπὸν ἐνῶ ὁ Βυζαντινὸς στόλος ἐν τῷ Κοριν-

(α) Χάριν συντομίας ἀποφεύγομεν νὰ φέρωμεν εἰς φῶς τὰ ἐπίσημα ἀποδεικτικὰ τῶν ἀγῶνων τῶν τριῶν τούτων ἀγωνιστῶν, φέροντα τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων, καὶ ἄλλων τικῶν ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ὀπλαρχηγῶν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

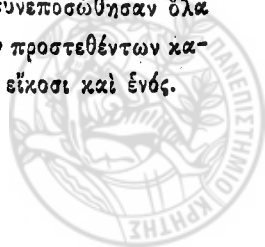
θιακῶ κόλπῳ κατέστρεψε τὴν πόλιν τοῦ Γαλαξειδίου καὶ ἐκυρίευσεν τὰ πλοῖα τῶν Γαλαξειδιωτῶν, οἱ Ἕλληνες, ἀλώσαντες τὴν πόλιν τῆς Τριπόλεως, ἔχυσαν ποταμοῦς ἐχθρικῶν αἱμάτων κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ ἀπέρασαν ἐν στόματι μαχαίρας τοσοῦτους ἐχθρούς, ὥστε ἐκ τῆς σήψεως τῶν ἀνενταφιάστων μεινάντων πτωμάτων τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῶων, ἐγεννήθη μετ' αὐτῶν πολὺ καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην τρομερὸς λοιμὸς, ὅστις, μεταδοθεὶς ἀκολούθως καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη καὶ νήσους τῆς Ἑλλάδος, μέγαν ἐπροξένησεν ὄλεθρον καὶ εἰς πολλοὺς Ἕλληνας. Ἐκ δὲ τῶν ἐν τῇ Τριπολιτοῦσᾳ ἐχθρῶν μόνον ἕως χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι τουρκαλβανοὶ, εὐρεθέντες ὑπὸ διαπραγματεύσεως συνθηκῶν μετὰ τῶν πολιορκητῶν Ἑλλήνων πρὸ τῆς ἐκπορθήσεως τῆς πόλεως, ἐξῆλθον ἀβλαβεῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ τῆς Τριπολιτοῦσᾳς ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν καὶ προστασίαν τοῦ Θ. Κολοκοτρῶνη, καὶ συνοδευθέντες ὑπὸ τοῦ Πλαπούτα καὶ τινῶν ἄλλων δευτερευόντων ὀπλαρχηγῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Δημήτριος Κριεζῆς ἐξ Ἰδρας, μετέβησαν ἀνενόχλητοι μέχρις Αἰγίου (Βοστίτσης) καὶ ἐκεῖθεν, ἐπιβιβασθέντες ἐπὶ πλοίων, ἀπέβησαν εἰς Τουρκικὸν μέρος, εἰς τὰ Τριζώνια καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Ἠπειρὸν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὰ ὅπλα των καὶ ὅλα τὰ πράγματα τὰ των.

Ἀφοῦ ἐφωδίασεν ἅπαντα τὰ ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὀθωμανῶν φρούρια καὶ κατέστρεψε πᾶσαν κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη ναυτικὴν ἑλληνικὴν δύναμιν ὁ ἐχθρικός στόλος, τοῦ ὁποίου ὁ κύριος σκοπὸς μετὰ ταῦτα ἦτον ἄγνωστος εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐξελθὼν ἐκεῖθεν, προσωρμίσθη ἐκ δευτέρου εἰς Ζάκυνθον· ὁ δ' ἑλληνικός, βραδύτερον ἐκπλεύσας ἐκ Σπετσῶν καὶ Ἰδρας,

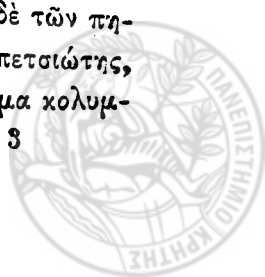
ἕνεκα χρηματικῶν δυσκολιῶν, ἠρίθμει τὸ κατ' ἀρχὰς μόνον εἰκοσιῆξ πλοῖα, ἧτοι δεκατέσσαρα Ὑδραϊκὰ ὑπὸ τοὺς ναυάρχους των Ἰάκωβον Τομπάζην καὶ Ἀνδρέαν Μιαούλην, καὶ δώδεκα Σπετσιωτικὰ ὑπὸ τοὺς Γεώργιον Πάνου ναύαρχον, Νικόλαον Α. Κυριακοῦ, Δημήτριον Λάμπρου ἢ Λεωνίδα, Θεοδόσιον Μπότασην, Κωνσταντῖνον Μπουκουβάλαν, Γκίκαν Τσοῦπαν, Θεόδωρον Ἰ. Μέξην, Νικόλαον Τσοχαντάρην, Νικόλαον Ἀδριανοῦ, Α. Α. Ἀναργύρου, Ἡλ. Θερμισιώτου καὶ Δημήτριον Ποριώτην (α). Ὁ στολίσκος οὗτος διευθύνθη πρὸς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ὅπου ἤλπιζε νὰ συναντηθῆ μετὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου· ἀλλὰ μὴ εὐρῶν αὐτόν, καὶ ἀγνοῶν ἐντελῶς ποῦ διευθύνθη, ἀπέστειλεν εἰς Ζάκυνθον τὸ ἐκ τῆς Ὑδραϊκῆς μοίρας πλοῖον τοῦ Ἀλεξάνδρου Ῥαφαήλ νὰ πληροφορηθῆ. Ἀλλ' ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις, ἣτις εἶχε δεχθῆ δις τὸν ἐχθρικὸν στόλον νὰ λιμενισθῆ ὀλόκληρος ἐντὸς τοῦ οὐδετέρου λιμένος τῆς Ζακύνθου, ἀπέπεμψε τὸ ἑλληνικὸν πλοῖον. Μαθόντες ἐν ταύταις ἄλλοθεν οἱ Ἕλληνες, ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἐξῆλθε τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πρὸς ὃν ἐσχόπουν νὰ διευθυνθῶσι, καὶ ὅτι, προσορμισθεὶς εἰς Ζάκυνθον ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἕνεκα κακοκαιρίας, περιπλέει ἤδη πλησίον των, ἐστράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω, ὑποπτεύοντες μήπως ὁ ἐχθρὸς ἐλθὼν προσβάλη αἰφνιδίως τὰς νήσους Σπέτσας καὶ Ὑδραν. Ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως συνηντήθησαν οἱ ἀντίθετοι στόλοι, κατὰ τὴν πρῶταν

(α) Μετὰ δὲ τῶν μετὰ ταῦτα ἐκπλευσάντων, ὡς ρηθήσεται, ἐτέρων δεκαένεα πλοίων, τὰ Σπετσιωτικὰ συνεποσώθησαν ὅλα εἰς τριάκοντα καὶ ἓν, τὰ δὲ Ὑδραϊκὰ μετὰ τῶν προστεθέντων κατέπιν ἑπτὰ ἄλλων, ἀνέβησαν τὸν ἀριθμὸν τοῦ εἰκοσι καὶ ἑνός.

τῆς 29 Σεπτεμβρίου, νυκτὸς ἐτι οὔσης, περὶ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια καὶ τὸν Κυπαρισσαϊκὸν κόλπον, καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ἀμέσως ἔγνων, ὅτι τὰ τοσαῦτα πυρὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἦσαν ἀναμφιβόλως ὁ ἐχθρικός στόλος, οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ, ἐκλαβόντες τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, ὅτι ἦσαν τὰ ἐν Γαλαξειδίῳ παρ' αὐτῶν ἀλωθέντα, ἔμενον ἥσυχοι, ὥστε, ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον ἐγνώριζον οἱ Ἕλληνες νὰ διευθύνωσι τὰ πυρπολικὰ, καὶ κατὰ τῶν πλεόντων πλοίων, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ, ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἐν ἐκείνῃ τῇ περιστάσει ἤθελεν ὑποστῆ οὐ μικρὰν θραῦσιν.

Ἐπελθούσης δὲ τῆς ἡμέρας, ἤρχισεν ἡ ναυμαχία· ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς εὐρέθη προσάνεμος καὶ ἡ θέσις αὕτη τῷ ἔδιδε μεγίστην ὑπεροχὴν. Τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα μετὰ πολλῶν ὤρων πεισματώδη μάχην, ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι, διότι ὑπήνεμα ὄντα καὶ ὀλίγα, ἐκινδύνευον, ἢ νὰ ζωγρηθῶσι αὐτανδρα, ἢ νὰ ριφθῶσιν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς τῆς Κυπαρισσίας (Κατακόλου) ὡς στενοχωρηθέντα νὰ πλέωσι πολὺ πλησίον αὐτῆς. Εἰς τὴν ναυμαχίαν ταύτην ἐκινδύνευσαν μεγάλως τὰ ὑπὸ τὸν Κωνστ. Βουκουβάλαν Σεπτεσιώτην καὶ Λάζαρον Πινότσην Ὑδραῖον πλοῖα, ἀλλὰ διεσώθησαν εὐτυχῶς, μὲ μεγάλην μόνον ζημίαν τῆς συσκευῆς των. Τὸ δὲ πλοῖον τοῦ Θεοδώρου Ἰω. Μέξη, καταστὰν πολὺ ὑπήνεμον καὶ μὴ δυνηθὲν ν' ἀπομακρυνθῆ τῆς ξηρᾶς, ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης γαλήνης, ἠναγκάσθη ν' ἀγκυροβολήσῃ εἰς τι μέρος τῆς παραλίας· ὁ πλοίαρχος, βλέπων τὸν ὅποιον διέτρεχε μέγαν κίνδυνον τὸ πλοῖόν του, περικυκλωθὲν ὑπὸ ὀλοκλήρου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, διεσώθη μετὰ τοῦ πληρώματος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· εἰς δὲ τῶν πηδालιούχων, Κώστας Γιώργιζας καλούμενος, Σεπτεσιώτης, ἀνὴρ γενναῖος καὶ τολμηρὸς, ἄριστος δὲ συνάμα κολυμ-

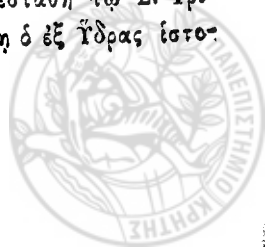

βητής, μείνας ἐκουσίως ἐντὸς τοῦ πλοίου, ὅπως ἐναύση τὸ πῦρ εἰς αὐτὸ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν οἱ ἐχθροὶ ἤθελον ἔλθει νὰ τὸ κυριεύσωσι καὶ νὰ διασωθῇ κολυμβῶν, ἰδὼν δὲ τοὺς ἐχθροὺς τὴν νύκτα ἐρχομένους ἐπὶ πολλῶν λέμβων, ἔβαλε τῶντι πῦρ εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἀπωλέσθη, οὐκ οἶδέ τις πῶς, οἱ δὲ ἐχθροὶ προλαβόντες κατέσβεσαν τὸ πῦρ καὶ ἐκυρίευσαν σῶον τὸ πλοῖον (α).

Τὴν δ' ἐπιούσαν οἱ Ἕλληνες, ἐπιπεσόντες κατ' Ἀλγερικῶν τινος βρικίου, εὐρεθέντος πλησίον αὐτῶν, παρὰ τὴν Ζάκυνθον, τὸ κατετρύπησαν διὰ τῶν σφαιρῶν (β) εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε βυθιζόμενον μόλις ἐπρόφθασαν οἱ ἐν αὐτῷ ἐχθροὶ νὰ τὸ καθίσωσιν ἐπὶ τινος παραλίας τῆς Ζακύνθου, Κερί καλουμένης, καὶ διὰ τῶν λέμβων νὰ σωθῶ-

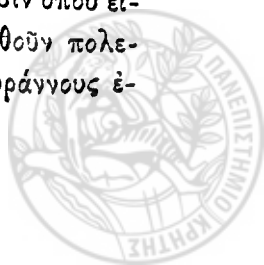
(α) Μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψωμεν τὴν μεγάλην λύπην, ἣν ἠσθάνθησαν ἅπαντες οἱ Σπετσιῶται, καὶ ἰδίως ὁ γέρον Μέξης, οὐχὶ διότι ἀπωλέσθη τὸ νέον καὶ ὠραῖον τοῦτο πλοῖον, ἀλλὰ διότι ἔγινε λεία τοῦ ἐχθροῦ. Τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Θεόδωρον εἰς τοῦτο μόνον ἐπέπληξεν ὁ Μέξης, ὅτι δὲν ἔκκυσε τὸ πλοῖον, ὅταν ἀπεφάσισε νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ.

(β) Καὶ ἐνταῦθα ἐπλανήθη ὁ Σ. Τρικούπης ἐξ ἐσφαλμένων πληροφοριῶν, λέγων (Τ. Α΄, Κεφ. ΚΔ΄, σελ. 87), «μόνα τὰ πλοῖα τοῦ Γ. Σαχίνη καὶ Α. Ῥαφιλιὰ κατεδίωξαν τὸ Ἀλγερικὸν βρικιον» διότι εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας τοῦ Ἑλληνικοῦ στολισκοῦ, ὅτι ὑπὸ πολλῶν ἀναμιξί καὶ ἐπιμόνως ἐγένετο ἡ καταδίωξις τοῦ πλοίου τούτου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπήνεγκον εἰς αὐτὸ τσαούτην βλάβην. Ἄλλως τε ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα ὅπως παρεστάθη τῷ Σ. Τρικούπῃ, δὲν ἤθελε παραλείψῃ νὰ τὸ σημειώσῃ ὁ ἐξ Ἰδρας ἱστοριογράφος Ἀντών. Α. Μιαούλης.

σιν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐκ φιλανθρωπίας ἐπροστάτευσε τοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καταδιωκόμενους Ὀθωμανοὺς, ἀλλ' ἐξ αὐστηρότητος ἢ καὶ καθαρᾶς πολιτικῆς ἐτιμώρησε πολλοὺς τῶν Ζακυνθίων, οἵτινες ἐξ ἐθνικοῦ φανατισμοῦ ἐπειράθησαν νὰ κακοποιήσωσι τοὺς προσφυγόντας ἐν τῇ νήσῳ τούρκους.

Ἐγίνωσκον βεβαίως οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ἰδῶρας, ὅτι ἡ ναυτικὴ δύναμις, ἣν ἀπέστειλαν κατὰ τῆς τοσοῦτον ὑπερεχούσης ἐχθρικής, ἤτον ἀνεπαρκῆς, καὶ τοῦτου ἕνεκα μόλις ἐξέπλευσαν τὰ πρῶτα πλοιάτων, ἐπεδόθησαν ἀμέσως εἰς τὴν προπαρασκευὴν ἄλλων μετὰ τόσαύτης προθυμίας, ὥστε δικαιούται ἡ Ἱστορία νὰ μνημονεύσῃ τῆς περὶ τούτου ἀλληλογραφίας αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν Ἰδῶραῖοι ἔγραφον τοῖς Σπετσιώταις τάδε: «Φιλογενέστατοι ἡμέτεροι συνάδελφοι Πρόκριτοι Σπετσῶν. Χθὲς ἐλάβομεν γράμμα ἀπὸ τοὺς συναδέλφους Ψαριανοὺς, οἵτινες μᾶς γράφουν, ὅτι διὰ τὴν παροῦσαν ἐκστρατείαν στέλλουν καὶ αὐτοὶ ἕνδεκα πλοιάτων. Ἀπεφασίσαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐτοιμάσαμεν ἄλλα ἑπτὰ καράβια μας, καὶ ἡ εὐγενία σας κάμετε τρόπον καὶ ἐτοιμάσατε καὶ ἄλλα καράβια σας, ἐρχομένων τὰ τῶν Ψαριανῶν καὶ τὰ ἐδικά μας, ὁμοῦ καὶ τὰ ἐδικά σας νὰ ἐκστρατεύσουν. Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, τώρα χρειάζεται νὰ δείξωμεν γενναϊότητα ὅλοι μας, νὰ προσπαθήσωμεν νὰ εὐγάλωμεν καὶ ταῦτα τὰ καράβια ὅπου καταγινόμεθα μίαν ὥραν ἀρχήτερα, ὅτι ἀκούοντες καὶ βλέποντες οἱ ἐχθροὶ μας ἕναν ἀριθμὸν ἀπὸ τόσα καράβια Ἑλληνικά, βέβαια θέλει λάβωσι φόβον καὶ ἀπελπισίαν εἰς τὴν κατάστασιν ὅπου εἶναι· καὶ οἱ ξηρᾶς ἀδελφοὶ θέλει ἐγκαρδιωθοῦν πολεμοῦντες, ὥστε νὰ κατατροπώσωμεν τοὺς τυράννους ἐ-

» χθρούς μας. Ἡμεῖς δὲ θέλει ἔχομεν πρόσωπον νὰ ὀμι-
 » λήσωμεν διὰ τὰ δίκαιά μας ὅπου δεῖ. Ἄς φιλοτιμηθῶ-
 » μεν καὶ τώρα νὰ κινήσωμεν αὐτὰ τὰ νῦν ἐτοιμασθέντα
 » καράδια μεταξὺ τῶν τριῶν συμμάχων νήσων, καὶ ἐνό-
 » νοντες μὲ τὰ πρῶτα νὰ ὀρμήσουν κατὰ τῶν ἐχθρικῶν
 » θαλασσιῶν δυνάμεων. Μὲ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην σᾶς
 » ἀσπαζόμεθα καὶ μένομεν.»

Ἰδὸρα τῆ 15 Σεπτεμβρίου 1821.

Ἀγαπητοὶ σας

οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Ἰδρας (α).

Εἰς ταῦτα δὲ ἀπαντῶντες οἱ Σπετσιῶται, ἔγραφον τὰ
 ἐξῆς: «Φιλογενέστατοι ἡμέτεροι συναδέλφοι χαίρετε. Εὐ-
 » χαρίστως ἐλάβομεν τὴν ἀπὸ τὰς 15 ἰσταμένου ἀδελφι-
 » κὴν σας, δι' ἧς πληροφοροῦμεθα τὴν ἔτοιμον τῶν πλοίων
 » σας ἔξοδον. Παρὰ τοῦ γραμματοκομιστοῦ σας ὅμως
 » μαυθάνομεν μὲ ἄκραν δυσαρέσκειάν μας, ὅτι ὁ ἀριθμὸς
 » δὲν ὑπερβαίνει τὰ 25, πρᾶγμα πολὺ ἀσύμφορον διὰ τὴν
 » παροῦσαν περίστασίν μας, ἥτις ἀπαιτεῖ ἀναντιρρήτως
 » νὰ μεταχειρισθῶμεν ὅλας μας τὰς δυνάμεις, εἰς τὴν ἦν
 » νομίζομεν ἐσχάτην κατὰ τοῦ ἐχθροῦ παράταξιν, διὰ νὰ
 » δυνηθῶμεν ταύτην τὴν φορὰν τοῦλάχιστον ν' ἀπαλλα-
 » χθῶμεν ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστον ἀνησυχίαν καὶ κίνδυνον,
 » κατατροπόνοντες σὺν Θεῷ τὰς θαλασσίους ἐχθρικός δυ-
 » νάμεις, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐξάλειψιν κρέματαί ἡ σωτη-
 » ρία τῆς περικλεοῦς μας Ἑλλάδος, αὐτὸ τοῦτο φρονούν-
 » τες καὶ ἡμεῖς, κοινῆς σκέψεως γενομένης πρὸ ἡμερῶν,
 » διὰ τὰ καθολικὰ συμφέροντα τῆς Πατρίδος, προετοιμά-
 » σαμεν μ' ὅλας τὰς ἐξησθενημένας δυνάμεις μας, τριά-

(x) Ἄρχ. Δημοτ. Σπετσ. ἀλληλογραφ. Ἰδρας.

- κοντα ἐκ τῶν καλητέρων πλοίων μας, ποσῶς μὴ διαστά-
- ζοντες κατὰ τὸν ἐμφυτον πατριωτισμὸν σας, ὅτι θέλετε
- » προσθέσει καὶ ἡ εὐγενία σας τοῦλάχιστον τεσσαράκοντα
- » πλοῖα εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, διὰ νὰ ἐλπίσωμεν
- » βασιμίως τῆς νίκης τὸν στέφανον. Εἴσθε ἡμῶν φρονη-
- » μώτεροι, ἀδελφοί, διὰ νὰ αἰσθανθῆτε εὐκόλως ταύτην
- » τὴν ἀναντιρρήτον ἀλήθειαν, διὸ καὶ κρίνομεν περιττὴν
- κάθε ἄλλην περὶ τούτου ἰδιαίτεράν μας προτροπὴν. Σὰς
- λέγομεν μόνον, ὡς ἀναγκαῖον, ὅτι ὄντας πολῦτιμος ὁ
- χρόνος, νὰ μεταχειρισθῆτε ὅσῃν σὰς εἶναι δυνατόν δρα-
- στηριότητα εἰς τὴν ἐτοιμασίαν τῶν πλοίων. Εἴμεθα εὐ-
- ἐλπίδες, ὅτι θέλετε συνεισφέρει τεσσαράκοντα πλοῖα
- πρὸς ἀγαθὴν περαιώσιν ταύτης τῆς μελλούσης κατὰ
- τῶν ἐχθρῶν ναυμαχίας. Ἐν τοσοῦτω σὰς ἀσπαζόμεθα
- ἀδελφικῶς.»

Τῆ 16 Σεπτεμβρίου 1821, Σπέτσαις.

Οἱ ἀγαπητοί σας

Πρόκριτοι τῆς νήσου Σπετσῶν.

Πραγματικῶς τὰ πλοῖα ἐτοιμάσθησαν καὶ ἐξέπλευσαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλ' ἐξ Ὑδρας μόνον ἑπτὰ ἄλλα πλοῖα προσετέθησαν εἰς τὰ πρῶτα δεκατέσσαρα αὐτῶν, ἐκ δὲ τῶν Σπετσῶν προσετέθησαν ἕτερα δεκαεννέα εἰς τὰ πρῶτα δώδεκα αὐτῶν. Ἐπεμψαν δὲ καὶ οἱ Ψαριανοὶ ὀκτὼ πλοῖα καὶ δύο πυρπολικά ὑπὸ τὸν Νικόλαον Ἀποστόλην (α), ἵνα συμπράξωσιν εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην μετὰ τῶν Σπεισιωτικῶν καὶ Ὑδραϊκῶν, ἀλλ' οὔτε τὰ Ψαριανὰ, ὡς ἐλθόντα πολλὰ βραδέως, οὔτε τὰ τελευταῖον ἐκπλεύσαντα ἐκ Σπετσῶν καὶ Ὑδρας καὶ ἐνωθέντα μετὰ τοῦ λοιποῦ

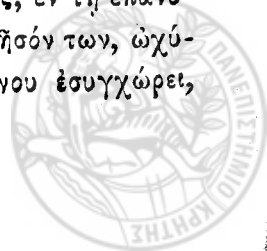
(α) Ὑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α΄, σελ. 132.

στόλου, ἐχρησίμευσαν, διότι ὁ ναύαρχος τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου, ἰδὼν ὅτι τίποτε ἄλλο πλέον δὲν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ, ὡς παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, καὶ μάλιστα ἀφοῦ εἶδε τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, καὶ εὐχαριστημένος ὢν, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων ἐκυρίευσεν ἐν Γαλαξειδίῳ καὶ Κατακόλῳ Ἑλληνικῶν πλοίων, διευθύνθη κατὰ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου πρὸς τὴν Τένεδον, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὸν ἐχθρικὸν στόλον παρακολουθήσας μέχρι τινὸς ὃ Ἑλληνικὸς διὰ νὰ τὸν ἐποπτεύῃ μήπως ἐπιπέσῃ ἀπροσδοκῆτως καθ' Ἑλληνικῆς τινος πόλεως ἢ νήσου, ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια, ὅπως προπαρασκευασθῆ διὰ σκοπιμωτέραν τινὰ ἐκστρατείαν.

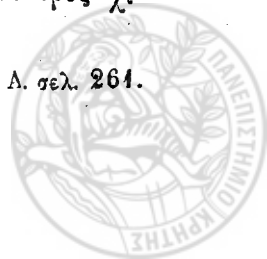
Οἱ δὲ Ψαριανοί, τῶν ὁποίων ἡ μοῖρα ἐπέστρεψεν εἰς Ψαρὰ συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὴν ἐκεῖθεν διάβασιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἰδόντες αὐτὸν διερχόμενον τὴν 9 Ὀκτωβρίου μὲ οὐριὸν ἄνεμον, ἐπεμψαν κατ' αὐτοῦ δύο πολεμικά, τὸ τοῦ Γ. Σκανδάλη καὶ τὸ τοῦ Νικολάου Καρακωσταντῆ, καὶ δύο πυρπολικά, τὸ μὲν βρίκειον ὑπὸ τὸν Κ. Κανάρην, τὸ δὲ Σακολέβαν ὑπὸ τὸν Μιχαὴλ Μανιάτην, ὅπως ἐπιπέσωσι κατ' αὐτοῦ τὰ πυρπολικά ἐξ ἀπροόπτου, τὰ δὲ πληρώματά των καταφύγωσιν ἐπὶ τῶν πολεμικῶν δυστυχῶς ὅμως δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐκτελέσωσι τὸ ἔργον των καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ψαρὰ ἀπρακτά, διότι ὁ ἐχθρικός στόλος εἶχεν ἐμβῆ εἰς Δαρδανέλλια, σύρων κατόπιν του ἐν θριάμβῳ τὰ ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ ἀλωθέντα Γαλαξειδιωτικά πλοῖα.

Οἱ Σπετσιῶται, ὑποπτεύσαντες, κατὰ τὰ φημιζόμενα, μὴ προσβάλλῃ αἰφνιδίως ὁ ἐχθρικός στόλος, ἐν τῇ ἐπανόδῳ του ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὴν νήσόν των, ὠχύρωσαν αὐτὴν, ὅσον ἢ βραχυτέρας τοῦ χρόνου ἐσυγχώρει,

ἐγείραντες κανονοστάσια οὐκ ὀλίγα ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα ἐπὶ τῆς παραλίας αὐτῆς, σκάψαντες καὶ χάνδακας, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν ἐνδεχομένην ἀπόβασιν τῶν ἐχθρῶν εἰς ὅσα μέρη ἡ παραλία ἦτο λίαν εὐπρόσιτος, καὶ τοποθετήσαντες εἰς τὰς ἀρμοδιωτέρας θέσεις ὅσα κανόνια εἶχον ἐκβάλει ἀπὸ τὰ ἐν Μήλῳ καὶ Κιμῆλῳ ἀλωθέντα ἐχθρικὰ πλοῖα καὶ ὅσα ἄλλα ὑπῆρχον ἐν τῇ νήσῳ διαθέσιμα. Ἀπέστειλαν δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ εἰς Τριπολιτσάν τὸν τότε γραμματέα τῆς Κοινότητος Ἀναγνώστην ἢ Θεόδωρον Οἰκονόμου, αἰτοῦντες καὶ στρατιωτικὴν ἐπικουρίαν. Ἔρκει μόνον νὰ ἐκφράσωσιν οἱ Σπετσιῶται τὴν ἐπιθυμίαν στρατιωτικῆς ἐπικουρίας ἐπὶ τῆς νήσου των, καὶ ἡ ὑπεράσπισις αὐτῆς, τοσαύτης σπουδαιότητος ἀντικείμενον θεωρεῖτο παρ' ἅπασι τοῖς γενναίοις ὀπλαρχηγοῖς τῆς Πελοποννήσου, ὥστε ὁ μὲν Κυριακούλης Μαυρομιχάλης ἔγραφε περὶ τούτου τὴν 2 Ὀκτωβρίου ἐκ Τριπόλεως πρὸς τοὺς Προκρίτους Σπετσιῶν τὰ ἐξῆς: «Ὅταν γνωρίσετε, ὅτι ἀναγκαιοῦν καὶ ἄλλοι ἀκόμη, φανερώσατέ μου διὰ νὰ σᾶς στείλω ὅσους περισσοτέρους ἠμπορέσωμεν, διότι ἔχομεν χρέος ξεχωριστὸν διὰ τὸ νησί σας, καὶ εἶμαι ἔτοιμος νὰ σᾶς δουλεύσω τὸ κατὰ δύναμιν . . .» (α). Ὁ δὲ Δ. Ὑψηλάντης τὴν 9 τοῦ αὐτοῦ ἔγραφε «Τὴν 3 τοῦ παρόντος ἔλαβον τὰ γράμματά σας. Ἐπληροφορήθην ἐξ αὐτῶν, καὶ διὰ ζώσης φωνῆς ἤκουσα ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστην, τὸν ὑμέτερον Καγκελλάριον, τὴν χρεῖαν, τὴν ὁποίαν ἔχετε ἀπὸ ταχεῖαν στρατιωτικὴν δύναμιν. Ἀμέσως λοιπὸν ἐξέδωκα προσταγὴν, παρόντων καὶ πολλῶν καπεταναίων, νὰ κινήσουν τάχιστα διὰ τὸ Ἄστρος χί-

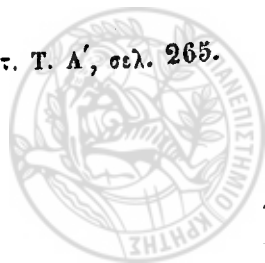
(x) Ἀρχ. Δημ. Σπετσ καὶ Ἀναρχ. Σπετσιωτ. Τ. Α. σελ. 261.

» λιοι στρατιῶται, καὶ αὔριον καταβαίνουν ὄλοι ἐκεῖ, ἧ
 » ὄλοι εὐθύς, ἧ κατὰ μέρος· ὅθεν ἄς εὐρίσκωνται εἰς τὸ
 » Ἄσρος τ' ἀναγκαῖα πλοῖα διὰ τὴν μετακόμισίν των (α).»
 Ὁ δὲ Θ. Κολοκοτρῶνης ἔγραφεν ἐκ Μαγουλιανῶν τὴν 12
 Ὀκτωβρίου τάδε. «... Ἐλυπήθην ὁμως κατ' ἄλλον τρό-
 » πον, ἀδελφοί, ὁποῦ δὲν ἴδατε κακῆ τύχῃ καὶ ἐκ περι-
 » στάσεως, πραγματικῶς καὶ δι' ἔργων, καὶ τὴν ἐθνικὴν
 » μου προθυμίαν τὴν ὑπὲρ τῆς νήσου σας, τὴν ὁποῖαν τρέ-
 » φω κατὰ χρέος ὄχι ὀλιγωτέραν ἀπὸ τὴν Πελοπόννη-
 » σον... Αὐτὸ ἦτον ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα μου ἀτυχήματα.
 » Ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ πανάγαθος Θεός, καὶ ἄς μὴ μὲ ἀξίωσεν
 » τοῦ πόθου μου, διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, νὰ μὲ ἀναδείξῃ
 » πρόθυμον, εὐγνώμονα εἰς τὴν γενναιότητά σας, τὴν ὁ-
 » ποῖαν ὄλαις δυνάμεσι κατεβάλατε ἀνέκαθεν καὶ ἀνεδεί-
 » ξατε μέχρι τέλους ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ
 » γένους, ἐπισφραγίσαντές την καὶ μὲ τοὺς τελευταίους
 » ἠρωϊσμούς σας...» (β). Διανοοῦντο δὲ οἱ Σπετσιῶται
 ἐν περιπτώσει ἐμφανίσεως τοῦ ἐχθροῦ, νὰ μετακομίσωσι
 τὰς οἰκογενεῖας των εἰς Λεωνίδιον καὶ ἄλλα πλησιόχωρα
 μέρη, ὡς οἱ παλαιοὶ Ἀθηναῖοι ἐν Σαλαμῖνι, καὶ νὰ μεί-
 νωσι μόνοι οἱ ἄνδρες ἐπὶ τῆς νήσου· ἀλλὰ πλοῖον Σπε-
 τσιωτικὸν ἐκ τῶν παρακολουθούντων τὸν ἐχθρικὸν στόλον
 τὸ τοῦ Ἡλίου Θερμισιώτου, φθάσαν ἐγκαίρως εἰς Σπέτσας,
 ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ ἐχθρικὸς διευθύνεται εἰς Κωνσταντινού-
 πολιν, καὶ οὕτως ἀνεστάλη ἡ τε μετάβασις τῶν οἰκογε-
 νειῶν ἀλλαχοῦ, καὶ ἡ ἐπὶ τῆς νήσου μεταφορὰ τῶν Ἑλ-
 ληνικῶν ἐπικουρικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα τῶντι ἦσαν

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσ. καὶ Ἄναρ. Σπετσιωτ. Τ. Α', σελ. 265.

(β) Αὐτόθι, σελ. 266.

ἔτοιμα εἰς Λεωνίδιον καὶ εἰς τὸ Ἄστρος. Καὶ ἀληθῶς μετὰ τινὰς ὥρας ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ ἀγγελιοφόρου πλοίου, ὁ ἐχθρικός στόλος ἐφάνη ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῆς νήσου, διαβαίνων ἐξωθεν τῆς ἐρημονήσου Καυμένης, καὶ διευθυνόμενος μὲ οὐριον ἄνεμον πρὸς βορρᾶν, καὶ ἠσύχασαν οἱ κάτοικοι τῶν Σπετσῶν.

Ὅσον ἡ διαδοθεῖσα καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα εἰδήσις τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἐνέπλησε χαρᾶς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, ὡς ἀπαλλαγέντας τοῦ ἐπαπειλήσαντος αὐτοὺς κινδύνου, τοσεῦτον ἡ κατ' ἐπανάληψιν συγχαλεσις τῆς Πελοποννησιακῆς Συνελεύσεως ἐφαίνετο ἤδη καὶ κατορθωτὴ καὶ διὰ πολλοὺς λόγους ἀναγκαία. Ἄλλ' ὑπῆρχέ τι τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς ναυτικούς κακίστην ἐπροξένει ἐντύπωσιν, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου πολλὰκις, δικαίως, παρεπονέθησαν, ἡ ἰδιότης δηλαδὴ, τὴν οἱ Πελοποννήσιοι ἀπέδιδον εἰς τοὺς νησιώτας, ἀποκαλοῦντες αὐτοὺς ἐν τοῖς ἐγγράφοις τῶν « Συμμάχους. » Οἱ Πελοποννήσιοι, θέλοντες νὰ ἄρῳσιν ἐκ τοῦ μέσου τὴν ἀφορμὴν τοῦ σκανδάλου τούτου, ἔγραψαν ἐκ Τριπόλεως τὴν 21 Ὀκτωβρίου πρὸς τοὺς Σπετσιώτας τὰ ἑξῆς· « Ἡ ἔνωσις μας μὲ τὴν Πελο- » πόννησον εἶναι ἀμοιβαία σωτηρία καὶ ὠφέλεια καὶ τῶν » δύο μερῶν. Τὸ ἀπέδειξαν μὲ τρόπον ἀναντίρρητον αἱ πε- » ριστάσεις· εἰς τὸ ἑξῆς λοιπὸν δὲν σᾶς θεωροῦμεν ὡς » μέλη χωρισμένα, ἀλλ' ὡς μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος, » ἔχοντα τὰ αὐτὰ κοινὰ συμφέροντα. Διὰ τοῦτο, γράφον- » τες πρὸς ὑμᾶς, παρακαλοῦμεν νὰ ἐκλέξητε δύο συμπο- » λίτας καὶ νὰ τοὺς στείλετε διὰ νὰ ἦναι μέλη τῆς Πελο- » ποννησιακῆς Βουλῆς » (α).

(α) Ἀρχ. Αἰμ. Σπετσ. καὶ Ἀναργ. Σπετσιωτ. Τ. Α', σελ. 267.

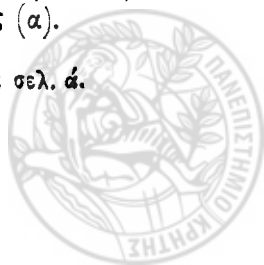

Δ. Ὑψηλάντης, Πληρεξούσιος κτλ. Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, Ἀναγν. Παπαγιαννόπουλος, ὁ Παλ. Πατρῶν, Βρεσθένης Θεοδώρητος. Ἄλλα καὶ κοινῇ πρὸς τοὺς προκρίτους Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, ἔγραψαν τίδε· α Γνωστός
 » ἔγινεν εἰς τὴν φιλογενεϊάν σας ὁ σκοπὸς περὶ τῆς κοι-
 » νῆς εἰς ἓν συνελεύσεως τῶν Προκρίτων ἀπάσης τῆς Πε-
 » λοποννήσου, εἰς ἣν θέλει ὁμιληθῶσι τὰ ὑπὲρ τῆς κοινῆς
 » εὐταξίας καὶ τοῦ κοινοῦ καλοῦ καθήκοντα. Οἱ ἀδελφοί
 » σας ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς ὑπὸ τῶν Θεοφρουρήτων
 » νῆσων σας ἐγγιγνομένας ἡμῖν ἀβρήτους εὐεργεσίας, καὶ
 » θεωροῦντες πάντοτε τὴν φιλογενεϊάν σας οὐ μόνον ὡς
 » ἀδελφούς καὶ μέλη τιμιώτερα τῆς Πατρίδος μας, ἀλλὰ
 » καὶ ὡς ἀρχηγούς καὶ μόνους γενναιοτάτους συμπράκτο-
 » ρας τοῦ κοινοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος, ἀπεστείλαμεν
 » πρὸ τινῶν ἡμερῶν, τὸν φιλογενέστατον κοινὸν ἡμῶν
 » ἀδελφὸν Κύρ Σωτήριον Θεοχάρη, ἐφωδιασμένον μετὰ
 » κοινῶν ἀδελφικῶν γραμμάτων μας, προτρέποντες καὶ
 » παρακαλοῦντες, ἵνα καὶ ἡ φιλογενεϊά σας ἀποστείλετε
 » δύο τῶν γενναίων πατριωτῶν σας, νὰ συνεδριάζωσιν εἰς
 » τὴν κοινὴν ἡμῶν ῥηθείσαν Συνέλευσιν, καὶ ὡς τιμιώ-
 » τερα τῆς Πατρίδος μας μέλη καὶ ἀρχηγοί, νὰ συμβου-
 » λεύωσι, νὰ καθοδηγῶσι καὶ τέλος νὰ ἐπιτάττωσι πᾶν
 » ὅ,τι ἐγκρίνωσι τῇ Πατρίδι συμφέρον. Ἐπειδὴ δὲ μέρος
 » μὲν τῶν ἀδελφῶν ἤρξαντο νὰ ἐρχωνται, μέρος δὲ θέλει
 » φθάσωσιν ὅσον οὐπω, κατὰ τὰς ἐκδοθείσας προσκλητικὰς
 » ἐγκυκλίους ἐπιστολάς, καὶ ἐν συνόψει πλησιάζει ἡ στιγ-
 » μὴ τοῦ κοινοῦ τούτου ἐπωφελοῦς συμβουλίου, γράφον-
 » τες ἐπίτηδες προτρέπομεν καὶ παρακαλοῦμεν διὰ τοῦ
 » ἀδελφικοῦ μας καὶ τὴν φιλογενεϊάν σας, ὅπως δόντες
 » ὧτα ἀκοῆς εἰς ἅσα καὶ πρότερον καὶ ἤδη κατ' ὀφειλὴν

» γράφομεν, ἀποστείλιτε ἓνα ἢ δύο τῶν γενναίων ἀδελ-
 » φῶν πατριωτῶν σας, ἵνα παρευρεθῶσιν ὡς ἀνωτέρω.
 » Ἄρχοντες ἀδελφοί, ὁ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ
 » τῆς ἐλευθερίας ἀπαράμιλλος ζῆλός σας ἐξυπνεῖ εἰς κα-
 » θένα τὰ χρέη, ὅπου ἡ Πατρίς ὀφείλει εἰς τὴν γενναϊό-
 » τητά σας· μήτε θαρρόμεν νὰ εὐρεθῇ καθ' ὅλην τὴν Ἑλ-
 » λάδα ἄνθρωπος τοσοῦτον ἀναίσθητος, ὥστε νὰ μὴ βλέ-
 » πῃ τὰ καθημερινὰ καὶ ἀλλεπάλληλα ἀποτελέσματα τῆς
 » ἀνδρίας σας· τὰ πτερόεντα πλοῖα τοῦ θεοφρουρήτου ὑ-
 » μῶν στόλου, περιπλέοντα ἀεννάως καὶ προσεκτικῶς τὰς
 » νήσους καὶ παραθαλάσσια τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἐνῶ
 » ἀποκόπτουσι θαυμασίως κάθε ἐχθρικὴν ἐξοδον, ἐγείρου-
 » σιν εἰς κάθε μίαν ἐξ αὐτῶν τὴν λαμπρὰν τῆς ἐλευθε-
 » ρίας σημαίαν, ὑπὸ τὸ σύμβολον τοῦ τιμίου Σταυροῦ,
 » ὥστε δὲν δύνανται ν' ἀρνηθῶσιν, ὅτι εἰς τοὺς θεοφυλά-
 » κτους στόλους σας ὀφείλουσιν ἀναντιρρήτως τὰς ἀπαρ-
 » χὰς τῆς γλυκυτάτης ἐλευθερίας των. Ἡ Ἑλλὰς ἅπασα
 » τέλος πάντων, θεωροῦσα τοὺς ἀλλεπαλλήλους θριάμ-
 » βους σας, ἐτοιμάζει ἀνδριάντας τῆς φιλογενείας σας,
 » καὶ ἡ ἀθανασία ἐτοιμάζεται νὰ δεχθῇ τὰ λαμπρά σας
 » ὀνόματα. Ἡμεῖς φανταζόμενοι ὅτι θέλει εἴμεθα οἱ κά-
 » τοικοι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πατρίδος, καυχώμενοι ὑπερ-
 » χαίρομεν κατὰ τοῦτο, παρακαλοῦντες καὶ αὐθις ν' ἀ-
 » ξιωθῶμεν ἐν τάχει τῆς ἀδελφικῆς μας αἰτήσεως, μένον-
 » τες, ὡς ὑποσημειούμεθα, τῆς φιλογενεστάτης εὐγενείας
 » οἱ πρόθυμοι ἀδελφοί.»

† Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γρηγ. Δικαῖος, Σωτ. Χαραλάμπης,
 Ἄθαν. Κανακάρης, Ἄνδρ. Ζαίμης, Κανέλλος Δελιγιάννης,
 Δημήτρ. Θεοχαρόπουλος, Θεόδ. Κολοκοτρώνης (α).

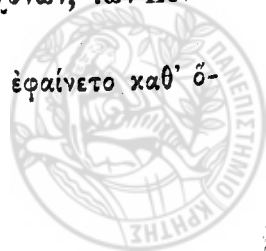
(α) Ἀναργ. Σπετσιωτ. Τ. Α΄, σελ. 268—Ἰδρυτικὰ σελ. 4.

Οἱ Σπετσιῶται λίαν εὐχαριστήμενοι ἤδη διὰ τε τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐπίσημον ἐξήγησιν, καὶ διὰ τὴν ὀσονούπω πραγματοποιήσιν τῶν προσπαθειῶν καὶ εὐχῶν των, ἀπέστειλαν ἀνευ ἀναβολῆς, τέσσαρας ἐκ τῶν συμπολιτῶν των τοὺς Γκίκαν Μπότασην, Χριστόδουλον Κούτσην, Νικόλαον Δ. Ὀρλώφ καὶ Πέτρον Σκυλίτσην Ὀμηρίδην Πληρεξούσιους των· ἀλλ' οὗτοι πρὶν ἢ ἀναβῶσιν εἰς Τρίπολιν, ὅπου συνήρχοντο καὶ οἱ Πελοποννήσιοι πληρεξούσιοι, παρενέμειναν εἰς Ἄργος, ἔνθα ἐλθόντες ὁ Δ. Ὑψηλάντης καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ὀπλαρχηγοὶ ἐσκέπτοντο μετ' αὐτῶν τίνι τρόπῳ νὰ κυριεύσωσι τὸ Ναύπλιον.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως συμβᾶσαν, ὡς εἴρηται, τὴν 23 Σεπτεμβρίου, καὶ τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων, ἅπαντα τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα συνεκεντρώθησαν περὶ τὸ Ναύπλιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται δεινῶς τὰ τοῦ λιμοῦ ἀποτελέσματα. Οἱ Ἕλληνες θέλοντες νὰ κυριεύσωσι καὶ τὸ φρούριον τοῦτο ἐξ ἐφόδου, συνεννοήθησαν νὰ ὀρμήσωσι κατ' αὐτοῦ διὰ συνθήματος καὶ ἐν ὠρισμένη ὥρᾳ, καὶ οἱ μὲν ναυτικοὶ νὰ προσβάλωσι διὰ θαλάσσης συγχρόνως τό τε μέγα φρούριον καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ νησιδίου, πρὸς ἀντιπερισπασμὸν, ὁ δὲ Νικήτας, ὁ Στάϊκος καὶ ὁ Τσόκρης μετὰ στρατιωτῶν, καὶ ὁ Βαλέστης μετὰ διακοσίων τακτικῶν καὶ τινων φιλελλήνων, νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς πύλης τῆς ξηρᾶς, ὁ δὲ Θ. Κολοκοτρώνης νὰ προσβάλλῃ συγχρόνως τὸ Παλαμήδι, οἱ δὲ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης καὶ Γενναῖος Κολοκοτρώνης μετὰ τινων τρεχαντηρίων καὶ χιλίων στρατιωτῶν, Κρανιδιωτῶν καὶ λοιπῶν, νὰ ἐφορμήσωσι κατὰ τῶν προμαχόνων, τῶν Πέντε Ἀδελφῶν, καλουμένων.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἐφαίνετο καθ' ὅ-

λους τούς λόγους τοῖς πᾶσιν ἀπαραίτητος, διότι ἡ κατάληψις καὶ κατοχὴ τῶν φρουρίων τοῦ Ναυπλίου, παρείχεν εἰς τοὺς Ἕλληνας θέσιν καὶ πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν. Τὸ Ναύπλιον ἐθεωρεῖτο, οὐ μόνον ὡς πόλις ἐν ἡ ἐδρεύουσα ἡ κεντρικὴ Κυβέρνησις ἐξησφάληζε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς τόπος καταφυγῆς καὶ ἰσχυρᾶς ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐν δειναῖς περιστάσεσιν· ὁ Δ. Ὑψηλάντης καὶ τὴν χρησιμότητα τῆς ἐπιχειρήσεως θέλων νὰ παραστήσῃ, καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν Σπετσιωτῶν νὰ κεντήσῃ, ἔγραφεν αὐτοῖς ἐξ Ἄργους τὴν 8 Νοεμβρίου τὰ ἑξῆς·

« Φιλογενέστατοι Ἐφοροὶ καὶ Πρόκριτοι τῶν Σπετσιῶν καὶ πάντες οἱ γενναῖοι κάτσεικοι χαίρετε· μετὴν ἀνδρείαν καὶ φιλογενεῖάν σας ἐκάμετε τὸν ὑπερήφανον τύραννον νὰ σᾶς τρέμῃ καὶ ὅλον τὸν κόσμον νὰ σᾶς θαυμάζῃ. Οἱ ἄνδρῳι Ἀνατολιταὶ δὲν ἤξιώθησαν νὰ πατήσουν ποδᾶρι εἰς τὴν Ἑλλάδα, δύο φορὰς εὐγῆκεν ἡ τυραννικὴ ἀρμάδα μετὰ φαντασίαν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλα τὰ νησίδια τῆς Ἀσπρῆς θαλάσσης, καὶ δύο φορὰς τὴν ἐκάμετε νὰ γυρίσῃ ὀπίσω ἐντροπιασμέτη· μολαταῦτα δὲν πρέπει νὰ καθήμεθα ἤσυχοι καὶ ἀνεργοὶ· διότι ὅσα μετὰ γαλήτερα κακὰ καὶ ἐμπόδια ἐκάμαμεν εἰς τὸν τύραννον τόσον περισσότερον ἐτοιμάζεται ἀπὸ θυμὸν καὶ φόβον διὰ νὰ βάλῃ εἰς τὸ χριστιανικὸν γένος μας βαρυτέρας ἀλύτους. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ προετοιμασθῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ ἀναποδογυρίσωμεν τοὺς τυραννικοὺς σκοπούς του, μετὴν δύναμιν τοῦ τιμίου καὶ ἀκαταμαχίτου Σταυροῦ, ἀνάγκη μάλιστα τὸ γρηγορώτερον ν' ἀποκτήσωμεν διὰ κάθε ἀνθρωπίνην περίστασιν ἐν ἑλληνικὸν καταφύγιον διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στόλον (α). Τὸ κατα-

(α) Ἐσπραγμένη ἰδέα! Οὐκί εἰς τὸ ἔθνος, ἐὰν ὁ Ἑλληνικὸς στό-

» φύγιον τοῦτο εἶναι τὸ Ναύπλιον καθὼς ὅλοι σας τὸ γνω-
 » ρίζετε. Ὅθεν καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ πάρωμεν μὲ βισάλτο
 » (ἐξ ἐφόδου) τὰ ἐδῶ στρατεύματα καὶ ὅλοι οἱ Καπετα-
 » ναῖοι ἔχουν εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην ἐπιχείρησιν μεγά-
 » λην προθυμίαν καὶ ἐνθουσιασμόν· οἱ Ἰντσενιέροι ἀπε-
 » φάσισαν, ὅτι τὸ πάρισμόν του εἶναι δυνατὸν εἰς τοὺς
 » Ἕλληνας· Γενναῖοι Σπετσιῶται! μὴν ὑποφέρετε νὰ μεί-
 » νετε ἀμέτοχοι τῆς δόξης ταύτης· μόνον πεντακόσιοι,
 » εἴσθε ἀρκετοὶ, ἔχοντες συμμάχους καὶ τοὺς ἀδελφούς
 » σας Ὑδραῖους καὶ Πελοποννησίους, νὰ ἐξουσιάσητε εἰς
 » ὀλίγας ὥρας τὸ περίφημον τοῦτο φρούριον καὶ ν' ἀπο-
 » κτήσητε ἓνα λιμένα εἰς τὸν ὁποῖον ἡ τοποθεσία του καὶ
 » ἡ ἀνδρία καὶ ἀξιότης σας δὲν θέλει ἀφήσει ποτὲ νὰ πλη-
 » σιάσῃ ὁ τύραννος, καὶ ἂν ἤθελεν ἔχῃ δύο φοραῖς τόσα
 » καράβια ὅσα ἔχει τὴν σήμερον· Φιλότιμοι Σπετσιῶται!
 » τῶρα εἶναι καιρὸς νὰ δείξητε ὅτι ἠξέυρετε νὰ κυριεύετε
 » καὶ πέτρινα κάστρα καθὼς καὶ νὰ καίετε καὶ νὰ ἀσαλ-
 » τήσετε τὰ ξύλινα. Ἄς ἀκουσθῇ ἐντὸς ὀλίγου εἰς ὅλην
 » τὴν Εὐρώπην, ὅτι τὸ Ναύπλιον καὶ ὁ λιμὴν του εἶναι εἰς
 » τὰς χεῖρας τῶν Σπετσιωτῶν καὶ Ὑδραίων, ἃς ὑπάγῃ
 » ὀγλήγωρα ἢ φοβερὰ αὕτη εἶδησις εἰς τὸν ὑπερήφανον
 » θρόνον τοῦ Σουλτάνου διὰ νὰ πληροφορηθῇ ἀκόμη πε-

λος ἐζήτει τὴν σωτηρίαν του ἀπὸ τὰ φρούρια τοῦ Ναυπλίου· τί
 ἤθελον γίνεαι τότε ὅλαι αἱ νῆσοι καὶ τὰ παράλια μέρη τῆς Ἑλλά-
 δος; Τίς ἤθελεν ἐμποδίσει τοὺς ἐχθρικοὺς στόλους, νὰ κατα-
 πλημμυρήσωσι τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρι-
 κῆς τὰ βάρβαρα στίφη; ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς θαλάσσης πάντοτε ἐ-
 σώθη καὶ ἐμεγαλύνθη, ἡ δὲ ἱστορία τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν
 νεωτέρων χρόνων τὸ μαρτυρεῖ.

» ρισσότερον, ὅτι εἶναι ἀμετάθετος ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ
 » νὰ φύγη ἀπὸ τὴν καθέδραν τοῦ Μεγάλου Κωνσταν-
 » τίνου, ἢ ν' ἀφανισθῇ μέσα εἰς αὐτὴν Σπετσιῶται· Σᾶς
 » προσμένω διὰ νὰ συνδοξάσωμεν τὸν Οὐράνιον μας σύμ-
 » μαχον, καὶ νὰ συμφάγωμεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸ
 » Παλαμῆδι ».

Ἦρχισαν λοιπὸν νὰ γίνωνται προπαρασκευαὶ διὰ τὴν
 κατὰ Ναυπλίου ἔφοδον, ἢ δ' ἐλπίς τῶν λαφύρων, μέγαν
 εἰλκυσεν ἀριθμῶν ἐθελοντῶν ἔκ τε τῶν γήσων καὶ τῆς
 στερεᾶς εἰς τὰ περίξ αὐτοῦ· οἱ δ' ἐν Ἄργει διατελοῦντες
 Πληρεξούσιοι τῶν Σπετσῶν, νομίζοντες ὅτι καὶ ἡ χρῆσις
 ἐνὸς πυρπολικοῦ ριπτομένου ἐναντίον τῆς πόλεως Ναυ-
 πλίου κατὰ τὴν ὥραν τῆς γενικῆς προσβολῆς, ἠδύνατο νὰ
 συντελέσῃ πρὸς τὸν σκοπὸν, διὰ τε τῆς ἐκπλήξεως, ἣν
 ἤθελε προξενήσῃ εἰς τοὺς Ναυπλιεῖς Ὀθωμανοὺς ἢ κα-
 ταπληκτικὴ θέα τῶν φλογῶν αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ φόβου μὴ
 διαδοθῇ ἡ πυρκαϊὰ εἰς τὰς οἰκίας τῆς πόλεως, ἔγραψαν
 πρὸς τοὺς Προκρίτους Σπετσῶν, νὰ ἐτοιμάσωσιν, ἐὰν ἐγ-
 κρίνωσιν, ἐν πυρπολικὸν καὶ νὰ τὸ πέμψωσιν εἰς Ναύ-
 πλιον (α)· ἀλλ' οἱ πρόκριτοι θεωρήσαντες, καὶ εὐλόγως,

(α) « Φιλογενέσταται Ἄρχοντες καὶ ἡμέτεροι Συναδελφοὶ χαί-
 ρετε· Ἐπειδὴ καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ ξεσάλτου εἰς τὸ Νάυπλιον πλη-
 σιάζει, καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἐκτέλεσιν ἀναγκαιοὶ ἐν Μπουρλότον,
 στοχαζόμεθα ἔργον ἐνδοξον διὰ τὴν πατρίδα μας τοῦ νὰ τὸ
 προσφέρωμεν ἡμεῖς οἱ Σπετσιῶσαι· ἂν λοιπὸν μὲ τὴν ἐδικὴν μας
 γνώμην εἶναι σύμμωνος καὶ ἡ ἐδική σας, τότε τὸ παραδίδετε εἰς
 τὸν ἐπιφέροντα τὴν παροῦσάν μας Κ. Γεωργάκη, διὰ νὰ τὸ φέρῃ
 ἐδῶ ὅσον τάχιστα ». Ἐξ Ἄργους τῆ 23 Νοεμβρίου 1821.

Γρίκας Μπότσης, Χριστ. Κούτσης, Π. Σκυλίτσης, Ν. Δ. Λαζάρου.

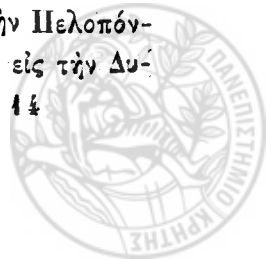
ὅτι οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἠδύνατο νὰ παρέξῃ εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην ἢ ἀπώλεια ἐνὸς πυρπολικοῦ, οὐκ ὀλίγην ἄλλως τε ἀπαιτοῦντος δαπάνην, διότι ἀβαθῶν ὄντων τῶν πρὸ τῆς παραλίας τοῦ Ναυπλίου ὑδάτων, τὸ πυρπολικὸν μὴ δυνάμενον νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν πόλιν, ἤθελε κατὰ μακρὰν αὐτῆς καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος, δὲν ἐνέκριναν μὲν τὴν πρότασιν τῶν Πληρεξουσίων, ἀλλ' ἀπεφάσισαν τὴν ταχεῖαν προπαρασκευὴν δεκαπέντε ἕως εἴκοσι κανονοφόρων λέμβων, αἵτινες φέρουσαι ἐπὶ τῆς πρῶρας των μέγα πυροβόλον, καὶ πλησιάζουσαι καὶ εἰς αὐτὰ τ' ἀβαθῆ μέρη τῆς παραλίας, εἰς ἃ τὰ πλοῖα δὲν ἠδύναντο νὰ προσπελάσωσιν, ἠδύναντο νὰ φέρωσιν εὐχάριστον τῶν ὄντων ἀποτέλεσμα. Πραγματικῶς αἱ κανονοφόροι αὗται παρεσκευάσθησαν καὶ ἐστάλησαν εἰς Ναύπλιον· τὰ δὲ πληρώματα αὐτῶν συνεχροτοῦντο ἐν μέρει μὲν ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ναυτῶν τῶν τοῦ ἀποκλεισμοῦ Σπετσιωτικῶν πλοίων, τὸ πλεῖστον δὲ ἐξ ἄλλων ἐθελοντῶν Σπετσιωτῶν.

Ἡ νύξ τῆς 4 Δεκεμβρίου προσδιωρίσθη διὰ τὴν ἐξοδὸν καὶ διὰ ξηρᾶς μὲν τινὰ τῶν στρατευμάτων ἐπλησίασαν ὑπὸ τὰ τείχη καὶ ἔρριψαν μάλιστα καὶ κλίμακας τινὰς ἐπ' αὐτῶν, διὰ θαλάσσης δὲ, ἐπειδὴ τὰ μεγάλα πλοῖα δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πλησιάσωσιν ἕνεκα τῆς καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην ἐπικρατησάσης γαλήνης, ἐπλησίασαν μόνον αἱ κανονοφόροι λέμβοι λίαν πρῶτ, καὶ τεθεῖσαι μεταξὺ τοῦ μεγάλου φρουρίου καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ νησιδίου (Μπουρτσίου) προσεπάθουν νὰ κυριεύσωσιν ἐξ ἐφόδου τὸ τελευταῖον, κανονοβολοῦντες ἀδιακόπως κατ' αὐτοῦ καὶ κατὰ τῶν τῆς ξηρᾶς κανονοστασίων ἐν τούτοις τὸ γενικὸν σύνθημα ἐβράδυνε νὰ δοθῇ, ἀγνοεῖται πως, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπλησίασαν ἐγκαίρως καὶ τ' ἄλλα στρατεύμα-

τα. Ἐπελθούσης δὲ τῆς ἡμέρας, οἱ τοῦρκοι ἀποκαλύψαντες τὸ σχέδιον, ἀπέκρυσαν τοὺς τῆς ξηρᾶς, ἀποσυρθέντας καὶ ἐγκαταλείψαντας καὶ τινὰς νεκροὺς πρὸ τῶν τειχῶν τοῦ φρουρίου. Οἱ δὲ ναυτικοὶ Σπετσιῶται εὐρεθέντες μὲ τὰς κανονοφόρους τῶν ἐν τῷ μέσῳ δύο πυρῶν, δηλαδὴ τοῦ τε ἐπιθαλασσίου καὶ τῶν τῆς ξηρᾶς φρουρίων, ἠναγκάσθησαν ν' ἀποσυρθῶσι καὶ αὐτοί, ἀφοῦ ὑπέστησαν μεγαλητέρας ζημίας, φονευθέντων καὶ πληγωθέντων καὶ ἐκ τούτων οὐκ ὀλίγων. Οὕτω ματαιωθείσης ἀτυχῶς τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἡ πολιορκία ἐξηκολούθει διὰ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ὡς καὶ πρότερον.

Ἐπελθόντος τοῦ χειμῶνος, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ ἐπαναστατήσαντες Ἕλληνες ἔμενον κατὰ θάλασσαν μάλιστα ἡσυχοί, καιρὸς εἶναι νὰ εἰπωμέν τινα περὶ τῆς ἐπικρατούσης τότε πολιτικῆς καταστάσεως.

Εἰς τὰς ναυτικὰς νήσους καὶ ἐν γένει τὰς τοῦ Αἰγαίου, διοικουμένας ἀπάσας σχεδὸν ὑπὸ τοπικῶν διοικήσεων, ἡ διεύθυνσις τῶν πραγμάτων εἶχεν ὀπωσοῦν καλῶς, διότι ἔτεινε πάντοτε πρὸς τὸν εὐγενῆ καὶ ἱερὸν σκοπὸν τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἔθνους, ἄνευ οὐσιωδῶν περισπασμῶν δυναμένων νὰ βλάψωσι τὰ γενικὰ τοῦ Ἔθνους συμφέροντα. Εἰς τὴν Πελοπόννησον ὅμως τὰ πράγματα δὲν ἐβάδιζον μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν, διότι αἱ ἀντιζηλῖαι ἐχορυφώθησαν, αἱ φιλοπρωτεῖαι, ἀποσοβηθέντος παντὸς ἐχθρικοῦ κινδύνου, ἤρχισαν νὰ ὑψώνωσι τιτάνειον κεφαλὴν, καὶ τοιοῦτοτρόπως οἱ δυνάμενοι νὰ σχεφθῶσι καὶ νὰ διοργανώσωσιν ὅπωςδῆποτε τὸν τόπον πολιτικῶς, καὶ νὰ διευθύνωσι τὰ πράγματα πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ τόπου, δὲν ἐσυλλογίζοντο, εἰ μὴ ποῖος νὰ πρωτεύῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ποῖος εἰς τὴν Ἀνατολικὴν, καὶ ποῖος εἰς τὴν Δυ-

τικὴν Ἑλλάδα. Εἰς μάτην οἱ Πρόκριτοι τῶν νήσων, ξένοι τὸ κατ' ἀρχὰς πάσης πολιτικῆς ῥαδιουργίας, προέτρεπον καὶ ἐνήργουν μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτοὺς ἀρχαϊκῆς ἐκείνης ἀφελείας καὶ εἰλικρινείας παρὰ τοῖς ἐγκρίτοις τῆς Πελοποννήσου περὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων.

Μετὰ τὸν Δ. Ὑψηλάντην ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Θεόδωρος Νέγρης, ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Α. Καντακουζηνός, ἄνδρες καταγόμενοι ἐκ περιφανῶν οἰκογενειῶν τοῦ Φαναρίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα προσφέρωσι τῇ πατρίδι τὰς ἐκδουλεύσεις των μὴ δυνηθέντες ὁμῶς νὰ συμβιβάσωσι μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου τὰς πολιτικὰς θεωρίας καὶ τάσεις των, ἤρχισαν νὰ περιποιῶνται τοὺς ἰθαγενεῖς Ἑλληνας, καὶ βαθμηδὸν κερδίσαντες διὰ τῶν ἐξειδικιασμένων τρόπων των τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, καὶ ἀπέκτησαν μετ' οὐ πολὺ καὶ ἐπιβρόηνον οὐκ ὀλίγην καὶ θέσεις εἰς τὰ κοινὰ πράγματα ἐκ τῶν πρωτίστων. Τούτων ὁ εἷς, ὁ Θ. Νέγρης, ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς ἰκανώτατος, συγκαλεσάμενος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν πολιτικῶν φίλων του, ἐν Σαλῶνις, κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον, τῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος κατοίτων, Εὐβοῶν, Θετταλῶν καὶ λοιπῶν, γενικὴν Συνέλευσιν, ἐσύστησεν ἐνιαύσιον κεντρικὴν Διοίκησιν τῶν μερῶν ἐκείνων, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ἄρειον Πάγον, μὲ ἰδιαιτέρον κανονισμόν καὶ ἀνεξάρτητα καθήκοντα (α). Ὡσαύτως καὶ ὁ Ἀλέξ. Μαυροκορδάτος, ἀνὴρ καὶ οὗτος ἰκανώτατος, τὰ αὐτὰ διενεργήσας κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, συνεκάλεσε κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα Νοέμβριον γε-

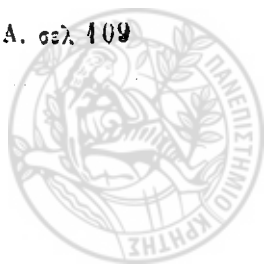
(α) Ἴδε Συλλογὴν Πολιτευμ. Νόμων, καὶ ἐπισήμων Πράξεων Ἄνδρ. Ζ. Μάμουκα, Τ. Α. σελ. 43—90.

νικήν Συνέλευσιν τῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος κατοίκων, καὶ ἐσχημάτισε τὴν Γερουσίαν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν Προεδρείαν του, μὲ ἰδιαίτερον ὡσαύτως κανονισμόν καὶ ἀνεξάρτητα καθήκοντα (α). Οἱ δὲ προὔχοντες τῆς Πελοποννήσου μὴ δυνηθέντες ἐπὶ τέλους ν' ἀπομακρύνωσιν ὀλοτελῶς τὸν Δ. Ὑψηλάντην ἀπὸ τὰ πράγματα, ὡς ὑποστηρίζομενον ὑπὸ τε τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Πελοποννήσου, μετὰ τινος φιλονεικίας καὶ ραδιουργίας, συγκροτηθείσης ἐπὶ τέλους ἐν Ἄργει κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα Πελοποννησιακῆς συνελεύσεως, ἐσχημάτισαν τὴν Πελοποννησιακὴν κληθεῖσαν Βουλὴν ἢ Γερουσίαν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Δ. Ὑψηλάντου, μὲ ἐπίσης διοργανισμόν καὶ καθήκοντα ἰδιαίτερα, καὶ ὠρισμένην ἐνιαύσιον διάρκειαν (β).

Ἡ Γερουσία αὕτη τῆς Πελοποννήσου, ἐκτιμήσασα τὰς δυσαναλόγους καὶ ἀδράς τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων δαπάνας κατὰ τὸν ἱερόν ἀγῶνα, ἀνεγνώρισε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὴν πρὸς τὰς τρεῖς νήσους ἀποζημιώσεις τῶν ἐξόδων αὐτῶν διὰ τοῦ Κ' παραγράφου τοῦ Ὄργανισμοῦ αὐτῆς, ἔχοντος οὕτως· « Ἐπειδὴ καὶ αἱ τρεῖς νῆσοι Ὑ- » δρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν, ἕκαμον ἀμέσως καὶ ἐμμέ- » σως λαμπρὰς ἐκδουλεύσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα γενικῶς, » μερικωτέρως δὲ καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν Πελοπόννη- » σον, ἢ Πελοποννησιακὴ Γερουσία, ἀναλαμβάνει τὰς ἀ- » ποζημιώσεις τῶν ἄχρι τοῦδε σημαντικῶν ἐξόδων καὶ » τὰς δικαίας ἀνταμιβάς ἐκείνων, ὅσοι ἀποδεικτικῶς ἐξώ-

(α) Αὐτόθι. Τ. Α. σελ. 17—42. (β) Αὐτόθι. Τ. Α. σελ. 109—127.

» δευσαν. Μένει δὲ εἰς αὐτὴν νὰ συναγροικηθῆ μετὰ τῆς
» ἐθνικῆς Βουλῆς ».

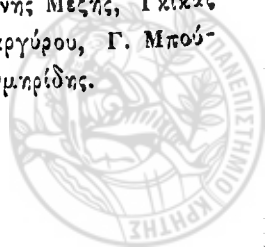
Μ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα ὅσα φυσικῶς παρείποντο ἐκ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν τριῶν τούτων πολιτικῶν σωμάτων, συνετέλεσαν ὁμῶς οὐκ ὀλίγον εἰς τὸν Ἐθνικὸν σκοπὸν· διότι ἀκολούθως καὶ τάξιν τινὰ τῶν πραγμάτων, ὅσην αἱ περιστάσεις ἐπεδέχοντο, διετήρησαν, καὶ τὰς ἀνάγκας ἐκάστου μέρους, ὅσον οἶόν τε, προελάμβανον ἐνεργοῦσαι ὡς ἀπὸ κέντρου, καὶ τὴν τοῦ ὅλου Ἐθνους κυριαρχίαν πάντοτε ἀνεγνώρισαν, ἀπεκδεχόμεναι τὴν σύστασιν Ἐθνικῆς Βουλῆς, ὡς ἀπόβροϊαν τῆς θελήσεως ὅλου τοῦ Ἐθνους, καὶ ὡς μόνην νόμιμον καὶ ὑπερτάτην ἐξουσίαν.

Τὰ τρία ταῦτα πολιτικὰ σώματα ἀναγνωρίζοντα τὴν ἀνάγκην Ἐθνικῆς Συνελεύσεως πρὸς σύστασιν μιᾶς καὶ μόνης κεντρικῆς Κυβερνήσεως, ἐξελέξαντο ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν μελῶν ἀντιπροσώπους τῶν ἐπαρχιῶν, Παραστάτας κληθέντας τότε, καὶ ἀποσταλέντων τοιούτων καὶ ἀπὸ τὰς τρεῖς ναυτικὰς νήσους (α), ὡς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὰς τοῦ Αἰγαίου, συνεκροτήθη ἡ ἐν Ἐπιδαύρῳ, πρώτη τῶν Ἑλληνῶν Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Α. Μαυροκορδάτου, ἣτις κηρύξασα τὴν πολιτικὴν ὑπαρξίν καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἐθνους, κατὰ τὴν α΄. Ἰανουρίου 1822, ἐξέδοτο τὴν ἀκόλουθον Διακήρυξιν.

« Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος.

» Τὸ Ἑλληνικὸν Ἐθνος, τὸ ὑπὸ τὴν φρικώδη Ὀθωμα-

(α) Ἐκ Σπετσῶν ἀπεστάλησαν ὁ Χ. Γιάννης Μέξης, Γκέικας Μπότασης, Χριστόδ. Κούτσης, Ἄνδρ. Χ. Ἀναργύρου, Γ. Μπούκουρης, Νικόλ. Δ. Λαζάρου καὶ Πέτρος Σκ. Ὀμηρίδης.

» νικῆν τυραννίαν, μὴ δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸν βαρύτατον
 » καὶ ἀπαραδειγμάτιστον ζυγὸν τῆς τυραννίας, καὶ ἀπο-
 » σείσαν αὐτὸν μὲ μεγάλας θυσίας, κηρύττει σήμερον διὰ
 » τῶν νομίμων παραστατῶν του, εἰς ἐθνικὴν συνηγμένων
 » Συνέλευσιν, ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τὴν πολιτικὴν
 » αὐτοῦ ὑπαρξίν καὶ ἀνεξαρτησίαν. »

Ἐν Ἐπιδαύρῳ τὴν ἅ Ἰανουαρίου ἔτει αὐκβ΄, καὶ ἅ τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Ἐπομένως ἡ Ἐθνοσυνέλευσις συντάξασα τὸ προσωρινόν τῆς Ἐπιδαύρου κληθὲν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος, καθιέρωσε μίαν καὶ μόνην κεντρικὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος, συγκειμένην ἐκ δύο σωμάτων Βουλευτικοῦ καὶ Νομοτελεστικοῦ, καὶ τῶν δι' ἕκαστον κλάδον τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας λειτουργῶν (α) ὑπὸ τὴν προεδρείαν, ἐν μὲν τῷ

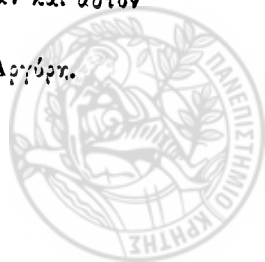
(α) Ὑπουργοὶ διωρίσθησαν ὁ μὲν Θ. Νέγκης, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων καὶ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁ Ἰωάννης Κωλέττης, ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν, ὁ Πανοῦτσος Νοταρᾶς, ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ὁ Νότης Μπότσαρης, ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, ὁ Θ. Βλάσσης, ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, ὁ Ἀνδρούσης, ἐπίσκοπος, Ἰωσήφ, ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Παιδείας, ὁ Λάμπρος Νάκος, ἐπὶ τῆς Ἀστυνομίας καὶ τριμελὴς ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν τριῶν ναυτικῶν νήτων ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν.

Τὸ Μινιστέριον τῶν Ναυτικῶν.

Πρὸς τοὺς Εὐγενεστ. Προκρ. τῆς Ν. Σπετσῶν.

Εἶδοποιεῖσθε ἐν πρώτοις ὅτι ἐσχηματίσθη καὶ τὸ Μινιστέριον τῶν Ναυτικῶν, συσταμένον ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν τριῶν ὑπογεγραμμένων ὑποκειμένων . . . Ἐγραψε καὶ πρὸς τοὺς Ναυάρχους γράμματα διὰ νὰ ἐμμένωσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ αὐτὸν τὸν μῆνα ».

Ν. Π. Παντελάκη, Ἰω. Ν. Λαζάρου, Α. Χ. Ἀργύρου.

Βουλευτικῶ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου (α) ἐν δὲ τῷ Ἐκτελεστικῶ τοῦ Α. Μαυροκορδάτου (β).

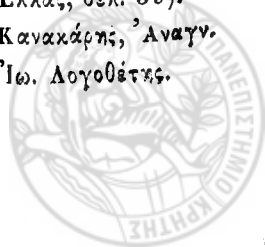
Αἱ δὲ Γερουσίαι τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, δὲν κατηργήθησαν μὲν ὀλοσχερῶς, διότι ἐνεκρίθη ἀναγκαία ἢ ὑπαρξίς των εἰς τὰς περιστάσεις ἐκεῖνας, ἀλλ' ἔμειναν ὡς ἐπαρχιακαὶ ἐκάστου τμήματος διοικήσεις. Ἄλλ' ἐνῶ ἐν τῇ τῆς Ἐπιδαύρου Ἐθνοσυνελεύσει οἱ φίλοι τοῦ Ὑψηλάντου, κατώρθωσαν ν' ἀναδείξωσιν αὐτὸν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς, ἄλλοι ἐραδιούργουν κατ' αὐτοῦ δι' ἰδιοτελεῖς σκοπούς. Ὁ Ὑψηλάντης εὕρισκόμενος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ ἔτους εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κορίνθου, ἐπετάχυνε διὰ τῆς παρουσίας του καὶ τοῦ φρουρίου ἐκείνου τὴν πτώσιν, συντελέσαντος εἰς τοῦτο καὶ τοῦ ἐν

ἴσως οὔτε τὴν περικοπὴν τῆς ἐπισήμου ταύτης ἐπιστολῆς, οὔτε πλῆθος ἄλλων, ἔλαβον ὑπ' ὄψιν των, οἱ μὴ ὀρθῶς ὀμιλοῦντες περὶ ναυάρχων ἱστορικοί.

(α) Πρῶτός τις ἔδρευεν ὁ τὸ σῶμα
 Μικρὸς μὲν, μέγας δὲ τὴν ψυχὴν,
 ἔχων ἀλήθειαν εἰς τὸ στόμα
 Καὶ εἰς τὰ στέρνα του ἀνοχὴν.
 Ὁ Ὑψηλάντης ἀνὴρ ἀρχαῖος,
 Φωκίων Ἕλλην, Κάτων Ῥωμαῖος,
 εἰς τὴν Πατρίδα νὰ μεταδώσῃ
 Ἐὰν ἠδύνατο τὴν ζωὴν,
 εἰς ταύτην ἤθελεν ἐκκενώσει
 Καὶ τὴν ἐσχάτην αὐτοῦ πνοήν.

(Ἀλέξ. Σοῦτσ. Τουρκομ. Ἑλλάς, σελ. 39).

(β) Μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ἦσαν ὁ Ἄθαν. Κανακάρης, Ἀναγν. Παππαγιαννόπουλος, Ἰωάννης Ὁρλάνδος καὶ Ἰω. Δογοθέτης.

Τριπολιτοᾶ αἰχμαλωτισθέντος Κορινθίου Ὀθωμανοῦ Κιαμὶλ μπη, καὶ οὕτω τὴν 14 Ἰανουαρίου 1822 παρεδόθησαν αἱ κλεῖς καὶ τοῦ φρουρίου ἐκείνου εἰς χεῖρας αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, εἰς τὸν ὁποῖον μόνον ἐνεπιστεύθησαν τὴν ζωὴν καὶ τιμὴν των οἱ παραδοθέντες Κορίνθιοι Τοῦρκοι, οἵτινες ἐπιβιασθέντες κατὰ τὰς γενομένας συνθήκας ἐπὶ ἐλληνικῶν πλοίων, μετεχομίσθησαν εἰς τουρκικὰ παράλια ἀσφαλῶς, ἐξαιρέσει ὀλίγων τινῶν.

Οὕτως ἐτελείωσε λοιπὸν τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τὸ ὁποῖον ἐλάμπρυναν ἢ κατὰ τὴν Μῆλον αὐτανδρὸς ἀλωσις τῶν τουρκικῶν πολεμικῶν πλοίων, ὁ κατὰ τὴν Ἐρισσὸν ἐμπρησμός τοῦ ἐχθρικοῦ δικρότου, ἡ πτώσις τῶν φρουρίων Μονεμβασίας καὶ Πύλου, ὁ ἐξολοθρευμὸς τοῦ Κεχαγιά-μπη, ἡ ἀλωσις τῆς Τριπολιτσᾶς, ὁ μαρτυρικός θάνατος τοῦ ἀθανάτου Ἀθανασίου Διάκου εἰς τὰς Θερμοπύλας (α), ἡ ἥρωϊκὴ ἀντίστασις τοῦ μεγαθύμου Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου ἐν Γραβιᾷ κατὰ πολυπληθοῦς ἐχθρικοῦ στρατοῦ, ἡ ἐνδοξὸς νίκη τοῦ Ἰωάννου Γκούρα καὶ Ἰωάννου Δουβουνιώτου κατὰ τὰ Βασιλικὰ καὶ μυρία ἄλλα κατορθώματα ἀξία ἱστορικῆς μνήμης.

(α) Τὸν ὠθέλισαν οἱ Τίγρεις, εἰς ἐλάτινον σουβλίον,

Καὶ εἰς τὴν πυρὰν ἐψήθη, ζωντανὸς ὡς τὸ ἀρνίον.

Ἐβρέυσαν οἱ ὀφθαλμοὶ του, οἱ αἵματωθέντες πρῶτοι,

Καὶ τὸ δέρμα του πλησίον τῆς πυρκαϊᾶς ἐκρότε.

Ἐτριζότριζαν αἱ σάρκες, ἐτριζότριζε τὸ σῶμα,

Πλὴν δὲν ἄφησε καμμίαν οἰμωγὴν αὐτοῦ τὸ στόμα.

(Παναγ. Σουτσοῦ).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Β'. ΕΤΟΥΣ.

Καταστροφή Ἀλῆ πασᾶ — Στρατολογίαι καὶ προπαρασκευαί Ὀθωμανῶν — Λύτρα Χαρεμίων Χουροίτου — Πολιορκία Π. Πατρῶν — Στρατήγημα Θ. Κολοκοτρῶνη — Ὁ Χουρσίτης κατὰ Σουλίου — Ἐκπλοὺς Βυζαντινοῦ στόλου — Μοῖρα Υαριανῶν — Ὁ ἐχθρικός στόλος παρὰ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια — Εἰς Πύλον — Ὁ Στρατηγὸς Νορμὰν μετὰ τῶν φιλελλήνων — Ὁ ἐχθρ. στόλος εἰς Πάτρας — Ἐκπλοὺς Ἑλλην. στόλου — Ὁ Ἑλλην. στόλος εἰς Μεσολόγγιον — Ναυμαχία Πατρῶν — Ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰς Ζάκυνθον — Βρίκιον Ἀγγλικὸν μὲ ἀποστολὴν εἰς τὸν Ἑλλην. στόλον — Φυγὴ ἐχθρικοῦ στόλου — Ἑλλ. μοῖρα εἰς Κορινθ. κόλπον — Ἀπόπειρα Ἑλλην. μοῖρας εἰς Μοῦρτον, ἀλλὰ καὶ πάλιν Ἀγγλικὸν βρίκιον — Κατάσχεσις Τερψιχόρης ἐν Κερκύρα καὶ ἀπόλοις αὐτῆς — Ὁ Σπαριολάχης εἰς Κέρκυραν — Ἀποκλεισμοὶ ὄλων τῶν ἐχθρικῶν λιμένων — Ὑπόνοια προδοτικῆ καὶ κατὰ τοῦ φρουράρχου Μορεμβασίας — Ὁ ἐκ Σπετσῶν Γ. Πάνου φρουράρχος Μορεμβασίας — Ἀρμυσταὶ εἰς τὰς ρήσους τοῦ Αἰγαίου — Καταρισμοὶ ἐθνικ. σημαίας — Ὁ Μπουρζιάς καὶ ὁ Λογοθέτης κατὰ τῆς Χίου — Ἐπιστολὴ Χίων πρὸς τὸν Σπετσιώτα — Διχόνοια τῶν ἐν Χίῳ — Εἶδησις περὶ ἐξόδου τοῦ Βυζαντ. στόλου — Ἀποστολὴ πρεσβείας Σπετσιωτῶν εἰς Ὑδραν — Καταστροφή Χίου — Ἐκπλοὺς Ἑλλ. στόλου — Κατάστασις Κρήτης καὶ ἀποστολὴ Π. Σχν.λ. Ὁμηρίδου, ὡς διοργανωτοῦ — Ὁ Ἀφεντούλιεφ — Αἰγυπτιακὰ στρατεύματα εἰς Κρήτην — Μάχη Ἑλλην. καὶ Ὀθωμανικοῦ στόλου εἰς τὸ στενὸν τῆς Χίου — Δυσαρρέσκεια μεταξὺ ναυάρχων Σπετσῶν καὶ Ὑδρας — Ἀποχώρησις τῶν Σπετσιωτῶν — Ἐπι-

στολή Προκρίτ. Ὑδρας πρὸς τοὺς Σπετσιώτας — Ἡ Σπετσ. μοῖρα ὑπὲρ τῆς Κρήτης — Ὁ Καράρης καὶ ὁ Πιπίνος μὲ τὰ πυρπολικά των εἰς Χίον κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου — Ὁ Καράρης πυρπολεῖ τὴν Ναυαρχίδα, ὁ Πιπίνος ἀποτυγχάνει — Θριαμβευτικὴ ἐπάροδος πυρπολητῶν εἰς Υἱά — Φυγὴ ἐχθρικοῦ στόλου — Συγχαρητήρια Σπετσιωτῶν — Ἔργα Σπετσομοίρας εἰς Κρήτην — Ἀποχώρησις τῆς μοίρας ταύτης — Πρόδοδος Ἀράβων ἐν Κρήτη — Αἱ Ἰσπανικαὶ Βουλαι ἀναγνωρίζουσι τὸ δίκαιον τῶν Ἑλλήνων — Ὁ Κυριακούλης καὶ Ἡλίας Μανρομιχάλης εἰς Εὐβόιαν — Θάνατος τοῦ Ἡλία — Ὁ Ὑψηλάντης καὶ ἄλλοι ἐκστρατεύουσι εἰς τὴν Ἀνατολ. Ἑλλάδα — Ὁ Μανροχορδάτος εἰς τὴν Δυτ. Ἑλλάδα, καὶ οἱ φιλέλληνες — Αἱ Ἀθηναίαι εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων — Πρόδοδος ἑλληνικῶν ὕπλων εἰς τὴν Δυτ. Ἑλλάδα — Ὁ Γῶρος προδότης — Θάνατος Νούτσου καὶ Παλάσκα ὑπὸ Ὀδυσσεῶς — Ἀποτυχία Μάρκου Μπότσαρη — Ἐνδοξος θάνατος Κυριακούλη — Εὐγνωμοσύνη ὀφειλομένη πρὸς τοὺς Φιέλληνας — Μεταβίβασις τῶν ἑλλην. στρατευμάτων εἰς Μεσολόγγιον — Ἐλευθέρη κατάστασις Ναυπλιωτῶν Τούρκων — Ἀγγλικὴ Γολέττα κομιζουσα τροφὰς εἰς Ναύπλιον — Οἱ Σπετσιῶται τὴν συλλαμβάνουσι — Ἀπελπισία Ναυπλιωτῶν καὶ πρότασις περὶ παραδόσεως εἰς τὸν ἐκ Σπετσῶν Μαρουήλ Δ. Ορφῶφ — Συνθήκαι — Ὁ Δράμαλης εἰς Κόρινθον — Εἰς Ἄργος — Οἱ Ναυπλιεῖς ἀθετοῦσι τὰς συνθήκας — Διάνοις πολιορκίας Ναυπλίου κατὰ ξηρὰν — Ὁ Ὑψηλάντης, ὁ Μανρομιχάλης, ἡ Μπουμπουλίνα, ὁ Κρεββατᾶς καὶ ἡ Πελοπον. Γερουσία εἰς Μύλους Ναυπλίου — Ἡ Κυβέρν. ἐπὶ πλοίων — Στρατηγήματα Κολοκοτρῶνου — Οἱ Τούρκοι πάσχουσι ἀπὸ ἑλλειψίν τροφῶν — Ὁ Δράμαλης διανοεῖται ἕξοδον ἐκ τῆς Πελοποννήσου — Ὁ Κολοκοτρῶνης προλαμβάνει — Ὁ Δράμαλης φεύγει — Οἱ Ἕλληνες ἐπιπίπτουσι — Καταστροφὴ Ὀθωμανῶν — Ὁπισθοχώρησις Δράμαλη — Φυγὴ του εἰς Κό-

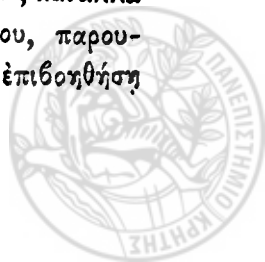
ρινθον — Θάρατός του εις Κόρινθον — Πρόσκλησις Ἰω.
 Καποδιστρου ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ Ἔθνους — Διένεξις Κυβερν.
 καὶ τῆς Πελοπον. Γερουσίας — Διακήρυξις τῆς Ἑλλην. Κυ-
 βερν. πρὸς δικαιοσύνην τοῦ ἀγῶνος ἐνώπιον τῶν ἐν Βερῶνῃ συ-
 νελλόντων Βασιλέων — Ἐξοδος Ὀθωμανικοῦ στόλου κατὰ
 τὸν Αὔγουστον — Συνεργήσεις Σπετσιωτῶν καὶ Ὑδραίων —
 Μετάβασις Σπετσιωτικῶν οἰκογενειῶν εἰς Ὑδραν — Οἱ ἐχ-
 θρικοὶ στόλοι πρὸ τῶν Σπετσῶν — Διαίρεσις τῶν Ἑλλην.
 πλοίων — Ὁ Μιαούλης ὑποχωρῶν — Πλοῖά τινα ἐμμένουσι
 ἐγκαρτεροῦντα — Θριαμβὸς Κοσμᾶ Μπαρμπάτου πυρπολι-
 στοῦ — Φυγὴ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου — Ἀπραξία τῆς ἐπιού-
 σης — Ἐπικουρικὰ Ἑλλην. στρατεύματα εἰς Σπέτσας — Ὁ
 ἐχθρικός στόλος ἐντὸς τοῦ Ἀργολ. Κόλπου — Συνέντευξις
 του μετὰ τοῦ Βιελᾶ Γάλλου Ναυάρχου — Ἀποχώρησις του,
 καὶ ἀποστολὴ αὐστριακοῦ φορτηγοῦ πλοίου εἰς Ναύπλιον —
 Οἱ Ἑλληνες τὸ συλλαμβάνουσι — Ἐγκατάλειψις Ὀθωμανι-
 κοῦ βραδυκενήτου Βρικίου — Οἱ Σπετσιῶται τὸ πυρπολοῦσιν
 — Ἀποχώρησις ἐχθρικοῦ στόλου εἰς Σούδαρ τῆς Κρήτης —
 Ἀπρεπὴς διαγωγὴ τοῦ Γάλλου Ναυάρχου Βιελᾶ — Ὁ Βυ-
 ζαντινὸς στόλος εἰς Τένεδον — Ὁ Καράης κατεῖ ἐν δίκρο-
 τον, ὃ δὲ Βρατσάνος ἀποτυγχάνει — Ὁ Στόλαρχος Ἰμπρατι-
 πασσᾶς ἀποκεφαλίζεται — Ναυάρια — Ἔργα Ὑφαντῶν —
 Διχόνοια καὶ συμφυλίωσις Σπετσιωτῶν — Τὸ Βασιλικὸν πο-
 λιορκημένον — Τὸ Μεσολόγγιον κινδυνεύει — Ὁ Μαρκο-
 μπότσαρης διαβουκολεῖ τοὺς Ὀθωμανοὺς Στρατηγούς — Πε-
 λοπον. στρατὸς ὑπὲρ τοῦ Μεσολογγίου — Ναυτικὴ δύναμις
 εἰς Μεσολόγγιον — Ἐλθετε καὶ λάβετε — Ἐπιστροφὴ Ὑ-
 δραϊκῶν πλοίων — Οἱ Ναυπλιεῖς Ὀθωμανοὶ λιμώττοντες πάλιν
 — Ἀγγλικὴ γολέττα εἰς Ναύπλιον — Οἱ Σπετσιῶται καὶ
 ὁ Ν. Κατραμάδος τὴν κυριεύουσι ὑπὸ τὸ φρούριον — Ὁ
 Σταῖκος Σταϊκόπουλος — Κυρίενσις Παλαμιδίου — Συνθήκη
 — Ἐξοδος ἐν Ναυπλίῳ ἑλλ. στρατευμάτων — μετακόμισις
 τῶν Ναυπλιῶν Ὀθωμανῶν διὰ Σπετσιωτικῶν καὶ Ὑδραϊκῶν
 πλοίων εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

ΕΤΟΣ Β.

1822.

Η καταστροφή του νέου Φαλάριδος των Ιωαννίνων Ἀλη-πασσᾶ, ἡ κατάσβεσις τῆς ἐν ταῖς παραδουναβείοις Ἡγεμονείαις ἐπαναστάσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἡ ἀνακωχή, ἡ κατάπαυσις τοῦ μεταξύ Τουρκίας καὶ Περσίας ἀσημάντου πολέμου καὶ ἡ εἰρηνικὴ λύσις, μεσιτεία τῶν λοιπῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, τῶν μεταξύ Ῥωσίας καὶ Τουρκίας διενέξεων, καθησύχασαν τὴν Τουρκίαν πανταχόθεν, καὶ ἐξηφάνισαν τὰς μέχρι τοῦδε ὑπαρχούσας ὑπονοίας, ὅτι δῆθεν Ῥωσσοικὸς δάκτυλος ὑπέκίνησε τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, καὶ ὅτι ἐπέκειτο κατὰ τῆς Τουρκίας ἀφευκτος Ῥωσσοικὸς πόλεμος.

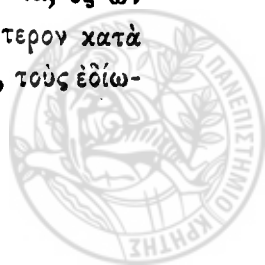
Ἀπαλλαχθεὶς ὁ Σουλτάνος ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους καὶ τηλικούτους περισπασμοὺς, ἔνεκα τῶν ὁποίων δὲν ἠδυνήθη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος νὰ συγκεντρώσῃ ὅλας του τὰς δυνάμεις κατὰ τῆς ἐπαναστατησάσης Ἑλλάδος, διέταξεν ἤδη καθ' ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐπαρχίας του νὰ ἐνεργηθῶσι μετὰ δραστηριότητος στρατολογίαι, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, τὸν ἐπὶ τῆ κατὰ τοῦ Ἀλη-πασσᾶ ἐπιτυχία του μεγαλοφρονοῦντα Χουρσίτην· μέγας δὲ στόλος νὰ ἐτοιμασθῇ εἰς τοὺς ναυστάθμους του, ὥστε τὰ μὲν στρατεύματα νὰ εἰσβάλωσιν, ἄλλα εἰς τὴν Αἰτωλοακαρνανίαν, καὶ ἄλλα εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ὁ δὲ στόλος του, παρουσιαζόμενος εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, γὰ ἐπιβοηθήσῃ

τοὺς στρατοὺς καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου μετάβασιν αὐτῶν, καὶ οὕτως ἅπαξ καὶ διὰ μιᾶς νὰ δοθῇ πέρας εἰς τὴν πάνυ ὀχληρὰν διὰ τὸν Σουλτάνον Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν. Πραγματικῶς τὸ σχέδιον τοῦτο, ἐὰν ἐπραγματοποιεῖτο ἀμέσως, ἦτο καταστρεπτικὸν διὰ τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἐκτὸς τῶν διχονοιῶν των, ἔπασχον καὶ ὑπὸ μεγίστης ἀχρηματίας· ἀλλ' οἱ Τούρκοι, βεβαίαν θεωροῦντες πάντοτε τὴν ἐπιτυχίαν των, ἐβράδυναν τὰς κατὰ ξηρὰν ἐτοιμασίας των. Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἐπανορθώσασα ὀπωποῦν τὴν ἀχρηματίαν τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου διὰ ὀγδοήκοντα χιλιάδων διστήλων, ἅπερ ἔλαβε μεσιτεία τοῦ Μεγάλου Ἀρμοστοῦ τῶν Ἰονίων Νήσων, ὡς λύτρα, τῶν κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς αἰχμαλωτισθεισῶν γυναικῶν τοῦ Χουρσίτου, τοῦ Μεχμέτ-πασσᾶ, τοῦ Καϊμακάμ πεη, τοῦ Κεχαγιά-μπεη κλπ. ψηφίσασα δὲ καὶ διαφόρους νόμους περὶ δανείων ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν, ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους ὥστε καὶ ὅλα τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη τῶν τε ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Μοναστηρίων νὰ συναχθῶσι, καὶ νομισματοποιούμενα νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Πατρίδος.

Ἡ τύχη τῆς Πελοποννήσου ἐθεωρεῖτο ἤδη ἐξησφαλισμένη, διότι τὰ φρούρια τῆς Μονεμβασίας, τοῦ Νεοκάστρου (Πύλου) καὶ τῆς Τριπόλεως εἶχον ἅπαντα πέσει εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ διότι τὰ τε Μεσσηνιακὰ φρούρια τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης, ὡς καὶ τὸ τοῦ Ναυπλίου, ἐπολιορκοῦντο στενωῶς καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, καὶ εἰς ἣν εἶχον περιέλθει στενοχωρίαν, οἱ ἐν αὐτοῖς Ὀθωμανοὶ, ταχέως ἠλπίζετο ἢ πτώσις των. Δικαίως ἄρα ἐστράφη ὅλη ἡ προσοχὴ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ φρουρίου τῶν Παλαιῶν Πατρῶν, διότι ἐκεῖνο μόνον ἔμε-

νε μέχρι τοῦδε ἀπρόσβλητον, καὶ ἐκεῖθεν ἦτο φόβος μέγας, μήπως, μεταβαίνοντα ἐχθρικά στρατεύματα ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, πλημμυρήσωσιν αὖθις τὴν Πελοπόννησον. Ἦτο λοιπὸν προαποφασισμένη ἡ πολιορκία καὶ τοῦ φρουρίου τούτου παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς γενικός ἀρχηγός ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ὅστις τῶνόντι ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Πατρῶν, καὶ ἔχων ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του τὸν Πλαπούταν, τὸν υἱὸν του Γενναῖον καὶ τὸν Ἀποστόλην Κολοκοτρώνην, ἐπολιόρκει ἤδη τὰς Π. Πάτρας κατὰ τὸν Φεβρουάριον. Οὐχ ἦττον συνεστράτευον καὶ ὁ Κανέλλος Δελιγιάννης μετὰ τῶν Καρυτινῶν, ὁ Κ. Πετμεζᾶς μετὰ τῶν Ἡλείων, ὁ Ζαΐμης καὶ ἄλλοι Πετμεζαῖσι μετὰ τῶν Καλαβρυτινῶν, ὁ Σέκερης μετὰ τῶν Τριπολιτσιωτῶν, οἱ Κουμανιώται μετὰ τῶν Πατραίων ἅπαντες δὲ οὗτοι κατέλαβον ὅλας τὰς πρὸς τὸν σκοπὸν νομιζόμενας καταλλήλους θέσεις. Πρὸς ἐπικουρίαν δὲ τῶν ὑπὸ τὸν Χασσᾶν-πασσᾶν Πατραίων Ὀθωμανῶν, ἦλθεν ἐκ Ναυπάκτου τὴν 9 Μαρτίου ὁ Γιουσοῦφ-πασσᾶς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, καὶ ἀμφότεροι ἐκινήθησαν κατὰ τῶν πολιορκητῶν μὲ δώδεκα σχεδὸν χιλιάδας τούρκους. Εἰς τὴν πεντάωρον τῆς ἡμέρας ἐκείνης μάχην, καθ' ἣν ὁ Ζαΐμης ἐκινδύνευσε νὰ αἰχμαλωτισθῆ παρὰ τῶν Τούρκων, ἀφηνιάσαντος τοῦ ἵππου του, ἡ νίκη ἔμενεν ἀμφιρρέπης μεταξὺ τῶν διαμαχομένων, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ἀμφίβολον, ἐὰν ὁ Κολοκοτρώνης διὰ τῆς βροντώδους φωνῆς του δὲν μετεχειρίζετο τὸ στρατήγημα τοῦ νὰ φωνάζῃ ἐνθουσιωδῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας «ἐτσάχισαν οἱ Τούρκοι Ἕλληγές μου πάρτε τους κατόπιν» καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐξ ὧν ἀναπτρωθέντες οἱ Ἕλληνες, ὠρμησαν ζωηρότερον κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ τρέψαντες αὐτοὺς εἰς φυγὴν, τοὺς ἐδίω-

ξαν μέχρις αὐτῆς τῆς πόλεως. Ἐκτοτε ἡ πολιορκία τοῦ φρουρίου ἐκείνου διετηρεῖτο καλῶς μέχρι τινός, ἀλλ' αἱ ἀντιζηλῖαι τινῶν Προκρίτων Πελοποννησίων, ἀπέσυραν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τῆν πολιορκίαν τοὺς ὑπὸ τὸν Κολοκοτρῶνην στρατιώτας, οὗτος δὲ μείνας μετ' ὀλίγων τινῶν μόνον, διέλυσε τὴν πολιορκίαν πάρωργισμένος, καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν Τρίπολιν ἐκήρυττεν εἰς τὸν λαὸν ἀσυδοσίαν, διότι καὶ αὐτὴ ἡ Ἑλλην. κυβέρνησις τὸν ἀντέπραξεν.

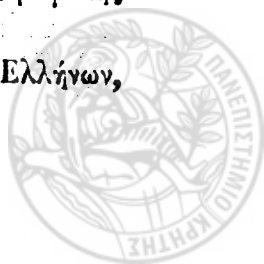
Ὁ δὲ γενικὸς ἀρχηγὸς ὄλων τῶν Τουρκικῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου δυνάμεων, Χουραϊτ-πασσᾶς, μετὰ τὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν τῆς κατὰ τοῦ Ἀλῆ-πασσᾶ ἐκστρατείας του, ἐμελέτα νὰ μεταφέρῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἡ ὑποδούλωσις ἔμελλε νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἐπιτυχίας του, καὶ νὰ τὸν θέσῃ εἰς τὴν ὑψηλοτέραν περιωπὴν τῆς στρατιωτικῆς δόξης. Ἀλλὰ πρὶν ἢ κινήσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος τοὺς στρατοὺς του, ἐχρεώσται νὰ ἐξολοθρεύσῃ μίαν φωλεὰν ἀνδρῶν ἐμπειροπολέμων, οἵτινες ἀπεφάσισαν νὰ ἐνώσωσι τὴν τύχην των μετὰ τὴν τῶν λοιπῶν ἐπαναστατησάντων ὁμοθησῶν καὶ ἀδελφῶν των, καὶ τοὺς ὁποίους δὲν ἐνοστιμύετο ν' ἀφήσῃ ὀπισθὲν του, διότι ἦσαν ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι. Ἡ φωλεὰ αὕτη ἦτο τὸ ἡρωϊκὸν Σοῦλι, ἡ πατρίς τῶν ἀνδρείων Σουλιωτῶν, τῶν ὁποίων τὴν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἱερὰν ἀπόφασιν, οὔτε δι' ἀπειλῶν, οὔτε διὰ πλουσίων ὑποσχέσεων, δυνηθεὶς νὰ κλονίσῃ ὁ ἀλαζῶν Χουραϊτῆς, ὤμοσε νὰ μὴ στρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐξολοθρεύσῃ τοὺς Σουλιώτας, οἵτινες εἰς λόγον τινὰ, γενόμενον παρὰ τῶν διαπραγματευομένων συμβιβασμόν τινα Ἀλβανῶν, περὶ ἐξανδραποδισμοῦ τῶν γυναικοπαίδων, ἀπεκρίθησαν· «Τὰ γυναικόπαιδά μας ποτὲ δὲν θὰ ἐξανδρα-

» ποδισθῶσι, διότι ἐὰν σεῖς κυριεύσῃτε τὸν τόπον, ἡμεῖς
 » οἱ ἴδιοι θὰ φονεύσωμεν αὐτά.» Ἀπάντησις ἀξία ἀνδρῶν
 ἐλευθέρων.

Ἄγανακτῶν ὁ Χουρσίτης, ἀπέστειλε στρατὸν δεκατεσσάρων χιλιάδων ἀνδρῶν ἐναντίον τῶν Σουλιωτῶν, οἵτινες δὲν εἶχον ν' ἀντιτάξωσι κατ' αὐτῶν, εἰμὴ μόνον χιλίους, ὑπὸ τοὺς στρατηγούς των Νότην Μπότσαρην, Διαμαντὴν Ζέρβαν, Δράκον Δαγκλήν καὶ Γούσην. Διηρημένος ὁ Τουρκικὸς στρατὸς εἰς τρία σώματα, ἐπέπεσε ταύτοχρόνως κατὰ τριῶν θέσεων, τὰς ὁποίας ἐφύλαττον οἱ Σουλιῶται, καὶ μετὰ μεγάλην χύσιν αἵματος εἰσήλθον εἰς τὸ Σοῦλι. Ἄλλ' ὅταν τὴν 17 Ἰουλίου ἐπειράθη νὰ κυριεύσῃ καὶ τὴν Κιάρφαν, τὸ τελευταῖον καταφύγιον τῶν γυναικοπαίδων καὶ τῶν τιμιωτέρων πραγμάτων τῶν Σουλιωτῶν, οὔτε ἡ παρουσία τοῦ Χουρσίτου, οὔτε αἱ βόμβαι καὶ τὰ κανονία του ὠφέλησαν, οὔτε ἡ πλῆθὺς τοῦ στρατοῦ του, διότι οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, δείξαντες καρδίαν λεόντων ἀληθῶς, καὶ μαχόμενοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ὁμοῦ, ἠνάγκασαν τοὺς ἐχθροὺς των νὰ ὑποχωρήσωσι καὶ ν' ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰς πρώτας θέσεις των.

Λυσσώδης ὁ Χουρσίτης διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, ἀλλὰ καὶ μὴ δυνάμενες νὰ χρονοτριβήσῃ περισσότερον εἰς τὸ Σοῦλι, καὶ νὰ ἐπασχολῇ ἐκεῖ τὸν πολυάριθμον στρατὸν του, ἐναντίον ὀλίγων ἀνδρῶν, ὑπὸ φόβου μὴ πέσῃ εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Κυριάρχου του, ἄφησε τὸν Ὁμέρ-πασσάν ἀρχηγὸν τῆς πολιορκίας τοῦ Σουλίου καὶ ὄλων τῶν τῆς Ἡπείρου Ὀθωμανικῶν δυνάμεων, ἐκεῖνος δ' ἀνεχώρησεν εἰς Λάρισσαν, ἵνα κινήσῃ μετὰ τῆς ἐτοίμου ἤδη μεγάλης στρατιᾶς του κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης.

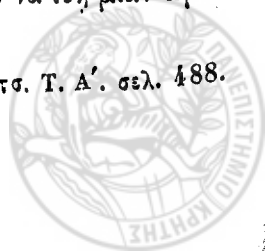
Μέγας φόβος διεχύθη εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων,

καθόσον ἡ φήμη ἐμεγάλυνε πολὺ τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ δ' ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνικὴ Συνέλευσις, θέλουσα νὰ θέσῃ φραγμὸν τινα εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου μετάβασιν αὐτοῦ, προσεκάλει τὴν 6 Ἰανουαρίου τοὺς Προκρίτους τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ὑδρας νὰ πέμψωσιν ἐν τάχει ναυτικὴν τινα δύναμιν τεσσάρων πλοίων ἐξ Ὑδρας καὶ τριῶν ἐκ Σπετσῶν, » τὰ ὁποῖα νὰ ἐμποδίσωσιν, ὡς ἔ-
 » γραφε, τὴν διάβασιν τοῦ ἐχθροῦ εἰς διάφορα μέρη, ἐξου-
 » σιαζόμενα παρὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς Ἡπειρον καὶ Πελο-
 » πόννησον, καὶ νὰ τοὺς βλάψωσι καιρίως, λαφυραγω-
 » γοῦντα τὰ παράλια τῆς Ἀλβανίας, ὡς καὶ τὰ ἐρχόμενα
 » πλοῖα τυχὸν ἀπὸ Σχόδραν κλπ» (α). Τὴν δὲ 15 τοῦ αὐ-
 τοῦ ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας ἔγραφε τὰ ἐξῆς·
 « Γνωρίζει πολὺ καλὰ ἡ Διοίκησις τὰς πραγματικὰς ἀνάγκ-
 » κας σας, καὶ ὅτι αὐταὶ μὲ λόγια δὲν θεραπεύονται, ἀλλὰ
 » μὲ πράγματα, ἤγουν μὲ χρήματα, διὰ τοῦτο καὶ προσ-
 » παθεῖ εἰς τὴν χρηματολογίαν.» Δυστυχῶς ὁμως ἡ ναυ-
 τικὴ αὐτὴ ἐκστρατεία δὲν ἐνεργήθη διὰ λόγους ἀχρημα-
 τίας· ἡ δ' Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, μὴ ἔχουσα πῶς ἄλλως
 νὰ εὔρη χρήματα διὰ τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας τῆς
 Πατρίδος, ἐθεσπίσατο τὴν 19 Ἰανουαρίου 1822, φόρον
 ὑποχρεωτικὸν ἐνὸς γροσίου ἐπὶ ἐκάστης ψυχῆς, κανονίσα-
 σα συγχρόνως καὶ τὸν τρόπον τῆς εἰσπράξεως αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Σουλτάνος, ὅστις ἔμαθε βεβαίως τὴν τύχην καὶ τοῦ φρουρίου τῆς Κορίνθου, καὶ δὲν ἠγνόει ἴσως τὴν δεινὴν θέσιν, εἰς ἣν εὐρίσκοντο καὶ τὰ λοιπὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πολιορκούμενα φρούρια τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀνυπόμονος ὢν, πότε νὰ ἴδῃ μίαν ὥραν

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσ.—καὶ Ἀναργ. Σπετσ. Τ. Α'. σελ. 488.

πρότερον τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τε ἐπιθυμιῶν του καὶ τῶν δοθέντων αὐτῷ πολεμικῶν σχεδίων ὑπὸ τῶν φίλων του, διέταξε νὰ ἐκπλεύσῃ ἀνυπερθέτως καὶ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ὁ στόλος του, ὅστις καὶ ἐξῆλθε τοῦ Ἑλλησπόντου κατεσπευσμένως τὴν 24 Ἰανουαρίου.

Οἱ Ψαριανοί, ἰδόντες τὸν Βυζαντινὸν στόλον τὴν 26 τοῦ μηνός, διαβάντα δυτικῶς τῆς νήσου των καὶ κατερχάμενον πρὸς τὸ Αἰγαῖον, ἀπέστειλαν τὴν 30 τοῦ αὐτοῦ δεκατέσσαρα πολεμικὰ πλοῖα των μεθ' ἑνὸς μυστικού καὶ ἑνὸς πυρπολικοῦ ὑπὸ τὸν Κανάρην, ἅπαντα δὲ ὑπὸ τὸν ναύαρχον αὐτῶν Νικόλαον Ἀποστόλην, ὅπως ἐλθόντα εἰς Ἰῶραν καὶ Σπέτσας ἐνωθῶσι μετὰ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων καὶ τῶν νήσων τούτων (α). Συγχρόνως δὲ ἐπεμφαν δύο ἕτερα πλοῖα, τὰ τοῦ Ν. Μαυρογιάννη καὶ Ἐμ. Βαλαβάνου, νὰ παραπλέωσι, τὸ μὲν τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Σμύρνης, ἕκαστον δὲ τῶν πλοίων τούτων παρηκολουθεῖτο καὶ παρ' ἑνὸς μυστικού.

Κατ' ἀρχὰς διεδόθη ὅτι σκοπὸς κύριος τῆς ναυτικῆς ταύτης ἐκστρατείας τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου ἦτον ἡ προσβολὴ κατὰ τῶν δύο νήσων Ἰῶρας καὶ Σπετσῶν πλὴν ἀμφοτέροι οἱ στόλοι τοῦ τε Βυζαντίου καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὁ μὲν ὑπὸ τὸν ὑποναύαρχον ἢ Καπετανάμπεην Πεπέ-Ἀλη-Καπετὰν, ὁ δὲ ὑπὸ τὸν Ἰσμαήλ Γιβραλτάρ, ὑποναύαρχον ὡσαύτως τῆς Αἰγύπτου, ἐνωθέντες διευθύνθησαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, καὶ τὴν 29 τοῦ αὐτοῦ μηνός, πλησιάσαντες εἰς τὸ φρούριον τῆς Μεθώνης, ἔδωκαν τοῖς ἐν αὐτῷ Ὀθωμανοῖς ἀρκετὰς τροφὰς

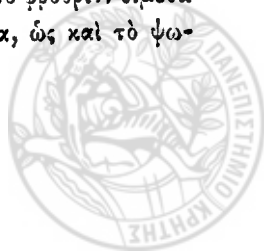
(α) Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α΄, σελ. 140.

καὶ πολεμεφόνδια, ἔνεκα ὁμῶς τοῦ χειμῶνος δὲν ἰδυνήθησαν νὰ ἐπισιτίσῃσι καὶ τὸ φρούριον τῆς Κορώνης. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος ὑποναύαρχος Ἰσμαήλ Γιβραλτάρ, συλλαβὼν τὴν ιδέαν νὰ κυριεύσῃ τὸ εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχον ἤδη φρούριον τῆς Πύλου (Νεοκάστρου), τοῦ ὁποίου τὴν κατάστασιν ἐπληροφόρηθη παρὰ τῶν ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ Ὀθωμανῶν, διευθύνεται μετὰ τινῶν πλοίων τῆς μοίρας τοῦ ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Πύλου, καὶ μετὰ πολύωρον κατὰ τοῦ φρουρίου κανονοβολισμὸν, ἀποβιβάζει εἰς τὴν ξηρὰν καὶ τινὰς ἑκατοντάδας στρατιωτῶν. Πραγματικῶς ἡ κατάστασις τοῦ φρουρίου ἐκείνου, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἦτο τόσοσ οἰκτρά, τόσοσ παρημελημένη, ὥστε οἱ ἐν αὐτῷ, στερούμενοι πάντων τῶν ἀναγκαίων, ἐστεροῦντο ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου, καὶ οὔτε κἂν ἡ ἀναγκαία φρουρὰ ὑπῆρχεν (α), ὥστε ὁ Αἰγύπτιος ἤθελεν εὐκόλως ἴσως δυνηθῆ νὰ κατορθώσῃ τὸν σκοπὸν του, ἐὰν κατὰ συγκυρίαν δὲν παρευρίσκοντο αὐτόθι ὁ πρό τινῶν ἡμερῶν ἀφιχθεῖς ἐκεῖ ἐκ Γερμανίας στρατηγὸς Νορμὰν μεθ' ἑνὸς σώματος εἰκοσιπέντε, ἢ κατ' ἄλλους τεσσαρά-

(α) Ἴδου τί ἔγραφον οἱ ἐν Νεοκάστρῳ πρὸς τοὺς ἐν Καλαμάτῃ

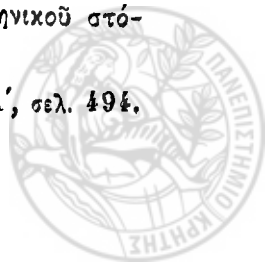
. . . Δὲν ἐπιδέχεται ἀργοπορίαν, ἀδελφοί, ἀλλὰ νὰ πετάξετε εἰς τὸν ἀέρα νὰ εὐρεθῆτε ἐδῶ τριγύρω, διότι στέκει ἡ ζωὴ ἡ θάνατος. . . Διὰ ὄνομα Θεοῦ, ἀδελφοί, πετάξετε προφθάσατε ὅλοι μικροὶ μεγάλοι διὰ τοῦτον τὸν ἰσοδὸν ἀγῶνα. Ὁ ἐχθρικός στόλος εἶναι ὄλα 56 κομμάτια μικρὰ μεγάλα. . . Τί περισσότερον νὰ σᾶς εἴπωμεν, ἀδελφοί; οὔτε νοῦν ἔχομεν, οὔτε κατάστασιν νὰ σᾶς ἀποκριθῶμεν καθιρώτερον. Ἡμεῖς μέσα εἰς τὸ φρούριον εἰμεθα πολλὰ ὀλίγοι, στερημένοι ἀπὸ ὄλα τὰ ἀναγκαῖα, ὡς καὶ τὸ ψωμί. . . (Ἀναργ. Σπετσιωτ. Τ. Α', σελ. 272.)

κοντα ἀνδρείων φιλελλήνων, οἵτινες, τρέξαντες εὐθὺς ἐν τοῖς κανοσοστασίοις, θέτουσιν ἐν τάξει τὰ ὀλίγα χρήσιμα πυροβόλα, βλάπτουσιν ἀντιπυροβολοῦντες τὴν αἰγυπτιακὴν ναυαρχίδα, καὶ δεῖξαντες οὕτως ὅτι ἐνυπῆρχεν εἰς τὸ φρούριον καὶ ζῶῃ καὶ δύναμις, ἐματαίωσαν τοῦ ἐχθροῦ τὸ τολμηρὸν σχέδιον. Διότι ἐξεληθόντες μετὰ τῶν φιλελλήνων καὶ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ὀλίγοι Ἕλληνες, ἐπέπεσαν κατὰ τῶν ἀποπειραθέντων ἀπόβασιν Ὀθωμανῶν καὶ τοὺς ἠνάγκασαν ν' ἀποσυρθῶσι πάλιν διὰ τῶν λέμβων εἰς τὰ πλοῖά των. Τὴν κακὴν ταύτην ἔκβασιν τῆς ἐπιχειρίσεώς του ἰδὼν ὁ Γιβραλτάρ, ἀπαίρει ἐκεῖθεν καὶ ἠνώθη πάλιν μετὰ τοῦ λοιποῦ στόλου, ὅστις, συγκεῖμενος ἐξ ἑβδομηκοντα περίπου πλοίων, πολεμικῶν τε καὶ φορτηγῶν, διηθύνθη πρὸς τὰς Π. Πάτρας, φέρων καὶ 4000 στρατιώτας Ἀσιανούς πρὸς ἐνδυνάμωσιν τῶν κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐχθρικῶν φρουρίων.

Μετὰ τὰς ἀπὸ τῆς ξηρᾶς διαθρυλληθείσας τηλικαύτας ἐχθρικὰς δυνάμεις, ἡ σύγχρονος καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐμφάνις εἰς τὰ Ἑλληνικὰ παράλια καὶ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ὑπερηύξησε φυσικῶς τῷ λόγῳ τοὺς φόβους τῶν Ἑλλήνων. Ἐκόντες ὅθεν ἀέκοντες καὶ οἱ Πρόκριτοι τῶν ναυτικῶν νήσων, ὠφείλον νὰ θέσωσι καὶ πάλιν τὰς χεῖρας των εἰς τὰ ἰδιαίτερα βαλάντιά των, ἅμα γνωσθείσης τῆς ἐξόδου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, διότι ἡ κυβέρνησις ἐνῶ τὴν 31 Ἰανουαρίου ἔγραφεν αὐτοῖς «Κύριοι, τὸ ἔθνος πάσχει » δεινότερα διὰ μόνην τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. » Ὑμέτερον ἔργον νὰ φανῆτε σωτῆρες αὐτοῦ» (α), κατ' οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τοῦ Ἑλληνικοῦ στό-

(α) Ἀρχ. Δημ. Σπετσ. — Ἀναρχ. Σπετσιοῦτ. Τ. Α', σελ. 494.

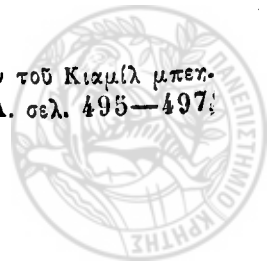

λου τὴν ἐξόπλισιν, εἰμὴ πέμπουσα τὰ ἐν Κορίνθῳ εὐρεθέντα τιμαλφῇ πράγματα, ἐκτιμηθέντα ἀξίας γροσίων διακοσίων δεκατριῶν περίπου χιλιάδων, ὡς ἐνέχυρον, καὶ πραγματικὰ χρήματα μόνον γρόσια 35 χιλιάδας, διότι, ὡς ἡ αὐτὴ Κυβέρνησις ἔγραφεν » ἡ (ἐν Κορίνθῳ) εὐρεθεῖσα χρηματικὴ ποσότης (α) ὑπῆρξε παρ' ἐλπίδα τόσον ὀλίγη, ὥστε μόλις ἔφθασεν εἰς ὀχύρωσιν τοῦ αὐτοῦ φρουρίου . . . » Προσέθετεν ὁμῶς ὅτι « ἡ ἀπλουστάτη ἀλήθεια εἶναι, ὅτι » οἱ Ὑδραῖοι, οἱ Σπετσιῶται καὶ οἱ Ψαριανοὶ θέλουν δο- » ξάζονται αἰωνίως ὡς οἱ ἰσχυρότεροι συνεργοὶ καὶ ἀνορ- » θωταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, καὶ σιμὰ τοῦ ὀφειλομέ- » νου καὶ ἀποδοθησομένου χρέους, θέλουν ἀπολαμβάνει » τὰς μεγαλειτέρας ἀνταμειβάς ὑποκάτω εἰς τὴν εὐνομίαν » καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος » (β).

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔπραττε καὶ ἔγραφε ταῦτα μόλις τὴν 13 Φεβρουαρίου, ὁ Ἑλληνικὸς στόλος τῶν τριῶν νήσων εἶχε προεκπλεύσει ἀπὸ τῆς 8 τοῦ αὐτοῦ μηνός, καὶ συγχείμενος ἐκ πλοίων πολεμικῶν καὶ πυρπολικῶν ἐξήκοντα τεσσάρων, διευθύνθη πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἐχθρικοῦ. Ἄλλ' οὗτος, ἀφοῦ προσωρμίσθη πρῶτον περὶ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου εἰς Ζάκυνθον, καὶ ὑπεδέχθη φιλοφρόνως ὑπὸ τῶν ἐκεῖ Ἀγγλικῶν ἀρχῶν, ἀπάρας τὴν 11 ἐκ τῆς Ζακύνθου διευθύνθη πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ συνέντευξιν λαβὼν καθ' ὁδὸν μετὰ δύο αὐστριακῶν πολεμικῶν, προσωρμίσθη εἰς Π. Πάτρας, ἐνθα καὶ ἀπεβίβασε τὰ στρατεύματα.

Τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἔφθασε καὶ ὁ ἑλληνικὸς στό-

(α) Ἐκ τῶν ἐλπιζομένων μεγάλων θησαυρῶν τοῦ Κιαμίλ μπεν-
(β) Ἀρχ. Δήμ. Σπετ. — Ἀναργ. Σπετσ. Τ. Α. σελ. 495—497.

λος (α) καὶ ἠγκυροβόλησεν εἰς Μεσολόγγιον. Τὴν δ' ἐσπέ-
ραν τῆς 19, συμβουλίου πολεμικοῦ συγκροτηθέντος ἐξ
ὄλων τῶν ναυάρχων καὶ πλοιάρχων τοῦ Ἑλληνικοῦ στό-
λου ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Α. Μιαούλη, ἀπεφασίσθη νὰ
προσβάλωσι πρῶτοι οἱ Ἕλληνες τοὺς ἐχθροὺς, ἵνα μὴ δει-
ξῶσι δειλίαν ἰστάμενοι ἐν ἀμύνη. Ὁ ἐνθουσιασμός ἀπάν-
των ἦν μέγας, καὶ ἕκαστος τῶν πλοιάρχων ὑπέσχετο μό-

(α) Τὰ Σπετσιωτικὰ πλοῖα ἦσαν εἰκοσι' ἤτοι τὸ ὑπὸ τὸ ναύ-
αρχον Σπετσῶν Γκίκαν Τσοῦπαν, Ἰω. Μπούκουρη, Ἰω. Κυρια-
κόν, Δημ. Ν. Λάμπρου ἢ Λεωνίδαν, Νικ. Ῥάπτην, Ἰω. Χρ. Κού-
τσην, Ἀνάργ. Λεμπέσην, Ἀνάργ. Α. Χ. Ἀναργύρου, Νικ. Δ. Γου-
δῆν, Δημ. Α. Σκλιάν. Κυρ. Ἀνδρουτσον, Νικ. Α. Λαζάρου ἢ Ὀρ-
λώφ, Θ. Δ. Λαζάρου, Παντ. Μπούμπουλην, Ἰω. Σάντον, Νικ.
Μυλωνᾶν, Ἀδρ. Σωτηρίου, Λάζ. Κουτρομπῆν, Ἰω Γ. Κούτσην,
καὶ ἐν πυρπαικόν ὑπὸ τὸν Δημήτρ. Π. Ποριώτην. (Ἴδε ἐγγράφον
ὑπ' ἀριθ. 110 Ὑπουργ. Ναυτ. πρὸς τοὺς Προκρ. Σπετσῶν, εἰς τὰ
Σπετσιωτ. Ἀναργ. Τ. Α΄, σελ. 513.)

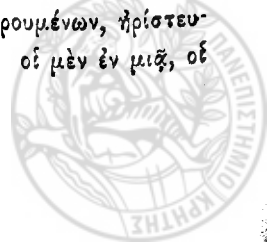
Τὰ Ἰδραϊκὰ κατὰ τὸν Ἀντ. Α. Μιαούλην Τ. Α. σελ. 26 ἦσαν
27, ὑπὸ τρεῖς ναύαρχους, τὸν Ἀνδρέαν Δ. Βῶκον ἢ Μιαούλην,
Λάζ. Πινότσην καὶ Ἰω. Βούλγαρην (ἴδε ἐν τοῖς ἀρχείοις ἐπιστο-
λαῖς τῶν ναυάρχων τῶν τριῶν νήσων τῆς 22 καὶ 25 Φεβρουα-
ρ. 1822 πρὸς τὸ Ὑπουργ. τῶν Ναυτικῶν.) Εἰς λάθος ἄρα ὑπέπε-
σαν, ὅ τε Ν. Σπηλιάδης ἐν τοῖς Ἱστορ. Ἀπομνημ. Τ. Α΄, σελ.
295, καὶ ὁ Σ. Τρικούπης Τ. Β΄. Κερ. ΚΗ΄, σελ. 166, ἀποδίδον-
τες εἰς μόνον τὸν Α. Μιαούλην τὴν ναυαρχίαν τῶν Ἰδραϊκῶν
πλοίων κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν ταύτην. — Τὰ ὀνόματα τῶν Ἰ-
δραϊκῶν πλοιάρχων μᾶς εἰσὶν ἄγνωστα.

Τὰ Ψαρικὰ πλοῖα ἦσαν ἄρα 17 ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ψαρῶν
Ν. Ἀποστόλην. Τῶν δὲ λοιπῶν πλοιάρχων τὰ ὀνόματα ἄγνωστα
ἡμῖν.

νος νὰ πολεμήσῃ κατὰ δύο καὶ τριῶν φεργατῶν. Τέλος τὴν ἐπιούσαν 20 Φεβρουαρίου οἱ ναύαρχοι λίαν πρῶτῃ ἔδωκαν τὸ σημεῖον τοῦ ν' ἀναχθῶσι τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα εἰς τὰ πανία, καὶ νὰ ἐτοιμασθῶσιν εἰς πόλεμον· ἀμέσως λοιπὸν ὄλος ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐτέθη εἰς κίνησιν, ἀλλ' ὁ Μιαούλης προαναχθεὶς τῶν ἄλλων πλοίων καὶ ἀκολουθούμενος καὶ ὑπὸ τινῶν ἄλλων πλοίων τοῦ στόλου, Ὑδρατῶν μὲν τοῦ Ἐμ. Τομπάζη, Γ. Σαχτούρη, Α. Γ. Κριεζῆ καὶ Γκίκα Ψεύτη, Σπετσιωτικῶν δὲ τοῦ Ἰω. Γ. Κούτση, Ἄδρ. Σωτηρίου, Γκίκα Τσοῦπα (ναυάρχου Σπετσῶν) Ἀναργύρου Λεμπέση, Δημ. Λεωνίδα καὶ Λαζ. Κουτρομπῆ (ἐπὶ τοῦ πλοίου τῆς Μπουμπουλίνας), καὶ Ψαριανῶν τοῦ Νικ. Ἀποστόλη (ναυάρχου Ψαρῶν) Κ. Γ. Κοτζιά, Ἰω. Μάκρα καὶ Ἄνδρ. Γιαννίτζη (α) ἐπλευσε κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ὅστις ἰδὼν τὸν ἑλληνικὸν πλέοντα κατ' αὐτοῦ, ἤρξατο νὰ τεθῆ καὶ αὐτὸς εἰς κίνησιν, καὶ εἶχεν ὑψωμένας τὰς γάπιας· ὁ Μιαούλης ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν ἀκίνησιάν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, καὶ προπλέων τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πλοίων, ὡς πρέπειμεν, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ ἐχθρικοῦ, καὶ διαβάς κατὰ τὴν οὐρὰν αὐτοῦ μεταξὺ δύο

(α) Μεγάλως ἀδικεῖ ὁ Σ. Τρικούπης τόσους γενναίους πολεμιστὰς πλοίαρχους, λαβόντας μέρος καὶ ἀριστεύσαντας κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, παραλείπων τὰ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ λέγων ἐν τῇ Ἱστορ. του Τ. Β. Κερ. ΚΗ', σελ. 166, «Κατόπιν τοῦ Μιαούλη ἦλθον εἰς τὸ μέσον οἱ πάντοτε διαπρίποντες ἐν πολέμῳ Μαν. Τομπάζης, Ἄντ. Γ. Κριεζῆς καὶ Γκίκα Τσοῦπας.» Ἄπαντες οἱ πλοίαρχοι τοῦ ἑλλην. στόλου, ὀλιγίστων ἐξαιρουμένων, ἤριστευσαν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, οἱ μὲν ἐν μιᾷ, οἱ δ' ἐν ἄλλῃ ναυμαχίᾳ.

φεργατῶν, ἐπυρσβόλει κατ' αὐτῶν ἐκατέρωθεν, ὥστε ἡ μᾶλλον ὑπήνεμος φεργάτα, νομίσασα ὅτι ἐναντίον τῆς ἐρχονται καὶ ὄλα τ' ἄλλα Ἑλληνικὰ πλοῖα, ἠναγκάσθη νὰ κόψῃ τ' ἀγκυρία τῆς, ὅπως τεθῆ εἰς κίνησιν τὸ συντομώτερον· ὁ Μιαούλης ἀντεπυρσβελεῖτο καὶ ἀπὸ τὰς δύο ταύτας ἐχθρικός φεργάτας, καθ' ὧν ἐφθασαν καὶ ἄλλα τινὰ ἐκ τῶν μνημονευθέντων πλοίων, καὶ τότε τῆς μᾶλλον ὑπανεμού φεργάτας σφαῖρα, ἑλληνικὴ βεβαίως, ἐθραυσε τὴν κεραιάν τῆς γάπιας, αὐτὸς δὲ ὁ Μιαούλης καὶ τ' ἀκολουθοῦντα αὐτὸν λοιπὰ πλοῖα ἐξῆλθον τοῦ πολέμου ἀνευματικῆς τινος βλάβης, καὶ ὅτε ἤρχισε νὰ γενικευθῆ ἡ μάχη, ἠνώθησαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἅτινα ὁμως ἐπελθούσης τρικυμίας, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μετὰσχωσιν ἅπαντα εἰς τὴν ναυμαχίαν ταύτην.

Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ τὸ πλοῖον τοῦ Ἰω. Γ. Κούτση, ἐκ Σπετσῶν, διαπερασθὲν ὑπὸ ἐχθρικῆς σφαίρας καὶ πληρούμενον ὑδάτων, ἠναγκάσθη νὰ προσορμισθῆ εἰς Μεσολόγγιον, ὅπου, τῇ συνδρομῇ τῶν ἐκεῖσε Ἑλλήνων, ἐκκνωθὲν τῶν ὑδάτων τὸ πλοῖον, ἐπεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ πληρώματος ἐκ τοῦ προχείρου, καὶ ἐτέθη πάλιν εἰς ἐνέργειαν ἐντὸς ὀλίγων ὥρων. Τοῦ δὲ ὑπὸ τὸν Ἀνάργυρον Λεμπέσην πλοίου ἡ Ναβέτα, σφαῖρα ἐχθρικὴ συνέτριψε τὴν κεραιάν τοῦ κατὰ πῶραν ἰστυ (α).

(α) Ἄνχιμφιβόλως, ἐκτὸς τοῦ πολέμου, δὲν ἠδύναντο νὰ πάθωσι τὰ πλοῖα ταῦτα. Ἄρα ὁ Σ. Τριφύπης, μονομερῶς συλλέξας τὰς ἱστορικὰς πληροφορίας, ὑπέπεσεν εἰς λάθη, τὰ ὁποῖα πεπεισμεθα ὅτι θέλει διορθώσει.

Περὶ ἄλλων τινῶν φυλλαδιογράφων περιττὸς πᾶς λόγος.

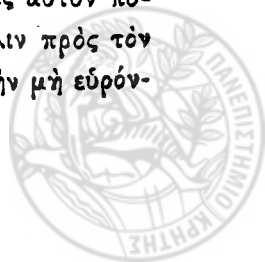
Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων πλοιάρχων, καὶ ἄλλοι τινὲς ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν ταύτην, ἣτις ἤθελε λάβει, βεβαίως, σοβαρότερον χαρακτῆρα, ἐὰν ἡ ἐπελθοῦσα τρικυμία δὲν ἠνάγκαζε τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ν' ἀνακωχεύσωσι μὲ συνεσταλμένα καὶ ὀλίγιστα πανία.

Ἴκαναὶ ζημίαι ἐπροξενήθησαν ἐκατέρωθεν, καὶ τοι μὴ διαρκεσάσης πολλὰς ὥρας τῆς ναυμαχίας ταύτης. Ἐπειδὴ δὲ ἓνια μὲν τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, συγκρουσθέντα τυχαίως μεταξύ των, ἄλλα δὲ βλαφθέντα κατὰ τὴν ναυμαχίαν εἰς τὰς ἀποσκευάς των, εἶχον ἀνάγκην νὰ προσορμισθῶσιν εἰς ἀκύμαντόν τι μέρος, ἵνα ἐπισκευασθῶσιν, ἐπέδωκαν (ἐπόδισαν) ταῦτα, καὶ ἀκολούθως ἐπέδωκαν ἀσκόπως πῶς καὶ ὅλα τ' ἄλλα ἑλληνικὰ πλοῖα, ὑπήνεμα ὄντα, καὶ τότε ὁ τουρκικὸς στόλος, νομίσας τοῦτο φυγὴν τῶν Ἑλλήνων, ἐπέδωκε καὶ αὐτὸς, καὶ προπορευομένων τῶν ἑλληνικῶν, ἐφαίνετο ὡς διώκων ὁ ἐχθρὸς τοὺς Ἑλληνας. Ἀλλ' ὅταν ἔφθασαν ἀμφοτέρω οἱ στόλοι μεταξύ Ζακύνθου καὶ Κατακόλου, ὁ τουρκικὸς φοβηθεὶς, ἰδὼν τὸν ἑλληνικὸν ἀνακωχεύσαντα πάλιν, προσωρμίσθη ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸν λιμένα τῆς Ζακύνθου, ὅπου ἡ εὐδετέρα τῶν Ἰονίων νήσων ἐξουσία ἐδέχθη αὐτὸν αὔθις φιλικῶς· πλὴν ἐν τοσαύτῃ ἀταξίᾳ προσωρμίσθη, ὥστε δύο μὲν ἐκ τῶν πλοίων του ἐκάθισαν ἐπὶ τῶν πρὸς τὸ Λοιμοκαθαρτήριον τῆς Ζακύνθου ῥηχῶν, κατὰ δὲ τῶν λοιπῶν, τὰ ἐκεῖ εὑρεθέντα Ἀγγλικὰ καὶ Αὐστριακὰ πλοῖα, ἠναγκάσθησαν νὰ πυροβολήσωσιν ὡς κατ' ἐχθρῶν, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῶν καὶ τὰ βλάψωσιν, ἢ συγκινωνοῦντα τὰ μολύνωσι μὲ τὸ μόλυσμα τῆς πανώλους, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον κατ' ἔτος ἐμαστίζετο ἡ Κωνσταντινούπολις. Τὰ δ' ἑλληνικὰ, περιπλεύσαντα δύο ἡμέρας πλησίον τῆς Ζακύνθου, ἤλθον καὶ ἠγκυ-

ροβόλησαν μετὰ ταῦτα εἰς Κατάκωλον, ὅπως ἐπισκευασθῶσι καὶ ὑδρεύσωσιν.

Ἡ Ἀγγλικὴ διοίκησις, χάριν τῆς οὐδετερότητος, βιάζει τὸν Ὄθωμανικὸν στόλον ν' ἀπομακρυνθῆ τῆς Ζακύνθου· ἐκπλέει οὗτος, ἀλλ' ἅμα ἰδὼν τὸν Ἑλληνικὸν κατερχόμενον κατ' αὐτοῦ, ἐπιστρέφει πάλιν εἰς Ζάκυνθον, καὶ τὴν πρόφασιν ἀνωτέρας βίας συμβουλευθεὶς νὰ προβάλη, προστατεύεται καὶ αὖθις ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν ἀρχῶν. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Ἰσμαήλ Γιβραλτάρ, ὁ μόνος μεταξὺ ὄλων τῶν Ὄθωμανῶν πλοιάρχων, ἠρτυμένος μὲ ὀλίγην τινὰ παιδείαν καὶ πολιτισμὸν, ἐρωτηθεὶς ἐὰν ἐνίκησε τοὺς Ἕλληνας, δὲν ἠρνήθη τὴν κατὰ τὰς Πάτρας ἡττάν των.

Ἐπὶ τέλους ἡ Ἀγγλικὴ διοίκησις, ἵνα δείξῃ ὅτι ἀπαρμειώτως τηρεῖ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ καθήκοντα τῆς διακεκχυμένης οὐδετερότητος, μὴ θέλουσα δὲ ἄλλως τε νὰ διώξῃ ἐκεῖθεν ἀποτόμως τὸν τουρκικὸν στόλον, ἀπέστειλε τὴν 23 βρῖχιόν τι Ἀγγλικὸν πολεμικὸν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στόλον, καὶ παρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τοῖς ἦν αὐστηρῶς ἀπηγορευμένον νὰ πολεμήσωσιν ἢ πλησιάσωσιν, ἀνευ ἀνωτέρας βίας, εἰς τὰς οὐδετέρας Ἴονικὰς θαλάσσας, καὶ ὅτι ὤφειλον ν' ἀπομακρυνθῶσιν, ὅπως δώσωσι καιρὸν εἰς τὸν τουρκικὸν στόλον νὰ ἐκπλεύσῃ τῆς Ζακύνθου. Οἱ Ἕλληνες, ἐχόντες ἀέκοντες, ὤφειλον νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν θέλησιν τῶν ἰσχυροτέρων, καὶ οὕτως ἀπομακρυνθέντων τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἐξέπλευσε νυκτὸς τῆς Ζακύνθου καὶ ὁ Τουρκικὸς στόλος, καὶ εὐρῶν οὐριον ἄνεμον, διευθύνθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες, μὴ ἰδόντες αὐτὸν ποσῶς, καὶ ὑποπτεύσαντες μήπως ἐπλευσε πάλιν πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἔτρεξαν πρὸς αὐτὸν πλὴν μὴ εὐρόν-

τες αὐτὸν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐπλευσαν εἰς τὰς Πάτρας, ὅπως κυριεύσωσι τὰ ἐκεῖσε ἐναπομείναντα ἐχθρικά φορτηγὰ πλοῖα· ἀλλὰ ταῦτα ἔκοψαν ἀμέσως τὰ ἀγκυρία τῶν, καὶ εἰσελθόντα ἐντὸς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου κατέφυγον ὑπὸ τὰ τεῖχη τῆς Ναυπάκτου καὶ διεσώθησαν.

Τότε, ἵνα μὴ ἐξοδεύσῃ ἐπὶ ματαίῳ μισθοῦς καὶ τροφὰς ναυτῶν ὁ ἑλληνικὸς στόλος, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου· ἔμειναν δὲ μόνον ἐννέα πλοῖα, ἐξ ὧν τρία Σπετσιωτικά, τὸ τοῦ Ἰωάννου Κυριακοῦ, Νικολ. Ἀδριανοῦ καὶ Νικ. Μυλωνᾶ, τέσσαρα Ὑδραϊκά, τὸ τοῦ Α. Μιαούλη, Ῥαφαήλ, Σαγτούρη καὶ Α. Γ. Κριεζῆ, καὶ δύο Ψαριανὰ, τὸ τοῦ Νικ. Ἀποστόλη καὶ Ἀνδρ. Γιαννίτση.

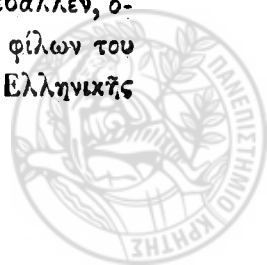
Τὰ πλοῖα ταῦτα διηυθύνθησαν ἅπαντα πρὸς τὸν κόλπον (τῆς Πρεβέζης) καὶ ἀφοῦ μετεβίβασαν τὰ ὑπὸ τὸν Κυριακούλην Μαυρομιχάλην πρὸς βοήθειαν τῶν Σουλιωτῶν μεταβάντα Ἑλληνικὰ στρατεύματα, καὶ τὸν Ζῶην Πάνου Σουλιώτην, ἐχορήγησαν εἰς αὐτὰ καὶ ἱκανὰς τροφὰς καὶ πολεμεφόδια, ὅπως ἐξ αὐτῶν ἀποσταλῶσι καὶ εἰς τὸ Σούλι, τὸ ὁποῖον στενωῶς τότε ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν κατὰ τοῦ Ἀλῆ-πασσᾶ ἐλθόντων Σουλτανικῶν στρατευμάτων.

Ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη μοῖρα ἠθέλησε τότε ν' ἀποπειραθῆ τὴν κυρίευσιν τῶν εἰς Μοῦρτον ἐλλιμενιζόντων Ὄθωμανικῶν πολεμικῶν πλοίων, καὶ προσεκάλεσεν ἐκ Ῥινιάσσης ἕως 250 Σουλιώτας ἵνα συνεργήσωσι καὶ οὗτοι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον· ἀλλὰ μόλις τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἐπλησίασαν εἰς Μοῦρτον, ἕως δέκα μίλια, ἰδοὺ καὶ πάλιν τὸ ἀγγλικὸν βρῖχιον Chantier, ἀνήγγειλεν αὐτοῖς, ὅτι τοῖς ἦν ἀπηγορευμένον νὰ διαπλεύσωσι τὸν μεταξὺ Κερκύρας καὶ Ἡπείρου πορθμὸν, ἐν ᾧ κεῖται καὶ ἡ νῆσος Μοῦρ-

τος. Ὁ Μιαούλης μετὰ τῶν ἄλλων δύο ἀρχηγῶν Κυριακοῦ καὶ Ἀποστόλη, θέλοντες νὰ πληροφορηθῶσιν, ἐὰν ἡ ἀπαγόρευσις αὐτῆ ἐξεπορεύετο ἀπὸ ἀνωτέραν πηγῆν, ἐπεμψαν εἰς Κέρκυραν τὴν γολέτταν Τερψιχόρην ὑπὸ τὸν Ἄντ. Ῥαφαὴλ ὑδραῖον, ὅστις φθάσας ἐκεῖ τὴν 9 Μαρτίου, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ξηρὰν ἐπὶ τῆς λέμβου του κομίζων τὰς πρὸς τὸν Μέγαν Ἀρμοστήν ἐπιστολάς τῶν περὶ τὸν Μιαούλην. Ἄλλ' ἔτι τοῦ Ῥαφαὴλ περιμένοντος ἐν τῇ παραλία τὴν ἀπάντησιν, ἡ Ἀγγλικὴ διοίκησις πέμψασα ἔφερε τὸ ἑλληνικὸν πλοῖον ἐντὸς τοῦ λιμένος, καὶ κατεβίβασεν ἀπ' αὐτῆς καὶ τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν. Τότε εἶπον πρὸς τὸν Ἑλληνα πλοίαρχον, ὅτι δὲν κατακρατεῖται τὸ πλοῖον ὡς ἐχθρικόν, ἀλλὰ πρὸς ἰκανοποίησιν διὰ τὴν παρ' ἄλλων ἑλληνικῶν πληρωμάτων καταπάτησιν τῆς οὐδετέρας γῆς τῆς Λευκάδος (Ἀγιαμαύρας) καὶ δι' ὀφειλομένην ἀποζημίωσιν μερικῶν ζώων, ἀρπαγέντων δῆθεν παρὰ τῶν αὐτῶν πληρωμάτων ἐπὶ τῆς αὐτῆς νήσου.

Μόλις τὴν 21 Μαρτίου ἀπελύθη ἡ Τερψιχόρην ἐκ τῆς Κερκύρας, κατὰ πρότασιν τοῦ ἐν τῇ Μεσσογείῳ Ἀγγλοῦ Ναυάρχου, ἀποδοκιμάσαντος, ὡς λέγεται, τὴν διαγωγὴν τοῦ Μεγάλου Ἀρμοστοῦ, καὶ ἔφερε τὴν εἶδῃσιν εἰς τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, ὅτι δὲν τοῖς ἐπετρέπετο ἢ κατὰ τῶν ἐν Μούρτῳ ὀθωμανικῶν πλοίων ἐπίθεσις, διότι ἡ νῆσος αὕτη ἀνῆκεν εἰς τὴν Ἑπτάνησον, καὶ ὅτι ὡς τοιαύτη ἐθεωρεῖται γῆ οὐδετέρα.

Ἐχθίστη πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἦν τότε ἡ διαγωγὴ τοῦ Μαιτλάνδου μεγάλου Ἀρμοστοῦ τῶν Ἰονίων νήσων, διότι οὐ μόνον τοιαύτης φύσεως προσκόμματα παρενέβαλλεν, ὁσάκις ἠδύνατο, εἰς τοὺς Ἑλληνας, ὑπὲρ τῶν φίλων τοῦ Ὀθωμανῶν, ἀλλ' ἀπῆτει μάλιστα παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς

Κυβερνήσεως νὰ προειδοποιηται πάντοτε περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ χρόνου, ὡσάκις πλοῖα ἑλληνικὰ ἐμελλόν νὰ διαπλεύσωσι τὰς μεταξὺ τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἀκτῶν θαλάσσης.

Ταῦτα μαθοῦσα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἀπέστειλεν εἰς Κέρκυραν τὸν Γ. Σπανιολάκην, ἵνα κάμῃ πρὸς τὸν Ἄρμωστήν εὐλόγους τινὰς καὶ δικαίας παρατηρήσεις, ὅτι οἱ ἔνοχοι τῆς ἀρπαγῆς τῶν ζῶων θέλουσι τιμωρηθῆ, καὶ ὅτι ἡ ζημία αὐτῶν ἐκ 400 διστήλων βέλει πληρωθῆ, ἀλλ' ὅτι ἡ καθ' ἓν μίλιον μακρὰν τῶν Ἰονίων νήσων διάβασις τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἀρκετὰ ἐξησφάλιζε τὰ ὑγειονομικὰ μέτρα τῶν Ἰονίων Ἀρχῶν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ νῆσος Μοῦρτος ἦν διὰ τοὺς Ἑλληνας γῆ οὐδετέρα, ἔπρεπε νὰ ᾗ τριαύτη καὶ διὰ τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ τέλος, ὅτι καὶ τοὶ βλαπτομένων οὐσιωδῶς τῶν συμφερόντων τῆς ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν σκοπῶν τῆς, ἡ Ἑλλην. Κυβέρνησις συγκατένευε νὰ πρειδοποιητῆ τὸν Ἄρμωστήν περὶ πάσης κατὰ τὰ ὕδατα ἐκεῖνα κινήσεως τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ γίνεται ἡ εἰδοποίησις, ὅταν τὰ πλοῖα φθάνωσιν εἰς τὴν Κυλῆνην (Γλαρέντσαν).

Ἐφθασε τέλος πάντων ὁ Σπανιολάκης εἰς τὴν Κέρκυραν, ἀλλ' οὔτε αὐτὸν οὔτε τὸ κομίσαν αὐτὸν πλοῖον ἀφήκαν αἱ Ἀγγλικαὶ ἀρχαὶ νὰ συκοινωνήσωσι μετὰ τῆς πόλεως τὴν δὲ 16 Ἀπριλίου, ἐδόθη πρὸς τὸν Σπανιολάκην, ἀναφερθέντα πρὸς τὸν Ἄρμωστήν, ἡ ἐξῆς ἀπάντησις:

« Κύριε· ὁ Λόρδος Μέγας Ἀρμωστής τῶν Ἰονίων νήσων,
 » ἔλαβε τὰς ἐπιστολάς λεγούσας ὅτι τὰς ἔστειλαν πρὸς
 » αὐτὸν τινὲς αὐτονομαζόμενοι Κυβέρνησις τῆς Ἑλλά-
 » δος, καὶ διὰ τινος ἀπεσταλμένου αὐτῆς εὐρισκομένου
 » κατὰ τὸ παρὸν ἐν τούτῳ τῷ λιμένι καὶ διατεταγμένου

» ὑπὸ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος αὐτονομάστου Κυβερνήσεως
 » νὰ ἔλθῃ εἰς λόγους μετὰ τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἄρ-
 » μοστοῦ.

» Ἡ Α. Ε. ἀγνοεῖ παντάπασιν ὅτι ὑπάρχει προσωρινὴ
 » κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος, διὰ τοῦτο δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀ-
 » ναγνωρίσῃ τοιοῦτον ἀπεσταλμένον· μόνῃ ἢ ἀνάγκῃ νὰ
 » διατηρήσῃ, καθὼς πάντοτε ἔπραξε, τὰς ἀρχὰς τῆς οὐδε-
 » τερότητος, τὴν παρακινεῖ νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὸ νὰ
 » λάβῃ ὑπ' ὄψιν τινα τῶν ἐν ταῖς ἀνωτέρω ἐπιστολαῖς·
 » εὐδοκεῖ λοιπὸν νὰ διαδηλώσῃ, ὅτι οὐδεμίαν θέλει νὰ
 » ἔχῃ ἀνταπόκρισιν μετὰ μιᾶς κατ' ὄνομα Δυνάμεως, τὴν
 » ὁποῖαν δὲν γνωρίζει, καὶ ὅτι ἡ ἀπόφασίς τῆς εἶναι ἐν
 » συνόψει ἢ ἀκόλουθος. Πλοῖον λεγόμενον Ἑλληνικὸν
 » ὑπὸ σημαίαν μὴ ἀναγνωριζομένην καὶ οὐδαμοῦ δεκτὴν
 » δὲν εἶναι δεκτὸν ἐντὸς τῶν Ἰονίων λιμένων. Δὲν ὀφεί-
 » λει ἡ Α. Ε. νὰ συζητήσῃ μετὰ Δυνάμεως μὴ ἀναγνω-
 » ριζομένης ὅ,τι κρίνει εὐλογον νὰ πράξῃ. Λέγει ὁμως
 » ὅτι τὸ νησίδιον τοῦ Μούρτου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ Ἰο-
 » νίου Κράτους, καὶ ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας εἶναι
 » ὁ μόνος προστάτης του. Ἡ Α. Ε. θεωρεῖ πρὸς τούτοις
 » ὅλον τὸν μεταξὺ Μούρτου καὶ Κασσιωπίας πορθμὸν τῶν
 » Κορφῶν, ὡς πραγματικῶς λιμένα τῶν Κορφῶν. Ἡ Ἰό-
 » νιος Κυβέρνησις ὀρμωμένη ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς ἰδίας οὐ-
 » δετερότητος, τὴν ὁποῖαν πάντοτε διετήρησεν ὡς πρὸς
 » τοὺς ἀλληλομαχοῦντας, ἐλέεινολογεῖ τὴν μωρὰν ἀλα-
 » ζονεῖαν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔφεραν τὰ πράγματα εἰς τὴν
 » τωρινὴν κατάστασιν. Ἡ Α. Ε. ἀξιοὶ ὁ ἐν τῷ λιμένι τού-
 » τῳ εὐρισκόμενος ἄνθρωπος, ν' ἀναχωρήσῃ ἐν ἀκαρεῖ ».

Μετὰ τὴν κακὴν εἰδησιν τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τοῦ
 μεγάλου Ἄρμοστοῦ πρὸς τοὺς Ἑλληνας, τὰ πλοῖα ἤναγ-

κάσθησαν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια, μετὰ μῆνα ὀλόκληρον.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐκήρυξε τὴν 31 Μαρτίου τὸν ἀποκλεισμόν ὄλων τῶν ἐχθρικῶν λιμένων ἀπὸ τῆς Ἐπιδάμνου, μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Σποράδων νήσων μέχρι τῆς Κρήτης, διὰ τῆς ἐπομένης Διακηρύξεως.

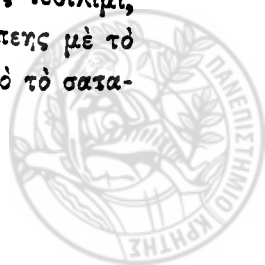
« Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος πολεμεῖ αὐθόρμητον κατὰ τῆς
 » τυραννίας· τὰ δίκαιά του εἶναι γνωστὰ καὶ ἀναντιρρήτα·
 » δὲν ζητεῖ ἄλλο, εἰμὴ νὰ παύσῃ τὴν ἀδικίαν μὲ βαρείας
 » θυσίας, καὶ νὰ ὠφεληθῇ χωρὶς νὰ βλάβῃ καμμίαν κοι-
 » νωνίαν ἀνθρώπων δικαίων. Γνωρίζον δὲ τὰ δικαιώματά
 » του, δὲν ἀγνοεῖ οὐδὲ τὰ χρέη του· ἐκήρυξεν ὅτι θέλει
 » τὴν ἀνεξαρτησίαν του, καὶ ἐσύστησε Διοίκησιν κεντρι-
 » κήν, ὄργανον διὰ νὰ ὑπερασπιζῇ ἐκεῖνα καὶ νὰ ἐκτελῇ
 » ἀκριβῶς ταῦτα. Ἐπειδὴ ἡ Διοίκησις διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ-
 » τον τὸν ἱερόν καὶ ἐθνικὸν σκοπὸν πρέπει ν' ἀφαιρῇ παν-
 » τοίῳ τρόπῳ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος ὅλα τὰ
 » μέσα τῆς ἀντιστάσεως, κηρύττει, κατὰ τὸ ἐθνικὸν τῆς
 » Εὐρώπης δίκαιον, εἰς κατάστασιν ἀποκλεισμοῦ ὅλα τὰ
 » παράλια μέρη, τὰ κρατούμενα εἰσέτι ἀπὸ τὸν ἐχθρόν,
 » τόσον εἰς Ἡπειρον, ὅσον καὶ εἰς Πελοπόννησον, Εὐ-
 » βοίαν, καὶ Θεσσαλίαν, ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἕως καὶ αὐτῆς
 » τῆς Θεσσαλονίκης, πρὸς τούτοις καὶ ὅλους τοὺς λιμέ-
 » νας τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, Σποράδων καὶ
 » Κρήτης, τοὺς κρατούμενους ἀπὸ τὸν ἐχθρόν· ὅλα λοι-
 » πὸν τὰ πλοῖα ὁποιασδήποτε σημαίας, ἀνίσως ἀφοῦ εἰ-
 » δοποιηθῶσι τακτικῶς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας κατὰ μέρη
 » Ναυάρχους καὶ κυβερνήτας τῶν ἐθνικῶν πλοίων, περὶ
 » ταύτης τῆς ἀποφάσεως, ἔμβωσιν εἰς τοὺς ρηθέντας λι-

» μένας, θέλουσι συλληφθῆ καὶ διατεθῆ κατὰ τοὺς κοι-
 » νῶς παραδεδεγμένους νόμους· αὕτη δὲ ἡ εἰδοποίησις
 » τῶν Ἑλλήνων Ναυάρχων πρὸς τὰ ξένα πλοῖα θέλει
 » ἐξακολουθεῖ ἕωσοῦ βεβαιωθῆ ἡ Διοίκησις, ὅτι ἡ παροῦσα
 » κήρυξις ἐφθασεν ὅπου ἀνήκει. Τὸ παρὸν θέλει κοινοποιη-
 » θῆ εἰς ὄλους τοὺς προξένους τῶν φιλικῶν Δυνάμεων,
 » τοὺς εὐρισκομένους εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλληνικῆς
 » ἐπικρατείας ».

Ἐκ τῶν πρώτων ἡμέρας τοῦ Φεβρουαρίου, ὑποψία
 μεγάλαι προδοτικῶν σκοπῶν διεδόθησαν κατὰ τοῦ τότε
 φρουράρχου τῆς Μονεμβασίας Τσανετάκη Γρηγοράκη γο-
 λέττα τις τοῦ πλοιάρχου Πέτρου Καζιλάρη Ῥαγουζαίου,
 ὑπὸ σημαίαν Γαλλικὴν, προσορμισθεῖσα εἰς τὸν λιμένα
 τοῦ φρουρίου ἐκείνου μὲ φορτίον σίτου 900 κοιλῶν ὡς
 ἔγγιστα καὶ μ' ἐπιστολὰς τοῦ Καπετὰν πασσᾶ πρὸς τὸν
 ῤηθέντα φρούραρχον, ἐνίσχυσε μεγάλως τὰς ὑπονοίας·
 τῶν ἐπιστολῶν τούτων τὸ περιεχόμενον ἦτο τὸ ἑξῆς.

« Ἀπὸ μέρους τοῦ Ὑψηλοτάτου, δικαιοτάτου, Καπετὰν
 » Ἀλῆ πασσᾶ τῆς κραταιᾶς βασιλείας, εἰς ἐλόγου σου
 » Τσανετάκη.

» Μετὰ τοὺς χαιρετισμούς μου σᾶς φανερόνω ὅτι ὁ Μο-
 » νεμβασίτης Μουσταφάμπεης, ἐρχόμενος εἰς τὴν βασι-
 » λεύουσαν, τὸ χάλι τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀπὸ αὐτοῦ τὸν ἔρω-
 » τήσαμεν, καὶ μὲ εἶπεν ὅτι σὺ κάθε λογῶν εἰς τὴν ἀκραν
 » βασιλείαν ἔκαμες σατακάτι, κατὰ τὸ ραγιαλίκι σου· καὶ
 » τὸ λοιπὸν τὸ κάστρον τὸ βασιλικὸν διὰ ὥρας ἔμεινε
 » φυλαγμένον εἰς τὸ χέρι σου· καὶ ἐρχόμενοι ἀπὸ μέρους
 » μου οἱ διωρισμένοι ἄνθρωποι θέλεις τὸ κάμεις τεσιλίμι,
 » καὶ αὐτοὺς τοὺς σκοπούς σου ὁ Μουσταφάμπεης μὲ τὸ
 » εἶπεν εἰς τὸ χουζούρι μου. Ἄν ἀληθεύῃ αὐτὸ τὸ σατα-

» κάτι σου εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ τὸ βαγιαλίκι σου εἰς τὸ
 » ντοβλέτι, πρέπει νὰ τὸ φανερώσης μὲ προθυμίαν· τὸ τί
 » νὰ θέλῃς νὰ σοῦ γενῆ, δόξα βασιλική, καὶ τιμὴν τοῦ γέ-
 » νους σου δίχως παραμικρὰν ὑποψίαν· ὅμως τὸ εἶπεν ὁ
 » Μουσταφάμπεης διὰ λόγου σου, διὰ νὰ ἀληθέψῃ τὸ σα-
 » τακάτι σου, λαμβάνοντας τὸ γράμμα μου νὰ κάμῃς κά-
 » θε τζαρὲ διὰ νὰ μοῦ φανερώσης τὰ ὅσα ἀκολουθοῦν εἰς
 » τὸν Μορέα, μὲ προθυμίαν καὶ μὲ σατακάτι, καὶ νὰ μὲ
 » βεβαιώσης ὅτι θὰ σταθῆς εἰς αὐτὸ τὸ σατακάτι, καὶ νὰ
 » μὲ στείλῃς ἀμανέτι διὰ σιγουριτὰ μου ἀπὸ τὰ παιδιὰ
 » σου ἓνα παιδί, ἢ ἀπὸ τ' ἀδελφία σου ἓναν, καὶ λαμβά-
 » νοντας τὸ γράμμα σου μὲ τὸ ἀμανάτι, ὡς σὰς γράφω,
 » εὐθύς τὸ μπειλίκι τῆς Μάνης, δίχως ἀμφιβολίαν, θέλει
 » σὲ τὸ στείλομεν εἰς τὸ χέρι σου, καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ
 » Θεοῦ, σὲ ὀλίγαις ἡμέραις μὲ τὴν ἀρμάδα εἶμαι ἑτοιμος
 » διὰ νὰ καταβῶ αὐτοῦ, καὶ τότε τῆς Μάνης τὸ ἐζάμι μὲ
 » τὸν ἐρχομόν μου θέλει δοθῆ ὡς κάνει χρεία, καὶ δι' αὐ-
 » τὸ σὰς γράφω ὁποῦ νὰ ἔχω τὴν ἀπόκρισίν σου. Πρέ-
 » πει καθὼς σὰς γράφομεν νὰ μὴ λείψετε καὶ νὰ μᾶς φα-
 » νερώσετε εἰς πλάτος ταῦτα ».

1821 Νοεμβρίου 21 Βασιλεύουσα (α).

Ἴδου καὶ ἡ ἑτέρα·

» Εἰς ἐλόγου σου κατὰ πολλὰ ἀγαπημένε μου ἐδικέ
 » μου, φίλε μου καπετὰν Ἰσανετᾶκη, ἀκριβῶς σὲ χαιρε-
 » τῶ καὶ ῥωτῶ τὸ χατήρι σου.

» Μὲ τὸ παρὸν δὲν λείπω νὰ μάθω ταῖς καλαῖς σας ὑ-
 » γείαις, καὶ ἔπειτα νὰ σὰς φανερώσω ἂν ἐρωτᾶτε καὶ δι'
 » ἡμᾶς, ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν ὑγείαν καλῶς ἔχομεν. Ἀκόμα

(α) Ἄρχ. Δημ. Σπετσ. καὶ Ἀναρχ. Σπετσ. Τ. Α. σελ. 275.

» Τσανετάκη, ἀπὸ τὸ Τσερίγον ὁποῦ μὲ ἀφησες, ἀπέρα-
 » σεν ὁ Ντοναμῆς (στόλος) καὶ μὲ ἐπῆρεν καὶ μὲ ἐφερεν
 » εἰς τὸ Κούμ-Καλε, καὶ τώρα ἤλθα ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν,
 » καὶ ὠμίλησα μὲ τὸν ἐνδοξότατον Καπετάν-πασσᾶν, καὶ
 » τοῦ εἶπα τὸ πῶς ἐστάθης πιστὸς εἰς τὴν Τουρκιᾶ καὶ σὲ
 » ἔκαμε πολλὰ χάζι· καὶ διὰ τοῦτο τώρα ἔκαμε χωριστὰ
 » ὅσα εἶχαμεν ὠμίλημένα καὶ σᾶς γράφει καὶ ἀτός του,
 » καὶ διὰ τοῦτο τώρα νὰ σὲ ἰδῶ καὶ νὰ ἰδῶμεν καὶ ἀτοί
 » μας τὴν προκοπὴν σου, ὡσὰν πιστὸς νὰ δουλεύσης καὶ
 » θέλεις γενῆ ἀκόμα καλλίτερον Τσανετάκη· ὁ Καπετα-
 » νάμπης ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν Πρέβεζαν, ἔγινε Καπετάν-
 » πασσας καὶ μὲ τοῦτον εἶχα θάρρος καὶ τοῦ εἶπα ὅλα τὰ
 » χρειάζόμενα, καὶ παντέχω εἰς τὸν Θεόν, ἀπὸ ὅσα σοῦ
 » γράφει ὁ ἐνδοξότατος Καπετάν-πασσᾶς, ἀφέντης μου,
 » κουσούρι νὰ μὴ κάμης καὶ ἰσαλά, καλὰ πάντα νὰ μὲ
 » ἀξιῶσῃ ὁ Θεός, παρὰ κουσούρι νὰ μὴ κάμης, καὶ γράψε
 » μου τοῦ Μωρέος τὴν κατάσασιν· Τζανετάκη, ἐκεῖνοι ὁποῦ
 » ἦτανε αἰτία, τῶν κερατάδων τὸ Ντουβλέτι δὲν τὸ ἀφή-
 » νει πίσω, παρὰ εἰς ὀλίγας ἡμέρας θέλει εὔρουν τὸ μπε-
 » λά τους· ὄχι ἄλλο ξανὰ σὲ χαιρετῶ.

1821 Νοεμβρίου 30 Βασιλεύουσα.

Μουσταφάμπης Χασσᾶν Μπεϊζαδῆς (α).

Ἄληθῶς ὁ πλοίαρχος τῆς γολέττας ἄμα φθάσας εἰς
 Μονεμβασιᾶν ἐνεχειρίσε μυστικῶς τῷ Τσανετάκῃ τὰς ἀ-
 νωτέρω ἐπιστολάς, ἀλλὰ χάριν τῆς δικαιοσύνης ὀφείλο-
 μεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ Τσανετάκης οὐδόλως ἐκ
 τούτων δελεασθεὶς, ἐκοινοποίησεν ἀμέσως ταῦτα πάντα
 πρὸς τε τοὺς ἐφόρους Μονεμβασιᾶς, οἵτινες ἔθεσαν πά-

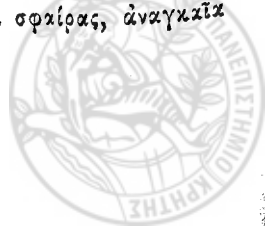
(α) Αὐτόθι σελ. 277.

ραυτα ὑπὸ ἀνάκρισιν τὸν πλοίαρχον, καὶ πρὸς τοὺς Σπετσιώτας, περιγράφας αὐτοῖς τὰ πράγματα ὡς ἐφεξῆς.

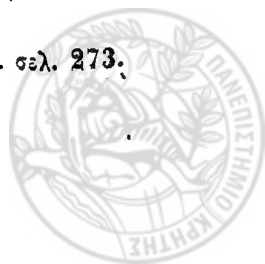
« . . . Σᾶς εἰδοποιοῦμεν πρὸς τοῦτοις, ἀδελφοί, ὅτι
 » κατὰ τὰς 8 τοῦ τρέχοντος, ἦλθε μία Γολέττα φραντζέ-
 » ζικη μὲ 900 κοιτὰ σιτάρι· ὁ καπετάνος αὐτῆς ὀνομάζε-
 » ται Καπετὰν Πέτρος Καζιλάρης Ἀραγουζαῖος, ὁ ὁποῖος
 » εἶχε μίαν ῥεκουμαντατζιόνη ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν
 » ἀπὸ κάποιον Τηνιακόν, ὀνόματι Μάρκον Δελασάβε πρὸς
 » ἐμένα, τὴν ὁποίαν καὶ τοῦ Μαστρομιχάλη (α) ἔδειξα καὶ
 » ἄλλων πολλῶν. Ὅθεν ἐρχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν μου μὲ
 » εὐμορφον καὶ μυστικόν τρόπον, μοῦ ἔδωκε δύο γράμ-
 » ματα ὅπου ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν τοῦ ἔδωσαν διὰ νὰ
 » μοῦ δώσῃ, τὰ ὁποῖα καὶ ἀνοίξας, εἶδον ὅτι εἶναι γράμ-
 » ματα ἀπὸ τὸν Καπετάνπασσα, καὶ ἀπὸ Μουσταφάμπεην
 » Μονεμβασίτην, τὰ ὁποῖα ἔγραφον διὰ νὰ παραδώσω εἰς
 » αὐτοὺς τὸ κάστρον καὶ νὰ μὲ κάμουν μέγαν αὐθέντην.
 » Ἀμέσως λοιπὸν ἐπῆρα τὰ αὐτὰ δύο γράμματα καὶ τὰ
 » ἐπρόσφερα τῶν ἐφόρων, λέγωντάς τους ὅτι νὰ τοῦ κα-
 » τασκευάσωμεν καμμίαν μηχανήν, διὰ νὰ τοῦ ἀρπάξω-
 » μεν τὸ σιτάρι καὶ ὅτι γρόσια ἔχει, καὶ νὰ τοῦ δώσωμεν
 » ριτζιβούτα διὰ νὰ τὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ Ντουβλέτι· πλὴν
 » εἰς αὐτὸ ἐφοβήθημεν διὰ νὰ μὴ τὸ γνωρίσῃ καὶ φύγῃ,
 » καὶ οὕτως ἔτρεξα πρὸς αὐτὸν καὶ ἔφερα εἰς τὸ φρούριον
 » μὲ τὸ νὰ ἦναι μισευμένος καὶ ἔδωσα πρὸς τοὺς ἐφόρους
 » καὶ τοῦ ἔκαμαν τὴν ζάμιναν ὡς τοὺς εἶπον· τὸν ὁποῖον

(α) Ὁ Μαστρομιχάλης οὗτος ἀπεστάλη εἰς Μονεμβασίαν τότε παρὰ τῶν Σπετσιωτῶν, ἵνα κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερν. παραλάβῃ ἐκ τοῦ φρουρίου ἐκείνου πυρίτιδα καὶ σφίρας, ἀναγκαστὴ διὰ τὰ πλοῖα.

» ἐβγάλαμεν ψεύτην καθὼς καὶ εἶναι ἀπάτη καὶ ἐπίτηδες
 » ἀποσταλμένος. Διὰ τοῦτο λοιπὸν μὲ κοινήν γνώμην ἀρε-
 » στάρισαν αὐτὸν εἰς τὸ κονάκι μου, βάζοντες εἰς τὸ
 » πλοῖόν του ἕξ φύλακας, ἵνα φυλάττουν αὐτὸ ἕως ὅπου
 » νὰ δώσωμεν τὴν εἶδησιν εἰς τοὺς ἀνωτέρους μας. Ὅθεν
 » ἀπεφασίσθη ὁ αὐτάδελφός μου καπετὰν Δημητράκης καὶ
 » στέλλεται ἐξεπίτηδες εἰς τὴν νησὸν σας, καὶ πρὸς τού-
 » τοις εἰς τὴν Γερουσίαν διὰ νὰ παραστήσῃ τὰ πάντα τῆς
 » αὐτῆς ὑποθέσεως, καὶ πρὸς τούτοις τὴν κατάστασιν καὶ
 » ἀδυναμίαν τοῦ φρουρίου. Λοιπὸν, ἀδελφοί μου, ὁ ἴδιος
 » αὐτάδελφός μου θέλει σᾶς ὁμιλήσῃ καὶ ἐκ στόματος
 » λοιπὸν ἐὰν ἀγαπᾶτε νὰ βοηθήσητε τοῦτο τὸ πτωχὸν
 » φρούριον μὲ τὸ ἀζημίωτόν σας ὁμιλήσατε μὲ τὸν αὐτά-
 » δελφόν μου. Μὴ στοχασθῆτε, ἀδελφοί, ὅτι αὐτὸ τὸ φρού-
 » ριον νὰ ἦναι ξένον, εἰμὴ καθεαυτὸ ἰδικόν σας, καθὼς
 » καὶ ἐγὼ εἶμαι ὄλος, καὶ εἰς μίαν ἀνάγκην (ὃ μὴ γένοι-
 » το) φυλάττονται ἢ φαμελιαῖς σας, καθὼς καὶ τώρα, καὶ
 » πάντα ἂν ἀγαπᾶτε διότι, ἀδελφοί, πλέον δὲν δύναμαι νὰ
 » βαστάξω τὰ ἐξοδα τῶν στρατιωτῶν, καθὼς τὰ βαστῶ
 » σήμερον τέσσαρας μῆνας χωρὶς οὐδενὸς βοήθειαν. Διὸ
 » ὁμιλήσατε καὶ κάμετε μετὰ τοῦ αὐταδέλφου μου, καὶ
 » εἴτι ὁμιλίαν κάμετε, μένω εὐχάριστος, καὶ παρακαλῶ
 » νὰ ἔχω ἀπόκρισίν σας. Πρὸς τούτοις σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι
 » ὁ αὐτὸς καπετάνιος μὲ ὠμολόγησεν, ὅτι εὕρισκονται
 » εἰς τὸ πόρτον τῆς Σύρας δύο καράβια φράγκικα φορτω-
 » μένα σιτᾶρι ἐχθρικόν· τὸ μὲν ἐν ἤτο διὰ Κάρυστον, τὸ
 » δὲ ἄλλο διὰ Μοθώνην, καὶ ἄς σᾶς δουλεύσῃ ».

Τσανετάκης Μπειζαδὲ Γρηγοράκης (α).

Ἄλλ' ἔνεκα τούτων ὄλων τῶν πραγμάτων ὁ μὲν Τσα-
 νετάκης Γρηγοράκης ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας, ἡ δ' ἐν Κο-
 ρίνθῳ διαμένουσα τότε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὑποπτευ-
 θεῖσα μὴ τις ἄλλος Πausanίας ἀναφανῆ, ἀναγνωρίζουσα
 δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ φρουρίου Μονεμβασίας δικαιώματα τῶν
 Σπετσιωτῶν, ἔγραψε πρὸς τοὺς Προκρίτους Σπετσῶν (α)
 νὰ πέμψωσιν ἀξιόν τι ὑποκείμενον, ὅπως λάβῃ τὰς περὶ
 τοῦ φρουρίου ἐκείνου ἀναγκαίαις ὁδηγίας. Μεταβάντος δ'
 εἰς Κόρινθον δι' ἄλλας σπουδαίας τῆς κοινότητος ὑποθέ-
 σεως τοῦ Γεωργίου Πάνου, ἡ Κυβέρνησις ἐνεπιστεύθη τὴν
 10 Μαρτίου τὴν φρουραρχίαν τοῦ φρουρίου ἐκείνου πρὸς
 αὐτόν (β) πολλὰ μοχθήσαντα διὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ καθ'
 ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας αὐτοῦ, ὡς ἐν τῷ οἰ-
 κείῳ τόπῳ ἔρρέθη (γ)· ὁ νέος οὗτος φρούραρχος συμπα-

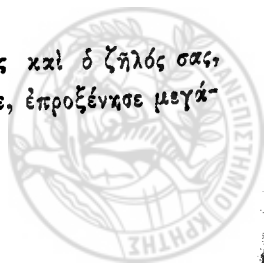
(α) Αὐτόθι σελ. 502.

(β) Ἀρχ. Ἑλλην. Παλιγγεν. Τ. Α. σελ. 360 ἔγγραφον Κυβερν.
 ὑπ' ἀριθ. 437.

(γ) Ἴνα μὴ φανῶμεν ἐξογκοῦντες τοὺς ἀγῶνας τῶν Σπετσιω-
 τῶν, ἠναγκάσθημεν νὰ φέρωμεν εἰς φῶς πολλὰ ἴσως ἔγγραφα.
 Ἄλλ' ἐπράξαμεν τοῦτο, διότι ἐν αὐτοῖς εὐρίσκεται ἡ ζῶσα μαρ-
 τυρία τῶν συγχρόνων ἀνδρῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν θέλει πεισθῆ ὁ ἀνα-
 γνώστης, ὅτι οὔτε νεωτερίζομεν δι' ὑπερβολικῶν περιγραφῶν,
 οὔτε γράφομεν τι ἀναπόδεικτον· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα, χάριν
 συντομίας, πολλὰς ἔγγράφους ἀποδείξεις παρελείψαμεν εἰς προ-
 φανῆ πράγματα, ἐπιφυλαττόμενοι νὰ τὰς φέρωμεν εἰς φῶς ἐάν
 προκληθῶμεν.

Φιλογενέστατε Καπετ. Γ. Πάνου.

Τὰ ἥρωϊκά καὶ γενναῖα κατορθώματά σας καὶ ὁ ζήλος σας,
 ὁποῦ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν χριστιανῶν ἔχετε, ἐπροξένησε μεγάλ-

παραλαβών ἐκ Σπετσῶν, ἱκανόν τι σῶμα ὀπλοφόρων Σπετσωτῶν πρὸς ἐνδυνάμωσιν τοῦ φρουρίου, ἀπῆλθεν ἀμέσως εἰς Μονεμβασίαν, καὶ ἐγκατασταθεὶς ἐκεῖ φρούραρχος μὲ μεγίστην τῶν κατοίκων εὐχαρίστησιν, διέμεινεν ὡς τοιοῦτος ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον.

Ἦσυχος ὄπωσθον τότε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπὸ σπουδαίας πολεμικᾶς ἐργασίας, κύριον αὐτῆς μέλημα εἶχε τὸν σχηματισμὸν τῶν μέχρι τοῦδε ἰδιωτικῶν πολεμικῶν πλοίων εἰς στόλον ἐθνικόν, συντηρούμενον δηλαδὴ δημοσίοις ἀναλώμασι, ὥστε ἐξήκοντα πλοῖα τοιαῦτα νὰ διαμένωσι διαρκῶς ἐν ἐνεργείᾳ καὶ νὰ ἴηαι πάντοτε ἔτοιμα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος (α). Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον λοιπὸν κατεγίνετο εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἀναγκαίων πόρων, καὶ ἐκτὸς ἄλλων

λον ἐνθουσιασμὸν εἰς τὸν κόσμον καὶ ὑπεχρέωσε μεγάλως τὸ Γένος μας. Περιμένομεν ἀνυπομόνως ν' ἀκούσωμεν καὶ τὴν ταχεῖαν ἄλωσιν Μονεμβασίας.

Τῆ 10 Ἰουνίου 1822 Μιστρᾶς.

Ἀντώμπης Γρηγοράκης, Παναγ. Κρεβάτας.

Πρὸς τὸν ἴδιον.

Ἦκουσα μετὰ μεγάλης χαρᾶς τὸν θρίκμβον ὅπου κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐξεληθόντων τοῦ κάστρου ἐκάμετε· ἐπαινοῦντες τὴν ἀνδραγαθίαν σας, σᾶς εὐχήθημεν ἀπὸ ψυχῆς· εἶθε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὰς αὐτὰς νίκας, δυνάμει τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ νὰ κάμετε.

1822 Ἰουνίου 9 Στεμνίτσα.

Πετρόμπης Μαυρομιχάλης.

(α) Ἴδε ἐγγραφοὺν ὑπ' ἀριθ. 56 τοῦ ὑπουργ. τῶν Ναυτ. πρὸς τοὺς Προκρ. Σπετσῶν, Ἀρχ. Δήμ. Σπετσῶν καὶ Ἀναρχ. Σπετσ. Τ. Α. σελ. 503.

τοιούτων, προσδιώρισε καὶ ὅλας τὰς προσόδους τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, πρὸς διοργάνωσιν τῶν ὁποίων ἐδιώρισε καὶ πενταμελῆ τινα ἐπιτροπὴν, ἀρμοστὰς κληθέντας, ἐκ τῶν Βενιαμὶν Λεσβίου διδασκάλου, καὶ Νικολάου Μεταξᾶ ἐκ μέρους τῆς, καὶ τῶν Νικολάου Οἰκονόμου Ὑδραίου, Βασιλείου Ν. Γκίνη Σπετσιώτου, καὶ Χ. Ι. Σκανδάλη Ψαριανοῦ, ἐκ μέρους τῶν τριῶν νήσων, πρὸς οὓς ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν νὰ διοργανώσωσιν αὐτοὶ τὰς νήσους εἰς ἐπαρχίας καὶ ἀντεπαρχίας (α), Διῶρισε δὲ εἰς αὐτὰς καὶ ἐπάρχους καὶ ἀντεπάρχους, ἐφοδιάσασα αὐτοὺς μὲ ἀνάλογον ἐκτελεστικὴν δύναμιν καὶ μὲ ὁδηγίας, νὰ διατηρήσωσι τὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν, νὰ ἐκτελέσωσι τοὺς περὶ δανείου καὶ συνεισφορᾶς νόμους, νὰ εἰσπράξωσι τὰς ἐτησίας προσόδους, νὰ συνάξωσιν ὅλα τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκευῆ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων, νὰ κατασβέσωσι τὰ μεταξὺ Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν χριστιανῶν πάθη, καὶ νὰ ἐπαγρυπνώσιν εἰς ἀνακάλυψιν πάσης τυχόν προδοσίας.

Ταῦτοχρόνως ἐκανόνισεν ὁμοιομόρφως καὶ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ὡς ἔχει τὴν σήμερον, ἐκ τῶν χρωμάτων λευκοῦ καὶ κυανοῦ, ἅτινα ὠρίσθησαν ὡς ἐθνικὰ χρώματα ἀπὸ τῶν § ρδ΄. τοῦ ὀργανικοῦ νόμου (β), καὶ οὕτως ἐξέλιπεν ἡ πληθὺς ἐκείνη καὶ ἡ ποικιλία τῶν σημαιῶν, ἃς μετεχειρίζοντο αἱ Ἑλληνικαὶ κοινότητες, ὅπως ἐκάστη ἐσχημάτισε τὴν σημαίαν τῆς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπαναστάσεως.

Ὡς δ' ἅπαντες οἱ Ἕλληνες, οὕτω καὶ οἱ Χῖοι ἐφλέγοντο ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν Πατρίδα

(α) Ἐργ. Ἑλλήν. Παλιγγεν. Τ. Α. σελ. 339—334 ἐν οἷς καὶ αἱ πρὸς αὐτοὺς ὁδηγίαι.

(β) Διακῆρ. Προσωρ. Κυβερν. 15 Μαρτίου 1822, ὑπ' ἀριθ. 540

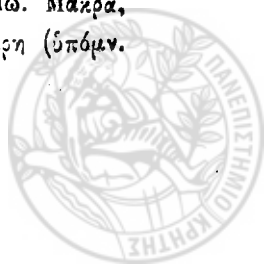
των Χίου ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας. Ὅθεν τινὲς ἐξ αὐτῶν, καὶ πρὸ πάντων ὁ Μπουρνιάς, συνεννοηθέντες μετὰ τοῦ Σαμίου Λυκούργου Λογοθέτου, συνέλαβον τὴν ιδέαν νὰ ἐκστρατεύσωσι μυστικῶς κατὰ τῆς Χίου, καὶ ὀρμῶντες ἐξ ἀπροόπτου, νὰ κυριεύσωσι τὸ φρούριον, καὶ νὰ ἐπαναστατήσωσι καὶ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς Χίου. Οἱ δύο οὗτοι ἀρχηγοὶ, συνάξαντες περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας ὀπλοφόρους Σαμίους καὶ λοιποὺς, ἀπέβησαν ἐπὶ τῆς Χίου τὴν νύκτα τῆς 11 Μαρτίου διὰ τινῶν Σαμιακῶν πλοιαρίων, καὶ μιᾶς Σπετσιωτικῆς γολέττας τοῦ Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου (α).

Θεωροῦντες ὁμως οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ταύτης, ὅτι, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν ἐπὶ τῆς Χίου μετάβασιν ἐχθρικῶν στρατευμάτων ἐκ τῶν ἀπέναντι αὐτῆς Ὀθωμανικῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶχον ἀνάγκην μεγαλητέρας τινὸς ναυτικῆς δυνάμεως, ἐζήτησαν παρὰ τῶν Ψαριανῶν ἐξ πλοῖα πολεμικά· οὗτοι ἐνδόντες εἰς τὴν αἴτησίν των, ἀπέστειλαν τὴν 13 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τὰ ἐξ πλοῖα, πρὸς δὲ καὶ 16 μύστικα, χορηγήσαντες εἰς τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον καὶ διάφορα εἶδη πολεμεφοδίων (β).

Οὕτως ἐπιπεσόντες αἴφνης οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν διεσπαρμένων Ὀθωμανῶν, καὶ ἄλλους μὲν φονεύσαντες, ἄλλους δ' αἰχμαλωτίσαντες, ἐγίναν κύριοι τῆς πόλεως τῆς

(α) Ἐπιστ. Γκέικα Καρακτσάνη καὶ Ἰω. Ν. Λαζάρου τῆς 27 Μαρτίου 1822 πρὸς τοὺς Προκρ. Σπετσῶν, ἐξ ἀλληλογρ. παρ. Δρχ. Δημ. Σπετσῶν.

(β) Τὸ τοῦ Καρχακωσταντῆ, Μ. Χ. Δ. Κοτσιᾶ, Ἰω. Μάκρα, Μαν. Βαλαβίνου, Χ. Γ. Κοτσιᾶ, καὶ Ἀναργ. Καλημέρη (ὑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 147—148.

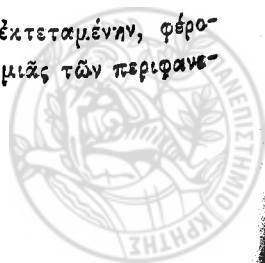
Χίου και ἐπολιόρχησαν ἐντὸς τοῦ φρουρίου τοὺς λοιποὺς τούρκους τρομάξαντας καὶ νομίσαντας τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων πολὺ ἀνώτερον τοῦ πραγματικοῦ. Ἐπανέστησαν τότε καὶ οἱ λοιποὶ Χίοι καὶ ἐκήρυξαν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τῆς νήσου των, γράψαντες πρὸς τοὺς Σπετσιώτας καὶ τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν (α).

« Ζήτω ἡ Ἐλευθερία »

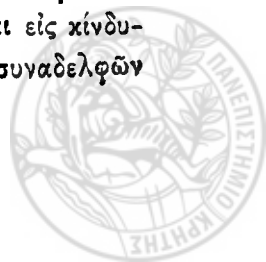
« Κύριοι ὁμογενεῖς καὶ ἀδελφοὶ Σπετσιῶται χαίρετε »

« Πολλὰ καὶ ἀφευκτα περιστατικὰ ἐμπόδιζον ἤδη ἐν
 » ἔτος τὴν Πατρίδα μας ἀπὸ τοῦ νὰ λάβῃ τὰ ὄπλα κατὰ
 » τῆς τυραννίας, καὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμά σας
 » καὶ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο δὲν
 » προήρχετο ἀπὸ ἔλλειψιν πατριωτισμοῦ, ἐπειδὴ ἡ φιλο-
 » γενειὰ μας ἀρκετὰ ἀπεδείχθη καὶ ἐμπράκτως μὲ τὴν σύ-
 » στασιν τῶν σχολείων μας, τῆς βιβλιοθήκης μας, τῆς
 » τυπογραφίας μας καὶ τῶν πολυδαπάνων καὶ παντοδα-
 » πῶν πετραμάτων, ἅτινα ἀφοροῦσιν καὶ ἀπέβλεπον πρὸς
 » τὸν γενικὸν φωτισμὸν τοῦ γένους μας, ἵνα μὲ τοῦ φω-
 » τισμοῦ τὸ μέσον ἀπολαύσῃ τὴν ποθητὴν του ἐλευθερίαν,
 » τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εὗρισκετο ἐγκεχαραγμένον εἰς τὸ
 » βάθος τῆς καρδίας μας ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων. Δὲν προ-
 » ἤρχετο, λέγομεν, ἀπὸ ἔλλειψιν φιλελευθερίας καὶ φιλο-
 » γενείας, ἐζητούσαμεν ὅμως νὰ μᾶς παρουσιασθῇ εἰς
 » τοῦτο ἀρμόδιος εὐκαιρία, διὰ νὰ μὴ χάσωμεν ἐν μέγα
 » πλῆθος ἀδελφῶν, συγγενῶν καὶ συμπατριωτῶν μας,

(α) Τὴν ἐπιστολὴν τῶν Χίων καὶ τοὶ λίαν ἐκτεταμένην, φέρο-
 μεν εἰς φῶς, ὡς ἐπαναστατικὴν ἐπιστολὴν μιᾶς τῶν περιφανε-
 στέρων νήσων τῆς Ἑλλάδος.

» οἵτινες ἦσαν καὶ εἶναι ἀκόμη μέρος διεσπαρμένον εἰς
 » τοὺς τουρκικοὺς τόπους, καὶ διὰ τὰ μὴ χαθοῦν καὶ σφε-
 » τερισθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου τὰ ἐκτεταμένα εἰς αὐτὴν Ἰντε-
 » ρέσα μας. Ἡ ἀδυναμία πρὸς τούτοις ἡμῶν, εὕρισκομέ-
 » νων μεταξὺ τῶν αἰμοδόρων λύκων Ὀθωμανῶν, γένους
 » μὲ βασιλείου καὶ μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα, καὶ ἡμεῖς
 » ἀπρομήθευτοι ἀπὸ ὅλα, μᾶς ἐμπόδιζον τὴν προθυμίαν.
 » Ἡ θεία πρόνοια τέλος πάντων ἠδόκησε καὶ ἔνευσε εἰς
 » τὴν καρδίαν μερικῶν συμπατριωτῶν μας, καὶ συνενω-
 » θέντες μετὰ τῶν γειτόνων μας Σαμίων, ἤλθον ἐνταῦθα
 » καὶ ἐξεβαρκαρίσθησαν ἕως τρεῖς χιλιάδες ὁμογενεῖς κα-
 » τὰ τὴν 11 τοῦ τρέχοντος, καὶ ἔκαμε τοὺς ἄλλους τό-
 » σους εὕρισκομένους ἐδῶ Ἀγαρηνοὺς νὰ κλεισθῶσιν εἰς
 » τὸ κάστρον, τὸ ὁποῖον εὕρισκεται καλὰ ἀρματωμένον
 » ἀπὸ πολεμικὰ ἐφόδια καὶ φαγώσιμα. Ἠρχίσασμεν ὁμως
 » τὴν πολιορκίαν τοῦ μὲ ὄλον ὁποῦ καὶ περὶ τούτου ἐτοι-
 » μασίαι μᾶς ἔλειπον· ἐγράψαμεν δὲ τῶν γειτόνων μας
 » συναδελφῶν Ψαριανῶν, καὶ εὐθὺς μᾶς ἐσύντρεξαν μὲ
 » τὴν βοήθειάν των, στέλλοντές μας ἐξ καρᾶτιᾶ των καὶ
 » μερικὰ μπαρούτια. Ἐκρίναμεν λοιπὸν εὐλογον νὰ εἶδο-
 » ποιήσωμεν ταύτην μας τὴν ἀνάγκην καὶ πρὸς ὑμᾶς, βέ-
 » θαιιοὶ ὄντες ὅτι θέλετε μᾶς συντρέξει μὲ τὴν χαρακτη-
 » ριστικὴν σας γενναιότητα καὶ νὰ συμμαχήσητε μεθ' ἡ-
 » μῶν κατὰ τῆς βαρβαρικῆς τυραννίδος, κατὰ τῶν κοινῶν
 » ἡμῶν ἐχθρῶν καὶ τῆς θρησκείας ἡμῶν· ἡ Πατρίς ὁμο-
 » φώνως ἐκήρυξεν Ἐλευθερίαν ἢ Θάνατον. Βοηθήσατέ
 » μας λοιπὸν, παρακαλοῦμεν, διὰ τὴν τιμὴν τοῦ γένους καὶ
 » διὰ τὴν λύτρωσιν τῆς καλῆς σας Χίου, μὴ παραβλέ-
 » ψητε τὸ ζήτημά μας, ἐπειδὴ καὶ εὕρισκονται εἰς κίνδυ-
 » νον τόσαι χιλιάδες ψυχαὶ ὁμογενῶν καὶ συναδελφῶν

» σας, ἂν δὲν μᾶς βοηθήσητε εἰς ὅ,τι δύνασθε, ὡς εὐρι-
 » σκομένους ἀπὸ ὅλα ἐλλειπεῖς, ἀπὸ ἄρματα, ἀπὸ μπα-
 » ρούτια, ἀπὸ κανόνια διὰ πολιορκίαν, καὶ τὸ χερίστον
 » ἀπὸ ζωοτροφίας, θρέφομεν χρηστάς ἐλπίδας ὅτι θέλο-
 » μεν εἰσακουσθῆ, διὰ νὰ συντρέξητε τὴν σωτηρίαν μας,
 » καὶ μὲ τοιαύτην ἀπανδοχὴν Σᾶς ἀδελφικοασπαζόμε-
 » θα » (α).

Τῆ 16 Μαρτίου ἐν ἔτει β΄. τῆς ἐλευθερίας.

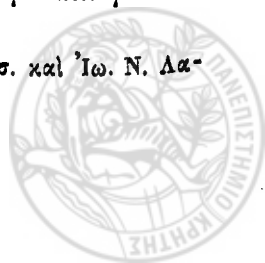
(Γ. Σ.) Οἱ Ἐφοροὶ τῆς Ν. Χίου.

Ἄλλὰ οἱ Χῖοι στεροῦνται ὄλων τῶν πολεμικῶν μέσων,
 καὶ αὐτῶν τῶν ὄπλων, διότι οἱ Τούρκοι εἶχον ἀφαιρέσει ἀπὸ
 τὰς χεῖρας ὄλων τῶν χριστιανῶν τῆς νήσου πᾶν εἶδος ὄπλων·
 οὐχ ἤττον ὅμως μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπρομηθεύθησαν ἀπὸ
 τῆς πολεμικῆς ἐφόδια, τὰ ὅποια τὸ πλεῖον τοῦ Ἀναστασίου
 Φραγκιᾶ ἐκ Σπετσῶν τοῖς ἐκόμισε, καὶ τοὶ διὰ τὴν Σάμον
 προωρισμένα (β)· ἀλλ' ὁ Μπουρνιάς μὲ τὸν Λυκοῦργον
 διχονοοῦσιν εὐθύς μετὰ τὴν μικρὰν ἐπιτυχίαν των, ἐρίζον-
 τες περὶ πρωτείων, οἱ δὲ Χῖοι ὡς ἀπόλεμοι, ὀλιγωροῦσι
 τὰ περὶ τῆς ἐγκαίρου σωτηρίας τῆς Πατρίδος των.

Ἐν τούτοις ἡ ἐξοδος τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου πανταχό-
 θεν ἀνηγγέλετο, καὶ περὶ αὐτῆς εἶχον πληροφορηθῆ ἐγ-
 καίρως καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν νήσων καὶ αὐτὴ ἡ Κυβέρνη-
 σις· ἀλλ' ἡ μὲν ἐγγύριος κατάστασις τῶν λαῶν τῶν νή-
 σων ἤτον ἀνώμαλος ἕνεκα τῆς ἐπιπολαζούσης ἀχρημα-
 τίας, ἡ δὲ Κυβέρνησις καὶ τοὶ καταγινομένη εἰς τὴν ἐξεύ-

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσ. ἐκ τῆς ἀλληλογρ. Αἰγαιοπελαγιτῶν—
 καὶ Ἀναγρ. Σπετσ. Τ. Α. σελ. 488.

(β) Αὐτόθι, ἐπιστ. Παραστατ. Γκ. Καρακατσ. καὶ Ἰω. Ν. Λα-
 ζάρου τῆς 27 Μαρτίου 1822.

ρείσιν τῶν πρὸς ἐκπλουν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἀναγκαιούτων μέσων, οὐδὲν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ. Πρὸς ἐνθάρρουνσιν ὁμῶς τῶν ναυτικῶν, ἀπέστειλε τὴν 31 Μαρτίου εἰς τὰς ναυτικὰς νήσους ὡς ταχύπλουν τὴν Σπετσιωτικὴν Γαλλιώταν Σειρήνην τοῦ Κοσμᾶ Γκίνη, γράψασα νὰ ἔχῃσι τὰ πλοῖά των ἑτοιμα, καὶ ὅτι προσεχῶς θέλουσι σταλῆ καὶ τ' ἀναγκαῖα τῶν ναυτῶν μηνιαῖα (α)· ἀλλὰ πόθεν ἠδύνατο νὰ τὰ πορισθῇ;

Τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου τῆς τε Χίου καὶ τῶν λοιπῶν νήσων προβλέποντες οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, ἐπεμψαν εἰς Ὑδραν δύο τῶν ἐγκρίτων συμπολιτῶν των, ὅπως συσκεφθέντες μετὰ τῶν Προκρίτων Ὑδρας ἀποφασίσωσιν ἀπὸ κοινοῦ περὶ τῶν ληπτέων μέτρων· ἀλλ' ὅπου τὰ χρήματα ἐλλείπουσι καὶ ἡ τάξις, οὐδὲν σχέδιον τελεσφορεῖ, διὸ καὶ ὁ μὲν Λάζαρος Κουντουριώτης ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ τῆς Ὑδρας, ἔγραφε τότε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὰ ἐξῆς· «Ὁ στόλος εἶναι μέγας καὶ ὁ κίνδυνος » ὄχι μικρὸς, καὶ εἶναι πρέπον νὰ λάβωμεν τὰ ἀναγκαῖα » μέτρα, φροντίζοντες αὐτοῦ τὸ πρακτέον. Ἡμεῖς, καθὼς » σᾶς ἐπληροφορήσαμεν καὶ ἄλλοτε, δὲν εἴμεθα πλέον ἰ- » κανοὶ νὰ κάμωμέν τι· εἶναι καλὸν νὰ μὴν ἀργοπορηθῇ » τὸ πρᾶγμα. Σᾶς ἐξηγούμεθα καλῆτερα, ἂν δὲν προβλε- » φθῇ αὐτοῦ ποσότης μετρητῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ γενῆ » ἀπ' ἐδῶ τίποτε» (β). Οἱ δὲ Σπετσιῶται ἔγραφον ἐπίσης πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τὴν 1 Ἀπριλίου τάδε· «Χθὲς εἶχα- » μεν πέμψει δύο ἐγκρίτους συμπολίτας μας εἰς Ὑδραν

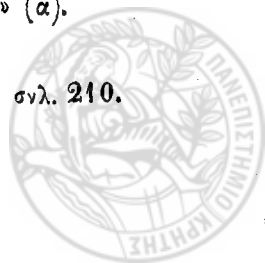
(α) Αὐτόθι. — Ἀναργ. Σπετσ. Τ. Α. σελ. 507 καὶ ὑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 152—154.

(β) Ὑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α', σελ. 149.

» διὰ νὰ συσπεφθοῦν μὲ αὐτοὺς περὶ τοῦ πρακτέου εἰς τὴν
 » συνάντησιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ὅπου εἶχαμεν ἀκούσει
 » ὅτι ἐμελλε νὰ εὐγῆ· οἱ ἴδιοι σήμερον τὸ πρῶτὸν ἐπέστρε-
 » ψαν μὲ τὴν εἶδησιν, ὅτι ὁ αὐτὸς στόλος εὐγῆκε καὶ ἀπέ-
 » ρασε τὴν ἀπερασμένην πέμπτην 30 Μαρτίου εἰς Χίον
 » μὲ δώδεκα πολεμικὰ πλοῖα χονδρὰ καὶ μερικὰ τρασπόρ-
 » τία. Πόσον θλιβερὰ εἶναι μία τοιαύτη εἶδησις εἰς ἡμᾶς,
 » εἶναι ἀπερίγραπτον, στοχαζομένους ὅτι χάνονται τόσοι
 » ἀδελφοὶ χριστιανοὶ Χῆοι καὶ ἄλλοι πολλοὶ, καὶ ἐνταύτῳ
 » προβλέποντες τὰ μετὰ ταῦτα κακὰ, ὄντων ἡμῶν εἰς τοι-
 » αύτην κατάστασιν ἀναρχίας, ὅπου δὲν δυνάμεθα νὰ εὐ-
 » γάλωμεν οὔτε πλοῖάριον. Αἱ πρὸ πολλοῦ ὑποσχέσεις
 » σας ἦσαν μόνον διὰ λόγου, καὶ ἀκολούθως ἔστω ἡ ἀμαρ-
 » τία εἰς βάρος σας καὶ ἡ κατηγορία ὅπου παρὰ πάντων
 » θέλει μᾶς γενῆ, βλέποντάς μας ὁ κόσμος ἀέργους καὶ
 » μὲ δεδεμένας χεῖρας εἰς τοιαύτην κρισιμωτάτην περι-
 » στασιν, εἰς τὴν ὁποίαν προβλέπομεν, ὅτι ὁ ἐχθρὸς με-
 » λετᾶ, ἀφοῦ κατατροπώσῃ τὴν Χίον, ν' ἀπεράσῃ εἰς Πε-
 » λοπόννησον, καὶ εὐκολώτερον εἰς Ναύπλιον. Ἡμεῖς δὲν
 » ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν περισσότερον παρὰ νὰ σᾶς γνω-
 » στοποιήσωμεν τὰ πάντα, καὶ στοχαζόμεθα νὰ σᾶς προσ-
 » θέσωμεν, ὅτι καλὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ στείλετε στρατεύ-
 » ματα εἰς τὰ παραθαλάσσια καὶ μάλιστα τοῦ Ναυπλίου,
 » μὲ τὸ νὰ ἦναι τοιοῦτος ὁ σκοπὸς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ πάλιν
 » κάμετε τὸ συμφερότερον· ὅσον δὲ διὰ χρήματα νὰ μᾶς
 » στείλητε, γίνεται πλέον περιττὸν νὰ σᾶς εἰπῶμεν περισ-
 » σότερον· τὴν ἀνάγκην τὴν ἤξεύρετε, τὸν κίνδυνον τῆς
 » πατρίδος τὸν βλέπετε, καὶ τόσον ἀρκεῖ» (α).

(α) Ἐκ τῶν Ἄρχ. Ἑλλήν. Παλιγγεν. Γ. Τ', σελ. 210.

Τ' ἄνωτέρω ἐκτεθέντα αἷτια ἐβράδυναν δυστυχῶς τὸν ἔκπλου τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου· ὅταν δ' ἐγνώρισαν οἱ Χίοι τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην μεγαλητέρας ναυτικῆς δυνάμεως, ἐζήτησαν διὰ πρεσβείας τῶν πρὸς τὴν ἐν Κορίνθῳ ἐδρεύουσαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, τὴν δι' ἰδίων αὐτῶν ἐξόδων σύμπραξιν τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου τῶν τριῶν νήσων καὶ ἀνδρας τινὰς εἰδήμονας, ἵνα διοργανίσωσι τὸν στρατὸν τακτικῶς καὶ ἵνα διευθύνωσι τὸ πυροβολικόν. Ἡ Κυβέρνησις ἀπήντησεν εἰς τοὺς Ἐφόρους τῆς Χίου, ὅτι στέλλει τὸν πενταχοσίαρχον Γκουβερνάτην ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ῥάμφου, Φασσίου, Καρισσῶν καὶ Μαῆς, ὡς διοργανωτὰς, τοὺς Βερνάρδ καὶ Ῥαϊμόνδ, ὡς πυρπολητὰς καὶ τὸν Δαλωνᾶν, ὡς μηχανικόν. Πρὸς δὲ ὅτι πέμπει καὶ δύο βομβιστῆρας καὶ διαχοσίας πεντήκοντα βόμβας (α). Ἐγράφε δὲ προσέτι πρὸς τοὺς αὐτοὺς Ἐφόρους τῆς Χίου, Ψαρῶν, Σάμου καὶ ἄλλων ἐλευθέρων νήσων νὰ συνεννοτηθῶσι μετὰξὺ τῶν καὶ μετὰ τοῦ Λεμονῆ, καὶ νὰ συσκεφθῶσι περὶ τοῦ τρόπου, δι' οὗ ἡμπορεῖ εὐκολώτερα ἀσφαλέστερα καὶ ταχύτερα νὰ ἀπελευθερωθῆ καὶ ἡ νῆσος Λέσβος (β). Πλήν καιρὸς δὲν ἔμενε πλέον περὶ οὐδενὸς πράγματος, διότι ὁ Σουλτάνος ἄμα ἔμαθε τὴν ἐπανάστασιν τῆς Χίου, διέταξεν εὐθὺς τὸν ἔκπλου τοῦ στόλου του, καὶ τὴν παντελεῆ καταστροφὴν τῶν χριστιανῶν Χίων, ἐξ ὧν πολλοὶ ἀθῶοι ἐγίναν θῦμα τῆς βαρβαρότητος τῶν Τούρκων καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς Σμύρνην καὶ εἰς διάφορα ἄλλα μέρη τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας. Πραγματικῶς ὅμως ἐὰν οἱ

(α) Ἀρχ. Ἑλλ. Παλιγενεσ. Τ. Α', σελ. 405.

(β) Ἀπόθ. σελ. 406.

Χίοι ἐπρολάμβανον τὸ πρᾶγμα, ἡ τύχη τῆς ὠραίας μὲν, ἀλλ' ἀτυχοῦς Χίου, ἤθελεν εἶσθαι κατὰ πολλὰς πιθανότητας διάφορος. Ἐν τούτοις ὁμως ὀφείλομεν νὰ ὑποχωρήσωμεν ἐνώπιον τῶν ἀνεξερευνητῶν βουλῶν τῆς Θείας Προνοίας, καὶ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ καταστροφή τῆς Χίου ἐπέπρωτο κατὰ θεϊαν ἴσως οἰκονομίαν. Πρῶτον ἵνα διασπαρῶσιν οἱ Χίοι καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον, καὶ διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ νοός των ν' ἀναδειχθῶσι πάλιν ἐν ὀλίγοις ἔτεσι βαθύπλουτοι καὶ νὰ τιμῆσωσι τὴν Ἑλληνικὴν καταγωγὴν των, χρησιμώτεροι γενόμενοι τῇ Ἑλλάδι εἰς τὸ μεταταῦτα, καὶ ἔπειτα διότι ἡ ὠραία ἐκείνη νῆσος τῆς Χίου καὶ ἀνῆλευθεροῦτο τότε δι' ἔτι μεγαλητέρων ἀγῶνων καὶ θυσιῶν, μετὰ τὰς ἐν Λονδίῳ περὶ ὀρίων Ἑλλάδος συνθήκας, ἤθελεν ὑποκύψει πάλιν καὶ αὕτη τὸν εὐγενῆ τράχηλόν της εἰς τὸν αὐτὸν τουρκικὸν ζυγόν.

Τέλος, ἐξελθὼν τοῦ Ἑλλησπόντου τὴν 27 Μαΐου ὁ Ἄλῃ Καπετὰν πασσαῖς μετὰ τοῦ στόλου του συγκειμένου ἐκ τριάκοντα καὶ τεσσάρων πλοίων μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐν οἷς καὶ ἕξ δίχροτα καὶ ἐννέα φεργάται, φέροντος καὶ ἕξ ἕως ἑπτὰ χιλιάδας στρατοῦ, ἤλθε τὴν 30 Μαρτίου μετὰ Χίου καὶ Τσεσμέ, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἤρχισε νὰ ῥίπτῃ βόμβας κατὰ τῆς πόλεως τῆς Χίου, ἐν ἣ ἦσαν οἱ ἐπαναστάται Χίοι καὶ Σάμιοι, καὶ ν' ἀποβιβάσῃ τὸν ὄν ἔφερε στρατόν. Οἱ ἐπαναστάται, ἰδόντες τὸν Τουρκικὸν στόλον καὶ τὰ στρατεύματα, ἐγκατέλιπον ἀμέσως τὴν πόλιν καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ χωρία, εἰς ἃ ἐνόμιζον, ὅτι ὀχυροῦμενοι ἠδύναντο ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ἀνεχώρησαν δὲ καὶ τὰ Ψαριανὰ πλοῖα. Τὴν δὲ 12 Ἀπριλίου ὁ Καπετὰν πασσαῖς μετέφερεν ἐπὶ τῆς Χίου καὶ ἄλλας 12 ἢ 13 χιλιάδας στρατιωτῶν Ὀθωμανῶν ἐκ τῆς Ἀσίας, δι-

ψώντων αἷμα χριστιανικὸν καὶ πλοῦσια λάφυρα. Τὰ στρατεύματα ταῦτα ἐνωθέντα μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Χίου πολιορκουμένων Ὀθωμανῶν, ἐφορμῶσι κατὰ τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων, τοὺς τρέπουσιν εἰς φυγὴν, θύουσι καὶ ἀπολλύουσιν εἰς τὴν πόλιν ἀνευ διακρίσεως τάξεως, ἢ γένους, ἢ ἡλικίας, καὶ φέροντα τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον πανταχοῦ, κατέσφαξαν καὶ ἠχμαλώτισαν πλείονας τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων ψυχῶν εἰς τὸ διάστημα τῆς ἐπὶ τῆς Χίου διαμονῆς των· μόνοι δὲ διεσώθησαν ὅσοι, δυνηθέντες νὰ παρακολουθήσωσι τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον, κατέφυγον εἰς τὰ ἀρκτικώτερα τῆς νήσου χωρία καὶ ἐκεῖθεν μετεβιβάσθησαν εἰς τὰ Ψαρᾶ. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν καταφυγόντων εἰς τὰ χωρία ἐκεῖνα, πολλοὶ, πιστεύσαντες τὴν διὰ τινων Προξένων τῶν Χριστιανικῶν Δυνάμεων διακηρυχθεῖσαν παρὰ τῶν Τούρκων ἀμνηστειάν, ὡς ἀληθῆ, καὶ μείναντες ἐπὶ τῆς νήσου, ἔγιναν θῦμα τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀπιστίας αὐτῶν, παθόντες διὰ τοῦ δόλου καὶ τῆς ἀπάτης, ὅ,τι δὲν ἔπαθον ἐν καιρῷ τῆς γενικῆς καταστροφῆς διὰ τοῦ πολέμου.

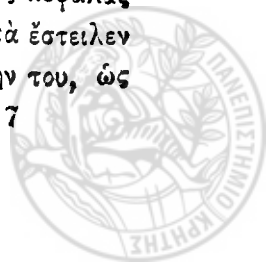
Τὴν ὄσω γλαφυρὰν τόσω περιπαθῆ περιγραφὴν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Χίου ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Σ. Τρικούπη, μεταφέροντες εἰς τὰς στήλας ἡμῶν, νομίζομεν ὅτι δίδομεν εἰς τοὺς φιλόστορας σαφῆ ἰδέαν τῶν κακώσεων καὶ τῶν ὠμοτήτων, ὅσας ποτὲ στρατὸς βάρβαρος καὶ φανατικὸς δύναται νὰ διαπράξῃ ἐν τοιαύταις περιστάσεσι, κατὰ λαοῦ πλοῦσιου καὶ ἀόπλου, ἀξίου τῆς συμπαθείας ὄλου τοῦ κόσμου.

«Ὅταν οἱ ἴδιοι ἀρχηγοὶ, λέγει ὁ Σ. Τρικούπης, προσκαλῶσιν εἰς σφαγὴν καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν βάρβαρον καὶ φανατικὸν στρατὸν, εὐχολον εἶναι νὰ συμπεράνη τις τὰς φρικτὰς παραφορὰς τοῦ στρατοῦ τούτου, καὶ εὐχολον

» νὰ φαντασθῆ, ἂν καὶ δύσκολον νὰ περιγράψῃ, τὰ φρι-
 » κτὰ κακὰ ὅσα ὑπέφερεν ὁ ἄοπλος τῆς Χίου λαός. Ἄφε-
 » θεὶς ἔκτοτε ὀλωσδιόλου εἰς τὴν μαχαιροφόρον χεῖρα 30
 » χιλιάδων ἀνθρωπομόρφων θηρίων, πεσόντων ἐπὶ τῆς νή-
 » σου ἐπὶ σκοπῶ νὰ σφάζωσι, νὰ λεηλατήσωσι καὶ νὰ αἰχ-
 » μαλωτίσωσι. Πιστοὶ ἄπιστοι πρὸς τὸν Σουλτάνον, ὅλοι
 » τότε ἐξίσου ἐθεωροῦντο, καὶ ὅλοι παρεδίδοντο εἰς τὴν
 » σφαγὴν ἢ εἰς αἰχμαλωσίαν. Ματαίᾳ ἦτο πᾶσα ἀντίστα-
 » σις, καὶ ἀπώλεια πᾶσα ὑποταγῆ. Ἄσυλον οἱ καταδιω-
 » κόμενοι παντοῦ ἐζήτουν, καὶ ἄσυλον πούποτε δὲν εὑρι-
 » σκον. Μοναστήρια ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν κατεπατήθησαν
 » καὶ διηρπάγησαν καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς, οἱ μὲν ἐσφάγησαν, οἱ
 » δὲ ἠχμαλωτίσθησαν· ὀλόκληρα χωρία ὡς ὁ Ἄνάβατος
 » καὶ τὰ Θυμιανὰ κατεστράφησαν. Τὰ δὲ λοιπὰ ἐκτὸς τῶν
 » μαστιχοφόρων, τῶν ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν προστασίαν τῶν
 » Σουλτανῶν, κατερημώθησαν· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐν τῷ νο-
 » σοκομείῳ καὶ λωβωκομείῳ νοσηλευόμενοι πάντες ἐξω-
 » λοθρεύθησαν. Ὀλόκληροι οἰκογένειαι ἀπετειχίζοντο ἐν-
 » τὸς τῶν ὑπογείων ἢ τῶν κατωγείων των ἄσιτοι καὶ ἄ-
 » ποτοι, καὶ ὑπὸ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς διεξήρχετό τις αὐ-
 » τῶν ριψοκινδυνεύων διὰ τινος ἀνοιγοκλείοντος θυριδίου
 » εἰς πορισμὸν ὀλίγης πόσεως καὶ τροφῆς. Οὔτε τὰ ὄρη ἢ
 » τὰ σπήλαια, ὅπου κατέφευγαν, ἦσαν ἀσφαλῆς καταφυ-
 » γῆ, οὔτε τὰ παραθαλάσσια, ὅπου κατέβαινον, παρείχαν
 » βεβαίαν ἐλπίδα σωτηρίας· πολλάκις ἀτενίζοντες εἰς τὴν
 » θάλασσαν, ἐξελάμβανον τοὺς ἀφροὺς τῶν κυμάτων πλοῖα,
 » ἐρχόμενα εἰς διάσωσίν των. Χιλιάδες ἀνδρῶν καὶ γυναι-
 » κῶν, συσσωρευθέντων εἰς τινὰ ἄκραν ἀντικρὺ τῶν Ψαρῶν
 » ἐπ' ἐλπίδι ἀπόπλου, ἔπεσαν εἰς χεῖρας δημίων, καὶ τό-
 » σον αἷμα ἐχύθη, ὥστε ἐκοκκίνησεν ἡ παράκτιος θάλασ-

» σα. Ἡ μάχαιρα, τὸ πυροβόλον, ἡ ἀγχόνη, τὸ δόζωδες
 » ρόπαλον δὲν ἤρκουν εἰς χορτασμόν τῆς αἰμοδιΐου καρ-
 » δίας των· ἐπενόησαν νέον εἶδος θανάτου οἱ ἀλιτήριοι·
 » ἀναπταν τὰ ἐνδύματα τῶν γυναικῶν καὶ βασανίζοντές
 » τας ἀπανθρώπως, τὰς ἔκαιαν. Ἄδυσώπητοι ἐφάνησαν
 » πρὸς πᾶσαν φωνὴν ἐλέους, καὶ κωφοὶ πρὸς πᾶσαν φω-
 » νὴν αἰδοῦς· ἐγέμισαν τὰς ἀγορὰς τῶν μεγάλων πόλεων
 » αἰχμαλώτων ὡς ποίμνια ἐλαυνομένων καὶ ἀφ' ἐνός ἀν-
 » δροκαπήλου εἰς ἄλλον ὡς κτήνη μεταπωλουμένων· με-
 » τέβαλαν τὰ λαμπρὰ τῆς πόλεως κτίρια εἰς σωρούς ἐρει-
 » πίων, τὴν βιβλιοθήκην εἰς στάκτην, καὶ τοὺς εὐανθεῖς
 » καὶ ὑγιεινοὺς ἀγρούς τῆς εἰς γῆν δυσωδίας καὶ λοιμικῆς
 » νόσου. Μόνκι δὲ οἱ τοῦ δυτικῆς δόγματος δὲν ἐκακοποιή-
 » θησαν καὶ μόνα τὰ Προξενεῖα δὲν ἐπατήθησαν, καὶ οἱ εἰς
 » αὐτὰ καταφυγόντες ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀπομεινάντων
 » μόνκι διεσώθησαν· ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ πλεῖστοι ὑπὸ τῶν
 » διασωσάντων αὐτοὺς ἀπεγυμνώθησαν· τοῦ θηριώδους δὲ
 » τούτου ἐνόπλου ὄχλου θηριωδέστεροι ἐδείχθησαν οἱ ἀρ-
 » χηγοί. Τὴν μετὰ τῆς 22 καὶ 23 Ἀπριλίου νύκτα,
 » ὁ Καπετὰν πασσαῆς ἐκρέμασεν ἐπὶ τῶν καταρτίων τῶν
 » πλοίων του, ὡς κακούργους, τοὺς ὑπ' ἀμνηστειὰν προ-
 » σελθόντας ἐβδομήκοντα ἀθώους Χριστιανοὺς χωρικούς.
 » Τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν μετέφερον ἐκ τοῦ φρουρίου
 » καὶ ἐκρέμασεν ἐπὶ τῆς ἰδίας ναυαρχίδος του ὀκτῶ τῶν
 » ἐν αὐτῷ κρατουμένων ὁμήρων, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκρέμα-
 » σεν ὁλοῦς ὁ φρούραρχος τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ Βου-
 » νακίου, ἐν οἷς καὶ τὸν σεβάσμιον καὶ πεπαιδευμένον ἀρ-
 » χιερέα Πλάτωνα, καὶ κόψας καὶ ἐκδεῖρας τὰς κεφαλὰς
 » των, ἐγέμισεν ἀχύρων τὰ θυλάκιά των, καὶ τὰ ἔστειλεν
 » εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Κυριάρχη του, ὡς

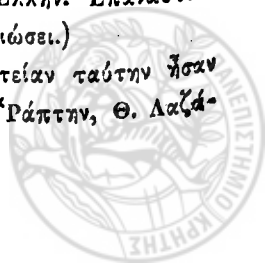

» τρόπαιά του, τὰ δὲ πτώματά των ἔρριψεν ὅλα διὰ χει-
 » ρὸς τῶν Ἑβραίων εἰς τὴν θάλασσαν. Δὲν ἔπαυον δὲ οἱ
 » Τοῦρκοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας φονεύοντες, ἀνδραποδίζον-
 » τες, λεηλατοῦντες, καταστρέφοντες καὶ ἀνορύττοντες
 » καὶ αὐτὴν τὴν γῆν εἰς ἀνεύρεσιν πραγμάτων· ἐκτὸς
 » 5,000 ἀπόντων 115,000 ἦσαν ἐπὶ τῆς Χίου πρὸ τῆς
 » 30 Μαρτίου· χίλιοι ὀκτακόσιοι εὐρέθησαν τὸν Αὐγού-
 » στον μῆνα καθ' ὅλην τὴν νῆσον· εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες
 » περίπου ἐσφάγησαν καὶ 47,000, κατὰ τὸ κατάστιχον
 » τοῦ Τοῦρκου τελώνου, ἠνδραποδίσθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ
 » κακὴν κακῶς τῆδε κάκεισε κατέφυγαν. Τοιοῦτοτρόπως
 » ἡ Χίος, ἡ νῆσος τῆς τρυφῆς, τοῦ πλούτου καὶ τῆς πο-
 » λυανθρωπίας, ἔγινε τόπος ἐρημώσεως καὶ δακρῶν· ἡ δὲ
 » φρικτὴ καταστροφή τῆς, καταστροφή καταστροφῶν, εἶ-
 » ναι ἡ τρανωτάτη καὶ ἀψευδεστάτη ἀπόδειξις τῆς μανιώ-
 » δους θηριωδίας τῶν Τοῦρκων, ὄχι κατ' ἐνόπλων, ἡ πο-
 » λεμίων, ἡ ἀποστατῶν, ἀλλὰ κατὰ τῆς Χριστιανωσύνης
 » καὶ τῆς ἀνθρωπότητος.» Σ. Τρικ. Τ. Β΄. Κεφ. ΚΒ΄. σελ.
 202—204 (α).

Τοιαύτην δυστυχῆ καὶ ἀξιοθρήνητον ἐκβασιν εἶχον λά-
 βει τὰ τῆς Χίου, ὅτε μετ' οὐ πολὺ, ἀλλ' ἄργα, ἀνεφάνη
 εἰς τὰ παράλια αὐτῆς τὴν 27 Ἀπριλίου, ὁ ἑλληνικὸς στό-
 λος, συγχείμενος ἐκ πλοίων πεντήκοντα ὀκτώ (β) καὶ τὴν

(α) Πέμπτη ἤδη καταστροφή τῆς Χίου ἀριθμεῖται ἡ παρούσα, διότι καὶ πρότερον, κατὰ τὸ 1307, 1391, 1568 καὶ 1664, εἶ-
 χεν ἐκπορθηθῆ ὑπὸ τῶν Τοῦρκων. (Ἡρώϊς Ἑλλην. Ἐπαναστάς.
 Στέφ. Θ. Ξένου, Τ. Α. σελ. 314, ἐν ὑποσημειώσει.)

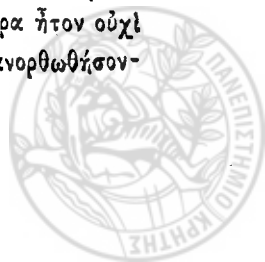
(β) Τὰ ἐκ Σπετσῶν πλοῖα εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἦσαν
 ἅπαντα 20 ὑπὸ τοῦς Δημ. Ἰ. Ὀρλώφ, Νικ. Ῥάπτην, Θ. Λαζά-

επιούσαν διευθύνθη πρὸς τὸν Τσεσμέν, ὅπου ἤλπιζε ν' ἀπαντηθῆ μετὰ τοῦ ἐχθρικοῦ, ἀλλὰ, μὴ εὐρών αὐτὰν ἐκεῖ, περιέζωσεν ὄλην τὴν νῆσον τῆς Χίου, καὶ ἀποβιβάσας καὶ ὀπλοφόρους ναύτας ἐν τοῖς παραλίοις, κατῶρθωσε νὰ διασώσῃ πολλοὺς τῶν κατοίκων τῆς Χίου, ὅσοι ἦσαν κεκρυμμένοι εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰς ὀπὰς τῆς γῆς, καὶ ἀνεφάνησαν ἅμα εἶδον τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα παραπλέοντα, καὶ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ κυματίζουσαν. Τούτους ἅπαντας μετέφερεν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος κατὰ πρῶτον εἰς τὰ Ψαρᾶ διὰ τὸ πλησιέστερον, ἐκεῖθεν δὲ διεσπάρησαν ἀκολούθως καὶ εἰς ἄλλας μὲν νήσους τοῦ Αἰγαίου, ἀλλὰ καὶ εἰς Κόρινθον, ὅπου ἡ ἐκεῖ ἐδρεύουσα Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, προ-

ρου, Ἡλ. Θερμισιώτην, Ἰω. Σάντον, Ἀργ. Στεμιτσιώτην, Ἰω. Α. Κυριακὸν, Θ. Χ. Ἀνδρέου, Κοσμ. Λάμπρου, Γκ. Τσοῦπα, Ἰω. Γ. Κούτσην, Κωνστ. Βουκουβάλαν, Νικ. Τσοχαντάρην, Γ. Κοκκοράκη, Ἀναργ. Λεμπέσην, Κυρ. Ἀνδροῦτσον, Θεόδ. Σάντον, Θεοδ. Μήτρου καὶ Κοσμᾶν Μπαρμπάτσην ἐπὶ ἐνὸς πυρπολικοῦ ναύαρχος δὲ ὁ Ἀναστάσιος Ἀνδροῦτσος, μεθ' οὗ συνεναυᾶρχει καὶ ὁ Ἀνδρέας Χ. Ἀναργύρου (ἴδε ἔγγραφα Ἰπουργ. Ναυτ. τῆς 45 καὶ 47 Ἀπριλ. 1822 πρὸς τοὺς Προκρίτ. Σπετσῶν, εἰς τὰ Σπετσ. Ἀναργ. Τ. Α. σελ. 502—503. Ἐκ τῶν Ἀρχ. τοῦ Δήμ. Σπετ.) Τὰ Ἰδραϊκὰ πλοῖα ἦσαν 21 ἴδε Συνοπτ. Ἱστορ. Ἀντ. Μιαούλητους Β', σελ. 28.

Τὰ Ψαριανὰ ἦσαν 17, ἀλλὰ τούτων τὰ ὀνόματα μᾶς εἰσὶν ἄγνωστα. Πλὴν διατί ὁ Σ. Τρικούπης ἐν τῇ Ἱστορ. του, Τ. Γ', Κεφ. ΚΘ', σελ. 194, ἀρέσκειται νὰ λέγῃ « ἡ εἰς ἀνέγερσιν τῆς Χίου καταπλεύσασα τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τοῦ Πασᾶ τὴν Βρύσιν Ἰδραϊκὴ μοῖρα κτλ » ; Τάχα μόνη ἡ Ἰδραϊκὴ μοῖρα ἦτον οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων δύο νήσων ; Ἐλπίζομεν ὅτι ἐπανορθωθήσονται παρὰ τοῦ συγγραφέως τὰ ἠκούσιχα ταῦτα λάθη.

νοῦσα περὶ κατοικίας τῶν συρρέουσάντων Χίων, διέταξε τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν νὰ διαμειράσῃ τὰς οἰκογενεῖας τῶν Χίων, διὰ τὸ ἀνεπαρκές τῶν οἰκιῶν τῆς Κορίνθου εἰς τὰ πλησίον χωρία καὶ τὰς κωμοπόλεις, καὶ νὰ διορίσῃ τοὺς προεστῶτας τῶν χωρίων νὰ περιθάλψωσι τοὺς δυστυχήσαντας ἀδελφούς των.

Ἐν τούτοις τὰ πράγματα τῆς Κρήτης μετὰ τὴν ἐκεῖσε ἀφίξιν τῶν Αἰγυπτιακῶν στρατῶν δὲν εἶχον καλῶς, καὶ τοι κατ' ἀρχάς, μ' ὄλην τὴν ἀταξίαν τῆς διευθύνσεως καὶ τὴν ἔλλειψιν ἀξίων στρατηγῶν, οἱ Ἕλληνες προάδευον ὀσημέραι καὶ ἀπέκλεισαν τοὺς ἐχθροὺς ἐντὸς τῶν φρουρίων.

Οἱ ἀτυχεῖς μὲν ἀλλὰ φιλοπάτριδες Κρήτες, ἀναγνωρίζοντες τὴν ἀνάγκην ἀξίας χειρὸς πρὸς διοργάνωσιν τοῦ τόπου των, ἀνεφέρθησαν παρακαλοῦντες τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ τοῖς πέμψῃ ἄνδρα τινὰ ἱκανὸν καὶ φιλοπάτριδα, ἵνα τοὺς διοικῇ καὶ τοὺς ὀδηγῇ κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. Ἀπεστάλησαν ὅθεν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους τούτου ὁ Πέτρος Σκυλίτσης Ὀμηρίδης, Χιοσμυρναῖος μὲν τὴν πατρίδα, πολίτης ὁμῶς καὶ παραστάτης τῶν Σπετσῶν ἤδη διατελῶν (α), ὡς διοργανωτῆς τῆς νήσου ἐκείνης (β), τῆς ὁποίας εἰς τὸ μετέπειτα ἐχρημάτισε καὶ Παραστάτης ἢ βουλευτῆς, παρὰ τῆ Ἑλληνικῆ Κυβερνήσει, καὶ συγ-

(α) Ὁ Ὀμηρίδης ὑπηρέτησεν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἐντίμως ὡς γραμματεὺς τῆς κοινότητος Σπετσῶν καὶ τούτου ἕνεκα ἐπολιτογραφήθη παρὰ τῶν Σπετσιοτῶν, τιμηθεὶς καὶ μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ Παραστάτου.

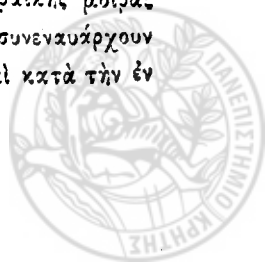
(β) Ἴδε Ἀρχ. Ἑλλήν. Πηλιγγεν. Τ. Α. σελ. 605, 506 — καὶ συλλογὴν τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα Πολιτευμ. Νόμων κτλ. Α. Ζ. Μάμ. σελ. 97—147, εἰς τὰ Κρητικά.

χρόνως σχεδόν ἐστάλη καὶ ὁ Ἀφεντούλιεφ ὁ καὶ Κομνηνὸν ἑαυτὸν ἀποκαλέσας, ὡς γενικὸς ἑπαρχὸς καὶ ἀρχιστράτηγος. Ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος καὶ τοι εὐλικρινὴς δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ τὴν τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων, ἔνεκα ἐσωτερικῶν ῥαδιουργιῶν, ὁ δὲ Ἀφεντούλιεφ, συλλαβὼν τὴν ἀνόητον ἰδέαν νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τῆς νήσου ἐκείνης, θυσιάζει τὸ πᾶν εἰς τὴν ἰδιοτελείαν του καὶ ἐπὶ τέλους φεύγει ἐκεῖθεν κακὴν κακῶς.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὐρῶν τὴν Κρήτην, ὅτε ἔφθασεν εἰς Σουδαν ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος, ἀπεβίβασεν ἱκανὰ αἰγυπτιακὰ στρατεύματα ἐπὶ τῆς νήσου ἐκείνης, καὶ τοὺς μὲν Ὀθωμανοὺς ἐνεθάρρυνε, τοὺς δὲ Χριστιανοὺς, μὴ βλέποντας οὐδεμίαν εὐδαμέθεν βοήθειαν, ἀπεδειλίασεν.

Ὁ δὲ εἰς Ψαρᾶ μείνας ἑλληνικὸς στόλος, ἀπεφάσισεν ἤδη νὰ προσβάλλῃ τὸν ἐχθρικόν, πρὶν ἢ ἔλθωσιν αἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως περιμενόμεναι νέαι δυνάμεις αὐτοῦ. Ἐξέπλευσεν ὅθεν ἐκ Ψαρῶν τὴν 16 Μαΐου, παραπλέων δὲ τὴν Χίον καὶ ἐπιτυχῶν ἀρμόλιον ἄνεμον τὴν 19 τοῦ αὐτοῦ, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ στενοῦ τῆς Χίου καὶ Τσεσμέ ἐκ τοῦ βορείου μέρους, ἦτοι ἐκ τῶν Ἀγνουσῶν νήσων, ἵνα προσβάλλῃ αὐθις τὸν ἐχθρόν, ἀγκυρωμένον ὄντα (α). Οἱ ἐχθροὶ

(α) Ἀποροῦμεν καὶ πάλιν τίνος ἔνεκεν ὁ Σ. Τρικούπης ἐν τῇ ἱστ. τοῦ Τ. Β. κεφ. ΚΘ'. σελ. 205, ἀρέσκειται νὰ λέγῃ « Καὶ τὰ » μὲν τῆς Ἰδρας διετέλουσιν ὑπὸ τὸν Μισούλην, ὡς καὶ ὁλος ὁ » ἑλληνικὸς στόλος, » ἐνῶ ὁ ἴδιος ἐμολογεῖ κατόπιν ἀμέσως « Τὰ » δὲ τῶν Σπετοῶν ὑπὸ τὸν Κολανδροῦττον, τὰ δὲ τῶν Ψαρῶν » ὑπὸ τὸν Ἀποστόλην » καὶ ἐνῶ προσέτι τῆς Ἰδρατικῆς μοίρας δὲν ἐναυάρχει μόνος ὁ Μισούλης, διότι μετ' αὐτοῦ συνεναυάρχουν καὶ ὁ Ἰω. Βούλγαρης καὶ ὁ Λάζ. Λαλεχλῆς, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐν

ἄμα εἶδον τὸν ἑλληνικὸν στόλον ἐφορμήσαντα κατ' αὐτῶν, ἐβάλθησαν εἰς τὰ πανία ἐν πλήρει ἀταξίᾳ, κόψαντες πολλοὶ τὰς γούμενάς των καὶ ἤρχισεν ἡ μάχη· εἰς τὴν συμπλοκὴν ταύτην οἱ Ἕλληνες ἐβρίψαν ἐν πυρπολικὸν κατὰ τῆς ἐχθρικῆς ναυαρχίᾳς, ἀλλ' ἀποτυχόντος τοῦ πυρπο-

Πάτραις προηγηθεῖσαν ἐκστρατείαν. Περὶ τούτου, ἴδε τὴν ὑπ' ἀριθ. 79 ἐπιστολ. τῆς 8 Μαΐου 1822 πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτ. καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 94 ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Προκρ. Ἰδρας ἐν αἷς προσυπογράφονται καὶ οἱ τρεῖς ὡς ναύαρχοι Ἰδρας. Τὴν ὑπ' ἀριθ. 258 τῆς 22 Ἰουνίου 1822 τοῦ ὑπουργ. τῶν Ναυτ. πρὸς τὸν ναύαρχον Ἰω. Βούλγαρην, τὴν ὑπ' ἀριθ. 259 ὁμοίαν πρὸς τὸν ναύαρχον Α. Δαλεχὸν, καὶ τελευταῖον τὴν ὑπ' ἀριθ. 260, ὁμοίαν πρὸς τὸν ναύαρχον Ἀνδρέαν Δ. Βῶκον ἢ Μιαούλην, καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 245 τῆς 10 Ἰουνίου 1822 τοῦ αὐτοῦ ὑπουργείου πρὸς τοὺς ναύαρχους Ἰδρας Ἰω. Βούλγαρην, Α. Δαλεχὸν καὶ Ἀνδρ. Δ. Βῶκον.

Κατωτέρω δὲ ἐν σελ. 206 λέγει ὁ ἴδιος Σ. Τρικούπης « Δεκαπέντε πλοῖα πολεμικὰ καὶ τρία πυρπολικὰ ὑπὸ τὸν Μιαούλην κτλ. » καὶ κατωτέρω πάλιν « Ἀφοῦ δὲ ἐπλησίασαν καὶ οἱ δύο στόλοι ἐντὸς βολῆς κωνοῦ, τέσσαρα Ἑλληνικὰ πλοῖα τοῦ Μιαούλη τοῦ Σαχτούρη τοῦ Σκούρτη καὶ τοῦ Τσαμαδοῦ ἔβαλαν εἰς τὸ μέσον τὴν ἐχθρικὴν ναυαρχίδα καὶ τὴν ἐπολέμουν. » Ἐνῶ δ' Ἀντ. Μιαούλης, ὁ ὄχι μετ' ὀλίγου στόμφου γράψας ὑπὲρ τοῦ πατρὸς· του ἐν τῇ συνοπτ. Ἱστορ. του Βιβλ. Α', σελ. 28, καὶ τοῦ αὐτόπτης ἴσω· τῆς συμπλοκῆς ταύτης, ἀναφέρει ἀπλῶς, ὅτι « Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος· εἰσέπλευσεν εἰς τὸν πορθμὸν καὶ ἐναυμάχησεν ἄπαξ μὲ μεγίστην τοῦ ἐχθροῦ ζημίαν ». Καὶ ἐνταῦθα ἀξιοπιστότερον εὐρίσκωμεν τὸν αὐτόπτην, ἀπὸ τὸν παρ' ἄλλων λαβόντα τὰς ἐσφαλμένας πληροφορίες· — Εἰς τ' αὐτὰ λάθη ὑπέπεσε καὶ ὁ Κ. Παπαρξήγόπουλος εἰς τὴν Ἱστορ. τοῦ Ἑλλήν. Ἔθνους Μέρ. Ε'. Κεφ. Α'. σελ. 144.

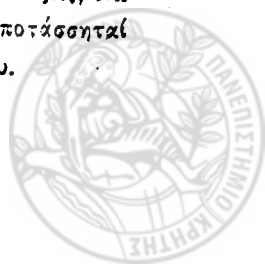

λικού υπεχώρησαν, εξερχόμενοι δὲ τοῦ στενοῦ τῆς Χίου διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ στομίου αὐτοῦ, παρηκολουθοῦντο ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ὅστις κανονοβολῶν ἀσκόπως, ἐφαίνετο ὅτι ἐδίωκε δῆθεν τοὺς Ἕλληνας. Ἡ ἀποτυχία τοῦ πυρπολικοῦ ἐλύπησε τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες προσωρμίσθησαν αὖθις εἰς Ψαρᾶ, ὁ δὲ ὀθωμανικὸς στόλος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Χίον ὑπερευχαριστημένος.

Ἄλλ' ἐνῶ διέμενον εἰς Ψαρᾶ καιροφυλακτοῦσαι ὄλαι αἱ Ἑλληνικαὶ μοῖραι, μεγάλη τις δυσἀρέσκεια ἐγεννήθη μεταξὺ τῶν ναυάρχων τῶν Σπετσιῶν Ἀναστ. Ἀνδρούτσου καὶ Ἄνδρ. Χ. Ἀναργύρου, καὶ τῶν τῆς Ὑδρας, Βούλγαρη, Λαλεχοῦ καὶ Βώκου ἢ Μιαούλη (α). Ἡ δυσἀρέσκεια αὕτη ὀλίγον δεῖν νὰ λάβῃ σοβαρώτερον χαρακτῆρα, διότι ἐξετάθη ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς μέχρι τῶν πλοιάρχων καὶ ναυτῶν, λόγῳ φιλοτιμίας, διὰ τοῦτο οἱ ναυαρχοῦντες τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων ἔκριναν εὐλογον καὶ συμφερώτερον ν' ἀποχωρισθῶσι καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια, πρὸς ἀποφυγὴν ῥήξεως τινος, ἥτις ἤθελεν ἔχει τὰ ὀλεθριώτερα ἀποτελέσματα διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ναυτικὸν καὶ δι' ὅλον τὸ ἔθνος.

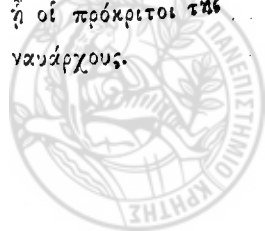
Μεγάλην ἠσθάνθησαν λύπην ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων ἢ τε Κοινότης, ὁ ναύαρχος καὶ οἱ πλοίαρχοι τῶν Ψαρῶν, καὶ μεγίστην κατέβαλον προσπάθειαν νὰ πείσωσι τοὺς Σπετσιώτας νὰ μὴ ἀναχωρήσωσιν· ἀλλ' οὗτοι ἐπιμένοντες ἀνεχώρησαν. Τὴν αὐτὴν ἐπροξέ-

(α) Ἄν καὶ δυσἀρεστον, χρησιμευσάτω ὁμῶς καὶ τὸ περιστατικὸν τοῦτο ὡς μία ἀπὸ τὰς ἀναριθμήτους ἄλλας ἀποδείξεις, ἵνα πεισθῇ πᾶς τις ἀμφιβέλλων, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ ὑποτάσσεται ποτε μοῖρα τῆς μιᾶς νήσου εἰς Νεάπολιν ἄλλης νήσου.

νησε λύπην καὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν Προκρίτων Σπετσῶν τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο περιστατικόν, ἀλλ' οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι, διότι ἡ δυσαρέσκεια ἦτο καὶ πρόσφατος καὶ μεγάλη. Ἐπίσης ἐλυπήθησαν καὶ οἱ Πρόκριτοι τῆς Ὑδρας διὰ τὸν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἀποχωρισμὸν τῆς Σπεισιωτικῆς μοίρας, καὶ πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ ἔσπευσαν νὰ ἐκφράσωσι τὴν λύπην των πρὸς τοὺς Προκρίτους τῶν Σπετσῶν, καὶ νὰ τοὺς παρακινήσωσι νὰ ἐπαναπέμψωσι τὰ πλοῖά των εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, γράφοντες τὰ ἑξῆς: « Ἐχθὲς μὲ μεγάλην μας ἐκπληξιν » καὶ ἀπερίγραφτον λύπην εἶδομεν τὰ πλοῖά σας ἐπιστρέφοντα ἀπὸ τὰ Φαρᾶ, ἀφοῦ ὀλίγας ὥρας προτῆτερα εἶχομεν λάβει ἐπιστολὴν ἀπὸ τοὺς ναυάρχους μας (α) εἰδοποιητικὴν τῆς ἀποφάσεως τὴν ὁποίαν εἶχον κάμει ἐκ συμφώνου οἱ ἐδικοί σας καὶ ἐδικοί μας, διὰ νὰ ὑπάγωσιν ὁμοῦ νὰ προῦπαντήσουν τὸν ἐξ Αἰγύπτου στόλον » Διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, ἀδελφοί, μὴ παραιτήσωμεν ἐν ὀλόκληρον γένος, τὸ ὁποῖον κρέμαται εἰς τὸν λαὸν μόν μας. Στοχασθῆτε ὅτι οὐχὶ μόνον μεταξὺ ἀνθρώπων, ἀλλ' οὔτε μεταξὺ θηρίων ἀγρίων θέλομεν εὖρει ἄσυλόν τι, ἐὰν σκεπασθῶμεν ἀπὸ τοιαύτην κατασχύνην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς γῆς πρέπει νὰ μᾶς κατατρέξῃ ἡ θεϊκὴ ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησις Ἡ εὐγενία σας ὅμως στείλατε ἀμέσως ὀπίσω τὰ ἐδικά σας, ἐπειδὴ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν ἡμποροῦν τέλος πάντων καὶ οἱ ἐδικοί

(α) Ἐπικαλούμεθα τὴν προσοχὴν τοῦ Σ. Τρικούπη καὶ τῶν ἀναγνωστῶν εἰς τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν, ἐν ἧ ὁ Πρόκριτος τῆς Ὑδρας μαρτυροῦσιν, ὅτι εἶχον πλέον τοῦ ἐνὸς ναυάρχους.

» μας νὰ παραιτήσουν, καὶ τότε ἐξ αἰτίας σας χάνεται τὸ
 » πᾶν, ἐνῶ ἦτον εἰς χεῖράς μας ν' ἀσφαλίσωμεν τὸ πᾶν
 » διὰ παντός (α).» Τῆ 2 Ἰουνίου 1822.

Μὴ δυνηθέντες οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν νὰ κατορθώσωσι τὴν ἐπάνοδον τοῦ στόλου των εἰς Ψάρᾶ, γνωρίζοντες δὲ καὶ διὰ τοῦ συμπολίτου των Πέτρου Σκ. Ὁμηρίδου καὶ διὰ τῶν ἐν Σπέτσαις καταφυγόντων ἐνίων Προκρίτων Κρητῶν τὴν δεινὴν θέσιν τῆς Κρήτης, καὶ εἰς τὰς ἀλλεπαλλήλους προτροπὰς τῶν Κρητῶν ἐνδίδοντες, αἰτούντων θαλάσσιον δύναμιν, ἀπεφάσισαν ὥστε τὴν ἐκ Ψαρῶν ἐπανελθοῦσαν μοῖρὰν των νὰ τὴν ἀποστείλωσι κατὰ τοῦ ἐν Σούδα σταθμεύοντος Αἰγυπτιακοῦ στόλου, μετὰ προσθήκης καὶ ἄλλων πλοίων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ παρασκευαζομένων ἐν Σπέτσαις (β).

Τὴν ἀπόφασίν των ταύτην, ὡς καὶ τὰς περὶ Κρήτης εἰδήσεις, οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν ἐκοινοποίησαν πρὸς τοὺς συναδέλφους των Ὑδραῖους, οἵτινες ἀντεπιστέλλοντες, ἐξέφρασαν τὴν ἠν ἠσθάνθησαν χαρὰν των διὰ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Σπετσειωτῶν ὡς ἐξῆς·

(α) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσῶν, ἐκ τῆς ἀλληλογραφ. Ὑδρας.

(β) Ἴδου τί ἔγραφον οἱ Ναύαρχοι τῶν Σπετσῶν πρὸς τοὺς προκρίτους Σπετσῶν τῆ 23 Μαΐου 1822 ἐκ Ψαρῶν Σὰς λέγομεν ὅτι εὐθὺς ὅπου λάβητε καμμίαν εἰδησιν διὰ τὴν φλόταν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἢ εὐγῆκεν εἰς τὰ πανία ἢ ἐκτύπησε κανὲν νησίον, ἀμέσως νὰ μᾶς γράψητε, καὶ ἔχομεν σκοπὸν καθὼς ὠμιλήσαμεν μὲ τοὺς Ὑδριώτας νὰ κτυπήσωμεν αὐτὴν, καὶ τότε ὁ ἐχθρὸς δὲν θέλει κάμει τοὺς στοχασμοὺς του. Ναί, ὅτι εἶναι εἰς τὸ μέγεθος, ὅμως εἶναι ἀδύνατος καὶ ἀσθενὴς καὶ μὴν ἔχετε φόβον.
 Α. Ἀνδρουτσος, Α. Χ. Ἀναργύρου.

« Λαμβάνομεν ἄλλην εὐγενικὴν ἐπιστολήν σας τῆς θ
 » τοῦ παρόντος, ἐξ ἧς βλέπομεν τὴν εἰς τὸν λιμένα τῆς
 » Σούδας εἰσβολὴν τοῦ ἐξ Αἰγύπτου στόλου, καὶ τὴν ἀν-
 » δρίαν καὶ νίκην, μὲ τὴν ὁποίαν οἱ ἥρωες τῶν Σφακιῶν
 » ἐκτύπησαν τὰ παρ' αὐτοῦ ἐπιφερόμενα στρατεύματα.
 » Χαιρόμεθα ὅτι ἐκάματε ἀρχὴν νὰ ἐκβάλετε τὰ πλοῖά
 » σας, καὶ ὅτι σήμερον ἐκπλέουσι κατ' αὐτοῦ καὶ τὰ ἐπί-
 » λοιπα. Εἰς ἐσᾶς, ἀδελφοί, ἐφύλαξεν ὁ Θεὸς τὴν κατα-
 » στροφὴν τοῦ στόλου ἐκείνου, καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν νὰ
 » τὴν ἐπιτύχητε, καὶ οὕτω ν' ἀποτελειωθῇ τὸ μέγα ἔργον
 » τῆς σωτηρίας καὶ ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ γέ-
 » νους» (α).

Αἱ δὲ δύο εἰς Ψαρὰ διαμείνασαι ἑλληνικαὶ μοῖραι τῆς
 Ὑδρας καὶ τῶν Ψαρῶν, στερηθεῖσαι τῆς δυνάμεως τῆς
 ἔνεκα τῆς ἀναφυσίσης δυσαρσεκείας ἀποχωρησάσης Σπε-
 τσιωτικῆς μοίρας, διεσκέπτοντο τίνι τρόπῳ νὰ προσβάλω-
 σι τὸν ἐχθρὸν, νέαν λαβόντα ἐπικουρίαν καὶ τοσαύτην ἤδη
 ἔχοντα δύναμιν. Ἐπενοήθη λοιπὸν σχέδιόν τι, ν' ἀποπει-
 ραθῶσι τὸν ἐμπρησμόν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἀγκυρωμέ-
 νου ὄντος εἰς Χίον, λαθραίως καὶ διὰ νυκτός, τοῦ σχεδίου
 δὲ τούτου ἐγκριθέντος, παρσκευάσθησαν δύο πυρπολικὰ,
 ὧν τοῦ μὲν ἡ διεύθυνσις ἐδόθη εἰς τὸν Κανάρην, τοῦ δὲ εἰς
 τὸν Ὑδραῖον Πιπίνον. Τὰ πληρώματα καὶ οἱ διευθυνταὶ
 τῶν δύο τούτων ἡφαιστείων, ἀναλογιζόμενοι ὅποιον ἐμελ-
 λον νὰ διατρέξωσι κίνδυνον, ὡς ἐκ τῆς τολμηρᾶς ταύτης
 ἐπιχειρήσεως των, προητοιμάσθησαν θρησκευτικῶς εἰς Ψα-
 ρὰ, μεταλαβόντες τῶν Θεῶν Μυστηρίων, καὶ ἐπιβάντες
 ἐπὶ τῶν πυρπολικῶν πλήρεις ἐλπίδος, ἀπέπλευσαν ἐκ Ψα-

(β) Ἐκ τῶν Ἀρχ. τοῦ Δήμ. Σπετσ. ἐξ ἀλληλογραφ. Ὑδρας.

ρῶν τὴν 1 Ἰουνίου, διευθυνόμενοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου. Τέσσαρα ἑλληνικὰ πλοῖα, τὰ μὲν δύο Ψαριανὰ (α), τὸ τοῦ Ν. Γιαννίτση καὶ Γ. Κουτσούκου, τὰ δ' ἄλλα δύο Ὑδραϊκὰ ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Ζάκαν καὶ Ἀντώνιον Ῥαφαήλ, συνεξέπλευσαν μετὰ τῶν πυρπολικῶν πρὸς συνοδίαν αὐτῶν, καὶ τὰ μὲν Ψαριανὰ ὤφειλον νὰ μείνωσιν εἰς τὸ βόρειον στόμιον τοῦ στενοῦ τῆς Χίου, τὰ δὲ Ὑδραϊκὰ εἰς τὸ νότιον, ὅπως διασώσωσι τὰς λέμβους καὶ τὰ πληρώματα τῶν πυρπολικῶν ἐν πάσῃ ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας περιπτώσει.

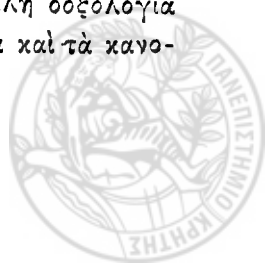
Ἡ νύξ τῆς 6 πρὸς τὴν 7 Ἰουνίου ἦτο νύξ τῆς ἑορτῆς τοῦ Μπαϊραμίου κατὰ τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ τὴν νύχτα ταύτην ἀφ' ἐσπέρας πολλοὶ τῶν ἀνωτέρων πλοιάρχων καὶ ἀξιωματικῶν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου ἦσαν προσκεκλημένοι ἐντὸς τῆς ναυαρχίδος, ὅπως συμπανηγυρίσωσι φαιδρότερον τὴν θρησκευτικὴν ἐκείνην ἑορτὴν των. Ἄπαντα τὰ πλοῖα τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου ἦσαν φωταγωγημένα ἔνεκα τῆς ἑορτῆς κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Τούρκων, κατ' ἐξαίρετον ὁμως διεκρίνετο ἐπὶ λαμπροτέρα φωτοχυσία ἢ ναυαρχίς καὶ ἡ ἀντιναυαρχίς, ἀμφοτέρω δίκροτα ἱκανοῦ μεγέθους· ἐνῶ δὲ οἱ τοῦρκοι ἐώρταζον τὸ μπαϊράμι των εὐθυμοῦντες, τὰ δύο ἑλληνικὰ πυρπολικά ὠφελθέντα τοῦ πνεύσαντος οὐρίου αὐτοῖς ἀνέμου, καὶ τῆς ἀπουσίας τῶν κατὰ τὸ στόμιον τοῦ στενοῦ τῆς Χίου τουρκικῶν προσκόπων πλοίων, ἅτινα εἶχον ἀγκυροβολήσει καὶ αὐτὰ ὅπως

(α) Ὁ Ἄντ. Μιαούλης ἐν τῇ συνοπτ. ἱστορ. του βιβλ. Α. σελ. 28 δὲν ἔκρινεν εὐλογον νὰ μνημονεύσῃ ὅτι ἐκτὸς τῶν δύο Ὑδραϊκῶν, συνώδευσαν τὰ πυρπολικά καὶ 2 Ψαριανὰ πλοῖα.

ἐορτάσωσι τὴν ἑορτὴν των, συνάμα δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκότους τῆς ἀσελήνου ἐκείνης νυκτός, εἰσέρχονται ἐντὸς τοῦ στενοῦ, καλῶς διακρίνοντα τὴν τε ναυαρχίδα καὶ ἀντιναυαρχίδα ἕνεκα τῆς λαμπραῆς των φωταφίας, ἐπιπίπτουσιν αἰφνιδίως ὁ μὲν Κανάρης κατὰ τῆς ναυαρχίδας, ὁ δὲ Πιπίνος κατὰ τῆς ἀντιναυαρχίδος. Καὶ ὁ μὲν Κανάρης ἐπέτυχε πληρέστατα πυρπολήσας τὴν ναυαρχίδα, μεθ' ἧς συναπωλέσθησαν πάντες σχεδὸν οἱ ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ὁ ναύαρχος Ἀλῆ-Ζαδὲς, πληγωθεὶς καιρίως ἐκ τινος καταπεσοῦσης τοῦ δικρότου κεραίας, ἐνῶ φεύγων ἐπὶ ἀκατίου μόλις ἀπεμακρύνετο τοῦ καιομένου δικρότου, ὁ δὲ Πιπίνος ἀπέτυχε, μὴ δυνηθεὶς νὰ πυρπολήσῃ τὴν ἀντιναυαρχίδα καθ' ἧς διεύθυνε τὸ πυρπολικόν του.

Δυσκόλως δύναται τις νὰ περιγράψῃ τὸν εἰς τοὺς τούρκους προξενηθέντα τρόμον, ἕνεκα τοῦ ἀνελπίστου τούτου συμβάντος, ἢ νὰ προσδιορίσῃ ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπωλεσθέντων ὀθωμανῶν, μεθ' ὧν ἦσαν δυστυχῶς καὶ οὐκ ὀλίγοι χριστιανοὶ αἰχμάλωτοι, κατὰ τὴν φρικώδη ἐκείνην νύκτα, καθ' ἣν οἱ ἀτρόμητοι πυρπολισταὶ, κωπηλατοῦντες ἐπὶ τῶν λέμβων των ὑπὸ τὴν λαμπηδόνα τοῦ καιομένου ἐχθρικοῦ δικρότου, διῆλθον ἐν τῷ μέσῳ τοσούτων πλοίων ἐν πλήρει ταραχῇ διατελούντων, καὶ διασωθέντες ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ μεσημβρινὸν στόμιον παραπλεόντων ἑλληνικῶν πλοίων, ἔφθασαν θριαμβευτικῶς εἰς Ψάρὰ τὴν ἐπιούσαν, ὅπου ὁ λαὸς ἅπας καὶ ὁ κληρὸς ἐνδεδυμένος τὴν ἱερατικὴν στολὴν του, τοὺς ὑπεδέχθη εἰς τὸ παράλιον, καὶ τοὺς συνώδευσεν ἐν παρατάξει εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἐνθα ἐψάλη καὶ μεγάλη δοξολογία πρὸς τὸν Ὑψίστον Θεόν. Ἄπαντα τὰ πλοῖα καὶ τὰ κανο-

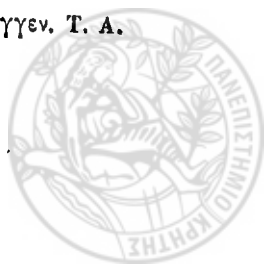
νοστάσια τῆς νήσου, ἐκανονοβόλουν καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς δοξολογίας σηματοστόλιστα (α).

Ὁ ἐχθρικός στόλος μετὰ τινὰς ἡμέρας φεύγων ἐκ Χίου, προσωρμίσθη εἰς Τένεδον ἐνεκεν ἐναντίων ἀνέμων· αἱ δὲ μοῖραι τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Ψαρῶν ἐδιώρισαν τρία μὲν ὑδραϊκὰ πολεμικὰ μεθ' ἑνὸς πυρπολικοῦ, δύο δὲ ψαριανὰ μεθ' ἑτέρου πυρπολικοῦ, ἡ ἀποπειραθῶσι ταῦτα τὴν πυρπόλησιν τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου, εἰ δυνατὸν, καὶ εἰς Τένεδον· ἀλλ' ὁ μὲν ἐχθρὸς ἐπιτυχῶν οὖριον ἀνεμὸν εἰσῆλθεν εἰς τὸν Ἑλλησποντον τὴν 24 Ἰουνίου, τὰ δ' ἑλληνικὰ πλοῖα ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Τὴν χαροποιὰν ἀγγελίαν τῆς ἐπιτυχίας τῶν Ψαριανο-Ὑδραϊκῶν πυρπολικῶν ἐν Χίῳ ἅμα ἔμαθον οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, ἔσπευσαν νὰ συγχαρῶσι τοὺς κατὰ θάλασσαν συναδέλφους τῶν Ὑδραίους καὶ Ψαριανοὺς, ἐκφράζοντες αὐτοῖς συγχρόνως καὶ τὴν ἣν ἠσθάνθησαν λύπην τῶν, διότι δὲν ἠτύχησαν νὰ μετὰσχωσι καὶ αὐτοὶ τοῦ λαμπροῦ τούτου κατορθώματος. Λίαν εὐγενῶς ἀπαντῶντες εἰς ταῦτα οἱ Ὑδραῖοι, ἀνταπέστειλαν τοῖς Σπετσιώταις τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν (β)· « Εὐγενέστατοι Κύριοι Πρό-

(α) Ἡ Ἑλλην. Κυβέρνησις παρεδέχθη τότε τὴν πρότασιν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτ. καὶ ἀπεφάτισε νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς πυρπολιστὰς ἐκτὸς χρηματικῆς τιμῆς ἀμοιβῆς καὶ ἀνὰ 15 στρέμματα γῆς εἰς κάθε ναύτην, καὶ 30 στρέμματα εἰς κάθε ναύκληρον Νὰ τοῖς δοθῇ προσέτι καὶ ἔγγραφος ὑπόσχεσις, ὅτι μέλλει νὰ τοῖς δοθῇ καὶ ἀργυροῦν παράσημον ἅμα μετὰ τὴν σύστασιν τῶν τοιούτων παρασῆμων. Ἄρχ. Ἑλλήν. Παλιγγεν. Τ. Α. σελ. 298.

(β) Ἄρχ. Δήμου Σπετσῶν ἐξ ἀλληλογρ. Ὑδρας.

» κριτοι Σπετσῶν. Ἀποκρινόμεθα εἰς τὴν εὐγενικὴν ἐπι-
 » στολὴν σας τῆς 11 τοῦ παρόντος καὶ τὴν ἐμπερικλει-
 » σθεϊσάν μας διὰ τὰ Ψαρὰ θέλομεν ἐξαποστείλει διὰ
 » πρώτης εὐκαιρίας· χαίρομεθα ἀδελφοί, βλέποντες τὴν
 » πατριωτικὴν σας χαρὰν διὰ τὴν λαμπρὰν ἐπιτυχίαν τῶν
 » χριστιανικῶν μπουρλότων εἰς Χίον. Μὴ λυπηθῆτε, φίλ-
 » τατοι, ὅτι τὰ πλοῖά σας δὲν παρευρέθησαν εἰς τὸ σωτή-
 » ριον ἐκεῖνο κατόρθωμα· ἡ Θεία πρόνοια ἥτις τὰ πάντα
 » ὀδηγεῖ πρὸς ὠφέλειαν τῶν Γραικῶν καὶ καταστροφὴν
 » τῶν βαρβάρων, προπαρασκευάζει εἰς τὰ θεοφρούρητα
 » πλοῖά σας ἄλλην τινὰ παρομίαν δόξαν, ἐπειδὴ δὲν ἀμ-
 » φιβάλλομεν, ὅτι θέλουν ἀφανίσει τὸν Αἰγυπτιακὸν καὶ
 » Μπαρμπαρέζικον στόλον, καὶ εἰ μὲν οἱ ἐδικοί μας καὶ
 » οἱ Ψαριανοὶ καταφθάσουν τὰ ἀπὸ Χίον φεύγοντα λεί-
 » ψανα τοῦ ὀθωμανικοῦ, ἐλπίζομεν εἰς τὴν Θείαν βοήθειαν
 » νὰ μὴν ὑπάρχη πλέον τουρκικὸν ναυτικόν. Τὴν φυγὴν
 » τῶν Τούρκων, τὴν παρὰ τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων κατα-
 » δίωξίν των, τὸ καύσιμον καὶ μιᾶς φεργάδας, καὶ ὅλα
 » τέλος πάντων παρατηρεῖτε ἀπὸ τὸ ἐμπερικλειόμενον ἀν-
 » τίγραφον ἐπιστολῆς ἀπὸ Ψαρῶν χθὲς τὸ ἑσπέρας λη-
 » φθείσης ».

Τῆ 12 Ἰουνίου 1822 (α).

(β) Λυπούμεθα ὅτι ἡ ὥς ἐκ τοῦ χρόνου ἡ ὥς ἐκ τῆς κακῆς δια-
 τηρήσεως τῶν πολυτίμων κειμηλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστά-
 σεως δὲν διεσώθη καὶ ἡ τῶν Ψαριανῶν ἀπάντησις, ἵνα φέρωμεν
 καὶ ἐκεῖνην εἰς φῶς μετ' ἴσης εὐχαριστήσεως, ὡς καὶ τὴν ἀνω-
 τέρω. Ἄς ἴδωσιν ὅμως οἱ φυλλαδιογράφοι, ὅτι οἱ πατέρες των
 (πρὸς οὓς αὐτοὶ κομπάζοντες ἀποδίδουσιν ὑπεροψίαν καὶ κακῶς
 ἐννοουμένην ὑπερηράνειαν) μετὰ πόσης ἔγραφον μετριοπαθείας
 καὶ πατριωτικῆς ταπεινότητος, ὀνομάζοντες τὰ ἴδια πυρπολικά,

Ἡ δ' ἐκ Σπετσῶν ὑπὲρ τῆς Κρήτης παρασκευασθεῖσα μοῖρα, συγκειμένη ἐξ εἰκοσιεννέα πολεμικῶν καὶ τριῶν πυρπολικῶν πλοίων (α) ἐξέπλευσαν ἐκ Σπετσῶν ἀρχὰς Ἰουνίου ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἀναστάσιον Ἀνδρουτσον, καὶ διευθύνθη εἰς Σούδα τῆς Κρήτης, ὅπου ἦν λιμενισμένος ὁ προσφάτως φθάσας καὶ κομίσας Αἰγυπτιακὰ στρατεύματα Αἰγυπτιακὸς στόλος.

Μόλις ἐνεφανίσθη ἡ μοῖρα αὕτη ἔμπροσθεν τῆς Σούδας, ὁ Ναύαρχος Α. Ἀνδρουτσος, ὁ Κοσμᾶς Λάμπρου καὶ ὁ Γ. Κοκκοράκης, προπορευόμενοι τῶν ἄλλων πλοίων, κατε-

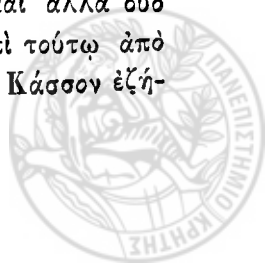
Χριστιανικά. Ἄς ἴδωσι πόσῃν ὁ ἀληθὴς πατριωτισμὸς γεννᾷ εὐγενῆ αὐταπάρησιν, καὶ πῶς κατασβένει ἀμέσως τὴν φλόγα τῶν παθῶν ἢ τοῦ φθόνου, ἣν πολλάκις αἱ ἀνθρώπιναι ἰδυναμίαι στιγμιαίως διεγείρουσι. Μόνη ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δύναται νὰ τοῖς δώσῃ τὸ διδακτικώτερον μάθημα.

(α) Οἱ συγκροτοῦντες τὴν Σπετσιοτικὴν ταύτην μοῖραν πλοῖ-
αρχοί, ἦσαν οἱ ἐξῆς: Ἀναστ. Ἀνδρουτσος, ναύαρχος, Θεοδόσ. Γκ.
Μπότσης, Δημ. Ι. Ὁρλώφ, Ν. Ράπτης, Ἀναγν. Γ. Κυριακὸς,
Ἀνάργ. Λεμπέσης, Θ. Δ. Λαζάρου, Δ. Ρούκας, Ἰω. Σάντος, Ἀργ.
Στεμιτζιώτης, Γ. Χ. Ἀνδρέου, Κοσμ. Λάμπρου, Γκ. Τσούπκς,
Κωνστ. Βουκουβάλας, Ν. Γ. Κούτσης, Ν. Τσοχαντάρης, Γ. Κοκ-
κοράκης, Ν. Μυλωνᾶς, Ἀθαν. Γουδῆς, Ἰω. Παντελῆ, Ἰω. Χρ.
Κούτσης, Δ. Α. Σκλιάς, Γ. Κλίσσας, Κυρ. Ἀνδρουτσος, Ν. Σέρ-
μας, Α. Α. Χ. Ἀναργύρου, Θ. Σάντος, Θ. Δρίτσας, Θεοδ. Ν. Μή-
τρου, καὶ πυρπολισταὶ ὁ Κοσμ. Μπαρμπάτσος, Λαζ. Μουσιοῦς καὶ
Παντ. Σπύρου. — Ἴδε ἐπιστ. ὑπουργείου Ναυτ. πρὸς τὴν Βουλὴν
Ψαρῶν τῆς αβ'. Ἰουνίου αὐκβ'. ὑπ' ἀρ. 264 ἐν τέλει (ὑπόμν. Κ.
Νικοδ. Τ. Α. σελ. 208—209).

δίωξαν ἐν ἐχθρικὸν τρικάρταρον πλοῖον, τὸ ὁποῖον μετὰ πολλήν ζημίαν του, προφθάσαν διεσώθη ἐντὸς τοῦ λιμένας τῆς Σούδας. Ὁ δὲ Ἀνάργυρος Λεμπέσης μὲ τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του τρικάρταρον πλοῖον ἢ Ναβέτα, προπορευόμενος καὶ αὐτὸς τῶν λοιπῶν πλοίων καὶ ἀπαντήσας βρίκιον ἐχθρικὸν ἐκ τῶν προφυλακίδων τοῦ ἐχθροῦ, διευθυνόμενον εἰς τὸν λιμένας τῆς Σούδας ἵνα δώσῃ τὴν εἶδησιν τῆς ἐμφανίσεως ἐχθρικῶν πλοίων, ἐπέπεσε κατ' αὐτοῦ μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς, ὥστε τοῦ κατέβλαψε καιρίως πᾶσαν τὴν ἐξάρτισιν αὐτοῦ, ὑπ' ὄψιν ὄλου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, καὶ τὸ ἠνάγκασε νὰ φεύγῃ αἰσχροῦς εἰς τὸν λιμένας καὶ ἐκεῖ νὰ διασωθῇ καὶ αὐτό. Ἐβλάφθησαν δὲ καὶ τῆς Ναβέτας αἱ δύο μεγάλαι κεραταί, τοῦ μεγάλου καταρτίου καὶ τοῦ μικροτέρου (Contammirana) τὰς ὁποίας ὁμως ἀμέσως καὶ μετ' ὀλίγας ὥρας ἐπεδιώρθωσαν. Οἱ δὲ Νικόλαος Γ. Κούτσης καὶ Ν. Ῥάπτης καταδιώξαντες μίαν γαλιώταν καὶ μίαν βρατσέραν ἐχθρικὰς, ἠνάγκασαν τοὺς ἐν αὐτοῖς Ὀθωμανοὺς νὰ τὰς ἐγκαταλείψωσιν ὅπως διασωθῶσιν ἐπὶ τῶν λέμβων εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ τὰς ἐκυρίευσαν σῶας καὶ ἀβλαβεῖς.

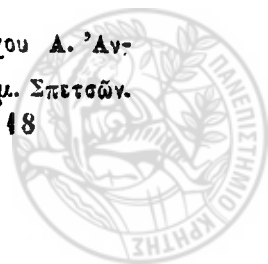
Πολλάκις προὔκάλεσεν ἡ μοῖρα αὕτη τὸν ἐχθρὸν εἰς ναυμαχίαν καταδιώκουσα τὰς προφυλακίδας αὐτοῦ μέχρις αὐτοῦ τοῦ στομίου τοῦ λιμένας τῆς Σούδας, καὶ συλλαμβάνουσα πᾶν προσπλέον ἐχθρικὸν πλοῖον· πολλάκις διενεθῆθη νὰ ῥίψῃ κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἠφαιστεια πλοῖα ἐντὸς καὶ αὐτοῦ τοῦ λιμένας τῆς Σούδας, καὶ πρὸς τοῦτο ἡ Σπετσιωτικὴ αὕτη μοῖρα παρεσκεύασεν, ἐκτὸς τῶν ὧν εἶχε μεθ' ἑαυτῆς τριῶν πυρπολικῶν, καὶ ἄλλα δύο κατὰ τὴν ἐκστρατείαν, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ τὴν νῆσον Ἴον, καὶ ἀποστείλασα καὶ εἰς τὴν Κάσσον ἐζή-

τῆσε νὰ εὖρη τοιαῦτα πλοῖα (α)· ἀτυχῶς ὁμως οὔτε νὰ βλάβῃ ἠδυνήθη τὸν ἐχθρὸν, διότι οὐδέποτε ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ λιμένος εἰς ναυμαχίαν, οὔτε χρῆσιν τῶν πυρπολικῶν νὰ κάμῃ, διότι ὁ μὲν ἐχθρικός στόλος ἦτον προφυλακτικώτατα ἐλιμενισμένος ἐντὸς τοῦ μυχοῦ τοῦ λιμένος ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ φρουρίου τῆς Σούδας, τὰ δὲ πυρπολικά ἦτον ἀδύνατον νὰ φθάσωσιν ἀποτελεσματικῶς μέχρι τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, διότι ἐβυθίζοντο ἀφεύκτως ὑπὸ τῶν ἐν τῷ στομίῳ τοῦ λιμένος φρουρίων, καὶ ἦτο βεβαϊότατος καὶ ὁ ὄλεθρος καὶ τῶν πυρπολιστῶν, οὔτε ἄλλην τινὰ βοήθειαν ἢ βελτίωσιν εἰς τὰ πράγματα τῆς Κρήτης νὰ φέρῃ, διότι ὁ ἐχθρὸς εἶχεν ἀποβιάσει προηγουμένως καὶ ἐν μεγάλῃ ἀνέσει ἐπὶ τῆς νήσου ἐκείνης τὰ τακτικὰ στρατεύματά του, καὶ ἀνενοχλήτως ἐνήργει τὰς πολεμικὰς ἐργασίας του.

Μὴ δυναμένη ἐπὶ τέλους ἡ Σπετσιωτικὴ μοῖρα νὰ παραπλήρῃ ἀδιακόπως ἐξῶθεν τῆς Σούδας, ἐνεκα τῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους πνεόντων σφοδρῶν βορείων ἀνέμων, βλέπουσα δὲ καὶ ὅτι ὁ ἐχθρὸς δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ λιμένος, προσωρμίσθη εἰς τὴν νήσον Θήραν, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπέστειλε πρὸς κατασκόπευσιν τῶν κινήματων τοῦ ἐχθροῦ δύο προφυλαχίδας, τὸν Ἀναγνώστην Γ. Κυριακοῦ, καὶ τὸν Ἰωάννην Σάντον, ἔχοντας διαταγὴν νὰ περιφέρωνται ὁ μὲν πρῶτος ἐμπροσθεν τῆς Σούδας, ὁ δὲ δεῦτερος ὑπὸ τὴν νήσον Ἀστυπαλαίαν. Ἄλλ' ὁ μὲν Κυριακὸς αἴφνης δὲν εὗρεν εἰς Σοῦδαν τὸν ἐχθρικόν

(α) Ἴδε ἐπιστολὴν 24 Ἰουνίου 1822 τοῦ Ναυάρχου Α. Ἀνδρούτσου πρὸς τοὺς Προκρ. Σπετσ. ἐν τοῖς Ἀρχ. Δήμ. Σπετσῶν.

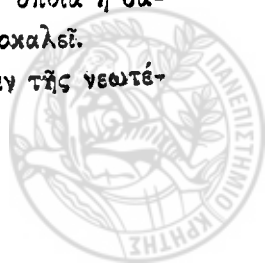
στόλον, διότι καιροφυλακτήσας αὐτός ἐξήλθεν ἐκεῖθεν τὴν 24 Ἰουνίου, ἅμα ἀπεσύρθη δηλαδὴ εἰς Θήραν ἡ Σπετσιωτική μοῖρα, ἡ δὲ Σάντος εἶδεν αὐτὸν πλέοντα πρὸς βορρᾶν μεταξύ Ἀστυπалаίας καὶ Καρπάθου.

Τὴν εἶδησιν ταύτην ἅμα ἔλαβεν ὀλόκληρος ἡ μοῖρα κατεδίωξεν αὐτὸν κατὰ πόδας μέχρι τῆς Λέσβου· ἀλλ' εἰσελθόντος αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐπέστρεψεν εἰς Ψαρὰ καὶ ἡ Σπετσιωτική μοῖρα τῆ 3 Ἰουλίου, καὶ διαμείνασα ἐκεῖ ἕξ ἡμέρας, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια.

Τότε οἱ δυστυχεῖς Κρήτες προσβάλλονται ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἀλλὰ νικῶσι πρὸς καιρόν· προσβάλλουσιν ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἀποδεκατίζονται, καὶ τέλος πάντων, κακουχίαι, δόλος, ψευδεῖς ὑποσχέσεις, στέρησεις τῶν ἀναγκαίων, ἐλλειψίς ἱκανῶν ἀρχηγῶν, μετὰ τὸν ἐνδοξον μάλιστα θάνατον ἐνίων ἐντοπίων ἀρχηγῶν, παραλύουσι τὰ πάντα, προξενουσι νέαν καταστροφὴν καὶ χύσιν ἀφθόνου αἵματος χριστιανικοῦ, καὶ ἀφήνουσι μετ' οὐ πολὺ δορυάλωτον τὴν πολυπαθὴν Κρήτην εἰς χεῖρας τῶν Ἀγαρηνῶν.

Οὐδέποτε εἰσίγησεν εἰς τὴν Κρήτην τὸ ὄπλον τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἡ κατὰ τῆς τυραννίας διαμαρτύρησις· ἀλλὰ τί ἠδύναντα νὰ πράξωσιν ἄνθρωποι στερούμενοι τῶν πάντων, ἀπέναντι στρατῶν τακτικῶν πολυπληθῶν καὶ ἄφθονα ἐχόντων μέσα; ἀλλ' ἅς εἴπωμεν καὶ διὰ τὴν Κρήτην ὅ, τι εἴπομεν καὶ διὰ τὴν Χίον, καὶ ἅς εὐχηθῶμεν εἰς ἀμφοτέρως τὸ μέλλον ἐκεῖνο, οὗ εἰσὶν ἀξίαι, καὶ τοῦ ὁποίου θὰ τύχωσι βεβαίως, ὅταν οἱ λαοὶ, ἐννοήσαντες τὸν ἐπὶ τῆς γῆς προορισμὸν των, δὲν συγχωρήσωσι πλέον νὰ γίνωνται θῦμα τῶν ὀρέξεων μορμολυκειῶν τινῶν, τὰ ὅποια ἡ σατανική πονηρία διπλωμάτας μέχρι τοῦδε ἀποκαλεῖ.

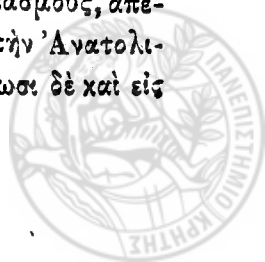
Ἄλλ' εἶναι ἀξιοσημείωτον εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς νεωτέ-

ρας Ἑλλάδος, ὅτι εἰ καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πολλαὶ καταστροφαὶ ἑλληνικῶν πόλεων ἐγίνοντο, ἔνεκα τῆς λύσσης τῶν Τούρκων, ἦν αἰωνίως καὶ εἶχον καὶ ἔξουσι κατὰ τῶν χριστιανῶν, ὡς καὶ τῶν πλέον ἡσυχῶν καὶ ἀθῶων, οὐχ ἦττον ὁμως ἢ ἐπαναστατημένη Ἑλλάς, ὡς ἐκ τῶν μεγάλων θυσιῶν τῆς καὶ τῶν ἀναριθμητῶν νικῶν, ἄς μέχρι τοῦδε εἶχον κερδήσει τὰ τέκνα τῆς κατὰ τῶν μοχθηρῶν τυράννων τῆς, κατὰ τε γῆν καὶ θάλασσαν, ἠδύνατο νὰ μεγαλαυχῇ καὶ νὰ κερδίζῃ δικαιώματα συμπαθείας ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς παρ' ἅπασιν τοῖς ἐξευγενισμένοις τῆς Εὐρώπης ἔθνεσιν. Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται μεγάλας συμπαθείας ὑπὲρ τῶν ἀπογόνων τοῦ Θεμιστοκλέους, Ἐπαμεινώνδα καὶ Λεωνίδου, καὶ βοηθήματα γενναῖα πέμπονται ἀφθόνως πρὸς τοὺς πολεμοῦντας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των χριστιανούς.

Αἱ Ἰσπανικαὶ βουλαὶ, θαυμάζουσιν τὰ ἡρωικὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων, ἀποφασίζουσιν, ὥστε ἡ Ἰσπανικὴ Κυβέρνησις νὰ συνδέσῃ σχέσεις μετὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀναγνωρίζουσιν αὐτοὶ πρῶτοι οἱ Ἰσπανοὶ τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἐμπνεομένη καὶ ἡ Πορτογαλικὴ Κυβέρνησις διακοινώνει τὰ αὐτὰ διὰ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ αὐτῆς πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν τούτοις, ὅσον ἡ φήμη ἐμεγάλυνε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐχθρικῶν στρατῶν, τοσοῦτον βαρύτερος ἐφαίνετο ὁ κίνδυνος εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες συμφερότερον βλέποντες νὰ κρατήσωσι τὸν ἐχθρὸν μακρὰν τῆς Πατρίδος των καὶ νὰ φέρωσιν εἰς αὐτόν, ὅσους ἠδύναντο περιπασμούς, ἀπεφάσισαν νὰ φέρωσιν αὐτοὶ τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἡπειρον, νὰ βοηθήσωσι δὲ καὶ εἰς

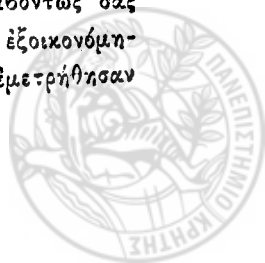
τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, πρὸς ἀντιπερισπασμὸν, τὸ Σούλιον, τὸ ὁποῖον στενῶς ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ δεκατεσσάρων χιλιάδων τουρκικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Χουροῖτ-πασσᾶν, Ὁμέρ-βρουῶνην καὶ ἄλλους ἐπίσης ἐμπειροπολέμους πασσάδες. Καὶ τῶνόντι κατὰ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἐξεστράτευσεν ὁ Ἡλίας Μαυρομιχάλης μετὰ τοῦ θείου του Κυριακούλη, ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων Σπαρτιατῶν, κάκειθεν δὲ μετέβησαν εἰς Εὐβοίαν, ὅπου γενναίως ἐπολέμησαν κατὰ τῶν Καρυστίων ὀθωμανῶν· ἀλλ' ὁ μὲν Ἡλίας ἐπεσεν ἐνδόξως εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ὁ δὲ Κυριακούλης βαρυαλγῶν διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνεψιοῦ του, μετέβη εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα.

Μετὰ δὲ διαφόρους κυβερνητικὰς ῥαδιουργίας, ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Ἀνατολ. Ἑλλάδα ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης μετὰ τοῦ Νικηταρᾶ καὶ Ζαφειροπούλου, καὶ ἐνωθέντες μετὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς, τοῦ Μήτσου Κοντογιάννη, Ν. Πανουργιᾶ, Δ. Σκαλτσᾶ, τοῦ Σαφάκα καὶ ἄλλων τινῶν ὀπλαρχηγῶν, ἐπαναστατοῦσι τὴν Νάουσαν καὶ προσβάλλουσι τὸ Ζητούνιον.

Εἰς δὲ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ὑπὲρ ἧς ἡ Κυβέρνησις ἐζήτησε καὶ ναυτικὴν δύναμιν (α) καὶ ὑπὲρ ἧς ἀπεστά-

(α) Πρὸς τοὺς Κ. Προκρίτους τῆς Ν. Σπετσῶν.

Κ Ὑ ρ ι ο ι. Ὁ Γενναῖος καπετὰν Βασίλειος Ζέρβας Σουλιώτης ἔρχεται διὰ τὰ σᾶς παραστήσει τὴν ἀνάγκην τῶν καρabiων εἰς τὰ μέρη τῆς Δυτικῆς Χέρσου Ἑλλάδος· ἄνευ ναυτικῶν δυνάμεων κινδυνεύει τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας πολλὰ καὶ μεγάλα ἐλπίζονται ἀπὸ τὴν παρουσίαν του· ἡμεῖς καὶ προλαβόντως σᾶς ἐγράψαμεν αὐτὴν τὴν ἀνάγκην, καὶ ὑπεσχέθημεν τὴν ἐξοικονόμησιν χρημάτων δι' αὐτὴν τὴν ἐκστρατεῖαν· σήμερον ἐμετρήθησαν

λησαν τρία μὲν πλοῖα ἐξ Ὑδρας, καὶ τρία ἐκ Σπετσῶν τὸ τοῦ Ἰωάννου Α. Κυριακοῦ, ἀρχηγοῦ τῆς μοίρας, Νικολάου Ἀδριανοῦ καὶ Νικολάου Μυλωνᾶ, ἐξεστράτευσεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ἔχων ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν του τὸν τακτικὸν στρατὸν, σύγκείμενον ἐκ 400 περίπου στρατιωτῶν καὶ τοὺς φιλέλληνας.

εἰς τὸ Μινιτέριον τῶν Ναυτικῶν γρόσια πενήντα χιλιάδες, τὰ ὅποια θέλουν διανεμηθῆ εἰς τὰς δύο νήσους ἅμα ὁποῦ φανερώσῃτε πόσα καράβια ἀπεφασίσθησιν ἐξ ἐλάστης αὐτῶν. Ὅθεν δὲν μένει ἄλλο, πρὸς νὰ συνεννοηθῆτε μετὰ τῶν προκρίτων τῆς ἐτέρας νήσου. Εἶναι περιττὸν νὰ σᾶς εἴπωμεν πόσον χρησιμεύει ἡ ταχύτης ὁ καπετὰν Βασίλειος Ζέρβας ἕνα, τῶν πρώτων καπεταναίων τοῦ Σουλίου εἶναι διωρισμένος νὰ ἐπιβῆ εἰς ἕν τῶν καραβίων. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἐπειδὴ κατ' αὐτὰς μεταβαίνει εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα θέλει φροντίσει νὰ εὐκολυνθῶσιν ἐκεῖ αἱ ἀναγκαῖαι τροφαὶ διὰ νὰ μὴ δοκιμάσωσιν ἐλλείψεις οἱ ναῦται καὶ στενοχωρηθῶσιν ἤτον ἐπιθυμητὸν εἰς τὸν στόλον αὐτὸν νὰ διορισθῆ εἰς ἀνάρχος, συμβιβασζομένων εἰς τοῦτο τῶν δύο νήσων (*) καὶ νὰ ἔχῃ ῥητὴν παραγγελίαν, φθάνων εἰς Μεσολόγγιον νὰ ζητήσῃ τὰς ὁδηγίας τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ. Σᾶς σημειοῦμεν καὶ τοῦτο, ὅτι ἂν μετὰ τῶν καραβίων εἶναι καὶ τινα μικρότερα, ὅχι μόνον δὲν βλάπτει, ἀλλὰ καὶ χρησιμεύει ἴσως διὰ τὰ πκράλια τῆς Πρεσβείας.

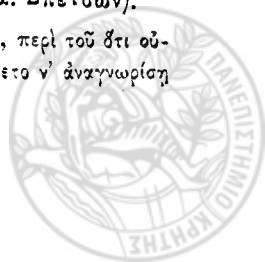
Τῆ 22 Ἀπριλίου 1822 ἐν Κορίνθῳ.

Οἱ Πατριῶται ἀδελφοί σας

Α. Μαυροκορδάτος, Ἀθ. Κανακάρης, Ἀναγν. Παπαγιαννόπουλος.

(Ἐκ τῶν ἀρχ. τοῦ Δήμ. Σπετσῶν).

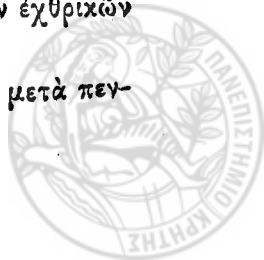
(*) Ἴδου καὶ ἄλλη ἐκ τῶν ἀπείρων ἐπισήμων μαρτυριῶν, περὶ τοῦ ὅτι οὐδέποτε ἡ ναυτ. δύναμις τῆς μιᾶς τῶν τριῶν νήσων ἠνείχετο ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς ἴδιόν της τὸν ἀνάρχον ἄλλης νήσου.

Κατ' ἀρχάς τὰ ἑλληνικά ὅπλα εὐδοκίμησαν, διότι ἡ μὲν ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν, τῆς ἐστίας ἐκείνης τοῦ ἀρχαίου φωτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος, μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν τῶν ἐν αὐτῇ Ὀθωμανῶν, παρεδόθη τὴν 9 Ἰουνίου εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῇ μεσολαβήσει καὶ τῶν Προξένων τῶν ξένων Δυνάμεων, διὰ συνθήκης ὀριζούσης, Νὰ φυλαχθῇ ἡ ζωὴ καὶ ἡ τιμὴ τῶν Ὀθωμανῶν, Νὰ μεταβιβασθῶσιν εἰς τὴν Ἀσίαν ἀνεξόδως ὑπὸ οὐδετέραν σημαίαν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τινα τῶν πραγμάτων αὐτῶν, καὶ Νὰ γίνῃ ἐξ ἴσου μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ Τούρκων διανομὴ παντὸς ἀργυροῦ, χρυσοῦ καὶ πολυτίμου εἶδους, εἰς τὴν καταγραφὴν τῶν ὁποίων εἶχον ἀποσταλῆ ὁ μὲν Ἀνδρέας Καλαμογδάρτης παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Ἀξιῶτης παρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἄλλ' ἀργοπορησάσης τῆς πραγματοποιήσεως τῶν συνθηκῶν, οἱ Τούρκοι τῶν Ἀθηνῶν ἔμενον εἰς τὰς Ἀθήνας μέχρι τέλους σχεδὸν τοῦ μηνός, ὅπότεν διαδοθείσης τῆς εἰδήσεως ὅτι ὁ Χουρσίτης ἐξεκίνησε πανστρατιᾶ φέρων κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸν δλεθρον, οἱ Ἕλληνες παρασπονδήσαντες, ὡς μὴ ὤφειλε, κατὰ τὴν ἐν τοῖς πλοίοις ἐπιβίβασιν τῶν Τούρκων, ἐφόνευσαν ἀδίκως τοὺς πλείστους αὐτῶν, ἐξ ὧν μόνοι περὶ τοὺς 550, καταφυγόντες εἰς τὰ Προξενεῖα, διεσώθησαν, καὶ ἐπιβιβασθέντες ἀκολούθως ἐπὶ εὐρωπαϊκῶν πλοίων, ἐν οἷς καὶ δύο γαλλικὰ πολεμικά, μετεκομίσθησαν εἰς τὴν Σμύρνην.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, οἱ περὶ τὸν Ὀδυσσεά καὶ Ὑψηλάντην, ἐκυρίευσαν τὸ Πατρατσίκιον καὶ κατεῖχον τὴν Στηλίδαν, πολεμοῦντες κατὰ πολὺ ἀνωτέρων ἐχθρικῶν δυνάμεων.

Εἰς δὲ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ὁ Κυριακούλης μετὰ πεν-

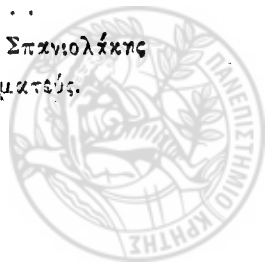
τακοσίων Σπαρτιατῶν καὶ Πελοπόννησίων μετέβη ἀρχὰς Ἰουνίου, διὰ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων (α) εἰς τὸ φανάρι λεγόμενον, λιμένα ὀκτῶ ὥρας ἀπέχοντα τοῦ Σουλίου, ἵνα ἀνοίξῃ τὴν ὁδὸν τοῦ Σουλίου πρὸς εἰσαγωγὴν τροφῶν. Ὁ Μαυροκορδάτος μετὰ τῶν τακτικῶν καὶ τῶν φιλελλήνων, τῶν Ἐπτανησίων καὶ τινων Αἰτωλοακαρνάνων, ἀπῆλθεν εἰς Λάσπην πέραν τοῦ Ἀχελώου, γίνεται κύριος τοῦ ἀμβρακικοῦ κόλπου (Πρεβέζης) διὰ δύο κανονοφόρων ὑπὸ τὸν Πασσάνον, καὶ ἔπειτα μεταβαίνει εἰς Κομπότι, χωρίον δύο ὥρας ἀπέχον τῆς Ἄρτης. Περὶ τὴν πόλιν ταύτην ἐξεληθόντες τὴν 10 Ἰουνίου ὀλίγοι τινες Ἕλληνες πρὸς κατασκόπευσιν τῶν θέσεων ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Νορμάνον, καὶ ἀπαντήσαντες πεντακοσίους ἵππεῖς τούρκους ἐρχομένους διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, μετὰ μικρὰν τινα ὀπισθοπόρῃσιν καθ' ἣν εἰδοποιήθησαν περὶ τούτων καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες, ὀρμήσαντες κατὰ τῶν ἵππέων, τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, καὶ φονεύσαντες ἱκανοὺς ἐξ αὐτῶν, ἐλαφυραγώγησαν τοὺς τε ἵππους καὶ τὰ χρυσοκέντητα ἐφίππιά των.

(α) ἀριθ. 14. Εὐγεν. Ναύαρχε Κ. Ἰω. Α. Κυριακῆ

Μετὰ τὸ νὰ ἔλαβεν εἰδησιν ἡ Διοίκησις ὅτι ἔφθασαν εἰς Μονοδένδρι Ἕλλην. στρατεύματα διὰ νὰ ἀπεράσουν εἰς τὰ ἐδῶ, καὶ ἐπειδὴ ἡ προστάγῃ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Πρίγκιπος Προέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ εἶναι νὰ γίνῃ ἡ μετάβασις αὐτῶν τῶν στρατευμάτων μετὰ τὴν μεγαλητέραν ταχύτητα, διὰ τοῦτο Σὺς παρακαλῶ νὰ προστάξῃτε νὰ ἐκπλεύσουν τρία ἀπὸ τὰ ἐδῶ εὐρισκόμενα πλοῖα διὰ νὰ ἐκτελέσουν ὅσον τάχος αὐτὴν τὴν δούλευσιν . . .

Μετολόγγι 2 Ἰουνίου 1821. Τραπεζινὸς δούλος Γ. Σπανιολίτης

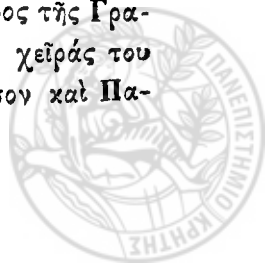
(Γ. Σ.) Γεν. Γραμματεὺς.

Ἐπομένως προστεθέντος εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ τοῦ Γῶγου Μπακόλα, ὀπλαρχηγοῦ τοῦ τμήματος τῆς Ἄρτης, καὶ τοῦ Γεωργίου Βαρνακιώτου, οἱ Ἕλληνες ἐσχεδίασαν νὰ ἐστρατεύσωσιν ὑπὲρ τοῦ Σουλίου, καὶ ὁ μὲν Μαρκο-Μπότσαρης, Ἀνδρέας Ἴσκος, Βαρνακιώτης, Ἀλ. Βλαχόπουλος, Καρατάσος καὶ Γκάτσος μετὰ 1200 στρατιωτῶν ἐκίνησαν τὴν 31 Ἰουνίου πρὸς τὴν Κιάφαν, οἱ δὲ τακτικοί, οἱ φιλέλληνες, οἱ Ἐπτανήσιοι, ὁ Θ. Γρίβας, ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Π. Γιατράκος ἀπήλθον εἰς τὸ Πέτα, ὅπου ἦν καὶ ὁ Γῶγος· εἰς τὸ Κομπότι ἔμειναν τινὲς Μεσολογγῖται, Ἀνατολικιώται καὶ Ζυγιῶται, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος μετὰ τινων Πελοποννησίων καὶ Στερεοελλαδιτῶν μετέβη εἰς Λαγκάδιον, ὅθεν εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ προμηθεύῃ τ' ἀναγκαῖα τοῦ στρατοῦ.

Ἄλλ' ἤδη ἡ ἐπάρατος διχόνοια, θυγάτηρ τοῦ φθόνου, διαχυθεῖσα ἀπὸ τὰς ἐδρας τῶν Πολιτικῶν μέχρι τῶν τάξεων τῶν Στρατιωτικῶν, κατέστρεψεν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις, πᾶν ὅ,τι μέχρι τοῦδε διὰ τοσοῦτων αἱμάτων καὶ θυσιῶν ἐκερδήθη· ἤδη ἡ παρωργισμένη θεία δίκη πρὸς τιμωρίαν μεταβάλλει τὴν τύχην τῶν ἐλληνικῶν ὀπλων ἐκ φίλης εἰς ἐχθράν.

Ὁ Γῶγος προδίδει τὴν Πατρίδα, καὶ ἐγκαταλιπὼν τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων, ἐνοῦται μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ὁ δὲ Βαρνακιώτης ὑποτάσσεται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ φόβου. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀντενεργεῖ εἰς τὸν Ὑψηλάντην κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ὑπὸ φόβου μήπως οὗτος καταβάλλῃ τὴν ἀρχὴν ἐκείνην, λαμβάνει δὲ καὶ ἀδίκους ὑπονοίας ἀπιστίας κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῶς, τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου ἥρωος τῆς Γραβιάς, ὅστις ἐβιάσθη ἐπὶ τέλους νὰ βάψῃ τὰς χεῖράς του καὶ εἰς ἀδελφικὸν αἷμα, φονεύσας τὸν Νούτσον καὶ Πα-

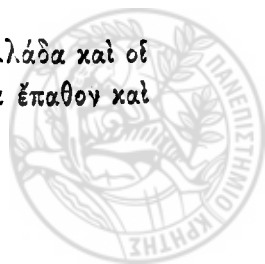

λάσχαν, αποσταλέντας τότε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως νὰ τοῦ ἀφαιρέσωσι τὴν ἐξουσίαν, καὶ οὕτω κατεστράφησαν διὰ μιᾶς τοσοῦτοι κόποι καὶ θυσίαι, ἐχάθησαν δὲ καὶ ἄνδρες λίαν χρήσιμοι εἰς τὴν Πατρίδα.

Κατὰ τὸν Ἀμβραχικὸν δὲ κόλπον οἱ τοῦρκοι κατασκευάσαντες τρεῖς κανονοφόρους μεγαλητέρας τῶν τοῦ Πασσάνου, τὰς μὲν τούτου ἐκυρίευσαν αὐτάνδρους τὴν 18 τοῦ μηνός, αὐτὸν δὲ τὸν Πασσάνον, φυγόντα, ἵνα σωθῆ, ἐπὶ τινος ἐφορκίδος, τὴν ὁποίαν δι' εὐστόχου βολῆς ἐβύθισαν, συνέλαβον ζῶντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τοῦτον μὲν ἐφυλάκισαν, τοὺς δὲ ναύτας ἅπαντας ἀνηλεῶς οἱ θηριώδεις ἐσούβλισαν.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Μάρκον Μπότσαρην καὶ λοιποὺς κινήθοντες ὑπὲρ τῆς Κιάφας Ἕλληνες φθάσαντες μετὰ πολλοὺς κινδύνους καὶ ἐμπόδια μέχρι τῆς Πλάκας, χωρὶς δέκα μὲν ὥρας τοῦ Σουλίου ἀπέχοντος, ἑπτὰ δὲ ἀπὸ τοῦ Κομποτίου, ἐξ οὗ ὠρμήθησαν, συνητητήθησαν τὴν 29 Ἰουνίου μετὰ πολλῶν ἐχθρῶν. Ἀπὸ πρωίας μέχρι μεσημβρίας διήρκεσεν ἀμφιρῥεπῆς ἡ πάλη, ἀλλὰ νέων ἐπικουριῶν προστεθεισῶν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, οἱ Ἕλληνες ἀπηυδισμένοι ἐδιώχθησαν ἀπὸ τῆς θέσεώς των μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπωλέσαντες καὶ τὰς τροφὰς καὶ τὰς πολεμικὰς ἀποσκευὰς των. Εἰς μάτην ἀπέστειλαν πρὸς ἐπικουρίαν οἱ Σουλιῶται πεντακοσίους ἄνδρας, καθότι καὶ οὗτοι ἀπαντήσαντες καθ' ὁδὸν μεγάλα ἐμπόδια, μόλις ἔφθασαν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, καὶ μαθόντες τὴν φυγὴν τῶν Ἑλλήνων, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Ὅ,τι ἔπαθον οἱ κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ὑπὲρ τοῦ Σουλίου ἐστρατεύσαντες, τὰ αὐτὰ ἔπαθον καὶ

οί κατά τὸ Φανάρι ὑπὸ τὸν Κυριακούλην Ἕλληνες. Πανταχοῦ εὐδοκιμήσαντες οἱ Τοῦρκοι ἐπέπεσαν βαρεῖς καὶ κατὰ τούτων, ἡ δὲ παρὰ τῶν Σουλιωτῶν ἀποσταλεῖσα πάλιν βοήθεια, πρὸς διατήρησιν τοῦλάχιστον τῆς θέσεως ταύτης, ἐξ ἧς καὶ μόνης ἤλπιζον ἀποστολὴν τροφῶν, ἐματαιώθη καὶ αὕτη ὑπὸ τῶν τούρκων τὴν 4 Ἰουλίου, διότι κατὰ τὴν μάχην τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὁ μὲν ἀθάνατος Κυριακούλης ἐπεσεν ἐνδόξως μαχόμενος, οἱ Σουλιῶται ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια, οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες, ἐπιβιθασθέντες τὴν ἀκόλουθον νύκτα ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων (α) μετεβιθάσθησαν εἰς τὸ Μεσολόγγιον, καὶ οὕτως ὄλον τὸ ὑπὲρ τοῦ Σουλίου μεγαλεπήβολον ἐκεῖνο σχέδιον ἐματαιώθη.

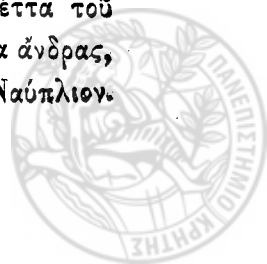
Οἱ Ἕλληνες ὀφείλουσιν αἰώνιον εὐγνωμοσύνην εἰς τοὺς φιλέλληνας, τοὺς φίλους τούτους τῆς ἀνθρωπότητος, τοὺς συνεκστρατεύσαντας μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου ὑπὲρ τοῦ Σουλίου, ὑπὸ τὸν γενναῖον Δανιὴλ καὶ τοὺς δευτερεύοντας Μανιάκ, Χωβασσαῖν καὶ Ταρέλλαν· ὁ τελευταῖος οὗτος φιλέλληνη, πληγωθεὶς ἐν τινὶ μάχῃ καὶ αἰσθανόμενος ἐκλείπουσας τὰς δυνάμεις του, εἶπεν εἰς τινὰς τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ τὸν ἐγκαταλείψωσι, » Φίλοι μου, δι' ὄνομα Θεοῦ, σωθῆτε ὑμεῖς, διότι ἐγὼ δὲν δύναμαι πλέον νὰ περιπατήσω, καὶ γνωστοποιήσατε τὸν θάνατόν μου εἰς τὴν οἰκογένειάν μου. »

(α) Ὁ νεκρὸς τοῦ Κυριακούλη μετακομισθεὶς ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου ὁ Ἀχιλλεὺς τοῦ ἀντιναυάρχου Σπετσῶν Ἰωάννου Α. Κυριακοῦ εἰς Μεσολόγγιον, ἐκηδεύθη μὲ ὄλας τὰς εἰς τοιοῦτον γενναῖον καὶ ἐνάρετον ἄνδρα ἀνηκούσας τιμὰς.

Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα οἱ ἔχθροὶ κατεπλημύρῃσαν διὰ τοῦ μεγάλου πλήθους των ὄλην τὴν Ἑπειρον, καὶ ἦτον ἀδύνατον πλέον νὰ δοθῇ βοήθειά τις εἰς τοὺς Σουλιώτας, οὔτε ἐκ τῆς θαλάσσης, οὔτε ἐκ τῆς ξηρᾶς, διότι οἱ Τούρκοι προκατέλαβον ὅλας τὰς ἀναγκαίας θέσεις, δι' ὧν ἔπρεπε νὰ διέλθωσι τὰ βοηθήματα· οὕτω λοιπὸν πᾶσα Ἑλληνικὴ ἐπικουρία ὀπισθοχωρεῖ, τὰ δ' Ἑλληνικὰ πλοῖα, μὴ δυνάμενα νὰ ὠφελήσωσιν ἄλλως, ἐνεργοῦσι τὴν ἐν Μεσολογίῳ μετάβασιν τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, τὸ δὲ ἡρωϊκὸν Σούλι ἐγκαταλείπεται εἰς μόνας αὐτοῦ τε καὶ τινων γειτονικῶν λαῶν τὰς ἀνεπαρκεῖς δυνάμεις, καὶ μετὰ πέντε μηνῶν παντοίας κακουχίας, στερήσεως καὶ θριάμβους, οἱ Σουλιῶται συνθηκολογοῦσι μετὰ τῶν τούρκων ἐντίμως, καὶ τὴν 2 Σεπτεμβρίου, καταβάντες μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των εἰς τὸν λιμένα τῆς Σπλάντσας τῆς Ἑπειρου, ἐπέβησαν ἐπὶ Ἴονικῶν πλοίων καὶ μετέβησαν εἰς Κεφαλληνίαν, κάκειθεν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἵνα συναποθάνωσι μετὰ τῶν ὑπὲρ Πίστειος καὶ Πατρίδος ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν των. Ἐπέστρεψε δὲ τότε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ναυτικὴ μοῖρα εἰς τὰ ἴδια.

Εἶπομεν ἐν τοῖς προτέροις, ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Κεχαγιά-μπεη, ἡ πολιορκία τοῦ Ναυπλίου ἐξηκολούθει γινομένη αὐστηρότερον, διὸ καὶ οἱ ἐν αὐτῷ Ὀθωμανοὶ, οἱ τοσοῦτον ἤδη ἀνθέξαντες εἰς τὰς τῆς πολιορκίας ταλαιπωρίας, εἰς τοιαύτην δεινὴν θέσιν περιῆλθον ἕνεκα τῆς πείνης, ὥστε κατήντησαν νὰ τρώγωσι καὶ τοὺς κύνας, καὶ αὐτὰ τὰ κατοικίδια ζῶα καὶ πᾶν ὅ,τι ἀκάθαρτον εἶδος, ὁπότεν περὶ τὰ τέλη Μαΐου, Ἀγγλικὴ τις Γολέττα τοῦ Γκρίν, ὠπλισμένη μὲ δέκα κανόνια καὶ τριάκοντα ἀνδρας, ἐξέπλευσεν ἐκ Ζακύνθου, φέρουσα τροφὰς εἰς Ναύπλιον.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μαθοῦσα τοῦτο, εἰδοποίησεν ἀμέσως τοὺς Προκρίτους Σπετσῶν, ζητήσασα παρ' αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν ἀποκλειόντων τὸ Ναύπλιον πλοίων, καὶ τὴν ἐκπλευσιν τοῦ πλοίου ὁ Λεωνίδας τοῦ γέροντος Μέξη, ὑπὸ τὸν γενναῖον πλοίαρχον Δημήτριον Ν. Λάμπρου ἢ Λεωνίδαν, ὡς ταχύπλουν, πρὸς δὲ καὶ μιᾶς καλῶς ὦπλισμένης τρεχαντήρας, ἣτις παραπλεύσασα μετὰ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου ἀδιαλείπτως μετὰ τῆς νήσου Καϋμένης καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Πελοποννήσου Γέρακος, νὰ ἐπαγρυπνῆ περὶ τῆς περιμενομένης Ἀγγλικῆς γολέττας (α). Αὐθωρεῖ

(α) Ἀριθ. 1582.

Εὐγενέστ. Πρόκριτοι Σπετσῶν.

« Σᾶς ἔγινε γνωστὸν ὅτι ἀπὸ Ζάκυνθον ἐμίσειυσεν ἡ Γολέττα
 » τοῦ Γκρὴν μὲ ζωοτροφίας διὰ τὸ Ναύπλιον, καὶ ὅτι εἶναι κα-
 » λῶς ἀρματωμένη, ἤγουν μὲ τριάντα ἄνδρας καὶ δέκα κανόνια
 » διὰ νὰ ἐμβῆ ἴσως μὲ πόλεμον, ἂν εὕρῃ ἀντίστασιν. Διὰ τοῦτο
 » λοιπὸν ἐπήραμεν καὶ ἡμεῖς μέτρα διὰ ν' ἀπαντήσωμεν αὐτὴν,
 » καὶ μ' ὅλον ὅπου τὰ καράβια καὶ κατὰ μᾶς ὅπου μπλοκάρουν,
 » εἶναι ἄξια διὰ νὰ προσέχωσι καὶ ἐμποδίσωσι, μολοντοῦτο ἐπει-
 » δῆ καὶ ἀπὸ αὐτὸ κρέματα δυνατὸν μέρος τῆς τύχης μας, διὰ
 » τοῦτο ἀπεφασίσαμεν ὡς ἀναγκαῖον νὰ ἐτοιμασθῆ καὶ ὁ Λεω-
 » νίδας τοῦ Κ. Δημητράκη Ν. Λάμπρου, ὡς καράβι ὀγρήγωρον,
 » τὸ ὅποιον καὶ εὐθὺς ὅπου λάβετε τὸ γράμμα μας νὰ εὐγῆ εἰς
 » τὰ πανί, ἀρματόνοντες το μὲ τὴν ἀναγκαίαν ἀρματωσίαν καὶ
 » μὲ 50 ἀνθρώπους τὸ ὀγρηγορώτερον. Προσέτι καὶ ἐν τρεχαν-
 » τήριον νὰ στέκεται νύκτα καὶ ἡμέρα εἰς τὴν Καϋμένην καὶ Κα-
 » ῶ-Γέρακα καὶ νὰ προσέχη. Ἡ κίνησις των νὰ γίνῃ ἀμέσως καὶ
 » νὰ μᾶς φανερώσητε διὰ νὰ ἐμβάσωμεν καὶ μετρητὰ διὰ τοὺς
 » μισθοὺς. Πάλιν σᾶς συσταίνομεν νὰ δώσητε αὐστηρὰς διαταγὰς

οὐκ ἔστιν οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν ἐξετέλεσαν τὰ παραγγελλόμενα, καὶ αὐθημερὸν ἠδυνήθησαν οἱ Σπετσιῶται ν' ἀπαντήσωσι τὴν ρηθείσαν γολέτταν διευθυνομένην τῷ ὄντι εἰς Ναύπλιον, καὶ ἐμποδιζόντες αὐτὴν τοῦ μελετωμένου σκοποῦ τῆς, νὰ τὴν ὀδηγήσωσιν ἄνευ τινὸς ἀντιστάσεως αὐτῆς εἰς Σπέτσας· ἀλλὰ κατὰ διαταγὴν πάλιν τῆς Κυβερνήσεως (α), ἡ αὐτὴ Γολέττα ἀφέθη ἐλευθέρᾳ μετ' ὀλίγας

• εἰς τοὺς καπεταναλοὺς διὰ νὰ στέκωνται ἀκοίμητοι νύκτα καὶ ἡμέρα· καὶ ἂν θελήσῃ ν' ἀντισταθῆ, ἅς κάμωσι καὶ οἱ ἐδικοί • μὲς τὸ χρέος των, καὶ ὁ Θεὸς βοηθός . . . »

Τῆ 31 Μαΐου 1822, ἐν Ἄργει.

Ἀντιπρ Ἀθην. Κανκάρης, Α Παπαγιαννόπουλος, Ἰω. Ὁρλάνδος, Ἰω. Λογοθέτης.

(Ἀρχ. Δῆμ. Σπετσῶν καὶ Σπετσ. Ἀναρχ. Γ. Α. σελ. 531.)

(α) Πρὸς τοὺς Εὐγεν. Πρόκριτους Σπετσῶν.

« Σᾶς βεβαιούμεν τὴν χθεσινὴν μας. Μ' εὐχαρίστησιν μας ἐμάθομεν ὅτι ἐμποδίσατε τὸ εἰς Ναύπλιον ἐρχόμενον ἐγκλέζικον κάραβι, καὶ ὡς ἐκ μέρους τοῦ Γένους καὶ τῆς Πατρίδος, σᾶς δμολογοῦμεν χάριτας διὰ τὴν ἄγρυπνον προσοχὴν σας. Περὶ αὐτοῦ τοῦ κάραβίου αἱ περιστάσεις ἄλλο δὲν μᾶς συγχωροῦν νὰ κάμωμεν, παρὰ νὰ τὸ ἀφήσωμεν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν δρόμον του κατὰ τὰς ἐκσπιδιτσιόνας του (ναυτιλιακά του). Διὰ νὰ μὴ μᾶς κάμῃ δμῶς καμμία ἐπιβουλὴν καὶ γυρίσῃ ὀπίσω, ἀνάγκη εἶναι νὰ τὸ συντροφεύσῃτε μὲ ἐν ἄρματωμένον ἐδικόν μας, ἕως εἰς τὸ Τσεφιγόν, μὲ τὴν πρέπουσαν φύλαξιν καὶ προσοχὴν. Προσέτι ἂν μὲ κάλῳν καὶ εὐμορφῳν τρόπον ἤμπορέσῃτε νὰ τοῦ πάρετε ἐν γράμμα, ὅτι δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Ἀνάπλιον, καὶ ἂν τὸ κάμῃ νὰ ὑπόκηται εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν θαλασσινῶν νόμων, εἶναι πρᾶγμα καλὸν καὶ ἀναγκαῖον, καθὼς περὶ τούτων θέλει σᾶς δμολογῆσαι ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ἐπιτοῦς.»

ἡμέρας, συνωδεύθη ὅμως μέχρι Κυθήρων παρὰ τοῦ αὐτοῦ πολεμικοῦ πλοίου, μήπως τυχόν μεταβάλη πάλιν διέυθυνσιν καὶ ἐπαναλάβῃ αὖθις τὴν εἰς Ναύπλιον ἄγουσαν ὁδόν.

Ἀπαυδῆσαντες τέλος οἱ Ναυπλιεῖς τοῦ νὰ περιμένωσι πλέον ἐξωτερικὴν βοήθειαν τουρκικῶν στόλων ἢ στρατευμάτων, ἀπεφάσισαν, κατὰ μεσοῦντα Ἰούνιον (συντελέσαντος πολὺ εἰς τοῦτο καὶ τινος Ὀθωμανοῦ Γιουσοῦφ-Ἀγᾶ καλουμένου, περιπεσόντος αἰχμαλώτου εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων καὶ καταγομένου ἐκ Χριστιανῶν) νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας διὰ συνθηκῶν. Τὴν ἀπόφασίν των ταύτην διεκοίνωσαν πρὸς τοὺς διὰ θαλάσσης πολιορκούντας, ὁ δὲ ἐκ Σπετσῶν Μανουὴλ Δ. Ὀρλώφ, ἀρχηγὸς τοῦ κατὰ θάλασσαν ἀποκλεισμοῦ, εἰδοποίησεν ἀμέσως τὰ περὶ τούτων τοὺς τε Προκρίτους Σπετσῶν καὶ τὴν ἐν Τριπόλει ἐδρεύουσαν Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν, ἣτις διατάξασα αὐτὸν νὰ εἰδοποιήσῃ καὶ τὴν ἐν Κορίνθῳ ἐδρεύουσαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἀπηύθυνεν αὐτῷ τὸ ἐξῆς ἀξιόλογον ἐγγράφον·

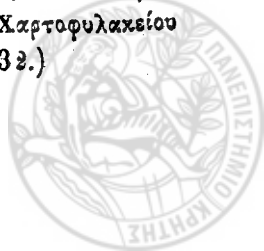
»Ἐκ Τριπόλεως τὴν 31 Μαΐου 1822.

Πρὸς τὸν Γενναῖον Καπετὰν Μανώλην Δ. Α. Ὀρλώφ,

λήτει ἐκ στόματος καὶ ὁ βουλευφόρος καὶ πατριώτης σας Κ. Γκί-
κας Καρακατσάνης, μὲ τὸ ὅποιον σας ἔρχεται καὶ ἡ παρούσά μας.
Ἐν τοσοῦτῳ σας ἀσπάζομεθα ἀδελφικῶς καὶ ὑποσημειοῦμεθα.

Τῆ α' Ἰουνίου 1822, ἐν Ἄργει.

† Ὁ Πατρῶν, Ἀθαν. Κανακάρης, ἀντιπρόεδρος, Σωτ. Χαρά-
λάμπης, Ἰω. Ὀρλάνδος, Ι. Λογοθέτης. (Ἐκ τοῦ Χαρτοφυλακείου
Γκ. Καρακατσ. καὶ Σπετσ. Ἀναργ. Γ. Α. σελ. 532.)

ἀρχηγόν εἰς τὴν διὰ θαλάσσης πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου.

» Ἡ κεντρικὴ αὕτη Διοίκησις ἐπληροφορήθη ἀπὸ τὸ
 » πρὸς τὸν Πανιερώτατον ἅγιον Βρυσθένης Κύριον Πρό-
 » ἔδρον γράμμα σας, τὴν ὁποίαν διάθεσιν ἔχουν οἱ πολι-
 » ορκούμενοι Μουσουλμάνοι τοῦ Ναυπλίου διὰ νὰ παρα-
 » δώσουν τὸ φρούριον μὲ συμφωνίας. Ὅθεν ἔλαβε κατὰ
 » τοῦτο εὐχαρίστησιν, καὶ τὸ κυριώτερον διότι εὐσπλαγ-
 » χνίζεται τὴν ἀνθρωπότητα, ἐπειδὴ γνωρίζει καὶ ἀγαπᾷ
 » τὰ δίκαιά της, ἐπειδὴ μισεῖ τὴν τυραννίαν, ἀλλ' ἀγαπᾷ
 » τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ζητεῖ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἔθνους
 » καὶ ὄχι τὸν θάνατον τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι ὅταν πα-
 » ραδοθοῦν, παύοντες ἀπὸ τὸ νὰ ἦναι στρατιῶται, γίνον-
 » ται καὶ αὐτοὶ ἀνθρωποὶ, καὶ τότε καὶ ἡμεῖς, κατὰ τὰ δι-
 » καια τῶν ἐθνῶν, εἴμεθα εἰς χρέος νὰ φυλάξωμεν ὡς κό-
 » ρην ὀφθαλμοῦ καὶ τὴν ζωὴν των καὶ τὴν τιμὴν των, καὶ
 » νὰ φροντίσωμεν καὶ διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖά των.
 » Ἄν λοιπὸν θέλουν νὰ φυλάξουν τὸν ἑαυτὸν των, οἱ ὑπε-
 » ναντίοι μας Τούρκοι, ἅς ἀποφασίσουν νὰ μᾶς παραδώ-
 » σουν τὸ φρούριον, κάμνοντες τὰς συνθήκας ἐκείνας ὁποῦ
 » εἶναι δίκαιον καὶ εὐλογον, καὶ ἅς ἡξεύρουν ὅτι αἱ συμ-
 » φωνίαι μας, ὡς ἅγιοι καὶ ἱεραὶ θεωρούμεναι, μέλλει νὰ
 » ἐκπληρωθοῦν παρ' ἡμῖν μ' ὄλην τὴν ἀκρίβειαν. Οἱ Τούρ-
 » κοὶ πρέπει νὰ γνωρίζουν, ὅτι ἡ Διοίκησίς μας εἶναι θε-
 » μελιωμέγῃ ἐπάνω εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὴν δικαιοσύνην,
 » ὅτι γνωρίζει τὰ δίκαια τοῦ πολέμου καὶ τὰ δίκαια τοῦ
 » ἀνθρώπου, καὶ τότε μόνον εἶναι βιασμένη νὰ ζητῇ τὸν
 » θάνατον τῶν Τούρκων, ἢ διὰ τῆς πολιορκίας, ἢ διὰ τῆς
 » ἐφόδου, ὅταν οἱ Τούρκοι ἀντισταθοῦν μὲ τὰ ὄπλα εἰς
 » τὰς χεῖρας· ὅταν ὅμως ρίψουν τὰ ὄπλα καὶ παραδοθοῦν,
 » τότε ἡ Διοίκησις ἔχει χρέος νὰ φυλάξῃ τὰς συμφωνίας

» της, καὶ νὰ τοὺς περιποιηθῆ χωρὶς νὰ τοὺς πειράξῃ μὴ-
 » τε εἰς τὴν ζωὴν, μῆτε εἰς τὴν τιμὴν. Ἡ Διοίκησις δὲν
 » καταδέχεται νὰ πράξῃ βάρβαρα ἔργα, ἀλλὰ μεταχειρί-
 » ζεται κάθε φιλανθρωπίαν εἰς τοὺς ἐχθρούς της, ὅταν
 » παραδοθοῦν. Ἄν λοιπὸν οἱ πολιορκούμενοι νὰ παραδο-
 » θοῦν μὲ συνθήκας, εἰδοποιήσατε τὴν Διοίκησιν διὰ νὰ
 » στείλῃ πληρεξουσίους ἀπὸ τὰ μέλη της, καὶ νὰ συμφω-
 » νήσωσι μὲ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸν δικαιοῦτερον καὶ νο-
 » μιμώτερον τρόπον. Χαίρετε» (α).

Βρεσθένης Θεοδώρητος, Ἀσιμάκης Φωτίλας, ὁ Πρω-
 τοσούγκελλος Ἀμβρόσιος, ὁ Ἀρχιμ. Γρ. Δικαῖος, Ἀναγν.
 Ζαφειρόπουλος, Νικ. Τσανέτου, Διον. Παπαγιαννόπουλος,
 Ἰω. Γ. Οἰκονομίδης, Παναγ. Καλογεράς, Ἀναγν. Ἀνα-
 στασόπουλος, Ἀναγν. Ζέρβας, Κωνστ. Ζαφειρόπουλος,
 Χριστόδ. Ἀχολος.

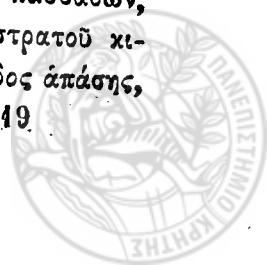
Οὕτω λοιπὸν μετὰ προηγουμένας τινὰς διαπραγματεύ-
 σεις, ὑπεγράφησαν τὴν 11 Ἰουνίου 1822 αἱ συνθήκαι ἐ-
 κατέρωθεν, ἔχουσαι οὕτω· « Νὰ καταγραφῆ μὲ λεπτομέ-
 » ρειαν ὅλη ἡ κινητὴ τῶν Ὀθωμανῶν περιουσία ἀνευ ἐξαι-
 » ρέσεως καὶ τοῦ ἐλαχιστοτέρου πράγματος. Μετὰ δὲ τὴν
 » καταγραφὴν νὰ διαμερισθοῦν εἰς τρεῖς ἴσας μερίδας, ἐξ
 » ὧν τὴν φανείσαν εὐχαριστοτέραν εἰς τοὺς Ὀθωμανούς,
 » νὰ λάβωσιν ἐκεῖνοι, αἱ δὲ ἄλλαι δύο νὰ μείνωσιν εἰς
 » τοὺς Ἕλληνας. Νὰ χορηγηθῶσιν εἰς τοὺς Ὀθωμανούς
 » δεκατρία πλοῖα Ἑλληνικὰ διὰ νὰ μετακομισθῶσιν εἰς
 » τὴν Ἀσίαν ἅπαντες. Νὰ χορηγῶνται εἰς αὐτοὺς παρὰ
 » τῶν Ἑλλήνων αἱ τροφαὶ των μέχρι τῆς θαλασσοπορείας

(α) Ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου Χαρτοφυλακείου τοῦ Μανουὴλ Δ. Δα-
 ζάρου ἢ Ὀρλώφ.

» καὶ τῆς εἰς Ἀσίαν μεταβιβάσεώς των. Νὰ εἰσέλθωσιν
 » εἰς τὸ φρούριον ἑκατὸν Ἑλληνας ὄπλοφόροι ὡς φρουρὰ
 » μὲ ἀντικτὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν.» Καὶ οἱ μὲν Τοῦρκοι
 παρέδωκαν προκαταρκτικῶς καὶ συνεπεία τῶν διαπραγμα-
 τεύσεων εἰς τοὺς Ἑλληνας τὸν θαλασσοπόργον (Μπούρ-
 τζίον), ἦτοι τὸ ἐπὶ τῆς νήσου μικρὸν φρούριον, δόντες πρὸς
 τούτοις καὶ πέντε ὁμήρους ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων Ὀθωμα-
 νῶν, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐλθοῦσα ἐκ Κορίνθου
 εἰς Ἄργος, ἀπέστειλεν εἰς Ναύπλιον ἐπιτροπὴν τινα, συγ-
 κειμένην ἐκ τῶν Ἰωάννου Ὀρλάνδου, Πολυχρόνη Τσανέ-
 του, Ἰω. Βαρβάτη καὶ Λάμπρου Ἀλεξάνδρου, ἡτις με-
 τ' ἄλλης τινὸς ἐπιτροπῆς τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας,
 συγκειμένης ἐκ τῶν Βρεσθένης Θεοδωρήτου, Γρ. Δικαίου,
 Ἀναγν. Ζέρβα, Ἀναγν. Ἀναστασοπούλου καὶ Ἰω. Γ. Οἰ-
 κονομίδου, ἐμελλε νὰ διαπραγματευθῆ μετὰ τῶν Ὀθωμα-
 νῶν τὰ περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου, καὶ νὰ ἐνεργή-
 σῃ τὴν καταγραφὴν ἀπάσης τῆς ὑπαρχούσης περιου-
 σίας τῶν Ὀθωμανῶν, πρὸς οὓς ἀπὸ τοῦδε ἐδίδοντο καθε-
 κάστην σιτηρέσια παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τὰ
 δὲ παρευρισκόμενα ἐκεῖ πρὸς ἀποκλεισμὸν Σπετσιωτικῶν
 πλοῖα, εἰς ἃ προσετέθησαν ἤδη καὶ ἄλλα τρία τὰ τοῦ Νικ.
 Α. Κυριακοῦ, Δημ. Λεωνίδα καὶ Γ. Ν. Λάμπρου καὶ ἡ γο-
 λέτα τῶν Κουντουριωτῶν ὑπὸ τὸν Νέγκαν μετὰ τῶν ἤδη
 προστεθέντων Ὑδραϊκῶν πλοίων τοῦ Μιαούλη καὶ ἄλλων
 δύο ἢ τριῶν προσδιωρίσθησαν νὰ μεταφέρωσι τοὺς παρα-
 δοθέντας Ὀθωμανοὺς εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἄλλ' ἐγὼ ταῦτα ἐγίνοντα κατὰ τὸ Ναύπλιον, ὁ Δρά-
 μαλης πασσᾶς μετὰ πολλῶν ἄλλων ὑπ' αὐτὸν πασσάδων,
 καὶ μετὰ τριάκοντα πέντε περίπου χιλιάδων στρατοῦ κι-
 νεῖται κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης,

μεγάλαι δὲ ναυτικαὶ δυνάμεις κατὰ θάλασσαν προαγγέλλονται. Καὶ στρατὸς καὶ στόλος μίαν παρὰ τοῦ Σουλτάνου εἶχον ἐντολήν, μῆτε φυχήν ζῶσαν Χριστιανικὴν, μῆτε πέτραν ἐπὶ πέτρας εἰς τὴν Ἑλλάδα ν' ἀφήσωσιν (α): ἀλλ' ἄλλαι μὲν βουλαι ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ Θεὸς κελεύει. Ἐν τούτοις ὁ Δράμαλης κινεῖ μετὰ τῶν στρατῶν του καὶ χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ οὐδεμίαν ἀντίστασιν καθ' ὁδόν, ἔρχεται τὴν 8 Ἰουλίου καὶ στρατοπεδεύει πρὸ τῆς Κορίνθου. Ὁ φρούραρχος τῆς Κορίνθου Ἀχιλλεὺς Θεοδωρίδης ὀνομαζόμενος (β), φοβηθεὶς τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων, ἐγκαταλείπει τὸ φρούριον ἀπροστάτεον καὶ φεύγει διὰ νυκτός. Ἄραψ δέ τις αἰχμάλωτος, ἐξελθὼν τοῦ φρουρίου, ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Δράμαλην, ὅτι τὸ φρούριον ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἰσελθὼν ὁ Δράμαλης ἔλαβε κατοχὴν τοῦ φρουρίου, ἀνευ βολῆς οὐδενὸς πυροβόλου.

Τὰ Δερβένια ἢ Κλεισώρια καὶ ὅσαι ἄλλαι στρατηγικαὶ θέσεις ἠδύνατο, κατεχόμεναι παρ' ὀλίγων Ἑλλήνων, νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάβασιν τῶν ἐχθρικῶν στρατῶν, καὶ αὐτὰ ἦσαν ἐπίσης ἔρημα, διότι οἱ μὲν στρατιωτικοὶ ἀπέβλεπον εἰς τὰ λάφυρα τοῦ Ναυπλίου, οἱ δ' ἐν τοῖς πράγμασι, μόνον ποῖος ποῖον βραδιουργῶν νὰ καταστρέψῃ ἐφρόντιζον.

(α) Χάριν περιεργείας ἀναφέρομεν στίχους τινὰς τοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀδομένου ἀσματίου τοῦ περιφήμου Τσοπανάκου·

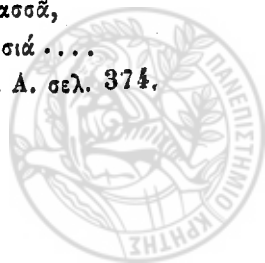
Μία προσταγὴ μεγάλη μεγάλη, προστάζ' ὁ Βασιλιάς,

Νὰ καταιβῆ ἡ ἀρμάδα ἀρμάδα, κι' ὅλος ὁ δοναμάς.

Σκληρὸ φερμάνι δίδει δίδει, στὸν Καπετὰν πασσά,

Νὰ κάψῃ τὸν Μωρέα Μωρέα, καὶ ὅλα τὰ νησιά . . .

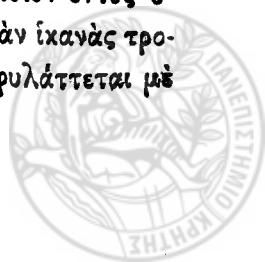
(β) Περὶ τούτου ἴδε Ἱστορ. Ἀπομν. Ν. Σπῆλ. Τ. Α. σελ. 374.

καὶ οὔτε ἐγνώριζον, οὔτε κἄν νὰ πιστεύωσιν ἤθελον, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἦν ἐπὶ θύρας. Πραγματικῶς δὲ ἂν ὁ Δράμαλης παρεδέχετο τὸ στρατηγικὸν σχέδιον τοῦ Χουρσίτ πασᾶ καὶ ἐξεστράτευε κατὰ τῆς Πελοποννήσου, διαιρῶν τὰς δυνάμεις του εἰς τρεῖς ἢ πλείονας στήλας, ἢ σώματα, ἦτον ἀδύνατον εἰς τοὺς Ἕλληνας ν' ἀντισταθῶσι, διότι τοῖς ἦτο πᾶν ἀδύνατον νὰ διοργανίσωσι ταυτοχρόνως πολλὰς δυνάμεις καὶ νὰ τὰς προτάξωσιν εἰς διάφορα μέρη. Ἄλλ' ὁ Δράμαλης, τυφλωθεὶς ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν περιφιλαυτίαν του, σκέπτεται ἀλλέως, περιφρονεῖ τὸ στρατηγικὸν σχέδιον τοῦ Χουρσίτου, ἐπιθυμεῖ ν' ἀποδοθῆ εἰς μόνον αὐτὸν πᾶσα ἐπιτυχία νίκης, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει βεβαίαν, καὶ βλέπων ὅτι οὐδαμοῦ ἀπήντησεν ἀντίστασιν τινα ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων, ἐκολακεύετο πλέον ὅτι ἤδη καὶ κατέκτησε τὴν Πελοπόννησον.

Ἡ προσέγγις τοῦ Δράμαλη, νέον πάλιν τρόμον διαχύσασα, ἐξύπνησε τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἀντὶ συσσωματώσεως, διέλυσαν καὶ αὐτὴν τοῦ Ναυπλίου τὴν πολιορκίαν. Ἡ Κυβέρνησις, οὐδὲν ἄλλο δυναμένη νὰ πράξῃ προσεπάθει ν' ἀναζωπυρήσῃ τὸ θάρρος τῶν Ἑλλήνων δι' ἐγγράφων, καὶ τὴν 9 Ἰουνίου διεκήρυξεν εἰς τὸν λαὸν τὰ ἑξῆς:

« Οἱ ἐχθροὶ εἶναι ὀλίγιστοι καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος »
 » ἀπόλεμοι· ἠδυνήθησαν νὰ συνέλθωσιν εἰς τὴν Πελοπόν-
 » νησον, «διότι δὲν εὔρον ἐναντίωσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ἀπο-
 » θάνει ἐδῶ, καθὼς καὶ τόσαι ἄλλαι χιλιάδες πέρυσιν ἀ-
 » πέθανον, ἂν ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἀναλαβόντες τὴν γεν-
 » ναιότητά σας, ὀρμήσητε, οἱ μὲν κατ' αὐτῶν, οἱ δὲ συνι-
 » στῶντες τὴν πολιορκίαν Ναυπλίου, τὸ ὁποῖον ἐντὸς ὀ-
 » λίγου παραδίδεται, διότι ἀπὸ μὲν τὴν ξηρὰν ἱκανὰς τρο-
 » φὰς δὲν εὕρισκει, ἀπὸ δὲ τὴν θάλασσαν φυλάττεται μὲ

» τὰ πλοῖα τῶν γενναίων Ὑδραίων καὶ Σπετσιοτῶν τὰ
 » πάντα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θυσιαζόντων» (α). Οἱ δὲ Ναυ-
 πλιεῖς Τοῦρκοι, τὰ περὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλη μα-
 θόντες παρά τινων Ὀθωμανῶν ἱππέων, ἐλθόντων ἀπὸ τῆς
 Κορίνθου εἰς Ναύπλιον, λαμβάνουσι νέας ἐλπίδας, ἀθε-
 τοῦσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν συνθηκῶν, καὶ μόλις καὶ μετὰ
 βίας ἐδυνήθησαν νὰ μείνωσιν ἀβλαβεῖς οἱ ἐντὸς τοῦ φρου-
 ρίου εὐρεθέντες ἀπεσταλμένοι Ἕλληνες, χάριν τῶν ὁμή-
 ρων, οὓς εἶχον λάβει παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ οἱ Ἕλληνες.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἤτοι τὴν 12 Ἰουλίου, ἔφθασεν εἰς
 τὴν Ἀργολίδα ὁ Δράμαλης, καὶ κύριος γενόμενος τῆς
 πόλεως τοῦ Ἄργους μετὰ μικρὰν τινα ἀντίστασιν, προσ-
 παθεῖ νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὸ ὑπερθεῖν τοῦ Ἄργους κεί-
 μενον μικρὸν καὶ ἀνοχύρωτον φρούριον, εἰς δ' εἶχον ἀπο-
 κλεισθῆ οἱ ἐμπροσθεν τοῦ Ἄργους ἀντισταθέντες Ἕλλη-
 νες. Διαλυθείσης δὲ ἀτάκτως τῆς πολιορκίας τοῦ Ναυ-
 πλίου, οὐδὲν Ἑλληνικὸν στρατόπεδον ὑπῆρχέ που, μόνοι
 δὲ οἱ περὶ τὴν Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν, τὸν Δ. Ὑψη-
 λάντην, Π. Μαυρομιχάλην, Μπουμπουλίαν καὶ τὸν Κρεβ-
 θατᾶν, καταβάντες εἰς τοὺς Μύλους ἀπέναντι τοῦ Ναυ-
 πλίου μετ' ὀλίγων μόνον ἑκατοντάδων στρατιωτῶν, ἀμη-
 χανοῦσι βλέποντες τὸν ἐπικείμενον εἰς τὴν Πατρίδα μέ-
 γιστον κίνδυνον. Ὁ ἐνάρετος Ὑψηλάντης ματαίως προσ-
 παθεῖ κατ' ἀρχὰς νὰ συνάξῃ στρατεύματα καὶ νὰ σχημα-
 τίσῃ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον, διότι ἕκαστος ἐφρόντιζε πῶς
 νὰ διασώσῃ τὴν οἰκογένειάν του. Ἡ δὲ Κυβέρνησις μετὰ
 τῶν Βουλευτῶν, καταφυγοῦσα ἐντὸς τῶν πλοίων, ἤτοι

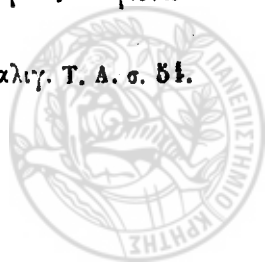
(α) Ἴδε διακήρυξιν Κυβερν. πρὸς τὸ Πανελλήνιον εἰς τὰ Σπετσο.
 Ἄναρχ. Τ. Α. σελ. 551—554.

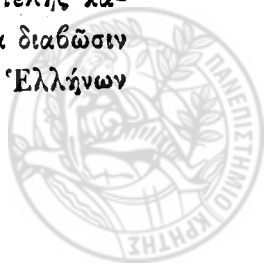
τοῦ Σπετσιωτικοῦ ὁ Πελεκάνος τοῦ Νικολάου Α. Κυριακοῦ, καὶ τῆς γολέτας Τερψιχόρης τῶν ἀδελφῶν Κουντουριωτῶν, διέμεινεν ἐντὸς αὐτῶν ἐπὶ τριακονταεξ ἡμέρας, αὐδεμίαν σχεδὸν σχέσιν ἔχουσα κατ' ἀρχὰς μετὰ τῶν ἐν Μύλοις, ἔνεκα τῆς προὔπαρχούσης μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας διενέξεως περὶ καταλύσεως τῆς Γερουσίας, καὶ οὔτε δύναμιν τινα εἶχεν, οὔτε ἄλλο κανὸν μέσον ὑπὸ τὴν διάθεσίν της· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, μεσολαβησάντων τῶν ἐκεῖ παρευρισκομένων Σπετσιωτο-Ἵδραίων, κατωρθώθη ἡ συνδιαλλαγή τῶν μερῶν καὶ λήθη τῶν παρελθόντων. Μετὰ δὲ τὴν πρόσκαιρον ταύτην συνδιαλλαγὴν, τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως ἤρχισαν νὰ ἐξέρχωνται εἰς τοὺς Μύλους καὶ νὰ συνεννοῶνται μετὰ τῶν ἐξω, πλὴν μετὰ ὀκταήμερον μόνον διαμονὴν καὶ ἐκεῖ ἀνεχώρησαν πάλιν καὶ μετέβησαν εἰς τὸ χωρίον, Ἅγιος Ἰωάννης καλούμενον, τῆς ἐπαρχίας Κυνουρίας (α).

Τὸ ἔθνος ἐκινδύνευε τότε τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων καὶ καιρὸς δὲν ἔμενε πλέον εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διοργανωθῶσι· πλὴν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην οἱ Πελοποννήσιοι ἔδειξαν περισσότερον τὴν φιλοπατρίαν των, διότι αὐθόρμητοι ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἵψηλάντου, τοῦ Κολοκοτρώνου, Πλαπούτα, Νικηταρᾶ καὶ ἄλλων τινῶν ὀπλαρχηγῶν, συναχθέντες εἰς διαφόρους θέσεις, ἤρχισαν νὰ προσβάλωσι τὸν ἐχθρὸν ἀδιακόπως, ὅτε μὲν νικῶντες, ὅτε δὲ ἀποσυρόμενοι, καὶ πολλοὶ φαινόμενοι, καίτοι ὀλίγοι ὄντες κατ' ἀρχῆς διὰ πολεμικῶν τινῶν στρατηγημάτων τοῦ Κολοκοτρώνου, ὡς ἐμφανιζόμενοι οἱ ἴδιοι ἐπαναληπτικῶς εἰς διαφόρους θέσεις, ἠνάγκασαν τοὺς ἐχθροὺς νὰ μένω-

(α) Ἴδε Πρακτ. Κυβερν. εἰς τ' ἀρχεῖχ Ἑλλήν. Πηλιγ. Τ. Α. σ. 51.

σιν ἐντὸς τοῦ Ἄργους ὡς πολιορκημένοι. Ἄλλ' αἱ τροφαὶ ἤρχισαν νὰ ἐκλείπωσιν εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ ὁ Δράμαλης εὐρίσκετο ἤδη εἰς τὴν ἀνάγκην, ἢ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Πελοποννήσου, ἢ ὀπισθοχωρῶν νὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς, φοβούμενος μήπως πάθῃ καὶ αὐτὸς ὅ,τι καὶ ὁ Κεχαγιᾶς ἔπαθε πρὸ ἐνὸς ἔτους. Οὕτως ἀμφιταλαντευόμενος μεταξὺ τῶν δύο τούτων σκέψεων ὁ Δράμαλης, διέμεινεν ἔτι ὀλίγας ἡμέρας εἰς Ἄργος· ἀλλ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ εἰς μὲν τὸ στρατόπεδόν του ἀνεφάνησαν μεγάλα συμπτώματα ἀταξίας καὶ ἀπειθείας, ἱκανὰ δὲ ἐσυνάχθησαν Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἀπὸ τε τὴν Μάνην ὑπὸ τὸν Πέτρον Μαυρομιχάλην, καὶ ἀφ' ὄλων τῶν μερῶν τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Δράμαλης, φοβηθεὶς τότε τὴν συγκέντρωσιν περισσοτέρων Ἑλλήνων, ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ τῆς Πελοποννήσου καὶ νὰ διευθυνθῇ εἰς Κόρινθον, ἐλπίζων νὰ εὕρῃ ἐκεῖ καὶ τροφὰς καὶ βοήθειαν ἀπὸ τὸν Χουρσίτην, τοῦ ὁποίου τὸ πολεμικὸν σχέδιον περιεφρόνησε, κατόπιν δὲ καὶ ἀπὸ τὸν περιμενόμενον στόλον τοῦ Σουλτάνου. Ἄλλ' ὁ Κολοκοτρώνης, ἐννοήσας τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ προνοήσας περὶ τῶν ληπτέων μέτρων ἐγκαίρως, σπεύσας προκατέλαβεν ὅλας σχεδὸν τὰς ἐπικαίρους θέσεις τῆς ἐξόδου διὰ τῶν διαφόρων ἄλλων ὀπληρχηγῶν, καὶ ὅταν ὁ Δράμαλης ἔφθασεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα φεύγων, πανταχόθεν προσβαλλόμενος, πανταχόθεν ἀπηλπίζετο. Τὰ στρατεύματά του πανταχόθεν ἀποκρουόμενα, ἤρχισαν ν' ἀπελπίζονται τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν, καὶ εἰς τὴν ἄτακτον φυγὴν νὰ ἐλπίσωσι τὴν σωτηρίαν των. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀταξίαν των ταύτην ἦτον ἀποφασισμένη καὶ ἡ παντελής καταστροφή των, τρέχοντες δὲ πολλοὶ ὁμοῦ νὰ διαβῶσιν ἀτάκτως ἀπὸ στενὰ μέρη καὶ δύσβατα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων

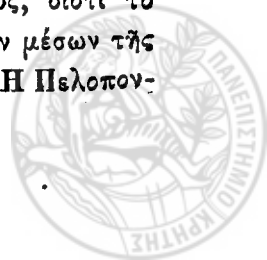
φρουρούμενα, πεζοὶ καὶ ἵππεις, ἄνθρωποι καὶ κτήνη, κατέπιπτον φύρδην μίγδην σωρηδὸν εἰς τὸ σχηματίζον τὴν στενωπὸν ἐκείνην μέγα ρεῦμα, καὶ ἐνεταφιάζοντο οἱ ἄθλιοι ὁ εἰς ὑπὸ τὸν ἄλλον. Ὁ Δράμαλης, βλέπων τὸν ὀλεθρὸν του, πειρᾶται διὰ χρημάτων νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἐλευθέραν διάβασίν του, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πωλεῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος του. Ἀμυχανῶν ὁ Δράμαλης ὀπισθοχωρεῖ μὲ τὸ ἐναπολειφθὲν στράτευμά του μέχρι τῶν πέριξ τοῦ Ναυπλίου, ἀλλ' ἀποφασίζει πάλιν νὰ ἐξέλθῃ διὰ πάσης θυσίας ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου, ζημιωθείς ζημίαν ἀνεπανόρθωτον εἰς τὸν στρατὸν του ἀπὸ τὸν Νικηταρᾶν, τὸν καὶ τουρκοφάγον δικαίως ἐπονομασθέντα τότε, τὸν Ὑψηλάντην καὶ λοιποὺς Ἑλληνας ὀπλαρχηγούς, διεσώθη τέλος μετ' ὀλίγου στρατοῦ εἰς Κόρινθον, καὶ ἐκεῖθεν προσπαθεῖ πάλιν νὰ ἐφοδιάσῃ τὸ Ναύπλιον μὲ τροφάς· ἀλλὰ διάφορα ἑλληνικὰ στρατιωτικὰ σώματα, συναχθέντα περὶ αὐτὸ, κατέστησαν ἐκ νέου τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τούτου στενωτέραν.

Ὁ Δράμαλης τρέμων διὰ τὴν ἀποτυχίαν του ταύτην, καὶ φοβούμενος τὴν ὄρμην τοῦ Σουλτάνου, ἐπεχείρησεν ἐκ νέου τὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου καὶ τὴν ἐπισίτισιν τοῦ Ναυπλίου· κινηθεὶς ὄθεν διὰ τὴν Πέρα—Χώραν μετὰ ὀκτῶ χιλιάδων στρατοῦ, κατεγίνετο νὰ τὸν μεταβιάσῃ ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου διὰ τῶν ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ τουρικῶν πλοίων, καὶ νὰ πειραθῇ τὴν κυρίευσιν τοῦ ἰσθμοῦ διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐκεῖθεν τὴν ἐλευθέραν διάβασίν του. Ἀλλὰ πάλιν ὁ Νικηταρᾶς μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου καὶ ἄλλων τινῶν ὀπλαρχηγῶν, εὑρεθέντες εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, εἰς ὃ οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν τὴν ἀπόβασιν, προσβάλλουσιν ἀποφασιστικῶς κατ' αὐτοὺς ἀναγκάζουσι νὰ ὀπισθοδρομήσωσι

καὶ νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὰς λέμβους καὶ τὰ πλοιά των. Ὁ Δράμαλης, τοῦ ὁποίου καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο σχέδιον ἐματαιώθη, μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ἀπέθανεν εἰς τὴν Κόρινθον ὑπὸ ἐπιδημικῆς νόσου.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὁ Ὑψηλάντης μετὰ τοῦ Νικηταρᾶ, πορευθέντες εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἦτο φρούραρχος ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ συνεννοηθέντες μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τινων ἄλλων Προκρίτων Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων, καὶ τινων Ἀρχιερέων, ἐνήργησαν ἐγγραφον πρόσκλησιν ὑπογραφεῖσαν καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων Ἑλλήνων πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν, τὴν ὁποίαν διήθυσαν πρὸς τὸν ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ τότε διαμένοντα Ἰωάννην Καποδίστριαν, ζητοῦντες αὐτὸν ἀρχηγὸν τοῦ ἔθνους.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Δράμαλη, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μετέβη ἐξ Ἄστρους εἰς Μύλους Ναυπλίου καὶ ἐκείθεν εἰς Ἄργος· ἀλλὰ κακῶς συνεννοεῖτο μετὰ τῆς ἐν Τριπολιτσᾷ ἐδρευούσης Πελοποννησιακῆς Γερουσίας· διότι ἡ μὲν Κυβέρνησις ἀπῆτει, χάριν συγκεντρώσεως τῆς Κυβερνητικῆς ἐξουσίας, τὴν διάλυσιν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας καὶ τὴν εἰς τὸ Βουλευτικὸν συγχώνευσιν τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ δὲ Γερουσία, μὴ θέλουσα ν' ἀποβάλη τὴν ἐξουσίαν τῆς, ἐπροφασίζετο ὅτι διὰ τῆς διαλύσεώς τῆς καταστρέφεται ὁ νόμος, ἐπέρχεται ἀναρχία, καὶ τέλος πάντων, ὅτι ἔπρεπε προηγουμένως νὰ ἐρωτηθῶσι περὶ τούτου αἱ ἐπαρχίαι. Εἰς μάτην ἐζήτηι ἡ Κυβέρνησις νὰ πείσῃ τὴν Γερουσίαν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πραγμάτων δὲν ἦτο καιρὸς νὰ ἐρωτηθῶσιν αἱ ἐπαρχίαι, τουτέστιν ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς πρὸς συγκάλεσιν Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, διότι τὸ ἔθνος εἶχεν ἀνάγκην ἤδη νὰ σκεφθῇ περὶ τῶν μέσων τῆς ἀμύνης καὶ οὐχὶ περὶ πολιτικῶν ζητημάτων. Ἡ Πελοπον-

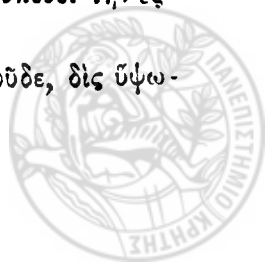

νησιακή Γερουσία επέμεινεν εξασκούσα τὴν ἐξουσίαν της, καὶ οὐδεμία ἀρμονία ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν δύο τούτων πολιτικῶν σωμάτων.

Τότε ἡ Κυβέρνησις, πιεσθεῖσα ἀπὸ ἐξωτερικὰς ἐντόνους παραστάσεις, ἐτροποποίησε τὴν περὶ ἀποκλεισμοῦ ὄλων τῶν ἐχθρικῶν λιμένων ἀπὸ τῆς Ἐπιδαύρου μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης διακήρυξίν της τῆς 31 Μαρτίου 1822, ἐκδώσασα τὴν 11 Αὐγούστου ἄλλην νέαν διακήρυξιν.

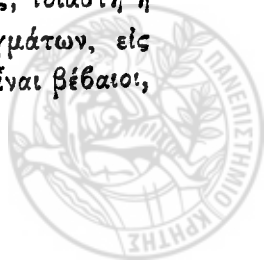
Μετ' ὀλίγας δ' ἡμέρας, γνωστοῦ γενομένου ὅτι οἱ Βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης ἐμελλον νὰ συγκροτήσωσι τὴν ἐν Βερώνῃ Σύνοδον, ἵνα λάβωσιν ὑπ' ὄψιν καὶ ἀποφασίσωσιν ἀπὸ κοινοῦ, περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλίαν διενεργηθεισῶν πολιτικῶν ταραχῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διὰ νὰ δικαιώσῃ ἀπέναντι καὶ αὐτῆς τῆς Συνόδου τῶν Βασιλέων τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, καὶ ν' ἀποδείξῃ εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ἡ πηγὴ καὶ ὁ χαρακτήρ ταύτης οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν ἢ ὁμοιότητα μὲ τὰς πηγὰς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἐν Εὐρώπῃ διαδραματιζομένων, ἐξέδοτο τὴν 29 Αὐγούστου τὴν ἐξῆς διακήρυξίν της: « Δεκαοκτῶ ἤδη ὀλόκληροι μῆνες διέτρεξαν, ἀφοῦ ἡ » Ἑλλὰς ἤρχισε νὰ πολεμᾷ μὲ τὸν ἐχθρὸν τοῦ Χριστιανύμου πληρώματος. Ὅλαι αἱ δυνάμεις τοῦ Μωαμεθανισμοῦ συντρέξασαι, ἀγωνίζονται νὰ ἐξολοθρεύσωσι τὸ » ἔθνος τῶν Ἑλλήνων. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἀσιατικὴ Τουρκία καὶ αὐτὴ ἡ Ἀφρικὴ, καθοπλίζονται ἀμιλλώμεναι διὰ » νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν σιδηρᾶν μάστιγα, ἡ ὁποία ἐν διαστήματι τοσοῦτων αἰῶνων καταθλίβει τὸ γένος τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, καὶ τὴν σήμερον σκοπεύει τὴν ἐξόντωσιν αὐτοῦ.

» Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου μέχρι τοῦδε, δις ὕψω-

» σεν ἢ Ἑλλάς τὴν φωνὴν τῆς διὰ μέσου τῶν νομίμων
 » αὐτῆς παραστατῶν, ἐξαιτουμένη τὴν συνδρομὴν καὶ ἀν-
 » τίληψιν τῶν Χριστιανικῶν Βασιλείων τῆς Εὐρώπης, ἢ
 » τέλος, ἀπιτοῦσα, δικαίῳ τῷ λόγῳ, τὴν ἀκριβῆ ἀπὸ μέ-
 » ρους αὐτῶν οὐδετερότητα εἰς τὸν παρόντα ἱερὸν αὐτῆς
 » πόλεμον. Σήμερον δὲ, ἐπειδὴ μία ἐπίσημος Συνέλευσις
 » τῶν πρωτίστων Βασιλέων αὐτῆς, συγχροτηθεῖσα εἰς τὴν
 » Ἰταλικὴν χερσόνησον, ἐπισήμως διασκέπτεται, καὶ προ-
 » νοουμένη περὶ τῶν ἱερῶν συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων
 » εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, ἀπεκδέχεται ἐκ συμφώνου τὴν παρ' αὐ-
 » τῆς τῆς Συνελεύσεως διάρκειαν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης,
 » καὶ ἀσφάλειαν παντός δικαιώματος, κατὰ τὸ εἶκος, ἢ
 » Προσωρινῆ Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος παραβαίνει τὰ ἐπι-
 » κείμενα ἱερὰ αὐτῆς χρέη, ἂν δὲν ἐκθέσῃ ἐκ νέου πρὸς
 » τοὺς ὑπερτάτους συμμάχους Μονάρχας τὴν ἀληθῆ κα-
 » κατάστασιν τοῦ ὁποίου παριστάνει ἔθνος τῶν Ἑλλή-
 » νων, τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐννόμως ζητεῖ, καὶ τέ-
 » λος τὴν στυθερὰν ἀπόφασιν τῶν Ἑλλήνων, ἢ νὰ δικαιο-
 » θῶσιν ἀπὸ τοὺς ἐπιγείους Ἐθνάρχας, καθὼς καὶ εὖρον
 » χάριν ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, ἢ ν' ἀπολεσθῶσιν,
 » ἀλλὰ Χριστιανοὶ καὶ ἐλεύθεροι.

« Ποταμοὶ αἵματος ἔρρευσαν ἕως τὴν σήμερον, ἀλλ' ὁ-
 » μως ἢ τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ τροπαιοφόρος σημαία ὕ-
 » ψωθεισα, κυματίζει ἤδη εἰς τὰ ὀχυρώτερα τεῖχη τῆς Πε-
 » λοποννήσου, τῆς Ἀττικῆς, τῆς Εὐβοίας, τῆς Βοιωτίας,
 » τῆς Ἀχαρνανίας, εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἠπείρου
 » καὶ Θεσσαλίας, εἰς τὴν Κρήτην καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ
 » Αἰγαίου πελάγους. Τοιαύτη εἶναι ἡ πρόοδος, τοιαύτη ἢ
 » παροῦσα κατάστασις τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, εἰς
 » τὴν ὁποίαν, ὅσοι γνωρίζουσι τὴν Τουρκίαν, εἶναι βέβαιοι,

» ὅτι δὲν δύνανται οἱ Ἕλληνες ν' ἀποθέσωσι τὰ ὄπλα,
 » εἰμὴ ἀποκτήσαντες δι' αὐτῶν τῶν ὀπλων, ἢ διὰ συμβι-
 » βασμοῦ, ὅλα τὰ συνιστῶντα τὴν πολιτικὴν των ὑπαρξιν
 » ἀπόλυτον, ἀνεξάρτητον καὶ περιτειχισμένην μὲ ὅλα τὰ
 » ἔθνικὰ δικαιώματα, ὡς μόνην ἐγγύησιν ἱκανὴν ν' ἀσφα-
 » λίσῃ τὸ ἀνέπαφον τῆς ἱερᾶς Θρησκείας, τὴν ζωὴν τῶν
 » πολιτῶν, τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν τιμὴν του. Ἐὰν δὲ ἡ
 » Εὐρώπη, φροντίζουσα περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς παγ-
 » κοσμίου εἰρήνης, συγκαταβαίη νὰ διαπραγματευθῇ μὲ
 » τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν, ἐπὶ σκοπῷ νὰ συμπεριλάβῃ
 » καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα
 » γενικῆς εἰρήνης, ἐπ' αὐτῇ τῇ ὑποθέσει καὶ ἡ προσωρινὴ
 » τῆς Ἑλλάδος Διοίκησις σπεύδει νὰ διακηρύξῃ ἐπαγγελ-
 » ματικῶς διὰ τῆς παρούσης, ὅτι οὐδέποτε θέλει παραδε-
 » χθῆ καμμίαν συνθήκην, ὅσον ὠφέλιμος καὶ ἂν ἦναι κατὰ
 » τὸ φαινόμενον, ἐνὸς οἱ ἐννόμῳ ἀποσταλέντες αὐτῆς
 » πρέσβεις δὲν ἐπιτύχωσι τὴν πρέπουσαν ἀκρόασιν, ἀπο-
 » λογούμενοι ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑλλάδος καὶ
 » ἐκτιθέμενοι τὰ ὅσα εὐλόγως ἀπαιτεῖ, καὶ ποῖται εἶναι αἰ-
 » χρεῖται καὶ τὰ ἱερώτερα αὐτῆς συμφέροντα.

» Τὰ εὐσεβῆ, φιλάνθρωπα καὶ φιλοδίκαια φρονήματα
 » τῶν συναθροισθέντων βασιλέων τῆς Εὐρώπης, ἀναπτε-
 » ροῦσιν ἀπὸ χρηστὰς ἐλπίδας τὴν προσωρινὴν Διοίκησιν
 » τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ἡ δικαιοσύνη αὐτῆς αἰτήσις θέλει φα-
 » νῆ εὐπρόσδεκτος εἰς τοὺς ὑπερτάτους Βασιλεῖς. Ἐὰν
 » ὅμως παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν τὸ παρὸν δικαιοτάτον πρό-
 » βλημα τῆς Διοικήσεως, ἤθελεν ἀποτύχει τοῦ ἐφετοῦ
 » σκοποῦ, τότε ἡ ἐνεστῶσα διαδήλωσις θέλει ἰσοδυναμεῖ
 » μὲ τελείαν καὶ δημοσίαν διαμαρτύρησιν, τὴν ὁποίαν ἡ
 » Ἑλλὰς ἀφοσιῖ καὶ προσφέρει σήμερον εἰς τὸν Θρόνον

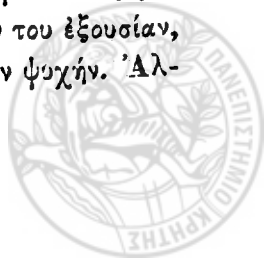

» τοῦ μεγάλου καὶ δικαίου Θεοῦ, παριστώσα συγχρόνως
 » τὰ λαμπρὰ δίκαιά της εἰς ἀνάκρισιν ὅλης τῆς Εὐρώπης
 « καὶ τῆς μεγάλης οἰκογενείας ὄλων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ
 » Χριστιανῶν.

» Οἱ Ἕλληνες ὄντες ἀδύνατοι καὶ ἐγκαταλελειμμένοι,
 » θέλουν περιορίσει τότε ὅλας των τὰς ἐλπίδας εἰς τὸν
 » Θεόν, τόν ισχυρόν, τὸν ζῶντα. Στερεούμενοι τῷ βραχίονι
 » αὐτοῦ τῷ κραταιῷ καὶ ὑψηλῷ, δὲν θέλουν κλίνει ποτὲ
 » τὸν αὐχένα ἔμπροσθεν τῆς τυραννίας, χριστιανοὶ ὄντες
 » καὶ διωκόμενοι τέσσαρας αἰῶνας κατὰ συνέχειαν, διότι
 » ἔμειναν στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς
 » Πίστεως πρὸς τὸν Σωτῆρά των καὶ Βασιλέα τῶν Οὐρα-
 » νῶν. Οἱ Ἕλληνες θέλουν ὑπερασπισθῆ μέχρι τέλους
 » τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τὰς πατρικάς των
 » ἐστίας καὶ τοὺς τῶν προγόνων τάφους, μακαρίζοντες
 » ἑαυτοὺς, ὅτι ἀποθνήσκουσι Χριστιανοὶ καὶ ἐλεύθεροι, ἢ
 » ὅτι νικῶσι καθὼς διήρκεσαν μέχρι σήμερον, δηλονότι,
 » μὲ μόνην τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ
 » μὲ τὴν κραταιάν του ἀντίληψιν ».

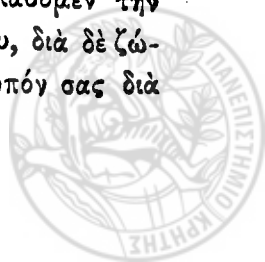
Ἐν Ἄργει τὴν 29 Αὐγούστου, ἔτει σωτηρίῳ 1822,
 καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας 6΄.

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ ξηρὰν ἐγίνοντο. Κατὰ δὲ θάλασ-
 σαν ἐξήλθε τοῦ Ἑλλησπόντου περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγού-
 στου ἅπας ὁ Ὄθωμανικὸς στόλος, τοῦ Βυζαντιῦ δηλαδὴ,
 τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀφρικῆς, φέρων, ὡς ἀνωτέρω εἴ-
 πομεν, διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου νὰ καταστρέψῃ ὅλην τὴν
 Ἑλλάδα, ἰδίως δὲ τὰς τρεῖς ναυτικὰς νήσους, τῶν ὁποίων
 οἱ κάτοικοι εἶχον τὴν ἀναίδειαν νὰ καταφλέγωσι τοὺς σό-
 λους του, καὶ νὰ καταφρονῶσι τὴν μεγάλην του ἐξουσίαν,
 νὰ θύσῃ δὲ καὶ ν' ἀπωλέσῃ πᾶσαν ἑλληνικὴν ψυχὴν. Ἄλ-

λά πριν ἡ θέση εἰς ἐνέργειαν τοὺς σκοποὺς τούτους ὁ Στόλαρχος Ἰβραχίμ-πασσᾶς, μετὰ τοῦ, κατὰ μὲν τὴν Χίον ἀντιναυάρχου, ἤδη δὲ ναυάρχου, τοῦ αἰμοβόρου Καραλή, διευθύνθη προηγουμένως κατὰ τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια καὶ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὅπως ἐφοδιάσῃ πρῶτον τὰ φρούρια ἐκεῖνα καὶ τὸ τῶν Πατρῶν, τὸ ὅποιον ἐκινδύνευε νὰ πέσῃ εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων δι' ἔλλειψιν τροφῶν, καὶ ἐπομένως νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον νὰ καταστρέψῃ τὰς νήσους Σπέτσας καὶ Ὑδραν, νὰ ἐπισιτίσῃ τὸ Ναύπλιον καὶ νὰ ἐπιτελέσῃ τῇ συμπράξει καὶ τῶν κατὰ γῆν ὀθωμανικῶν στρατῶν τὴν ὑποδούλωσιν ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Ἄμα διεδόθη ἡ εἰδήσις ὅτι σκοπὸς κύριος τῶν ὀθωμανικῶν στόλων ἦτο νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν δύο ναυτικῶν νήσων Σπετσιῶν καὶ Ὑδρας, καὶ μάλιστα τῆς πρώτης, φύσει ὀμαλῆς καὶ εὐπροσβλήτου, οἱ Σπετσιῶται ἀπέστειλαν τὴν 16 Ἰουλίου, πρεσβείαν τινὰ εἰς Ὑδραν ἐκ τῶν Γεωργίου Ἀνδρούτσου καὶ Ἀνδρέου Χ. Ἀναργύρου, διὰ νὰ συνεννοηθῶσι μετὰ τῶν Προκρίτων τῆς Ὑδρας, ἐὰν, ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, ἐσυμφώνουν νὰ μετακομισθῶσιν εἰς Ὑδραν αἱ οἰκογένειαι τῶν Σπετσιωτῶν, χάριν τῆς συγκεντρώσεως τῶν δυνάμεων, φύσει κρημνώδους καὶ δυσπροσίτου οὔσης τῆς Ὑδρας, νὰ μείνωσι δὲ εἰς Σπέτσας ἄνδρες μόνον εἰς τὴν πρότασιν ταύτην τῶν Σπετσιωτῶν, οἱ Ὑδραῖοι ἀμέσως ἀπήντησαν ὡς ἐφεξῆς: « Παρὰ τῶν ὑμετέρων ἀπεσταλμένων εὐγενεστάτων Κυρίων Ἀνδρέου Χ. Ἀναργύρου καὶ Γεωργίου Ἀνδρούτσου, τοὺς ὁποίους πέμπετε μὲ πληρεξουσιότητα, ἐλάβομεν τὴν εὐγενικὴν ὑμῶν ἐπιστολὴν τῆς 16 Ἰουλίου, διὰ δὲ ζώσης φωνῆς τῶν ἐπληροφορήθημεν τὸν σκόπόν σας διὰ

» ν' ἀπεράσητε χρείας τυχούσης μὲ τὰς φαιηλίας σας εἰς
 » τὴν νησὸν μας. Βεβαιωθῆτε λοιπὸν ὅτι, ἐὰν (ὁ μὴ γέ-
 » νοιτο) ἔλθῃ μία παρομοία ἀνάγκη, ἡμεῖς θέλομεν σᾶς
 » ὑποδεχθῆ μετὰ πάσης ἀδελφικῆς ἀγάπης, θεωροῦντές
 » σας ὡς γνησίους ἡμῶν συμπατριώτας, διὰ νὰ συναπο-
 » θάνωμεν ἢ νὰ συνελευθερωθῶμεν ».

Ἐπὶ τῆς Ἰουλίου 17 1822 (α).

Οἱ Σπετσιῶται εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι τὰς λαμπρὰς οἰ-
 κίας των καὶ πᾶν ὅ,τι κατελίμπανον χάριν τῆς κοινῆς σω-
 τηρίας, μεταβιβάσαντες, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Σαλαμῖνι,
 τὰς οἰκογενείας των εἰς Ἰδραν (β), ἦσαν ἔτοιμοι μετὰ

(α) Ἄρχ. Δημ. Σπετσῶν, ἀλληλογραφ. Ἰδρας, φάκ. 2.

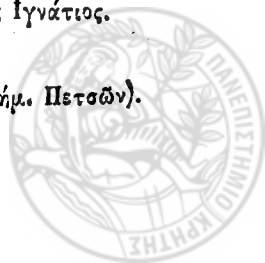
(β) Ἰδοῦ τί ἔγραφε τότε ὁ Μητροπολίτης Ἰγνατίος ἐκ Πίσσης
 πρὸς τοὺς Σπετσιῶτας· « Εὐγενέστατοι Ἄρχοντες, Προεστῶτες
 » τῆς νήσου Σπετσῶν, πατρικῶς καὶ ἐλοφύχως σᾶς εὐχομαι. Ἐ-
 » μαθον ὅτι ἀφήσατε τὴν νησὸν σας εἰς τὸν ἐρχομὸν τοῦ ἐχθρι-
 » κοῦ στόλου καὶ ἀπεράσατε εἰς Ἰδραν· ἐμιμήθητε κατὰ τοῦτο
 » τοὺς παλαιοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐκάματε πολλὰ καλὰ νὰ λάβετε
 » μέτρα διὰ νὰ φυλάξῃτε τοὺς πολίτας καὶ ὅχι τὴν πόλιν, διότι
 » οἱ πολῖται κάμνουν πόλιν, ὁ δὲ τόπος ἔρημος δὲν κάμνει πο-
 » λίτας. Τὸ φέρεσιμόν σας εἰς τὴν θάλασσαν σᾶς κάμνει τιμὴν·
 » ἐξακολουθεῖτε νὰ δουλεύετε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν πατρίδα μὲ
 » τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ θέλετε τελειώσει τὸ λαμπρὸν στάδιόν σας
 » εὐτυχῶς καὶ μὲ δόξαν. Εὐχομαι τὸν λαὸν τῆς Πατρίδος σας
 » σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις· Σᾶς εὐχομαι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νίκας καὶ
 » τὸ τέλος αἰσίων.

Μένω εὐχέτης ἐν Χριστῷ

Ὁ Μητροπολίτης Ἰγνατίος.

1822 Δεκεμβρίου 26 ἐκ Πίσσης.

(ἐκ τῶν ἀρχ. τοῦ Δήμ. Πετσῶν).

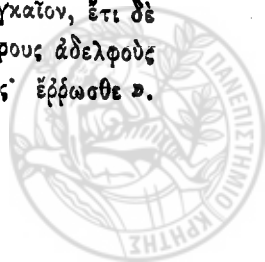

τῶν συναδέλφων των Ἵδραίων νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν ἐχθρόν, ἀφοῦ ἄφησαν καὶ ἐπὶ τῆς νήσου των ἱκανοὺς ὄπλοφόρους Σπετσιώτας ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντας τὸν γέροντα Ἰωάννην Μέξην μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Νικολάου, καὶ τῶν γαμβρῶν του Ἰωάννου Γ. Κούτση καὶ Νικολάου Ἀδριανοῦ, τὸν Χριστόδουλον Κούτσην μετὰ πολλῶν οἰκείων του, καὶ τὸν Ἀναστάσιον Ἀνδροῦττον μετ' ἄλλων ὡσαύτως. Οἱ Σπετσιῶται προσκαλέσαντες καὶ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου νὰ ἔλθωσι στρατεύματα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς νήσου, ἀπέστειλαν ὡς πρόσκοπον, ναυτικὴν τινα μοῖράν των ὑπὸ τὸν Ναύαρχον Γεώργιον Ἀνδροῦττον, ἣτις περιφερομένη ἀπὸ τῆς νήσου Καϋμένης μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα, καὶ τὸν ἐχθρικὸν στόλον ν' ἀναχαιτίσῃ ἐρχόμενον, καὶ περὶ τῆς ἐλευσεώς του νὰ προειδοποιήσῃ ἐγκαίρως (α).

Τέλος πάντων, τὴν 8 Σεπτεμβρίου, ὁ ἐχθρικὸς στόλος συγχέμενος ἐξ ὄλων τῶν στόλων τοῦ Βυζαντίου, τῆς Αἰ-

(α) Ἴδου τί ἔγραφεν ὁ ναύαρχος Γ. Ἀνδροῦτσος τῇ 29 Αὐγούστου.

« Σήμερον περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐκράξμεν τὸν πλοίαρχον τοῦ
 » Λεωνίδου, Δημήτριον Ν. Λάμπρου, πέμψαντες αὐτὸν εἰς Τσε-
 » ρίγον, ἵνα παρατηρήσῃ ἀκρικῶς καὶ ἐξετάσῃ περὶ τοῦ ἐχθρικοῦ
 » στόλου. Ἐνῶ διέβαινον ἀπὸ Καντήρι, ἐκεῖ ἀπήντησε δύο πλοι-
 » ἄρια ἤτοι, τρεχαντήρια, ἐξ ὧν ἔμαθεν ὅτι ὁ αὐτὸς στόλος τοῦ
 » τυράννου ἐθεωρήθη χθὲς τὸ πρωτὶ νὰ διαβαίῃ ἀπὸ τὸ Καψάλι,
 » συνιστάμενος τὸν ἀριθμὸν ἑβδομήκοντα ὀκτώ ὄθεν σᾶς εἰδο-
 » ποιοῦμεν ἵνα εὐγάλετε ὄλον τὸν ἡμέτερον στόλον εἰς τὰ πανία
 » ὁμοῦ καὶ τὰ μπουρλότα, πρὸς ἀντάμωσίν μας, περιμένοντες
 » αὐτὰ κατὰ τὴν Παραπώλαν (Καϋμένην) ὡς ἀναγκαῖον, ἔτι δὲ
 » σᾶς εἰδοποιοῦμεν διὰ νὰ ιδεάσῃτε καὶ τοὺς ἡμετέρους ἀδελφοὺς
 » τῶν Ψαρῶν καὶ Ἵδρας, ἵνα συνεκπλεύσωσι ταχέως ἔρρωσθε ».

γύπτου, τῆς Ἀλγερίας, τῆς Τύνιδος καὶ τῆς Τριπόλεως τῆς Βαρβαρίας, καὶ συμποσούμενος ἐκ πλοίων μικρῶν τε καὶ μεγάλων πλέον τῶν ἑννεήκοντα, συμπεριλαμβανομένων καὶ πολλῶν αὐστριακῶν φορτηγῶν, ἀπροσδοκῆτως ἐφάνη πλέον ἀνατολικῶς τῆς νήσου Σπετσῶν. Ἐὰν ὁ ἐχθρὸς προϋτίθετο νὰ ἐπισιτίσῃ μόνον τὸ Ναύπλιον, ἡδύνατο καὶ ὤφειλε μὴ εὐρῶν ἀντίστασιν τινα, νὰ ὀδεύσῃ τὴν μεταξὺ Σπετσῶν καὶ Λακωνικῆς ἄγουσαν ὁδόν, καὶ νὰ φθάσῃ μέχρι Ναυπλίου· ἀλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ ἤτο, φαίνεται, νὰ προσβάλλῃ πρῶτον τὰς νήσους Σπέτσας καὶ Ὑδρας, καὶ καταστρέφων αὐτάς, ὡς ἐνόμιζε, ἐξετέλει τὴν ἀποστολὴν του. Τὰ πλοῖα τῶν Ὑδραίων καὶ Σπετσιοτῶν, ἐν οἷς καὶ δεκατρία πολεμικὰ καὶ δύο πυρπολικὰ Ψαριανὰ (α) ἑβδομήκοντα ἅπαντα συμποσούμενα, συμπεριλαμβανομένων καὶ δέκα πυρπολικῶν, περιέπλεον μεταξὺ τῶν τριῶν νήσων, Καϊμένης, Πετσοπούλας καὶ Τρίκερης, ὡς ἀγνοοῦντα τὴν κυρίως πρόθεσιν τοῦ ἐχθροῦ· ὅτε δὲ εἶδον ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος διευθύνετο πρὸς τὸν μεταξὺ Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος πορθμὸν, ἐζήτησαν νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὰς νήσους Σπετσῶν καὶ Ὑδρας. Εἰς τὸν πορθμὸν τῶν Σπετσῶν, ἀμ' ἀρχομένου τοῦ ἔαρος μέχρι τῶν μέσων καὶ αὐτοῦ τοῦ φθινοπόρου, πνέουσι περιοδικῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δύο ἄνεμοι, ὁ μὲν ἐκ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ μεσονυχτίου συνήθως μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς ἐπιούσης, ὁ δὲ πελάγιος ἢ ἐμβάτης, ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τοῦ μεσονυχτίου. Ὁ ἐχθρικός λοιπὸν στόλος, τοσοῦτον ἰσχυρὸς καὶ πολυάριθμος ἔχων τὸν πελάγιον ἄνεμον οὖριον, καὶ ὢν προσάνεμος, κατέρχεται τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἤτοι τὴν 8

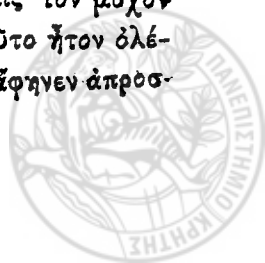
(α) Ἰπόμν. Κ. Νικοδήμ. Τ. Α΄. σελ. 214.

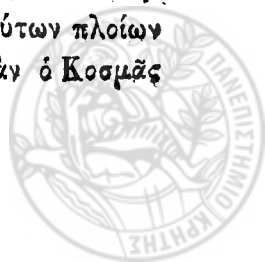
Σεπτεμβρίου, με ὄλην τὴν ἐν τῇ πρώτῃ ὀρμῇ τῶν Τούρκων συνήθη θρασύτητα, τῶν μὲν ἐκ τῶν πλοίων του προπορευομένων, τῶν δὲ ἀκολουθούντων (α), διευθυνόμενος πρὸς τὸ μεταξὺ Πετσοπούλας καὶ Τρίκερης στόμιον τοῦ πορθμοῦ τῶν Σπετσῶν· ὁ δὲ ἑλληνικὸς στόλος καὶ ὡς ὑπήνεμος καὶ ὡς διεσπαρμένος δὲν ἠδύνατο νὰ κροτήσῃ μάχην· ἀγνοῶν δὲ ἂν ὁ ἐχθρὸς ἐσκόπευε νὰ διέλθῃ τωόντι, ὡς ἐδείκνυε, διὰ τοῦ πορθμοῦ τῶν Σπετσῶν, ἡ παραλλάσσωσιν τὴν νῆσον τῆς Τρίκερης, νὰ στραφῇ πρὸς τὴν Ἵδραν, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμέναι αἱ οἰκογένειαι ἀμφοτέρων τῶν νήσων, ἐπροσπάθει νὰ ὑψωθῇ πρὸς τὸν ἄνεμον, ἤτοι πρὸς Ἵδραν, ὥστε καὶ θέσιν πρὸς μάχην καταλληλοτέραν νὰ λάβῃ, καὶ τὴν Ἵδραν χρειᾶς τυχοῦσης νὰ προστατεύσῃ. Ἐκ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ὅσα παρέπλεον τὴν Τρίκερην, ἠδυνήθησαν νὰ ὑψωθῶσι μὲν ὅπως οὖν, ἀλλὰ νὰ πέσωσιν εἰς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου Δοκοῦ καὶ Ἐρμιονίδος στενὸν, διότι ὁ ἄνεμος καὶ ἐγαληνίασε καὶ πρὸς τὸ ἀνατολικώτερον ἐκλινεν· ὅσα δὲ ἦσαν πλησίον τῆς Πετσοπούλας μὴ δυνηθέντα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν νὰ παραλλάξωσι τὸ ἀκρωτήριον τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ καλούμενον, ἐτράπησαν πρὸς τὸν πορθμὸν τῶν Σπετσῶν· εἰς τοιαύτην εὐρέθησαν θέσιν τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα, ὅπότεν ὁ τουρκικὸς στόλος ἐρχόμενος με ὀλίγον μὲν, ὡς εἶπομεν, ἀλλὰ βοηθητικὸν ἄνεμον, ἐπλησίασεν εἰς τὰς Σπέτσας μέχρι βολῆς κανονίου με τὰ

(6) Τὴν ἡμέραν ἐκείνην συνέλαβεν ὁ ἐχθρικός στόλος πλησίον τῶν Ἐρμημονήσων τῆς Ἵδρας τρεχαντήριον Σπετσειωτικὸν τῶν Μαντάδων καλουμένων, καὶ ἑπτὰ μὲν ἄνδρας ἐναντιωθέντας ἐφόβησεν, ἐν δὲ παιδίον κεκρυμμένον ὄν ὑπὸ τὴν πύραν τοῦ τρεχαντηρίου, αἰχμαλωτίσαντες ἐτούρκισαν μετὰ ταῦτα.

κινητά του φρούρια, και σχηματίσας πυκνόν κινητόν δάσος με τὰ ὑψίστια πλοιά του, ἤρχισε νὰ κανονοβολῆ δεξιὰ καὶ ἀριστερά· εἰς τοὺς κανονοβολισμοὺς του δὲν ἤργησε ν' ἀνταποκριθῆ καὶ ὁ ἦχος τῶν τηλεβόλων τοῦ πλησίον τοῦ λεμένος ἐπὶ τοῦ ἀνατολικωτέρου ἀκρωτηρίου τῶν Σπετσῶν μεγάλου κανονοστασίου, ὡς καὶ ἐκείνων τοῦ, ἐπὶ τῆς ἀπέναντι τῶν Σπετσῶν παραλίας, ὑπὸ τῶν Σπετσιωτῶν κισθέντος καὶ διευθυνομένου ἄλλου κανονοστασίου, ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι ἀπέναντι στόλου τοσοῦτον πολυπληθοῦς καὶ μεγάλου, οἷος ἦτον ὁ τουρκικὸς, τὰ κανονοστάσια ταῦτα εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐχρησίμευσον, εἰμὴ μόνον νὰ δεῖξωσιν εἰς τὸν ἐχθρόν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς νήσου τῶν Σπετσῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι παραλίας ὑπῆρχε ζωὴ τις καὶ δύναμις· ἐν τούτοις ὁ ἐχθρὸς προχωρῶν ὀλονέν, ἐδειξε κατ' ἀρχὰς τοσοῦτον θάρρος, ὥστε ὀλίγου ἐδέησε τῆ ἀληθεία νὰ κλονισθῆ ἢ ἀνδρεία τῶν γενναίων ναυτικῶν, ἐκπλαγέντων ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ κινδύνου, καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων· καὶ ἂν τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὴν χριστιμωτάτην ἐκείνην δι' ὅλον τὸ ἔθνος περίστασιν, ὁ ὄλεθρος συμπάσης τῆς Ἑλλάδος ἦτον ἀναπόφευκτος, διότι ἡ ὁρμὴ τοῦ ἐχθροῦ ἤθελεν εἶναι τοῦ λοιποῦ ἀκάθεκτος. Ὁ Μιαούλης, ὅστις μόνος ἐκ τῶν ναυάρχων συνέπεσε νὰ εὑρεθῆ μετὰ τῶν ἐν τῷ πορθμῷ τῶν Σπετσῶν ἐλληνικῶν πλοίων, ἐτράπη ὀδεύων πλησίστιος πρὸς τὸν κόλπον, καὶ ὀψώσας τὸ σημεῖον « ὁ στόλος ν' ἀκολουθή- » ση τὸν ναύαρχον » σκοπὸν εἶχεν ἴσως νὰ ὑποχωρήσῃ μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ πλοίων, καὶ νὰ περιμείνωσι τὸν ἐχθρόν ἢ ἐκτός τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ἢ εἰς τὸν μυχόν αὐτοῦ πησίον τοῦ Ναυπλίου. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἦτον ὀλέθριον, καθόσον τὴν μὲν νήσον τῶν Σπετσῶν ἀφῆεν ἀπρο-

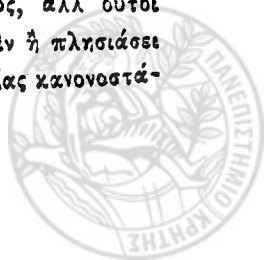

τάτευτον καὶ εἰς τὴν διάκρισιν, οὕτως εἶπειν, τοῦ ἐχθροῦ, αἱ δ' ἐκ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς συνέπειαι ἠδύναντο νὰ ἦναι ἀνυπολόγιστοι· τοῦτο ἐννοήσαντες οἱ πλοίαρχοι Ἰωάννης Τσοῦπας καὶ Δημ. Ν. Λάμπρου, ἡ Λεωνίδα, οἵτινες εὐρέθησαν μὲ τὰ πλοῖά των, ὁ μὲν πρὸς τὸ ἀνατολικομεσημβρινώτερον τοῦ λιμένος Σπετσῶν, ἤτοι μεταξύ τοῦ κανονοστασίου Σπετσῶν καὶ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ὁ δὲ δεύτερος ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος Σπετσῶν (διότι πρὸ ὀλίγων ὥρῶν εἶχεν ἀποβιβάσει ἐπὶ τῆς νήσου ἐκ τοῦ πλοίου του ἓν βαρὺ πυροβόλον ἵνα χρησιμεύσῃ καὶ τοῦτο εἰς κανονοστάσιον) καὶ ὁ Ἄντωνιος Γ. Κριεζῆς μετὰ τοῦ Ἰωάννου Χριστ. Κούτση, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος εὐρέθη μεταξύ τοῦ κέντρου τῆς πόλεως Σπετσῶν καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν παραλίας κανονοστασίου, ὁ δὲ δεύτερος ὀλίγον τι ἀνατολικώτερον αὐτοῦ, ἤτοι μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ ἀγίου Αἰμιλιανοῦ, οὐ μόνον δὲν ὑπήκουσαν εἰς τὸν Μιαούλην, ἀλλ' ἀπεναντίας θέσαντες εἰς θέσιν ἀνακωχέυσεως τὰ πλοῖά των, ἐν εἶδει ἡμικυκλίου, ἤρχισαν ἀντιπαραταχθέντες νὰ μάχωνται κατ' ἐχθρικῶν τινῶν τῆς γραμμῆς πλοίων, τὰ ὅποια ἐκ τῶν ταχυτέρων ὄντα, καὶ ὑπὸ τῶν τολμηροτέρων ἴσως ὀθωμανῶν πλοιάρχων διοικούμενα, εἶχον προχωρήσῃ ἱκανῶς εἰς τὸ στόμιον τοῦ πορθμοῦ. Τὸ παράδειγμα τῶν τεσσάρων τούτων ἀνακωχευσάντων πλοίων μιμηθέντες πάραυτα καὶ ὁ ἀμέσως μετὰ τὸν Κριεζῆν εὐρεθεὶς Ἀνάργυρος Λεμπέσης, καὶ ὁ μετὰ τοῦτον ἀμέσως Λάζαρος Παναγιώτας, ἐστράφησαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ οὗτοι, κατόπιν δὲ τούτων ἐστράφησαν καὶ ἄλλα τινὰ πλεον ὑπήνεμα πλοῖα· πλὴν εἶναι ἀδηλον, ἂν ἡ ἀσθενὴς ἀντίστασις τῶν ὀλίγων τούτων πλοίων ἠθέλην ἐπιφέρει σωτήριόν τι ἀποτέλεσμα, ἐὰν ὁ Κοσμάς

Μπαρμπάτσης Σπετσιώτης, παλαιός και ἀτρόμητος ναυτικός, διευθυντής πυρπολικού ἔν τε πολλαῖς ἄλλαις ναυμαχίαις και κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ταύτην περίστασιν, εὐρεθεὶς ἀνατολικώτερον και αὐτοῦ τοῦ Τσοῦπα, ἦτοι πολὺ πλησίον τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἀντὶ νὰ ζητήσῃ τὴν σωτηρίαν του εἰς τὴν ἀτιμον φυγὴν, κεντηθεὶς τὴν φιλοτιμίαν ὑπὸ τε τοῦ πλησιάσαντος και παρασχόντος αὐτῷ πᾶσαν συνδρομὴν Ἰωάννου Τσοῦπα, και ὑπὸ τῶν ἐν τῷ κανονοστασίῳ τοῦ λιμένος περὶ τὸν Μέξην και Ἀνδρούτσον, κραυγαζόντων και προτρεπόντων αὐτὸν Ὀμηρικῶς (α), δὲν ἀπεφάσιζεν ἐν ἀκαρεὶ μεθ' ὄλου τοῦ πληρώ-

(α) Εἰς μέγα περιέπεσε λάθος ὁ ὑποβολεὺς τοῦ φυλλαδίου τοῦ Δ. Τσαμαδοῦ λέγοντος (σελ. 41) ὅτι « ὁ Χ. Ἰωάννης Μέξης μετὰ τὰ τοῦ Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου και τῶν μετ' αὐτοῦ τριάκοντα ἐπὶ μακροῦ πλοιαρίου ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὸ ἀντίπεραν μέρος τῆς Πελοποννήσου, και ὅτι τότε ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς Σπέτσας οἱ ἴδιοι οὗτοι, ὅτε εἶδον τὴν ὑπὸ τοῦ Κριεζῆ, Λεμπέση κλπ. σχηματισθεῖσαν γραμμὴν ». Εἶναι γνωστὸν εἰς ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῶν Σπετσῶν, ὅτι ὁ Μέξης, ὁ Α. Ἀνδρούτσος, ὁ Χρῖς. Κούτσος και ὁ γέρον Δ. Μυλοκίνης, οὐδὲ πρὸς στιγμὴν καὶ παρήτησαν τὴν πατρίδα των κατὰ τὴν κρισιμωτάτην ἐκείνην περίστασιν· οἱ δὲ περὶ αὐτοῦ διαμείναντες γενναῖοι ἕως ἐξήκοντα τὸν ἀριθμὸν, ὠρκίσθησαν νὰ ἐνταφιασθῶσιν εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς των με ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν νὰ φονεύσωσιν οἱ ἴδιοι τὸν πρῶτον λειποτάκτην, ἔστω και ἀδελφόν. Εἶναι δὲ ἀληθές ὅτι ἀπεβιβάσθησάν τινες εἰς τὸ ἀντίπεραν μέρος διὰ μακροῦ τινος πλοιαρίου (τράτας) ὡς ἀναφέρει ὁ φυλλαδιογράφος, ἀλλ' οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπίτηδες ἀποσταλέντες ἐκ Σπετσῶν, πρὶν ἢ πλησιάσει ὁ ἐχθρικός στόλος, εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ἀντικρῆς παραλίας κανονοστα-

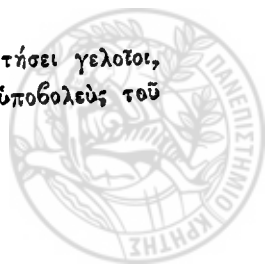
ματός του νὰ γίνωσιν ὀλοκαύτωμα τοῦ πυρός, ἵνα σώσῃ τὴν τὰ ἔσχατα κινδυνεύουσαν πατρίδα των. Καὶ δὴ ὁ Μπαρμπάτσης ἀνώτερος ἑαυτοῦ γενόμενος τὴν στιγμήν

σιον διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ἐκεῖ, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔμειναν διαρκῶς ἐπὶ τῆς νήσου. Ὁ ὑποστηρίζων τὰ ἐναντία τούτων, ἀδικεῖ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἱερὰν μνήμην τῶν ἀγωνιστῶν ἐκείνων, ἐκ τῶν ὁποίων κατονομάζομεν, χάριν αἰωνίου μνήμης, ὄσους γνωρίζομεν. Εἰσὶ δὲ οἱ ἑξῆς: Χ. Ἰω. Μέξης, Χριστόδουλος Κούτσης, Ἀναστ. Ἀνδρουτσος, Δημήτρ. Μαλοκίνης, Νικόλ. Ἰω. Μέξης, Νικόλ. Ἀδριανοῦ, Ἰωάννης Γ. Κούτσης, Ἰωάννης Δ. Γουδῆς, Γεώργιος Κλαφάτης, Ἀπόστολος Γ. Ἀποστόλου, Γεώργιος Κλήσας, Ἀδριανὸς Χόντσας, Ἰωάν. Γκάκης, Γιακουμάκης Κυπριώτης, Ἀναγν. Πηπᾶ Νικολάου, Ἰωάννης Γιαγκού, Γεώργ. Γιαγκού, Δημήτριος Περδίκας (οὗτος ἦν ὁ ἄριστος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ναυπηγὸς τῶν Σπετσῶν, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἦσαν τὰ πλεῖστα ὠραῖα καὶ υπερήφανα πολεμικὰ πλοῖα τῶν Σπετσῶν, ὡς καὶ αἱ ἀμίμητοι διὰ τὴν ταχυπλοῦσιν των βρικογολέτται τῶν Σπετσῶν) Ἀγγελῆς Ροδίτης, Γεώργ. Γρηγορέσας, Ἀναστ. Δρόγκας μεθ' ἐνὸς ἀνεψιοῦ του, Παρρασκευᾶς Μπογιατσοῦ, Κωνσταν. Κυπριώτης, Ἰωάννης Τσολίνας, Ἀναστ. Καρχυπατάκης, Βασίλ. Πλάκθη, Σωτήρ. Δάσης, Ἰω. Μ. Πετούσης, Θεόδ. Στ. Μπρέσκα, Ἡλίας Γρηγορίου, Λιάκος Μαρίνου, Γεώργ. Μενεξῆς, Δημ. Παρραπῶλας, Ἀναστ. Κολιχιώτης, Ἰω. Δαλματσάνος, Χρῆστος Μοσκοβίτης, Παναγ. Κοκκόλης, Βασίλ. Κουφὸς ἢ Κρητικὸς, Δημ. Μοσκοβίτης, Ἰω. Μπουγιούρης, Ἀνδρέας Πέριζας, Κοσμ. Φιρτζάλας, Κωστ. Μοσκοβίτης, Νικ. καὶ Δημ. Παρρασκευᾶ, Δημ. Χελιώτης, Λάζ. Σαββῆς, Ἰω. Φιρτσάλας, Ἰω. Νέστορας, Ἀναγν. Μαχάρας, Ἀγγελ. Παρρασκευᾶς, Ἀνδριαν. Μπογιατσοῦ, καὶ ἄλλοι τινες, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἀπέθνον, οἱ δὲ ζῶσιν ἐν ἀθλίῳ γήρατι λιμοκτονοῦντες.

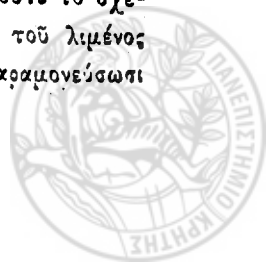
εκείνην, ανέβη πελώριος ἐπὶ τῆς κορωνίδος τῆς πρύμνης τοῦ πυρπολικοῦ του, καὶ σύρας τὴν μάχαιράν του ἐνθαρρύνει διὰ τῆς τόλμης του τοὺς συμπλωτῆράς του διατάξας δὲ ἐν ἀκαρεῖ διὰ τῆς βροντώδους φωνῆς του τὸν πηδαλιουῆχον νὰ στρέψῃ τὴν πλώραν τοῦ ἠφαιστείου κατὰ τοῦ πλησιεστέρου καὶ τρομακτικωτέρου ἐχθρικοῦ δικρότου, ὅπερ εἰκάζεται ὅτι ἦτον ἡ στολαρχίς, ἵσταται προσεκτικὸς νὰ ἐναύσῃ τὸ πῦρ εἰς τὸ πυρπολικόν του ἅμα φθάσαν πλησιάσῃ τὸ μέγα ἐκεῖνο ἐχθρικὸν πλοῖον· ἀλλ' οἱ ἐν τῷ κινήτῳ ἐκείνῳ ὄρει Ὅθωμανοὶ, ἐκπλαγέντες ἀπὸ τὴν τολμηροτάτην καὶ ἀνέλπιστον ταύτην ἀπόφασιν τοῦ πυρπολιστοῦ, κυριεύονται ἀμέσως ὑπὸ πανικοῦ φόβου, καὶ τραπέντες εὐθύς εἰς φυγὴν ἐκανονοβόλουν τὸ πυρπολικὸν μόνον ἐκ τῶν πρυμνησίων τοῦ δικρότου. Τὸ παράδειγμα τῆς στολαρχίδος ἀκολουθήσαντα τότε καὶ τὰ λοιπὰ ἐχθρικά πλοῖα, ἐτράπησαν ἅπαντα εἰς φυγὴν περὶ τὴν ἕκτην σχεδὸν ὥραν μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ οὕτως ὁ Κοσμάς Μπαρμπάτσης ἤρπασε τὴν νίκην ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν καὶ ἔσωσεν ἐκ τοῦ κινδύνου ἅπαν τὸ ἔθνος κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην ἡμέραν, τὴν ὁποίαν οἱ Σπετσιῶται, συμπίπτουσιν καὶ μετὰ τὴν θρησκευτικὴν ἑορτὴν τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, πανηγυρίζουσιν ἐπετείως ὡς ἡμέραν σωτηρίας οὐ μόνον τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος. Τὸν δὲ Κοσμᾶν Μπαρμπάτσην τὸν θεωροῦσι σωτῆρα ὅλου τοῦ ἔθνους, ὡς θριαμβεύσαντα κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ὡς διώξαντα τὸν ἐχθρικὸν στόλον διὰ τῆς τόλμης του (α).

(α) Τῆ ἀληθείᾳ νομίζομεν ὅτι ἠθέλαμεν καταστήσει γελοιοί, ἐὰν ἐν ἱστορίᾳ ἐπιμένωμεν ὑποστηρίζοντες, ὡς ὁ ὑποβουλευς τοῦ

Οὐδὲν πολεμικὸν σχέδιον ἐγένετο κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, διὰ τὴν αἰφνίδιον ἐμφάνισιν τοῦ τρομακτικοῦ τοῦτου στόλου καὶ τὸν διαχωρισμὸν τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ὡς προανεφέραμεν, ἀλλ' ἕκαστος τῶν πλοιαρχῶν ἐνῆργει αὐτομάτως ὅ,τι τοῦ ἐφαίνετο σωτηριωδέστερον διὰ τὴν Πατρίδα, καὶ μόνῃ ἢ γενναιότης καὶ φιλοπατρία κοιναὶ

φυλλαδίου τοῦ Τσαμαδοῦ (σελ. 12) «ὅτι ὅλος ὁ στόλος ὁ ἐχθρικός ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Κριεζῆ, καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν τρέψῃ εἰς φυγὴν, ἀλλ' αὐτὸς ἀσάλευτος δὲν κινεῖται » καὶ ὅτι δῆθεν ὁ ἐχθρικός στόλος ἀπεσύρθη φοβηθεὶς τὸ ἀσάλευτον μόνου τοῦ Κριεζῆ, ἢ καὶ τῶν πέντε ἄλλων ἀντιστάντων πλοίων, περὶ ὧν ἀπαξιοῖ νὰ κάμῃ μνεῖαν ὁ φυλλαδιογράφος. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ὠπισθοχώρησε μιμηθεὶς τὸ παράδειγμα τῆς τραπέισης εἰς φυγὴν ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ πυρπολικοῦ στολαρχίδος, δούσης καὶ εἰς τὸν λοιπὸν στόλον τὸ σημεῖον τῆς ὑποχώρησεως, ὡς τοῦτο συνέβαινε καὶ καθ' ὅλας τὰς μετέπειτα ναυμαχίας, καθ' ἃς ἐν ἡ δύο πυρπολικά ἔτρεπον εἰς φυγὴν ὀλόκληρον τὸν τουρκικὸν στόλον· ἔπεται λοιπὸν, ἢ ὅτι ὁ ὑποβουλεύς τοῦ φυλλαδίου ἀρέσκειται νὰ δώσῃ αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν τὴν τιμὴν τῆς νίκης, καὶ τοὶ τριτεύων ἢ τεταρτεύων, ἢ ὅτι ὁ φυλλαδιογράφος οἰκοθεν θέλει ν' ἀποδώσῃ τὴν τιμὴν ταύτην πρὸς συμπολίτην του, καταφρονῶν τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν καὶ μεγαλοβόρημον ὡς ἐν σελ. 13, ὅτι «μόνος ὑπὲρ πολὺ ὑπέστη ὅλον τὸν ὄγκον τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου » ὁ Κριεζῆς δηλαδή. Ταῦτα πιστεύομεν καὶ τὸν Σ. Τρικούπη θέλουν πείσει, ὅτι αἱ πηγαὶ ἐξ ὧν ἠρύσθη τὰς πληροφορίας του ἦσαν λίαν ἐσφαλμέναι, καὶ ὅτι δὲν ἔσωσαν τὸ ἔθνος οὔτε τὸ μυθιστορικῶς ἐπινοηθὲν κλιμακωτὸν σχέδιον τοῦ ναυάρχου Μισούλη (κατὰ τὸν Ἄντ. Α. Μισούλ. σελ. 30) οὔτε τὸ σχέδιον τοῦ φυλλαδιογράφου, τοῦ νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς τοῦ λιμένος Πορτογαλλίου τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα καὶ ἐκεῖθεν νὰ παραμονεύσωσι

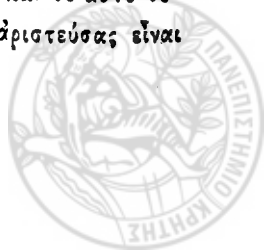
οὔσαι εἰς ἅπαντας, ὠδήγουν ἕκαστον εἰς τὰς κινήσεις του. Διὰ τοῦτο ἐνῶ ὁ Μιαούλης ἐσήμανε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ὁ ἑλληνικὸς στόλος ὑποχωροῦντα, οἱ μὲν τὸν ἐμιμήθησαν, χάριν ὑπακοῆς, οἱ δὲ οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐνεκαρτέρησαν εἰς τὴν θέσιν των.

Πρὸ τῆς ἀποχωρήσεως ὁμως τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, τὰ

τὰ κινήματα τοῦ ἐχθροῦ. Ἄν καὶ εὐφύστερον τὸ κλιμακωτὸν τοῦ πρώτου σχεδίου, γελοῖον δὲ καὶ ἄστοχον ὄλως τὸ δεύτερον, ἢ ἀντίφασις ἀμφοτέρων τῶν σχεδίων, ἀποδεικνύει ἐναργῶς τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μας, ὅτι οὐδὲν πολεμικὸν σχέδιον ἐπρόφθασαν οἱ Ἕλληνες νὰ κάμωσι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Εἰς μάτην δὲ κοπιᾷζει καὶ ὁ Σ. Τρικούπης (τόμ. 2 κερ. ΝΗ'. σελ. 328) νὰ μᾶς εἴπῃ, ὅτι « ὁ Μιαούλης ὅσον γενναῖος, τόσον καὶ συνετὸς, ἐπιμένων εἰς τὸ πρῶτόν του σχέδιον, ἐπόδισε καὶ ἔπλεε πλησίον πρὸς τὴν Πελοποννησιακὴν παραλίαν διατάξας διὰ τῶν σημείων ὅλα τὰ πλοῖά του (!) νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν ». Ἠραῖον τρώντι σχέδιον νὰ ἐγκαταλείψῃ ἀμαχητὶ τὴν νῆσον καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, αὐτὸν δὲ τὸν ἐχθρὸν κύριον τοῦ πεδίου τῆς μάχης, καὶ νὰ περιμένῃ αὐτὸν (κύριος οἶδε πότε) εἰς ἀνοικτὴν θάλασσαν, ὅπου ὁ ἐχθρὸς ἠδύνατο νὰ ἐπωφεληθῇ ἐξελίττων ὅλας του τὰς δυνάμεις, ἐνῶ πᾶς τις δύναται νὰ κρίνῃ πόσον ὑπεροχὴν ἔμελλον νὰ ἔχωσιν οἱ Ἕλληνες μαχόμενοι ἐντὸς τοῦ στενοῦ πορθμοῦ τῶν Σπετσῶν, ὅπου αὐτοὶ μὲν ἠδύνατο νὰ κάμωσι χρῆσιν ὅλων τῶν δυνάμεων των χάριν τῆς ἀναγνωρισμένης εὐκινήσιος τῶν πλοίων των, περισσοτέρως δὲ καὶ τῶν πυρπολικῶν των, ὁ δ' ἐχθρὸς οὐδαμοῦ. Ἐῖναι ἄρα γε ἐπάναγκες νὰ ὑπομνήσωμεν σήμερον ὁποῖαν θέσιν ἔκλεξεν ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸς ναυμαχίαν, κατὰ τὰ Μηδικά; Ὁ Σ. Τρικούπης καὶ εἰς τὴν περιστασίαν ταύτην περιέπεσαν εἰς πολλὰ λάθη ἕνεκα τῶν δοθεισῶν αὐτῷ ἐσφαλμένων πληροφοριῶν, ὡς εἶναι εὐκόλον νὰ ὑποπέσῃ εἰς

κατὰ τὴν νῆσον Δοκὸν εὐρεθέντα ἑλληνικὰ πλοῖα, ἐμπε-
 σόντα εἰς ἄκραν νηγεμίαν, οὐ μόνον νὰ ἐπιβοηθήσωσι δὲν
 ἠδυνήθησαν, ἀλλ' οὔτε αὐτὰ τὰ πλοῖα τῶν νὰ κυβερνήσω-
 σιν ἠμπόρου, ὥστε ἐφορμησάντων κατ' αὐτῶν ἐχθρικῶν
 τινῶν πλοίων, βοηθουμένων ἀπὸ εὐνοϊκὴν τινα αὔραν,
 ἰδίως δὲ μάλιστα ἑνὸς ἀλγερινικοῦ βρικίου, τὰ ἑλληνικὰ
 ἠναγκάσθησαν νὰ ῥυμουλκῶνται διὰ τῶν λέμβων τῶν. Τὸ
 ἀλγερινικὸν τοῦτο βρίκιον, καταφθάσαν ἐν ὑδραϊκὸν πυρ-
 πολικὸν Καράβι-ι-μαδ (τὸ μέγα πλοῖον) ὀνομαζόμενον,
 καὶ διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Πιπίνου, ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο
 νὰ τὸ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου καὶ ἐπέπεσε κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ
 Πιπίνος θέσας πῦρ εἰς τὸ πυρπολικὸν του, διεσώθη ἐπὶ
 τῆς λέμβου του μεθ' ὄλου τοῦ πληρώματός του εἰς τὰ ἑλ-
 ληνικὰ πλοῖα· τὸ δὲ πῦρ τοῦ πυρπολικοῦ διεδόθη μὲν ἐν
 μέρει εἰς τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον, ἀλλ' οἱ ἐν αὐτῷ κατώρθω-
 σαν νὰ τὸ κατασβέσωσι, καὶ οὕτω διεσώθη καὶ αὐτὸ τοῦ
 κινδύνου· τὸ πυρπολικὸν ἀπομακρυνθὲν τότε τοῦ Ἀλγε-
 ρινικοῦ πλοίου, ἐρρίφθη φλεγόμενον ἐπὶ τῆς πλησίον πα-
 ραλίας τῆς Ἐρμιονίδος, καὶ ἔκτοτε τὸ μέρος ἐκλήθη
 Μπουρλότον. Τὰ δὲ λοιπὰ ἐχθρικὰ πλοῖα ὅσα εἶχον προ-

δομοικὰ λάθη καὶ πᾶς μὴ αὐτόπτης, γράφων ἱστορίαν ζώντων ἀν-
 δρῶν. Ἐλπίζομεν ὅμως ὅτι ὁ χρόνος καὶ ἡ ἡσυχωτέρα κρίσις θέ-
 λει φέρει τὰς ἀνηκούσας διορθώσεις εἰς τὴν ἱστορίαν. Τὸ καθ' ἡ-
 μᾶς δὲ μηδὲν θέλοντες νὰ συγχύσωμεν τὴν κόνιν τεθνεώτων
 ἀνδρῶν, εἰς τῆς αἰωνιότητος τὴν ἀτάραχον ἡσυχίαν ἀναπαυομέ-
 νων, οὔτε τῶν ἐπιζώντων ἀγωνιστῶν τὰς δάφνας ν' ἀφαιρέσω-
 μεν, ἐξιστορήσαμεν τὸ πρᾶγμα ὡς ἀληθῶς ἔχει, καὶ τὸ αὐτὸ θέ-
 λομεν πράττει πάντοτε, ἀδιαφοροῦντες ἂν ὁ ἀριστεύσας εἶναι
 συμπολίτης μας ἢ μὴ.

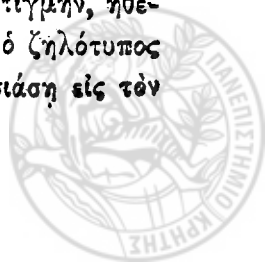
χωρήσει πρὸς τὸ μέρος τοῦ Δοκοῦ, ἰδόντα μετὰ τὸ συμβάν τοῦ πυρπολικοῦ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ μεγάλου σώματος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἀπεσύρθησαν καὶ αὐτὰ, ἀνέμου πνεύσαντος, καὶ ἠνώθησαν μετ' αὐτοῦ.

Ὁ μὲν λοιπὸν ἐχθρικός στόλος ἀπεσύρθη εἰς τὸ πέλαγος, τὰ δ' ἑλληνικὰ πλοῖα συσσωματωθέντα διενυκτέρευσαν μεταξύ τῶν νήσων Σπετσῶν καὶ Ὑδρας. Τὴν δ' ἐπιούσαν 9 Σεπτεμβρίου, ὡς καὶ τὴν 10, ὁ ἐχθρὸς ἴστατο μὲν οὐ πολὺ μακρὰν, ἀλλ' εἴτε ἔνεκα τῆς γαλήνης, εἴτε ἐπισχευαζόμενος καὶ σκεπτόμενος περὶ τοῦ πρακτέου, ἔμεινε κατὰ τὰς δύο ἐκείνας ἡμέρας εἰς πλήρη ἀργίαν· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ἑλληνικός στόλος, ἀφήσας εἰς τὴν θέσιν τοῦ πλοῖά τινα ὡς προφυλακίδας, ἦλθε καὶ ἠγχυροβόλησεν εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Ὑδρας παραλίαν τῆς Πελοποννήσου, ὅπως ἐπισκευασθῆ καὶ αὐτὸς καὶ ἐφοδιασθῆ ἀπὸ ὕδωρ, καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα, διότι ἐξ ἀπροόπτου ἀναχθεῖς, ἐστερεῖτο καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος. Οὕτω λοιπὸν δύο ἡμέραι παρῆλθον καὶ οὐδὲν ἀξιοσημείωτον συνέβη κατὰ θάλασσαν μετὰ τὴν πρώτην τοῦ ἐχθροῦ ἀποχώρησιν· ἐν τῷ μεταξύ ὁμῶς τούτῳ προφθάσαντες κατ' αἴτησιν τῶν Σπετσιωτῶν, μετεβιβάσθησαν ἐπὶ τῶν Σπετσῶν ἕως ὀκταχόσιοι Πελοποννήσιοι καὶ Λάκωνες ὀπλοφόροι ὑπὸ τοὺς Πάνον Κολοκοτρώνην, Γεωργάκην Μιχαλάκην ἐκ Λεωνιδίου, Καμάρινὸν Μωριάτην Σπετσιώτην καὶ ἄλλους τινας.

Περὶ δὲ τὴν μεσημβρίαν τῆς 11 Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν ὥραν ὁ περιοδικῶς καθ' ἐκάστην μεταβαλλόμενος ἀνεμὸς ἤρχισε νὰ πνέῃ εὐνοϊκὸς εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἐτηλεγραφῆθη ἐκ τῆς σκοπιᾶς τῆς Ὑδρας εἰς τὰ ἀντικρῦ αὐτῆς προσωρισμένα Ἑλληνικὰ πλοῖα, ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος πλέει καὶ πάλιν πλησίστιος εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, διαβαίνων

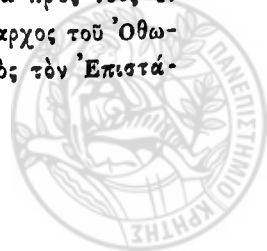

ἐκ τοῦ δυτικῆς μέρους τῶν Σπετσῶν. Παρευθὺς ὁ Ἑλληνικὸς στόλος αἶρει τὰς ἀγκύρας του, καὶ τρέχων ἀπαντᾷ τὸν ἐχθρὸν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Λακωνικῆς· ἀλλὰ, νυκτὸς καὶ γαλήνης ἐπελευθύνθη, οὐδὲν ἀξιόσημειωτον καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην συνέβη. Οὐδεμίᾳ δὲ ἀμφιβολίᾳ ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ ἐχθρικός στόλος ἐπροτίμησε νὰ διαβῆ διὰ τοῦ μεταξὺ Σπετσῶν καὶ Λακωνικῆς πορθμοῦ, ὡς λίαν εὐρυχώρου, φοβηθεὶς μήπως οἱ Ἕλληνες, ἀφήσαντες ὀλίγα μόνον πλοῖα πρὸ τοῦ στενοῦ πορθμοῦ τῶν Σπετσῶν, τοῦ ἔστησαν δῆθεν παγίδα νὰ τὸν φέρωσιν ἐντὸς αὐτοῦ, ὅπου ἐπιτιθεμένων ἐκ τῶν νώτων του καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν Ὑδραν ἀποσυρθέντων Ἑλληνικῶν πλοίων, τὸν θέσωσιν ἐντὸς δύο πυρῶν καὶ τὸν βλάψωσιν εὐκολώτερον, ἕνεκα τοῦ στενοῦ τῆς θέσεως, καὶ διὰ τῶν πυρπολικῶν των. Τὸ δὲ πρῶτὴ τῆς 12 Σεπτεμβρίου ἀμφότεροι οἱ στόλοι εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, εἰς οὐ μεγάλην ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων· ἀλλ' οἱ μὲν Ἕλληνες, μὴ κρίνοντες εὐλογον νὰ διακυβεύωσι τὴν τύχην ὅλης τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἀδηλον ἀποτέλεσμα μιᾶς ναυμαχίας, παρηκολούθουν προσεκτικῶς τὸν ἐχθρὸν, καιροφυλακτοῦντες νὰ ἐπιτύχωσιν ἀρμόδιον προσβολῆς καιρὸν, οἱ δὲ ἐχθροὶ, ἀπολέσαντες τὸ πρῶτον αὐτῶν θάρρος, ἐπροχώρουν μὲν ἐντὸς τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πλὴν μετὰ μεγάλης δειλίας, διότι, βλέποντες καθ' ὅλας τὰς νύκτας ἀναρίθμητα πυρὰ καιόμενα ἐπὶ τε τῶν Σπετσῶν καὶ τῶν Λακωνικῶν παραλίων, ἐσυμπέραναν ὅτι ἅπανα ἡ Ἑλλὰς εἶχε συρρέψει εἰς τὰ μέρη ταῦτα, καὶ ἐφοβοῦντο μήπως τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, εὐρόντα κατάλληλον στιγμήν, ἤθελον πράξει εὐκόλως διὰ τοῦ Ἡφαίστου ὅ,τι ὁ ζηλότυπος Ἄρης τοῖς ἀπεποιεῖτο, ὅταν ὁ στόλος πλησιάσῃ εἰς τὸν

μυχόν τοῦ κόλπου, ὅπου, στενουμένων τῶν ἀποστάσεων τῶν δύο ξηρῶν, τὰ ἐχθρικά πλοῖα, ἔνεκα τῆς πληθύος αὐτῶν, ἤθελον ἀναγκασθῆ νὰ συσσωρευθῶσι, καὶ δυσκόλως ἤθελον δυνηθῆ ν' ἀποφύγωσιν ἴσως πᾶσαν τῶν πυρπολικῶν ἀπόπειραν. Ταῦτα ἐννοήσας ὁ ἐχθρὸς, ἐνῶ εἶχε πλησίασῃ πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Ἄσρου, ἀπέειχε δὲ μόλις δέκα μίλια τοῦ Ναυπλίου, συνέντευξιν δὲ λαβὼν ἐκεῖ μετὰ τοῦ Μοιράρχου τῶν κατὰ τὸ Αἰγαῖον Γαλλικῶν ναυτικῶν δυνάμεων Βιελλᾶ, ὅστις, ἀνακοινώσας αὐτῷ, ὅτι πλησίον τοῦ Ναυπλίου ὑπῆρχον Ἑλληνικὰ πυρπολικὰ, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ μὴ διακινδυνεύσῃ τὸν στόλον του εἰς τοιαῦτα στενὰ μέρη, ἀλλὰ ν' ἀποσυρθῆ ἐκεῖθεν πρὸ τῆς νυκτός, εἰ δυνατόν, μεταβάλλει ἀμέσως πορείαν μετὰ μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ ἀνατρέψας πρῶραν, ἤρχισε διὰ τὸ ἐναντίον τοῦ ἀνέμου νὰ ἐξέρχεται τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου διὰ λοξοδρομιῶν καὶ λίαν κατεσπευσμένως. Μὴ δυνηθεὶς δὲ οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Ναυπλιεῖς Ὀθωμανοὺς, περιωρίσθη νὰ διευθύνῃ πρὸς αὐτοὺς αὐστριακόν τι φορτηγὸν πλοῖον, Φιουμᾶνος ὀνομαζόμενον, ὑπὸ τὸν πλοίαρχον Ἰωσήφ Βέρνικ, φέρον φορτίον περὶ τὰς ἑπτὰ χιλιάδας κοιλὰ σίτου· ἀλλὰ μόλις ἀπομακρυνθὲν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου τὸ πλοῖον τοῦτο, ἐζωγρήθη ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν ἐν Ναυπλίῳ προσωρμισμένων δύο ὑδραϊκῶν πυρπολικῶν ὑπὸ τοὺς Γεώργιον Τσερεμὲν καὶ Λεονάρδον Θεόδωρῃ, καὶ ἐδημεύθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως (α).

(α) Ἐντὸς τοῦ φορτηγοῦ τούτου πλοίου εὐρέθησαν τότε εἰς Ὀθωμανὸς καὶ τρεῖς ἐπιστολαὶ τοῦ Καπετὰν πασσᾶ πρὸς τοὺς ἐν Ναυπλίῳ Ὀθωμανοὺς, ἔχουσαι ὡς ἐξῆς· «Ὁ Νάβαρχος τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου Μεχμέτ Καπουτὰν πασσᾶς, πρὸς τὸν Ἐπιστά-

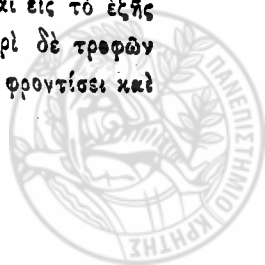

Τὴν δ' ἐπερχομένην νύκτα, γαλήνη ἄκρα ἐπεκράτησεν ἐντὸς τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου· ἀλλὰ τὴν 13 τοῦ μηνὸς ὁ ἐχθρικός στόλος μετὰ τοσαύτης σπουδῆς προσεπάθει νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κόλπου, ὥστε ἐν βρίκιον βραδυκίνητον καὶ μὴ δυνάμενον νὰ συμπαρακολουθῇ τὸν λοιπὸν στόλον, τὸ παρήτησεν εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τύχης καὶ τῶν ἐχθρῶν του,

- » τὴν Πασσᾶν καὶ Πληρεξούσιον Διοικητὴν τοῦ φρουρίου τοῦ κατὰ
- » τὴν Πελοπόννησον Ναυπλίου. Εὐδαιμονέστατε, Μεγαλοπρεπέ-
- » στατε, Ἵψηλότατε, ἐξόχως ἐνδοξέ μου Κύριε. Ἐπειδὴ μ' ἔγινε
- » γνωστὸν, ὅτι οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ Ναυπλίου πάσχουσιν ἔλλειψιν
- » τροφῶν, ἤλθομεν μὲ τὸν ἀήττητον στόλον ἀπὸ Πάτρας ἐπὶ
- » σκοπῷ καὶ μὲ ἀπόφασιν νὰ ἐμβάσωμεν εἰς αὐτοὺς τροφάς, καὶ
- » ἤλθομεν αἰσίως ἕως ἐδῶ, καὶ ἰδοὺ σᾶς στέλλομεν μὲ τὸ παρὸν
- » Αὐστριακὸν ἐμπορικὸν πλοῖον ἑπτὰ χιλιάδας κοιλὰ σιτάρη.

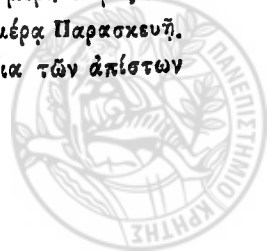
Τὴν 5 Μουχαρραμίου 1238.»

- » Ἐκτὸς ὅτι ὁ ἀήττητος στόλος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐμβῇ ἕως ὑπὸ
- » τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου διὰ τὸ ἀβαθές τῶν ὑδάτων, ἐβε-
- » θαιώθημεν πρὸς τούτους ὅτι εἰς τὸ Καστέλι τοῦ Ναυπλίου εἰ-
- » ναι κεκρυμμένα ἔξ πυρπολικά πλοῖα τῶν ἀπίστων, καθὼς ἀκό-
- » μη ἄλλα δέκα εἰς Σπέτσας, τὰ ὅποια ἔχομεν καθαρὰν πληρο-
- » φορίαν ὅτι ἔχουν ἐτοιμότητα. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ ἀήττητος στό-
- » λος ἔκαμε πανία ἀπὸ Πάτραν καὶ τριγυρίζομεν κατὰ τὰ μέρη
- » ταῦτα ἔξῃντα καράβια τῶν ἀπίστων τρέχουν πάντοτε κατό-
- » πιν τοῦ στόλου μας, καὶ κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν ἀρχεται
- » πάλιν ἡ ναυμαχία, καὶ εἰς τοιαύτας περιστάσεις τὸ νὰ ἐμβω-
- » μεν εἰς στενὰ μέρη, ἠξέεύτε πολλὰ καλὰ, εἶναι εἰς ἄκρον ἐπι-
- » κίνδυνον. Ὅθεν ἡ Ἵψηλότης σου, καθὼς ἀνέκαθεν ἐφάνης πάν-
- » τοτε ἀνδρείος καὶ πιστός, θέλεις ἐξακολουθεῖ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς
- » τὴν συνήθη σου αὐτὴν ἀνδρείαν καὶ πίστιν. Περὶ δὲ τροφῶν
- » καὶ ἄλλων διὰ τὰ αὐτότε ἀναγκαίων θέλομεν φροντίσει καὶ

ἐκ δὲ τοῦ πληρώματος τοῦ πλοίου τούτου, ὅσοι μὲν ἐχώ-
ρουν εἰς τὰς λέμβους αὐτοῦ, διεσώθησαν ἐπὶ τῶν ἄλλων
Ἰθωμανικῶν πλοίων, ὅσοι δὲ ἐγκατελείφθησαν ἐν τῷ
πλοίῳ, κατεσφάγησαν ἢ ἠχμαλωτίσθησαν ὑπὸ Σπετσιω-
τικοῦ τινος Μυστίκου, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου
Παλαιολούκα, πυρπολήσαντος καὶ τὸ βρίκιον. Τὴν δὲ 14

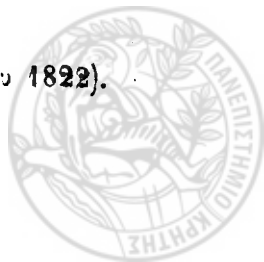
-
- » πρὸς ἡσυχίαν σας. Ἐγρᾶφη ἡ παροῦσα τῇ 9 Μουχαρεμίου 1238.»
- » Μὲ ἄλλα μου γράμματα σᾶς ἔγραφον, ὅτι σᾶς στέλλονται
- » δύο ἄλλα καράβια μὲ διαφόρων εἰδῶν τροφάς· αὐτὰ ὅμως ἀπαν-
- » τήσαντα καθ' ὄδον ἐναντίον τὸν ἄνεμον, ἐπόδισαν καὶ ἐπῆγαν
- » πρὸς τὴν Σουδαν. Κατόπιν ὅμως δὲν θέλομεν λείπει ἀπὸ τοῦ
- » νὰ σᾶς στέλλωμεν. Δόξα τῷ Ἰψίστῳ Θεῷ, πρὸ ἐνὸς ἤδη μη-
- » νὸς αἱ δυνάμεις τῆς Ῥούμελης ὑπάγουσιν ἀξιολογώτατα· εἰς
- » τὸ φρούριον λεγόμενον Σουλι ἐμβὰς ὁ ὑψηλότατος ἐξουσιαστῆς
- » Ἰωαννίνων Ὁμερ πασσᾶς, κατεκυρίευσεν αὐτὸ, καὶ καταφανί-
- » σας τοὺς ἐν αὐτῷ ἀπίστους, ἄλλους μὲν ἐφόνευσεν, ὀλίγους δ'
- » ἐξ αὐτῶν διεσκόρπισεν. Ἄντικρυ τῶν Πατρῶν εἰς τὸ Μεσολόγ-
- » γι, ἐλθόντες διάφοροι Βεζυράδες, κατεκυρίευσαν αὐτὰ τὰ μέ-
- » ρη· αὕτη ἡ εἰδήσις ἐφθασε πρὸς ἡμᾶς πρὸ δώδεκα ἡδὴ ἡμερῶν.
- » Εἶδοποιεῖσθε πρὸς τοῦτοις, ὅτι ὁ Ἰψηλότατος Χουρσίτ πασσᾶς
- » ἔρχεται κατ' αὐτάς εἰς Μωρέαν μὲ πλῆθος ἄπειρον στρατιω-
- » τῶν· τὸ δὲ ἐν Κορίνθῳ ἀνίκητον στρατόπεδόν μας δὲν ἐπειρά-
- » χθη τὸ παραμικρὸν, καὶ κατ' αὐτάς ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος τοῦ
- » Ναυπλίου. Ταῦτα βεβαίως πληροφορηθέντες γνωστοποιοῦμεν.
- » Διὰ νὰ ἐμβάσωμεν τροφάς εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου ἐξε-
- » πλεύσαμεν ἀπὸ Πάτρας μὲ τὸν ἀήτητον στόλον ἡμέρα Παρα-
- » σκευῆ, τῇ 13 τοῦ παρελθόντος μηνὸς Ζιλιχίτζε, καὶ διὰ τὸ ἐ-
- » ναντίον τῶν ἀνέμων μόλις ἐφθάσαμεν εἰς τὰ μέρη Ἰδρας καὶ
- » Σπετσᾶν τῇ 5 τοῦ τρέχοντος Μουχαρεμίου, ἡμέρα Παρασκευῆ.
- » Ἐπειδὴ ὅμως ἐφάνησαν ἕως ὀγδοῆντα καράβια τῶν ἀπίστων

Σεπτεμβρίου, ἐνῶ ὁ ἐχθρικός στόλος ἀπήρχετο, δίχροτον Βυζαντινόν, παρασυρθὲν ἐν γαλήνῃ ὑπὸ τοῦ θαλασσίου ρεύματος, ἐκάθισεν ἐπὶ μικρᾶς τινος ἐρημονήσου ὀπισθεν τῆς Ὑδρας, Σταυρονῆσι καλουμένης. Οἱ Τοῦρκοι, μὴ γνωρίζοντες τίνι τρόπῳ νὰ σώσωσι τὸ δίχροτον, μετὰ πολυώρου ἀλλὰ ματαιοῦς κόπους, ἠλευθέρωσαν ἐπὶ τέλους ὄσους αἰχμαλώτους Χριστιανοὺς εἶχον ἐν αὐτῷ καὶ ὑπεσχέθησαν εἰς αὐτοὺς, ὅτι ἐὰν σώσωσι τὸ δίχροτον, θέλουσι τύχει τῆς πλήρους ἐλευθερίας των. Οἱ Ἕλληνες ναῦται, ἐννοοῦντες τὸ ἔργον των, ἔσυραν τὰ πυροβόλα τοῦ δικρό-

-
- » Ὑδραίων καὶ Σεπτεσιωτῶν ἔμπροσθεν τοῦ ἀητητήτου στόλου, τὰ
 » ὁποῖα ἐδείκνυον ὅτι ἤθελον νὰ ὀρμήσωσι καθ' ἡμῶν, ἐκροτήσα-
 » μεν ναυμαχίαν, ἣτις διήρκεσε σχεδὸν ὥρας ἕξ καὶ εἰς τὴν ὀ-
 » ποίαν, μὲ τὴν χάριν τοῦ Ὑψίστου καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἐν
 » ἀγίοις Βασιλέως μας, ἐβυθίσαμεν διὰ τῶν πυροβόλων μας ἕξ
 » καράβια των, καὶ δύο ἄλλα, τὸ μὲν μὲ τρία, τὸ δ' ἕτερον μὲ
 » δύο κατάρτια ἐπυρπολήθησαν ἀπὸ τὸ σφοδρὸν τῶν βλημάτων
 » μας πῦρ. Χάριτι θεῆα πανταχόθεν ἔχομεν ἀγαθὰς ἀγγελίας,
 » τὰς ὁποίας καὶ ἐπληροφορήθημεν, καθὼς ἀκόμη σὰς εἶναι γνω-
 » στὸς καὶ ὁ σφοδρὸς οὗτος πόλεμος τοῦ ἀητητήτου στόλου κατὰ
 » τῶν ἀπίστων, ἐν καιρῷ τῆς συγκροτήσεως τοῦ ὁποίου ἐστάλη
 » πρὸς ὑμᾶς τὸ παρὸν πλοῖον μὲ τροφὰς, καὶ πάλιν ὁ περιβλε-
 » πτος οὗτος στόλος θέλει πλεύσει κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ὀ-
 » ποίους μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ὑψίστου ἐλπίζω ὅτι θέλομεν νι-
 » κῆσει καὶ καταφανίσει. Ἡ δὲ Ὑψηλότης σας, δεομένη ὑπὲρ
 » ἡμῶν καὶ τοῦ κράτους τοῦ ἀητητήτου στόλου, μὲ ὑποχρεοῖ
 » καθ' ὑπερβολήν.»

Τῆ 9 τοῦ Μουχαρρεμίου 1238 (12 Σεπτεμβρίου 1822).

του εἰς τὴν πρύμνην αὐτοῦ (α) καὶ ἀμέσως τὸ δίκροτον (τοῦ ὁποίου μὴν ἢ πῶρα εἶχε καθίσει), πλεῦσαν ἐσώθη τοῦ κινδύνου· ἀλλὰ πρὸς ἀμοιβὴν, ἐφυλακίσθησαν αὐθις οἱ δυστυχεῖς αἰχμάλωτοι, καὶ ὅταν ὁ στόλος ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνῶ ὁ Καπετὰν πασσαῶς ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Σουλτάνου νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, ὁ αἰμοχαρὴς Σουλτάνος διέταξε νὰ τοὺς ἀπαγχονίσωσιν ἅπαντας τὴν αὐτὴν στιγμὴν, ὡς ὄντας ἐξ ἐκείνων, οἵτινες καὶ σώζουσι καὶ καίουσι τὰ πλοῖά του. Τὴν 15 τοῦ μηνός, ὁ μὲν ἐχθρικός στόλος, ἀπομακρυνθεὶς τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, κατέπλευσεν εἰς Σούδαν τῆς Κρήτης, ὁ δ' Ἑλληνικός, παρακολουθήσας αὐτὸν μέχρι τινός, ἐπέστρεφεν εἰς τὰ ἴδια δι' ἀνάγκην τροφῶν καὶ ἐπισκευῆς.

Ἡ Ἱστορία, ὡς καὶ πᾶσα φιλόφρων ψυχὴ, θέλει ἀποδοκιμάσει μετ' ἀγανακτήσεως τὴν ἀναξιοπρεπεῖα διαγωγῆν τοῦ ἔθνους ἐν τῷ Αἰγαίῳ ἀρχηγοῦ τῶν Γαλλικῶν ναυτικῶν δυνάμεων Δεβιελλά, ὅστις, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐνεφανίσθη ὁ ἐχθρικός στόλος ἐμπροσθεν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, καὶ ἡ ὑπαρξίς ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος ἴστατο ἐπὶ ξοροῦ ἀκμῆς, ἐπαρουσιάσθη καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἐν Ἀργεὶ Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἀπαιτῶν τὴν πληρωμὴν τριάκοντα πέντε χιλιάδων γροσίων, καὶ ὑπὸ τὴν ἀφορμὴν ταύτην ἐζήτησε νὰ λάβῃ διὰ τῆς βίας τοὺς ἐν τῇ γολέτα Τερψιχόρη τῶν Κουντουριωτῶν φυλαττομένους ὁμήρους τῶν

(α) Δὲν μετέφερον τὰ κανόνια τοῦ δικρότου τούτου ἐπὶ ἄλλων πλοίων, ὡς λέγει ὁ Σ. Τρικούπης (Τ. Β. Κεφ. ΛΗ΄, σελ. 331), ἀλλὰ τὰ ἔσυραν εἰς τὴν πρύμνην αὐτοῦ, ἥτις ἔπλεεν εἰς βαθεὰ ὕδατα.

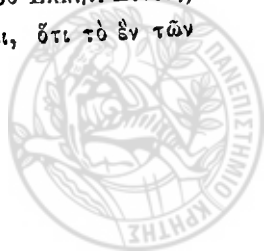
ἐν Ναυπλίῳ Ὁθωμανῶν· ὁ δὲ πλοίαρχος Νέγκας, ἀρνηθεὶς τὴν παράδοσιν αὐτῶν, ἐκπλέει μὲ τὸ πλοῖόν του εἰς Ὑδραν. Ἄλλ' ὁ Δεβιελλᾶς, καταδιώξας αὐτὸν μέχρις Ὑδρας, ζητεῖ καὶ ἐκεῖ ἐπιμόνως τὴν 11 Σεπτεμβρίου νὰ λάβῃ βι-αίως τοὺς Ὁθωμανοὺς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Νέγκας ἀπεβίβασεν αὐτοὺς εἰς Ὑδραν, ὁ Δεβιελλᾶς κανονοβολεῖ τὴν Τερψι-χόρην, καὶ πληγώσας δύο τῶν ναυτῶν αὐτῆς, ἐφόνευσεν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς τυχαίως καὶ γυναϊκά τινα ἔγκυον. Μὴ κα-τορθώσας ὁμως τὸν σκοπὸν του, ἐπέστρεψε πάλιν μετὰ τῆς μοίρας του πρὸς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον αὐθημερόν, ἠγκυροβόλησεν ἐπὶ τινὰς ὥρας εἰς τὸν πορθμὸν τῶν Σπε-τσῶν, καὶ τὴν ἐπιούσαν 12 Σεπτεμβρίου ἄρας ἐκ τοῦ πορ-θμοῦ τούτου, ἔλαβε συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ὁθωμανοῦ Στο-λάρχου, ὡς προεῖρηται, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅλας ὅσας ἠδύ-νατο πληροφορίας καὶ συμβουλὰς (α).

Ὁ δὲ Βυζαντινὸς στόλος, διαμείνας εἰς τὸν λιμένα τῆς Σούδας μέχρι τῆς 8 Ὀκτωβρίου, ἐξέπλευσεν ἐκεῖθεν, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν· διαβαίνων δὲ ἀπὸ τὰς νή-σους τοῦ Αἰγαίου ἠγκυροβόλησε μετὰξὺ Σύρου καὶ Μυ-κῶνου. Οἱ δυτικοὶ κάτοικοι τῆς Σύρου προθύμως προσέ-φερον αὐτῷ τὴν ὑπακοήν των, οἱ δὲ Μυκῶνιοι, καταφυγόν-τες εἰς τὰ ὄπλα, ἐδίωξαν κακῶς ἔχοντας ἀπὸ τῆς νήσου των περὶ τοὺς ἑκατὸν Ἀλγερίνους, ἀποβάντας ἐπ' αὐτῆς πρὸς διαρπαγὴν, φονεύσαντες καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν. Ἀκο-λούθως πνεύσαντος σφοδροῦ νοτίου ἀνέμου, ὁ Ὁθωμανι-

(α) Τὴν διαγωγὴν ταύτην τοῦ Βιελλᾶ ἀποδοκιμάσασα ἀκο-λούθως ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν, ἀποστείλασα ὡς ἀρχηγὸν τῶν κατὰ τὴν Μεσόγειον δυνάμεων τῆς τὸν φιλέλ-ληνα Δερικγῦν.

κός στόλος ἠναγκάσθη, χωρίς νὰ λάβῃ καιρὸν νὰ βλάψῃ ποσῶς τοὺς Μυκωνίους, νὰ εξακολουθήσῃ τὴν πορείαν του, καὶ φθάσας μέχρι τῶν πυλῶν τοῦ Ἑλλησπόντου, μεταβληθέντος τοῦ ἀνέμου, προσωρμίσθη μεταξύ Τενέδου καὶ Τρωάδος, περιμένων οὖριον ἀνεμον. Ἄλλ' οἱ Ψαριανοί, συλλαβόντες τὴν τολμηρὰν ἰδέαν νὰ πυρπολήσωσι τὸν ἐχθρικὸν τοῦτον στόλον καὶ εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ὅπου εἶχεν ἀγκυροβολήσῃ, ἠτοίμασαν δύο πυρπολικά, τὸ μὲν Σακολεύαν ὑπὸ τὸν Γ. Ν. Βρατσάνον, τὸ δὲ βρίκιον ὑπὸ τὸν Κ. Κανάρην, τὴν δὲ 27 Ὀκτωβρίου τὰ ἀπέστειλαν εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον των, συνοδευόμενα καὶ ὑπὸ δύο μυστικῶν ὑπὸ τοὺς Γ. Καλαφάτην καὶ Α. Σαριγιάννην. Ὁ ἀνεμος ἔπνεεν οὖριος καὶ τὰ μὲν πυρπολικά προηγούντο, τὰ δὲ μύστικα ἠκολούθουν. Οἱ Ὀθωμανοὶ εἶδον βεβαίως τὰ πλοῖα ταῦτα ἐρχόμενα πρὸς τὸν στόλον, ἀλλὰ μὴ ὑποπεύοντες ποσῶς, ὅτι αὐτὰ ἠδύναντο νὰ ἦναί ποτε πυρπολικά, ἐνόμισαν ἀπ' ἐναντίας ἴσως, ὅτι τὰ δύο προπορευόμενα ἦσαν τουρκικά, καὶ ὅτι, διωκόμενα ὑπὸ τῶν μυστικῶν, κατέφευγον ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ στόλου. Οἱ πυρποληταὶ εἶχον συμφωνήσῃ μεταξύ των, τὴν μὲν ὑπὸ τὸν Βρατσάνον Σακολεύαν, ὡς βραδυκίνητον, νὰ ρίψωσιν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἀπαντηθησομένου διχρότου, τὸ δὲ ὑπὸ τὸν Κανάρην βρίκιον, κατ' ἄλλου ἐκ τῶν ἐνδοτέρω ἠγκυροβολημένων· ἀλλ' ὁ Κανάρης (α), προσθέσας καὶ ἄλλα πανία εἰς τὸ πυρπολικὸν του, ὅταν ἐπλησίασαν τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ἐρρίψεν αὐτὸ κατὰ τοῦ πρώτου ἀπαντηθέντος δι-

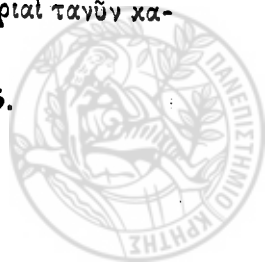
(α) Ὁ Κ. Παπαζήγῳπουλος ἐν τῇ Ἱστορ. τοῦ Ἑλλήν. ἔθνους; Μέρ. Β'. Κεφ. Α', σελ. 149, ἐσφαλμένως λέγει, ὅτι τὸ ἐν τῶν πυρπολικῶν τούτων ἤγετο ὑπὸ Ἰδρακίου.

κρότου καὶ κατέκαυσεν αὐτό. Τὸ γεγονός τοῦτο, γενόμενον περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 28 πρὸς τὴν 29 τοῦ Ὀκτωβρίου, ἔθεσεν ὄλον τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον εἰς τσαύτην ταραχὴν καὶ φόβον, ὥστε ἅπασαι αἱ ἐχθρικαὶ νῆες, κόψασαι τὰ ἀγκυρία τῶν, ἐπροσπάθουν νὰ σωθῶσιν εἰς τὰ πανία διὰ ν' ἀποφύγῃσι δῆθεν τὸν ἐπαπειλοῦντα αὐτὰς κίνδυνον. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ φθάσας καὶ ὁ Βρατσάνος, ἔρριψε τὴν Σακολεύαν του ἐπὶ τῆς πύρας ἄλλου τινὸς δικρότου, καθ' ἣν στιγμὴν ὕψωνε καὶ τοῦτο τὰ πανία του. Ἄτυχῶς ὁμως, ἐπειδὴ ἡ Σακολεύα, ὡς μικρὸν πλοῖον δὲν εἶχεν οὔτε μεγάλα ἰστία, οὔτε κεραίας διὰ νὰ περιπλεχθῆ εἰς τὸ δίκροτον, τὸ πυρπολικὸν δὲν προσεκολλήθη καλῶς ἐπὶ τοῦ δικρότου, καὶ οὕτω τὸ πῦρ δὲν διεδόθη ἐπιτυχῶς εἰς αὐτό, οἱ δ' ἐν αὐτῷ Ὀθωμανοὶ, ἀπωθήσαντες τὸ πυρπολικόν, ἔσβυσαν διὰ τῶν ἀντλιῶν τὸ διαδοθὲν ὀλίγον πῦρ, καὶ οὕτως ἐματαιώθησαν οἱ κόποι τοῦ Βρατσάνου. Ἀμοτέρωθεν δὲ τῶν πυρπολικῶν αἱ λέμβοι κατέφυγον ἀβλαβεῖς ἐπὶ τῶν συνοδουσάντων αὐτὰ μυστικῶν, ἅτινα μετέφερον τοὺς πυρπολητὰς, ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων, πρῶτον μὲν εἰς τὴν νῆσον Σχύρον, ὅπου ἔτυχον ἀρίστης ὑποδοχῆς παρὰ τῶν κατοίκων τῆς νήσου, μαθόντων τὰ γενόμενα, ἀκολούθως δὲ εἰς Ψαρὰ, ὅπου ἔτυχον ὡσαύτως τῆς αὐτῆς ὑποδοχῆς δι' ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς καὶ κανονοβολισμῶν (α).

Ὁ ἐχθρικός λοιπὸν στόλος, σπεύδων νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ δι' ἐναντίου ἀνέμου, ἀφοῦ ἀπώλεσεν ἕνεκα χειμῶνος καὶ ἄλλα τινὰ πλοῖα, ναυαγήσαντα ἐπὶ τῶν περὶ τὴν Τένεδον ἐρημονήσων, Μαυριαὶ ταυῶν κα-

(α) Ὑπόμν. Κ. Νικαδ. Τ. Α', σελ. 213—218.

λουμένων, εισηγήθη τέλος ἐντὸς τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἔφθασε καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἀλλ' ὁ Στόλαρχος Ἰμπραχίμ πασσαῶς, κατηγορηθεὶς ἐπὶ νωθρότητι διὰ τὴν ἐν τῷ Ἀργολικῷ κόλπῳ ἀποτυχίαν του, καὶ ἐπὶ ἀνικανότητι διὰ τὴν ἐν Τενέδῳ καὶ Μαυριαῖς ἀπώλειαν τῶν πλοίων, ἀπεκεφαλίσθη ἐκ διαταγῆς τοῦ Σουλτάνου πρὸς ἀνταμειβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών του.

Οἱ δὲ ἄλλοι στόλοι τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀφρικῆς, ἐκπλεύσαντες τῆς Σούδας περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, διευθύνοντο εἰς Ἀλεξάνδρειαν· ἀλλὰ κατὰ τὸν διάπλουν αὐτῶν κατελήφθησαν ὑπὸ τοιαύτης τριχυμίας, ὥστε ἐν Ἀλγερίνιον βρίκιον, πρώτης τάξεως, ἐναυάγησεν ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου, καὶ μόνον δεκαεπτὰ ἄνθρωποι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ διασωθέντες ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἠχμαλωτίσθησαν παρὰ τῶν ἐν Σύρῳ Ἑλλήνων, τὰ δὲ λοιπὰ, καταναγκασθέντα ὑπὸ τῆς τριχυμίας, διεσκορπίσθησαν. Τότε πληροφορηθέντες οἱ Ψαριανοὶ, ὅτι εἰς τὴν Γρωάδα ὑπάρχει ἀγκυροβολημένη ἐχθρική τις φεργάτα, τοὺς ἰστοὺς ἔχουσα τεθλασμένους, ἐπεμψαν ἐπτὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν κατ' αὐτῆς, ἵνα τὴν κυριεύσωσιν, ἀλλ' ἀτυχῶς, ὅταν ταῦτα ἔφθασαν ἐκεῖ, ἡ φεργάτα εἶχεν εἰσπλεύσει ἐντὸς τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ τὰ πλοῖα ἐπανῆλθον ἄπρακτα (α). Καὶ εἰς Χίον ἀπέστειλαν οἱ Ψαριανοὶ ἐν πυρπολικόν ὑπὸ τὴν συνοδίαν δύο πολεμικῶν πλοίων κατὰ τοῦ ἐκεῖ προσορμισθέντος Αἰγυπτιακοῦ στόλου, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ ταῦτα ἐπανῆλθον ἄπρακτα, μὴ εὐρόντα ἐκεῖ τὸν ἐχθρὸν πρὸ ὀλίγων ὥρῶν ἀναχθέντα καὶ διευθυνθέντα πρὸς τὴν Λέσβον. Τὴν 13 Νοεμβρίου ὁ αὐτὸς Αἰγυπτιακὸς στόλος, κατα-

(x) Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Δ. σελ. 217.

ληφθεις ὑπὸ σφοδροῦ βορείου ἀνέμου, διέβη μεταξύ Χίου καὶ Ψαρῶν καὶ διευθύνθη πρὸς τὸ Αἴγαϊον. Καὶ κατ' ἄλλης δέ τινος ἐχθρικῆς φεργάτας σταθμευούσης εἰς Φώκαιαν, ἀπέστειλαν οἱ Ψαριανοὶ ἐν πυρπολικόν, τὸ ὁποῖον ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐπέπεσε κατ' αὐτῆς. Ἀτυχῶς ὁμως οἱ Τοῦρκοι ἠδυνήθησαν νὰ κατασβέσωσι τὸ πῦρ, καὶ ἡ μὲν φεργάτα ἐσώθη, οἱ δὲ πυρποληταί, καταφυγόντες ἐπὶ τῶν συνοδευσάντων αὐτοὺς μυστικῶν, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των (α).

Εἰς τοὺς Ἕλληνας τόσοσιν τοὺς ἀρχαίους ὡς καὶ τοὺς νεωτέρους εἶναι κληρονομικὸν νόσημα, μετὰ τὴν ἀποσώβησιν μεγάλου τινὸς κινδύνου, ν' ἀναφύεται ἀμέσως ἡ διχόνοια μεταξύ των, ἐξαιρέτως δὲ μάλιστα ἐν ἀνωμάλοις περιστάσεσι. Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου ἀπομάκρυνσιν τῶν ἐχθρικῶν στόλων μεγάλη διαφωνία ἠγέρθη μεταξύ τῶν Προκρίτων Σπετσῶν, ἧτοι τῶν δύο ἀντιζήλων μερίδων, τῶν μὲν Μεξαϊκῶν ἐπανεληθόντων ἀμέσως εἰς Σπέτσας, τῶν δὲ Μποτασαϊκῶν δι' ἰσχυριζομένων ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθωσι τόσοσιν ταχέως, μήπως τυχόν ἐπανερχόμενος ἐξ ἀπροόπτου ὁ ἐχθρὸς, προξενήσῃ εἰς τοὺς Σπετσιώτας ὅ,τι κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισίν του δὲν κατάρθρωσε διέμειναν ὅθεν οἱ τελευταῖοι εἰς Ἰδραν καὶ ἐκεῖθεν ἐνήργουν ἀπαραμειώτως πᾶν ὅ,τι τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθῆκον τοῖς ὑπηγόρευε, συνεννοούμενοι μετὰ τῶν Προκρίτων τῆς Ἰδρας. Ἡ ἀπουσία τοσοῦτων ἀξιοτίμων καὶ χρησίμων εἰς τὴν πατρίδα των πολιτῶν δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ ἐπαισθητὴ εἰς τοὺς ἐν Σπέτσαις ἀπαρτίζοντας τὴν ἀντίθετον μερίδα, ἧτις ἐννοοῦσα πόσης μεγάλης ζημίας

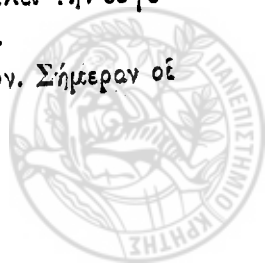
(α) Ὑπόμν. Κ. Νικολ. Γ. Α. σελ. 217, 218.

πρόξενος ἦτο διὰ τὸν τόπον ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων κατάστασις, ἀνηνέχθη πρὸς τὴν ἐν Ἐρμιόνη εἰσέτι ἐδρεύουσαν Κεντρικὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιτουμένη τὴν μεσολάβησιν αὐτῆς πρὸς εἰρηνοποίησιν τῶν πραγμάτων. Ἡ Κυβέρνησις περὶ πολλοῦ ποιουμένη τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀρμονίας μεταξὺ τῶν ναυτικῶν, μετεκαλέσατο τοὺς ἐν Ὑδρᾷ διαμένοντας Προκρίτους Σπετσῶν διὰ τοῦ ἐξῆς πρὸς αὐτοὺς ἐγγράφου·

« Πρὸς τοὺς ἐν Ὑδρᾷ Προκρίτους τῶν Σπετσῶν, Κ.
 » Γκίκαν Μπόταση, Ἀναγνώστην Χ. Ἀναργύρου, Πα-
 » ναγιώτην Μπόταση, Ἀνδρέαν Χ. Ἀναργύρου, Παῦλον
 » Χ. Ἀναργύρου, Ἀναστάσιον Κυριακοῦ, Ἀνδρέαν Σκλητᾶν
 » καὶ Γεώργιον Πάνου. Εὐγενέστατοι Κύριοι. Οἱ εὐγενέ-
 » στατοι Πρόκριτοι Σπετσῶν ἦλθον ἐνταῦθα πρό τινων
 » ἡμερῶν μὲ σκοπὸν νὰ ἐλθῆτε καὶ ἡ εὐγενεία σας καὶ νὰ
 » σκεφθῆτε περὶ τῶν ἀφορώντων τὴν ἐσωτερικὴν εὐταξίαν
 » τῆς νήσου σας, ἥτις πάσχει μεγάλην ἀναρχίαν, καθ' ὃν
 » καιρὸν μάλιστα ἔπρεπε νὰ ἡσυχάζῃ διὰ νὰ κινῶνται ὅλοι
 » κατὰ τοῦ τυράννου· βλέποντες δ' ὅτι δὲν ἦλθετε, καὶ
 » βιασμένοι ὄντες ἤθελον ν' ἀναχωρήσωσι σήμερον ἀλλ' ἡ
 » Διοίκησις, μὴ θέλουσα τὴν διχόνοιαν νὰ ἐπικρατῆ, κα-
 » τέπεισε τοὺς διαληφθέντας νὰ μένωσι καὶ σήμερον μὲ
 » ὑπόσχεσιν, ὅτι ἕως αὔριον τὸ πρῶτ' ἔρχεσθε· ἔδωκε τὴν
 » ὑπόσχεσιν πρὸς τὴν εὐγενίαν των ἡ Διοίκησις, μὲ τὴν
 » πληροφορίαν ὅτι, ὅταν μετακαλέσῃ ἐδῶ τὴν εὐγενίαν
 » σας, βέβαια θέλετε ἔλθει διὰ νὰ συνομιλήσητε μεταξὺ
 » σας, καὶ νὰ βάλλετε εἰς τάξιν τὰ πράγματα τῆς Πα-
 » τρίδος· ὅθεν καὶ διὰ τῆς παρούσης μετακαλεῖ τὴν εὐγε-
 » νίαν σας νὰ ἐλθῆτε ἕως αὔριον πρῶτ' ἐδῶ.

« Κύριοι, μὴ νομίζετε ὅτι εἴσθε ὅ,τι ἤσθουν. Σήμερον οἱ

» Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Ψαρῶν
 » εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως. Σεῖς ἔχετε εἰς
 » χεῖράς σας τὸ ἥμισυ τῆς εὐτυχίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ
 » ἀπὸ τὴν ἔνωσίν σας κρέματα ἢ εὐτυχία τῆς Πατρίδος.
 » Ὡς σημαντικώτατοι λοιπὸν ἄνθρωποι πρέπει νὰ φανῆτε
 » καὶ ἀνώτεροι μικροτέρων παθῶν. Ἡ Διοίκησις ἐπιθυμεῖ
 » νὰ σᾶς ἰδῆ καὶ δι' ἄλλας ἀκόμη ἀναγκαιοτάτας ὑποθέ-
 » σεις τῆς.»

Ἐν Ἑρμιόνη τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1822.

Ἄθ. Κανακάρης, Ἀναγνώστης Παπαγιαννόπουλος (α).

Πραγματικῶς οἱ ἐν Ὑδρᾷ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν, μεταβάντες ἐν Ἑρμιόνη καὶ συμφιλιωθέντες μετὰ τῶν τῆς ἀντιθέτου μερίδος συμπολιτῶν των, ἐπανῆλθον μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς Σπέτσας, καὶ μετ' αὐτῶν ἐπανῆλθε καὶ ἡ τάξις καὶ ἁρμονία.

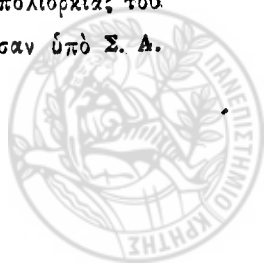
Ἐν τούτοις ὅσον ἡ καταστροφὴ τοῦ Δράμαλι καὶ ἡ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἀπώθησις ἐκ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου ἀνεπτέρωσαν πάλιν τὰς ἐλπίδας τῶν Ἑλλήνων, τοσοῦτον μετ' οὐ πολὺ, νέοι φόβοι ἐπαρουσιάζοντο κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα. Τὸ Μεσολόγγιον μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Σουλίου καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἡπειρον ἀποτυχίας τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, στενῶς πολιορκηθὲν ἀπὸ τὸν Ὁμέρ Βρυώνην, τὸν Κιουταχῆν, τὸν Μπόσνα πασσᾶν, τὸν Ἰσμαῆλ πασσᾶν καὶ τὸν Χασσᾶν πασσᾶν, παρουσιασθέντας πρὸ τῶν τειχῶν αὐτοῦ τὴν 25 Ὀκτωβρίου μετὰ δώδεκα χιλιάδων Ἀλβανῶν, ἐπολιορκήθη καὶ διὰ θαλάσσης ἀπὸ τὸν Χουρσίτ πασσᾶν διὰ τῶν ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ μεινάντων Ὄθωμανικῶν πλοίων κινδυνεύουσι λοιπὸν τό τε

(α) Ἄνεργ. τὰ Σπετσ. Τ. Α. σελ. 584.

Βασιλικὸν καὶ τὸ Μεσολόγγιον καὶ οὐδεμία συγκοινωνία ὑπάρχει πλέον μεταξύ τῶν ἐν Μεσολογγίῳ καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων· οἱ δ' ἐντὸς αὐτοῦ περὶ τὸν Μαυροκορδάτον, Μάρκον Μπότσαρην, Μακρὸν καὶ λοιποὺς, σταθερὰν ἔχοντες ἀπόφασιν ν' ἀποθάνωσιν ὑπὲρ πατρίδος καὶ νὰ ἐνταφιασθῶσιν εἰς τὰ τεῖχη τοῦ Μεσολογγίου, ὀλίγοι ὄντες, ἐζήτησαν κατ' ἐπανάληψιν ἔνοπλον βοήθειαν παρά τε τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, καὶ πλοῖα ἄτινα νὰ διαλύσωσι τὸν ἐκ θαλάσσης ἀποκλεισμόν, νὰ εἰσάξωσι τροφὰς εἰς τὸ Μεσολόγγιον, διότι τὸ ἐν αὐτῷ συσσωρευθὲν πλῆθος τῶν Χριστιανῶν ἐκ τῶν πέριξ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἦτο μέγα, καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ διασώσωσι τοῦλάχιστον ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ ἐχθροῦ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ βρέφη. Καὶ τῶντι μόνῃ ἢ ἀντιζηλία τῶν πολιορκητῶν Πασσάδων ἔσωσε τὸ Μεσολόγγιον, ἅταν πρὸ τῶν ἀδυνάτων αὐτοῦ τειχῶν ἐπαρουσιάσθησαν τὰ πολυπληθῆ τουρκικὰ στρατεύματα, καὶ ἡ πανουργία τὴν ὁποίαν ὁ Μπότσαρης καὶ ὁ Μαυροκορδάτος μετεχειρίσθησαν πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ καλῷ τῆς Πατρίδος. Διότι ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ ἠδύναντο νὰ κυριεύσωσι τὸ Μεσολόγγιον ἐξ ἐφόδου ἐν ἀρχῇ τῆς πολιορκίας, ὡς μὴ προστατευόμενον, εἰμὴ ὑπὸ ἀνεπαρκοῦς φρουρᾶς τετρακοσίων ἢ πεντακοσίων ἀνδρῶν, ὁ αἰμίμηστος Μάρκος Μπότσαρης διεπαιδαγώγησε τοὺς πασσάδας ἅπαντας (α) διὰ τινος

(α) Τὴν λεπτομέρειαν τούτων εὕρισκει ὁ ἀναγνώστης καὶ ἐν ἄλλαις ἱστορίαις, καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου τοῦ Ἀυγούστου Φάβρ, μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ Σ. Α. Ζορμπᾶ.

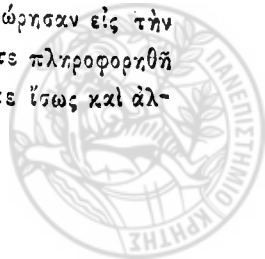

γνωρίμου του Τουρκαλβανού Ἄγου Βάσαρη, καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἰδίως, ὅτι ἤθελε παραδώσει τὴν πόλιν ἀναιμωτῆ, ἀλλ' ὅτι ἀπητείτο πρὸς τοῦτο καιρὸς τις, ἕωσοῦ δυνηθῆναι διαφθείρη καὶ τοὺς λοιποὺς στρατιωτικοὺς. Λίαν ἐπιτηδείως ὁ Μάρκος Μπότσαρης μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου κοινοποιοῦντες ἰδίως πρὸς ἕκαστον ἀρχηγόν τῶν Ὀθωμανικῶν θαλασσίων καὶ ἡπειρωτικῶν δυνάμεων τὰ σχέδια τῶν ἄλλων, ἤτοι τὴν ἐπιθυμίαν ἑνὸς ἐκάστου τοῦ ν' ἀποκτήσει αὐτὸς τὴν δόξαν, ὅτι τὸ Μεσολόγγιον παρεδόθη εἰς αὐτόν, ἐξῆψαν τσαούτην ἀντιζηλίαν μετὰ αὐτῶν, ὥστε οὐδεὶς αὐτῶν συνήγει εἰς τὴν δι' ἐφόδου ἄλωσιν τοῦ Μεσολογγίου, διότι ἕκαστος αὐτῶν ἤλπιζεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καλητέραν τοῦ πράγματος ἔκθασιν. Τὸ τέχνασμα τοῦτο ἔδωκε καιρὸν εἰς τοὺς Πελοποννησίους ἀρχηγοὺς νὰ στρατολογήσῃσι, καὶ χίλιαι διακόσιοι περίπου Πελοποννήσιοι ὑπὸ τοὺς Πέτρον Μαυρομιχάλην, Ἀνδρέαν Ζαίμην καὶ Κανέλλον Δελιγιάννην ἐξεκίνησαν πρὸς βοήθειαν τοῦ Μεσολογγίου.

Ταυτοχρόνως καὶ οἱ Πρόκριτοι τῶν δύο νήσων Σπετσῶν καὶ Ἰδρας, ἅμα περὶ τούτου προσεκλήθησαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως (α) ἀπέστειλαν πάραυτα, ἤτοι περὶ τὰς ἀρ-

(α) Ἰδοὺ τί ἔγραφεν ὁ Κολοκοτρώνης πρὸς τοὺς Προκρίτους Ἰδρας, Σπετσῶν καὶ Φαρῶν τότε.

« Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀπόλλυται, ἔχει ἀπὸ μεγάλας δυνάμεις
 » τῶν ἔχθρῶν καὶ ἐδικῆν του ἀδυναμίαν, ἀλλὰ ἀπὸ μόνην τὴν
 » ἀχώριστόν του ἀκαταστασίαν· οἱ τοῦρκοι προχωροῦν παντα-
 » χόθεν, προχωροῦν εἰς τὴν Δυτ. Ἑλλάδα, ἐπροχώρησαν εἰς τὴν
 » Ἀνατολικὴν, ἐπάτησαν τὰ Σάλωνα καθὼς θέλετε πληροφορηθῆ
 » ἀπὸ τὰ ἐσώκλειστα, καὶ καθὼς ἐπληροφορήθητε ἕως καὶ ἀλ-

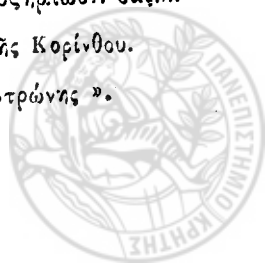

χὰς Νοεμβρίου, ναυτικὴν δύναμιν ὀκτῶ πλοίων, ἐξ ὧν τὰ μὲν τέσσαρα Σπετσιωτικὰ ὑπὸ τοὺς Νικόλαον Γ. Κούτσην ἐπὶ τοῦ πλοίου. ὁ Ἀγαμέων τῆς Μπουμπουλίνας, Γεώργιον Ἰω. Ὀρλώφ, Θεόδωρον Δ. Λαζάρου καὶ Κοσμάν Μπαρμπάτσην ἐπὶ πυρπολικοῦ, τὰ δὲ ἄλλα τέσσαρα Ὑ-

» λαχόθεν, καὶ τὴν ἔμψυξιν καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ
 » δὲν ἠξερῶν ἂν ἠμπορῆ μετὰ τὸν χαμὸν τῆς Πελοποννήσου νὰ
 » ὑπάρξῃ πλέον Ἑλλάς . . . Διὰ νὰ ἀπαντήσωμεν καὶ ταύτην
 » τὴν ὀρμὴν τοῦ ἐχθροῦ, ἀναπτύσω ὅλας μου τὰς ἰδέας καὶ ἐκεῖνο
 » ὅπου βλέπω ἀναγκαῖον διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Πατρίδος εἶναι
 » τὸ νὰ προφθάσουν δέκα ἕως δώδεκα πλοῖα, τὰ ὅποια νὰ ἐμψυ-
 » χώσουν καὶ τὰ παράλια τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, νὰ εἰσέλθουν καὶ
 » εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἵσως ἐμποδίσουν τὴν διάβασιν
 » τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὸ μέγιστον νὰ τοὺς ἐμποδίσουν τὰς τροφάς,
 » καὶ, εἰ δυνατὸν, νὰ καύσουν τὰ ἐχθρικά πλοῖα ὅπου ἐν αὐτῷ
 » εὐρίσκονται· αὐτὰ εἶναι ἡ μόνη σωτηρία εἰς αὐτὴν τὴν περι-
 » στασιν· θελήσατε ἀδελφοί νὰ σώσητε τὴν πατρίδα, ἥτις ἂν
 » ἐλευθερωθῆ θέλει σὰς βλέπει μὲ εὐγνωμοσύνην καὶ θέλει ἀπο-
 » δίδει τὸ πᾶν εἰς σὰς· Κύριοι ἂν καὶ τώρα συντρέξητε, ἐλπίζω
 » εἰς τὸν Θεὸν ὅτι θέλετε ἐπισφραγίσαι ὅλας σας τὰς μεγάλας
 » θυσίας, καὶ θέλετε τὰς ἀσφαλίσει, καὶ τὸ περιπλέον θέλει συ-
 » ναισθάνεσθε μ' εὐχαρίστησιν, ὅτι ἐσώσατε τὴν πατρίδα, ἥτις
 » θέλει ὁμολογεῖ τὰς χάριτας, καὶ θέλει χρεωστῆ τὴν ἀποζη-
 » μίωσιν καὶ ἀνταμοιβήν. . . Ὅθεν, ἀδελφοί, διὰ τὸν Θεὸν καὶ
 » διὰ τὴν Πατρίδα ! κινήσατε ὅσον τάχος δώδεκα πλοῖα νὰ προ-
 » φθάσουν τὸν κίνδυνον, καὶ σὰς ὑπόσχομαι τὸ πᾶν ἐγὼ, σὰς
 » ὑπόσχομαι ὅποιον μέρος σὰς ἀρέσει διὰ τὴν ἀποζημίωσίν σας...

23 Ὀκτωβρίου 1822 ἀπὸ ἁγ. Γεώργιον τῆς Κορίνθου.

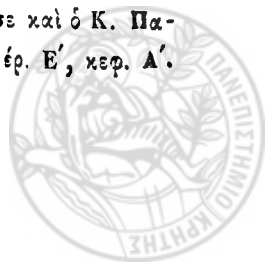
©. Κολοκοτρώνης ».

δραϊκά (α). Τὰ πλοῖα ταῦτα φθάσαντα εἰς Μεσολόγγιον τὴν 9 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατεδίωξαν διὰ μόνης τῆς παρουσίας των τὰ ἐχθρικά πλοῖα, ἅτινα κατέφυγον ἀμέσως ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς Ναυπάκτου, ἤνοιξαν τὴν διὰ θαλάσσης συγκοινωνίαν τοῦ Μεσολογγίου μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, καὶ τέλος διευκόλυναν τὴν 12 Νοεμβρίου τὴν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου εἰς Μεσολόγγιον μετάβασιν τῶν ἑλληνικῶν ἐπικουρικῶν στρατευμάτων συγχειμένων ἐξ ἑπτακοσίων ἀνδρῶν ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω εἰρημένους ἀρχηγούς.

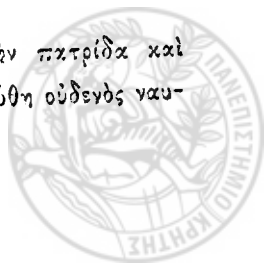
Ἄλλ' ἐνῶ ταῦτα ἐγίνοντο ὑπὲρ τοῦ Μεσολογγίου ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων, οἱ πολιορκηταὶ πασσάδες πιστεύσαντες ὅτι οἱ πολιορκούμενοι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ πέμψωσι πρεσβείαν εἰς προσκύνησιν αὐτῶν, ἠτοιμάσθησαν πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῆς, ἔχοντες ἐτοιμούς καὶ τὰς κατὰ τὴν τουρκικὴν συνήθειαν δωρηθησομένας πρὸς τὴν πρεσβείαν ἐσθῆτας (Καφτάνια), ἐτοιμαζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ νὰ εἰσέλθωσιν ἐν μεγάλῃ παρατάξει εἰς τὴν παραδοθησομένην πόλιν τοῦ Μεσολογγίου· ἀλλ' ἀντὶ τούτων ἀπάντων, εἶδον μὲ μεγάλην ἐκπληξιν καὶ ὀργὴν των, ἀπεσταλμένον τινὰ ἐκ Μεσολογγίου φέροντα ἐπιστολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγουσαν « Ἐλθετε καὶ λάβετε »· τότε ὁ πόλεμος ἤρχισε νὰ γίνηται πολὺ πεισματωδέστερος ἢ πρότερον· ἀλλ' ἔπειδῃ

(β) Ὁ Π. Πατρῶν, ἀναφέρει ἀληθῶς ἅπαντα τὰ πλοῖα ὀκτώ (σελ. 138) ὁ δὲ Ἄντ. Α. Μισούλης (σελ. 34) ἐσφαλμένως τὰ Ἰδραϊκά ἑξ — ὁ δὲ Σ. Τριχοῦλης (Τ. Β. σελ. 370), τὰ Ἰδραϊκά ἑπτὰ· ἀλλὰ φαίνεται κατὰ παραδρομὴν ἐνομάζει ἅπαντα τὰ πλοῖα ταῦτα Ἰδραϊκά. Εἰς τὸ αὐτὸ λάθος ὑπέπεσε καὶ ὁ Κ. Παπαβξηγόπουλος ἐν τῇ ἱστορ. τοῦ Ἑλλήν. ἔθνους, Μέρ. Ε', κεφ. Α'. σελ. 147.

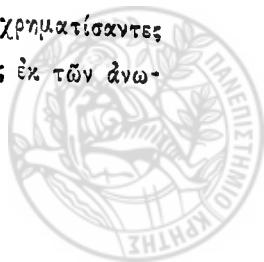
ἡ παρουσία ἀπάντων τῶν ἑλληνικῶν πλοίων μετὰ δίμηνον ἢ τρίμηνον διαμονὴν ἐν Μεσολογγίῳ κατέστη περιττὴ ὡς πολυδάπανος, σφοδρὰ λογομαχία ἠγέρθη μεταξὺ Σπετσιωτῶν καὶ Ὑδραίων περὶ τοῦ τίνες νὰ διαμείνωσιν, ἥτις μικροῦ ἐδέησε νὰ λάβῃ σοβαρὸν χαρακτῆρα ἐὰν ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πορφύριος, καὶ ὁ Μάρκος Μπότσαρης δὲν καθυσύχαζον αὐτοὺς, πείσαντες αὐτοὺς ν' ἀφήσωσι τὴν ἐκλογὴν τῶν μενούτων πλοίων εἰς αὐτοὺς τε καὶ τὴν ἐπιτόπιον Ἐφορίαν. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, συμβουλίου γενομένου ὑπὸ τῶν ἐν Μεσολογγίῳ, ἐνεκρίθη νὰ διαμείνωσι τὰ Σπετσιωτικὰ πλοῖα, οἱ δὲ Ὑδραῖοι δυσαρεστηθέντες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. Πλὴν μετὰ ἐτέρων δύο μηνῶν διαμονὴν εἰς τὸν κόλπον ἐκείνον καὶ τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων, καθ' ἣν ταῦτα προσήνεγκον πλείστας ὄσας ἐκδουλεύσεις εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ἐνεκρίθη πάλιν ν' ἀναχωρήσωσι καὶ ἐκ τούτων τὰ δύο. Διέμειναν ὅθεν τ' ἄλλα δύο ὑπὸ τὸν Γεώργιον Ὁρλώφ καὶ Κοσμᾶν Μπαρμπάτσην, ἐπὶ ἰκανὸν καιρὸν, ἥτοι μέχρι τῆς 20 Μαΐου 1823, ὅπότεν ἀναχωρησάντων καὶ τούτων, διέμεινεν εἰς Μεσολόγγιον μόνος ὁ Γεώργιος Ἰω. Ὁρλώφ, ἐπὶ μιᾶς γαλιώτας, καὶ διετέλει πάντοτε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Μαυροκορδάτου, ὃν ἀφοῦ μετέφερε μετὰ τῶν Πολυζωίδου, Δ. Χρηστίδου, Γ. Πραΐδου, Πεταλᾶ, Λεβίδου καὶ τινος γερμανοῦ ἱατροῦ εἰς Κυλλήνην (Γλαρέντσαν) τὴν 16 Ἰουνίου 1823, ἐπέστρεψε καὶ αὐτὸς εἰς Σπέτσας (α).

(α) Καὶ ὁ Γεώργ. Ι. Ὁρλώφ, ὑπερετήσας τὴν πατριδα καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ ἀλλοτροῦ, δὲν ἠξιώθη οὐδενὸς ναυ-

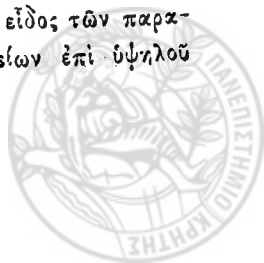
Ἐρρέθη ἀνωτέρω, ὅτι οἱ Ναυπλιεῖς τοῦρκοι συνθηκολογήσαντες πρὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δράμαλη, ἦτοι περὶ τὰ μέσα Ἰουνίου 1822, νὰ παραδοθῶσι, παρεσπόνδησαν ἅμα ἔμαθον τὴν εἰσβολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐφοδιασθέντες τότε ἀπὸ τινος τροφᾶς, ἤρχισαν πάλιν νὰ ἦναι ὅ,τι ἦσαν καὶ πρότερον, ὡμοὶ δηλαδὴ, διότι ἤρχισαν νὰ κακομεταχειρίζονται τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ δμήρους Ἕλληνας, τοὺς ὁποῖους ἤθελον ἀναμφιβόλως καὶ φονεύσει, ἐὰν δὲν εἶχον καὶ αὐτοὶ δώσει τοιοῦτους εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων· ἀλλὰ δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ οἱ Ναυπλιεῖς ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται καὶ πάλιν τὰ δεινὰ τοῦ λιμοῦ· εἰς μάτην περιμένουσι τροφᾶς καὶ βοήθειαν ἀπὸ τὰ ἐν Κορίνθῳ εὑρισκόμενα τουρκικὰ στρατεύματα, διότι εἰ καὶ τις συμμορία τῶν ἐν Κορίνθῳ ὀθωμανῶν μετὰ τινων Ναυπλιέων, κατώρθωσε νὰ διαλάβῃ τὴν προσοχὴν τῶν πολιορκητῶν ἑλλήνων, ἐξαπατήσασα αὐτοὺς ἐν καιρῷ νυκτὸς διὰ τῆς καθαρῶς ὑπ' αὐτῶν λαλουμένης ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ἐφθασεν ἀνενοχλήτως εἰς Ναύπλιον κομίσασα καὶ μικρὸν μέρος τροφῶν, αὗται ὅμως ἦσαν ὀλίγαι καὶ ἀνεπαρκεῖς διὰ πολὺν χρόνον καὶ διὰ πολλὰ ἄτομα. Ὅθεν οἱ τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ ἐπαναλαμβάνωσι πρὸς τοὺς Ἕλληνας περὶ συνθήκης καὶ παραδόσεως τοῦ φρουρίου· ἀλλ' ἐνθυμούμενοι ὅσα ἐπρῶξένησαν μετὰ τὴν πρώτην συνθήκην εἰς τοὺς Ἕλληνας κακὰ, ἐκυριεύοντο ὑπὸ τρόμου, φοβούμενοι τὴν δικαίαν τῶν ἑλλήνων ἐκδίκησιν, καὶ ἐπροτίμων νὰ γενῶσι

τικῷ βαθμοῦ, ἐνῶ οἱ ὡς παῖδες καὶ ὑπηρέται χρηματίσαντες κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, φέρουσι βαθμοὺς ναυτικούς· ἐκ τῶν ἀνωτέρων.

θύματα μᾶλλον τῆς πείνης, ἢ νὰ παραδοθῶσιν. Καί τοι δ' ὄντες εἰς τοιαύτην οἰκτρὰν ὡς ἐκ τοῦ λιμοῦ κατάστασιν οἱ Ναυπλιεῖς, ἀντειχον ὁμως γενναίως εἰς τὰς συνεχεῖς προσβολὰς τῶν πολιορκητῶν, καὶ ἀπαύστως ἐπυροβόλουν κατὰ τε τῶν πλοίων, κατὰ τῶν διὰ ξηρᾶς ἐλλήνων, καὶ κατὰ τοῦ ἐπιθαλασσίου φρουρίου, ἤτοι τοῦ ἐπὶ τοῦ νησιδίου, τὸ ὁποῖον κατέλαβον οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῆς διαπραγματεύσεως τῶν πρώτων συνθηκῶν· ἀλλ' ἡ ἐλεεινὴ κατάστασις εἰς ἣν πλέον περιήλθον, τοὺς ἐστενοχώρησεν εἰς τοσοῦτον, ὥστε ὑπερিশυσάσης ἐπὶ τέλους τῆς φωνῆς τῶν θελόντων παραδοθῆναι, ἀπεφασίσθη μεταξύ των νὰ γίνῃ πάλιν πρότασις περὶ παραδόσεως τοῦ φρουρίου διὰ συνθήκης. Ἐπηυξύνθη δὲ μάλιστα ἡ ἀπελπισία αὐτῶν ἐκ τοῦ ἐξῆς γεγονότος. Ἀγγλικὴ γολέττα ὠπλισμένη μὲ πυροβόλα ὡς πολεμικὴ, καὶ ἔχουσα πλήρωμα ἰκανὸν διέβη τὴν 5 Νοεμβρίου μεταξύ Σπετσῶν καὶ Λακωνικῆς, καὶ βοηθουμένη ὑπὸ εὐνοϊκοῦ ἀνέμου Μεσημβρινοανατολικοῦ, ἔτρεχε πλησίστιος εἰς Ναύπλιον, κομίζουσα τοῖς ἐν αὐτῷ ὀθωμανοῖς ἀφθονίαν ποικίλων τροφῶν. Ἀμα παρετηρήθη τὸ πλοῖον τοῦτο ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῶν Σπετσῶν (α) οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν ἐκτιμήσαντες ἐπαξίως τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος καὶ τὰς συνεπειάς, προσεκάλε-

(α) Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος Ἰωάννης τις Βιγλάρης καλούμενος ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας του, ἔχων ὄρασιν καλλίστην, πόδας ταχεῖς καὶ ἀξιόλογον τηλεσκόπιον, ἐνήργει τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν τοῦ σκοπέως, σημαίων ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτέρου λόφου τῆς νήσου τὰς διαφόρους κινήσεις καὶ τὸ εἶδος τῶν παραπλεόντων πλοίων διὰ τινων συνθηματικῶν σημείων ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ὄρθιου ξύλου.

σαν ἀμέσως τὸν Νικόλαον Δ. Γιάννουζαν (α), κρινῶς δὲ Κατραμάδον, ἔχοντα τὴν βρικογολέτταν τοῦ ἡ Περσεφόνῃ ἐτοίμην πρὸς ἀπόπλουν πρὸ τῆς πόλεως τῶν Σπετσῶν, καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτὸν τὴν καταδίωξιν τῆς ἀγγλικῆς γολέττας (β). ἐν τῷ ἅμα λοιπὸν ἑκατὸν δεκαεπτὰ ἐβελονταὶ Σπετσιῶται, ἀρπάσαντες μόνα τὰ ὄπλα των, ἐπέβησαν ἐπὶ τῆς Περσεφόνῃς, καὶ ἀφέντες εἰς τὴν θάλασσαν, χάριν ταχύτητος, τὰς ἀγκύρας αὐτῆς, ἐτέθησαν εἰς καταδίωξιν τοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου μετὰ μεσημβρίαν, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καταφθάσωσιν, εἰμὴ ὑπὸ τὰ τείχη αὐτὰ τῶν φρουρίων τοῦ Ναυπλίου καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον. Οἱ περὶ τὸν Γιάννουζαν ἡ Κατραμάδον ἐπιτεθέντες κατὰ τῆς ἀγγλικῆς γολέττας ὑπὸ τὸ ἀδιάκοπον πῦρ τῶν πυροβόλων τοῦ Ναυπλίου, ἐκυρίευσαν αὐτὴν ἄνευ τινὸς ἀντιστάσεως, καὶ ἀπήγαγον αὐτὴν, κατ' ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα εἰς τοὺς Μύλους Ναυπλίου, ὅπου ἦσαν καὶ τὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ πλοῖα, τὴν δ' ἐπιούσαν εἰς τὸν λιμένα Σπετσῶν, σῶον ἔ-

(α) Οὗτος ἦν ὁ περίφημος Νικόλ. Κατραμάδος, ὁ καταπλεύσας μὲ τὸ καταδρομικὸν τοῦ πλοῖον ὅλα τὰ παράλια τῆς Συρίας καὶ Ἀφρικῆς μέχρι τῶν στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους καὶ αὐτοῦ τοῦ Μαρρόκου. Κατακτῆσας ἔρημόν τινα νῆσον Ζέμπραν καλουμένην, καὶ κειμένην πλησίον τῆς ζηρᾶς τῆς Ἀφρικῆς πρὸ τοῦ στομίου τοῦ κόλπου τῆς Τύνιδος, εἶχεν ἀποκλείσει ὅλην τὴν ἀκτοπλοῖαν τῆς Ἀφρικῆς, ἀρπάζων τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα καὶ ἀπὸ τῶν λιμένων καὶ ταῦτα ἐν συνόψει· ὁ δὲ βίος αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ τύχη, εἶναι ἄξιος νὰ παραβληθῇ μὲ τὸν τοῦ Jean Barth τῆς Γαλλίας.

(β) Ἀκολούθως ἔφθασε καὶ ἐξ Ἰδρας ταχύπλουν πλοῖάριον νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς Σπετσιῶτας περὶ τῆς διαβάσεως τῆς αὐτῆς γολέττας.

χουσαν τὸ φορτίον τῆς, ἐκ σίτου, ὄρουζιου, βουτύρου καὶ καπνοῦ, καὶ κατόπιν ὠδηγήθη τὸ αὐτὸ πλοῖον εἰς τὴν Ἐρμιόνην, ὅπου ἦν ἡ ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως· ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις καὶ τοὶ δυναμένῃ νὰ κηρύξῃ νόμιμον λείαν τὸ φορτίον, δυνάμει προσφάτου τινὸς διακηρύξεως τοῦ Ἀμιλτωνὸς (α), διακηρύξαντος ὅτι δὲν ἐνείχετο πλέον ὑπὲρ οὐ-

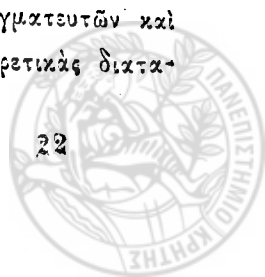
(α) Περικοπὴ ἐγκυκλίου διακηρύξεως πρὸς τοὺς ἀγγλικούς προξένους τοῦ Λεβάντε παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Ἀγγλοῦ Ναυάρχου Ἀμιλτων.

Ἐκ τῆς νήσου Μήλου τὴν 9 Νοεμβρίου 1822. ε. ε.

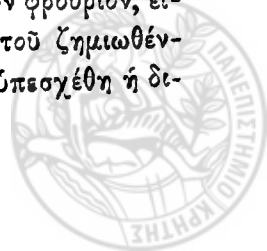
« Τὰ πολεμικὰ ἀγγλικὰ πλοῖα ἤλθαν εἰς τὴν Ἄσπρην θάλασσαν, διὰ νὰ προστατεύσουν καὶ ἐμψυχώσουν τὸ ἀγγλικὸν ἐμπόριον ἀλλὰ μὲ βῆτην διαταγὴν ν' ἀποφύγουν κάθε μεσολάβησιν »
 « εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις κατ' αὐτὰ τὰ μέρη· ὁ σκοπὸς μου εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν νὰ λυτρώσω τὴν ἰδιοκτησίαν ὅπου ἐκράτηθη. Ὅσον ἐξαιρέτως δύναμαι σὰς εἰδοποιῶ, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλει ἐνέχομαι πλέον εἰς κανένα καράβι »
 « ὅπου θέλει ἐπιχειρισθῆ νὰ μετακομίση τροφὰς ἢ πολεμικὰ ἐφόδια εἰς τοὺς λιμένας ἤδη πολιορκουμένους κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν, ἔνεκεν τούτου θεωρῶ ὡς χρέος μου νὰ παύσῃ αὕτη ἢ μεσολάβησις εὐθὺς ὅπου ἐκδώσω τὴν παροῦσαν εἰδήσιν, διότι ἡ τοιαύτη μεσολάβησις ἀναίρει τὴν ὑπάρχουσαν οὐδετερότητα. Συγχωρητέον νὰ προσθέσω, ὅτι δὲν σκοπεύω νὰ διαταράξω τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Ἀγγλων, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἰδεάσω μόνον σαφῶς περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον πιθανῶς πρέπει εἰς τὸ ἐξῆς ν' ἀκολουθοῦν τὰ πλοῖα τῆς Α. Μ. ἐνῶ πᾶσα ἐνέργεια αὐτῶν θέλει βλαθῆ εἰς πρᾶξιν διὰ νὰ προστατεύηται τὸ ἐμπόριον τῶν ὑπηκόων τῆς Α. Μ. ὡσαύτως καὶ ἡ ἰδιοκτησία, καὶ οἱ ἐπιβάται τοῦρκοι, ὅσους δὲν εἶναι στρατιῶται, ὅταν εὕρεθῶσι ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν σημαίαν καὶ διευθυνόμενοι εἰς λιμένας

δενδς πλοίου τῆς σημαίας του ἐπιχειριζομένου νὰ μετακομίση τροφὰς ἢ πολεμικὰ ἐφόδια εἰς τοὺς ἤδη πολιορκουμένους λιμένας κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν, ἠλευθέρωσεν ὁμως τό τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον ἀμέσως συνεπεῖα μέτρου τινὸς τοιούτου, ὅπερ εἶχε λάβει, καὶ περὶ οὗ ἔγραφεν εἰς τοὺς Σπετσιώτας τὴν 11 Νοεμβρίου ἐξ Ἑρμιόνης τὰ ἐξῆς· « Ἡ Βρετανικὴ δύναμις καθορῶσα τὴν εὐλογιστίαν »
 » τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν φρουρίων, ἀποδέχεται αὐτὸν κα-
 » θῶς ἀναφαίνεται ἐκ τῶν περικλειομένων περικοπῶν τῆς
 » ἐγκυκλίου διαδηλώσεως τοῦ Κ. Ἀμιλτῶν, διοικητοῦ τῶν
 » Βρετανικῶν θαλασσιῶν δυνάμεων κατὰ τὸ Ἑλληνικόν
 » Ἀρχιπέλαγος. Ἐκ ταύτης πληροφορεῖσθε, ὅτι δὲν θέλει
 » ὑπερασπισθῆ τὴν Βρετανικὴν σημαίαν, ὡσάκις ὑπ' αὐτὴν
 » τροφὰς καὶ πολεμικὰ ἐφόδια εἰσβάλλονται, ἢ ἰδιοκτησίαι
 » Ὀθωμανικαὶ καὶ Ὀθωμανοὶ μεταφέρονται εἰς τὰ κατὰ
 » γῆν καὶ θάλασσαν πολιορκούμενα μέρη. Κατ' αὐτὰ ταῦ-
 » τα ἡ πατρις συλλαμβάνει ἤδη χρηστὰς ἐλπίδας προσε-
 » χοῦς ἀνακτῆσεως τῶν φρουρίων, ἂν καὶ αἱ λοιπαὶ δυνά-
 » μεις νὰ μὴ ἐφάνησαν ἐπίσης εἰς τοῦτο συγκαταβαίνου-
 » σαι· διότι τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ
 » τὴν Τουρκίαν εἶναι εἰς χεῖρας ἀγγλικὰς, καὶ ἡ Ἀνατο-
 » λικὴ συντροφία (compagnie orientale) μόνη σχεδὸν ἔχει
 » τὰ μέσα ν' ἀναλάβῃ τοιαύτας κερδαλέας μὲν, ἀλλ' ἐπι-

» ὀθωμανικοὺς, ἢ ἄλλους διαφορετικοὺς ἀπὸ ἐκείνου, ὅσοι ἂν
 » ἐξηγήθησαν. Ἐὰν ὁμως διευθύνωνται εἰς τοιοῦτους λιμένας, ὁ
 » κίνδυνος εἶναι ὀλοτελῶς εἰς βάρος τῶν πραγματευτῶν καὶ
 » πλοιαρχῶν, τοῦλάχιστον ἐωσότου λάβω διαφορετικὰς διατα-
 » γὰς ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου μου ».

» σφαλείς επιχειρήσεις, και τέλος, διότι ισχυροτέραν ού-
 » σαν τήν Ἀγγλικήν κατά θάλασσαν, πιθανόν και αἰ ἄλ-
 » λαι δυνάμεις νά μιμηθῶσιν ἀκολούθως· ἀλλ' ἂν και κα-
 » τὰ τήν εἰρημένην διακήρυξιν τοῦ Ἀγγλου, ὅλαι αἰ ἀγ-
 » γλικαὶ πραγματεῖαι εἰσερχόμεναι εἰς τὰ πολιορκούμενα
 » φρούρια, γίνωνται ἔννομος λεία, ἡ Διοίκησις ὅμως μὴ
 » θέλουσα ν' ἀναφανῆ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος λαίμαργον, κα-
 » θῶς διακηρύττεται ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, ἀλλὰ μαχό-
 » μενον περὶ ἀνεξαρτησίας μόνον, και προνοουμένη ὅτι,
 » ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ τῆς Βρεταννίας δὲν διεκήρυξε τὸν ἀνα-
 » γνωρισμὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἀλλ' ὁ Κ. Ἀμιλτων, και
 » ἂν ζημιούμενοι Ἀγγλοὶ ἔμποροι παραπονεθῶσιν, εἶναι
 » πιθανόν ἴσως ν' ἀνατραπῆ ἡ σωτήριος πρὸς ἡμᾶς συγ-
 » κατάνευσις τῶν Ἀγγλῶν, ἔκρινεν εὐλογον νά περιορίσῃ
 » τὴν λείαν εἰς ὅσα πλοῖα ὑπ' Ἀγγλικὴν σημαίαν ἀναν-
 » τιρῆτως ἀναφανῶσιν ἐχθρικά ἰδιοκτησίαι, και τοὺς ἐν
 » αὐταῖς εὐρεθέντας Ὀθωμανούς· και τοῦτο πάλιν ὄχι μα-
 » κράν τῶν πολιορκουμένων φρουρίων, ὄχι δηλαδὴ εἰς
 » τὴν πλατεῖαν θάλασσαν, ἀλλ' ἐγγὺς ὄντων τῶν ἀγγλι-
 » κῶν πλοίων· τὰ δὲ πλοῖα και αἰ ἐν αὐτοῖς πραγματεῖαι,
 » μὴ οὔσαι ἐχθρικά ἰδιοκτησίαι, μακρὰν μὲν ν' ἀποδιώκων-
 » ται, χωρὶς ὅμως νά λεηλατῶνται. Ὅθεν και σπεύδει ἡ
 » Διοίκησις νά σᾶς γνωστοποιήσῃ αὐτὴν τὴν ἀμετάθετόν
 » τῆς ἀπόφασιν, διὰ νά φανερώσῃτε πρὸς οὓς δεῖ, προσέ-
 » χοντες εἰς τὸ νά ἐνεργῆτε ἀνευ ἐξαιρέσεως τινος, προλέ-
 » γουσα, ὅτι ἂν τις ἀπ' ἐναντίας προσφερόμενος κατακρα-
 » τήσῃ πραγματεῖαν ἀγγλικὴν, ἢ πλοῖον ἀγγλικόν, διότι
 » ἐτόλμησε νά πρσβάλλῃ εἰς πολιορκούμενον φρούριον, εἶ-
 » ναι αὐτὸς ὑπεύθυνος και παραδίδεται εἰς τοῦ ζημιωθέν-
 » τος ἀγγλου τὴν διάκρισιν, διότι οὕτως ὑπεσχέθη ἡ δι-

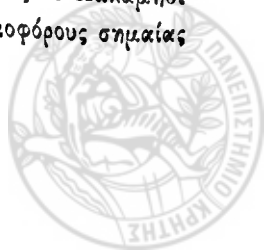

» οίκοις πρὸς τὸν Κ. Ἀμιλιῶνα διὰ τὰ συμφέροντα καὶ
 » τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἔθνους . . . » (α).

Ἡ περὶ παραδόσεως λοιπὸν ἀπόφασις τῶν Ναυπλιέων Ὀθωμανῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἐχόντων οἰκογενείας, ἦτο γενική· ἀλλ' οἱ ἐν τοῖς πράγμασι, φοβούμενοι, ὡς εἴρηται, τὰς συνεπείας τῆς ἐκδικήσεως, ἐμπόδιζον τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, καὶ ἐπὶ τέλους ἀποσυρθέντες εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἦτοι τὸ Παλαμῆδιον, εἶχον σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ἐγκαρτερήσωσι περιμένοντες ἀπὸ τὸν Σουλτάνον ἐντὸς ὀλίγου καὶ βοήθειαν μεγάλην καὶ τροφὰς ἀφθότους· ἡ πολιορκία λοιπὸν ἐγένετο στενωῶς, ὁ δὲ χιλιάρχος τότε Σταῖκος Σταϊκόπουλος (β) πληροφορηθεὶς μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν παρὰ δύο Ἀλβανῶν αὐτομολησάντων νυκτὸς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως εἰς τὸ ἐν Ἀρειᾷ στρατόπεδόν του, ὅτι κακῶς ἐφρουροῦντο τὰ τε τείχη καὶ οἱ προμαχῶνες τῆς ἀκροπόλεως, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ἕως τριακοσίου στρατιώτας τὴν 29 Νοεμβρίου 1822, πλησιάζει ἐν καιρῷ βαθείας νυκτὸς καὶ σκο-

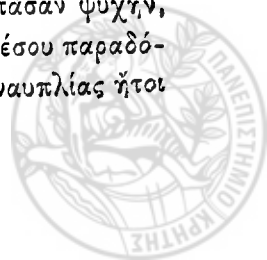
(α) Ἀναργ. τὰ Σπετστιωτ. Τ. Α΄. σελ. 598.

(β) Πρὸς αἰώνιον μνήμην καὶ τιμὴν τοῦ στρατιωτικοῦ τούτου, μεταφέρομεν ὧδε ὅ,τι ἔλεγεν ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας διακήρυξίν της τῆς 4 Δεκεμβρίου 1822 ἐξ Ἐρμιόνης· « Ἡ ἀνδρεία καὶ φρόνησις τοῦ γενναιοτάτου μας χιλιάρχου » Σταῖκου Σταϊκοπούλου, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν Θεῖα χάρις, τὸν ἀπέ » δειξε πορθητὴν· ἐκυρίευσε τὸ Παλαμῆδι Ναυπλίου μετ' ἔφοδον· » εἰς τὰς 6 ὥρας τῆς νυκτὸς ξημερόνοντας πέμπτη καὶ ἑορτὴ τοῦ » Πρωτοκλήτου Ἀνδρέου εὐρέθησαν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ Παλαμῆδι » κυριεύσαντες αὐτὸ καὶ στήσαντες τὰς τροπαιοφόρους σημαίας » τοῦ Σταυροῦ . . . »

τεινης εις τα τείχη της ακροπόλεως θέτει τας ἐπὶ τούτῳ ἡτοιμασμένας κλίμακας ἐπ' αὐτῶν, καὶ πρῶτος εἰσπηδᾷ ὁ ὑπ' αὐτὸν στρατευόμενος Δημήτριος Μοσχονησιώτης, συνοδευθεὶς καὶ παρά τινος μοναχοῦ ἐκ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, Παφνουτίου ὀνομαζομένου· τὸ κίνημα τοῦτο συνώδευον καὶ ὁ Ἀθανάσιος Σταϊκόπουλος καὶ ὁ φιλέλληνας Γκουβερνάτης μετὰ τριάκοντα τακτικῶν στρατιωτῶν Ὁ Μοσχονήσιος ἀναβάς τὸ τεῖχος καὶ βλέπων τὴν ἐρημίαν φρουρῶν εἰς τοὺς προμαχῶνας, προσκαλεῖ τὸν Σταϊκὸν καὶ τοὺς λοιποὺς, ἐξ ὧν ἀναβάντες καὶ ἄλλοι, ἤνοιξαν τὴν πρὸς τὴν ξηρὰν πύλην τῆς ἀκροπόλεως, καὶ εἰσελθόντες ἡσύχως ἅπαντες οἱ Ἕλληνες ἐκυρίευσαν τὸν πρῶτον προμαχῶνα, ἀκολούθως καὶ δεύτερον καὶ τρίτον, αἰχμαλωτίζοντες ἢ φονεύοντες τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐναντιουμένους τούρκους· οὕτω δὲ ἐντὸς ὀλίγων ὥρων, φυγόντων ὑπὸ φόβου εἰς Ναύπλιον διὰ τῆς εἰς αὐτὸ ἀγούσης θύρας τῶν λοιπῶν Ὀθωμανῶν τῆς ἀκροπόλεως, οἱ Ἕλληνες ἔγιναν κύριοι αὐτῆς τὴν 30 Νοεμβρίου 1822, ἀνευ χύσεως αἵματος.

Ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἀλλὰ σημαντικωτάτου τούτου κατορθώματος τῶν Ἑλλήνων, ἀπελπισθέντες πλέον ὀλοτελῶς οἱ Τούρκοι τοῦ Ναυπλίου, παρέδωκαν ἑαυτοὺς τε καὶ τὸ φρούριον εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἑλλήνων τῇ 3 Δεκεμβρίου ἐπὶ τῇ συνθήκῃ Α'. τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς καὶ τιμῆς, Β'. τῆς μεταφορᾶς αὐτῶν δι' ἐξόδων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς Θεσσαλονίκην, Γ'. τῆς χορηγήσεως εἰς αὐτοὺς ἐνὸς μόνου ἐνδύματος καὶ τῶν διὰ τὸν διάπλουον των ἀπολύτως ἀναγκαίων πραγμάτων, Δ'. τῆς χορηγήσεως μιᾶς ὀκάς ἄρτου καθεκάστην εἰς πᾶσαν ψυχὴν, ἐνόσω διατρίψωσιν εἰς Ναύπλιον· Ε'. τῆς ἀμέσου παραδόσεως ἐκ μέρους τῶν Ὀθωμανῶν τῆς Ἀχρο-ναυπλίας ἧτοι

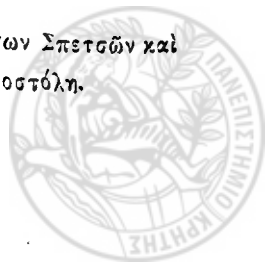

τοῦ Ἴτσο-καλὲ μεθ' ὄλων τῶν ἐν αὐτῷ ὄπλων καὶ πολεμειφοδιῶν, τῆς εἰσόδου ἑλληνικῆς φρουρᾶς ἐκ πεντήκοντα ὄπλοφόρων, μενόντων καὶ δέκα ὀθωμανῶν φρουρῶν, Γ'. τῆς καταγραφῆς ὄλων τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ ὄπλων καὶ πολεμειφοδιῶν, Ζ'. τῆς καταγραφῆς τῆς κινητῆς περιουσίας ἐκάστου Ὄθωμανοῦ, Η'. τῆς ἐν Παλαμηδίῳ μεταφορᾶς καὶ φρουρήσεως τῶν ἐν τοῖς πλοίοις ὀθωμανῶν ὀμήρων, ἅμα μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἀκροναυπλίας, Θ'. τῆς ἐξετάσεως παντός ὀθωμανοῦ καὶ ὀθωμανίδος ἐξερχομένων τοῦ φρουρίου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μὴ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν οὐδὲν πολύτιμον πρᾶγμα, καὶ Ι'. τῆς χορηγήσεως ἑπτὰ ὀμήρων ἑλλήνων πρὸς τοὺς ὀθωμανοὺς, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν συνθηκῶν (α).

Ἄμα γνωσθείσης τῆς ἀλώσεως τῆς ἀκροπόλεως Ναυπλίου ἐξ ἧς ἐξηρτᾶτο καὶ ἡ τύχη τῆς πόλεως καὶ τῶν λοιπῶν φρουρίων αὐτῆς, συνέρρευσαν πανταχόθεν πλῆθος ὀπλαρχηγῶν καὶ στρατευμάτων, ὅπως μετάσχωσι τῶν λαφύρων τοῦ Ναυπλίου· ἀλλ' οἱ ἐν αὐτῷ στρατιωτικαὶ τοῦρκοι, ἐξ ὄλων τῶν παρευρισκομένων ὀπλαρχηγῶν καὶ πολιτικῶν, εἰς τὸν Θ. Κολοκοτρῶνην εἶχον περισσοτέραν ἐμπιστοσύνην καὶ εἰς τοὺς προκρίτους τῶν ναυτικῶν νήσων, τῶν ὁποίων τὴν παρουσίαν ἐξήτησαν ὡς ἐγγύησιν τῆς ἀσφαλείας των, καὶ οἵτινες πραγματικῶς ἔσπευσαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Ναύπλιον ἅπαντες σχεδόν, ὅπως ἐπιταχύνωσι τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου (β). Ἀπέσπειλε δὲ καὶ ἡ

(α) Ἴδε συνθήκην εἰς τὰ Σπετσιωτ. Ἀναργ. Τ. Α' σελ. 307—314.

(β) Μετὰ τῶν ἐλθόντων εἰς Ναύπλιον Προκρίτων Σπετσῶν καὶ Ἰδρακ, συμπαρήν καὶ ὁ ἐκ Ψαρῶν Νικόλοσ, Ἀποστόλη.

Κυβέρνησις ἐξ Ἐρμιόνης τρία ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἦτοι τοὺς Ἰωάννην Ν. Λαζάρου Σπετσιώτην, Ἰωάννην Παπαδιαμαντόπουλον Πελοποννήσιον καὶ Ἀναγνώστην Μοναρχίδην Ψαριανόν, πληρεξουσίους νὰ συμπράττωσι μετὰ τῶν προκρίτων τῶν νήσων εἰς πᾶν ἀφορῶν τὸ Ναύπλιον καὶ ἐν γένει τὴν εὐταξίαν καὶ τοὺς νόμους (α).

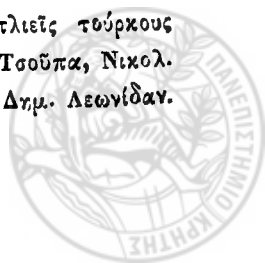
Μετὰ δὲ τὴν ἐν Ναυπλίῳ εἰσοδὸν τῶν ἐλληνικῶν στρατευμάτων μεθ' ὧν καὶ ἡ Μπουμπουλίνα, οἱ Ναυπλιεῖς τούρκοι (ἐκτὸς τετρακοσίων, τοὺς ὁποίους παρέλαβεν ὁ Ἀμιλιτῶν ἐντὸς τῆς φρεγάτας του) ἅπαντες οἱ λοιποὶ ἐπιβιβασθέντες ἐπὶ ἐλληνικῶν πλοίων (β) ὅσοι μὲν εἶχον φίλους Σπετσιώτας ἐπὶ Σπετσιωτικῶν, ὅσοι δὲ Ὑδραῖους ἐπὶ Ὑδραϊκῶν, ἀφοῦ διηλθον ἀπὸ τὰς Σπέτσας οἱ ἐπὶ τῶν Σπε-

(α) Ἀριθ. 2347. Πρὸς τοὺς εὐγενεστ. Προκρίτους καὶ ἐντίμους Καπισταναίους τῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν.

« Ἡ Διοίκησις ἔκρινεν εὐλογον ἢ ἀποστείλῃ αὐτόσε τρία τῶν ἰδίων τῆς μελῶν, τοὺς Κ. Ἰωάν. Ν. Λαζάρου, Ἰω. Παπαδιαμαντόπουλον καὶ Ἀναγν. Μοναρχίδην, πληρεξουσίους εἰς τ' ἀφορῶντα τὸ Ναύπλιον καὶ ἐν γένει πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν πατρίδα μας Ἑλλάδα ὁ Κ. Ἀναγν. Μοναρχίδης ἔχει καὶ ἰδιαιτέραν πληρεξουσιότητα ἀπὸ μέρος τῆς πατρίδος του Ψαρῶν δι' ὅσα τῶν θαλασσίων δικαίων αὐτοὺς λοιπὸν, ὡς τοιοῦτους ἀναγνωρίζοντες, θέλετε συμπράττει εἰς τὰ κοινοφελῆ ὡς ἀληθεῖς πατριῶται ζηλωταὶ τῆς διαφεντεύσεως τῶν νόμων, ἐπιθυμηταὶ τῆς εὐταξίας καὶ τῶν καλῶν ».

Ἐν Ἐρμιόνη τῇ 10 Δεκεμβρίου 1822. (ἀρχ. Δημ. Σπετσῶν).

(β) Τὰ μετακομίσαντα εἰς Μικρὰν Ἀσίαν Ναυπλιεῖς τούρκους Σπετσιωτικὰ πλοῖα ἦσαν τέσσαρα τὸ τοῦ Γκίκα Τσοῦπα, Νικολ. Δ. Ὀρλώφ, Μανουήλ Δ. Ὀρλώφ, καὶ τὸ ὑπὸ τὸν Δημ. Λεωνίδα.

τσιωτικῶν καὶ ἔλαβον μικράν τινα περιποίησιν ἀπὸ τοὺς φίλους των, χάριν φιλανθρωπίας, ἀνάλογον μὲ τὴν δεινὴν θέσιν των, μετεκομίσθησαν ἀκολούθως εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀνενόγητοι (α). Ἡ δὲ φρούρησις τῶν τοῦ Ναυπλίου προμαχῶνων ἐνεπιστεύθη εἰς τοὺς ναυτικούς καὶ διὰ τὸ ἀσφαλέστερον καὶ διὰ τὴν περὶ τὸ βαρὺ πυροβόλον ἀναγνωρισμένην ἐμπειρίαν των ἐδιωρίσθησαν δὲ διευθυνταὶ τῶν πυροβολοστασιῶν πλοίαρχοι ἔχοντες ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν των καὶ ἀνάλογον ἀριθμὸν ναυτῶν. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης Χρ. Κούτση ἐκ Σπετσῶν ἐδιωρίσθη εἰς τὸν πρὸ τῆς πύλης τῆς ξηρᾶς προμαχῶνα, ὁ Γιακουμάκης Τουμπάζης Ὑδραῖος μετὰ τοῦ ἐκ Σπετσῶν Γ. Χ. Ἀνδρέου εἰς τὸν τῆς θαλάσσης, ὁ Δημήτριος Α. Σκληῖας ἐκ Σπετσῶν, καὶ ὁ Ἀντώνιος Δ. Κριεζῆς ἢ Οὐγιουμπούγης ἐξ Ὑδρας εἰς τὸν τῶν πέντε ἀδελφῶν, ὁ Ἀναστάσιος Κουτρομπῆς Σπετσιώτης εἰς τὴν ἀχροναυπλίαν (Ἴτσο-καλὲν), ὁ δὲ Νικηταρᾶς πολιτάρχης τῆς πόλεως, ἔχων ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του στρατιώτας· ἀλλ' ὅτε πλέον ἐκενώθη τὸ φρούριον ὀλοκλήρως καὶ ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς συβρέυσαντας χάριν λαφυραγωγίας Ἑλλήνας, ἦτοι μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς ὀλοκλήρου μηνὸς ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ φρου-

(α) Ἐσφαλμένως καὶ ἐνταῦθα ὁ Σ. Τρικούπης (Γ. Β΄. κεφ. ΑΗ΄. σελ. 346) παρενείρει τὸν Μιαούλην ἀρχηγὸν τῶν πλοίων τῶν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μετακομισάντων τοὺς Ναυπλιεῖς Τούρκους, διότι οὔτε αὐτοπροσώπως ὁ Μιαούλης ὠδήγησε τὸ πλοῖόν του εἰς τὸν διάπλουον τοῦτον, οὔτε συγχρόνως μὲ τὰ Σπετσιωτικὰ ἔπλευσαν καὶ τὰ Ἰδραϊκά. — Εἰς τὸ αὐτὸ λάθος ὑπέπεσε καὶ ὁ Ν. Σπηλιάδ. Γ. Α΄. σελ. 478).

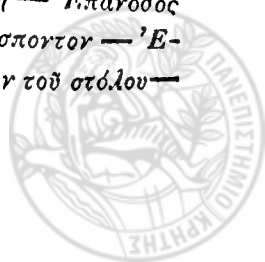
ρίου, μὴ ὄντων πλέον ἀναγκαίων τῶν ναυτικῶν, ἀλλ' οὔτε μέσων ὑπαρχόντων πρὸς πληρωμὴν τῆς μισθοδοσίας αὐτῶν, οὔτοι μὲν ἀπελύθησαν τῆς ὑπηρεσίας, ἢ δὲ φρουραρχία ἐδόθη εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Κολοκοτρώνου Πάνον.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β΄. ΕΤΟΥΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Γ'. ΕΤΟΥΣ,

Ἀποστολὴ ἀνδρῶν εἰς τὴν ἐν Βερῶνι σύνοδον τῶν Βασι-
λέων καὶ πρὸς τὸν Πάππαν — Πληρεξούσιοι Ὑδρας καὶ Ψα-
ρῶν εἰς Σπέτσας καὶ σύνδεσμος τῶν τριῶν ρήσων — Ἡ ἐν
Ἀστρεὶ ἔθρ. Συνέλευσις — Ἀναγνώρισις τῶν ναυτικῶν χρη-
ματικῶν θυσιῶν — Κατάργησις Πελοπορ. Γερουσίας καὶ Ἀ-
ρειῶν Πάγου, καὶ σύστασις κεντρικῆς Κυβερνήσεως — Δια-
μαρτύρησις Σπετσιωτῶν καὶ Ψαριανῶν κατὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ
Ἰω. Ὀρλάνδου, ὡς Προέδρου τῆς Βουλῆς — Ὁ Α. Μαυρο-
κορδάτος Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὁ δὲ Ἰω. Ὀρλάνδος, ἀντι-
πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ — Διενέξεις τῶν Στρατιωτικῶν μὲ
τοὺς Πολιτικούς — Νέαι Ὀθωμανικαὶ κατὰ θάλασσαν ἐκτρα-
τεῖται ἐλαπειλοῦσι τὴν Ἑλλάδα — Ἐπιστολὴ Κρητῶν πρὸς τοὺς
Σπετσιώτας — Ἐπιβολὴ ἐράνων εἰς τὰς ρήσους τοῦ Αἰγαίου, καὶ
Ἀρμοσταὶ πρὸς εἰσπραξίαν — Ἀποστολὴ ἐπιτροπῆς εἰς Λορ-
δίον πρὸς συνομολόγησιν ἔθρ. δανείου — Ἐξοδος ἀφρικα-
ρικῆς ναυτικῆς μοίρας ἐξ Ἑλλησπόντου — Ὁμοία σύμπατος
τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου — Ἐπιστίσις τῆς Εὐβοίας παρὰ τοῦ ἐχ-
θρικοῦ στόλου καὶ διάλυσις πολιορκίας — Ὁ ἐχθρικός στό-
λος εἰς Σοῦδαρ — Ὁ ἴδιος εἰς Π. Πάτρας — Ὁ Ἐμμαρουήλ
Τομπάζης Ἀρμοστής εἰς Κρήτην — Ὁ Καταάσσος συνθηκο-
λογεῖ ἄτιμον εἰρήνην μὲ τοὺς Τούρκους — Οἱ Ψαριαροὶ κυ-
ριεύουν τὸ Τσανταρλίη — Τὰ Μοσχορήσια — Διαπραγματεύ-
σις μετὰ τοῦ Ὀθωμανοῦ διοικ. Μιτυλήνης — Ὁ Μουσταφᾶ
πασσᾶς εἰς τὴν Δυτ. Ἑλλάδα — Νυκτερινὴ ἔφοδος κατ' αὐ-
τοῦ καὶ ἐνδοξὸς θάνατος τοῦ Μάρκου Βότσαρη — Ἐπάροδος
τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἐκ Πατρῶν εἰς τὸν Ἑλλησπόντον — Ἐ-
πιβολὴ δασμοῦ πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ στόλου —

Ἄρτερέργειαι κατὰ τῆς Ἑλλην. Κυβερν. ἐν ταῖς ρήσοις τοῦ Αἰγαίου — Ἡ Σάμος, καὶ ὁ Λυκούργος Λογοθέτης ἐνεργῶν τὸν χωρισμὸν τῆς Σάμου ἀπὸ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος — Ἀποστολὴ ἐπάρχου Ψαριανοῦ εἰς Σάμον καὶ αὐτὴ παραδοχὴ αὐτοῦ, καὶ ἀποκλεισμοὶ Σάμου ὑπὸ τῶν Ψαριαῶν — Πλοῖα Ψαριαρὰ εἰς Θεσσαλονίκην — Εἰς Εὐβοίαν — Σύσκεψις καὶ ἀποφασίαι τῶν Προκρίτων Σπετσιῶν καὶ Ὑδρας ἐν τῇ ρήσῳ Δοκῶ — Ἐπικύρωσις τῶν ἀποφασισθέντων ἐν Ὑδρᾷ, καὶ ἀλληλογραφίαι περὶ τούτων — Ὁ Βυζαντινὸς στόλος ἐξέρχεται τοῦ Ἑλλησπόντου — Συνεννόησις Σπετσιωτῶν καὶ Ὑδραίων — Ψαριαρὰ πλοῖα ἀπέναντι Ὑδρας — Προσβολή — Ἐπαρόρθωσις — Ἐπάρηδος ἐχθρικοῦ στόλου εἰς Ἑλλησπόντον — Διακλήρυξις Ἑλλην. Κυβερνήσεως — Πλοῖα Σπετσιωτικὰ καὶ Ὑδραϊκὰ εἰς Ψαρὰ καὶ Χίον — Ὁ ἐχθρικός στόλος κατὰ τὸ ὄρος Ἄθωρος — Κινδυνὸς τριῶν Ἑλλην. πλοίων — Ὁ αὐτὸς στόλος εἰς Λέσβον — Ὁ Ἑλληνικός εἰς Ψαρὰ — Ἀποστολὴ ἀρδρῶν πρὸς εἰσπραξίαν τῶν ἐράνων ἐν ταῖς ρήσοις τοῦ Αἰγαίου — Σύγκροσις μεταξὺ τῶν Σπετσιωτῶν καὶ Ὑδραϊκῶν πληρωμάτων — Ἡ Σπετσιωτικὴ μοῖρα εἰς Τήνον, εἰς Σπέτσας — Ὑποταγὴ Σκιαθιτῶν εἰς τὸν Ὀθωμαν. στόλον — Ἐπιστροφὴ Σκιαθιτῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος — Ὁ ἐχθρικός στόλος εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον — Τιμωρία Τρικεριωτῶν — Κυρηνεὺς τριῶν ἐχθρικῶν πλοίων εἰς Γαρδίκι — Ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου εἰς Εὐβοίαν — Ψαριαρὰ πλοῖα ἐπιβοηθοῦντα τὸν Ὀδυσσεῖα — Ψαριαρὰ πλοῖα εἰς Βῶλον καὶ ἀποτυχία — Ἐπαράληψις ἐπιχειρήσεως — Στεγὴ πολιτορχία Μεσολογγίου — Αἰτήσεις ναυτικῆς δυνάμεως — Διαίρεσις Βουλευτῶν — Ὁ Πάρος καὶ Ἰωάννης Κολοκοτρῶναι εἰς Ἄργος — Ὁ Θ. Ζαχαρόπουλος — Μετάβασις τῶν ἐν Ἄργει βουλευτῶν εἰς Κρατίδιον — Ἐκπλοὺς Ἑλλην. πλοίων ὑπὲρ τοῦ Μεσολογγίου — Ἐνέργειαι τῶν ναυτικῶν πρὸς κατάληψιν τῆς Κυβερνητικῆς ἐξουσίας — Ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Ἄρτης Πορ-

φύριος καὶ ὁ Παραγ. Μπότασης εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα —
Πλοῖον ἐχθρικὸν παρὰ τὴν Ἰθάκην καὶ καταβύθισις αὐτοῦ —
Ἡ Ἀγγλο-Ἰονικὴ Κυβέρνησις — Ἐπιστροφὴ Ὑδραϊκῶν πλο-
ων — Πρόσκλησις τοῦ Παραγ. Μπόταση — Ἀντετέργειαι —
Ἐποστήριξις Ἑλλην. ἀγῶνος ἐν Εὐρώπῃ — Ἐλευσις τοῦ
Λόρδου Βύρωνος εἰς Μεσολόγγιον — Σκέψεις περὶ μοτίμου
Κυβερνήσεως καὶ ὁ Ἱερώνυμος Μποραπάρτης — Διακήρυξις
τῶν τριῶν ναυτικῶν Νήσων πρὸς τὸ Παρελλήγιον.

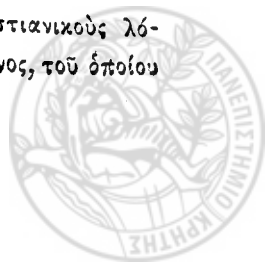

ΕΤΟΣ Γ΄.

1823.

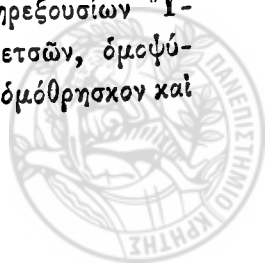
ΠΟΛΥ πρὸ τῆς συγκαλέσεως τῆς ἐν Ἀσρεὶ Β΄. Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἢ Ἑλληνικῆ Κυβέρνησις εἶχεν ἀποστείλει δι' ἐπίτηδες ἀνδρῶν ἀναφοράς πρὸς τὴν ἐν Βερώνῃ Εὐρωπαϊκὴν τῶν Βασιλέων Σύνοδον, πρὸς τὸν Πάππαν τῆς Ῥώμης καὶ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρον τὸν Α΄, ζητοῦσα ἀπὸ μὲν τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Εὐρώπης Βασιλεῖς ὑπεράσπισιν καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων ἀνεξαρτησίας, ἀπὸ τὸν Πάππαν τὴν συνδρομὴν του καὶ τὴν πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων σύστασίν του, ὑποσχομένη αὐτῷ καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀπὸ δὲ τὸν Αὐτοκράτορα τὸν Α΄, ὡς ὁμόθηρσκον, τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ἀντίληψιν. Ἄλλ' οἱ μὲν Βασιλεῖς (α), φοβούμενοι τὸν ῥοῦν τῶν ἐπαναστάσεων τρόπον τινὰ, εὐχαριστοῦνται κατ' εἰσήγησιν τοῦ Μετερνίχου εἰς μόνην τὴν διακηρυχθεῖσαν οὐδετερότητα (ἐκ τῆς ὁποίας ἐνόμιζεν ἀφευκτον τὸν ὄλεθρον τῆς Ἑλλάδος ὁ πολιτικὸς οὗτος τῆς Αὐστρίας ἀνὴρ, μὴ ὑποθέτων κἀν,

(α) Λουδοβίκος δ' ΙΗ΄, τελευταῖος ἐκ Βουρβόνων βασιλεὺς τῆς Γαλλίας εἰς τὸν κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν συνεδριάσεων τῶν Βουλῶν τῆς Γαλλίας λόγον του, ἐπρόφερε τοὺς ἐξῆς Χριστιανικοὺς λόγους· «Πρέπει νὰ δοθῇ βοήθεια εἰς ἕν δυστυχὲς ἔθνος, τοῦ ὁποίου ὁ λαὸς εἶναι ἀδελφοί μας, εἶναι Χριστιανοί.»

ὅτι ἡδύνατο ποτὲ ἡ Ἑλλάς, ἐγκαταλελειμμένη εἰς ἑαυτήν, ν' ἀντιστῆ ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς κολοσσιαίας δυνάμεις τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας) ὡς μὴ τολμῶντες ἀπὸ τοὺς λαοὺς των νὰ ὑποδουλώσωσιν ἐκ νέου εἰς τὴν βάρβαρον τυραννίαν τῶν Τούρκων λαόν Χριστιανικόν, ποταμοὺς αἱμάτων χύσαντα, ὁ δὲ Πάππας δὲν δέχεται τὴν περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν πρότασιν, ὡς μὴ ἀπορρέουσιν ἀπὸ τὴν συγκατάθεσιν ὄλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος τῆς Ῥωσσίας, καίτοι συναισθανόμενος ἴσως τὴν δεινὴν θέσιν τῶν ὁμοθρήσκων του, δὲν ἡδύνατο, εἶπε, νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ αὐτῶν, διότι προγενέστεραι διεθνεῖς συνθήκαι τὸν συνέδεον. Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν οἱ ταλαίπωροι Ἕλληνες, ἐγκαταλιμπάνονται εἰς τὰς ἰδίας των δυνάμεις παρὰ τῶν δυνατῶν τῆς γῆς, ἀπέναντι ἐνὸς Σουλτάνου, κυριάρχου τοῦ πλείστου μέρους τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ μεγίστου μέρους τῆς Εὐρώπης.

Ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων ἐσωτερικῇ τε καὶ ἐξωτερικῇ καταστάσει, οἱ Πρόκριτοι τῶν τριῶν νήσων Σπετσῶν, Ὑδρας καὶ Ψαρῶν, ἐμφορούμενοι ἀπὸ τὴν ὀρθὴν ιδέαν, ὅτι ἡ εὐδόωσις τῶν κατὰ θάλασσαν γενικῶν συμφερόντων ἐξήρτητο πολὺ ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν σύμπνοιαν καὶ τὴν εἰλικρινῆ σύμπραξιν, συνῆλθον μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν δι' ἐπίτηδες ἀποσταλέντων πληρεξουσίων των ἐν τῇ νήσῳ τῶν Σπετσῶν περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου 1823 καὶ τὴν 30 αὐτοῦ ἐκύρωσαν διὰ τῆς ὑπογραφῆς των τὴν συμφωνίαν των ταύτην διὰ τοῦ ἐξῆς ἐπισήμου ἐγγράφου των. «Δηλοῦται διὰ τοῦδε τοῦ συμφωνητικοῦ γράμματος, » ὅτι συνελθοῦσαι αἱ τρεῖς νῆσοι διὰ πληρεξουσίων Ὑδρας, Σπέτσαι καὶ Ψαρὰ ἐν τῇ νήσῳ Σπετσῶν, ὁμοφύχως ἀλλήλως συνεφώνησαν καὶ διὰ τὸ ὁμόθρησκον καὶ

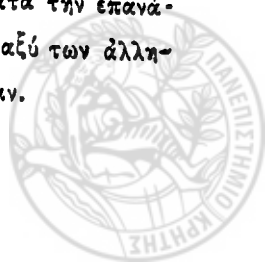
» διὰ τὸ ὁμογενές καὶ ἐπὶ πᾶσι διὰ τὴν κοινὴν συνδρομὴν
 » εἰς τὸν ὑπὲρ τοῦ γένους ἡμῶν ἀγῶνα, νὰ ὀργανίσωσι
 » καὶ πάσῃ δυνάμει νὰ προσπαθῆσωσιν ὅσα πρῶτον ἀφο-
 » ρῶσιν εἰς τὴν ὀλοκληρίαν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, καὶ
 » δεύτερον εἰς ὅσα συντείνουσι πρὸς τὰς τρεῖς εἰρημένας
 » νήσους ὀλικῶς, χωρὶς οὐδεμίαν τῶν τριῶν νήσων ν' ἀπο-
 » βλέψῃ καὶ νὰ διενεργήσῃ ὑπὲρ ἰδιαιτέρου ξεχωριστοῦ
 » συμφέροντος· ἀλλ' οὔσαι ὁμοῦ ἠνωμέναι καὶ ἐν σώμα
 » ἀναπόσπαστον καὶ ἀδιαίρετον ἀπαρτίζουσαι, ἐν μόνον
 » κοινὸν συμφέρον καὶ αἱ τρεῖς νὰ γνωρίζωσιν. Οὕτω συμ-
 » βουλευθεῖσαι ἀπεφάσισαν καὶ δέον ἔκριναν δι' ἀπαρασά-
 » λευτον ἀσφάλειαν ἐγγράφως νὰ καταστρώσωσι καὶ ἰ-
 » δίαις χερσὶ νὰ ὑπογράψωσιν.»

Ἐν τῇ νήσῳ Σπετσῶν 30 Ἰανουαρίου 1823.

(Τ. Σ.) Λάζαρος Κουντουριώτης, Δημήτριος Τσαμα-
 δός, Γεώργιος Γκιώνης, Σταμάτης Ν. Βουδούρης, Γεώρ-
 γιος Κουντουριώτης, Νικόλαος Οἰκονόμος, Ἐμμανουὴλ
 Τομπάζης, Ἀναγνώστης Οἰκονόμος, Γεώργιος Χ. Γκιώ-
 νης, Γεώργιος Κιβωτός, Νικόλαος Κοκοβίλας, Ἀναγν.
 Παπαμανώλη, Θεόδωρος Γκίκα, Παντελῆς Ἰω. Γκίκα,
 Ἀνδρέας Δ. Βώκου (α).

«Οἱ ἀποσταλέντες κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι τῆς νήσου

(α) Ἐὰν ἔχρηζεν ἀποδείξεις, ὅτι αἱ τρεῖς νῆσοι Σπέτσαι, Ἰδρα
 καὶ Ψαρὰ ἦσαν ἰσότημοι καὶ ἐσχημάτιζον ὁμοσπονδίαν δυνάμεων,
 κατὰ τὸ ἐγγράφον τοῦτο, ὡς καὶ ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν ἐπανά-
 στασιν ἐπίσημα ἐγγράφα, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ μεταξὺ τῶν ἀλλη-
 λογραφία, παρέχει ἀδιαφιλονείκητον τὴν ἀπόδειξιν.

» Ψαρῶν, δυνάμει τῆς αὐτῶν πληρεξουσιότητος, ὑπόση-
» μείουνται ἰδιοχείρως.»

Ἐν τῇ νήσῳ Σπετσῶν 30 Ἰανουαρίου 1823.

Κωνσταντ. Ἄνδρ. Ζανῆ, Ἰωάννης Δ. Μαμούνη (α).

Μετὰ παρέλευσιν δύο σχεδὸν μηνῶν, ἡ Ἐθνικὴ Συνέ-
λευσις συγκροτεῖται ἐν Ἄστρει διὰ τῶν νομίμων πληρε-
ξουσίων τῶν ἐπαρχιῶν (β), ἐνῶ ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἤθελον
ὡς τόπον τῆς Συνελεύσεως τὸ Ναύπλιον. Ἡ ῥαδιουργία,
ἡ διχόνοια καὶ ἡ ἰδιοτέλεια ἐφθάσαν εἰς τὸν ὑπέρτατον
βαθμὸν. Τέλος τὴν 29 Μαρτίου ἡ Συνέλευσις ἔκαμεν ἑ-
ναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς, καὶ πρόεδρος αὐτῆς ἐξελέχθη
ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης (γ). Ἄλλ' οἱ μὲν συνελθόν-
τες εἰς Ναύπλιον πληρεξούσιοι, ἀποκαλοῦσι τοὺς ἐν Ἄ-
στρει πληρεξουσίου, μὴ νομίμους, οὗτοι δ' ἐκείνους ὀ-
μοίως, καὶ φόβος μέγας ἐπέκειτο μήπως συμβῆ ἔνοπλος
ῥῆξις· ἡ δὲ ῥῆξις αὕτη, ἡ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ἀναμφι-
βόλως ἤθελεν ἐκραγῆ, ὑπερισχυσάντων τῶν ἐν Ἄστρει,
ἐὰν οἱ πληρεξούσιοι τῶν ναυτικῶν νήσων δὲν ἐμεσολά-
βουν εἰς ἀμφοτέρα τὰ κόμματα, δηλαδὴ τοῦ Κολοκοτρῶ-

(α) Τοῦ ἐγγράφου τούτου ἔγινεν ἀνταλλαγὴ, καὶ ἐκάστη νῆσος
ἔλαβεν ὁμοίον, φέρον τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἄλλων δύο συμφωνου-
σῶν νήσων. (Ἴδε καὶ Ἄναργ. Σπετσ. Τ. Α. σελ. 56, 57.)

(β) Οἱ ἐκ Σπετσῶν πληρεξούσιοι ἦσαν ὁ Χ. Γιάννης Μέξης,
Παναγ. Μπότσης, Ἄναργ. Χ. Ἄναργύρου, Γ. Κούτσης, Βασ. Ν.
Ἄναργ. Ἄναργ. Χ. Ἄναργύρου, Ν. Δ. Ἄναργ. Γ. Πάνου καὶ Γκι-
κας Καρακατσάνης.

(γ) Οὗτος χρηματίσας ἡγεμὸν τῆς Μάνης πρὸ τῆς ἐπαναστά-
σεως, διατῆρει ἀκόμη τὸν τίτλον τοῦ Μπέη, Πετρόμπεης κα-
λούμενος.

νη, Ὑψηλάντου, Ὀδυσσέως καί τινων ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, παρόντων μὲν καὶ τούτων εἰς Ἄστρος, ἀλλὰ διαμενόντων εἰς τὸ πλησίον τοῦ Ἄστρους χωρίον Μελιγοῦ ὀνομαζόμενον, καὶ τῶν πολιτικῶν Μαυροχορδάτου, Νέγρη, Κωλέττου καὶ λοιπῶν, συνεδριαζόντων ἐν Ἄστρει.

Ἡ Β' αὕτη τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις, ἀφοῦ ἐπέχειργάσθη τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ κατὰ τὴν Α' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν ἐγκριθὲν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος, ἐπεκύρωσεν αὐτὸ ἐκ νέου μέτινας τροποποιήσεις, ἀνεγνώρισε δ' ἐπαναληπτικῶς καὶ τὰς χρηματικὰς θυσίας τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν διὰ τοῦ ἐπομένου ψηφίσματος:

Ἀριθ. ΜΑ'. Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις (α).

« Θεωρήσασα τὸν § Κ' τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς διαλυθείσης Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, συντεθέντος κατὰ μὴνα Δεκέμβριον αἰωκᾶ, αὐτολεξεί διαλαμβάνοντα: « Ἐπειδὴ καὶ αἱ τρεῖς νῆσοι Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν ἔκαμαν ἀμέσως καὶ ἐμμέσως λαμπρὰς ἐκδουλεύσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα γενικῶς, μερικωτέρως δὲ καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία ἀναλαμβάνει τὰς ἀποζημιώσεις τῶν ἄχρι τοῦδε σημαντικῶν ἐξόδων τους καὶ τὰς δικαίας ἀνταμειβὰς ἐκείνων τῶν ὅσοι ἀποδεικτικῶς ἐξόδευσαν. Μένει δ' εἰς αὐτὴν νὰ συναγροικηθῇ μετὰ τὴν Ἐθνικὴν Βουλὴν.

» Θεωρήσασα ὅτι ἡ διαληφθεῖσα Γερουσία τῆς Πελο-

(α) Ἴδε Συλλογὴν τῶν περὶ τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα Πολιτευμάτων, Νόμων καὶ ἄλλων Ἐπισήμων Πράξεων τοῦ Ἄνδρ. Ξ Μάμουκα, Τόμ. Γ', σελ. 74 καὶ 75.

» ποννήσου διελύθη κατά τὸ ψήφισμα ἀπὸ λ'. τοῦ παρελ-
 » θόντος ὑπ' ἀριθ. ε'. καὶ εἶναι ἀφευκτον ἢ ἀνανεωθῆ τὸ
 » χρέος τοῦτο τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας, καὶ ὅτι
 » ἔκτοτε ἄχρι τοῦδε καὶ τὰ ἐξοδα τῶν εἰρημένων νήσων
 » καὶ αἱ ἐκδουλεύσεις ἐπερίσσευσαν,

Ἐξηγήσατο τὰδε·

» Α'. Ν' ἀναλάβῃ ἡ Πελοπόννησος τὰς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ
 » ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου ἄχρι τῆς κη' Δεκεμβρίου
 » αἰσῶν, ἀποζημιώσεις τῶν σημαντικῶν ἐξόδων καὶ τὰς
 » δικαίας ἀνταμειβάς τῶν τριῶν νήσων Ἰθάρας, Σπετσῶν
 » Ψαρῶν, εἰς ὅσα ἀποδεικτικῶς ἐξώδευσαν.

» Β'. Τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας ἢ ἀ-
 » ποζημιώσωσι τὴν Πελοπόννησον εἰς τοῦτο, μὲ τρόπον
 » ὥστε ἕκαστον τῶν μερῶν νὰ συντελέσῃ ἀναλόγως.

» Γ'. Τὰ ἀπὸ τῆς διαληφθείσης ἐποχῆς τῆς κη' Δε-
 » κεμβρίου αἰσῶν ἄχρι αὐτῆς τῆς ἡμέρας σημαντικὰ ἐ-
 » ξοδα καὶ αἱ δίκαιαι ἀνταμειβαὶ τῶν εἰρημένων τριῶν νή-
 » σων εἶναι εἰς βᾶρος τοῦ ὅλου Ἔθνους.

» Δ'. Εὐθὺς ὅταν, καταστρώσασαι αἱ τρεῖς νῆσοι Ἰ-
 » θάρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν τοὺς ἀπὸ κη' Δεκεμβρίου
 » αἰσῶν ἄχρι τοῦδε λογαριασμοὺς, παρουσιάσωσιν, ἢ Δι-
 » οίκησις νὰ διορίσῃ ἐπιτροπὴν νὰ ἐξακριβώσῃ αὐτοὺς.

» Ε'. Ἡ Διοίκησις νὰ φροντίσῃ ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ
 » τὴν σήμερον νὰ ἐξακριβώσῃ καὶ ἢ ἀναγνωρίσῃ τοὺς εἰ-
 » ρημένους λογαριασμοὺς ἀπὸ κη' Δεκεμβρίου αἰσῶν ἄχρι
 » τοῦδε, καὶ εἰς τὸ διάστημα τῶν ἑξ μηνῶν νὰ ἐξοφλήσῃ
 » αὐτοὺς μὲ ὅποιον τρόπον δυνηθῆ.

» Σ'. Ὁμοίως ἢ Διοίκησις νὰ θεωρήσῃ καὶ ἐξακριβώσῃ
 » δι' ἐπίτηδες διοριζομένης ἐπιτροπῆς καὶ τοὺς λογαρια-

» σμούς τούς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πολέμου ἄχρις κη' Δεκεμ-
 » βρίου αῶκα', κατὰ τὸν ἀνωτέρω § Α', ἡ δὲ ἐξόφλησις
 » αὐτῶν νὰ γείνη ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον εἰς τέσσαρας
 » ὁδοί, τὸ μὲν δηλαδὴ ἐν τέταρτον ἀπὸ σήμερον εἰς διὰ-
 » στημα ἑνὸς χρόνου, τὸ δὲ δεύτερον εἰς τὸν δεύτερον
 » χρόνον, τὸ δὲ τρίτον εἰς τὸν τρίτον χρόνον, καὶ τὸ τελευ-
 » ταῖον τέταρτον εἰς τὸν τέταρτον χρόνον. Ἡ δὲ Πελοπόν-
 » νησος ν' ἀποζημιωθῆ ὡσαύτως κατὰ τὸν ἀνωτέρω § Β'.
 » Ἐγένοντο τέσσαρα ὁμοια καὶ ἐδόθησαν ἀνὰ ἕν εἰς ἕ-
 » κάστην τῶν τριῶν νήσων, καὶ ἐν θέλει ἀποταμιευθῆ εἰς
 » τ' ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Οἰκονομίας.»

Ἐν Ἄστρει τὴν 15' Ἀπριλίου αῶκγ', καὶ Γ' τῆς Ἀ-
 νεξαρτησίας.

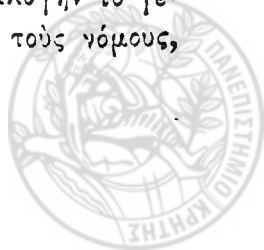
Καταργήσασα ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις καὶ τὴν Πελοπον-
 νησιακὴν Γερουσίαν καὶ τὸν Ἄρειον Πάγον, ὡς καὶ πᾶσαν
 ἄλλην ἰδιαιτέραν τοπικὴν Διοίκησιν, ἐσύστησεν αὐτῆς Κυ-
 βέρνησιν Κεντρικὴν, ἧς ἡ διάρχεια ὠρίσθη ἑτησία, συγχει-
 μένην ἐκ δύο σωμάτων Βουλευτικοῦ καὶ Νομοτελεστικοῦ,
 καὶ μέλη μὲν τοῦ Νομοτελεστικοῦ ἐξελέχθησαν ὁ Πέτρος
 Μαυρομιχάλης, ὁ καὶ πρόεδρος, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης,
 ὁ Ἀνδρέας Ζαίμης καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς. Γενικὸς δὲ
 γραμματεὺς ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος. Ἡ δὲ θέσις
 τοῦ προέδρου τοῦ Βουλευτικοῦ προσεφέρθη εἰς τὰς ναυ-
 τικὰς νήσους, καὶ συναίνεσι αὐτῶν εἰς τὸν Λάζαρ. Κουν-
 τουριώτην. Ἀποποιθέντος δὲ τούτου, καὶ μὴ δεχθέντος
 αὐτὴν οὔτε τοῦ Γεωργίου Κουντουριώτου, ἡ Βουλὴ ἀνέ-
 δειξε Πρόεδρόν τῆς τὸν Ἰωάννην Ὀρλάνδον· ὁ διορισμὸς
 τοῦ Ἰωάννου Ὀρλάνδου ὡς Προέδρου τῆς Βουλῆς, δυση-
 ρέστησε πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους Πληρεξουσίους τῆς Συ-
 νελεύσεως, ἰδίως ὁμοῦ τούς τῶν Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν,

οἵτινες καὶ ἀμέσως ἀπεσύρθησαν εἰς Σπέτσας. Τὸ Ἐκτελεστικόν, ἵνα συμβιβάσῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἤτις ἠδύνατο νὰ ἔχῃ σοβαρὰς συνεπείας μεταξὺ τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων, ἔσπευσε νὰ πέμψῃ εἰς Σπέτσας ἓν τῶν μελῶν του, τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν, καὶ ἐπιστολὴν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, παρακαλοῦν αὐτοὺς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς θέσεις των καὶ ὑποσχόμενον τὴν διόρθωσιν τοῦ πράγματος. Ἄλλ' οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν καὶ οἱ Ψαριανοὶ Πληρεξούσιοι ἀνταπέστειλαν εἰς ἀπάντησιν καὶ ἐν εἴδει διαμαρτυρήσεως τὸ ἐξῆς ἔγγραφον·

» Ἐκλαμπρότατε Κύριε.

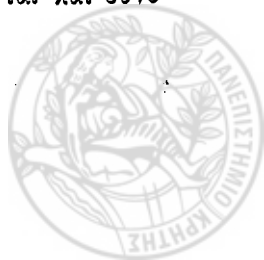
» Τὸ ἐξ Ἄστρους ἐκλαμπρον γράμμα σου διὰ χειρὸς
 » τοῦ ἐξοχωτάτου Κόμητος Κ. Ἀνδρέου Μεταξᾶ ἐλάβα-
 » μεν, ἐν ᾧ εἶδομεν τῆς ἀδόλου φιλογενείας σου τὰς ἐκ-
 » φράσεις. Ἀποτεινόμεθα λοιπὸν πρὸς τὴν ἐκλαμπρότητά
 » σου, ἀποτεινόμεθα ἐνταυτῷ καὶ πρὸς τὸν ἐκλαμπρότα-
 » τον Πρόεδρον τοῦ Ἐκτελεστικοῦ καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς
 » συναδέλφους Παραστάτας. Οὐδεὶς ἰδιαιτέρος στοχασμὸς,
 » οὐδὲ προσωπικὸν συμφέρον μᾶς ἠνάγκασε νὰ ἐναντιω-
 » θῶμεν εἰς τὴν κατὰ τὴν ἰη' τοῦ τρέχοντος γεγνουῖαν
 » ἐκλογὴν, εἰμὴ ἡ τοῦ Νόμου καταπάτησις καὶ ἀθέτησις.
 » τὸ δικαίωμα τὸ ὁποῖον νομικῶς δίδεται εἰς πάντα Ἑλ-
 » ληνα, οὔτε δυνάμεθα, οὔτε θέλομεν ν' ἀφαιρέσωμεν. Ζη-
 » τοῦμεν ὁμῶς νὰ φυλάττηται εἰς ὅλας τὰς πράξεις ἡ
 » ἀκρίβεια τοῦ Νόμου, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ γενικὴ ἁρμονία
 » καὶ ἀσφάλεια, καθὼς ἀπ' ἐναντίας ἐκ τῆς παραβάσεως
 » ὄλεθρος. Διὰ τοῦτο δὲν ἀντιφερόμεθα, οὔτε κατὰ τόπου,
 » οὔτε κατ' ἀτόμου, ἀλλὰ μόνον κατ' ἐκλογῆς, ἤτις τοὺς
 » κατὰ νόμον χαρακτῆρας μὴ φυλαξαμένῃ, παράνομος
 » διακηρύττεται.

» Ὁ Νόμος θέλει εἰς τὰς ἐκλογὰς τὴν Συνέλευσιν μό-
 » νον τῶν Παραστατῶν, εἰς δὲ ταύτην, ἐκτὸς τούτων,
 » ἦσαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὥστε ἡ Συνέλευσις ἐγένετο ὀχλι-
 » κή. Ὁ Νόμος ζητεῖ εἰς τὰς ἐκλογὰς τὰς ψήφους τῶν
 » πλειόνων, ἀλλ' εἰς ταύτην, τὴν διὰ τὸν Πρόεδρον τοῦ
 » Βουλευτικοῦ, ἀφοῦ ἀγνοεῖται ὁ ἀριθμὸς τῶν ψηφοφο-
 » ρούντων, ἀποβάλλεται ὑπεροπτικῶς καὶ ἡ κατ' ἰδίαν
 » στιγμὴν προβληθεῖσα ψηφοφορία· ὁ Νόμος δὲν λαμβά-
 » νει ποτὲ ὡς ἓν δύο ἄτομα, ἐδῶ προβάλλονται δύο κατὰ
 » τὸ αὐτὸ, ἂν εἰς τὴν προεδρείαν ἀπαντήσῃ τὸ ἓν, νὰ συγ-
 » κατανεύσῃ τὸ ἕτερον· καὶ δίδεται ἡ ἐξουσία τῆς λήψεως
 » καὶ τῆς ἀποβολῆς εἰς τὰ παρανόμως προβαλλόμενα
 » πρόσωπα, ἀφαιρεῖται δὲ ἀπὸ τοὺς κατὰ νόμον Παρα-
 » στάτας. Δὲν γίνεται διαφιλονείκησις, διότι δὲν γίνεται
 » καὶ ἐρώτησις, ἀλλ' ἀντὶ ταύτης, φωναὶ θορυβῶδεις δια-
 » χέονται, αἱ ὁποῖαι συμπνίγουσι τοὺς λόγους τῶν ὄσων
 » μετὰ λόγου εἰς τὰ παρὰ νόμον ἀντιφθέγγονται, καὶ ἐν-
 » ταύτῳ χωρὶς νὰ δοθῇ ἡ παραμικρὰ ἀκρόασις, διαλύεται
 » τὸ Συνέδριον. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ἀγνοεῖται τίς τῶν δύο
 » προβληθέντων ὁ ἀναγορευθεὶς Πρόεδρος τοῦ Βουλευτι-
 » κοῦ. Ἰκανὰ εἶναι μέρος τούτων μόνον ν' ἀποδείξωσι πα-
 » ρανομωτάτην τὴν ἐκλογὴν, χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν καὶ
 » ὅσα λάθρα πρότερον διωργανίζοντο. Ἄλλ' ἐνῶ τὸ σύ-
 » στημα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐλεύθερον καὶ δημοκρατικόν,
 » σήμερον τῶν Ἑλλήνων τὸ γένος ἅπαν θεωρεῖ μετὰ θάμ-
 » βους ν' ἀναφύεται ἐκ τούτου τυραννικῶς δεσποτικὴ ὀλι-
 » γαρχία, ἀφαρπάζουσα τὰ δικαιώματα τῶν ὑπὲρ τούτου
 » ἀφειδῶς τὸ ἴδιον αἷμα χυνόντων, ἤτις πρὸς ἰδίαν τῆς
 » ἐπίμεμπτον ἰδιοτέλειαν παρορᾷ εἰς τὴν ἐκλογὴν τὸ γε-
 » νικὸν συμφέρον, καὶ καταπατεῖ ἐκείνους τοὺς νόμους,

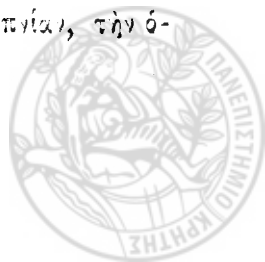
» τούς ὁποίους ταυτοχρόνως ἐνόρκως ὑπόσχεται ἀπαρα-
 » βάτως νὰ τηρήσῃ. Παρεδέχθη αὕτη ἡ ὀλιγαρχία τὸ ὀ-
 » λέθριον ἀξίωμα « Διαιρεὶ καὶ βασιλευε » καὶ ἀχαρίστως
 » πρὸς ἡμᾶς φερομένη, τοὺς ἐνώσαντας τὰς τὴν Πελο-
 » πόννησον κατασπαραττούσας φατρίας, ἠθέλησε νὰ ἐκτι-
 » νάξῃ τὴν φλόγα τῆς διαιρέσεως καὶ διχονοίας μεταξὺ
 » ἡμῶν τῶν νήσων. Ἡμεῖς ὅμως, ἀκλόνητοι εἰς τὰς ἐνα-
 » ρέτους ἀρχὰς, ὅσον τὸ ἐκ μέρους ἡμῶν ἀντιβαίνομεν εἰς
 » τούτους τοὺς στοχασμοὺς τοῦ νέου δεσποτισμοῦ, καὶ
 » ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἀκύρωσιν τῆς παρανομίας, διαμαρ-
 » τυρόμεθα ἐνώπιον Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ Γένους, ὅτι θέ-
 » λομεν νὰ φυλαχθῶσι σῶα τὰ δικαιώματα, οὐ μόνον τὰ
 » ἰδιαίτερα ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, τὸ ὀ-
 » ποῖον, ἐὰν παραβλέψῃ τὴν τὸσον σημαντικὴν πε-
 » ρίξασιν, θέλει αἰσθανθῆ μετ' ὀλίγον τὸ βᾶρος τῶν ἀλύσεων
 » του. Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἐκ τῆς διαιρέσεως προκύπτει
 » ὁ ἀφανισμὸς, ἀλλ' ὡσαύτως εἶναι βεβαιότατον, ὅτι ἐκ τῶν
 » παρανομιῶν πίπτει τὸ κράτος καὶ δουλοῦται τὸ ἔθνος.
 » Ἀναγκαιοτάτη εἰς τὰς παρανομίας ἡ ἀντίστασις, ἵνα
 » μὴ κρατήσῃ ἡ μάστιξ, καὶ δὲν λέγεται διαίρεσις, ἀλλὰ
 » νόμων ὑπεράσπισις· διαίρεσιν δύνανται νὰ ὀνομάσωσιν
 » οἱ νέοι μεγαλόφρονες τῶν Ἑλλήνων δεσπόται, εἰς τῶν
 » ὁποίων τὰς ἀνόμους φωνὰς θέλουσι νὰ κλίνῃ τὸν αὐχέ-
 » να τὸ Πανελλήνιον. Μένει εἰς τὴν φρόνησιν τῶν ἐναρέ-
 » των τούτων τῶν κακῶν ἢ διόρθωσις. Ταῦτα εἶναι τὰ
 » φρονήματα ἡμῶν, καὶ εἰς ταῦτα κατὰ πάντα ὁμοφρο-
 » νοῦσι καὶ οἱ ἡμέτεροι συνάδελφοι Ψαριανοὶ, καὶ πρὸς
 » τὴν ἐκλαμπρότητά σου ἡμῖν συναποκρίνονται καὶ συνυ-
 » πογράφονται. »

Ἐκ Σπετσῶν τῆ 26 Ἀπριλίου 1823.

Σπετσιώται. (Τ. Σ.) Οί Πρόκριτοι τῆς Ν. Σπετσῶν. Φαριανοί. Κωνσταντῆς Ζανῆς, Ἰω. Μαρούνης, Νικόλ. Γ. Λουμάκης, Γ. Καλαφάτης, Χ. Ἀνδρέας Ἀργύρης, Ἄναγν. Μοναρχίδης.

Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς Διαμαρτυρήσεως ταύτης οἱ Πληρεξούσιοι τῶν Φαρῶν ἀνεχώρησαν ἐκ Σπετσῶν εἰς Φάρὰ, ἡ δὲ Βουλὴ τῶν Φαρῶν, πληροφορηθεῖσα τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην τοῦ Προέδρου τοῦ Βουλευτικοῦ, ἀπέστειλεν ἀμέσως ἄλλους Πληρεξουσίου, τὸν Ἰω. Μ. Μιλαίτην καὶ Ἄναγν. Τζώτζην, πρὸς οὓς ἔδωκε προφορικὴν ἐντολὴν ν' ἀπέλθωσι πρῶτον εἰς Σπέτσας, ὅπως συνεννοηθῶσι μετὰ τῶν Προκρίτων Σπετσῶν, καὶ ἐπομένως ν' ἀπέλθωσιν ὅπου ἦν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἵνα συμπράξωσι μετὰ τῶν λοιπῶν Παραστατῶν πρὸς εἰρηνοποίησιν τῶν πραγμάτων. Διὰ τῶν ἀπεσταλμένων δὲ τούτων ἡ Βουλὴ τῶν Φαρῶν ἔγραφε τὴν 30 Ἀπριλίου πρὸς τοὺς Παραστάτας αὐτῆς Γ. Δ. Μαστρομιχάλην καὶ Νικόλ. Γ. Λουμάκην πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς: «Παρὰ τῶν ἀπεσταλμένων μας Ἰω. Μιλαίτη καὶ Α. Τζώτζη, θέλετε
 » πληροφορηθῆ πάντα τὰ τῶν ἰδεῶν καὶ φρονημάτων μας,
 » καὶ κατ' αὐτὰ πάντες ὁμοθυμαδόν, παλαιοί τε καὶ νέοι
 » Παραστάται σὺν αὐτῶν τῶν νέων Πληρεξουσίων, θέ-
 » λετε συνεργῆσαι ὅλαις δυνάμεσι καὶ παντοίοις τρόποις
 » εἰς τὴν διόρθωσιν ἀπάντων, καὶ διαφύλαξιν τοῦ χαρα-
 » κτῆρος καὶ φιλοτιμίας τῆς νήσου μας, ὅπως διαφυλα-
 » χθῆ τὸ φιλότιμον ἡμῶν. Μετὰ δὲ τὴν διόρθωσιν ἀπάν-
 » των, τότε ἐξακολουθεῖτε τὸ ὑποῦργημά σας, διὰ τὸ ὁ-
 » ποῖον καὶ ἐστάθητε, δηλονότι τὸ τῶν Παραστατῶν, μὴ
 » ἀμελοῦντες κατ' οὐδένα τρόπον τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν ὁ-

» ποίαν απαιτεί ή τών Ὑδραίων πολλάκις αποδειχθεῖσα
» ἀπάτη » (α).

Ὡς ἦτον ἐπόμενον αἱ παρά τῶν Προκρίτων Σπετσῶν
καί τῶν Ψαριανῶν Παραστατῶν γενόμεναι παρατηρήσεις
πρός τόν Γεν. Γραμματέα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ὑπεβλήθη-
σαν εἰς τε τὸ Ἐκτελεστικόν καί τὸ Βουλευτικόν, ἀλλά τὸ
Βουλευτικόν ἀπεφάνθη, ὅτι « ἡ ἐκλογή τοῦ ἐκλαμπροτά-
του Προέδρου τοῦ Βουλευτικοῦ σώματος Κ. Ἰωάννου Ὀρ-
λάνδου, ἐγένετο κατὰ νόμον καί διὰ τῆς συγκαταθέσεως
ὄλων. » Ἄδικος καί πάλιν ἐθεωρήθη ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς
Βουλῆς ὑπὸ τῶν Σπετσιοτῶν καί Ψαριανῶν, διό καί οἱ
Παραστάται αὐτῶν διέμενον ἀκόμη εἰς Σπέτσας· ὁ δὲ Μαυ-
ροκορδάτος, ἀπαντῶν εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνθεῖσαν
ἐπιστολὴν τῶν Σπετσιοτοψαριανῶν, ἔγραφε πρὸς αὐτοὺς
τὴν 30 Ἀπριλίου τὰ ἑξῆς· « Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί· ἔλαβον
» τὸ ἀπὸ 26 τοῦ λήγοντος γράμμα σας καί ἔγνων τὰ ἐν
» αὐτῷ. Ἐπισήμως εἰς αὐτὸ νὰ σᾶς ἀποκριθῶ δὲν ἠμπορῶ
» ἀκόμη, διότι καθὼς μὲ ἐγράφετε ὅτι ἐννοεῖτε τὸ γράμ-
» μα σας ἀποτεινόμενον καί πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Πρό-
» ἔδρον τοῦ Ἐκτελεστικοῦ καί πρὸς τοὺς συναδέλφους
» σας Παραστάτας, ἔκαμε χρεῖα νὰ τὸ παραστήσω εἰς τὸ
» Ἐκτελεστικόν σῶμα καί ἐκεῖθεν ἐστάλη εἰς τὸ Βουλευ-
» τικόν μὲ τὸ ἔγγραφον, τοῦ ὁποίου σᾶς περικλείω ἴσον.
» Ἐπεταὶ λοιπὸν νὰ ἐλθῇ τοῦ Βουλευτικοῦ ἡ ἀπάντησις
» διὰ νὰ σᾶς ἀποκριθῶ ἐξ ἐπαγγέλματος· καθ' ὅσον ὁμως
» βέβαια ἐπληροφορήθην, τὸ Βουλευτικόν, συγκείμενον
» ἀπὸ τὰ δύο τρίτα τῶν Παραστατῶν καί τι πρὸς, ὁμο-
» φώνως ἐψηφίσατο, ὅτι ἡ ἐκλογή τοῦ Προέδρου του ἔγινε

(α) Ὑπόμν. Κ. Νικοδήμ. Τ. Α. σελ. 230.

» με τὴν ψήφον τῶν πλειόνων. Βλέπετε λοιπόν, ἀδελφοί,
 » ὅτι ἡ μόνη βάσις εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιστηρίζεσθε, ὅτι δη-
 » λαδὴ ἡ ἐκλογὴ δὲν ἐγένεν ἔννομος, πίπτει μὲ ταύτην
 » τὴν γνωμοδότησιν τοῦ Βουλευτικοῦ, διότι τὸ Βουλευτι-
 » κὸν σύγκειται ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους Παραστάτας, οἱ
 » ὁποῖοι εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Προέδρου,
 » καὶ αἱ ψῆφοι αὐτῶν εἶναι αἱ περισσώτεραι. Ὅταν ἀπο-
 » κριθῶ ἐπισήμως εἰς τὸ γράμμα σας θέλω σὰς πέμψει
 » καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βουλευτικοῦ σώματος. Ἄν μὲ
 » ἐρωτᾶτε, ὡς ἀδελφὸν καὶ πατριώτην, σὰς λέγω, ὅτι τὸ
 » μόνον συμφερότερον διὰ τὴν Πατρίδα εἶναι ἡ ταχίστη
 » ἀποστολὴ τῶν Παραστατῶν σας, καὶ τοῦ μέλους τὸ ὁ-
 » ποῖον θέλετε ἐκλέξει διὰ τὸ Ἐκτελεστικόν. Ὑποθέσεις
 » τῆς Πατρίδος οὐσιώδεις πρόκεινται, βεβαιότητος ἔχο-
 » μεν μετὰ τὴν ἀφιξίν τοῦ Λουριώτου, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν
 » τοῦ δανείου, καὶ διὰ τὴν ἀναγνώρισίν μας ἴσως, ὡς ἔ-
 » θνους ἀνεξαρτησίας ἀπὸ τινος τῶν Δυνάμεων, δὲν εἶναι
 » καιρὸς νὰ εἴμεθα διηρημένοι. Σὰς ἐξορκίζω καὶ πάλιν
 » εἰς τὸ ὄνομα τῆς φιλτάτης Πατρίδος, καὶ ἐλπίζω ὅτι
 » θέλετε μὲ ἀκούσει. Πάντοτε εἶχα σκοπὸν νὰ σὰς γράψω
 » καὶ ἰδιαιτέρως, ἐπεθύμουν ὅμως καὶ ἐπισήμως νὰ σὰς
 » ἀποκριθῶ συγχρόνως, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀπεσταλμένος σας
 » ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ, μένει νὰ τὸ κάμω αὔριον δι' ἐπί-
 » τηδες ἀποστολῆς.»

Δὲν παρῆλθον ὅμως πολλαὶ ἡμέραι καὶ τῇ ἐπιμόνῳ αἰ-
 τήσει τῶν Πληρεξουσίων τῶν Σπετσῶν καὶ τῶν Ψαρῶν,
 ὁ Ἰωάννης Ὁρλάνδος παρητήθη τὴν 21 Μαΐου ἀπὸ τὴν
 Προεδρείαν τῆς Βουλῆς, καὶ ἐξελέχθη ὡς τοιοῦτος ὁ Α.
 Μαυροκορδάτος, ὃν ἀπ' ἀρχῆς ἐπρότειναν αἱ δύο αὐτὰ
 νῆσοι· ὁ δὲ Ἰωάννης Ὁρλάνδος διωρίσθη ἀντιπρόεδρος

εις τὸ Ἐκτελεστικόν. Ὑπουργοὶ εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας διωρίσθησαν, τῶν μὲν Ἐσωτερικῶν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γρηγ. Δικαῖος, τῶν Οἰκονομικῶν ὁ Ἀναγν. Σπηλιωτάκης, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὁ καὶ ἐπὶ τῆς Α΄ Περιόδου Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, τῆς Ἀστυνομίας ὁ Γ. Αἰνιάν, τῶν Στρατιωτικῶν τριμελῆς ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Ἀναγνωσταρᾶ, Μουρτζίνου καὶ Χρ. Περραιβοῦ, καὶ τῶν Ναυτικῶν τριμελῆς ὡσαύτως ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν τριῶν νήσων, ἤτοι τοῦ Ἰω. Ν. Λαζάρου Σπετσιώτου, Γ. Κιβωτοῦ Ὑδραίου καὶ Ἰω. Καλομέρη Ψαριανοῦ, ἔδρα δὲ τῆς Κυβερνήσεως ἀπεφασίσθη ἡ Τρίπολις, διότι τὸ Ναύπλιον κατείχετο ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη Πάνου, μὴ θελήσαντος, κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρός του, νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν (α).

(α) Χάριν περιεργείας μεταφέρομεν ἐνταῦθα αἰτησὶν τινα τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη πρὸς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, διαταγὴν αὐτῆς πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν ἐπὶ ταύτης ἀπάντησιν αὐτοῦ.

« Σεβασμιωτάτη Ἐθν. Συνέλευσις. Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς
 » παρακαλέσω χωρὶς ἐνόχλησιν νὰ ἐπιβαρύνετε ὀκτῶ συνεδριά-
 » ζοντάς σας ἀδελφοὺς, ἐξ νηπιώτας, ἤτοι δύο Ὑδραίους, δύο
 » Σπετσιώτας καὶ δύο Ψαριανοὺς καὶ δύο Πελοποννησίους νὰ λά-
 » βουν τὸν κόπον νὰ ἔλθουν ὡς ἐκ τῆς Συνελεύσεως νὰ ἐμιλήσω
 » πρὸς τὴν εὐγενίαν των τὴν γνώμην μου, ὡς πατριώτης, διὰ τὸ
 » συμφέρον τῆς Πατρίδος καὶ ἐξαιτώντάς σας τὴν συγγνώμην,
 » μένω μὲ ὄλον τὸ σέβας.»

Τῆ 6 Ἀπριλ. 1823, Μελιγιώτικα.

Ὁ Πατριώτης

Θ. Κολοκοτρώνης.

Ἄρ. ΚΔ΄.

Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις.

« Ἐπειδὴ θεωρεῖ τὸ Ναύπλιον ἔθνικόν κτήμα, δικτάττει τὸν

Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης, ἀπέφυγε πολλάκις τὴν ῥῆξιν, χάριν τῶν γενικῶν συμφερόντων τῆς Πατρίδος, οὐχ ἤττον ὁμως, ἐπειδὴ ἡ πλάστιγξ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος ἐκλινεν ἤδη πρὸς τοὺς πολιτικούς ἐχθρούς, ἤτοι τοὺς πολιτικούς ἢ καλαμαράδες τότε λεγομένους, δυσαρεστημένους ὦν, καὶ ἔχων συνεργούς του καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐκ τῶν Πελοποννησίων ὀπλαρχηγῶν καὶ πολιτικῶν, ἐρεθιζόμενος δὲ καὶ ἀπὸ τὸν Νέγρην μὴ συμπεριληφθέντα εἰς τὰ πράγματα, ἤρχισεν ἤδη ἀναφανδὸν τὴν κατὰ τῆς ἐνεστώσης Κυβερνήσεως ἀντιπολί-

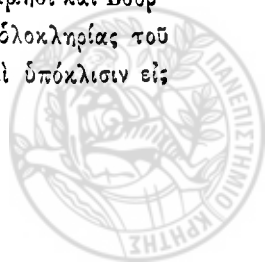
στρατηγὸν Θ. Κολοκοτρώνην νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Ἑθν. ταύτην Συνέλευσιν, ἄνευ μικρᾶς ἀναβολῆς, τὸ εἰρημένον Ναύπλιον μὲ τὸ Παλαμῆδι καὶ Βουρτζί, καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐσφραγισμένους καὶ ἀνοικτούς τζεπχανέδες (πυριτιδ'αποθήκας), καὶ διάφορα ἐργαλεῖα.

Ὅμοιος διατάττει τὸν εἰρημένον Στρατηγὸν νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Συνέλευσιν ταύτην τὰ ἀπὸ Ἰταλίας ἐλθόντα ἔγγραφα πρὸς τὴν Ἑθν. Διοίκησιν διευθυνόμενα, τὰ ὅποια ἔχει εἰς χεῖράς του πρὸ καιροῦ, ἐσφραγισμένα μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ γραμματοκομιστοῦ Ἀλ. Γαφροπούλου.

Ἐν Ἀστρεὶ τὴν ζ' Ἀπριλ. αὐαγ', καὶ Γ' τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Σεβασμιωτάτη Συνέλευσις.

Πείθομαι μὲ ὅλον τὸ σέβας εἰς τὴν διαταγὴν τῆς, διατάττουσάν με νὰ παραδώσω εἰς τὸ ἔθνος τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου, καὶ καθὰ ἡ Συνέλευσις γνωρίζει αὐτὸ ἐθνικὸν, καὶ ἐγὼ καὶ ὅλοι ὁμολογοῦμεν καὶ γνωρίζομεν αὐτὸ, ὡς καὶ τὸ Παλαμῆδι καὶ Βουρτζί ἐθνικὰ, ὡς καὶ ἐγὼ αὐτὸς εἶμαι μέλος τῆς Ὀλοκληρίας τοῦ ἔθνους, καὶ ὑποκείμενος μ' ὅλην τὴν ὑποταγὴν καὶ ὑπόκλησιν εἰς

τευσίν του, αἱ δὲ διχόνοιαὶ αὗται μεγάλα ἐπροξένησαν εἰς τὸ ἔθνος δυστυχήματα εἰς τὸ μετὰ ταῦτα.

Ἐνῶ τὸ ἔθνος συνηγμένον ἐν γενικῇ συνελεύσει κατεγίνετο νὰ ρυθμίση τὰ τοῦ πολιτεύματος, οἱ δὲ πολιτικοὶ ἤριζον μετὰ τῶν στρατιωτικῶν περὶ πρωτείων, τὸ Βυζάντιον, ἡ Αἴγυπτος καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας μέρη, προητοίμαζον νέας κατὰ τῆς Ἑλλάδος ναυτικὰς δυνάμεις.

Ὁ φιλόδοξος καὶ ὀξυδερκῆς ἡγεμὼν τῆς Αἰγύπτου

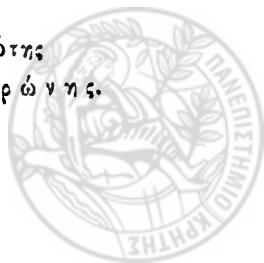
αὐτὸ, καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας του ἠγωνίσθην καὶ ἀγωνίζομαι καὶ ἀγωνισθήσομαι ἕσσοι ζῶ, ἀφείλων καὶ αὐτὴν μου τὴν ζωὴν εἰς τὴν φιλότατην Πατρίδα.

Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις εἶναι ἰσχυροτέρα τῆς Διοικήσεως, ὡς αὐτὴ ἔχει τὴν ἰσχὺν νὰ συστήσῃ τὴν Διοίκησιν· δὲν εἶναι ὅμως Διοικήσις· καὶ οἱ Παρυστάται παριστάνουσι ἕκαστος ἐπαρχίαν καὶ ὄχι Διοικητὴν, ὅθεν εἰς τίνα ἤθελε τὸ παραδώσω; Παρακαλῶ διὰ τοῦτο νὰ λάβῃ ὀλίγην ὑπομονήν, ἕως ὅτου νὰ λάβῃ σύστασιν τὸ Πολίτευμα, νὰ συστηθῇ ἡ Διοικήσις καὶ ν' ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας τῆς, καὶ τότε εὐθὺς διὰ τοῦ Μινιστηρίου τοῦ πολέμου θέλω τὸ παραδώσει εἰς ὃν τινα μὲ διορίσει. Τὰ δὲ ἐν αὐτοῖς ἐσφραγισμένα καὶ μὴ πράγματα ἔθνικὰ, ἢμπορεῖ καὶ ἤδη νὰ τὰ μεταχειρισθῇ ἐλευθέρως ἡ Σ. Συνέλευσις κατὰ τὴν χρεῖαν τῆς Πατρίδος. Ὅμοίως καὶ τὰ ἀπὸ Εὐρώπης ἐλθόντα γράμματα πρὸς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν καὶ πρὸς τὴν Γερουσίαν τῆς Πελοποννήσου, καὶ εἰς ἐμὲ παραδεδομένα, ὡς καὶ ἀναφορὰν ὅπου ἔχω ἀπὸ τοῦ ἐν Ναυπλίῳ Πασσάδες, ἃς λάβῃ ἡ Συνέλευσις παρὰ τοῦ παρόντος. Ἐν τοσοῦτῳ μένω μὲ πληρέστατον σέβας.

Τῆ 9 Ἀπριλίου 1823, Μελιγιώτικα.

Ὁ Πατριώτης

Θ. Κολοκοτρώνης.

Μεχμέτ-’Αλής, ὁ μόνος κατανοήσας ὅτι ἐξουσιάζων τὴν νῆσον Κρήτην, ἔχει εἰς χεῖράς του τὴν κλεῖδα τῆς εἰσόδου τῶν στρατευμάτων του ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, ἠτοιμάζε δραστηρίως στρατὸν καὶ στόλον ἀξιωμαχοὺς κατ’ αὐτῆς. Τὴν εἶδῃσιν ταύτην πληροφορηθέντες οἱ κάττοιχοι τῆς Κρήτης καὶ ἰδίως οἱ Πρόκριτοι τῶν Σφακιῶν, καὶ ἐκ μόνῃς τῆς ναυτικῆς δυνάμεως τῶν Ἑλλήνων ἐλπίζοντες τὴν ματαίωσιν τῶν ὀλεθρίων τοῦ ἐχθροῦ σκοπῶν, ἔγραψαν εἰς τὴν κοινότητα τῶν Σπετσῶν, ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειάν των, τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν·

« Τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἐκ ψυχῆς ἀπο-
» νέμομεν πρὸς τὴν Σεβ. κοινότητα τῶν Σπετσῶν.

Λουτρὸν τῇ Ἐπριλίου 1823.

» Προλαβόντως εἶχομεν μάθει ἀπὸ διαφόρους, καὶ μά-
» λιστα παρὰ τοῦ εὐγενεστάτου Κ. Ἐμμανουὴλ Τομπά-
» ζη, ὅτι ἐτοιμάζετε τὸν εὐλογημένον στόλον σας, ἠνω-
» μένον μ’ ἐκεῖνον τῶν ἀδελφῶν μας Ὑδραίων, διὰ νὰ ἐκ-
» πλεύσῃ ἐναντίον τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, ὅστις, ὡς
» ἔλεγον, ἤθελε μεταφέρει πέντε χιλιάδας στρατιώτας·
» μὲ τὸ φθάσιμον δὲ σήμερον ἀπὸ τὰ αὐτόθι τοῦ καραβο-
» κύρη Δήμα Λάμπρου, μὲ τὸν ὁποῖον ἐλάβομεν γραφὴν
» παρὰ τοῦ ἄνω Κ. Τομπάζη, μᾶς σημειοῖ, ὅτι μία τοι-
» αὐτῆ εἶδησις ἐβγήκε μάταιος καὶ ψευδῆς. Διὰ τοῦτο
» φαίνεται, ἴσως, ὅτι κατὰ τὸ παρὸν μένει ἀκίνητος ὁ ἑλ-
» ληνικὸς στόλος· καὶ ἐν καιρῷ δέοντι ἤθελεν ἐκπλεύσει,
» καὶ οὕτως ἀνεπαύθημεν πρὸς ὀλίγον· ἀλλὰ ταύτην τὴν
» στιγμὴν ἔφθασεν εἰς τὸ πόρτον (λιμένα μας) μία ἀγ-
» γλικὴ Σκοῦνα τοῦ καπετὰν Κοξ ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν, διὰ
» 9 ἡμέρας, ἔχουσα σοπρακάρικον ἓνα Γραικὸν ἀπὸ τὰς
» Ἰονικὰς νήσους, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐβεβαίωσεν, ὅτι ὁ Αἰγυ-

» πιαχός στόλος ἦτον ἔτοιμος διὰ Κρήτην μετ' 5000, καὶ
 » πεντακοσίους ἀλθανίτας, καὶ μάλιστα μέρος τοῦ στρα-
 » τεύματος ἦτο κατεβασμένον εἰς τὰ πλησιόχωρα τῆς Ἀ-
 » λεξανδρείας, καὶ κατ' αὐτὰς ἐπρόσμενον καὶ τὸν ἴδιον
 » πασᾶν νὰ καταβῆ ἀπὸ Αἴγυπτον, καὶ μετὰ τὸ φθάσι-
 » μόν του ἀμέσως θέλει κινήσει ὁ κατηραμένος στόλος
 » του διὰ τὴν δυστυχησμένην Κρήτην. Μανθάνοντες ἡμεῖς
 » μίαν τοιαύτην λυπηρὰν εἶδησιν, ἐνεκρώθημεν, καὶ μὴ
 » δυνάμενοι ν' ἀπαντήσωμεν τὴν ὀρμὴν τοῦ ἐχθροῦ, ἐάν
 » καὶ φθάσῃ, διὰ τοῦτο ἐπίτηδες στέλλομεν τὸ παρὸν καί-
 » κιον διὰ νὰ δώσῃ τὴν εἶδησιν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀδελ-
 » φότητα. Ἡοῦ εἶναι δίκαιον νὰ προστρέξωμεν, εἰμὴ μό-
 » νον μετὰ Θεὸν εἰς τὴν πηγὴν τῆς εὐσπλαγχνίας σας·
 » Προσπίπτομεν λοιπὸν καὶ ζητοῦμεν ἔλεος ἀδελφικόν·
 » εἰς τοὺς κυρίους ἡμῶν ἐφόρους τρέχοντες, καὶ διὰ τὸν
 » Θεόν, φωνάζομεν, βοήθειαν πλοίων! Τρέξατε καὶ εἰς
 » τὴν βοήθειαν τῆς περιφήμου Κρήτης, θαυμάσιοι θαλασ-
 » σοκράται καὶ κατατρομάξατε καὶ τὸν ἐχθρὸν τῆς Αἰ-
 » γύπτου. Ἄρκει μόνον νὰ ἀκούσῃ καράβια Σπετσιῶν· μά-
 » λιστα αὐτὸς ὁ στόλος ἐβεβαιώθημεν ὅτι εἶναι πολλὰ
 » ἀδύνατος. Δὲν γράφομεν αὐτὰ, ἀδελφοί, εἰς ξένους, ἀλ-
 » λὰ εἰς πατριώτας καὶ ἀγαθοὺς οἰκοκυραίους καὶ κυρίους
 » τῶν ὄσων ἐπιποθεῖτε. Λοιπὸν συνδράμετε, ἀδελφοί, δι'
 » ἀγάπην Θεοῦ, μίαν ὥραν πρότερον εἰς τὴν βοήθειαν τῶν
 » ἀδελφῶν καὶ τῆς περιφήμου Κρήτης. Ἐπισφραγίζομεν
 » τὴν αἴτησίν μας μετ' τὴν εὐχτικὴν ἡμῶν προαίρεσιν καὶ
 » συντήρησιν, καὶ μένομεν διὰ βίου (α).

Εἰς τοὺς ὀρισμούς σας πρόθυμοι

(Τ. Σ')

Οἱ Πρόκριτοι Σφακιῶν.

(α) Ἀναργ. Σπετσιωτ. Τ. Α'. σελ. 453 - 454.

Ἄλλ' οἱ θησαυροὶ τῶν Προκρίτων τῶν ναυτικῶν νήσων ἐξηνητλήθησαν ἤδη, ἔνεκα τῶν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἀδρῶν θυσιῶν αὐτῶν, ἀπὸ δὲ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα μόνον λόγοι καλοὶ καὶ ψηφίσματα τοῖς ἐδαφιλεύοντο. Πλὴν δι' αὐτῶν αἱ μεγάλαι ἀνάγκαι τῶν ναυτικῶν ἐξόδων δὲν ἔθεραπεύοντο. Ἀνάγκη πᾶσα λοιπὸν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ καταφύγῃ καὶ εἰς ἐράνους τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Ὅθεν πρὸς χρῆσιν μόνον τῶν ναυτικῶν τοῦ ἔθνους δυνάμεων προσδιορισθέντων τῶν ἐράνων τούτων, διότι εἰς αὐτὰς καὶ μόνας τὸ ἔθνος εἶχε τὰς ἐλπίδας του, ἀπεστάλησαν συναινέσει τῆς Κυβερνήσεως παρὰ τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων ἄρμοστοὶ καλούμενοι (α) ὅπως συνάξωσιν ἀφ' ἑκάστης νήσου ὠρισμένον τι κατ' ἀναλογίαν χρηματικὸν ποσόν (β). Ἀλλὰ καὶ τὰ μέσα ταῦτα

(α) Ἐκ Σπετσῶν ἀπεστάλησαν ἄρμοστοὶ ὁ Ἰω. Χρ. Κούτσις καὶ ὁ Λάζαρος Ἰω. Κουτρομπής· ἄλλοτε πάλιν ὁ Ἀναστάσιος Κυρικλὸς, Ἰω. Σπυρίδωνος καὶ Βασ. Ν. Γκίνης.

(β) Περίοδ. Β΄ ἄρ. 1455. Προσωρ. Διοίκ. τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα.

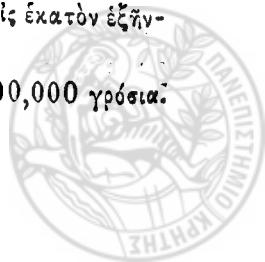
Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Οἰκονομίας.

Διὰ νὰ ἐξοικονομηθῶσιν ὁπωσοῦν τὰ ἐξόδα τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ, τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο θέλει δώσει εἰς περιλαβὴν τῶν τριῶν νήσων Ἰθάκας, Σπετσῶν καὶ ψαρῶν.

Α΄. Τὰ ἐνοίκια τῶν δημοσίων προσόδων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἐκπιπτομένων μόνον τῶν μισθῶν τῶν ἐπάρχων καὶ τῶν ὑπαλλήλων ὑπουργῶν.

Β΄. Τὸν ἔρανον τῶν αὐτῶν νήσων, διορισθέντα εἰς ἑκατὸν ἐξήντα χιλιάδας γρόσια.

Γ΄. Τὸν ἔρανον τῆς Κρήτης διορισθέντα εἰς 100,000 γρόσια.

τῶν ἐράνων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἦσαν ἀνεπαρκέστατα ἀπέναντι τῶν τοσοῦτων ἀναγκῶν, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἰδοῦσα, ὅτι εἰς Ἀγγλίαν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ ἐθνικὸν δάνειον, ἐσύστησε κατὰ τὴν 2 Ἰουνίου, τριμελῆ τινὰ ἐπιτροπὴν συγχειμένην ἐκ τῶν Ἰωάννου Ὀρλάνδου (α) Ἰωάννου Ζαίμη καὶ Ἀνδρέου Λουριώτου, οἱ-

Δ'. Τὸν ἔρανον τῆς Εὐβοίας, διορισθέντα εἰς 40 χιλ. γρόσια, καθὼς καὶ ὄσα χρήματα μὲ τὰ ἀναγκαῖα ἐξοδα ἤθελον περισσεύσει ἐκ τῶν προσόδων τῆς αὐτῆς νήσου.

Ἐπίγραφον τῆς παρούσης διαταγῆς θέλει πέμψει τὸ ὑπουργεῖον τῆς Οἰκονομίας πρὸς ἐκάστην τῶν τριῶν νήσων, καὶ θέλει ἐγχειρίσει τ' ἀναγκαῖα γράμματα, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω κεφαλαίων, πρὸς τοὺς ἐνταῦθα παρυστάτας τῶν αὐτῶν νήσων. 5 Ἰουλίου 1823 ἐν Τριπολιτσᾷ.

Ὁ Πρόεδρος Πετρόμπεης Μυρομιχάλης, Θ. Κολοκοτρώνης, Ἄνδρ. Μεταξᾶς. (Τ. Σ.) Ὁ Γεν. Γραμ. Α. Μυροκορδάτος.

(α) Ὁ Ἰωάννης Ὀρλάνδος, ἀνὴρ μὲ οὐκ ὀλίγην παιδείαν τῆς ἐποχῆς του, καὶ κάτοχος τῆς τε Ἰταλικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσας, ὡς διαμείνας ἱκανὸν χρόνον καὶ εἰς τοὺς Παρισίους, κατήγετο ἐκ Σπετσῶν ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Ὀρλάνδων. Ἐγεννήθη τῷ 1781 εἰς Ἰδραν, ὅπου ὁ πατὴρ αὐτοῦ Κωνσταντῖνος Ὀρλάνδος, ἀποκατασταθεὶς μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1769 καταστροφὴν τῶν Σπετσῶν, ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν τοῦ Θεοδώρου Γκίγκκα ἐκ περιφανοῦς οἰκογενείας τῆς Ἰδρας· ὁ δὲ Ἰωάννης Ὀρλάνδος, συνεζεύχθη τὴν νεωτέραν ἀδελφὴν τῶν Κουντουριωτῶν Λαζάρου καὶ Γεωργίου, Φλώρχν, καὶ ἀπέθανεν ἰδιωτεύων ἐν Ἰδρα τῷ 1853 θῦμα τῶν διεπόντων τὴν Ἑλλήν. Κυβέρνησιν, ἐνῶ προσήνεγκεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος ἀπείρους μὲν ἀτομικὰς ἐκδουλεύσεις, ὡς καθέξας τὰς ὑψηλοτέρας θέσεις, κατὰ τὴν Ἑλλήν. ἐπανάστασιν, παρὰ ταῖς Ἑλληνικαῖς Κυβερνήσεις, χρηματικὰς δὲ θυσίας μετὰ τῶν πλοίων του, πλέον τῶν 500,000 δραχμῶν.

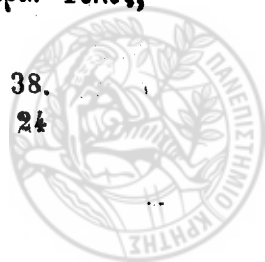
τινες ἀπῆλθον μετ' οὐ πολὺ εἰς Λονδίνον, ὅπως διαπραγματευθῶσιν ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τὰ περὶ τοῦ δανείου.

Περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ Ἀπριλίου διάφοροι εἰδήσεις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐβεβαίουν τὴν ὅσον οὐκ ἔξοδον τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου ἠνωμένου μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, καὶ σκοπὸς αὐτῶν κύριος διεφημίζετο ἢ κατὰ τῆς νήσου τῶν Ψαρῶν ἐπίθεσις. Τὴν 13 Ἀπριλίου ἡ ἀφρικανικὴ μοῖρα ἐξελθοῦσα τοῦ Ἑλλησπόντου, κατέβη μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Μπαμπᾶ, ἀλλ' ἐναντίου καὶ δυνατοῦ ἀνέμου πνεύσαντος, ὑπεχρεώθη νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν ἐντὸς τοῦ Ἑλλησπόντου.

Οἱ Ψαριανοὶ μαθόντες τὴν ἔξοδον τῆς μοίρας ταύτης τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, καὶ ὅτι εἶναι καὶ ἕτερος ἔτοιμος νὰ ἐκπλεύσῃ, ἐκήρυξαν τὸν ἀποκλεισμόν τῆς νήσου των κατὰ τὸ σύνθημα, καὶ δὲν ἄφηνον ν' ἀναχωρήσωσιν ἐκ Ψαρῶν, εἰμὴ ταχύπλοα (α), δι' ὧν εἰδοποίησαν περὶ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ τὰς ἄλλας δύο ναυτικὰς νήσους.

Οἱ Πρόκριτοι τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ὑδρας συνενοήθησαν ἐγκαίρως νὰ κινήσωσιν ἀναλόγους τῆς ἀνάγκης καὶ τῶν χρηματικῶν μέσων δυνάμεις, ἵνα δώσωσι χεῖρα βοήθειας εἰς τοὺς συναδέλφους των Ψαριανούς. Ἐξέπλευσαν ὅθεν ἐξ Ὑδρας τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς δεκατρία πολεμικὰ πλοῖα καὶ δύο πυρπολικὰ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Α. Π. Ααλεχοῦ, καὶ ἀνάλογος ἀριθμὸς ἐμελλε νὰ ἐκπλεύσῃ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ ἐκ Σπετσῶν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὲν ἐξέπλευσαν ἐγκαίρως ἕνεκα ἐπιτοπιῶν τινῶν δυσκολιῶν, τὰ δὲ Ὑδραϊκὰ διευθύνθησαν εἰς Ψαρά. Τέλος,

(α) Συνοπτ. Ἱστορ. Ἄντ. Μιαούλ. Τ. Α'. σελ. 37, 38.

τὴν 11 Μαΐου, ἰδοὺ πάλιν ὁ Βυζαντινὸς καὶ Ἀλγερινικὸς στόλος, συγκεῖμενοι ἐκ τεσσαράκοντα πολεμικῶν πλοίων καὶ ἰσαριθμῶν φορτηγῶν, οἵτινες παραλαβόντες ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ 10,000 περίπου ὄπλοφόρους, διέβησαν τὴν 22 τοῦ αὐτοῦ, δυτικῶς τῆς νήσου Ψαρῶν, πλησίον τῆς ὁποίας καὶ ἀνεχώρουν ἐπὶ τινὰς ὥρας. Δύο τινα ἐσυμπέραναν οἱ ἐν Ψαροῖς περὶ τῆς ἀναχωρήσεως ταύτης, ἢ ὅτι ἐμελέτων οἱ ἐχθροὶ νὰ προσβάλλωσι τὴν νῆσον ἐκείνην, ἢ ὅτι ἀνέμενον μέρος τῶν φορτηγῶν πλοίων τῶν ἢ εἰς Ψαρὰ παρευρισκομένη Ὑδραϊκὴ μοῖρα ἐτέθη ἀμέσως εἰς κίνησιν· ἀλλ' ὁ ἐχθρικός στόλος ποδίσας ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του διευθυνόμενος πρὸς τὸν Καφηρέα τῆς Εὐβοίας, καὶ φθάσας τὴν 23 ἀνενοχλήτως ἐμπροσθεν τῆς Καρύστου, αὐτὴν μὲν ἐφωδίασε μὲ παντὸς εἶδους τροφὰς καὶ πολεμφοδία, τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ Κριεζώτου πολιορκίαν ὀλοσχερῶς διέλυσε.

Ἡ Ὑδραϊκὴ μοῖρα ἀποστείλασα εἰς Ὑδραν ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου εἰς Ψαρὰ, τὸν Ἰωάν. Ζάκαν, ἵνα εἰδοποιήσῃ περὶ τούτου τὰς ἄλλας δύο νήσους, παρηκολούθησε μὲν τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ἀλλὰ μὴ δυναμένη νὰ τὸν προσβάλλῃ, κατεσχόπευε μόνον τὰ κινήματά του.

Ἐκπληρώσας ἡσύχως τοὺς σκοποὺς του ἐν Καρύστῳ ὁ ἐχθρικός στόλος, ἐφάνη μετὰ τρεῖς ἡμέρας παραπλέων τὴν νῆσον Κέα· ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐξέπλευσαν ἐκ τοῦ προχείρου, ἐκ Σπετσῶν μὲν ὀκτὼ πλοῖα συμπεριλαμβανομένου καὶ ἐνὸς πυρπολικοῦ (α), ὀλίγα δ' ἄλλα καὶ ἐξ Ὑ-

(α) Ὑπὸ τοὺς Γεώργ. Χ. Ἀνδρέου Μοίραρχον, Ν. Α. Κυριακοῦ, Ν. Γ. Κούτσην, Ἰω. Γ. Κούτσην, Δημ. Ν. Δεωνίδαν, Γ. Κοκκοράκην, Ἰω. Γ. Μαθιοῦ, καὶ τὸ πυρπολικὸν τοῦ Γ. Δ. Λάμπρου.

δρας, τὰ ὅποια ἀπήνησαν μὲν τὸν ἐχθρικὸν στόλον τὴν 26 Μαΐου κατὰ τὴν Μακρόνησον καὶ Κέα, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν οὔτε νὰ τὸν βλάψωσιν, οὔτε νὰ τὸν προσβάλωσιν ἔνεκα τῆς ἐπικρατησάσης ἄκρας γαλήνης, μεθ' ἣν μόλις τὴν 30 Μαΐου, ἀνέμου πνεύσαντος, ὁ ἐχθρικός στόλος εὐρεθεὶς ὑπερδέξιος, κατεδίωξε τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα (α) καὶ διαβάς μεταξὺ τῶν νήσων Κύθνου, Σερίφου καὶ ἁγίου Γεωργίου (β) διευθύνθη πρὸς τὸ Κρητικὸν πέλαγος καὶ εἰσηλθεν ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Σούδας, παρακολουθούμενος μακρόθεν ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, τὰ ὅποια μετὰ τὴν εἴσοδον ἐκείνου εἰς Σούδαν, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

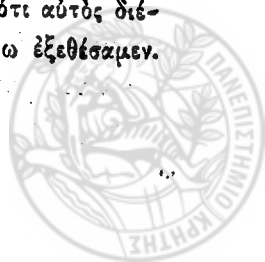
Διαμείνας ὀλίγας μόνον ἡμέρας εἰς Σούδαν ὁ ἐχθρικός στόλος, διευθύνθη ἐπομένως πρὸς τὰς Π. Πάτρας ὅπως ὑποστηρίξῃ καὶ διὰ θαλάσσης τὰς κατὰ ξηρὰν ἐργασίας τῶν Ὀθωμανικῶν στρατευμάτων, καὶ ἐνδυναμώσῃ τὰ φρούρια, δι' ὧν ἔφερον, ὡς εἶπομεν, στρατευμάτων, ἐπεσίτισε κατὰ τὴν διάβασίν του τὰ φρούρια Μεθώνης καὶ Κορώνης, καὶ τὴν 9 Ἰουλίου ἠγχυροβόλησεν εἰς Π. Πάτρας (γ).

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μὴ ἔχουσα χρήματα ἵνα ἀν-

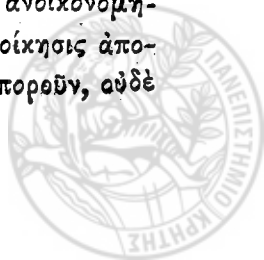
(α) * Ἡ ὥρα εἰς τὰς 5 ἑκατέβη ἡ βάρδια μας, καὶ μᾶς λέγει, ὅτι ὁλος ὁ ἐχθρικός στόλος ἐφάνη ἀπὸ τὴν Μακρόνησον ἐδῶθεν καὶ καταδιώκει τὰ καράβιά σας καὶ ἐδικὰ μας ὁποῦ εἰς αὐτὸ τὸ μέρος εὐρέθησαν καὶ ἐπαγρυπνοῦσαν τὰ κινήματα αὐτοῦ. (Ἐπισ. Ἰδρ. πρὸς τοὺς Σπeticιώτ. 30 Μαΐου 1823, ἀρχ. Δημ. Σπetic. ἐξ ἀλληλογρ. Ἰδρας).

(β) Ἐσφαλμένως ὁ Σ. Τρικούπης λέγει ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος διέβη τὸν μεταξὺ Ἰδρας καὶ Πελοπον. πορθμὸν, διότι αὐτὸς διέβη ἐξωθεν, ἤτοι ἀνατολικῶς τῆς Ἰδρας, ὡς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν.

(γ) Ἑλλην. Χρον. ἀρ. 3 τοῦ 1824.

τιτάξει ναυτικὰς ἢ στρατιωτικὰς δυνάμεις κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἔγραφεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῆς τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Προκρίτους τῶν τριῶν νήσων. « Ἐκ τῶν περικλειομένων βλέπετε τὴν οἰκτρὰν στάσιν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τὴν ἀφιξίν τῶν ἐχθρῶν εἰς Σάλωνα, καὶ τὸν φανερόν σκοπὸν τῶν τοῦ νᾶ ἐπιπέσωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀφοῦ ἐξαφανίσαν τὰ μέρη ἐκεῖνα· μέρος τοῦ στόλου εἰσπλευσαν ἤδη τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἔδωσα τροφὰς εἰς τὴν Κόρινθον, καὶ θέλει χρησιμεύσει εἰς τὴν μετακόμισιν τῶν εἰς Σάλωνα ἐλθόντων σωμάτων εἰς ὅλα τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ Βοστίτσας μέχρι Κόρινθου. Εἶθε νὰ μὴ δοκιμάσουν καὶ ἄλλη ἐφοδὸν ἐκ μέρους τοῦ Ἴσθμοῦ. Τὸ ἐπίλοιπον μέρος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου εὐρίσκεται εἰς Παλαιὰς Πάτρας, ὅπου ἐκθιβάζει στρατεύματα, τροφὰς καὶ πολυεμεφῶδια· ἐν ἐνὶ λόγῳ τὰ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς στρατεύματα τοῦ ἐχθροῦ εἶναι συνδεδεμένα μὲ τὰ ἀπὸ θαλάσσης, καὶ τὸ πᾶν χάνεται, ἂν θαλάσσιος δύναμις δὲν προφθάσῃ ν' ἀνατρέψῃ τὰ σχέδιά του. Βλέπετε κύριοι! ὅτι ἀπὸ τὴν ἐκπλευσίν τῶν πλοίων σας κρέμαται ὁμολογουμένως τῆς Ἑλλάδος ἡ τύχη· ἤξεύρομεν ὅτι ἔχετε μεγάλα δίκαια διὰ τὴν ἔλλειψιν χρημάτων, πλὴν καὶ οἱ ἴδιοι γνωρίζετε, καὶ οἱ παραστᾶται σας θέλουν σᾶς φανερώσει τὴν στάσιν τῶν ἐδῶ πραγμάτων. Αἱ πρόσοδοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ ὁ ἔρανος ἀφέθη ἀνεπαφός, διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν μέρους καὶ ἐξόδων τοῦ στόλου· ἐντεῦθεν ἀκόμη οὔτε τὰ ἐξοδα τῆς ἐκστρατείας ὠκονομήθησαν καὶ ὁ ἔρανος ἐπὶ τὸ παρὸν ἀναβάλλεται διὰ τὸ συγχρόνως ἀνοικονόμητον τῆς ἐκστρατείας καὶ τοῦ ἐράνου· ἡ διοίκησις ἀπορεῖ τὸ πρακτέον· τὰ μέλη τῆς, ἄλλο δὲν ἠμποροῦν, αὐδὲ

» χρεωστοῦν νὰ κάμουν, παρὰ ν' ἀπόφασίσουν καὶ τὴν
 » ἰδίαν των ζωὴν, ἐκστρατεύοντα καὶ γινόμενα παράδειγ-
 » μα εἰς τοὺς ἄλλους διὰ νὰ τὰ μιμηθῶσι, καὶ ἢ νὰ κα-
 » τατροπωθῆ ὁ ἐχθρὸς πάλιν, ἢ νὰ μὴν ἐπιζήσωμεν εἰς
 » τῆς Πατρίδος τὸν ὄλεθρον! Τώρα μένει καὶ εἰς ὑμᾶς,
 » Κύριοι, νὰ μὴν ἀπαυδήσητε ἀφ' ὅσας ἐκάμετε θυσίας·
 » ἀλλὰ γνωρίζοντες, ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μεγαλητέρα καὶ ὠ-
 » φελιμωτέρα, ἐπειδὴ γίνεται εἰς τὴν κρισιμωτέραν περι-
 » στασιν, νὰ τρέξητε προθύμως, διότι μόνον ἡ παρουσία
 » τῶν πλοίων σας ἔμπορεῖ νὰ διαλύσῃ τοῦ ἐχθροῦ τὸ σχέ-
 » διον καὶ νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Κάμετε λοιπὸν πρὸς
 » Θεοῦ, καὶ τ' ἀδύνατα δυνατὰ, καὶ συντρέξατε καθὼς καὶ
 » ἄλλοτε εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν σωτηρίαν, τὴν ὁποίαν ἡ
 » ἀπόκρισίς σας θέλει μᾶς διατάξει ἂν πρέπη νὰ ἐλπίζω-
 » μεν, ἢ ἀπελπισθέντες νὰ μὴν ἔχωμεν ἄλλο πρὸ ὀφθαλ-
 » μῶν παρὰ τὸ νὰ μὴν ἐπιζήσωμεν εἰς τῆς Πατρίδος τὴν
 » δυστυχίαν ».

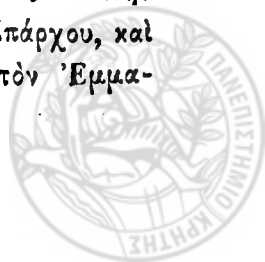
Ἐν Τριπολιτσᾷ τὴν 12 Ἰουνίου 1823.

Ὁ Πρόεδρος Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, Θ. Κολοκο-
 τρώνης, Ἀνδρέας Μεταξᾶς.

Ὁ Γεν. Γραμμ. Α. Μαυροχορδάτος.

Τοιαῦτα ἔγραφεν ἡ Κυβέρνησις· ἀλλ' οὐδὲν ἐγένετο,
 διότι ἀνευ χρημάτων οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῶν δεόντων.

Μετὰ δὲ τὴν ἐκ Κρήτης αἰσχρὰν φυγὴν τοῦ γενικοῦ
 ἐπάρχου αὐτῆς Ἀφεντούλιεφ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέ-
 λουσα νὰ διοργανίση ἐκ νέου τὰς δυνάμεις τῆς νήσου
 ἐκείνης, εἰς ἣν τὰ πράγματα εἶχον φθάσει εἰς ἐλεεινὴν
 κατάστασιν, κατήργησε τὴν θέσιν τοῦ Γεν. Ἐπάρχου, καὶ
 δῶρισε τὴν 3 Μαΐου ἀρμοστήν τῆς Κρήτης τὸν Ἐμμα-

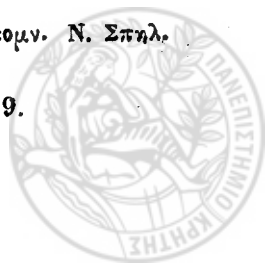

νουήλ Τομπάζην, δώσασα εἰς αὐτόν καὶ δύο συμβούλους, τὸν Ἀναγνώστην Ζαφειρόπουλον καὶ Ἀγαμέμνονα Αὐγερινόν· ἀλλ' οὗτοι οὐδέποτε ἀπῆλθον εἰς τὸ χρέος των, ὁ δὲ Τομπάζης ἐξελέξατο ἰδιαίτερον συμβούλιον τῆς ἐμπιστοσύνης του (α). Εὐρῶν δὲ τὸν τόπον εἰς τὴν μεγαλητέραν ἀνωμαλίαν, ὡς ἐκ τῶν προγενεστέρων περιστάσεων, μὴ ὦν δὲ καὶ ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος πρὸς τοιοῦτον μέγαν σκοπὸν, δὲν ἐχρησίμευσεν, εἰμὴ μάρτυς μόνον τῆς καταστροφῆς παντός ὅ,τι μέχρι τοῦδε διὰ τοιούτων καὶ τοσοῦτων θυσιῶν κατωρθώθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῆς πολυπαθοῦς ἐκείνης νήσου.

Ἐννέα πολεμικὰ πλοῖα ἐκπλεύσαντα ἐξ Ὑδρας ἀρχὺς Μαίτου, διευθύνθησαν πρὸς τὸν Εὐβοϊκὸν καὶ Μαλιακὸν κόλπον, πρὸς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων Τρικεριωτῶν, ἀλλ' ἐπέστρεψαν μετ' οὐ πολὺ εἰς τὰ ἴδια δι' ἀπορίαν τροφῶν (β). Οὐχ ἦττον ὁμως καὶ ἡ παρουσία των ἠθέλην εἶσθαι ἄχρηστος, διότι ὁ Καρατάσσος, μὴ περιμείνας, ὡς εἶχε συμφωνηθῆ μετὰ τοῦ Χρ. Περῆραιβοῦ, τοὺς ἐκ Σχιάθου καὶ Σχοπέλου Ἑλληνας ὀπλοφόρους, οὓς ἀπεστάλη ἐπίτηδες ὁ Κωλέττης νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖθεν, ἐπὶ δύο Ψαριανῶν πλοίων, διεπραγματεύθη μετὰ τῶν Τούρκων, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν Τρικεριωτῶν, τῶν Θετταλομάγων καὶ τοῦ Περῆραιβοῦ, εἰρήνην ἀτιμον ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους· α') Νὰ φύγωσιν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὰ χωρία τῆς Μαγνησίας, β') Νὰ ἐλευθερώσουν τὰ τέκνα του ἐν διαστήματι 21 ἡμερῶν, ὁμοίως καὶ τοῦ καπετὰν Γκάτσου· γ') Οἱ Τρικεριῶται νὰ

(α) Κρητ. Α. Ζ. Μίμ. ἐν σημ. σελ. 8 καὶ ἀπομν. Ν. Σπηλ. Τ. Α'. σελ. 500.

(β) Συνοπτ' Ἱστορ. Ἀγτ. Μιαούλ. Τ. Α'. σελ. 39.

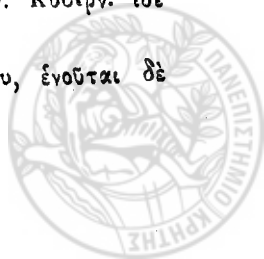

μείνωσιν ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν Τούρκων· δ') Ὁ Δ. Μπασδέκης νὰ προσκυνήσῃ εἰς τοὺς Τούρκους καὶ νὰ τοῦ δώσωσι τὸ Βιλαέτι του (τὴν ἐπαρχίαν του) Μαγνησίαν, ὁμοίως καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην Βελέντσαν τὸν Ἀλμυρὸν, εἰς τὸν Δ. Διακόπουλον τὴν Ἀγίαν καὶ Ῥάφανη, αὐτὸς δὲ ὁ Καρατάσος νὰ λάβῃ ὅλην τὴν Εὐβοίαν, νὰ λαμβάνῃ δὲ καὶ 800 στρατιωτῶν μισθοὺς· ἐκτὸς τῆς ἀτιμοστάτης ταύτης εἰρήνης, ὁ Καρατάσος εἰσέπραξε διὰ τῆς βίας παρὰ τῶν Τρικεριωτῶν πλέον τῶν τριάκοντα χιλιάδων δραχμῶν πρὸς ὄφελός του (α).

Οἱ δὲ Ψαριανοὶ ἐκστρατεύσαντες ἀρχὰς Ἰουνίου μετὰ 600 στρατιωτῶν ἐκ τῶν τῆς φρουρᾶς τῆς νήσου των ἐπὶ 28 μεγάλων πλοίων, καὶ πολλῶν ἄλλων μικροτέρων, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γ. Σκανδάλη, ἀπέβησαν ἀπροσδόκητοι εἰς τὰ κατέναντι τῆς Σάμου παράλια τῆς Ἰωνίας, καὶ μετὰ τινα ἀντίστασιν τῶν ἐκεῖσε Ὀθωμανῶν, ἐκυρίευσαν δύο χωρία, Ἀράπ-Τσεφτιλίκι καὶ Ἀλῆ-ἀγᾶ-Τσεφτιλίκι, καὶ ἀφοῦ ἐλεηλάτησαν καὶ κατέκαυσαν τὰ χωρία, παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὰ πλοῖα τοὺς τῶν χωρίων χριστιανούς. Διαμείναντες ἐκεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν οἱ Ψαριανοὶ, ἀπεφάσισαν τὴν κυρίευσιν καὶ τοῦ Τσανταρλῆ, καὶ ἐσχημάτισαν καὶ τὸ σχέδιον τῆς προσβολῆς, οὕτως· Τὰ μὲν μεγάλα πλοῖα νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ πυροβολοῦντα ν' ἀποβιδάσωσι στρατιώτας, τὰ δὲ μικρὰ νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο μοίρας, καὶ ἡ μὲν νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ἰσθμοῦ (β), ἡ δὲ, πρὸς τὸ Δυτικόν, καὶ ν' ἀπο-

(α) Ἐπιστολὴ Χρ. Πεβρζιμποῦ πρὸς τὴν Ἑλλήν. Κυβέρν. ἴδε Σπετσ. Ἀναρχ. Τ. Α'. σελ. 400—402 —

(β) Ἡ πόλις Τσανταρλῆ κεῖται ἐπὶ ἀκρωτηρίου, ἐνοῦται δὲ

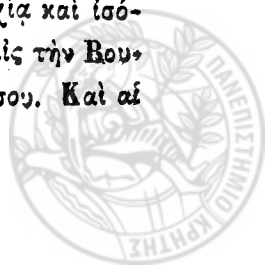

βιάσῳσι καὶ αὐτὰ οὗς ἔφερον στρατιώτας, ἵνα ἐμποδί-
σωσι τοὺς πρὸς βοήθειαν τοῦ Τσανταρλῆ προσερχομένους
᾽Οθωμανούς. Ἀπάραντες λοιπὸν ἐκεῖθεν τὸ ἑσπέρας, ἐξη-
μερώθησαν τὴν ἐπιούσαν λίαν πρωΐ εἰς Τσανταρλῆ, καὶ τὰ
μὲν μέγαρα, κατὰ τὸ σχέδιον ἐπλησίασαν εἰς τὴν πόλιν
κανονοβολοῦντα καὶ ἀντικανονοβολουόμενα ἀπὸ τὸ κανο-
νοστάσιον καὶ ἀπεβίβασαν τοὺς στρατιώτας, τὰ δὲ μικρὰ
προχωρήσαντα εἰς τὸν Ἴσθμὸν ἐκατέρωθεν κανονοβολοῦν-
τα καὶ ἀπεβίβασαν καὶ αὐτὰ τοὺς στρατιώτας καὶ τὰ πλη-
ρώματα. Οἱ εἰς Τσανταρλῆ ᾽Οθωμανοὶ ἐξήγαγον ἐκ τῆς
πόλεως ὅσα γυναικόπαιδα ἠδυνήθησαν, καὶ ἀντέστησαν
γενναίως εἰς τε τὸν ἰσθμὸν, εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὸ κα-
νονοστάσιον· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐξεδίωξαν αὐτοὺς οἱ Ἑλ-
ληνες ἀπὸ τὸ κανονοστάσιον καὶ τὸν ἰσθμὸν, ἔγιναν κύριοι
τῆς πόλεως καὶ ἔθεσαν πῦρ εἰς τὰς οἰκίας· πλὴν οἱ Τούρ-
κοι κλεισθέντες εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν ὄχυράς, ἐπολέμουν.
μετὰ μεσημβρίαν ἐκυρίευσαν πολλὰς ἐξ αὐτῶν οἱ Ἑλλη-
νες ἔχοντες καὶ τὰς ἄλλας στενῶς πολιορκημένας. Πρὶν
τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου πλῆθος τούρκων ἰππέων καὶ πεζῶν
συνῆλθον εἰς τὰ περίξ τοῦ Τσανταρλῆ, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς
τὴν πόλιν καὶ βοηθήσωσι τοὺς εὐρισκομένους εἰσέτι ἐν
αὐτῇ· ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ διαβῶσι τὸν ἰσθμὸν, ὡς ἐμ-
ποδιζόμενοι ὑπὸ τῶν πλοιαρίων καὶ τῶν στρατιωτῶν, ἔμε-
νον ἐκεῖ· οἱ δ' Ἑλληνες, δύοντος τοῦ ἡλίου, ἔλαβον ὅσα
ἠδυνήθησαν λάφυρα καὶ ὀρειχάλκινα κανόνια δεκατρία,
μίαν βόμβαν καὶ πυρίτιδα καὶ σφαίρας, ὅσας εὔρον ἐν τῷ

δ' ἰσθμοῦ μὲ τὴν ξηρὰν· εἶναι ἡ πόλις Μυρίνα τῶν ἀρχαίων.
Στραβ. βιβ. 13. σελ. 622 Μελέτ. κεφ. 8 Αἰολίς.

κανονοστασίω, καὶ ἐπιβιβασθέντες ἐπὶ τῶν πλοίων μετὰ τῶν ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν ἀπεμακρύνθησαν τῆς πόλεως καὶ ἀγκυροβόλησαν ἐντὸς τοῦ κόλπου τοῦ Τσανταρλῆ. Τὴν ἐπιούσαν πέμψαντες πρεσβευτὰς οἱ Ἕλληνας, ἐζήτησαν λύτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὧν εἶχον αἰχμαλώτων ἀποτυχούσης ὁμως τῆς διαπραγματεύσεως, ἀπέπλευσεν ἐκεῖθεν ἅπας ὁ στολίσκος καὶ ἀγκυροβόλησας εἰς Μοσχονήσια, ἀπεβίβασε τοὺς τε στρατιώτας καὶ τὰ πληρώματα· ἀλλ' ἐκεῖ εὗρεν ἰκανὴν ἀντίστασιν, διότι ὑπῆρχε κανονοστάσιον ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκανονοβόλουν τοὺς Ἕλληνας. Πλὴν καὶ τοὺς ἐν τῷ κανονοστασίῳ καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει τῶν Μοσχονησίων ἐχθροὺς ἐδίωξαν οἱ Ἕλληνας ἀναγκάσαντες αὐτοὺς νὰ διαβῶσι τὴν γέφυραν καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς Κυδωνίας· ἰδόντες δὲ οἱ Ἕλληνες ὅτι πλῆθος ἐχθρῶν συνηθροίζετο πρὸς τὸ μέρος τῶν Κυδωνιῶν, ἔθεσαν πῦρ εἰς τὴν γέφυραν, καὶ λαβόντες ἀπὸ τὸ κανονοστάσιον πέντε ὀρειχάλκινα κανόνια, ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀνεχώρησαν, ἀφήσαντες τοὺς αἰχμαλώτους ἐπὶ τῶν πλοίων τοῦ Νικολάου Ἀποστόλη, Ἀνδρ. Γιαννίτση, Ν. Καρακωσταντῆ καὶ Ν. Ἀργύρη καὶ ἐνὸς Μυστίχου, ἵνα πωληθῶσιν εἰς Μιτυλήνην. Ὁ δὲ λοιπὸς στολίσκος, φθάσας τὴν νύκτα εἰς τὰ Ψαρά, ἀπεβίβαζε τὰ λάφυρα ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης· πάντες δὲ οἱ εἰς Ψαρά ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες συνεχινήθησαν διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν. Ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν διώρισε δύο μικτὰς ἐπιτροπὰς ἀπὸ πολιτάς καὶ στρατιωτικοὺς, τὴν μὲν πρὸς σύναξιν τῶν λαφύρων, τὴν δὲ λογιστικὴν, ὅπως διανεμηθῶσι τὰ λάφυρα καὶ τὸ προϊόν αὐτῶν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἰσότητι· τὰ δὲ ὀρειχάλκινα κανόνια παρεδόθησαν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἐτέθησαν εἰς τὰ κανονοστάσια τῆς γήσου. Καὶ αἱ

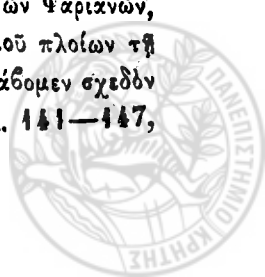

μὲν παρακολουθήσασαι τὸν στολίσκον χριστιανικαὶ οἰκο-
 γένειαι, ἀποβιβασθεῖσαι εἰς Ψαρά, ἔτυχον πάσης περιποιή-
 σεως, διότι οἱ Ψαριανοὶ ἐχορήγησαν εἰς αὐτὰς καὶ ἐνδύ-
 ματα καὶ τροφὰς καὶ καταλύματα. Οἱ δὲ μείναντες ἐξω-
 θεν τῆς Μιτυλήνης διὰ τὴν πώλησιν τῶν αἰχμαλώτων
 πλοίαρχοι, ἀποστείλαντες αἰχμάλωτόν τινα Ὁθωμανόν,
 εἰδοποίησαν τὸν διοικητὴν τῆς Μιτυλήνης περὶ τούτου.
 Τὴν ἐπιούσαν Πρόκριτοὶ τινες τῆς Μιτυλήνης χριστιανοὶ
 καὶ ὁ αὐστριακὸς πρόξενος προσελθόντες εἰς τὸ πλοῖον
 τοῦ Ἀποστόλη, ἐσυμφώνησαν μετὰ τῶν πλοιάρχων τὰ
 λύτρα τῶν αἰχμαλώτων ἐνώπιον τοῦ προξένου. Μετὰ ταῦ-
 τα οἱ Πρόκριτοι ἐζήτησαν μυστικὴν συνδιάλεξιν ἐν ἀγνοίᾳ
 τοῦ προξένου, εἰς ἣν ἐπρότειναν τὰ ἑξῆς· Ἐπειδὴ τὰ κα-
 ταδρομικὰ καὶ πολεμικὰ σας πλοῖα συλλαμβάνουσι πλοῖα
 τῆς Μιτυλήνης καὶ κάμνουσιν ἀποβάσεις συλλαμβάνοντες
 ἀνθρώπους καὶ ζῶα, κατ' ἐντολὴν τοῦ διοικητοῦ Μουστα-
 φᾶ-ἀγά, σᾶς προτείνομεν νὰ κάμωμεν συνθήκην μυστικὴν
 νὰ σᾶς πληρόνωμεν ἐτήριον φόρον, ὄχι εὐκαταφρόνητον,
 ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ μὴ κάμωσι τὰ πλοῖα οὔτε ἀποβάσεις
 εἰς Μιτυλήνην, οὔτε πλοῖα Μιτυληναίων νὰ συλλαμβάνω-
 σιν. Οἱ πλοίαρχοι ἀπήντησαν ὅτι τοιαύτην ἐντολὴν δὲν
 εἶχον, καὶ ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἐξουσία αὕτη ἐναπόκειται εἰς μό-
 νην τὴν Βουλὴν τῶν Ψαρῶν, ἤθελον ἀναγγεῖλαι αὐτῇ τὴν
 πρότασίν των, ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ των εἰς Ψαρά. Οἱ πλοί-
 αρχοὶ μείναντες εὐχαριστημένοι, ἐπρότειναν ν' ἀνταλλά-
 ξωσι τὰς προτάσεις των μυστικῶς, ἐπιφυλαττομένου τοῦ
 δικαιώματος τῆς ἐπικυρώσεως, ἢ μὴ, εἰς τὴν Βουλὴν· δώ-
 †σαντες δὲ τὰ λύτρα τῶν αἰχμαλώτων, ἔλαβον αὐτοὺς καὶ
 ἐξῆλθον εἰς Μιτυλήνην. Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων ὑπῆρ-
 χον καὶ γυναῖκες ἐπισήμων τούρκων, ἡ σύζυγος, ἡ μήτηρ

καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τσανταρλή· ὁ Διοικητὴς τῆς Μιτυλήνης πληροφορηθεὶς παρὰ τῶν αἰχμαλώτων, ὅτι ἡ τιμὴ τῶν γυναικῶν δὲν προσεβλήθη, εὐχαρίστησε τοὺς πλοιάρχους, πέμψας αὐτοῖς δῶρα διάφορα φαγώσιμα.

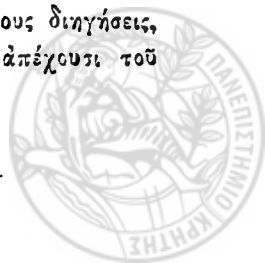
Ἐλθόντες οἱ πλοιάρχοι εἰς Ψαρὰ, ἀνήγγειλαν εἰς τὴν Βουλὴν των, ὅσα εἰ Πρόκριτοι τῆς Μιτυλήνης τοὺς ἐπρότειναν, καὶ εἶπον ὅτι πρέπει νὰ φυλαχθῶσι μυστικά. Κατὰ δὲ τὸν Σεπτέμβριον 1823, ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πατρίδα του Μιτυλήνην τὸν Θεόδωρον Ἀλκαῖον (ἀγωνιζόμενον εἰς Ψαρὰ), ἵνα συνεννοηθῇ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του περὶ τῶν ὅσων αὐτοὶ ἐπρότειναν κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον εἰς τοὺς πλοιάρχους Ψαριανούς. Ἀπελθὼν ἐκεῖ ὁ Ἀλκαῖος, συνεννοήθη μυστικῶ τῷ τρόπῳ μετὰ τοὺς συμπολίτας του ἐκεῖνους, οἵτινες ἔκαμον τὰς προτάσεις εἰς τοὺς πλοιάρχους, ἐκεῖνοι δὲ συνεννοηθέντες μετὰ τοῦ Διοικητοῦ, ἐπαρουσίασαν αὐτῷ τὸν Ἀλκαῖον, πρὸς ὃν ὁ Διοικητὴς εἶπε· Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἤμην καθ' ὅλα ἐλεύθερος, καὶ ἠδυνάμην νὰ πράξω καὶ νὰ δικαιολογήσω ἐνώπιον τῆς Κυβερνήσεώς μου τὰ ὅσα εἶπα· τῶρα ἄμωσ, ὁπότεν ὁ Καπετὰν πασσαῶς εἶναι ἔξω καὶ περιπλέει μετὰ τὸν στόλον του, δὲν δύναμαι νὰ πράξω τίποτε, διότι φοβοῦμαι μὴ με ὑποπτευθῶσι καὶ πάθω, ἀλλ' ἄς μείνῃ ἡ ὑπόθεσις αὕτη μυστικὴ δι' ἄλλην περίστασιν. Ὁ Ἀλκαῖος ἀναχωρήσας ἐκ Μιτυλήνης, ἐπανῆλθεν εἰς Ψαρὰ (α).

(α) Τὴν περιγραφὴν τῆς ἐκστρατείας ταύτης τῶν Ψαριανῶν, περιέργου οὐσης, ὡς ἐνεργηθείσης ὑπὸ πολλῶν ὁμοῦ πλοίων τῇ συναινέσει καὶ τῇ ἐπιτοπίου τῶν Ψαρῶν ἀρχῆς, ἐλάβομεν σχεδὸν ὁλόκληρον ἐκ τοῦ Ἰπομν. Κ. Νικοδήμου, Τ. Α. σελ. 141—147,

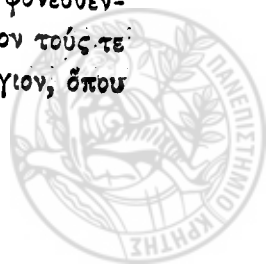

Κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα ὁ Σκόδρα, ἡ Μουσταφᾶ πασ-
σᾶς, εἰσβάλλει διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ
ἐμπροσθοφυλακὴ του, συγκειμένη ἐξ ὀκτώ χιλιάδων στρα-
τιωτῶν, κυριεύει τ' Ἄγραφα, αὐτὸς δὲ ὁ Μουσταφᾶ πασ-
σᾶς στρατοπεδεύει εἰς Καρπενῆσι. Οἱ ἐν Μεσολογγίῳ Ἑλ-
ληνες στρατηγοί, Μάρκος Μπότσαρης, Καραϊσκάκης καὶ
Κίτσος Τσαβέλλας, συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ τρόπου τῆς
τοῦ ἐχθροῦ ἀποκρούσεως. Καὶ ὁ μὲν Τσαβέλλας ἐγνωμο-

χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ μάθωσι
μέχρι τίνος βαθμοῦ ἔφθανεν ἡ τόλμη τῶν ναυτικῶν κατὰ τὰς
θαλασσίας ἐπιχειρήσεις. Τοιαύτας ἀνεκδότους πράξεις ἐπιδρομῶν
εἰς τουρκικὰς χώρας, αἰχμαλωτίσεων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ ζώων
καὶ πλοίων ἐντὸς τῶν ἐχθρικῶν λιμένων καὶ ὑπὸ δυνατὰ φρούρια,
ἀνταλλαγῶν, ἀληθῶν καὶ γελοίων στρατηγημάτων, καὶ παρα-
τόλμων ριψοκινδυνεύσεων εἰς ἀπώτατα καὶ ἐπικινδυνωδέστατα
μέρη, ἡδυνάμεθα νὰ περιγράψωμεν πλεῖστα, ἐνεργηθέντα κατὰ
τὴν Ἑλλην. ἐπανάστασιν ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ὁμοῦ, ἢ καὶ ἐνὸς μό-
νου, καταδρομικῶν πλοίων. Τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ Σπετσῶν Κατραμά-
δου ἢ Νικολ. Γιάννουζα, εἶναι ἱκανὸν μόνον νὰ διεγείρῃ τὴν πε-
ριέργειαν καὶ τὸν θαυμασμὸν ἐκάστου ἐπὶ τῶν τοιούτου εἶδους
πραξικοπημάτων, διότι οὗτος ὁρμώμενος ἀπὸ τὰς Σπέτσας μὲ τὸ
καταδρομικὸν τοῦ πλοίου ἡ Περσεφόνη, καὶ στήσας τὸ βασιλείδιον
του ἐπὶ τῆς εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τῆς Τύνιδος κειμένης ξη-
ρᾶς νήτου Ζέμπρας, τὴν ὁποίαν εἶχε γενικὴν ἀποθήκην τῶν λειῶν
του, περιέπλεεν ὅλην τὴν παραλίαν τῆς ἐντὸς τῆς Μεσογείου Ἀ-
φρικῆς, καὶ ἐξερχόμενος ἐκτὸς καὶ αὐτῶν τῶν σιγῶν τοῦ Ἡρα-
κλέους, εἶχεν ἀποκλίσει τὰ παράλια καὶ αὐτῆς τῆς Μαροκινῆς
αὐτοκρατορίας. Ἀπέχρμεν ὅμως ἀπὸ τοιούτου εἶδους διηγήσεις,
αἵτινες, ἀνέκουσι εἰς ἄλλου εἶδους περιγραφάς, ἀπέχουσι τοῦ
κυρίου ἱστορικοῦ σκοποῦ μας.

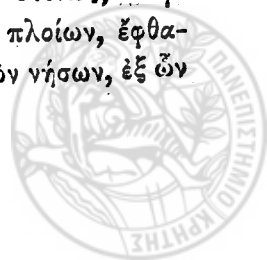
δότει νὰ προσβάλλωσι τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰ στενά, ὅθεν ἐμελλον νὰ διαβῶσιν, ὅπως φθάσωσιν εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ὁ Καραϊσκάκης ἠσθένει τότε, ὁ δὲ Μπότσαρης προτιμᾷ τὴν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νυκτερινὴν ἐφοδον. Ἐγκριθέντος τοῦ σχεδίου τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, καὶ συνεννοηθέντων τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν, διακόσιοι εἴκοσι περίπου Σουλιῶται, ἅμα δοθέντος τοῦ σημείου, ἀκολουθοῦντες τὸν Μάρκον Μπότσαρη καὶ ἐπιπεσόντες διὰ νυκτὸς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐπροξένησαν μεγάλην φρίκην εἰς αὐτοὺς ἐξ ἀπροόπτου προσβληθέντας, καὶ οὐ μόνον οἱ Ἕλληνες ἐσφαζόν τοὺς ἐχθροὺς των, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Τούρκοι καταθρομβηθέντες ἀλληλεσφάζοντο· προσέβαλε καὶ ὁ Τσαβέλλας τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ μετὰ τρίωρον μάχην ἀπεσύρθη. Δυστυχῶς καὶ ἡ ὥρα καὶ ὁ τρόπος τοῦ δοθέντος σημείου τῆς ἐνάρξεως τῆς προσβολῆς δὲν ἐτηρήθησαν ἀκριβῶς, καὶ τούτου ἕνεκα τ' ἄλλα ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην Ἑλληνικὰ στρατεύματα, ἀποροῦντα διὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ συνθήματος, καὶ ὑποπεύσαντα προδοσίαν τινά, δὲν μετέσχον τῆς μάχης, καὶ οὕτως ἡ φθορὰ τῶν ἐχθρῶν δὲν ἐγένετο πλήρης· ὁ δὲ Μάρκος Μπότσαρης, θύων καὶ ἀπολύων, ἐφθασε, καίτοι ἐλαφρῶς πληγωμένος ὑπὸ τὸν δεξιὸν βουβῶνα, εἰς τι περιτειχισμένον χωράφιον, ἐν ᾧ ἦσαν ἐσκηνωμένοι πολλοὶ ἐχθροὶ, καὶ ἐκεῖ ὑψώσας ὑπὲρ τὸν τοῖχον τὴν κεφαλὴν του, ἵνα παρατηρήσῃ, ἐκτυπήθη κατὰ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἀπὸ ἐχθρικῆν βολὴν καὶ ἐπεσε νεκρὸς. Τότε ἀράμενος ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν νεκρὸν ὁ Τούσας Μπότσαρης, συγγενῆς τοῦ ἥρωος, τοὺς δὲ πληγωμένους οἱ ἄλλοι, ἀνεχώρησαν τοῦ πεδίου τῆς μάχης, φονευθέντων ἕως εἴκοσιν ἐκ τῶν Ἑλλήνων, καὶ μετέφερον τοὺς τε πληγωμένους καὶ τὸν Μάρκον εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ὅπου

τὴν 11 Αὐγούστου ἐκηδεύθη ὁ νεκρὸς του ἐν μεγάλῃ παρατάξει. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διέταξε νὰ τελεσθῶσι δημόσιοι τελεταὶ καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος.

Ὀκτακόσιοι ἐχθροὶ ἐφονεύθησαν καὶ ὁ Πηλιάσα πασσᾶς, ὁ δὲ Τσελετίμπης ἀρχηγὸς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ἐπληρώθη· ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, βαθυτάτην ἀφήκε λύπην καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Δίκαιος καὶ δολιγαρκῆς ὁ Μάρκος Μπότσαρης, ὡς ὁ Ἀριστείδης, ἀπέθανεν ἡρωϊκῶς ὡς ὁ Λεωνίδας, καὶ διὰ τοῦτο ἡ δόξα αὐτοῦ θέλει εἶσθαι αἰώνιος, ὡς ἡ ἐκείνων, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ, περιβληθεῖσα τὴν ἀθανασίαν, θέλ' εἶσθαι διὰ παντός ἀειθαλῆς εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τ' ἐόντων καὶ τῶν ἐσομένων Ἑλλήνων. Ὁ θάνατος τοῦ Μπότσαρη ἐνεθάρρυνε τοὺς Τούρκους, οἵτινες, προχωρήσαντες μετὰ ταῦτα, ἤλθον καὶ ἔστησαν τὴν πολιορκίαν των εἰς τὸ Ἀνατολικόν. Ἄλλ' ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ κατὰ θάλασσαν.

Τεσσαράκοντα καὶ μίαν ἡμέρας παραμείνας εἰς Πάτρας ὁ Ὄθωμανικὸς στόλος, οὔτε τὰς ἐργασίας τῶν πολιορκούντων ἠδυνήθη νὰ εὐκολύνῃ, οὔτε τὴν ἀπόβασιν τῶν ὧν ἔφερον ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας στρατευμάτων νὰ κατορθώσῃ, οὔτε τὴν εἰσχομιδὴν τῶν τροφίμων ἐν Μεσολογίῳ νὰ ἐμποδίσῃ. Ἀπεφάσισε λοιπὸν ν' ἀναπλεύσῃ διὰ τὸν Ἑλλησποντον τὴν 21 Αὐγούστου, ἀφήσας εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ διοικητοῦ τῶν φρουρίων Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου, Πατρῶν καὶ Ναυπάκτου Ἰσοφ-μπετή, τρεῖς φεργάτας καὶ δέκα ἢ δώδεκα μικρότερα ἄλλα πλοῖα. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Ὄθωμανικὸς οὗτος στόλος, συγκείμενος ἐκ τριάκοντα περίπου πολεμικῶν πλοίων, ἔφθασεν εἰς τὸ Αἰγαῖον, οἱ δὲ κάτοικοι ὅλων τῶν νήσων, ἐξ ὧν

διήλθεν ὁ ἐχθρικός στόλος, ἀδύναται ὄντες εἰς ἀντίστασιν, ἔδωκαν σημεῖα ὑποταγῆς, ἐκτός τῶν Τηνίων, οἵτινες ἀπ' ἐναντίας διὰ πυροβολήσεων καὶ κωδωνοκρουσίας τὸν προεγάλουν.

Ὁ δ' Ἑλληνικός στόλος ἕνεκα χρηματοδεΐας ἔμενεν ἀκίνητος, καίτοι παρ' ἀπάντων ἀναγνωριζομένης τῆς ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσιος αὐτοῦ προξενουμένης γενικῆς βλάβης. Ἄλλὰ χρήματα ἦτον ἀδύνατον νὰ συναχθῶσι τόσα, ὅσα ἀπητοῦντο διὰ τὴν ἐκπλευσιν ἀξιομάχου στόλου· ἡ Κυβέρνησις ἀδύνατος καὶ πτωχὴ, κατ' ἄλλο τι δὲν ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ, ἢ ἀφιερῶσα ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ τὰς τε προσόδους τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τὸν ἐπιβληθέντα τελωνειακὸν δασμὸν ἐφ' ὄλων τῶν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἐμπορευμάτων. Ἐγραφε δὲ καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὸ Βουλευτικὸν πρὸς τοὺς Προκρίτους τῶν Σπετσῶν, Ἰδρας καὶ Ψαρῶν τὰ ἐξῆς· « Ὅσον ἀναγ-
» καίᾳ ἢ διατήρησις τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου πρὸς σωτη-
» ρίαν τῆς Ἑλλάδος, τόσον ἀδιάλειπτος καὶ ἠφροντίς
» τῆς διοικήσεως πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκαιοῦντων
» εἰς τὴν κίνησίν του μέσων καὶ ἐφοδίων. Ἄλλὰ δὲν ἀγνο-
» εἶτε, Κύριοι, τὰς ἕως ἄρτι ἀλλεπαλλήλους συμπεσοῦ-
» σας περιστάσεις τῆς ξηρᾶς, ἐξ ὧν ἐμποδίσθησαν οἱ εὐ-
» γνώμονες σκοποὶ τῆς διοικήσεως πρὸς τοὺς οὕτω κα-
» λοὺς πατριώτας, καὶ πρὸς ἀντικείμενον, ἀνευ τοῦ ὁποίου
» καὶ τυφλοῖς δῆλον, ὅτι ἀδύνατον νὰ σωθῇ ἡ Ἑλλάς,
» ἂν καὶ μυρίας μάχας ἤθελε νικήσει κατὰ ξηρὰν καὶ ἀ-
» πόδειξις τούτου σαφεστάτη, ἢ περὶ ἧς πληροφορεῖται τὸ
» Βουλευτικὸν συμβαίνουσα ταραχὴ καὶ καθ' ὅλον τὸ Αἰ-
» γαῖον πέλαγος, διὰ τὴν ἀκινήσιαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στό-
» λου, τῆς ὁποίας ἀφεύκτως ἔχετε εἰδήσεις ἀκριβεστέρας.

» Διὸ τὸ Βουλευτικόν, κηδόμενον τῆς σωτηρίας καὶ ἡου-
 » χίας ἀπάσης τῆς Πατρίδος ὀλικῶς, καὶ αὐτοῦ τοῦ μέ-
 » ρους ἰδίως, καταγίνεται μὲν νὰ λάβῃ ὅσα αἱ περιστά-
 » σεις κατὰ τὸ παρὸν ἐπιτρέπουσιν, ἀναγκαῖα μέτρα, καὶ
 » ἐκτὸς τοῦ εἰσοδήματος τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελά-
 » γους, τὸ ὁποῖον προαφίερωσεν εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ σω-
 » τήριον ἀντικείμενον, γνωρίζον ὅτι τοῦτο βεβαίως δὲν
 » ἐξαρκεῖ, ἀπεφάτισε ν' ἀφήσῃ καὶ τὴν οἰκονομίαν τῶν νο-
 » μοθετημένων δασμῶν, εἰς τὰς τρεῖς νήσους πρὸς ἐλά-
 » φρωσιν τῶν μεγάλων ἐξόδων τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ.
 » Περιττὸν, κύριοι, νὰ σᾶς εἴπωμεν, ὅτι εἰς τηλικαύτην
 » ἀκμὴν ἔφθασαν τὰ τῆς Ἑλλάδος πράγματα, ὥστε ἂν
 » καὶ τὸν ἐφτεινὸν ὑπερπηδήσωμεν κίνδυνον, ἀσφαλιζό-
 » μεθα βέβαια, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ληφθῶσι μέτρα δραστή-
 » ρια παρ' ὅλου τοῦ γένους, ὅταν μᾶς χαρισθῇ καιρὸς ἡ-
 » συχίας κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ χειμῶνα, διὰ νὰ βληθῇ
 » βάσις εὐταξίας καὶ σωτηρίας, καθότι ἐκ τῶν παρωχημέ-
 » νων ἰκανῶς ὅλοι ἐδιδάχθημεν.

» Ἐν τοσοῦτῳ διὰ τὴν ἰδιαιτέραν ὑπόθεσιν τῶν νήσων
 » τοῦ Αἰγαίου πελάγους, στέλλονται παρ' ὅλου τοῦ Βου-
 » λευτικοῦ σώματος, οἱ εὐγενέστατοι Κ. Ἰω. Κοντουμᾶς
 » καὶ Ἀντώνιος Ἀλμπέρτης, οἵτινες καὶ διὰ ζώσης φω-
 » νῆς θέλουσιν σᾶς παραστήσει τὰ ἀναγκαιοῦντα καὶ πρόσ-
 » φορα (α). Τῇ 13 Ἰουλίου 1823, Τριπολιτσᾷ.

Ὁ πρόεδρος Α. Μαυροκορδάτος.

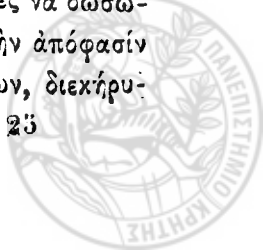
Ὁ Α. Γραμ. Ἰω. Σκανδαλίδης.

(α) Ἴδε καὶ ἐπιστ. Βουλευτ. φέρουσαν τὰς ὑπογραφὰς ὅλων τῶν Βουλευτῶν πρὸς τοὺς Προκρ. Σπετσῶν εἰς τὰ Σπετσ. Ἀναργ. Τ. Α, σελ. 674—675.

Πραγματικῶς ἢ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν μεγάλως ἀναπτυχθεῖσα ἀπείθεια τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, τῆ ἀόκνῳ ἐνεργείᾳ τῶν φιλοτούρκων εὐρωπαϊῶν πρακτόρων καὶ τινῶν ἡμεδαπῶν δυτικοδόξων, ἦτον ἐγγὺς ν' ἀποσπάσῃ τὸ μέρος τοῦτο ἀπὸ τὴν ὀλομέλιαν τῆς ἐμπολέμου Ἑλλάδος. Ῥαδιουργούμενοι ἀεννάως ὑπὸ τῶν φιλοτούρκων, καὶ πολλὰς λαμβάνοντες ὑποσχέσεις περὶ τελείας ἀμνηστεύσεως ἐκ μέρους τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὡς μὴ ἐχούσης ἀφορμὴν νὰ τιμωρήσῃ λαοὺς ἀδυνάτους καὶ μὴ βλάψαντας ποσῶς τὴν βασιλείαν του, οἱ κάτοικοι τοῦ Αἰγαίου, βεβαρημένοι καὶ ἀπὸ τὰς συνεχεῖς φορολογίας, ἃς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τοῖς ἐπέβαλε διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου, ἀμφεταιλαντεύοντο μεταξὺ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ τοῦ φόβου μὴ τυχόν ὁ ἐχθρικός στόλος, διὰ τὴν ἀκινήσιαν τοῦ Ἑλληνικοῦ, τοὺς ἐξανδραποδίσει, καὶ ἦσαν ἤδη ἔτοιμοι σχεδὸν νὰ ὑποταχθῶσιν ἐκ νέου εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ νὰ ζητήσωσι τὸ βασιλικόν του ἔλεος.

Ἐν δὲ τῇ Σάμῳ, μεγάλην ἐξασκῶν ἐπιβροχὴν εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς ὁ Λυκοῦργος Λογοθέτης ἀπ' ἀρχῆς σχεδὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, κατῴρθωσεν ἤδη νὰ πείσῃ αὐτοὺς, ὥστε νὰ φαντασθῶσιν, ὅτι ἠδύναντο καὶ νὰ αὐτοδιοικηθῶσιν ἀποχωριζόμενοι τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ αὐτοὑπερασπισθῶσιν ἐναντίον τῶν Σουλτανικῶν δυνάμεων. Τοῦτου ἕνεκα, ἀρνούμενοι νὰ δεχθῶσι τὸν παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀποσταλέντα Ἐπαρχον τῆς νήσου, ἐσύστησαν ἰδίαν διοίκησιν ὑπὸ τὸν πρωτουργόν τῆς ὀλεθρίου ταύτης ιδέας Λυκοῦργον, καὶ θέλοντες νὰ δώσωσι πληρεστάτην δημοσιότητα καὶ κῦρος εἰς τὴν ἀπόφασίν των ταύτην καὶ εἰς τὸν τοπικὸν ὄργανισμὸν των, διεκήρυ-

ξαν δι' ἀρχιερατικῆς ἐγκυκλίου (α) εἰς τὸν λαὸν τῆς Σάμου τὸν χωρισμὸν τῆς νήσου ἐκείνης ἀπὸ τῆς ὀλομελίας τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, προσκαλοῦντες τὸν λαὸν εἰς φανεράν ἀποστασίαν κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ διασαλπίζοντες ὅτι δὲν θέλουσι δεχθῆ Ἐπαρχον παρὰ τῆς Διοικήσεως «καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι οὐρανοκατέβατος.» Ἡ Κυβέρνησις διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ἵνα ἐπαναφέρῃ τὸν

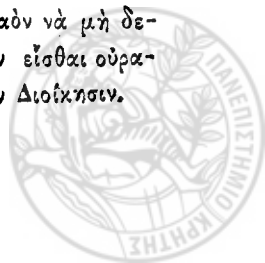
(α) Μὴ ἔχοντες τὸ πρωτότυπον τῆς Ἀρχιερατικῆς Ἐγκυκλίου, φέρομεν εἰς φῶς τὸ ἐξῆς ἐπίσημον ἔγγραφον τοῦ Προέδρου τοῦ Βουλευτικοῦ πρὸς τὸ Ὑπουργ. τῶν Ἐσωτερικῶν.

Περ. Β'. Ἀριθ. 170.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ.

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν.

Ἡ νῆσος Σάμος διὰ τὴν θέσιν τῆς, πολυανθρωπίαν καὶ εἰσοδήματά τῆς θεωρεῖται ὡς ἐπουσιῶδες μέρος τῆς Ἑλλην. ἐπικρατείας, οὐκ ὀλίγον συμβάλλουσα καὶ εἰς βοήθειαν τῆς ναυτικῆς μας δυνάμεως, ταράττεται ἤδη ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἀπὸ μιᾶς ταραχοποιοῦ φατρίας, τῆς ὁποίας φαίνεται ἀρχηγὸς ὁ καὶ δι' ἄλλας κακοπραγίας διαβόητος Λογοθέτης Λυκοῦρος, ὥστε οὗτος ἀποκαθίσταται πάντῃ ἀλυσίτελῆς πρὸς τὸ Πανελλήνιον, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἔτι κακὸν παράδειγμα γινόμενον καθ' ὅλον τὸ Αἰγαῖον πέλαγος δύναται νὰ ταραξῇ τὴν ἡσυχίαν καὶ τῶν ἄλλων φιλησύχων νήσων. Τέως εἰς ἔσχατον ἔφθασεν ἀποστασίς καὶ ἀναισχυντίας τὸ πρᾶγμα, ὅτι δι' Ἀρχιερατικῆς Ἐγκυκλίου (ἡ ὁποία καὶ ἀνεγνώσθη ἐν Συνελεύσει) ὁ Ἀρχιερεὺς τῆς νήσου, ὡς ἐκ μέρους δῆθεν ὄλου τοῦ λαοῦ, κηρύττει φανερώς ἀποστασίαν κατὰ τῆς Διοικήσεως, καὶ ἀποχωρισμὸν ἐκείνης τῆς νήσου ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, διατάσσει τὸν λαὸν νὰ μὴ δεχθῆ Ἐπαρχον παρὰ τῆς Διοικήσεως, ἂν καὶ ἤθελεν εἶσθαι οὐρανοκατέβατος, ἀλλὰ νὰ μένουν εἰς τὴν τοπικὴν τῶν Διοίκησιν.

λαδὸν τῆς νήσου ἐκείνης εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος, δι-
 ὴρυσεν ἑπαρχὸν αὐτῆς τὸν Ψαριανὸν Χατοῦ· Ἀνδρέαν
 Ἀργύρη, διατάξασα συγχρόνως καὶ τὴν Βουλὴν τῶν
 Ψαρῶν ν' ἀποστείλῃ εἰς Σάμον τὸν ἑπαρχὸν μ' ἐκτελε-
 στικὴν δύναμιν καὶ νὰ τὸν ἐγκαθιδρύσῃ. Ἡ Βουλὴ τῶν
 Ψαρῶν ἐν πλήρει συνεδριάσει τῶν Προκρίτων προσεκά-
 λεσε τὸν ἑπαρχὸν Ἀργύρη καὶ ἔκαμε πρὸς αὐτὸν προ-
 τάσεις τινάς· ἀλλὰ μὴ δεχθέντος αὐτὰς τοῦ Ἀργύρη, ἡ
 Συνέλευσις ἀπεφάσισε τὴν ἀντικατάστασίν του διὰ τοῦ Κ.
 Κανάρη, καὶ περὶ τῆς ἀντικαταστάσεως ταύτης ἀνέφερον
 εἰς τὴν Κυβέρνησιν (α). Ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν, ὅπως ἐγ-
 καταστήσῃ τὸν ἑπαρχὸν Κανάρη εἰς Σάμον, τὸν ἀπέστει-
 λεν ἐκεῖ μετὰ δύο πλοίων τοῦ Ν. Ἀργύρη καὶ Ν. Γιάννα-
 ρη, ὁμοῦ δὲ καὶ μετὰ δύο ἐκ τῶν Προκρίτων τοῦ Ν. Χ.
 Δ. Κοτσιᾶ καὶ τοῦ Χ. Ι. Ἀργύρη. Τὰ πλοῖα ταῦτα ἀπέ-
 πλευσαν ἐκ Ψαρῶν τὴν 16 Ἰουλίου, φέροντα τὸν Κανά-
 ρην καὶ τοὺς δύο πληρεξουσίους, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἠγχυ-
 ροβόλησαν εἰς τὸ Βαθὺ τῆς Σάμου. Ἐξεληθόντες δὲ εἰς τὴν

Εἰς ταῦτα σκεφθὲν τὸ Βουλευτικὸν ἐνέκρινεν δημοφώνως, ὅτι
 τὸ Ἑπιουργεῖον τοῦτο ἀνυπερθέτως νὰ γράψῃ πρὸς τὴν Τοπικὴν
 Διοίκησιν Ψαρῶν, ἵνα μὲ τὴν ἀνάλογον ἐκτελεστικὴν δύναμιν πέμ-
 ψῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ ἐκεῖ τὸν ἑπαρχὸν, καὶ συγχρόνως τὸ Ἑπι-
 ουργ. νὰ γράψῃ ἐγκύκλιον καὶ πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου
 Σάμου, καὶ αὐστηρὰν διαταγὴν νὰ δεχθῶσι τὸν ἑπαρχὸν καὶ τοὺς
 ὑπαλλήλους του.

(Τ. Σ.) Τῆ 27 Ἰουνίου 1823.

Ὁ Ἀντιπρ. Βρεσθένης Θεοδώρητος.

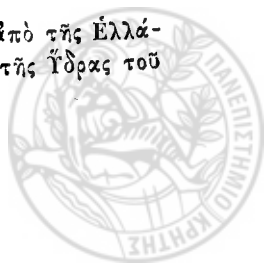
Ὁ Α. Γραμ. Ι. Σκηνδαλίδης.

(α) Ἑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ 258—259.

πόλιν οἱ πλοίαρχοι καὶ οἱ πληρεξούσιοι συνωμίλησαν μετὰ τῶν Σαμίων περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐλεύσεώς των, ἀλλ' οἱ Σάμιοι τοῖς εἶπον, ὅτι ὤφειλον νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν χώραν καὶ νὰ συνεννοηθῶσι μετὰ τοῦ Λυκούργου καὶ τῶν λοιπῶν Προκρίτων, πρὸς οὓς ἔπρεπε νὰ παρουσιάσωσι καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως. Ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς οἱ Σάμιοι ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς κατὰ τῶν πλοίων, καὶ ἐπλήγωσαν μάλιστα καὶ τὸν ἱερέα τοῦ πληρώματος τοῦ Ἀργύρη, κραυγάζοντες ὅτι δὲν δέχονται ἔπαρχον Ψαριανόν. Ὁ Κανάρης ἀσθενῶν, ἐξήλθε τοῦ πλοίου εἰς τὴν πόλιν τὴν 20 τοῦ μηνός, οἱ δὲ Πληρεξούσιοι μετὰ τῶν πλοιαρχῶν ἀπῆλθον εἰς τὴν χώραν, ἐπαρουσίασαν τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, καὶ συνωμίλησαν μετὰ τοῦ Λυκούργου καὶ τῶν λοιπῶν Προκρίτων, ἐπανῆλθον εἰς τὰ πλοῖά των, ἀναμένοντες τὴν ἀπάντησιν αὐτῶν. Τὴν 23 Ἰουλίου ἔλαβον ἐπιστολὴν τοῦ Λυκούργου, λέγουσαν αὐτοῖς, ὅτι Ἐπαρχον τῆς Διοικήσεως δὲν δέχονται ἐπὶ τῆς νήσου των. Ἀσθενῶν εἰσέτι ὁ Κανάρης ἀνεχώρησεν εἰς Ψαρὰ τὴν ἐπιούσαν ἐπὶ τινος γολέτας τοῦ Ἰω. Καλάρη, οἱ δὲ Πληρεξούσιοι καὶ πλοίαρχοι ἀνταπήντησαν εἰς τὸν Λυκοῦργον, καὶ μεταβάντες αὐθις εἰς τὴν χώραν, προσεπάθουν νὰ πείσωσι τοὺς Σαμίους· ἀλλ' ἔμαθον ἐμπιστευτικῶς παρὰ τινῶν Σαμίων, ὅτι ὁ Λυκοῦργος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν συνεννοοῦνται μὲ τὴν Ὑδραν, ἣτις τοὺς ὑποστηρίζει νὰ μὴ δεχθῶσι Ψαριανόν ἔπαρχον (α). Ἀπέπλευσαν τότε ἀπὸ τὸ Βαθὺ τὰ Ψαριανὰ πλοῖα

(α) Προκείμενου περὶ ἀποχωρισμοῦ τῆς Σάμου ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ὁποῖαν σημασίαν εἶχε πλέον ἢ ὑποστήριξις τῆς Ὑδρας τοῦ νὰ μὴ δεχθῶσιν οἱ Σάμιοι Ψαριανόν ἔπαρχον ;

καὶ ἠγχυροβόλησαν εἰς Κολωνὸν τῆς Σάμου, ὅθεν ἀπεφά-
σισαν διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ προσπαθήσωσι νὰ πείσωσι
τὸν Λυκοῦργον· ἀλλ' αὐτὸς ἔμενεν ἀμετάπειστος, περι-
φρονῶν τὰς διαταγὰς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως. Οἱ
Ψαριανοὶ πλοίαρχοι τότε, ὅπως ὑποχρεώσωσι τοὺς Σα-
μίους νὰ δεχθῶσι τὰς διαταγὰς, ἀπέκλεισαν τὴν νῆσον διὰ
Θαλάσσης, καὶ συλλαβόντες μάλιστα καὶ τινα Σαμιακὰ
πλοίαρια τ' ἀπέστειλαν εἰς τὰ Ψαρά, καὶ κατὰ τὴν κράτη-
σιν ἐνὸς τῶν πλοιαρίων ἐπληγώθη καὶ εἰς ναύτης ἐκ τοῦ
πληρώματος τοῦ Γιάνναρη.

Ὁ ἀποκλεισμός τῆς Σάμου διήρκεσε μέχρι τῆς 12 Αὐ-
γούστου, ὅποταν οἱ Ψαριανοὶ λύσαντες αὐτὸν, ἐπανῆλθον
εἰς Ψαρά. Ἀπέλυσε δὲ καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν ὅλα τὰ
Σαμιακὰ πλοίαρια, χωρὶς ν' ἀπαιτήσῃ ἀποζημίωσιν τῶν
ἐξόδων οὔτε ἀπὸ τοὺς Σαμίους, οὔτε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν
Κυβέρνησιν (α).

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ Ἑλληνικὴ Διοίκησις, μαθοῦσα
ὅτι ὁ Λουμποῦτ πασσαῶς ἐκ Θεσσαλονίκης, ἐτοιμάζει πλοῖα
ὑπὲρ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ τούρκων, προσεκάλεσε τοὺς Προκρί-
τους τῶν Ψαρῶν (β), οἷτοι δὲ ἀπέστειλαν ἀμέσως εἰς τὸν
κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης τὰ πλοῖα τοῦ Ἰω. Καλάρη, Δ.
Χ. Ι. Κοτζιά, Χ. Ἀναγν. Δομεστίνη καὶ Κ. Χ. Ἀγγελῆ.
Τὰ πλοῖα ταῦτα ἀπελθόντα ἐκεῖ, εὔρον τὰ Ὀθωμανικὰ
ἀγχυροβολημένα ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ
δὲν ἠδυνήθησαν μὲν νὰ τὰ βλάψωσιν, ἐματαίωσαν ὅμως
τοὺς σκοποὺς αὐτῶν.

Ἀπέστειλαν ἐπίσης καὶ εἰς Εὐβοίαν κατὰ πρῶτον μὲν

(α) Ἐκ τοῦ Ἵπομν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 255—258.

(β) Αὐτόθι σελ. 260—261.

δύο πλοῖα τοῦ Ἀναγν. Καλημέρη καὶ Γ. Χ. Μηκέ, ἐπο-
μένως δὲ κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπάρχου Εὐβοίας καὶ τὰ τῶν
Ἰω. Καλάρη, Ν. Ἀργύρη, Χ. Α. Δομεστίνη καὶ Βελισσα-
ρίου μετὰ πολεμοφοδίων. Ἐπεμφαν δὲ καὶ δύο Πληρεξου-
σίους τῶν, ἵνα συνεννοῶνται μετὰ τῶν ἐκεῖ ὀπλαρχηγῶν
καὶ τοῦ ἐπάρχου πρὸς ἐμφύχωσιν τῶν Ἑλλήνων (α).

Ἐν τούτοις ἡ χρηματικὴ ἀνέχεια τοῦ δημοσίου ταμείου,
ἡ μὴ εὐχάριστος κατάστασις τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἀρ-
νουμένων τὴν πληρωμὴν τῶν φόρων, καὶ ἡ ἐπαπειλουμένη
ἐξοδος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ὑπηγόρευσαν εἰς τοὺς Προ-
κρίτους τῶν Σπετσῶν καὶ Ὑδρας τὴν ἀνάγκην τῆς συ-
σκέψεως περὶ τῶν καταλληλοτέρων εἰς τὴν περίστασιν μέ-
τρων. Ὅθεν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, συνεννόησεως προη-
γηθείσης, ἀπεστάλησαν Πληρεξούσιοι ἐκ τῶν δύο νήσων
ἐπὶ τῆς πρὸ τῆς Ἐρμιόνης ἐρημονήσου Δοκοῦ, καὶ συνδια-
σκέψεως γενομένης ἐνεκρίθησαν τὰ ἐξῆς· Α'. Στερεὰ ἔνω-
σις τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων· Β'. Ἀποστολὴ ἐνὸς πλοίου
παρ' ἐκάστης νήσου εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πρὸς εἰσ-
πραξίν τῶν φόρων, καὶ Γ' προσδιορισμὸς μόνιμος τοῦ ἀ-
ριθμοῦ τῶν πολεμικῶν καὶ πυρπολικῶν πλοίων, ὅσα ἐκά-
στη νῆσος ὄφειλε νὰ ἐφοπλίζῃ εἰς πᾶσαν θαλάσσιον ἐκ-
στρατείαν δαπάνη τῆς Κυβερνήσεως.

Γενομένης προκαταρκτικῶς τῆς συμβάσεως ταύτης με-
ταξὺ τῶν δύο νήσων Σπετσῶν καὶ Ὑδρας, οἱ Πρόκριτοι
τῆς Ὑδρας προσεκάλεσαν ἐπαναληπτικῶς τὴν 12 Ἰου-
λίου τοὺς τῶν Σπετσῶν, νὰ πέμψωσιν εἰς τὸν ἐν Ὑδρᾷ
ἐξοχικὸν οἶκον τοῦ Γεωργίου Γκιῶνη τοὺς Πληρεξουσίου
τῶν, ἵνα κυρώσωσι τὰ προαποφασισθέντα. Τῷ ὄντι ἀπῆλ-

(α) Ἐκ τοῦ Ὑπομν. Κ. Νικοδ. Τ. Α', σελ. 259—260.

θον εἰς Ἴδραν τὴν ἐπιτοῦσαν Πληρεξούσιοι τῶν Σπετσῶν, οἱ Χ. Ἰωάννης Μέξης, Γκίκας Μπότασης, Ἀναγν. Χ. Ἀναργύρου καὶ Γεώργιος Μπούκουρης, καὶ ἐκ συμφώνου ἐκύρωσαν ὅσα προηγουμένως εἶχον συναποφασίσει καὶ ἐν Δοκῶ. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι ὅτι, καίτοι μὴ παρόντος εἰς τὴν σύμβασιν ταύτην μηδενὸς Πληρεξουσίου ἢ ἀντιπροσώπου τῶν Ψαριανῶν, οἱ Σπετσιῶται ἐνήργησαν καὶ ἐν ὀνόματι τῶν Ψαριανῶν ὅ,τι καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν, τοῦ νὰ ἐφοπλιζῶσι δηλαδὴ ἴσον ἀριθμὸν πλοίων πολεμικῶν καὶ πυρπολικῶν μὲ τοὺς Σπετσιώτας καὶ οἱ Ψαριανοὶ (α).

(α) Ἐξ Ἴδρας μὲν 24 πλοῖα πολεμικὰ καὶ 3 πυρπολικὰ. Ἐκ Σπετσῶν δὲ καὶ ἐκ Ψαρῶν ἀνά 15 πολεμικὰ καὶ ἀνά 2 πυρπολικὰ.

Ἐφοπλιζομένων τῶν πλοίων τούτων δαπάνη τῆς Κυβερνήσεως, ἐκάστη νῆσος εἶχε συμφέρον νὰ ἐφοπλιζῆ περισσότερα πλοῖα, ὅπως ἐξοικονομῶνται καὶ περισσότεροι πλοίαρχοι καὶ περισσότεροι ναῦται. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην οἱ Σπετσιῶται ἐδειξαν ἀρκοῦσαν μετριότητα, διότι καὶ εἰς τοὺς Ἴδραίους παρεχώρησαν τὸ δικαίωμα νὰ ἐξοπλιζῶσιν ἐξ πλοῖα πολεμικὰ καὶ ἐν πυρπολικὸν περιπλέον, καὶ εἰς τοὺς Ψαριανούς ἴσον ἀριθμὸν μὲ τὸν ἰδικόν των. Ὅ,τι δὲ τινες φυλλαδιογράφοι τῆς Ἴδρας λέγουσι πρὸς ἔπαινον τῆς πατρίδος των, ὅτι δηλ. ἡ Ἴδρα ἐφώπλιζεν 24 πλοῖα, ἐνῶ αἱ ἄλλαι δύο νῆσοι ἀνά 15, ἔπρεπε νὰ τὸ ἀποκρύψωσι μάλιστα, διότι τὰ ἐξ Ἴδρας ἐφοπλιζόμενα εἰς ἐκάστην θαλάσσιον ἐκστρατείαν περιπλέον 6 ἢ 7 πλοῖα, μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, δὲν ἐκινουῦντο ἀρετῇ, ἤτοι δαπάνη τῶν Ἴδραίων, ἀλλὰ δαπάνη τοῦ δημοσίου, καὶ ἀντὶ ζημίας ἐπροξένουν μάλιστα ὠφελείας εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας τῶν πλοίων καὶ τὰ πληρώματα. Ἡ ἀρετῇ

Ἐν μεγάλῃ ἀρμονίᾳ καὶ ἀμοιβαίᾳ ἐμπιστοσύνῃ διατελοῦντες πάντοτε οἱ Σπετσιῶται μετὰ τῶν Ψαριανῶν, ἀνεδέχθησαν τὴν πρὸς τοὺς τελευταίους κοινοποίησιν τῆς συμβάσεως οἱ Σπετσιῶται, γράψαντες αὐτοῖς τὴν 15 Ἰουλίου τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν·

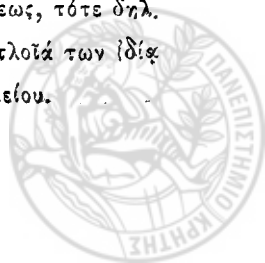
« *Εὐγενέστατοι Κύριοι Πρόκριτοι Υἱαῶν.*

« Κατὰ τὴν 16 ἴσταμένου ἐλάβαμεν γράμμα παρὰ τῶν
 » συναδέλφων κυρίων Ὑδραίων, προσκαλούντων ἡμᾶς εἰς
 » δευτέραν ἀντάμωσιν πρὸς συνδιάσκεψιν τοῦ τρόπου τῆς
 » ἐκ τῶν νήσων χρηματικῆς συνάξεως· τῇ δὲ ἐπαύριον ἀ-
 » πεστείλαμεν τοὺς εὐγενεστάτους Κ. Χ. Ἰωάννην Μέξην,
 » Γκίκαν Μπότασην, Ἀναγν. Χ. Ἀναργύρου καὶ Γεώρ-
 » γιον Μπούκουρην, ἔνθα εἰς τὸν τῆς ἐξοχῆς οἶκον τοῦ Κ.
 » Γεωργίου Γκιώνη συνεννοηθέντες, ὠμίλησαν καὶ συνε-
 » φώνησαν ὅσα κατ' ἐπανάληψιν ἐλαλήθησαν καὶ ἐν τῷ
 » Δοκῶ, ἦτοι·

» Α΄. Ἀκλόνητος καὶ στερεὰ ἔνωσις μεταξὺ τῶν τριῶν
 » νήσων καὶ ὁμόνοια καὶ ἀγάπη καὶ σύμπνοια, ὥστε αἱ
 » τρεῖς ἐν σῶμα σχηματίζουσαι, μίαν φωνὴν καὶ ἓνα λό-
 » γον νὰ ἔχωσι.

» Β΄. Ἐν καράβι ἀμέσως νὰ διορισθῇ καὶ νὰ ἐκπλεύσῃ
 » διὰ τὴν Νάξον ἐξ ἐκάστης νήσου, καὶ ἐκεῖ συνενωθέντα
 » καὶ τὰ τρία, ν' ἀνοίξωσι τὰ εἰς χεῖρας τοῦ Κ. Κώκου

τῶν ἐξ ἐκάστης νήσου ἐφοπλιζομένων πλοίων πρέπει νὰ ἐκμετρηθῇ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τότε δηλ. ὅπταν οἱ Πρόκριτοι τῶν νήσων ἐφόπλιζον τὰ πλοῖα τῶν ἰδίᾳ δαπάνῃ, καὶ ἄνευ τινὸς συνδρομῆς τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου.

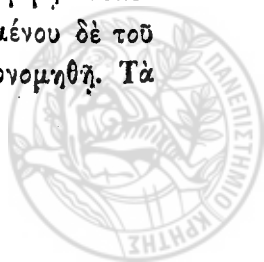
» ἐνοσφράγιστα γράμματα, καὶ κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς διατα-
 » γὰς νὰ ἐξακολουθήσωσι.

» Γ'. Ὁ ἀριθμὸς ὁ τακτικὸς τῆς θαλασσίου ἡμῶν δυνά-
 » μεως νὰ ἦναι καράβια πεντήκοντα καὶ ἐν, ἐξ ὧν τὰ μὲν
 » 21 ἐξ Ὑδρας, τὰ δὲ 15 ἐκ Σπετσῶν, τὰ δὲ λοιπὰ 15
 » ἐκ Ψαρῶν, ἐνούμενα εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 51 καραβίων
 » καὶ 7 μπουρλότα, 3 ἐξ Ὑδρας, 2 ἐκ Σπετσῶν καὶ 2 ἐκ
 » Ψαρῶν.

» Δ'. Εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἐρχομένου Αὐγούστου νὰ ἦναι
 » ἔτοιμος ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, ὥστε ὁ ἐδικὸς σας κατ' ἐ-
 » κείνην τὴν ἡμέραν νὰ εὑρεθῇ ἐδῶ, καὶ ἐντεῦθεν σκε-
 » πτόμεθα τὴν διεύθυνσιν.

» Ε'. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν λογαρια-
 » σμῶν ὄχι μόνον δεκτὸν παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμητὸν.

» Ταῦτα κοινῇ γνώμῃ συμφωνηθέντα ἀπεφασίσθησαν.
 » εἶθε δὲ ὁ εἰρηναρχῆς Θεὸς νὰ καταπέμψῃ οὐρανόθεν ἐπὶ
 » τῆς ἀδελφικῆς ταύτης ἡμῶν ὁμονοίας τὴν εὐλογίαν του,
 » καὶ δι' αὐτῆς νικητὰς ν' ἀναδείξῃ ἡμᾶς κατὰ τῶν ἐχθρῶν
 » τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ Πνεύματος. Ἡ παρουσία δὲ ἐνὸς ἐξ
 » ὑμῶν εἰς τὰ ἐνταῦθα Πληρεξουσίου, κρίνεται ἀπολύτως
 » ἀναγκαῖα καὶ ἄφευκτος διὰ νὰ γίνεται ἐν κίνημα μὲ κοι-
 » νὴν ἀρμονίαν καὶ θέλησιν, κατὰ τὸ πρέπον. Ταῦτα καὶ
 » ἀδελφικῶς ὑμᾶς ἀσπαζόμεθα. Προσθ. Τὰ πρῶτα ἐκ τῶν
 » νήσων συναχθησόμενα χρήματα νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς
 » πληρωμὴν τῶν 26 καραβίων, ἅτινα εἰσὶ γρόσια χιλιάδ.
 » 60, ὡς ἐλαλήθη ἐν τῷ Δοκῶ. Εἰς δὲ τὸ παρὰ τοῦ ἐκ-
 » τελεστικοῦ ἐπροβλήθη μὲν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔγινε μικρὰ ἀν-
 » τίστασις, παρεβλήθη ἀπὸ ἡμᾶς διὰ νὰ μὴ φέρῃ δυσκο-
 » λίαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καλοῦ. Ἐρχομένου δὲ τοῦ
 » ὑμετέρου Πληρεξουσίου, ἐλπίζομεν νὰ οἰκονομηθῇ. Τὰ

» τρία ἐκ τῶν νήσων πρὸς περιήγησιν καράβια, πρέπει νὰ
 » ἔχωσιν ὄλα ἀγδοτόκοντα ἀνθρώπους, ἤτοι 30 τῶν Ὑ-
 » δραίων, 25 τὸ ἡμέτερον καὶ ἄλλους τόσους τὸ ἐδικόν
 » σας» (α).

Τῆς ἐπιστολῆς τῶν ταύτης οἱ Σπετσιῶται ἀπέστειλαν ἀντίγραφον πρὸς τοὺς Ὑδραίους, οὔτοι δὲ, ἀφορμὴν λαβόντες ἐξ αὐτῆς, ἔγραψαν πρὸς τοὺς Ψαριανούς τὴν 16 Ἰουλίου τάδε·

« Οἱ συνάδελφοί μας Σπετσιῶται μᾶς ἐμπερικλείουσιν
 » ἀντίγραφον τῆς πρὸς ὑμᾶς χθεσινῆς ἐπιστολῆς τῶν, διὰ
 » τῆς ὁποίας σᾶς καταγράφουσι λεπτομερῶς τὰ ὅσα ὠμι-
 » λήσαμεν καὶ ἐσυμφωνήσαμεν ὑπὲρ τῆς ἀναγκαιοτάτης
 » συμποίης καὶ ἀδιαλύτου ἐνώσεως τῶν τριῶν νήσων
 » μας. Ταῦτα πάντα βεβαιοῦντές σας καὶ ἡμεῖς, κρίνομεν
 » περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν· δὲν λείπομεν ὁμῶς νὰ σᾶς
 » παραστήσωμεν ὅτι ἀναγκαιοτάτον εἶναι νὰ βάλωμεν ὁ-
 » σον τάχιον εἰς πρᾶξιν τὰ ἀποφασισθέντα, ἐπειδὴ καὶ
 » ὅλης τῆς ταχύτητος χρώμενοι, μόλις προφθάσωμεν ν'
 » ἀπαντήσωμεν τὰς ἀδυνατούς νήσους ἀπὸ τὸν ἐπαπει-
 » λούντα αὐτὰς ἔσχατον κίνδυνον· ταχύνατε λοιπὸν νὰ
 » στείλετε εἰς Νάξον τὸ πλοῖόν σας, τὸ διωρισμένον πρὸς
 » περιήγησιν τῶν νήσων, καὶ τὰ δεκαπέντε καράβιά σας,
 » διὰ νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὰ νερά μας, καθὼς οἱ ἴδιοι σᾶς
 » εἶδοποιοῦν, καὶ νὰ συνεχπλεύσητε μὲ τὰ ἐδικὰ τους καὶ
 » ἐδικὰ μας δι' ὅπου τὸ καλέσει ἡ περίστασις. Δὲν ἀμφι-
 » βάλλομεν, ὅτι δὲν σᾶς λανθάνουσι τὰ κατὰ τὰς νήσους
 » γενόμενα, πρὸς περισσοτέραν πληροφορίαν ὁμῶς σᾶς

(α) Ἰγδόμν. Κ. Νικηδ. Τ. Α. σελ. 267—268.

» ἐμπερικλείομεν ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τὴν ὁποίαν ἐλά-
 » βομεν ἀπὸ Μήλων, καθὼς τὸ πρωτότυπον αὐτῆς ἐκοινο-
 » ποιήσαμεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Σπετσιώτας· ἐρῶσθε» (α).

Ἄλλ' ἐνῶ προσπάθειαι κατεβάλλοντο μεγάλα ὑπὲρ τῆς ὁμοιοῦσας τῶν τριῶν νήσων, καὶ τῆς τακτοποιήσεως τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἰδοὺ ὁ Βυζαντινὸς στόλος πάλιν ἐξερχόμενος τοῦ Ἑλλησπόντου περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου καὶ διευθυνόμενος πρὸς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου.

Οἱ Σπετσιῶται μαθόντες τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἔγραψαν αὖθις τὴν 14 Αὐγούστου τοῖς Ὑδραίοις, προσκαλέσαντες αὐτοὺς νὰ πέμψωσιν εἰς ὠρισμένον τι μέρος Πληρεξουσίουσικων, ἵνα συνεννοηθῶσι μετὰ τῶν ἐκ Σπετσῶν σταλησομένων, περὶ τῶν μέτρων ἅτινα ὤφειλον νὰ λάβωσι πρὸς τακτοποίησιν τῆς Σάμου. Ἐπὶ τούτοις οἱ Ὑδραῖοι ἀπήντησαν ἀμέσως τὴν ἐπιούσαν τὰ ἐξῆς: « Ἐ-
 » λάβομεν τὴν εὐγενικὴν ἐπιστολὴν σας τῶν 14 τοῦ ἐνε-
 » στῶτος, καὶ κατὰ τὴν αἴτησίν σας διὰ νὰ συνέλθωμεν
 » εἰς κανὲν μέρος διὰ νὰ συνομιλήσωμεν περὶ τῆς ἀναγ-
 » καιοτάτης ἐπιδιορθώσεως τῆς Σάμου, καὶ περὶ παντὸς
 » ἄλλου κοινοῦ συμφέροντος, σὰς προσκαλοῦμεν διὰ τὴν
 » αὔριον εἰς τὸ γνωστὸν σας νησιδίον τοῦ Κιβωτοῦ, ὅπου
 » θέλετε εὔρει καὶ τοὺς ἡμετέρους πληρεξουσίουσικους» (β). Ἡ συνδιάλεξις τῶν πληρεξουσίουσικων τῶν δύο νήσων πραγματικῶς ἐγένετο τὴν ἐπιούσαν, καὶ συνεπεῖα τῶν συναποφασισθέντων ἐδόθησαν παρὰ τῶν Προκρίτων ἐκάστης νήσου ἀνάλογοι ὁδηγίαι εἰς τοὺς μετ' ὀλίγας ἡμέρας μέλλον-

(α) Ὑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α'. σελ. 267.

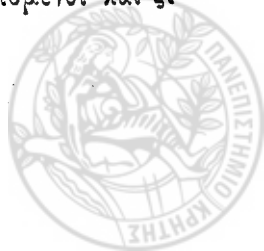
(β) Ἀλληλογρ. Ὑδρας ἐκ τῶν ἀρχ. Δημ. Σπετσῶν.

τας νὰ ἐκπλεύσῃσι κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἀρμοδίους ναυάρχους τῶν Σπετσῶν καὶ Ὑδρας.

Οἱ δὲ Ψαριανοί, ἰδόντες τὸν ἐχθρικὸν στόλον διαβάντα τὴν νῆσόν των, ἐξεκίνησαν ἀμέσως τὴν 10 Αὐγούστου δεκατρία πολεμικὰ καὶ δύο πυρπολικὰ πλοῖά των ὑπὸ τὸν ναυάρχον των Νικολῆν Ἀποστόλη (α), ὅπως, ἐλθόντα εἰς Ὑδραν καὶ Σπέτσας, ἐνωθῶσι μετὰ τῶν συναδέλφων των καὶ ἐκπλεύσῃσι κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Ἐπεμψαν δὲ μετὰ τῶν πλοίων των καὶ τρεῖς πληρεξουσίους, τὸν Δημήτρ. Λένον, Ἰω. Καλιμέρη, καὶ Γεώργ. Διασάκη, ὅπως συσκέπτωνται μετὰ τῶν συναδέλφων των Σπετσιοτο-Ὑδραίων περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων.

Ἐλθόντες δὲ οἱ Ψαριανοὶ εἰς Πόρον κάκειθεν εἰς Περιβόλαν ἀπέναντι τῆς Ὑδρας, ἐξῆλθον εἰς Ὑδραν καὶ διευθύνθησαν εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Κοινότητος, συνήθη τόπον τῶν συνεδριάσεων τῶν Προκρίτων τῆς Ὑδρας. Ἄλλ' οὗτοι ἐδέχθησαν μετὰ μεγάλης ψυχρότητος τοὺς συναδέλφους των, οἵτινες ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ Μοναστηρίου, ἔμαθον παρά τινων Ὑδραίων, ὅτι ἐκ τοῦ ὄχλου τινὲς εἰσὶν ὠπλισμένοι ὅπως τοὺς κακοποιήσῃσι, καὶ ὅτι πρέπει νὰ προφυλαχθῶσιν. Ὁ ναυάρχος Ψαρῶν μετὰ τινων πλοιάρχων ἀπῆλθον εἰς τὰ πλοῖά των εἰς Περιβόλαν, οἱ δὲ Πληρεξούσιοι μετὰ τινων ἄλλων πλοιάρχων ἔμειναν εἰς Ὑδραν. Τὴν ἐπιούσαν εἰσῆλθον πάλιν εἰς τὸ Μοναστήριον χάριν κοινῶν ὑποθέσεων. Ἐνῶ δ' ἐξῆλθον ἀκολούθως ἐξ αὐτοῦ καὶ διευθύνοντο πρὸς τὰς λέμβους των, καθ' ἣν μάλιστα στιγμὴν ἦσαν ἐγγύς νὰ ἔμβωσιν εἰς αὐτάς, ἐπαρουσιάσθησαν Ὑδραῖοί τινες ὠπλισμένοι καὶ ξι-

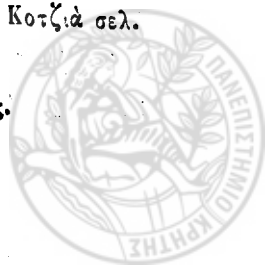

φήρεις, ἵνα τοὺς κακοποιήσωσιν· οἱ Ψαριανοί, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου, ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐσώθησαν εἰς τὰς καμήλους (γούμενας) τῶν ἐκεῖ λιμενισμένων ὑδραϊκῶν πλοίων. Οἱ ὠπλισμένοι ἰστάμενοι ἐπὶ τῆς προκυμίας ἀπέναντι αὐτῶν, τοὺς ὕβριζον καὶ τοὺς ἠπέιλουν σείοντες τὰ ξίφη· οἱ Ψαριανοὶ ἔμειναν εἰς τὴν θάλασσαν κρατοῦντες τὰς καμήλους, ἕως οὗ πλησιάσασαι αἱ λέμβοι των τοὺς παρέλαβον, καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰ πλοῖα των εἰς Περιβόλαν (α).

Ἀναμφιβόλως ἡ ἀνόητος αὕτη διαγωγή τινων τοῦ ὄχλου, δυσηρέστησε πολλοὺς Προκρίτους, τὸν ναύαρχον Μιασούλην καὶ πολλοὺς Ὑδραῖους πλοίαρχους. Οἱ Πρόκριτοι τῆς Ὑδρας, σπεύσαντες ἐπεμψάν ἀπεσταλμένους εἰς τὴν μοῖραν τῶν Ψαριανῶν, ἵνα ἐκφράσωσι τὴν λύπην των διὰ τὰ γενόμενα. Οὐχ ἤττον δὲ καὶ πρὸς τοὺς Σπετσιώτας ἔγραψαν περὶ τούτου τὰ ἑξῆς· « Χθές με ἄκραν »
 « μας λύπην ἠκολούθησεν ἕν ἄτακτον πρὸς τοὺς ἐνταῦθα »
 « ἐλθόντας Ψαριανούς· σήμερον δὲ τοὺς ἐγράψαμεν στέλ- »
 « λοντες καὶ ἀνθρώπους νὰ τοὺς ὀμιλήσουν· ἂν τύχη λοι- »
 « πὸν νὰ ἔλθωσιν αὐτοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τοὺς ὀμιλή- »
 « σητε καὶ ἡ εὐγενία σας, διὰ νὰ μὴ πειραχθῇ ἐξ αἰτίας »
 « τούτου ἡ ἁρμονία τῶν τριῶν νήσων μας, ἀφ' ἧς ἀναμέ- »
 « νει τὴν σωτηρίαν του ὅλον τὸ ἔθνος » (β). Πλὴν καὶ οἱ Ψαριανοὶ ἐκτιμῶντες τὴν κρισιμότητα τῆς περιστάσεως

(α) Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α΄. σελ. 269—272 — Ἱστορ. Ἀπομνημ. Ν. Σπηλ. Τ. Α΄. σελ. 552. — Καὶ φυλλάδ. Ν. Κοτζιά σελ. 35—36.

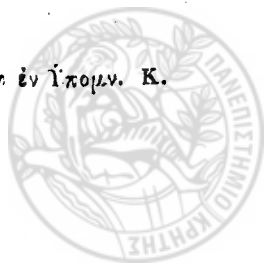
(β) Ἀρχ. Δήμ. Σπετσῶν ἐξ ἀλληλογραφίας Ὑδρας.

καὶ τὴν ἐκ τῆς ὁμονοίας ὠφέλειαν, δὲν ἐμνησιβάκῃσαν, ἀλλ' ἄραντες ἐκεῖθεν ἤλθον καὶ ἀγκυροβόλησαν εἰς τὸν πορθμὸν τῶν Σπετσῶν, ὅπου οἱ Σπετσιῶται φιλικῶς τοὺς ὑπεδέχθησαν, ἐνασχολούμενοι νὰ ἐτοιμάσωσι καὶ οὗτοι τὰ πλοῖά των, ἵνα συνεκπλεύσωσι μετὰ τῶν Ψαριανῶν· ἀλλ' αἴφνης, ἀκουσθέντος ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἦτον ἀ-
 ραγμένος εἰς Μῆλον, καὶ ὅτι ἐκεῖθεν ἐνησχολεῖτο νὰ ὑπο-
 τάξῃ καὶ ἄλλας νήσους, προεξέπλευσαν τὰ ψαριανὰ πλοῖα, καὶ διαβαίνοντα ἀπὸ τὴν νῆσον Πάρον, εἶδαν τὸν ἐχθρικὸν στόλον ἀγκυροβολημένον εἰς Τριόν τῆς νήσου ταύτης, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀντέστησαν ἐνόπλιως. Ἄμα εἶδε τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ὁ ἐχθρικός στόλος ἐτέθη εἰς κίνησιν, καὶ παραπλόντων καὶ τῶν ψαριανῶν πλοίων, διευθύνθη πρὸς τὸν πορθμὸν τῆς Χίου καὶ κατέπλευσεν εἰς τὴν Λέσβον· τὰ Ψαριανὰ πλοῖα νομίσαντα, ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος κα-
 τέπλευσεν εἰς Χίον, διευθύνθησαν μὲν τὰ πλεῖστα εἰς τὴν πατρίδα των, ἀπέστειλαν δὲ κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου τὰ ὑπὸ τοὺς Κ. Κανάρην καὶ Κ. Νικὸδῆμον δύο πυρπολικὰ των, συνωδευμένα καὶ ὑπὸ δύο πολεμικῶν πλοίων· ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὴ εὐρόντα ἐκεῖ τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ἐπέστρε-
 ψαν εἰς Ψαρὰ ἀπρακτά (α). Αἱ δὲ μοῖραι τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ὑδρας δὲν ἐξέπλευσαν παντάπασι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

Οὐδέποτε τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος εἶχον περιέλθει εἰς τοιαύτην, ὡς τὴν ἐνεστῶσαν, οἰκτρὰν κατάστασιν, ἔνεκα τῆς ἐνυπαρχούσης ἀπολύτου ἀχρηματίας καὶ τῶν

(α) Ἴδε ἐκθεσιν ναυάρχου Ψαρῶν Ν. Ἀποστόλου ἐν Ἰπομν. Κ. Νικοδ. Τ. Α'. σελ. 279—280.

ἑσωτερικῶν διχονοιῶν ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ
μεγίστῃ ἀπελπισίᾳ τῆς ἐξέδοτο τὴν 10 Αὐγούστου, τὴν
ἐξῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας διακήρυξιν τῆς (α).

Περ. β'. ἀρ. 2493.

Προσωρ. Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Ἐκτελεστ. σῶμα

Διακηρύττει

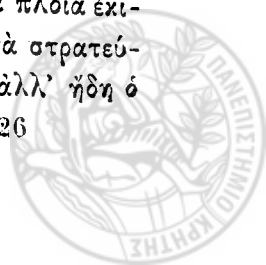
« Ἕλληνες· Εἶναι μὲν ἡ Διοίκησις ὑπόχρεως νὰ φρον-
» τίσῃ διὰ τὴν σωτηρίαν σας, διὰ τὴν ἀσφάλειάν σας, καὶ
» διὰ τὴν εὐδαιμονίαν σας, ἀλλ' εἶαθε καὶ σεῖς ἀμοιβαίως
» ὑπόχρεοι νὰ ὑπακούητε καὶ νὰ ἐκπληροῦτε προθύμως τὰς
» σωτηριῶδεις διαταγὰς τῆς προσφέροντες τὴν κατὰ πάν-
» τα συνδρομήν σας· ἡ Διοίκησις πρὸ πολλοῦ εἰς παρέ-
» στησε τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ
» ὁμονοήσητε καὶ νὰ ἐκστρατεύσητε κατὰ τῶν ἐχθρῶν εἰς
» τὴν Ἑπειρον, τοῦ νὰ ἀπολύσητε τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα
» κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου, τοῦ νὰ συνεισφέρετε χρή-
» ματα, χωρὶς τῶν ὁποίων δὲν γίνεταί ποτε πόλεμος,
» ἀλλὰ δὲν ἐτελεσφόρησε. Τέλος πάντων ἀπεφάσισε νὰ
» δώσῃ τὸ καλὸν παράδειγμα, καὶ διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ εὐ-
» θαρσίαν καὶ νὰ εὐκολύνῃ τὰ τῆς ἐκστρατείας, ἰδοὺ, ἐκ-
» στρατεύει αὐτοπροσώπως καὶ εὐχαριστεῖται νὰ συμπά-
» σχῃ καὶ νὰ συγκινδυνεύῃ μὲ τὸν στρατιώτην, ἀλλὰ δὲν
» τελεσφορεῖ. Ἀφιλοπατρία, νωθρότης, ἀδράνεια, διχό-
» νοια καὶ ἀπειθεῖα κυριεύουν εἰς ὅλας τὰς καρδίας· ὅλοι

(α) Ἀναγκαζόμεθα νὰ μεταφέρωμεν εἰς τὰς στήλας ἡμῶν τὴν
Διακήρυξιν ταύτην, ὡς οὐσαν τὸ ἀληθὲς κάτοπτρον τῆς κατα-
στάσεως τῶν πραγμάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

» παρατηροῦν μὲ ὄμματα τοῦ Ἄργου τὰς ἐλλείψεις τῶν
 » ἄλλων, ὅλοι κρίνουν, ἀνακρίνουν καὶ κατακρίνουν· ὅλοι
 » ἐλεεινολογοῦν τὴν Ἑλλάδα, ὅλοι ἀποκαλοῦνται Ὀρο-
 » μάνζαι, καὶ κατηγοροῦν τοὺς ἄλλους ὡς Ἀριμάνας, εἰς
 » τοὺς ὁποίους ἀποδίδουν τὰς αἰτίας τῆς κοινῆς συμφο-
 » ρᾶς, ἀλλὰ κανεὶς δὲν θέλει νὰ γνωρίσῃ τὰ χρέη τοῦ πο-
 » λίτου καὶ νὰ τὰ ἐκπληρώσῃ· κανεὶς δὲν προθυμοποιεῖται
 » εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν, καὶ ὅλοι καυχῶνται ὅτι εἶναι
 » πατριῶται, καὶ κανεὶς δὲν δείχνει τὸν πατριωτισμὸν του
 » εἰς τὴν κατεπείγουσαν ἀνάγκην τῆς Πατρίδος. Μόλις
 » ἐμπαρκάρισαν ὀλίγοι στρατιῶται διὰ τὸν Ἴσθμόν, ἀλλὰ
 » δὲν ἐπροχώρησαν περαιτέρω, δὲν εἶδον ὀλοτέλα τὸν καπνὸν
 » τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς καὶ ἐλειποτάκτησαν, ζημιώσαντες
 » ἀνωφελῶς τὴν Πατρίδα. Ὀλίγιστοι ἔμειναν μετὰ τοῦ
 » πατριώτου Στρατηγοῦ Νικήτα Σταματελοπούλου, ὅθεν
 » ὁ ἐχθρὸς ἐκτελεῖ ἀνεμποδίστως τὰ σχέδιά του· ἡ Εὐβοία
 » ἀπώλετο, οἱ ἀδελφοὶ μας κατεσφάγησαν, ἡ χμαλωτίσθη-
 » σαν, καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλὰς λεηλατεῖται καὶ καταφα-
 » νίζεται. Ὀλίγοι ἐμπαρκάρησαν ἄλλοθεν διὰ τὰς Πά-
 » τρας, καὶ παρομοίως ἄρχισαν νὰ λειποτακτοῦν· οἱ ἐχ-
 » θροὶ δὲ καταστρατηγοῦν τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, ὁ στό-
 » λος τοῦ Σουλτάνου πολιορκεῖ τὸ προπύργιον τῆς Πε-
 » ῆλοποννήσου διὰ θαλάσσης. Τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα δὲν ἀπέρ-
 » χονται δι' ἐλλείψιν μηνιαίων νὰ τὸν καταδιώξουν· Πε-
 » ῆλοποννησιακὴ δύναμις δὲν ἔμπορεῖ νὰ μεταβῇ εἰς Με-
 » σολόγγι, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον·
 » ὅθεν ἡ Δυτικὴ Ἑλλὰς κατακυριεύεται καὶ ἡ διάβασις
 » τῶν ἐχθρῶν μένει πανελευθέρα εἰς τὴν Πελοπόννησον.
 » Ἐζητήθησαν χρήματα διὰ τὰ ἐξοδα τοῦ πολέμου, καὶ
 » μόνον οἱ πολῖται Τριπολιτσᾶς καὶ Κορίνθου ἔδωκαν τὸν

» ἔρανόν των· καὶ τῶν μὲν πρώτων ὁ ἔρανος ἐδαπανήθη
 » διὰ τὰ ἐκεῖσε διαβαίοντα στρατεύματα, τῶν δὲ δευτέ-
 » ρων κατηναλώθη διὰ τὰ στρατεύματα τοῦ Ἴσθμου· ἀπὸ
 » τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας δὲν ἐσυναχθήσαν χρήματα, καὶ ἐ-
 » πομένως οὔτε τὰ μηνιαῖα τοῦ στόλου, οὔτε τὰ λοιπὰ
 » ἔξοδα τῆς ἐκστρατείας ἐξοικονομοῦνται. Ἐπωλήθησαν
 » τὰ ἐθνικὰ εἰσοδήματα τῆς Πελοποννήσου, ἀλλ' ἡ Διοίκη-
 » σις δὲν ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν χρήματα, καὶ τοῦτο ἀπεδείχθη
 » διὰ τῶν ὁποίων ἐξέθετο λογαριασμῶν τοῦ ὑπουργείου
 » τῆς οἰκονομίας. Διωρίσθησαν καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου
 » **Πελάγους** νὰ ἀποδώσουν τὰ εἰσοδήματά των καὶ τὸν ἔ-
 » ρανόν των διὰ τὴν ἐκπλευσιν τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου,
 » ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν ἐπήγασαν δυσκολίαι καθ' ὅλας τὰς
 » ἐπαρχίας βασιλεύουσιν ἰδιοτέλειαι καὶ ἀλληλομαχίαι,
 » καὶ ἕκαστος ἀσυνειδήτως θυσιάζει τὰ γενικὰ συμφέρον-
 » τα εἰς τὰ ἴδια. Εἰς τοιαύτην θλιβεράν κατάστασιν ἡ
 » Ἑλλάς ὑστερεῖται καὶ στόλου καὶ στρατευμάτων, καὶ
 » ἐκτίθεται ἀπανταχόθεν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν βαρβάρων,
 » τῶν ὁπίων αἱ δυνάμεις καὶ οἱ θησαυροὶ εἶναι ἀνεξάν-
 » τλησοι, ἐνῶ αἱ δυνάμεις καὶ οἱ θησαυροὶ τῆς Ἑλλάδος
 » εἰς ἄλλο οὐσιωδῶς δὲν συνίστανται παρὰ εἰς τὸν πα-
 » τριωτισμὸν των. | **Ναί**, συμπολιταί, ὁ πατριωτισμὸς ἀνε-
 » πλήρωσε τὴν ἀδυναμίαν, τὴν πενίαν καὶ ἀπορίαν σας,
 » καὶ εἰς τόσας περιστάσεις ἐγνωρίσατε, ὅτι ὀλίγιστοι Ἑλ-
 » ληνες ἀντιπαραταχθέντες μὲ ὀλίγα ὄπλα καὶ ταῦτα κο-
 » λωβώμενα, καὶ πολεμήσαντες ἐνίκησατε μυριάδας καὶ
 » χιλιάδας ἐχθρῶν· ὁ πατριωτισμὸς ἐξεῦρε πόρους καὶ
 » τρόπους οἰκονομίας, ὥστε καὶ τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἐκί-
 » νησε, καὶ τὰς ἀποσκευὰς ἐπρομήθευσε, καὶ τὰ στρατεύ-
 » ματα ἐξέθρεψε καὶ τὴν Πατρίδα διέσωσεν· ἀλλ' ἤδη ὁ

» πατριωτισμός ἐξέλιπε καὶ οὔτε στρατιώτης θέλει νὰ πο-
 » λεμήσῃ, οὔτε ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐκπλέει, οὔτε τὰ ἔθνη-
 » καὶ δικαίωματα ἀποδίδονται, οὔτε χρηματικὴ συνεισφορά
 » γίνεται· ὅλοι καταχρῶνται τὰ δίκαια τῆς Πατρίδος, ὅλοι
 » ἀπεσκίρτησαν καὶ ἀπεστράφησαν τὰ χρέη τῶν καὶ κα-
 » θήκοντά τῶν, καὶ φεῦ! πέντε χιλιάδες Τούρκοι παραδί-
 » δοντες τὰ πάντα εἰς πῦρ καὶ εἰς σίδηρον κατὰ τὴν Ἡ-
 » πείρον, ἐπαπειλοῦν τὴν πανολεθρίαν μας καὶ ἀμαχητὶ
 » κατασπαράττουν καὶ ἐξολοθρεύουν τὸ ἔθνος ὅθεν ἂν
 » διαβαίνουν, καθότι πουθενὰ δὲν ἀπαντοῦν παραμικρὰν
 » ἀντίστασιν. Εἰς τοιαύτην παραλυσίαν φρικώδη τῶν ἑλ-
 » ληνικῶν πραγμάτων, ἐνῶ οἱ πολῖται ἀπολύονται ἀπὸ τὰ
 » χρέη τῆς πολιτείας, ὑπεξαιρεῖται καὶ ἡ Διοίκησις ἀπὸ
 » τὴν ὑποχρέωσιν ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τῶν· ἡ παρουσία
 » τῆς ἐνταῦθα χωρὶς στρατεύματα καὶ χωρὶς χρήματα
 » ἀποβαίνει ἀνωφελὴς καὶ ματαία, καὶ ἂν ἄλλως πως δὲν
 » δυνηθῆ νὰ λάβῃ τ' ἀναγκαῖα μέτρα διὰ τὴν σωτηρίαν
 » τῆς Πατρίδος, ἄλλο χρέος δὲν ἔχει πλέον νὰ κάμῃ,
 » παρὰ νὰ μὴν ἐπιζήσῃ εἰς τὸν ὀλεθρὸν τῆς. Διὰ τὴν ἀπο-
 » φύγην δὲ τὸν ἔλεγχον τοῦ συνεδότος, διακηρύττει πρὸς
 » ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, διὰ
 » νὰ μὴ προφασίζονται ἄγνοιαν τούτου καὶ καταδικάζουν
 » τὴν Διοίκησιν, ἕνεκα τῶν ἀπειλουμένων δυστυχημάτων
 » καὶ συμφορῶν Ἕλληνας! ἂν ἐκστρατεύατε εἰς τὸν δέ-
 » οντα καιρὸν εἰς τὴν Ἡπείρον, αὐτὰ τὰ βάρβαρα σμήνη
 » ἔμελλε νὰ κυριευθοῦν ἀπὸ πανικὸν φόβον· ἡ νικηφόρος
 » παρουσία σας ἔμελλε νὰ στήσῃ νέα τρόπαια ἀθανάσιος
 » καὶ δόξης, καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν πατρίδα ἀνωτέραν
 » παντὸς κινδύνου, ἴσως καὶ διὰ παντός· ἀλλ' εἶναι εἰσέτι
 » καιρὸς σωτηρίας φθάνει νὰ προθυμοποιηθῆτε διὰ νὰ ἐκ-

» πληρώσητε τὰ χρέη σας, καὶ ἀφεύκτως στερεώνετε τὴν
» ἀνεξαρτησίαν σας (α).

» Ἐν Σαλαμίνι 10 Αὐγούστου 1823.

» (Τ. Σ.) Ὁ Πρόεδρος, Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης,
» Σωτήριος Χαραλάμης, Α. Μεταξᾶς.

Διὰ τὸν Γεν. Γραμματέα Ν. Σπηλιάδης.»

Τέλος πάντων τὴν 30 Αὐγούστου ἐξέπλευσαν ἐκ Σπε-
τσῶν μὲν δέκα πολεμικὰ πλοῖα καὶ ἐν πυρπολικὸν (β), ὑπὸ
τὸν Ναύαρχον Νικόλαον Δ. Λαζάρου, ἡ Ὀρλώφ, τὴν δὲ
31 τοῦ αὐτοῦ, ἐξέπλευσαν καὶ ἐξ Ὑδρας ἄλλα δεκατέσ-
σαρα πολεμικὰ μετὰ τεσσάρων πυρπολικῶν, ὑπὸ τὸν ναύ-

(α) Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 273 - 276.

(β) Πλοίαρχοι τῆς μοίρας ταύτης ἦσαν ὁ Νικ. Δ. Λαζάρου,
ναύαρχος Ἐναγίν. Γ. Κυριακός, Ἰω. Σάντος, Ν. Γ. Κούτσης, Ἰω.
Χ. Κούτσης, Θ. Δ. Λαζάρου, Α. Γ. Πάνου, Κυρ. Ἀνδρουτσός,
Γκ. Τσοῦπας, Ἀργ. Στειμτσιώτης, καὶ Λέκας Ματρώζης πυρπο-
λιστής. Λανθασμένως ἄρα ὁ Ἄντ. Α. Μικούλης ἐν τῇ συνοπτ.
Ἱστορ. του, σελ. 40 λέγει « Καὶ ἔγιναν ὄλα τὰ τῶν Σπετσιο-
τῶν, δέκα ἄνευ τινος πυρπολικοῦ » ἐκτὸς τῶν καταστίχων τῆς
κοινότητος Σπετσῶν, φέρομεν σύγχρονον μαρτυρίαν τοῦ ναυάρχου
Σπετσῶν πρὸς τοὺς Προκρίτους, γράφοντος αὐτοῖς ἐκ Σκύρου τὰ
ἐξῆς: « Εἰς τὰς 25 ἰδίου ἡμέραν δευτέραν μᾶς ἠκολούθησε μία
» τρικυμία καὶ διεσκορπίσθημεν τὰ καράβια, ὥστε ὁποῦ ἐφθάσα-
» μεν εἰς ταῖς τρεῖς Μπούκαις εἰς τὴν νῆσον Σκύρον· ἐκεῖ ἦλθε
» καὶ τὸ μπουρλότον εἰς τὸ ἐσπέρας καὶ ἐβαστοῦσε τραβέρσω
» εἰς δὲ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν δὲν ἤξεύρομεν εἰς ποῖον μέρος
» ἐτράβιξε ».

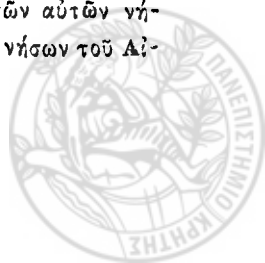
(Ἀρχ. Δῆμ. Σπετσ. ἐκθ. Ναυάρχ.).

αρχον Ἀνδρέαν Μιαούλην (α), τὰ ὅποια πλεύσαντα πρὸς τὰ Ψαρά ὄλα ὁμοῦ, τὰ μὲν Ὑδραϊκὰ ἠγκυροβόλησαν εἰς Βολισσὸν τῆς Χίου, τὰ δὲ Σπετσιωτικὰ εἰς Ψαρά καὶ Βολισσόν. Ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν, ἅμα ἐπληροφορήθη ὅτι τὰ Ὑδραϊκὰ πλοῖα προσέρχονται εἰς τὰ Ψαρά, συνεκάλεσε γενικὴν συνέλευσιν, καὶ ἐνουθέτησε τὸν λαόν τῆς νᾶ μὴ κακοποιήσωσιν οὐδένα τῶν Ὑδραίων μνησικακοῦντες διὰ τὰ ἐν Ὑδρᾷ συμβάντα. Διώρισε δὲ καὶ φρουρὰν ἐκ τεσσαράκοντα πολιτῶν, ἵνα ἐπαγρυπνῆ μὴ τυχὸν ἐξημμέναι κεφαλαὶ κακοποιήσωσι λάθρα τοὺς Ὑδραίους. Ἀμα δ' ἤλθεν ἡ τῶν Ὑδραίων μοῖρα εἰς Ψαρά, ἐξῆλθεν ὁ ναύαρχος καὶ οἱ πλοίαρχοι εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀφοῦ συνεννόηθησαν καὶ μετὰ τῶν Ψαριανῶν ἀνεχώρησαν καὶ ἠγκυροβόλησαν εἰς Βολισσόν, χωρὶς ποσῶς νὰ ριφθῆ ψυχρὸς τις λόγος ἀπὸ τοὺς Ψαριανούς (β).

Ἐνωθεῖσαι αἰμοῖραι τῶν τριῶν νήσων, ἐξέπλευσαν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου πρὸς τὴν Λέσβον, ἐνθα εὔρον πλοῖά τινα ἐχθρικά φορτηγὰ προσωρμισμένα ἐντὸς λιμένος τινὸς ἀντικρὺ τῆς Λέσβου, Ἀγιασμᾶτι καλουμένου· πλὴν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιχειρήσωσι τίποτε κατ' αὐτῶν, διότι οἱ Τοῦρκοι εἶχον κλείσει καλῶς τὸ στόμιον τοῦ λι-

(α) Συνοπτ. Ἱστορ. Ἀντ. Μιαούλη. Σημειωτέον ὁμῶς ὅτι ἡ ἀναλογία τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκπλεόντων πλοίων, γίνεται ἤδη ἐπὶ τῆ βᾶσει τῆς μεταξὺ τῶν τριῶν νήσων συμβάσεως, καὶ ἀναλώματι δημοσίοις, οὐχὶ δὲ πλέον ἰδιωτικοῖς τῶν προκρίτων· καὶ ἐπὶ τῆ βᾶσει τῆς ἀναλογίαις ταύτης διενέμοντο μεταξὺ τῶν αὐτῶν νήσων καὶ τὰ ἐκ τοῦ δασμοῦ καὶ τῶν προσόδων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου εἰσπραττόμενα χρήματα.

(β) Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α΄. σελ. 287—288.

μένος, ἐναντίον πάσης κατ' αὐτῶν θαλασσίου ἐπιδρομῆς, καὶ οὕτως ὁ ἑλληνικὸς στόλος διευθύνθη πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐχθρικοῦ, περὶ τοῦ ὁποίου ἐπληροφορήθη ὅτι διευθύνθη πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (τῆς Θεσσαλονίκης)· ἐλθὼν δὲ παρὰ τὴν νῆσον Ἁγίον Στράτην καλουμένην, καὶ μὴ εὐρῶν τὸν ἐχθρικόν, ἐστράφη πάλιν τὴν 12 Σεπτεμβρίου πρὸς τὴν Γένεδον, ὅπου ἑλληνικά τινα πλοῖα προσῆλθον καὶ μέχρι τῆς εἰσόδου τοῦ Ἑλλησπόντου πρὸς κατασκόπευσιν· ἀλλὰ τίποτε μὴ ἐντυχόντα ἐστράφησαν αὐτοὶ εἰς τὰ ὀπίσω. Σφοδρὸς δὲ μεσημβρινὸς ἄνεμος πνεύσας τὴν νύκτα τῆς 14, διεσχόρπισε τὰ ἑλληνικά πλοῖα, ὠθήσας αὐτὰ πρὸς τὸ ὄρος Ἄθωνος (ἅγιον Ὄρος). Ὁ δ' ἐχθρικὸς πλέων μεταξὺ Λήμνου καὶ Σαμοθράκης καὶ ἐπιτυχῶν τὴν 15 τοῦ αὐτοῦ ἑλληνικά τινα πλοῖα, ἐξ ὧν τρία μὲν Ὑδραϊκὰ ὑπὸ τὸν Μιαούλην καὶ Σαχτούρην μεθ' ἑνὸς πυρπολικοῦ ὑπὸ τὸν Α. Ῥομπότσην, ἐν δὲ Σπετσιωτικόν, ὑπὸ τὸν Ἀργύρην Στεμιτσιώτην (α) τὰ ἐστενοχώρησε τοσοῦτον περὶ τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος, εὐρεθέντα ἐν μεγάλῃ γαλήνῃ, ὥστε τὸ μὲν πυρπολικόν, ἵνα μὴ τὸ ἀφήσωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν, τὸ ἔκαυσαν οἱ ἐν αὐτῷ, καὶ διεσώθησαν ἐπὶ τοῦ Σπετσιωτικοῦ πλοίου, τὰ δὲ πολεμικὰ διέφυγον τὸν κίνδυνον, ἀνέμου πνεύσαντος, ἀφοῦ ὑπέστησαν τρίωρον προσβολὴν καὶ οὐκ ὀλίγας ζημίας. Τὴν ἐπιούσαν ἐνωθεὶς ἅπας ὁ ἑλληνικὸς στόλος περὶ τὴν Λήμνον καὶ Λέσβον, παρηκολουθεῖτο ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ, πλὴν ἀπέ-

(α) Τοῦτο εἶναι τὸ αὐτὸ πλοῖον, ὅπερ ὁ Σ. Τρικ. ἀναφέρει ἐν τῇ ἱστορίᾳ του Τ. Γ. σελ. ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Καλαφάτη, διότι ἀμφότεροι ὅτε Καλαφάτης καὶ ὁ Στεμιτσιώτης ἦσαν συνδιδοκτῆται.

φευγε τὴν συμπλοκὴν, ἀνεπιτήδειον ἔχων τὸν ἀνεμον καὶ ἐζημιώθη καὶ ἕτερον Ὑδραϊκὸν πυρπολικόν, τὸ ὁποῖον ὡς βραδυκίνητον ἔκαυσε ὁ διευθύνων αὐτὸ Ηιπίνος. Καὶ ὁ μὲν ἐχθρικός στόλος εἰσέπλευσε ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Λέσθου, ὁ δ' ἑλληνικός προσωρμίσθη εἰς Ψαρά (α). Πλὴν ἐπειδὴ καὶ αἱ δύο μοῖραι τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ὑδρας, εἶχον ἀνάγκην ὕδατος, διευθύνθησαν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν νῆσον Σκύρον, καὶ μετὰ τὴν ὕδρευσιν, ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὰ Ψαρά, ὅπου μαθόντες οἱ ναύαρχοι τῶν τριῶν νῆ-

(α) Περί τὴν νῆσον Ἅγιον Στράτην, πλοιαρίον τι ὀθωμανικόν (ἐν εἴδει Ἀλαμάνας) φέρον πλήρωμα εἴκοσιν ἀνδρῶν, ἐνδεδυμένων τουρκικὴν ἐνδυμασίαν, προσῆλθεν εἰς τὴν Σπετσαιοτικὴν ναυαρχίδα· οἱ ἄνδρες οὗτοι Ψαριανοὶ ὄντες, καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν περιπεσόντες ἕνεκα τῶν Αὐστριακῶν, ἐπεβιάσθησαν ἐν Σμύρνῃ ἐπὶ τοῦ πλοιαρίου ἐκείνου, διευθυνομένου ὑπὸ τουρκικοῦ πλοιάρχου καὶ πληρώματος, καὶ ἐπέμποντο ἀλυσσόμενοι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὑπὸ τὴν συνοδίαν καὶ πολλῶν ὀπλοφόρων στρατιωτῶν τούρκων· ἀλλὰ κατὰ τὸν διάπλουν αὐτῶν, οἱ αἰχμάλωτοι Ψαριανοὶ κατορθώσαντες νὰ λύσωσι τὰ δεσμά των, ἐπέπεσαν αἰφνιδίως κατὰ τῶν κοιμωμένων φρουρῶν αὐτῶν τούρκων, καὶ φονεύσαντες αὐτούς, ἔγιναν κύριοι τοῦ πλοιαρίου. Μὴ ἐλπίζοντες δὲ, εἰμὴ δι' αὐτοῦ νὰ σωθῶσιν, ἐμηχανεύθησαν ν' ἀποβάλωσι τὰ ἰδιά των ἐνδύματα καὶ νὰ φρέσωσι τουρκικὰ, ὥστε ὑπὸ τοιαύτην ἐνδυμασίαν καὶ ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν σημαίαν τοῦ πλοιαρίου νὰ ἐξαπατήσωσι τὰ τε φρούρια τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐχθρικήν συνάντησιν. Τὸ στρατήγημα τοῦτο ἐπέτυχε πληρέστατα· ἐξεληθόντες δὲ τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς τούρκοι καὶ πλείοντες δὴθεν διὰ τὴν Τέρεδον, ἢ ἄλλα πλησιόχωρα τουρκικὰ μέρη, ἐπελαγίσθησαν, καὶ καλῆ τύχῃ, ἐνέπεσαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν στόλον καὶ ἐσώθησαν. (Ἴδε καὶ ὑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α'. σελ. 310—318).

σων, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου ἐδυστρό-
 πουν ἀκόμη εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως
 ἐπιβληθέντος αὐτοῖς ἐράνου, ἐξέδωκαν πρὸς αὐτοὺς τὴν
 22 Σεπτεμβρίου ἀπὸ κοινοῦ Προκήρυξιν τινα, πειθαναγ-
 κάζοντες αὐτοὺς εἰς τὴν πρόθυμον πληρωμὴν τῶν διὰ τὰς
 ἀνάγκας τῶν στόλων ἐράνων, καὶ συναπέστειλαν πρὸς
 τὸν σκοπὸν τοῦτον, τρία πολεμικὰ πλοῖα καὶ τρεῖς ἄν-
 ὄδρας (α), ἀνὰ ἓνα ἐξ ἐκάστης νήσου. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξέ-
 πλευσεν αὐθις ὁ ἑλληνικὸς στόλος κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ,
 ἀλλ' ἔνεκα τῶν πνευσάντων σφοδρῶν ἀνέμων, ἠναγκάσθη
 νὰ προσορμισθῇ ἐκ νέου, πρῶτον μὲν εἰς Σκύρον, τὴν 25
 Σεπτεμβρίου, ἀκολούθως δὲ εἰς Σκίαθον. Ἄλλ' ἐνῶ ἐσ-
 τάθμευον εἰς Σκίαθον αἱ τρεῖς ἑλληνικαὶ μοῖραι, σοβαρὰ
 σύγκρουσις ἐγένετο τὴν 27 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μεταξὺ τῶν
 Σπετσιωτικῶν καὶ Ὑδραϊκῶν πληρωμάτων, ἐξ ἧς ἐπληγώ-
 θησαν καὶ ἐφονεύθησαν ἑκατέρωθεν πέντε ἢ ἕξ ναῦται·
 ἐνεκρίθη δὲ πρὸς κατάπαισιν τοῦ σκανδάλου, καὶ ἵνα μὴ
 τὸ κακὸν καταντήσῃ χειρότερον, νὰ ἐκπλεύσῃ ἐκεῖθεν ἡ
 Σπετσιωτικὴ μοῖρα. Αὕτη δὲ ἐκπλεύσασα ἐκεῖθεν τὴν ἐ-
 παύριον, προσωρμίσθη εἰς Τήνον, ὅπου καθ' ἃς εἶχε πλη-
 ροφορίας, οἱ ἀρμοσταὶ τῶν νήσων εἶχον ἀνάγκην ὑποστη-
 ρίξεως πρὸς εἰσπραξίν τῶν φόρων τοῦ Αἰγαίου, κατὰ τὰς
 διαταγὰς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Αἱ δὲ μείνασαι εἰς Σκίαθον δύο μοῖραι τῆς Ὑδρας καὶ
 τῶν Ψαρῶν, εἰδοποιηθεῖσαι ἐκ Ψαρῶν διὰ ταχυπλόου, ὅτι
 ὁ ἐχθρικός στόλος ἐφάνη καταβαίνων ἐκ Λέσβου τὴν 29
 Σεπτεμβρίου, ἐξέπλευσαν ἐκεῖθεν πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐ-
 χθροῦ καὶ ἤλθον εἰς Τήνον, ὅπου ἐγνώριζον ὅτι προσωρ-

(α) Ἐκ τῆς Σπετσιωτικῆς μοῖρας ἀπετσάλη πλοῖον τοῦ Ἀργ.
 Σπετσιωτῶτου καὶ ὁ Ἄναγν. Δ. Πικραθεοδωρῆ.

μίσθη καὶ ἡ Σπετσιωτικὴ μοῖρα, ὅπως, ἐνούμενοι καὶ μετὰ ταύτης, ἀντικρούσωσι τὸν ἐχθρόν καὶ προστατεύσωσι τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου· ἀλλ' ἡ Σπετσιωτικὴ μοῖρα εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκείθεν εἰς Σπέτσας, ὅταν αἱ ἄλλαι δύο μοῖραι ἔφθασαν εἰς Τήνον (α), ὅπου δι' ἄλλου ταχυπλόου ἐκ Σκοπέλου ἔμαθον αὖθις, ὅτι ὁ ἐχθρὸς πλέει, διευθυνόμενος πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, καὶ ὅτι τὴν 8 Ὀκτωβρίου, πλησιάσας εἰς Σχίαθον, ἔλαβε σημεῖα ὑποταγῆς παρὰ τῶν

(α) Ἴδου τί ἔγραφον ἐκ Τήνου τὴν 16 Ὀκτωβρίου οἱ ναύαρχοι Ἰδρας καὶ Ψαρῶν·

» *Εὐγενέστ. Κ. Πρόκρ. τῆς Ν. Σπετσῶν, χαίρετε.*

» Πρὸ τινῶν ἡμερῶν, ὄντες εἰς Σχίαθον, ἐπληροφρορήθημεν ὅτι
 » μέρος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου περιέπλεε τὰς Ἑλλήν. νήσους· ἐβιά-
 » σθημεν νὰ δράμωμεν διὰ νὰ προλάβωμεν κάθε κίνδυνον· ἐφθά-
 » σαμεν ἐδῶ εὐτυχῶς καὶ ἐπληροφρορήθημεν, ὅτι διέβη ἐντεῦθεν
 » χωρὶς νὰ προξενήσῃ τὴν παραμικρὰν βλάβην. ἤυραμεν τὰς νή-
 » σους καταταραχμένας ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς φαρτίαις. Ἐπροσπα-
 » θοῦμεν συμφώνως μετὰ τοῦ ὑμετέρου γενναίου ναυάρχου νὰ τὰς
 » διατάξωμεν, ἐνῷ δ' ἐνητχολούμεθα εἰς τὸ τοιοῦτον, ἐπληροφο-
 » ρήθημεν ὅτι τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, παραπλέον
 » τὴν Μιτυλήνην, εἰσέβη εἰς τὸν κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ
 » τοιοῦτον δὲν μᾶς ἐλύπησε τόσον, ὅσον ἡ ἀπόφασις τῆς ἀναχω-
 » ρήσεως τοῦ ὑμετέρου στόλου εἰς τὴν πατρίδα σας. Δὲν ἀμφι-
 » βίλλομεν, ὅτι θέλετε ταχύνει τὴν ἐκπλευσιν ἄλλων δεκαπέντε
 » πλοίων, διὰ τὰ ὅποια λογίζεται τὸ ἀνάλογον, πρὸς κοινὴν ἡσυ-
 » χίαν. Ἐλπίζομεν νὰ συναῶμεν καὶ ἕτερα γρόσια ἀπὸ τὰς νή-
 » σους. Ταχύνετε, ἀδελφοί, νὰ συνενωθῶμεν διὰ νὰ καταστρέψω-
 » μεν τὸν ἐχθρόν· εἰς τὸ ἐναντίον ἀπολώλαμεν. Ὑγιαίνετε.

• Ὁ ναύαρχος Ἰδρας

Ὁ ναύαρχος Ψαρῶν

Νικολῆς Ἀποστόλης·

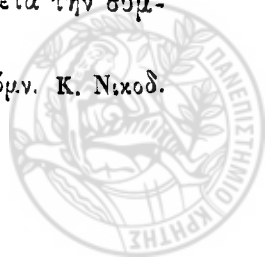
(Ἐκ τῶν Ἀρχ. τοῦ Δήμ. Σπετσῶν.)

Σκιαθιτῶν, οἵτινες, φοβηθέντες τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀπαυδῆσαντες πλέον καὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς καταπιέσεις, ἃς ὑπέστησαν πρὸ ἱκανοῦ χρόνου παρὰ τῶν ἐν τῇ νήσῳ αὐτῶν ἐμφωλευσάντων μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν Τρικέρων Ὀλυμπίων στρατιωτῶν τοῦ Καρατάσσου, ἠναγκάσθησαν νὰ δεχθῶσιν εἰς τὴν νῆσόν των καὶ Ὀθωμανὸν διοικητὴν. Ὁ Ὀθωμανὸς ναύαρχος ἐπειράθη ν' ἀποβιβάσῃ ἐπὶ τῆς νήσου μετὰ σφοδρὸν κανονοβολισμὸν μιᾶς σχεδὸν ὥρας, ἕως χιλίους στρατιώτας κατ' αἵτησιν τῶν Σκιαθιτῶν, ἵνα ἐξοντώσῃ τοὺς περὶ τὸν Καρατάσσον στρατιώτας, γαλήνης δὲ οὐσης ἄκρας μετὰ τὸν κανονοβολισμὸν, ἐπλησίασαν αἱ φέρουσαι τοὺς ὄπλοφόρους Τούρκους λέμβοι εἰς δύο παραλλήλους θέσεις πρὸς ἀπόβασιν· ἀλλ' οἱ περὶ τὸν Καρατάσσον, ἕως τετρακόσιοι, ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν ἀποβιβαζομένων, ἀπέκρουσαν τοὺς ἐχθροὺς γενναίως, φονεύσαντες πολλοὺς ἐκ τῶν ἀποβιβασθέντων καὶ μὴ, καὶ ἠνάγκασαν τοὺς λοιποὺς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖά των, τὰ ὅποια ἀμέσως διευθύνθησαν πρὸς τὸν Μαλιακὸν κόλπον.

Τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, μαθόντα τὰ ἐν Σκιάθῳ διατρέξαντα, ἔφθασαν ἐκεῖ δρομαίως τὴν 10 τοῦ μηνός, μὴ εὐρόντα δὲ τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ἠκολούθησαν αὐτὸν κατὰ πόδας, καὶ τὴν ἐπαύριον προσέβαλον ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κόλπου, παρὰ τὴν Ποντικόνησον, τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν αὐτοῦ, καθ' ἧς καὶ ὤρμησαν δύο πυρπολικά, ἀλλ' εἰς μάτην, διότι, γαλήνιασάντος τοῦ ἀνέμου, οἱ πυρποληταὶ ἐβιάσθησαν νὰ τὰ καύσωσι καὶ νὰ σωθῶσιν ἐπὶ τῶν λοιπῶν πλοίων ἀβλαβεῖς, ἐκτὸς δύο μόνον φονευθέντων (α). Μετὰ τὴν συμ-

(α) Ἴδε ἐπιστολὴν τοῦ ναυάρχου Ψαρῶν (Ἰπὸμν. Κ. Νικοδ.

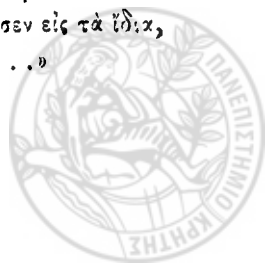

πλοκήν ταύτην ὁ Ἑλληνικός στόλος ἐπανήλθεν εἰς Σχιάθον, ὅπου τοὺς μὲν Σχιαθίτας ἐπανάφερον εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ καθήκοντος, τὸν δὲ Τοῦρχον διοικητὴν ἀπέπεμψαν ἐκεῖθεν ἀνενόχλητον, ἀντικαταστήσαντες αὐτὸν, μέχρι νεωτέρας διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατ' αἴτησιν τῶν ἰδίων Σχιαθιτῶν, δι' ἄλλης προσωρινῆς διοικήσεως ἐξ ἑνὸς Ψαριανοῦ καὶ ἑνὸς Ὑδραίου. Οἱ Σχιαθῖται ἀπαλλαγθέντες μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς νέας προσωρινῆς διοικήσεως ἀπὸ τὰ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πρατόμενα κακὰ, ἐξέφρασαν ἐγγράφως τὴν 15 Ὀκτωβρίου πρὸς τοὺς ναύαρχους Ὑδρας καὶ Ψαρῶν τὴν εὐγνωμοσύνην των.

Μεγίστην κατέβαλον φροντίδα οἱ δύο ναύαρχοι ἐν Σχιάθῳ πρὸς καταρτισμὸν πυρπολικῶν, ὧν ἑστέρουντο αἱ δύο Ἑλληνικαὶ μοῖραι. Ὁ ναύαρχος τῶν Ψαρῶν ἐπεμψεν εἰς Ψαρὰ τὸ πυρπολικὸν τοῦ Καλάρη καὶ τὸν Νικόδημον, ἵνα μετασκευάσῃ τὸ πλοῖον, ὅπερ τοῦ ἐχορηγήθη, εἰς πυρπολικὸν, ἐκράτησε δὲ διὰ τὸν στόλον τὸν Μαρτίγον, ὃν ἔλαβον ἐκ Σχιάθου, καὶ μετασκευάσαντες εἰς πυρπολικὸν τὸν παρεχώρησαν εἰς τὸν Κανάρην (α). Ἄλλ' ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν, μαθοῦσα τὴν ἀπώλειαν τῶν δύο πυρπολικῶν κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν ναυμαχίαν, ἀπέστειλεν αὐθόρμη-

Τ. Α. σελ. 296—298) πρὸς τοὺς Παραστάτας Ψαρῶν Νικ. Λουμάκη καὶ Ἰω. Κκλημέρη, ἐκθέτουσαν περιστατικώτερον τὰς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πράξεις τῶν ναυτικῶν μοιρῶν Ὑδρας καὶ Ψαρῶν, ἐν ἧ' προστίθενται καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἀδελφοί, ἐάν ᾤτον ἐνωμένος ὁ στόλος τῶν Σπετσιωτῶν, ὅστις ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἄλλα μπουρλότζα, ἀφεύκτως τὸν ἀφνίζαμεν . . .»

(α) Ὑπόμν. Κ. Νικόδ. Τ. Α. σελ. 295, 292.

τος εἰς τὴν Ψαριανὴν μοῖραν ἕτερον πυρπολικὸν ὑπὸ τὸν Νικόλαον Καλάρην.

Ὁ δ' ἐχθρικός στόλος, ἐλθὼν εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ὡς εἶπομεν, ἔλαβε δείγματα ὑποταγῆς καὶ ἀπὸ τοὺς Τρικεριώτας, ἀφήσας δὲ ἐκεῖσε ἑπτὰ πλοῖα ἐκ τῶν μικροτέρων, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν τὴν 17 τοῦ μηνός, διευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον. Διαβαίνων δὲ ἀπὸ τὴν νῆσον Σκιάθου, ὅπου ἦσαν προσωρμισμένα τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, ἀπέστειλεν ἐγγραφόν τι διὰ πλοιαρίου, παραινῶν τοὺς Σκιαθίτας νὰ μένωσι πιστοὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν Σουλτάνον ὑποταγὴν των, καὶ νὰ παρακινήσωσι καὶ τοὺς Σχοπελίτας νὰ πράξωσι τὸ αὐτὸ, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, ἵνα μὴ ὑποπέσωσιν, ἐπιμένοντες, εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Σουλτάνου.

Τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα δὲν ἐξῆλθον τῆς Σκιάθου, ἵνα προσβάλωσι τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ἀλλ' οὗτος μὲν διέβη ἀνενόχλητος, διευθυνόμενος εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐκεῖνα δὲ, μετὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ, διευθύνθησαν ἀμέσως εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ὅπως τιμωρήσωσι τοὺς ὑποταγέντας εἰς τοὺς Τούρκους Τρικεριώτας, καὶ τὴν 19 τοῦ μηνός, ἐλθόντα εἰς Τρίκερα, ἐπῆραν πέντε πλοῖα τῶν Τρικεριωτῶν ἐκ τοῦ λιμένος αὐτῶν, καὶ τὰ μὲν τρία ἔλαβον οἱ Ὑδραῖοι, τὰ δὲ δύο οἱ Ψαριανοὶ, λεηλατήσαντες καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο εὔρον εἰς τὰ παράλια ἐκεῖνα. Μετὰ τοῦτο, μὴ οὔσης ἀνάγκης νὰ περιπλέωσιν ὅλα τὰ ἐκεῖσε εὑρισκόμενα Ἑλληνικὰ πλοῖα, ἀπεφασίσθη ἐκ συμφώνου νὰ ἐπιστρέψωσι μὲν τὰ πλεῖστα τῶν πλοίων εἰς τὰ ἴδια, νὰ μείνωσι δὲ εἰς περίπλουν πέντε Ὑδραϊκὰ πλοῖα μετὰ τοῦ ναυάρχου συμπεριλαμβανομένου, καὶ πέντε Ψαριανὰ μετὰ τοῦ ναυάρχου καὶ τοῦ ὑπὸ τὸν Κανάρην πυρπολικοῦ Μαρτίου. Τὰ μείναντα ταῦτα πλοῖα, ἀπελθόντα εἰς Ὁρεοῦς,

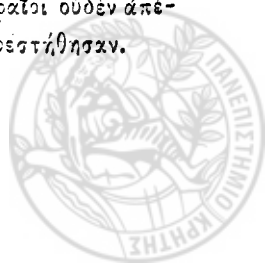

ἠγχυροβόλησαν ἐκεῖ, σκοπεύοντα νὰ διέλθωσι τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον μέχρι Χαλκίδος, ὅπως ἐξολοθρεύσωσι τὰ ἐκεῖσε εὐρισκόμενα ἑπτὰ Ὀθωμανικὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ὁ ἐχθρικός στόλος, ἀναχωρήσας ἐκ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου, ἄφησεν αὐτόθι εἰς προφύλαξιν τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ τῶν παραλίων τῆς Εὐβοίας. Ἦσαν δὲ προσωρμισμένα τὰ πλοῖα ταῦτα πλησίον τῆς Χαλκίδος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πυροβόλων τοῦ φρουρίου αὐτῆς, ὅταν αἱ Ἑλληνικαὶ μοῖραι ἦλθον εἰς Τρίκερα.

Τὴν 21 τοῦ μηνός, ἀπάραντα ἐξ Ὁρεῶν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, εἶδον τέσσαρα ἐκ τῶν Ὀθωμανικῶν ἐκείνων πλοίων ἐξερχόμενα τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου μὲ νότιον ἄνεμον. Τὰ πλοῖα τοῦ Μιαούλη, Τσαμαδοῦ καὶ Κριεζῆ προσπλέοντα, ἤρξαντο τὸν κανονοβολισμὸν κατὰ τῶν ἐχθρικῶν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τὰ μὲν τρία, ἄνευ τινός ἀντιστάσεως, τὰ ἐβρίψαν οἱ
 † Τοῦρκοι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, εἰς Γαρδίκι, ἐγκαταλειφθέντα δὲ ὑπὸ τῶν πληρωμάτων αὐτῶν, τὰ ἐκυρίευσαν σῶα οἱ Ὑδραῖτι διὰ τῶν λέμβων (α), τὸ δὲ τέταρτον, προσήνεμον ὄν, τὸ κατεδίωξαν τὰ ἄλλα πλοῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου στολίσκου· αὐτὸ ὅμως, μεταβαλὸν πορείαν, κατέφυγεν ἐν τὸς κολπιδίου τινός, τῆς ἁγίας Μαρίας καλουμένου, ἐπὶ τῆς Εὐβοίας. Τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἠθέλησαν καὶ ἐκεῖ νὰ τὸ

(α) Ἐκ τῶν τριῶν τούτων πλοίων, τὸ μὲν ἦτο Γαθάρρα, τὰ δὲ ἄλλα δύο Βρίκια, ἅπαντα δὲ τὰ ἔλαβον οἱ Ὑδραῖτοι μόνοι καὶ τὰ ἐπώλησαν. Οἱ Ψαριανοὶ ἐζήτησαν τὸ ἀνάλογόν των, καὶ ἐκτεταμένη ἀλληλογραφία ἔλαβε χώραν μεταξὺ τῶν κοινοτήτων καὶ τῶν ναύαρχων Ψαρῶν καὶ Ὑδρας· ἀλλ' οἱ Ὑδραῖτοι οὐδὲν ἀπέδωκαν εἰς τοὺς Ψαριανούς, οἵτινες δικαίως ἐδυσχερестήθησαν.

(Ἵπόμν. Κ. Νικαῶδ. Τ. Α. σελ. 296.)

προσβάλωσιν, ἀλλ' οἱ ἐν αὐτῷ προλαβόντες ἐξήγαγον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς κανονία τινα, καὶ δι' αὐτῶν ἐπροστάτευσον τὸ πλοῖόν των, τὸ ὁποῖον ἐπροστατεύετο προσέτι καὶ ὑπὸ ἀριθμοῦ τινος Τούρκων ὄπλοφόρων, οἵτινες ἐφθασαν ἐγκαίρως εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ πλοίου των. Μὴ δυνάμενοι νὰ βλάψωσι τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν πυροβόλων, ἐπειράθησαν νὰ τὸ πυρπολήσωσι, καὶ ἐπὶ τούτῳ διεύθυναν τὸ πυρπολικὸν Μαρτίγον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γεωργίου Τσαμπαρλή· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἐπνεεν ἀπόγεως, τὸ πυρπολικὸν ἀπέτυχε καὶ ἐκάη ἐπὶ ματαίῳ. Μετὰ ταῦτα τὰ μὲν Ἑλληνικὰ δι' ἔλλειψιν τροφῶν ἀνεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια, τὰ δὲ λοιπὰ Τουρκικὰ ἐφυγον ἀβλαβῶς εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

Περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ἦτοι τὴν 19 Ὀκτωβρίου, παρεδόθη καὶ ἡ Κόρινθος εἰς τοὺς περὶ τὸν Θ. Κολοκοτρῶνην διὰ συνθηκῶν, οἱ δ' ἐν αὐτῇ Τοῦρκοι ἀπεστάλησαν δι' Ἑλληνικῶν πλοίων εἰς Θεσσαλονίκην κατ' ἄλλα Τουρκικὰ μέρη ἀβλαβεῖς.

Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, θέλουσα τότε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν πόλεμον ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, ἦτις μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἐκεῖ Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ὑπέπεσεν ὀλοκλήρως εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὀθωμανῶν, προσεχάλεσεν ἐπὶ τούτῳ τὸν Ὀδυσσεᾶ Ἀνδρουτσον (α), διορίσασα αὐτὸν προσωρινὸν ἀρχηγὸν τῶν ὄπλων τῆς Εὐβοίας, ἵνα στρατολογήσῃ διὰ ξηρᾶς, τὰς δὲ τρεῖς ναυτικὰς νήσους προ-

(α) Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐὰν ἐξῆ εἰς ἄλλην ἐποχὴν, καὶ ἐλάμβανεν ἄλλην ἀνατροφὴν, ἤθελεν εἶσθαι εἰς ἕκ τῶν μεγάλων στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τοῦ Κόσμου, διὰ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα φυσικά του πλεονεκτήματα.

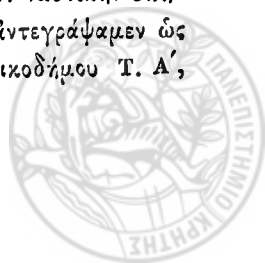

σεκάλεσε νὰ πέμψωσι ναυτικήν δύναμιν διὰ θαλάσσης· ἀλλ' οὐδεμιᾶς δοθείσης ἀπαντήσεως περὶ τούτου ἀπὸ τὰς Σπέτσας καὶ τὴν Ὑδραν, ἡ Κυβέρνησις κατ' αἰτήσιν τῶν Εὐβοέων ἀνέθεσε τὰ περὶ τῆς ὑπὲρ Εὐβοίας ναυτικῆς δυνάμεως εἰς μόνην τὴν νῆσον Ψαρῶν (α).

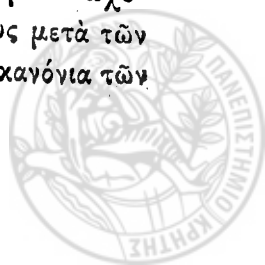
Ἐχοντες τὰς διαταγὰς τῆς Διοικήσεως οἱ Ψαριανοὶ διὰ νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς Εὐβοίαν, ἠτοίμασαν τὰ πλοῖα τοῦ Νικολάου Ἀργύρη, Ἰωάν. Καλάρη, Ἀνδρέου Δομεστίνη, Δ. Χ. Ι. Κοτζίᾶ καὶ Ν. Χ. Ἀλεξανδρῆ, καὶ δύο μυστικά· ἀπεφάσισαν δὲ νὰ πέμψωσι καὶ τρεῖς Πληρεξουσίους, τὸν Ι. Μιλαίτην, τὸν Κυρ. Δ. Μαμουῆνην καὶ Ν. Κουτσοῦχον διὰ νὰ συμπράττωσι μὲ τὸν στρατηγὸν Ὀδυσσεά εἰς τὰ τῆς ἐκστρατείας.

Οἱ Ψαριανοὶ, θεωροῦντες ὅτι ἡ νῆσός των δι' αὐτοὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους εἶναι μικρὰ καὶ ἄκαρπος, καὶ θέλοντες νὰ μετοικήσωσιν εἰς τόπον καλλήτερον, ἐξελέξαντο ὡς τοιοῦτον τὴν Εὐβοίαν. Καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἔδωκαν ἐντολήν εἰς τοὺς Πληρεξουσίους των νὰ ἐκλέξωσιν εἰς αὐτὴν τόπον κατάλληλον, ἵνα μετοικήσωσι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους. Τὰ πλοῖα λοιπὸν, ἔχοντα τοὺς Πληρεξουσίους, ἀπέπλευσαν ἀπὸ Ψαρὰ τὴν 9 Νοεμβρίου 1823 καὶ τὴν 11 φθάσαντα εἰς Θερικόν, εὖρον ἐκεῖ τὸν στρατηγὸν Ὀδυσσεά μὲ τινὰς στρατιώτας.

(α) Ἴδε ἐν τῷ Ὑπομν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 290—291 τὰ ἐγγράφα Ἐκτελεστ. καὶ Βουλευτ. ὑπ' ἀριθ. 2966 καὶ 329. Τὰ τῆς ἐκστρατείας ταύτης, ὡς ἀφορῶντα ἀξιόλογον ναυτικὴν ὑπηρεσίαν τῆς μιᾶς τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων, ἀντεγράψαμεν ὡς ἔχουσιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ὑπομνήματος τοῦ Κ. Νικοδήμου Τ. Α', σελ. 300—306.

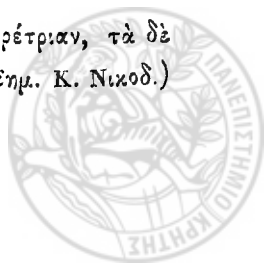
Λαβόντες ἐπὶ τῶν πλοίων τὸν Ὀδυσσεά καὶ τοὺς στρατιώτας, ἀπῆλθον εἰς Κέα τὴν 13, ἵνα παραλάβῃ οὗτος τοὺς πρότερον ὑπ' αὐτοῦ ἐκεῖ συναθροισθέντας στρατιώτας. Ἐτοιμάσας λοιπὸν 1600 στρατιώτας, ἐπεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν Ψαριανῶν πλοίων καὶ ἐπὶ δύο Αἰνιτικῶν τοῦ Μαργαρίτη Κούταβου καὶ Ἰωάννου Καραβέλλα καὶ ἐπὶ τινῶν μικρῶν πλοιαρίων, ἀπέπλευσαν δὲ ἐκεῖθεν τὴν 15. Τὸ τοῦ Καλάρη μέτινα πλοιάρια ἀπῆλθεν εἰς τὸ Μαρμάρι, εἰς τὰ ταμπούρια τοῦ Κριεζώτου καὶ ἀπεβίβασε τὸν Κριεζώτην μὲ 280 στρατιώτας διὰ νὰ πολιορκήσῃ τὴν Κάρυστον. Ἐμεινεν ἐκεῖ τὸ πλοῖον τοῦ Ἰωάννου Καλάρη διὰ νὰ δίδῃ συνδρομὴν εἰς τὸν Κριεζώτην καὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ νὰ φυλάττῃ τὴν πολιορκίαν διὰ θαλάσσης. Ὁ Κριεζώτης μετὰ τὴν ἀπόβασίν του εἰς Μαρμάρι διευθύνθη εἰς Κάρυστον, καὶ καθ' ὁδὸν, διαβαίνων ἀπὸ τι χωρίον, κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι κατέφυγον ἐκεῖ μὲ τὰς οἰκογενείας των διὰ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὴν πανώλην, ἣτις ἐμάστιζε τὴν Κάρυστον, συνῆλθε μετ' αὐτῶν εἰς μάχην, ἐκυρίευσεν τὸ χωρίον, καὶ ἐφόνευσεν εἴκοσι περίπου Τούρκους, αἰχμαλωτίσας ἕξ καὶ εἴκοσιν ἑννέα γυναικόπαιδα. Ἀπῆλθεν ἀκολούθως εἰς Κάρυστον καὶ ἔθεσε πολιορκίαν, ἀλλ' ἀσθενήσας ἐπέστρεψεν εἰς Ἀλιβέρι. Τὰ δὲ πλοῖα ἠγκυροβόλησαν τὴν 17 Νοεμβρίου 1823 εἰς Ἀλιβέρι καὶ ἀπεβίβασαν τοὺς στρατιώτας καὶ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις κατέλαβε τὸ χωρίον Ἀλιβέρι καὶ τὸν Πύργον, καὶ ὠχυρώθησαν, θέσαντες εἰς τὸν Πύργον ἓν πυροβόλον. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἦλθον ἀπὸ Χαλκίδα περίπου 3,000 Τούρκοι, ἐξέβαλαν τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ Ἀλιβέρι καὶ ὠχυρώθησαν, ποιοῦντες μάχας καὶ ἀκροβολισμοὺς μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Τοὺς Τούρκους ἐβλαπτον πολὺ τὰ κανόνια τῶν

πλοίων καὶ τὸ τοῦ Πύργου, τὸ ὁποῖον διεύθυνον οἱ ναῦται τῶν πλοίων. Ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ νὰ κάμῃ περισπασμὸν εἰς τοὺς Τούρκους ἐπεβίβασε 500 στρατιώτας εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Δομεστίνῃ, οἵτινες ἀπῆλθον εἰς Ἐρέτριαν, κατέλαβον τὸ ἀνατολικὸν ἀκρωτήριον καὶ ὠχυρώθησαν (α). Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐξεληθόντες ἀπὸ Χαλκίδα ἕτεροι Τούρκοι διευθύνοντο, φέροντες καὶ πυροβόλα, εἰς Ἀλιβέρι, ἵνα δώσωσι βοήθειαν εἰς τοὺς ἐδικούς των. Οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες ἐνέδρας εἰς Ἐρέτριαν, ἐπέπεσαν ἐπὶ τῶν Τούρκων, τοὺς ἐνίκησαν καὶ ἐκυρίευσαν καὶ τὰ πυροβόλα. Τοῦτο μαθόντες οἱ εἰς Ἀλιβέρι Τούρκοι ἀνεχώρησαν διὰ νυκτὸς καὶ εἰσῆλθον εἰς Χαλκίδα. Ἐπιβιβάσθέντες δὲ καὶ οἱ εἰς Ἐρέτριαν στρατιῶται εἰς τὸ πλοῖον, ἀπῆλθον εἰς Ἀλιβέρι· τότε δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὸν στρατὸν καὶ οἱ Πληρεξούσιοι ἀπεφάσισαν ν' ἀπέλθουν εἰς Βρυσάκια διὰ νὰ πολιορκήσωσι τὸ φρούριον τῆς Χαλκίδος. Τὰ δὲ πλοῖα ἀπεφασίσθη νὰ μείνουν εἰς τὸν Ἐρετριακὸν κόλπον, ἵνα φυλάττωσι τὸν ἀποκλεισμόν. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου ἀνεχώρησαν ἀπὸ Ἀλιβέρι καὶ ἀπῆλθον εἰς Βρυσάκια· ἐκεῖθεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπεμφε τὸν Κριεζώτην μὲ 700 στρατιώτας καὶ ἐπολιόρησε τὴν Κάρυστον στενωτέρων.

Πληροφορηθεῖσα ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν ὅτι ἀπαιτεῖται διὰ θαλάσσης ἀποκλεισμός καὶ ἀπὸ τὸ ἐπάνωθεν μέρος τῆς Χαλκίδος, ἐπεμφε τὰ πλοῖα τοῦ Ἀνδρέου Γιαννίτση, Νικ. Καρακωσταντῆ, Ἄναγν. Μπουρέκα καὶ Γεωργίου Σκανδάλη, διώρισε δὲ καὶ ἀρχηγὸν τὸν Ν. Χ. Δ. Κοτζιᾶν διὰ νὰ

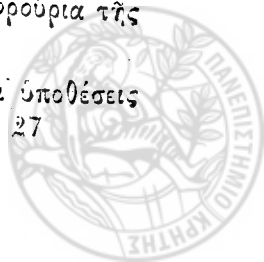
(α) Οἱ Ψαριανοὶ πρῶτοι ἔρριψαν κανόνι εἰς Ἐρέτριαν, τὰ δὲ ὀχυρώματά των σώζονται μέχρι τῆς σήμερον. (Σημ. Κ. Νικοδ.)

πυρπολήση δὲ καὶ τὰ εἰς Βῶλον εὐρισκόμενα Ὀθωμανικὰ πλοῖα, μίαν κορβέταν καὶ δύο βρίκια, ἔπεμψε καὶ ἐν πυρπολικὸν σακολέβαν, διευθυνομένην ὑπὸ τοῦ Ἀναγνώστου Κανάρη· ἀπέπλευσαν δὲ ἀπὸ Ψαρὰ τὴν 1 Δεκεμβρίου 1823.

Ἄμα ἔφθασεν εἰς Σχίαθον ὁ ἀρχηγὸς Ν. Κοτσιᾶς, ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς Σκιαθίτας ἐν πλοῖον βρίκιον καὶ μετεσκευάσεν αὐτὸ εἰς πυρπολικόν· διώρισε δὲ πλοίαρχον τούτου τὸν Νικόλ. Βρατσάνον. Ἀποπλεύσαντα δ' ἐκείθεν τὰ πλοῖα τὰ μὲν δύο ἀπῆλθον εἰς Βρυσάκια διὰ τὸν ἀποκλεισμόν, τὰ δὲ δύο πυρπολικά, συνοδευόμενα ἀπὸ τὰ πολεμικὰ πλοῖα τοῦ Βουρέκα καὶ τοῦ Σκανδάλη ἀπῆλθον εἰς Βῶλον. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὸ πλήρωμα τοῦ πυρπολικοῦ βρικίου οὐδεὶς ἐγνώριζε τὰ νερὰ τοῦ κόλπου, ἐδόθη πρωεὺς εἰς αὐτὸ εἰς Τρικεριώτης· ἐνῶ ὅμως ἐπύρχετο τὸ πυρπολικόν τοῦτο κατὰ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, ὁ πρωεὺς ἀπὸ ἄγνοιαν, ἢ ἀπὸ ἐθελοκακίαν, ἐκάθισε τὸ πυρπολικόν εἰς ῤηχά· οἱ τοῦρκοι ἐνόησαντες τὸ πρᾶγμα, ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσιν ἀπὸ τὰ πλοῖα καὶ ἀπὸ τὰ κανονοστάσια τῆς ξηρᾶς μὲ κανονοβολισμοὺς καὶ τουφεκισμοὺς, πληγῶσαντες ἕνα τῶν ναυτικῶν τοῦ πληρώματος. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποσυρθῇ τὸ πυρπολικόν, τὸ ἐπυρπόλησαν καὶ ἀνεχώρησαν, ἐπιστρέψαντες εἰς Σχίαθον μετὰ τῆς σακολέβας. Ἐκείθεν δὲ ὁ ἀρχηγὸς Κοτσιᾶς ἐπέστρεψεν εἰς Ψαρὰ μὲ τὴν σακολέβαν. Τὰ δὲ δύο πολεμικὰ ἀπῆλθον καὶ αὐτὰ εἰς Βρυσάκια, καὶ οἱ μὲν Ψαριανοὶ ἐφύλαττον τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Εὐβοϊκοῦ καὶ Ἐρετριακοῦ κόλπου, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς μὲ τοὺς στρατιώτας του ἐφύλαττε τὰ φρούρια τῆς Χαλκίδος καὶ Καρύστου.

Μετά τινος ἡμέρας ἐπέμφθη εἰς Ψαρὰ δι' ὑποθέσεις

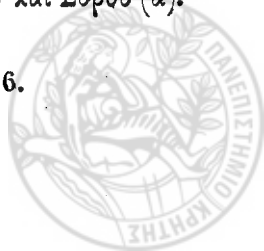

τῆς ἐκστρατείας εἰς τῶν πληρεξουσίων, ὁ Κυρ. Μαμούνης, ὅστις, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Βουλὴν ὅτι, κατὰ τὴν ἐντολήν τῆς, οἱ Πληρεξούσιοι ἐθεώρησαν ὡς τόπον κατάλληλον διὰ μετοικισμόν, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους, τὸ λεγόμενον ἤδη Καστρί, τὴν πάλαι Ἐρέτριαν. Καὶ ἔκτοτε ἔλαβον οἱ Ψαριανοὶ τὴν ἰδέαν τοῦ εἰς τὸν τόπον τοῦτον μετοικισμοῦ. Νῦν δὲ ὁ τόπος οὗτος καλεῖται Νέα Ψαρά.

Ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν, θέλουσα νὰ πυρπολήσῃ τὰ πλοῖα τὰ εἰς τὸν Βῶλον εὐρισκόμενα, ἵνα καθαρῶς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἀπέστειλε καὶ αὖθις τὸν Νικόλ. Βρατσάνον μὲ ἕτερον πυρπολικόν, τὸν Μαρτίγον. Ἀπῆλθε δὲ ὁ Βρατσάνος εἰς Βρυσάκια, ὅπου τὰ Ψαριανὰ πλοῖα εἶχον τὸν ἀποκλεισμόν, καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὰ τὰς διαταγὰς, ἃς εἶχε παρὰ τῆς Βουλῆς· συνοδευθεὶς δὲ ὑπὸ δύο πολεμικῶν πλοίων, ἀπῆλθον εἰς Βῶλον καὶ εἶδον τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα ἠγκυροβολημένα πλησίον τοῦ φρουρίου καὶ κανονοσασίων, καὶ ἠσφαλισμένα μὲ κατάρτια, ἀραγμένα μακρὰν τῶν πλοίων, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δύνωνται νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὰ Τουρκικὰ πλοῖα πυρπολικά, οὔτε δι' ἐφόδου νὰ τὰ κυριεύσωσιν. Ἰδόντα λοιπὸν τὰ Ψαριανὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐχθρικῶν πλοίων, ἔρριψαν κανονοβολισμοὺς τινὰς κατὰ τῶν κανονοστασιῶν καὶ ἀνεχώρησαν τὰ μὲν πολεμικὰ διὰ Βρυσάκια, ὁ δὲ Μαρτίγος διὰ Ψαρά.

Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν ἑξ πλοίων τῶν εἰς τὸν Ἐρετριακὸν κόλπον, ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν ἐκήρυξε τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Εὐβοίας, εἰδοποιήσασα περὶ τούτου ἐγγράφως τὴν τε Διοίκησιν καὶ τὸν ἑπαρχὸν Μυκῶνου καὶ Σύρου (α).

(α) Ὑπομν. Κ. Νικοδ. Γ. Α', σελ. 305—306.

Ἡ Διοίκησις ἐνέκρινε τὰς πράξεις τῆς Βουλῆς τῶν Ψαριανῶν καὶ τῆ εἶπεν, ὅτι θέλει κοινοποιήσει καὶ αὐτὴ τὸν ἀποκλεισμόν εἰς τοὺς Προξένους τῶν νήσων διὰ νὰ ἔχη ἰσχύν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εὐρίσκετο εἰς Τσεσμέν βρῖκιον Ὀθωμανικόν πολεμικόν, τὸ ὁποῖον, ἰδὸν καταδρομικόν Ψαριανόν μύστικον, πλέον εἰς τὸ στενὸν τῆς Χίου, ἐξήληθε τοῦ λιμένος καὶ τὸ κατεδίωξε. Τὸ καταδρομικόν, διαφυγὸν τὴν καταδίωξιν, ἤλθεν εἰς Ψαρὰ καὶ ἀνήγγειλε τὸ γεγονός. Ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν ἀπέστειλεν ἐκεῖ ἐν πυρπολικόν, Μαρτίγον, συνωδευμένον μὲ δύο μύστικα, τὰ ὁποῖα ἀπελθόντα ἐκεῖ τὴν νύκτα, ἐβρίψαν τὸ πυρπολικόν ἐπὶ τοῦ βρικίου· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἐκ τοῦ λιμένος δὲν ἐκόλλησε δεόντως τὸ πυρπολικόν καὶ δὲν ἐκάη τὸ βρῖκιον (α).

Ἐν τούτοις ἡ στενὴ πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου, γινομένη διὰ ξηρᾶς μὲν ἀπὸ τὸν Μουσταφᾶ πασσᾶν τῆς Σκόδρας, διὰ θαλάσσης δὲ ἀπὸ τὴν ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ διαμείνασαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν φρουρίων Ναυπάκτου Τουρκικὴν μοῖραν, ἧτις μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων περιεφέρετο ἀτιμωρητὶ ἐντὸς τοῦ κόλπου ὅλου, ἀπῆτει ἐν τάχει θαλάσσιον Ἑλληνικὴν δύναμιν, ὅπως λύσῃ τὴν διὰ θαλάσσης τοῦλάχιστον πολιορκίαν, ἧτις καὶ ἐγένετο πολὺ πλέον ἐπαισθητὴ εἰς τοὺς πολιορκουμένους. Τὴν ἀνάγκην ταύτην οἱ κάτοικοι τοῦ Μεσολογγίου δὲν ἔλειψαν νὰ περιγράψωσιν ἐγκαίρως εἰς τοὺς Προκρίτους τῶν νήσων Σπετσῶν καὶ Ὑδρας διὰ τῆς ἐξῆς ἀπὸ 25 Ὀκτωβρίου 1823, ἐπιστολῆς των· « Ἦὰς δυστυ-

(α) Ὑπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α'. σελ. 307.

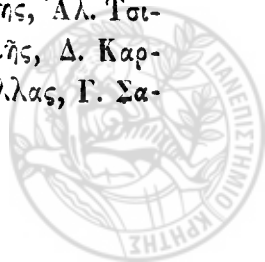

» χίας τῆς Δυτικῆς Χ. Ἑλλάδος παρὰ τῆς Διοικήσεως
 » καὶ παρ' ἄλλων πολλῶν θέλει τὰς ἐμάθετε· ὁ αἰμοβόρος
 » ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπερίσχυσε εἰς ὅλα τὰ μέρη, καὶ
 » ἤδη μᾶς πολιερκεῖ εἰς τὸ Μεσολόγγιον καὶ Ἀνατολικὸν
 » μὲ μεγάλας δυνάμεις διὰ ξηρᾶς, καὶ πρὸ τεσσάρων μη-
 » νῶν μᾶς ἀποκλείει διὰ θαλάσσης. Ἡμεῖς ἐνεδυναμώ-
 » θημεν, καθὼς ἡ ἐνδεὴς κατάστασίς μας ἐσυγχώρησε,
 » καὶ διὰ ξηρᾶς ἐλπίζομεν εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν ν' ἀν-
 » τισταθῶμεν μὲ γενναϊότητα· ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς ἐτοιμάζεται
 » νὰ μᾶς κτυπήσῃ καὶ διὰ θαλάσσης οὐ μόνον εἰς τὸ Βα-
 » σιλᾶδι καὶ Προκοπάνιστον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς
 » Λίμνης τοῦ Ἀνατολικοῦ, κατασκευάζων Τσάτεραις καὶ
 » μονόξυλα διὰ νὰ ἐμβάσῃ στρατεύματα, καὶ συνεργεῖ ἐκ
 » συμφώνου μὲ τὰ εἰς Πάτρας μείναντα ἐχθρικά 16 πο-
 » λεμικὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα καμμίαν ἄλλην φορὰν δὲν συ-
 » νήργησαν καθὼς τώρα. Μὲ ὅλην τὴν προσοχὴν ὅπου ἔ-
 » χομεν, βλέπομεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀδύνατον νὰ ἠμπορέσῃ
 » νὰ βαστάξῃ εἰς μίαν οὕτως ὀρμητικὴν ἔφοδον ἀπὸ διά-
 » φορα μέρη, καὶ κινδυνεύομεν νὰ χαθῶμεν, καὶ ν' ἀρπά-
 » σῃ ὁ ἐχθρὸς τὸ προπύργιον τοῦτο τῆς Ἑλλάδος. Ἡ
 » κατάστασίς μας εἶναι ἀξιοθρήνητος, πολλόταται φημη-
 » λία ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα κατέφυγον ἐδῶ, καὶ εὐ-
 » ρισκόμεθα ὑπὲρ τὰς τριάντα χιλιάδας ψυχὰς ἀποκλει-
 » σμένοι· τροφὰς ἔχομεν πολλὰ ὀλίγας, πολεμικῶν ἔφο-
 » δίων ὑστερούμεθα, καὶ οὐδεμίαν προμήθειαν ἠμποροῦ-
 » μεν νὰ λάβωμεν, ἀποκλεισμένοι ὄντες διὰ θαλάσσης.
 » Καὶ οὐ μόνον διὰ τὴν στέρησιν τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ
 » καὶ διὰ τὸ πολυάριθμον τοῦ ἐχθροῦ, διὰ τὰς μεγάλας
 » ἐτοιμασίας του καὶ διὰ τὰ στρατηγήματά του κινδυνεύει
 » νὰ χάσῃ ἡ Πατρίς ὅλην τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁ-

» ποίαν ἔχει προπύργιον. Κανένα τρόπον σωτηρίας δὲν
 » ἔχομεν εἰμὴ τὸ νὰ ἔλθουν ἐδῶ μερικά πλοῖα νὰ μᾶς
 » ἀνοίξουν τὴν θάλασσαν· αὐτὰ ἀνατρέπουν τὰ σχέδια τοῦ
 » ἐχθροῦ, ἐμποδίζουν τὰ ἐναντίον μας κινήματα τῶν
 » πλοίων του, τὸν ὑστεροῦν ἀπὸ τὰς τροφὰς ὅπου λαμ-
 » βάνει διὰ θαλάσσης, καὶ ἐμψυχώνουσι τοὺς ἐδικούς μας
 » καὶ ἔσωθεν, καὶ ἐκείνους οἵτινες ἔμειναν ἔξω. Σεῖς, ἀ-
 » δελφοί, ἐστάθητε πάντοτε ὑπερασπισταὶ τῆς Πατρίδος.
 » Σᾶς παρακαλοῦμεν καὶ ἡμεῖς θερμῶς νὰ προφθάσητε
 » εἰς τὴν στιγμήν ταύτην μὲ ὅσα πλοῖα κρίνετε ἀρκετὰ
 » νὰ μᾶς βοηθήσητε, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ φυλάξωμεν τὴν
 » Πατρίδα. Τὸ ἔθνος ὅλον γνωρίζει τὰς ἐκδουλεύσεις σας,
 » καὶ ἡμεῖς κατὰ μέρος θέλει σᾶς εἶμεθα εὐγνώμονες. Ἡ
 » ἀνάγκη εἶναι μεγάλη καὶ ὁ ἐπικείμενος κίνδυνος προσε-
 » χής· πρέπει τὸ γρηγορώτερον νὰ φθάσῃ ἡ συνδρομή
 » σας χωρὶς ἀναβολὴν τινα, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἡ παρα-
 » μικρὰ ἀργητὰ εἶναι ἐπιβλαβής. Μὲ ὅλον τὸ θάρρος τῆς
 » ἀδελφότητος σᾶς παρακαλοῦμεν πάλιν νὰ μᾶς προφθά-
 » σητε βοήθειαν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ὠφελεῖτε με-
 » γάλως τὴν πατρίδα, ὑποχρεώνετε καὶ ἡμᾶς ἐπὶ ζωῆς.
 » Μείνατε βέβαιοι, ἀδελφοί, ὅτι χωρὶς τὴν βοήθειαν τῶν
 » πλοίων σας χάνονται ἀφύκτως 30,000 ψυχῶν ὁμοῦ
 » μὲ τὸ Μεσολόγγιον· ἐκτός ἀπὸ τὴν βλάβην ὅπου λαμ-
 » βάνει ὅλη ἡ πατρίς ἀπὸ τὸν χαμὸν τούτου τοῦ μέρους.
 » Σᾶς ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς καὶ ὑποσχετιοῦμεθα.

» Μεσολόγγιον τῆ 25 Σεπτεμβρίου 1823.

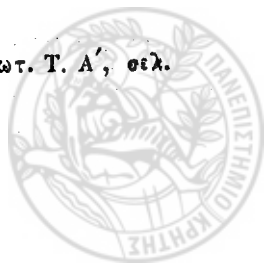
» Ἴω. Τριχοῦπης, Ἄθ. Ρέζης, Ν. Καρπούνης, Ἀναστ.
 » Παλαγκᾶς, Π. Μπονισέρης, Μ. Τσιντσιλώνης, Ἄλ. Τσι-
 » μπουράκης, Α. Α. Καταλῆ, Παν. Γουλιμῆς, Δ. Καρ-
 » πούνης, Τάσ. Βαρνακιώτης, Κίτσος Τσαβέλλας, Γ. Σα-

» ράντος, Δ. Πεταλούδης, Κ. Παλαμάς, Κ. Καραγιάν-
 » νης, Β. Ψωμάκης, Παντ. Η. Παναγιώτης, Τσόγκας,
 » Κ. Μεταξάς, Κώστας Μπότσαρης, Δημ. Μακρὺς, Μῆ-
 » τρος Δελεγωργόπουλος, Μῆτσος Φραγκούλης» (α).

Ἄλλ' ἐνῶ τὸ Μεσολόγγιον διέτρεχε τοιοῦτον κίνδυνον, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὕρισκετο εἰς τὴν μεγαλητέραν ἀμηχανίαν ἢ ἀποσύνθεσιν, διότι, διαιρεθείσης τῆς Βουλῆς εἰς δύο κόμματα, τὸ μὲν ἐν Ναυπλίῳ ἄνευ ἀρχείων, ὑποστηρίζει τὸ ἐκεῖ ἐδρεῦον Νομοτελεστικόν, τὸ δὲ διαμένον ἐν Ἄργει, κάτοχον τῶν ἀρχείων τῆς Βουλῆς, ἐνεργεῖ, καίτοι μὴ πλήρες, μακρὰν τῶν ὄπλων τῆς φρουρᾶς τοῦ Ναυπλίου, καὶ τακτικῶς συνεδριάζον, διατάττει τὸ περὶ διευθετήσεως τῶν πραγμάτων τοῦ Κράτους. Ἀλλὰ τὴν 26 Νοεμβρίου, ἐλθόντες ἀπὸ Ναυπλίου εἰς Ἄργος οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Κολοκοτρώνη Πάνος καὶ Ἰωάννης (ἡ Γενναῖος), ἐξ ὧν ὁ πρῶτος ἦτο καὶ φρούραρχος τοῦ Ναυπλίου μετὰ ἑξακοσίων περίπου στρατιωτῶν καὶ τινῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, εὔρον τὸ ἐν Ἄργει Βουλευτικόν εἰς συνεδρίασιν, καὶ ἀφοῦ πρῶτον, ἐκπλαγέντες διὰ τὸ ἀτάραχον τῶν συνεδριαζόντων βουλευτῶν, ἐδικαιολόγησαν τὴν ἐνοπλον ἐμφάνισίν των, χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ ἐπιβάλωσι χεῖρας κατὰ τῶν βουλευτῶν, ἐξελθόντες τοῦ Βουλευτηρίου, ἀπέστειλαν μετ' ὀλίγον στρατιώτας καὶ ἤρπασαν τ' ἀρχεῖα τοῦ σώματος τούτου. Ἀλλ' ὁ γενναῖος πολιτάρχης τοῦ Ἄργους Θεόδωρος Ζαχαρόπουλος, ἀπελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ἣ εἶχον τ' ἀρχεῖα οἱ διαρπάσαντες αὐτὰ, κατώρθωσε διὰ τε πειθοῦς καὶ ἀπειλῶν νὰ τ' ἀναλάβῃ εἰς τὴν ἐξου-

(α) Ἄρχ. Δημ. Σπετσ. Ἴδε καὶ Ἄναρχ. Σπετσιοῦ. Τ. Α΄, σελ. 404—406.

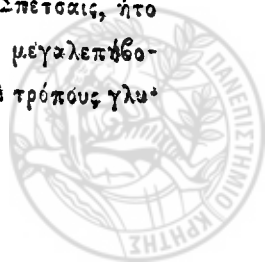

σίαν του, καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς χεῖρας τῶν Βουλευτῶν, οἵτινες πρὸς δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν, προσέφερον αὐτῷ μίαν σπάθην, ὡς βραβεῖον τῆς πίστεώς του. Ἄλλ' οὐχ ἤττον εἶναι ἀληθές, ὅτι καὶ οἱ ἐκ Ναυπλίου ἐλθόντες οὐδένα κακοποιὸν σκοπὸν εἶχον κατὰ τῶν βουλευτῶν, εἰμὴ μόνον ὅπως καταναγκάσωσι διὰ τῆς παρουσίας των τοὺς ἐν Ἄργει νὰ συμβιβασθῶσι μετὰ τῶν ἐν Ναυπλίῳ, καὶ διὰ τοῦτο μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος τούτου, ἐγένετο ἀπόπειρά τις ἐν Δαλαμανάρα μετὰ τῶν ἐν Ἄργει καὶ ἐν Ναυπλίῳ βουλευτῶν περὶ συμβιβασμοῦ καὶ ἐνώσεως. Πλὴν οἱ μὲν ἐν Ναυπλίῳ ἐζήτησαν τὰ πάντα ὑπὲρ ἐαυτῶν, οἱ δ' ἐν Ἄργει οὐδεμίαν παραχώρησιν ἔκαμνον. Ὅθεν, μὴ κατορθωθέντος μηδενὸς συμβιβασμοῦ, οἱ ἐν Ἄργει βουλευταὶ, ἐκλέξαντες τόπον ἀσφαλέστερον τοῦ Ἄργους τὸ Κρανίδιον, μετέβησαν ἐκεῖ τὴν 30 Νοεμβρίου, καὶ τὴν 3 Δεκεμβρίου ἐξέδωκαν πρὸς τὸ Πανελλήνιον τὴν περὶ τούτου διακήρυξιν των (α).

Καίτοι τῶν πραγμάτων οὕτως ἐχόντων, διὰ τὴν ἐπιχειμένην ὁμως τοῦ Μεσολογγίου μεγίστην ἀνάγκην, ἐξέπλευσαν τὴν 16 Νοεμβρίου, ἐκ μὲν τῶν Σπετσῶν, πέντε πολεμικὰ πλοῖα ὑπὸ τὸν ναύαρχον Παναγιώτην Μπόττᾶσιν (β), ἐκ δὲ τῆς Ὑδρας, τὴν 20 τοῦ αὐτοῦ, ὀκτώ ἄλλα

(α) Ἰδὲ ἀριθ. 1 τῆς ἐν Μεσολογγίῳ ἐκδιδομένης τότε ἐφημερίδος «Τὰ Ἕλληνα Χρονικά» τοῦ 1824.

(β) Ὁ Παναγιώτης Μπόττᾶσιν, ἐκ τῶν μάλιστα ἐν τέλει τῆς Ν. Σπετσῶν, παλαιὸς ἐταφιστὴς καὶ ἔφορος ἐν Σπέτσοις, ἦτο ἀνὴρ μεγαλοπρεπής, ἐλευθέριος, εὐπροσήγορος καὶ μεγαλεπήβολος. Προικισμένος ἐκ φύσεως μὲ πνεῦμα ἔξοχον καὶ τρόπους γλυ-

ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν μὲν ὁδηγίαν τοῦ Λαζάρου Πινότση, ἅπαντα ὁμῶς ὑπὸ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μπότα-

κεις, εἴλκυεν εἰς ἑαυτὸν ὅλων, ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν, τὴν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν μέχρι θουμασμοῦ. Πλούσιος ἐνταυτῷ καὶ μεγαλόδωρος, εἶχε κυριεύσει διὰ τῶν χρηματικῶν βοηθειῶν καὶ δωρημάτων του ὅλων τῶν συμπολιτῶν του τὰς καρδίας, ὅθεν καὶ κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἑλλην. ἐπανάστασιν καὶ πρὸ αὐτῆς. Οὐχ ἦττον δὲ, γνωστὸς ὢν εἰς τε τὴν ἑμπορικὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὰς περισσοτέρας μεγαλοπόλεις τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας, ἔχαιρε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τσαούτην ὑπόληψιν καὶ μεταξὺ ὅλων τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ πολιτικῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ὥστε ἡ ἐν Μεσολογίῳ ἀποστολή του, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπεστάλη καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, ἵνα διοργανίσῃ τὰ τῆς Στερ. Ἑλλάδος, δὲν εἶχε σκοπὸν μόνον ναυτικὰν, ἀλλὰ καὶ πολιτικὸν, διότι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προτερημάτων του, ἦτον ἐκ φύσεως καὶ λίαν νουεχῆς, καὶ λίαν πολιτικός. Ἀναδειχθεὶς μέλος τοῦ Νομοτελεστικοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1824 καὶ Ἀντιπρόεδρος αὐτοῦ, ὡς ἐφάμιλλος τοῦ Προέδρου Κουντουριώτου, ἀπέθανε τὴν 29 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ τάφῳ ρηθῆσεται.

Πλοίαρχοι τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων ἦσαν ὁ Ἀνάργυρος Λεμπέσης, διευθυντῆς τῆς Ναυαρχίδος, ὅστις εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἀνεδείχθη θαλάσσιος ἥρως, ὁ Γ. Χ. Ἀνδρέου, ὅστις ἐχρημάτισε μοίραρχος εἰς ἄλλας ἐκστρατείας, ὁ Νικ. Ῥάπτης, ὅστις ἠρίστευσεν εἰς τὴν ἐν Μήλῳ κυρίευσιν τῶν ἐχθρικῶν πολεμικῶν πλοίων, ὁ Δημ. Λεωνίδας, ὅστις ἀνεδείχθη πάντοτε, καθ' ὅλας τὰς ναυμαχίας, εἰς τῶν πρωταγωνιστῶν, καὶ ὁ Ν. Δ. Γουδῆς, ἐπίσης ἀνὴρ γενναῖος ἐπὶ τοῦ πλοίου τῆς Μπουμπουλίνας, ὅπερ μετεσχηματίσθη ἐπὶ Ἰω. Καποδιστρίου εἰς Κορβεττῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Κορβεττα Σπέτσει.»

ση (α), τὰ ὁποῖα, ἐνωθέντα ἅπαντα κατὰ τὰς Σαπιέντσας, ἐξηκολούθησαν τὸν πρὸς τὸ Μεσολόγγιον πλοῦν των.

Εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ Μεσολογγίου ταύτην ἐκστρατείαν προσεκλήθησαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ οἱ Ψαριανοὶ ν' ἀποστείλωσι πλοιά των τινά· ἀλλ' αὐτοὶ ἀπήντησαν ὅτι « γνωρίζουν τὸν κίνδυνον καὶ ἔχουν τὴν προθυμίαν νὰ » βοηθήσωσιν, ἀλλ' ὅτι δύο αἷτια τοὺς ἐμποδίζουσι· τὸ » μὲν ὅτι εἰσὶ πληροφορημένοι, ὅτι ὁ στόλος τῶν συνα- » δέλφων των Ὑδραιοσπετσιωτῶν ἠτοιμάσθη, καὶ ἴσως » ἐξέπλευσε δι' ἐκεῖ, ἂν καὶ δὲν τοῖς ἔγραψαν τίποτε μέχρι » τοῦδε, τὸ δὲ ὅτι διετάχθησαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως » ν' ἀποστείλωσιν ἕξ πλοιά των διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν » καὶ διευθέτησιν τῆς νήσου Εὐβοίας, τὰ ὁποῖα μετὰ τι- » νας ἡμέρας ἐκπλεύουσι διὰ νὰ μεταφέρωσιν ἐκεῖ τὸν στρα- » τηγὸν Ὀδυσσεά μετὰ τοῦ στρατοῦ κτλ. Προσέθεσαν δὲ » ὅτι ἦσαν πρόθυμοι νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν τοῦ Με- » σολογγίου, ἅμα τοῖς ἐστέλλοντο χρήματα, διότι ἦσαν » καταβεβαρημένοι, πληρόνροντες ἐξ ἰδίων των τοὺς στρα-

(α) Περίοδ. Β', ἀριθ. 3300.

Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα.

Πρὸς τοὺς εὐγενεστ. Προκρ. Ὑδρας καὶ Σπετσῶν.

Κατ' ἀπόφασιν τῆς Διοικ. ἦτον ἔτοιμος ὁ ἐκλαμπρότατος Πρὸ-
εδρος τοῦ Βουλευτικοῦ νὰ ἔλθῃ αὐτόθι διὰ νὰ ἐκπλεύσῃ μὲ τὰ
Ἕλλην. πλοῖα εἰς Μεσολόγγιον, ἀλλὰ Ἐν τοσούτῳ τὰ
πλοῖα, μὴ περιμένοντα τὴν ἐκλαμπρότητά του, ἄς ἐκπλεύσουν διὰ
νὰ ἐκπληρώσουν τὸ χρέος των μὲ μόνον τὸν ἄξιον ναύαρχον των..

Ἐν Νευπλίῳ τὴν 29 Ὀκτωβρ. 1823.

(Ἀρχ. Δημ. Σπετσῶν.)

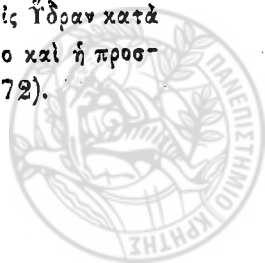
» τιώτας τῆς φρουρᾶς των, καὶ τρεῖς ἐκκινήσαντες τὸν » στόλον των ἰδίαις δαπάναις» (α).

Αἱ ναυτικάι νῆτοι ἐκ συμφώνου ἤδη ἐνεργοῦσαι πρὸς κατάληψιν τῆς Κυβερνητικῆς ἐξουσίας καὶ ἔχουσαι τὴν θάλασσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν των, τοὺς δὲ Πελοποννησίους ἀνταγωνιστὰς, ὤφειλον νὰ ἐλκύσωσιν εἰς τὸ μέρος των καὶ τοὺς Στερεο-Ἑλλαδίτας, ἵνα ἔχωσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν διὰ ξηρᾶς δύναμιν τῶν ὄπλων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεστάλη ὁ Μαυροκορδάτος εἰς Μεσολόγγιον, ὅστις δὲν ἦν ἀμέτοχος τοῦ σχεδίου τούτου, ἐπὶ τῆς εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πλευσάσης ναυτικῆς μοίρας, καὶ ὁ Ἄρτης Πορφύριος, ὡς ἐπιτήδειοι νὰ ἐλκύσωσι τοὺς Δυτικο-Ἑλλαδίτας ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κρανιδίου ἢ κατ' ἄλλους τῆς ἀγγλικῆς φατρίας. Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν μετέβη αὐτοπροσώπως εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ ὁ Παναγιώτης Μπότσης, ὡς εἶπομεν, ὅπως συντελέσῃ εἰς ταῦτα μετ' ἐκείνων, διὰ τῆς προσωπικῆς του βαρύτητος, καὶ τούτου ἕνεκα ἅπανσα ἡ ναυτικὴ ἐκείνη μοῖρα ἐτέθη ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του (β).

(β) Ἐπιστ. Βουλ. Ψαρ. ἀρ. 17 ἐν Ἰπομν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 288.

(β) Ἴδε ἀπομν. Ν. Σπηλ. Τ. Α΄. σελ. 552 περὶ ναυαρχίας Π. Μπότσης, καὶ τῆς εἰς τὴν Δυτ. Ἑλλάδα μεταβάσεως αὐτοῦ.

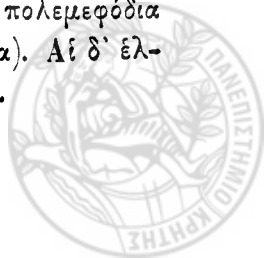
Ἐξ λάθους δὲ περιέπεσεν ὁ Ν. Σπηλ. λέγων ὅτι Ψαριανὰ πλοῖα ἦλθον ἤδη εἰς Ἰδραν διὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ἀπόδειξις ἡ ἀνωτέρω ἐκτεθεισα ἀπάντησις τῶν Ψαριανῶν πρὸς τὴν Διοίκησιν. Τὰ Ψαριανὰ πλοῖα ἦλθον εἰς Ἰδραν κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγουστον, καὶ τότε τοῖς ἐγένετο καὶ ἡ προσβολή. (Ἴδε ἀπομν. Κ. Νικοδ. Τ. Α΄. σελ. 269—272).

Ἐνῶς ἡ μοῖρα αὐτὴ ἐπλεε πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον περὶ τὸ λυκαυγὲς τῆς 28 Νοεμβρίου, συνήντησε πλοῖόν τι ἀγνώριστον, τὸ ὁποῖον εὐρέθη πολλὰ πλησίον τῆς ὑπὸ τὸν Γ. Νέγκαν γολέττας τῶν Κουντουριωτῶν καὶ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Παναγιώτου Μπόττση. Ἐρωτηθεὶς ὁ πλοίαρχος τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου πλοίου κατὰ τὴν συνήθειαν « Τί πλοῖον εἶναι » ἀπεκρίθη ξηρῶς « Πλοῖον τῆς θαλάσσης » τοῦτο ἔδωκεν ὑπονοίας εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες ἐπελθούσης τῆς ἡμέρας ἐγνώρισαν ὅτι τὸ πλοῖον ἦτο τουρκικόν· ἡ θάλασσα ἦτο γαληνιαία καὶ τὰ δύο παραπλήσια ἑλληνικὰ πλοῖα ἤρχισαν νὰ κανονοβολῶσι κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ· πλὴν καὶ αὐτὸ ἔφερε δώδεκα κανόνια καλῶς διοικούμενα καὶ πλέον τῶν 150 πολεμιστῶν τουρκαλβανῶν, οἵτινες ἔκαμνον καλλίστην χρῆσιν τοῦ συνήθους ψιλοῦ ὄπλου των· ἡ ὑπὸ τὸν Νέγκαν γολέττα, ἥ τε βλάβην τινα παθοῦσα, ἥ τε μὴ θέλουσα νὰ πάθῃ τοιαύτην, μετὰ τὴν πρώτην ἀνταλλαγὴν τῶν πυροβολημάτων καθ' ἣν ἐγνώσθη καὶ ἡ πολλὴ δύναμις ἣν εἶχε τὸ ἐχθρικὸν πλοῖον, ἀπεμακρύνθη αὐτοῦ, μόνη δὲ ἡ ναυαρχὶς τοῦ Μπόττση, ἐπιτιθεμένη ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐπανειλημμένως κατ' αὐτοῦ, καὶ καταστρέψασα διὰ τῶν μυδραλίων τὴν συσκευασίαν αὐτοῦ, ἠνάγκασεν αὐτὸ ἀντιμαχόμενον ἅμα καὶ φεῦγον, νὰ ζητήσῃ ἐκούσιον ναυάγιον, χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ παραδοθῆ εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ τοι προσβληθὲν μετὰ ταῦτα παρ' ὄλων τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἀνέμου πνεύσαντος. Εἰς τὴν συμπλοκὴν ταύτην ἐφονεύθη ὁ Ἀνδρέας Μπακίρης, βληθεὶς ἀπὸ ἐχθρικὴν σφαῖραν κανονίου εἰς τὸν μηρὸν, καὶ ἐπληγώθη καιρίως ὁ Πάνος Τριανταφύλλου, ἀμφότεροι ἐκ τῆς ναυαρχίδος, ἐφονεύθη δ' ἐπίσης καὶ ὁ Νικόλαος Μπουλουγούρης ἐκ τοῦ πλοίου τοῦ Δημ. Λεωνίδα, βλη-

θείς εἰς τὸν χρόταφον ἀπὸ σφαῖραν ψιλοῦ ὄπλου, ἅπαντες Σπετσιῶται· ἐπὶ τέλος οἱ τοῦ ὀθωμανικοῦ πλοίου, βλέποντες τὸν μὲν ἀριθμὸν τῶν πολὺ ἐλαττούμενον, τὸ δὲ πλοῖόν τῶν ἀνίκανον ν' ἀνθέξη ἐπὶ πολὺ, ἔφυγον, διωκόμενοι πρὸς τὴν νῆσον τῆς Ἰθάκης, ῥίψαντες ἐπ' αὐτῆς τὸ ἐτοιμοβύθιστον πλοῖόν τῶν ἀναμέσον δύο σκοπέλων ὅσοι Τούρκοι διέφυγον τὸν θάνατον ἐπήδησαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐκρύβησαν ὀπισθεν τῶν βράχων ἐνοπλοῖ· φαίνεται ὁμῶς ὅτι τὸ πλοῖον δὲν ἦτο καλῶς καθισμένον, καὶ ἦτε ἐκ παλλιρρόιακῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, ἦτε ἐξ ἄλλης τινος αἰτίας, ἐξεκάθισε καὶ περιεφέρετο πρὸς τὴν παραλίαν· τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα οὐδένα σκοπὸν εἶχον νὰ ἐμποδιθῶσιν ἀπὸ τὸν διάπλουν τῶν ἵνα ἐξετάσῃσι τί ἔφερε τὸ πλοῖον, καὶ διότι ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνος ἡ ἄλωσις τοῦ πλοίου, ἔνεκα τῶν προστατευόντων αὐτὸ Ἀλβανῶν πολεμιστῶν, καὶ διότι ἤξευρον ὅτι πατοῦντες πλοῖον ἐπὶ οὐδετέρας παραλίας, παρεβιάζον τοὺς κανόνας τῆς οὐδετερότητος· ἀλλ' οἱ ναῦται τῶν πλοίων, ἐμβάντες εἰς τὰς λέμβους ἔτρεξαν κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου πρὸς λαφυραγωγίαν· μόλις δὲ ἐπλησίασαν τινὲς λέμβοι εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἐπέβησαν ἐντὸς αὐτοῦ τινὲς τῶν ναυτῶν, οἱ κεκρυμμένοι ἐν τῇ παραλίᾳ Τούρκοι πυροβολήσαντες ἐπλήγωσαν ἐνίους ἐξ αὐτῶν· τότε οἱ Ἕλληνες ναῦται, ὀρμήσαντες εἰς τὴν παραλίαν, ἀπέβησαν ἐπὶ τῆς νήσου, καὶ διώκοντες τοὺς Τούρκους ἐφόνευσαν καὶ ἠχμαλώτισαν τινάς. Τὸ ἐχθρικὸν τοῦτο πλοῖον προερχόμενον ἐκ Πρεβέζης καὶ διευθυνόμενον εἰς Παλαιᾶς Πάτρας, ἐκόμιζε πρὸς τὰ ἐκεῖ Τουρκικὰ στρατεύματα ἐπικουρίαν, πολεμεφόδια καὶ χρήματα ἐκ ψιλῶν τουρκικῶν παράδων (α).

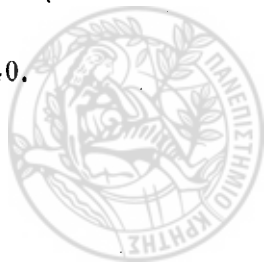
(α) Ἰδε Ἕλλην. Χρον. ἀρ. 106 σελ. 140, 1824.

ληνικαὶ λέμβοι ἐπιστρέψασαι ἐκ τῆς παραλίας, ἐπέπεσον ἐπὶ τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου, ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ ὁποίου ἔκειντο πολλὰ πτώματα φονευμένων καὶ ἀγωνιώντων ἀνθρώπων, καὶ φοβούμεναι τὴν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν περιμενομένην βύθισίν του, τίποτε ἄλλο δὲν ἐδυνήθησαν νὰ λαφυραγωγῆσωσιν, ἢ μέρος τι τῶν χρημάτων, τὰ ὅποια τυλιγμένα ὄντα ἐντὸς ἐκ σπάρτου πεπλεγμένων σακκιδίων, κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ ἐνόμισαν καρφία ἢ πολεμefόδια, καὶ ὡς τοιαῦτα τὰ ἐπῆραν, μόλις δὲ κατὰ τὴν βύθισιν τοῦ πλοίου τὰ ἐγνώρισαν ὅτι ἦσαν χρήματα, διαβράγέντος ταχέως ἐνὸς τῶν σακκιδίων· ἀλλὰ πρῶτοι οἱ τῆς λέμβου τοῦ Νέγκα τὰ ἐγνώρισαν, καὶ μὴ φανερώσαντες τίποτε εὐθὺς εἰς τοὺς τῶν ἄλλων λέμβων, ἤρπασαν τὸ πλεῖστον μέρος τῶν σάκκων. Ἀνακαλυφθέντος δὲ τοῦ πράγματος, τὰ μὲν πληρώματα τῶν ἄλλων πλοίων ἐζήτησαν, καὶ δικαίως, τὸ μέρος των, τὸ δὲ πλήρωμα τοῦ Νέγκα ἠρνεῖτο. Ἐξαγριωθέντων δ' ἐκ τούτου ἀναμεταξύ των τῶν πληρωμάτων, ὅτε τὰ πλοῖα ἔφθασαν εἰς τὸ Μεσολόγγιον, μόλις ἢ φρόνησις καὶ ἢ προσωπικὴ βαρύτης τοῦ Μπότσης καὶ Μαυροκορδάτου τὰ καθιέρωσεν, ὅφου διενεμήθη εἰς ὅλα τὰ πληρώματα τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων ἀνάλογον μέρος τῶν χρημάτων.

Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου λαβοῦσα ἀφορμὴν ἡ Ἀγγλικὴ τῶν Ἰονίων νήσων Διοίκησις, ἐχθρικῶς ἀκόμη διακειμένη πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐξέδωκε προκήρυξιν τινὰ (α) δι' ἧς κατεφέρετο κατὰ τοῦ Μαυροκορδάτου, ὡς ἀρχηγοῦ δῆθεν τῆς Ἑλληνικῆς ναυτικῆς μοίρας, καὶ θέσασα ὑπὸ τριακονθήμερον κάθαρσιν τὰς νήσους Ἰθάκην (ἐνεκα τοῦ

(α) Ἴδε ἀριθ. 106 Ἑλλην. Χρον. 1824 σελ. 140.

συμβάντος ὅπερ περιεγράψαμεν) καὶ Λευκάδα, ἕνεκα ἄλλου ὁμοίας σχεδὸν φύσεως, ὑπὸ τινος Παναγιώτου Θωμᾶ, βιάσαντος ἐχθρικὸν βρίκιον, διὰ τινος λέμβου του, νὰ καταπατήσῃ τὰς ὑγειονομικὰς διατάξεις εἰς Λευκάδα πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου (α) ἀνεφέρθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἀπαιτοῦσα παρ' αὐτῆς ἀνάλογον χρηματικὴν ἀποζημίωσιν, καὶ ἱκανοποίησιν, ὡς καταπατηθέντων τῶν δικαιωμάτων τῆς οὐδετερότητος καὶ ὡς ἐξυβρισθείσης τῆς Ἴονικῆς Διοικήσεως, θεμένης, κατὰ τὴν φράσιν τῆς Διακηρύξεως, ὑπὸ τὴν αὐτεξούσιον προστασίαν τῆς Βρετανικῆς Α. Μ.

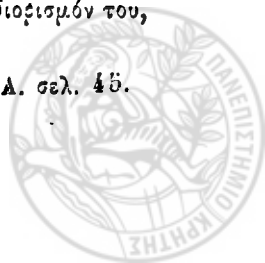
Τέλος πάντων τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ Μεσολόγγιον, εὔρον τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ ἀπὸ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης διαλελυμένην, διότι τὰ μὲν ἐχθρικὰ πλοῖα ἐκρύβησαν πάλιν ὑπὸ τὰ φρούρια, ὃ δὲ Σκόδρα-πασσᾶς, καύσας τὰς σκηνάς του, διέλυσε τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν τὴν 18 Νοεμβρίου.

Τότε τὰ Ὑδραϊκὰ πλοῖα ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν ἀμέσως ἐπιστρέψαντα εἰς Ὑδραν, διέμειναν δὲ μόνον τὰ Σπετσιωτικὰ (β) κατ' αἴτησιν τῶν ἐν Μεσολογγίῳ Λόρδου Βύρωνος, Μαυροκοροδάτου καὶ λοιπῶν (γ) μέχρι τῆς 7 Ἰανουα-

(α) Αὐτόθι, σελ. 440.

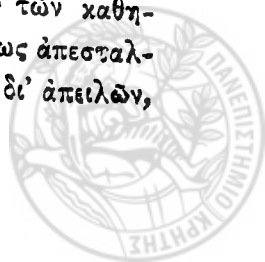
(β) Ἡ ἐφημ. Ἑλλήν. Χρον. ἀριθ 5 τῆς 13 Ἰανουαρίου 1823 ἔγραφε τὰ ἑξῆς: « Τὰ πέντε πλοῖα τὰ ὅποια εἶχομεν ἐσχάτως » ἐδῶ, ἦσαν ἀπὸ τὰ καλλήτερα καὶ μεγαλύτερα τῶν Ἑλληνικῶν. » τὸ τρικάρταρον ὀνομαζόμενον Ἀχιλλεύς, ἦτον ἡ ναυαρχίς. Ἡ » πρόσκλησις τοῦ Κ. Μπότση, σκοποὺν ἔχει τὸν διορισμὸν του, » ὡς μέλους τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ».

(γ) Ἴδε Συνοπτ. Ἱστορ. Ἀντ. Α. Μιχούλη, βιβλ. Α. σελ. 45.

ρίου 1824, όπόταν άνεχώρησαν καί ταῦτα εἰς τὰ ἴδια, συνεπεία διαταγῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις προσεκάλεσεν ἐκεῖθεν ταῦτοχρόνως καί τόν Παναγιώτην Μπόττασσην, ὅπως ἐλθὼν εἰς Κρανίδιον καταλάβῃ τήν θέσιν του εἰς τὸ Νομοτελεστικόν.

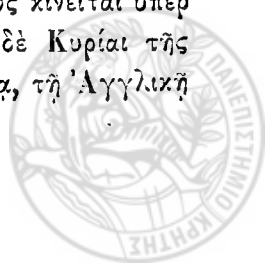
Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέλος καί τοῦ Γ' ἔτους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, τὸ Ἑλληνικόν Ἔθνος εὐρέθη εἰς τρομεροῦς ἐσωτερικοὺς περισπασμοὺς προερχομένους ὅτε μὲν ἀπὸ τὰς ἐμφυλίους διχονοίας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκινδύνευε τὸ ἔθνος περισσότερο, ἢ ἐκ τῶν Τουρκικῶν ὄπλων, ὅτε δὲ ἀπὸ τὰς ἀντενεργείας Εὐρωπαϊκῶν τινων μεγάλων Δυνάμεων, μὴ θελησασῶν μέχρι τοῦδε ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, καί ἀπὸ τὰς ῥαδιουργίας ἐνίων, Ἑλλήνων μὲν τὴν καταγωγὴν ἴσως, ἀλλὰ Γραικολατίνων τὸ θρησκευμα, εἰτινες διαιροῦντες ὑπὸ φανατισμοῦ θρησκευτικοῦ τὸ πολιτικόν των συμφέρον ἀπὸ τὸ συμφέρον τῶν λοιπῶν συμπολιτῶν αὐτῶν Ἑλλήνων, ἀντιπράττουσι κατὰ τοῦ ἔθνους, διαδίδουσι ψευδεῖς κατ' αὐτοῦ εἰδήσεις, ὀδηγοῦσι τοὺς Τούρκους, ἐφοδιάζουσι μὲ τροφάς καί παντοῖα ἀναγκαῖα τὰ ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰσέτι κατεχόμενα φρούρια, καί ἐκφοβίζοντες τοὺς κατοίκους τοῦ Αἰγαίου, προδιαθέτουσιν αὐτοὺς Ἰησουητικῶς εἰς ὑποταγὴν ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν, ὡς μὴ ἀπολειπομένης κατ' αὐτοὺς εὐδαιμονίας ἄλλης ἐλπίδος. Πλοῖα δὲ Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, λόγῳ δῆθεν ὑπερασπίσεως τῶν ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου ὁμοθρήσκων αὐτῶν, παρεμβάλλουσι ὅλας τὰς δυσκολίας περὶ τὴν εἰσπραξίν των νομίμων φόρων καί τὴν ἐκτέλεσιν των καθήκόντων των παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπεσταλμένων Ἐπάρχων καί Διοικητῶν, καί ὅτε μὲν δι' ἀπειλῶν,

ὄτε δὲ διὰ προφανοῦς παραβιάσεως, προσπαθοῦσι νὰ παρ-
ραλύσωσιν ὅλην τὴν μηχανὴν τῆς δημοσίας ἑλληνικῆς
ὕπηρεσίας.

Ἄλλ' ἐν τούτοις ὁ Θεὸς, ὅστις κήδεται ἀκόμη τοῦ δυ-
στυχοῦς τούτου τόπου τῶν παλαιῶν καὶ νέων ἡρώων, θέ-
λει ματαιώσῃ καὶ τὰ σχέδια ταῦτα, καὶ θέλει σώσῃ τὸ
ταλαίπυρον τοῦτο ἔθνος, ὡς ἐκ θαύματος, μεταχειριζόμε-
νος πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν ἀνθρωπίνων διαλογισμῶν, ὑπὲρ
αὐτοῦ, καὶ τὰ μέσα καὶ τὰς δυνάμεις τῶν ἰδίων ἐκείνων
ἐθνῶν. Ὅθεν ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ἔτους τούτου
ἡ κοινὴ γνώμη στρέφεται ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κινουμένη
ἀπὸ αἰσθήματα γενναίας συμπαθείας ὑπὲρ τῶν πασχόντων
Ἑλλήνων πολιτικοὶ ἄνδρες συμβουλευοῦσι τὴν Κυβέρνηση-
σιν τῆς Ἀγγλίας νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας ἐν τῇ
Βουλῇ Ἀγγλίας πολὺς γίνεται λόγος περὶ τῶν Ἑλληνι-
κῶν πραγμάτων, καὶ ὡς ἐκ τούτου μεγάλη ἠθικὴ ὑποστή-
ριξις δίδεται εἰς τοὺς θελήσαντας νὰ δανείσωσι χρήματα
εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἀγγλοῦς, οἵτινες μὲ στόμα ἀνοιχτὸν
περιέμενον νὰ ἴδωσι τῆς Κυβερνήσεως αὐτῶν τὴν διαγω-
γὴν. Αἱ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀγγλίας συστηθεῖσαι φιλελ-
ληνικαὶ Ἐταιρίαι ὑποστηρίζουσι τὴν περὶ δανείου διαπραγ-
μάτευσιν τῆς ἀποσταλείσης τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, καὶ μετ'
οὐ πολὺ ἄφθονος χρυσὸς θέλει διττῶς χρησιμεύσει, καὶ
ὡς βάλσαμον εἰς τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας τῆς Πατρί-
δος καὶ μάλιστα τὰς ναυτικὰς, καὶ ὡς μέσον διαφθορᾶς
καὶ σπαραγμοῦ αὐτῶν τῶν ἰδίων σπλάγχχνων τῆς.

Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἐπίσης συνιστῶνται Ἑλληνικὰ Κο-
μητάτα λεγόμενα, καὶ μέγας ἐνθουσιασμός κινεῖται ὑπὲρ
τῆς ὑποθέσεως τῶν Ἑλλήνων. Πολλαὶ δὲ Κυρίαι τῆς
πρώτης τάξεως, ἐν τε τῇ Γαλλικῇ κοινωνίᾳ, τῇ Ἀγγλικῇ

καὶ τῇ Ἀμερικανικῇ, προσφέρουσιν εἰς τὰ Κομητᾶτα πολὺτιμα πράγματα των, ὅπως πωληθέντα ἀποσταλῶσιν ὡς βρηθήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου, ὁ Ἐυνάρδος ἐξ Ἑλβετίας κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν φιλελλήνων, φίλος ὢν εἰλικρινῆς καὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ ἐναρέτου πολίτου Ἰωάννου Α. Καποδιστρίου (α). Ὡς ἀστὴρ δὲ εὐεργετικὸς ἐν ὥρᾳ τρομερᾶς καταιγίδος, ὁ εὐγενὴς Πατρίκιος τῆς Ἀγγλίας, ὁ ἔξοχος ποιητὴς τοῦ 10^{ου} αἰῶνος, ὁ φιλάνθρωπος καὶ φιλέλληνας Βύρων, τρέχει ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν πόλιν τοῦ κλεινοῦ Μεσολογγίου, ἵνα συμμερισθῇ ὁμοῦ μὲ τὰς κακουχίας τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων, καὶ τὸν ἀμαράντινον ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς δόξης στέφανον ὑπὸ διακαοῦς ἔρωτος πρὸς τοὺς ἀπογόνους τῶν Μιλτιαδῶν,

(α) Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εὐγνωμονῶν εἰς τὸν φιλέλληνα Ἐυνάρδον, ἀνεδειξεν αὐτὸν πολίτην Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐν Τροιζῆνι γενομένην Ἐθνικὴν Γ'. τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν, διὰ τοῦ ἐξῆς ψηφίσματος τῆς 5 Μαΐου 1827.

« Ἐπειδὴ ὁ εὐγενέστατος ἱππότης Κ. Ι. Γ. Ἐυνάρδος ἐκ Γερμανίας ἐρμώμενος, ἀγαθὰ φρονῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ζήλω ἐν-
 » ἑρμῶ ἐκκαϊόμενος, καὶ ἔργῳ τὴν γνώμην ἐπιδεικνύμενος καὶ
 » ὑπερασπιζόμενος παντοίοις τρόποις, τὰ ἰσρὰ τοῦ Ἑλλήνος δί-
 » καια, δέδοκται παντὶ τῷ ἔθνει εὐγνωμονοῦντι εἰσποιήσασθαι
 » τὸν ἄνδρα καὶ μέλος τοῦ ὄλου ἀναδειξαι.

» Τούτου ἕνεκεν ἡ Ἐθνικὴ Γ'. τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις ἀσμέ-
 » νως ἀποδεχομένη τὴν προσφορὰν καὶ πολιτογραφοῦσα αὐτὸν
 » ἀληθῆ Ἑλληνα καὶ πολίτην τῆς Ἑλλάδος, κοινωνὸν τῶν Νόμων
 » καὶ συμμετοχὸν πάντων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, ἀνα-
 » γνωρίζει διὰ τοῦ προσφερομένου αὐτῷ τοῦδε ἐγγράφου ».

Θεμιστοκλέων, Σωκρατῶν, Πλατῶνων, Λεωνιδῶν καὶ Θρασυβούλων φλεγόμενος ὁ ἀθάνατος εὖτος ἀνὴρ, ἐκπλῆει τὴν 17 Δεκεμβρίου ἐκ Ζακύνθου μὲ δύο πλοιάρια διευθυνόμενος εἰς τὸ ἀγαπητόν του Μεσολόγγιον· ἀλλὰ τὴν νύκτα τῆς αὐτῆς ἡμέρας, περιπεσὼν ἀπροσδοκῆτως περὶ τὰς Ἐχινάδας νήσους (Σκρόφαις) πλησίον Τουρκικῆς τινος φεργάτας, τὴν ὁποίαν ἐκ μόνου τοῦ θορύβου τοῦ τουρικοῦ αὐτῆς πληρώματος ἐγνώρισαν, διεσώθη μόλις μετὰ πολλοῦ κινδύνου, εἰς τὰς αὐτὰς Ἐχινάδας νήσους· ταῦτα μαθόντες οἱ ἐν Μεσολογγίῳ Μπότασης καὶ Μαυροχορδάτος, ἀπέστειλαν παρευθὺς πέντε ὀπλισμένα πλοιάρια, καὶ τὸ ὑπὸ τὸν Δημ. Λεωνίδα Σπετσιώτην πολεμικὸν βρῖκιον ὁ Λεωνίδας, τὰ ὁποῖα προσέφερον πρὸς αὐτὸν πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν, καὶ τὴν 24 Δεκεμβρίου, κατευωδόθη εἰς Μεσολόγγιον, ὅπου ὁ λαὸς ἅπας τὸν ὑπεδέχθη μετ' ἀπέιρου χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ (α).

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ εὐγενὴς Πατρίκιος τῆς Ἀγγλίας ἔρχεται νὰ συμμερισθῇ τοῦ εὐγενοῦς ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἐν Σμύρνη Πρόξενοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων γράφοντες πρὸς τοὺς Προκρίτους τῶν Ψαρῶν διὰ κοινῆς ἐπιστολῆς τῶν τῆς 12 Δεκεμβρίου 1823, ἀπειλοῦσιν αὐτοὺς, ὅτι ἐὰν ἐξακολουθήσωσι νὰ ληίζωνται καὶ νὰ καταδιώκωσι τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Σμύρνης, θέλουσι προσκαλέσει κατ' αὐτῶν τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐν Σμύρνη ἐμπορευομένων εὐρωπαϊκῶν ναυτικῶν δυνάμεων· ἀπήτουν δὲ ὥστε οἱ Ψαριανοὶ νὰ κηρύξωσι μέρος τι τοῦ κόλπου ἐκείνου οὐδέτερον (β)· ἀλλ' οἱ Ψαριανοὶ

(α) Ἑλλην. Χρον. 1824, ἀρ. 4 σελ. 6.

(β) Ἰπόμν. Κ. Νικοδ. Τ. Α. σελ. 315—318.

ἀπήντησαν εὐστόχως πρὸς τοὺς Προξένους, ὅτι δυνάμει τοῦ δικαίωματος τοῦ πολέμου θέλουν καταδιώκει τοὺς ἐχθρούς των καθ' ὅλα τὰ παράλια τῆς ἐχθρικής ἐπικρατείας, καὶ ὅτι σέβονται τοὺς Εὐρωπαϊούς, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τέλους, ἂν οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἐνοχλῶνται παρ' αὐτῶν, ἄς ἀποφασίσωσι νὰ πληρόνωσι πρὸς τὴν νῆσόν των καὶ πρὸς ὅλον τὸ ἔθνος, φόρον τινὰ ἀνάλογον, καὶ τότε θέλουσι μείνει τὰ πλοῖά των ἀνενόχλητα (α). Ἐνῶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες νὰ σκέπτωνται καὶ περὶ μονίμου Κυβερνήσεως ἐν Ἑλλάδι, διότι ἐβλεπον εἰς πόσα δεινὰ περιπίπτει τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν προσωρινότητα καὶ τὴν συνεχῆ ἀλλαγὴν τῶν Κυβερνώντων, Χίος τις Ἰωάννης Μαυροκορδάτος, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τοὺς ἐν Τεργέστη καὶ Βενετία Ἕλληνας, ἦλθε καὶ προβάλλει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ὁ ἐν Τεργέστη διατρίβων ἤδη Ἱερώνυμος Βοναπάρτης ἐδέχετο ν' ἀναγορευθῆ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑποσχόμενος ὅλα τὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς συντελεστικὰ μέσα. Τότε διωρίσθη παρὰ τῆς Βουλῆς ἐπιτροπὴ συγχειμένη ἀπὸ τοὺς Πανοῦτσον Νοταρᾶν, Γ. Καλαρᾶν καὶ Ἰω. Κοντουμᾶν, νὰ συναποφασίσῃ μετὰ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τὰ εἰκότα, ἀφοῦ πληροφορηθῆ βασίμως περὶ τῆς προτάσεως τοῦ Μαυροκορδάτου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ μετὰ τοῦ Νομοτελεστικοῦ συνεζήτησε τὴν πρότασιν ὁμοῦ μὲ τὸν Μαυροκορδάτον, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ἐπιστρέψῃ οὗτος εἰς Τεργέστην, νὰ λάβῃ πληροφορίας βασίμως, ἂν τῶνόντι ὁ Ἱερώνυμος προσέφερε τὰς ἀποχρώσας ἐγγυήσεις διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἀποκατάστα-

(α) Ἑλλην. Χρον. 1824 ἀρ. 13—14 σελ. 16—17.

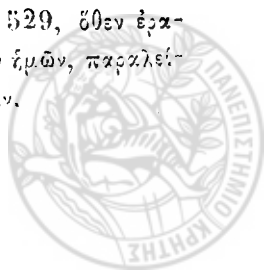
σιν τοῦ Ἔθνους, καὶ τότε οἱ Ἕλληνες νὰ τὸν ἀναγορεύσωσι Βασιλέα των, διὰ νὰ κυβερνήσῃ κατὰ τὸ σύνταγμα, ὁπερ ἡ Βουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐδιωρίσθη νὰ συντάξῃ, ὀρκιζόμενος ἅμ' ἀφοῦ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ τὸ διατηρήσῃ ἀπαραβάτως. Συγχρόνως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος καὶ ὁ Ἄναγ. Δεληγιάννης, ἵνα πληροφορηθῶσι βασιμώτερον περὶ βασιλέως, ὁποῖος ἤθελεν εἶσθαι ὁ καταλληλότερος νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ ἐνεργήσωσι κατὰ συνέπειαν πᾶν ἀναγκαῖον· ἀλλ' ἡ ἀποστολὴ τούτων ἐματαιώθη, διότι μετ' ὀλίγον ὁ Δεληγιάννης δὲν ἤθελε νὰ συμπλεύσῃ μὲ τὸν Μαυροκορδάτον· οὐχ ἤττον ὅμως ἡ Βουλευτικὴ ἐπιτροπὴ συνέταξε καὶ τὸ Βασιλικὸν Σύνταγμα (α).

Τὴν δὲ 20 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου, αἱ τρεῖς Ναυτικαὶ νῆσοι ἐξέδωκαν ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὸ Πανελλήνιον τὴν ἐξῆς αὐτῶν Προκήρυξιν.

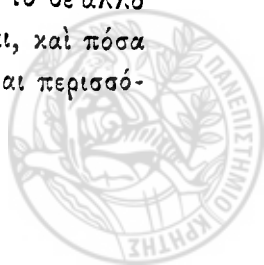
« Αἱ τρεῖς ναυτικαὶ νῆσοι Ὑδρα, Σπέτσαι καὶ Ψαρὰ δη-
» λοποιουσιν εἰς τὸ Πανελλήνιον,

» Βιασμένοι, ὧ ἀδελφοὶ Ἕλληνες, ἀπὸ δυνατὰ αἴτια,
» τὰ ὅποια καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι, ἄλλοι μὲν ὀλίγον, ἄλλοι δὲ
» πολὺ, τὰ ἐγνωρίσατε ὅμως ἕως τῶρα ὅλοι, βιασμένοι,
» λέγομεν, λύομεν τὴν σιωπὴν, ὅχι διὰ νὰ καυχηθῶμεν,
» ὅχι διὰ νὰ δείξωμεν ὅτι μὲ τὰς ἐκδουλεύσεις μας, θυ-
» σίας καὶ κινδύνους μας ὑπεχρεώσαμεν τὴν πατρίδα· ἄ-
» παγε· ἐπειδὴ ἡμεῖς καλῶς ἠξεύρομεν, ὅτι ὅσα καὶ ἂν

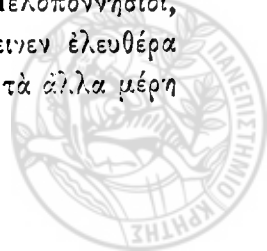
(α) Ἴδε ἀπομνημ. Ν. Σπηλ. Τ. Α΄. σελ. 528, 529, ὅθεν ἐρα-
νίσθημεν αὐτολεξί ταῦτα, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν, παραλεί-
ψαιτες τὸ Βασιλικὸν Σύνταγμα, συντομίας χάριν.

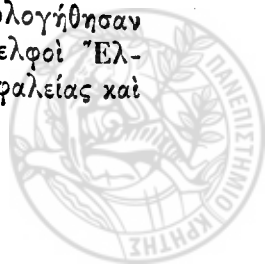
» κάμη υἱὸς πρὸς γονεῖς, πάντα μικρὰ εἶναι ὡς πρὸς τὰ
 » χρέη του, καὶ πολὺ περισσώτερον μικρὰ νομίζονται, ὅσα
 » κάμνει χριστιανὸς ὑπὲρ τῆς ἁγίας ἡμῶν Πίστεως, καὶ
 » ὅσα δίκαιος πολίτης ὑπὲρ τῆς γλυκυτάτης Πατρίδος·
 » ὅτι ἐξ αὐτῶν εἰς μὲν τὴν μίαν χρεωστοῦμεν σωματικῶς
 » τὸ εἶναι καὶ τὸ εὔ εἶναι, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν ὀφείλομεν
 » τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν ψυχικὴν σωτη-
 » ρίαν· ἀλλὰ νὰ σᾶς παραστήσωμεν τὰ ὅσα ὑπὲρ Πατρί-
 »δος ἐπάθαμεν καὶ πάσχομεν, τὰ ὅσα ἐθουσιάσαμεν καὶ
 » θουσιάζομεν, καθ' ὅσα ἐκινδυνεύσαμεν καὶ κινδυνεύομεν
 » διὰ νὰ καταλάβητε ἀκριβῶς, καὶ νὰ μὴ διστάζητε πλέον,
 » ὅτι ὅσον ἡμεῖς προσπαθοῦμεν διὰ τὴν πρόοδον, ἀσφά-
 » λειαν καὶ σωτηρίαν τοῦ Ἑθνους, μὴ θελήσαντες ἕως
 » τῶρα, οὔτε πολιτικοὶ, οὔτε στρατιωτικοὶ, μήτε πραγ-
 » ματικὴν ἀποζημίωσιν ἢ προβιβασμοὺς, καίτοι δίκαια,
 » διὰ νὰ μὴ βαρύνωμεν κατ' οὐδένα τρόπον τὴν φιλὴν
 » Πατρίδα, τοσοῦτοι ἄλλοι, ὡς μὴ ὄφειλε, κάμνουσι τὰ
 » ἐναντία, καὶ οὕτω κινδυνεύει καὶ ἡμεῖς ἐπὶ ματαίῳ νὰ
 » χάσωμεν τὰς θουσίας μας καὶ τοὺς κόπους μας, καὶ τὸ
 » Ἑθνος νὰ καταντήσῃ εἰς φθοράν· καὶ ἀναγνώσατε προ-
 » σεκτικῶς. Ὁ πάντοτε θαυματουργῶν Θεὸς ἠθέλησε νὰ
 » θαυματουργήσῃ καὶ διὰ τοῦ ἡμετέρου Ἑλληνικοῦ Ἑ-
 »θνους, καὶ δι' αὐτοῦ νὰ ταραξῇ τὴν ἀλαζονεῖαν δυνατοῦ
 » μὲν, ἀνόμου δὲ καταπορθητοῦ, καὶ νὰ κλονίσῃ τὸν ἐπ'
 » ἀπείρων Χριστιανικῶν πτωμάτων πατοῦντα τυραννικὸν
 » θρόνον καὶ καθεζόμενον. ἤχησεν ἡ σάλπιγξ, ἔλαβαμεν
 » τὰ ὄπλα, καὶ τὸ μὲν ἡμῖς τοῦ πολέμου ἀνεδέχθησαν
 » ὄλαι αἱ ἐπαρχίαι τῆς μαχομένης Ἑλλάδος, τὸ δὲ ἄλλο
 » ἡμῖς αἱ τρεῖς νῆσοι. Πόσαι εἶναι αἱ θουσίαι, καὶ πόσα
 » χρήματα χρειάζονται τὰ καράβια, πόσον εἶναι περισσό-

» τερὸς ὁ κίνδυνος εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὴν ξηρὰν, καὶ
 » μὲ τοιαῦτα μάλιστα ἐμπορικὰ καράβια, οἷας λογιῆς εἶναι
 » τὰ ἐδικὰ μας, μαχόμενα μὲ τέτοια οἷα εἶναι τὰ ἐχθρικά,
 » στοχαζόμεθα ὅτι κανεὶς δὲν εἶναι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁποῦ
 » νὰ μὴ τὸ καταλαμβάνη, ἀκόμη καθένας ἠξεύρει, ὅτι αἱ
 » τρεῖς νῆσοι δὲν εἶναι παρὰ τρεῖς σκόπελοι, οἱ ὅποιοι δὲν
 » ἔχουν μῆτε ἐθνικὰ, μῆτε ἰδιόκτητα εἰσοδήματα, καὶ μὲ
 » ὄλον τοῦτο ὑπέφερον καὶ ὑποφέρουσιν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ
 » πολέμου, καὶ τὸν κίνδυνον καὶ τὰ ἐξοδα. Εἰς τὸν πρῶ-
 » τον χρόνον τοῦ πολέμου δὲν ἐλάβαμεν μῆτε ὀβολὸν ἀπὸ
 » κανέν μέρους. Τὸ παρεβλέψαμεν ὅμως διὰ τὸ ἐκ περι-
 » στάσεων ἀνοικονόμητον· παρῆλθε σχεδὸν ὁ χρόνος καὶ
 » ἐματαιώθησαν οἱ ἐχθρικοὶ σκοποὶ τοῦ τυράννου. Ἡὐδό-
 » κησε τέλος πάντων ὁ Θεὸς, ἐσυστήσαμεν καὶ Διοίκησιν
 » ἐν Ἐπιδαύρῳ, καὶ πάλιν αἱ νῆσοι κάμνουσι καὶ τὸν δεύ-
 » τερον χρόνον τοῦ πολέμου τὸ χρέος των, εὐχαριστού-
 » μεναι εἰς μόνην τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ Γένους διὰ τ' ἀπε-
 » ρασμένα ἐξοδά μας, καὶ εἰς ὅσα ἢ τῆς πρώτης περιό-
 » δου Διοικήσεις (καίτοι μικρὰ ὡς πρὸς τὰ ὑπέρογκα ἐξο-
 » दा τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, ἀνάλογα ὅμως τῶν περι-
 » στάσεων) οἰκονόμησε διὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς. Ἐφθά-
 » σαμεν, Θεοῦ συνεργείᾳ, καὶ εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τῆς
 » Διοικήσεως, καὶ μετὰ πολλὰς φιλονεικίας καὶ συζητή-
 » σεις ἐσυστήσαμεν ἐν Ἄστρει τὴν τῆς δευτέρας περιόδου
 » Διοίκησιν. Εἰς αὐτὸν τὸν χρόνον λοιπὸν, ἀδελφοὶ Πε-
 » λοποννήσιοι, εἰς τὸν ὁποῖον ἠλπίζετο ἡ ἀπαιτουμένη
 » βοήθεια ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, πρὸς τὴν ναυτικὴν δύ-
 » ναμιν (ἀποτεϊνόμεθα πρὸς ἐσᾶς, ἀδελφοὶ Πελοποννήσιοι,
 » ἐπειδὴ ἐφέτος ἡ Πελοπόννησος μόνη ἔμεινεν ἐλευθέρα
 » εἰσβολῆς ἐχθρικῶν δυνάμεων, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα μέρη

» τῆς Ἑλλάδος εἶχον διηνεκῶς πόλεμον) καὶ ἡ ναυτικὴ
 » δύναμις δὲν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον περισσότε-
 » ρα ἀπὸ ὅσα βλέπετε κάτωθεν γεγραμμένα. Τὰ δημόσια
 » εἰσοδήματα ὅλα ἐπὶ ματαίῳ ἐξοδεύθησαν, καὶ ἀφοῦ τοῦ-
 » το ἐγένε, διωρίσθη καὶ ἔρανος, τοῦ ὁποίου τὸ ἥμισυ μέ-
 » ρος ἀφιερῶθη εἰς τὴν δύναμιν τῆς ξηρᾶς, καὶ τὸ ἥμισυ
 » εἰς τὴν τῆς θαλάσσης, καὶ αἱ νῆσοι μὲ ὅλον τοῦτο δὲν
 » ἔλαβον, παρὰ ὅσα φαίνονται. Ἄλλὰ τέλος πάντων τὸ
 » Βουλευτικὸν, φροντίζον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Γένους,
 » καὶ βλέπον ὅτι ἀργεῖ ἡ θαλάσσιος δύναμις, διώρισε τὸν
 » δασμὸν καὶ ἀφιέρωσεν αὐτὸν ὀλωσδιόλου εἰς τὴν ναυτι-
 » κὴν δύναμιν, διὰ νὰ μὴ λάβῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν τύχην
 » τῶν εἰσοδημάτων καὶ τοῦ ἐράνου, ἀλλὰ, κακῆ τύχῃ, καὶ
 » αὐτὸς εἰς πολλὰ μέρη ἤρπάγη ἀπὸ τοὺς ἰδίους, οἱ ὅποιοι
 » ἤρπασαν καὶ τὰ ἄλλα. Μετὰ τοῦτο τὸ Βουλευτικὸν καὶ
 » βιασμένον ἀπὸ τὴν περίστασιν, ἔδωκε τὴν ἀδειαν πρὸς
 » τὸ Ἐκτελεστικὸν νὰ πωλήσῃ ἐθνικὰ κτήματα, μόνον καὶ
 » μόνον διὰ τὴν ἐκπλευσιν τῶν καραβίων εἰς Μεσολόγγι.
 » Δὲν εἶναι ἴδιον ἐδικὸν μας νὰ σᾶς εἴπωμεν πόσα ἐπωλή-
 » θησαν καὶ πόσα ἐσυναχθησαν. Ἠξεύρομεν μόνον τὰ ὅσα
 » ἐλάβομεν καὶ εἶναι σημειωμένα. Αἱ τρεῖς νῆσοι ὅμως,
 » βλέπουσαι ὅτι κινδυνεύει ἡ Ἑλλάς, ἐκ τοῦ ὑστερήμα-
 » τος ἀρμάτων, ὡς ἴδατε, καὶ ἐφέτος τόσον ἐναντίον
 » τοῦ μεγάλου ἐχθρικοῦ στόλου, ὅσον καὶ ἐναντίον ἐκεί-
 » νου τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ. Αὐτὴ εἶναι, ἀδελφοὶ Πελοπον-
 » νήσιοι, ἡ ἀληθὴς κατάστασις τῶν πραγμάτων, καὶ ἀν-
 » σεῖς, Πελοπόννησιοι, ἀπατηθῆτε ὅτι, ἀπὸ ὅσα ἐπληρώ-
 » σατε, πολλὰ ἐμβάσθησαν εἰς τὰς νήσους, πληροφορη-
 » θῆτε ὅτι δὲν εἶναι τίποτε περισσότερα. Ὁ λαὸς πληρό-
 » νει, τὸ Βουλευτικὸν φροντίζει, ἀλλὰ μερικὰ ἄτομα σφε-
 » τερίζονται καὶ ἐμποδίζουσι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν γίνονται
 » τὰ πράγματα καθὼς ἔπρεπε. Γνωρίσατε λοιπὸν καὶ ὁ-
 » δηγηθῆτε, ὅτι αἱ ναυτικαὶ νῆσοι σᾶς ἐξωμολογήθησαν
 » τὰ πάντα. Μένει λοιπὸν εἰς ὅλους μας, ἀδελφοὶ Ἑλ-
 » ληνες, νὰ φροντίσωμεν διὰ τὰ μέσα τῆς ἀσφαλείας καὶ

» σωτηρίας μας, ὅτι ὁ χειμὼν παρέρχεται, τὸ ἔαρ φθάνει,
 » ὁ ἐχθρὸς ἐτοιμάζεται κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν, τὸν ὁ-
 » ποῖον ἴδαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἅπας ὁ κόσμος, ὅτι, ὅταν
 » εὐρέθημεν ἔτοιμοι διὰ τῆς θείας χάριτος, ἐματαιώσαμεν
 » τοὺς ὀλεθρίους σκοπούς του. Ἄν δὲ (ὁ μὴ γένετο) χά-
 » σωμεν τὸν ἀρμόδιον καιρὸν καταγινομένοι εἰς τὰ ἰδιαί-
 » τερα μερικῶν, ὁ στρατὸς μας μένει ἀσυγκρότητος, καὶ
 » ἡ ναυτικὴ μας δύναμις ἀκίνητος, καίτοι τὸ ἐκ τούτων
 » ἀποτέλεσμα, ἡμεῖς δὲν τολμῶμεν νὰ τὸ ἐκφωνήσωμεν.»

Σημείωσις τῶν χρημάτων ὅσα ἔλαβον αἱ τρεῖς νῆσοι ἐφέτος.

Ἄπο τὰ ἐθνικὰ εἰσοδήματα τῆς Πελοποννήσου δὲν ἔλαβον μῆτε ἔν λεπτόν.

Ἄπο τὸν διορισθέντα ἔρανον τῆς Πελοποννήσου μόνον ἀπο τὰς ἐπαρχίας Βοστίτζης καὶ Καλαβρύτων ἔλαβον

	Γρ.	26,300 —
Ἄπο τὸν δασμὸν μόνον Κορίνθου, } Καλαβρύτων, Ναυπλίου καὶ Βοστίτζ. }	»	36,000 —
Ἄπο δάνεια ἀτομικὰ πρὸς τὴν ἐπιτρ. δασμοῦ	»	12,518 —
Ἄπο τὰ πωληθέντα ἐθν. κτήματα	»	46,338,30
	γρόσ.	<u>121,148,30</u>

Τῆ 20 Δεκεμβρίου 1823.

(Τ. Σ.) Ἡ νῆσος Ὑδρα.	(Τ. Σ.) Ἡ νῆσος Σπέτσαι.
(Τ. Σ.) Ἡ νῆσος Ψαρῶν.	
Ἄπο Γραμ. τῆς Ὑδρας	Ἄπο Γραμ. τῶν Σπετσῶν
Ἄπο Γραμ. τῶν Ψαρῶν.	

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΤΟΜΟΥ.

